

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ် { ၂၇ } ကျမ်းစာ

အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ

နှင့်

ဓူလဋီကာနိဿယ

ပဋ္ဌမအုပ်

{ အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာကို နိဿယအဓိပ္ပာယ် စုံလင်စွာဖြင့်
တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။ }



နယုဘားမားအောင်ဆက်ပို့စုကပုံနှိပ်တိုက်
အမရပူဇော်မြို့။

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာမူခွင့်ပြုချက်
အမှတ် (၇၆/၉၄) (၁၂)

စာအုပ်စာတမ်း စာနယ်ဇင်း မျက်နှာပိုး
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၃၁/၉၅) (၁)

စုနှစ်	၂၀၀၂ စုနှစ် အောက်တိုဘာ
အုပ်စု	၂၀၀၀
အကြိမ်	စတုတ္ထအကြိမ်
တန်ဖိုး	(၈၀ဝိ)
ကွန်ပျူတာစာစီ	နယူးဘားမား မဟာဂန္ဓာရုံ အမရပူရမြို့။
ထုတ်ဝေသူ	ဦးမောင်မောင် (မြဲ ၀၃၂၇၁) မဟာဂန္ဓာရုံစာပေ ပိန်းတန်းရပ် အမရပူရမြို့။
ပုံနှိပ်သူ	ဦးမောင်မောင် (မြဲ ၀၀၈၂၄) နယူးဘားမားအော့(ပ်)ဆက်ပိရကပုံနှိပ်တိုက်၊ မဟာဂန္ဓာရုံ မြင်းမူကျောင်း၊ အမရပူရမြို့။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏

ဘဝသံသရာ မြစ်စဉ်အကျဉ်း

- ၁။ အရှင်ဇနကာဘိဝံသဆရာတော်လောင်းသူငယ်ကို စစ်ကိုင်းတိုင်းရွှေဘိုခရိုင် ဝက်လက်မြို့နယ် သရိုင်ရွာ ဦးဇောတိ-ဒေါ်အုန်းလှိုင်တို့မှ ၁၂၆၁-ခုနှစ် တပို့တွဲလပြည့်ကျော် (၁၄)ရက် (၁၉၀၀-ပြည့်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၇ရက်) အင်္ဂါနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။
- ၂။ ၁၂၆၆-ခုနှစ်၌ ပထမအကြိမ် ရှင်သာမဏေပြုတော်မူသည်။
- ၃။ ၁၂၇၅-ခုနှစ်၌ ဒုတိယအကြိမ် ရှင်သာမဏေ ပြုတော်မူသည်။
- ၄။ ၁၂၇၉-ခုနှစ်၊ သက်တော် ၁၈-နှစ်အရွယ်တွင် ပထမကြီးတန်း စာမေးပွဲကို အောင်တော်မူသည်။
- ၅။ ၁၂၈၀-ပြည့်နှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့၌ ပထမအကြိမ် ရဟန်းအဖြစ် ခံယူတော်မူသည်။
- ၆။ ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ နယုန်လပြည့်နေ့၌ ဒုတိယအကြိမ် ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့၌ တတိယအကြိမ် ရဟန်းအဖြစ် ခံယူတော်မူသည်။
- ၇။ ၁၂၈၇-ခုနှစ်၌ “ပထမကျော်” အောင်မြင်တော်မူသည်။
- ၈။ ၁၂၈၉-ခုနှစ်၌ “သကျသီဟစာမေးပွဲ”ခေါ် ‘ပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဓမ္မာစရိယ’ ဘွဲ့ ရရှိအောင်မြင်တော်မူသည်။
- ၉။ ၁၃၀၃-ခု၊ ဝါဆိုဦး (၁၉၄၁-၄၂)ကျပ်နှစ်တပ်များ မြန်မာပြည်သို့ ဝင်ရောက် သိမ်းပိုက်မည့်နှစ်တွင် ယခုလက်ရှိ အမရပူရ မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက် နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့စဉ်က သံဃာတော် ငါးပါးမျှသာရှိ၍ ပျံလွန်တော်မူချိန်တွင် သံဃာတော်ငါးရာ ကျော်မျှ သီတင်းသုံးလျက်ရှိသည်။
- ၁၀။ (လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက်) ၁၃၁၂-ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ (ရှေးဦးစွာ) “အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ”ဘွဲ့တံဆိပ် ဆက်ကပ်ခြင်းကို ခံယူရသည်။

(က) အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ ဘဝသံသရာဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

၁၁။ ၎င်းနှစ်မှာပင် နိုင်ငံတော်စာသင်ကျောင်းများ၌ မူလတန်း ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲခေါ် သင်ခန်းစာများကို ရေးသားခဲ့သည်။

၁၂။ ၁၃၁၅-ခုနှစ် (က) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဩဝါဒါစရိယ သံဃနာယက၊
(ခ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဘာရနိတ္ထာရက၊
(ဂ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ပါဠိပဋိပိသောကေ၊
(ဃ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြသာနသောဓေယျပတ္တပါဌက
အဖြစ်တင်မြှောက်တော်မူခြင်းကို ခံယူရသည်။

၁၃။ ၁၃၃၇-ခုနှစ်၊ ပဲခူးမြို့၌ ကျင်းပအပ်သော ဂိုဏ်းလုံးကျွတ်အစည်းအဝေး ကြီးက ရွှေကျင်ဂိုဏ်းကြီး၏ ဥပဥက္ကဋ္ဌ (ဒုတိယသာသနာပိုင်)အဖြစ် တင်မြှောက် ခြင်းကို ခံယူတော်မူသည်။

၁၄။ ၁၂၉၁-ခု၊ သက်တော်(၃၀)မှစ၍ ကျမ်းစာများကို စတင်ပြုစုတော်မူခဲ့ရာ ၁၂၉၃-ခုနှစ်တွင် ပထမဦးဆုံးကျမ်းစာကိုရေးသားပြီးစီးတော်မူ၍ ၁၃၃၈-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလတွင် “နောက်ဆုံးဆယ်လမြတ်ဗုဒ္ဓ” ကျမ်းစာကို ရေးသား ပြီးလျှင် “တစ်ဘဝသံသရာ” အမည်ဖြင့် ထေရုပ္ပတ္တိကို ကိုယ်တိုင်ရေးတော်မူခဲ့ သည်။ ပဉ္စပကရဏဘာသာဋီကာနှင့် မူလဋီကာနိဿယ ပါဠိတော်နိဿယ များကို ၁၃၃၆-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၅-ရက် (၁၈-၁၁-၇၄) တနင်္လာနေ့ ၁-နာရီအချိန် စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂-ရက် နေ့မှာ ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ သုတ်မဟာဝါဘာသာဋီကာကို ၁၃၃၇-ခု၊ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၂-ရက် ကြာသပတေးနေ့ (၂၄-၇-၇၅) စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ နတ်တော်လဆန်း ၁၃-ရက် (၂၃-၁၂-၇၇) သောကြာနေ့ယုံလွန် တော်မမူမီ ၅-ရက်အလိုတွင် ပြီးတော်မူခဲ့ပါသည်။ ပါထေယျဘာသာဋီကာ ကိုပင် တစ်ရက်မျှသာ ရေးသားပို့ချခဲ့ပါသေးသည်။

၁၅။ ၁၃၃၉-ခုနှစ်၊ သက်တော်(၇၈)နှစ်အရောက် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၂ရက် (၁၉၉၇-ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၇-ရက်) အင်္ဂါနေ့ ညနေ (၄)နာရီမိနစ်(၃၀)တွင် တစ်ဘဝအတွက် ငြိမ်းတော်မူပါသည်။

အခြေခံနိဒါန်း

သယံ ဗုဒ္ဓေါ သမ္မောဓေသိ၊ ဓမ္မေပိ ဓမ္မသတ္တိယော၊

အဟော နော တဿ သုတတ္ထံ၊ အဟော နော ဓမ္မစိန္တနံ။

ယောဓိနော-ပါရမီတော်အား၊ စွမ်းပကားဖြင့်၊ ငါးပါးမာန်နှင့်၊ အကြင် ဘုရားရှင်သည်၊ ဓမ္မေပိ-ရုပ်နာမ် ၂ ချက်၊ ဖြစ်တိုင်းပျက်သည့်၊ အသက်မနော၊ တရားသဘောတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဓမ္မသတ္တိယောပိ-တရားတိုင်း၏၊ ထင်ရှား ရှိသည့်၊ သတ္တိအင်အား၊ စွမ်းပကားတို့ကို လည်းကောင်း၊ သယံ ဗုဒ္ဓေါ-ဗောဓိ မဏ္ဍိုင်၊ ရိပ်သာမြိုင်ဝယ်၊ ကိုယ်တိုင်စေ့ထွင်၊ သိမြင်တော်မူသည်ဖြစ်၍၊ သမ္မော-ဓေသိ-သိထိုက်သမျှ၊ ဝေနေယျကို၊ မြွက်ဟလှစ်ဖော်၊ သိစေတော်မူခဲ့ပေပြီ။

တဿ ဇိနဿ-အောင်မြေနက်သန်၊ ဗောဓိမဏ်ဝယ်၊ အောင်လံစွင့်စွင့်၊ လွင့်တလူလူ၊ ထိုအောင်တော်မူမြတ်ဘုရား၏၊ သုတတ္ထံ-တရားဓမ္မ၊ ဩဝါဒဖြင့်၊ နေ့ညရှင်ပျော်၊ သားတော် (သမီးတော်) ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ အဟော နော-ကိုယ့် တွက် ကိုယ့်တာ၊ ကိုယ်ကျိုးပါသဖြင့်၊ ကိုယ့်မှာခုနယ်၊ ဪ ဝမ်းမြောက် ဖွယ်ကြီးပါတကား၊ ဓမ္မစိန္တနံ-ဓမ္မသက်သက်၊ ကြောင်းကြိုးဆက်၍၊ ဖြစ်ပျက် နေဟန်၊ ဖန်ဖန်ခွဲဝေ၊ ကြံစည်၍နေရခြင်းသည်၊ အဟော နော - ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၊ သူ ငါတွေပျောက်၊ အလင်းရောက်ဖို့၊ ဝမ်းမြောက်ရှင်ပျော်၊ ဪ အရတော် လေစွာတကား။

ပါရမီတော်အား။ ။ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို အာရုံယူ၍ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာဖြင့် ချမ်းသာအေးမြ နေလိုကြသော သာဝကအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့သည် ရှေးဦးစွာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ပါရမီတော်များကို စဉ်းစားစိတ်ကူး၍ ကြည်နူးစေသင့် ကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ပါရမီတော်တို့ကို ဆည်းပူး စုဆောင်းတော်မူစဉ် အခါ၌ ဂုဏ်ပကာသန လာဘ်လာဘနှင့် ဘဝစည်းစိမ်ကို တောင့်တတော်မမူပါ။ ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်း၏ ချမ်းသာရေးကိုလည်း မျှော်တွေးတော်မမူပါ။ ကရုဏာ တော် ကြီးမားလှသောကြောင့် သတ္တဝါတို့ကို ကယ်တင်နိုင်မည့် အရေးကိုသာ တွေးတော်မူခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ တွေးတော်မူကာ ဒါန စသည် အလီလီသော ပါရမီ များကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူရာ၌ ယခုခေတ် အထက်တန်းသူတော်ကောင်းတို့သော်မှ အတုလိုက်၍ မမီနိုင်အောင် မြင့်ခေါင်ကြီးမားတော်မူပါသည်။

မှန်ပါသည်- ဒါနပါရမီ ဖြည့်ကျင့်တော်မူရာ၌ သိဝိမင်း၏ မိမိမျက်လုံး ကို ထုတ်၍ လှူခြင်း၊ ဝေဿန္တရာမင်း၏ သားတော် သမီးတော်ကိုလှူခြင်းမျိုးသည် ယခုခေတ် သူတော်ကောင်းတို့ ကြံစည်ဖို့မျှ ခဲယဉ်းလှသော ဒါနပါရမီ ဖြစ်ပါပေ သည်။ ဘူရိဒတ်နဂါးမင်း စမ္မေယျနဂါးမင်းတို့၏ စည်းစိမ်ကြီးကိုစွန့်၍ အသက် ကို မငဲ့ကွက်ဘဲ ဥပုသ်စောင့်ခြင်းမျိုးလည်း ယခုခေတ် သူတော်ကောင်းတို့ စိတ်ကူးရုံမျှ ခဲယဉ်းလှသော သီလပါရမီ ဖြစ်ပါပေသည်။

လသားအရွယ် ငယ်လှသေးသော တေမိမင်းကလေး၏ ငရဲ၌ ဒုက္ခ-ရောက်ပုံကို ကိုယ်တွေ့ကြုံခဲ့ရသောကြောင့် ငရဲဒုက္ခနှင့် အဆက်အသွယ် နီးကပ်လှသော ရှင်ဘုရင်ဘဝကိုပင် အရွံ့ကြီးရွံ့ကာ ရှင်ဘုရင်ဘဝမှ လွတ်ထွက်နိုင်ဖို့ အရေးကိုသာ မြော်တွေးလျက် တစ်ဆယ့်ခြောက်နှစ်ကြာအောင် အ-ဟန် ဆွဲဟန် နားပင်းဟန်ကို ဇွဲသန်သန် မိဋ္ဌာန်တော်မူခြင်းသည် ယခုခေတ် သူတော်ကောင်းတို့ အားကျဖွယ် ကောင်းလှသော အဓိဋ္ဌာန်နှင့် နေကွမ္မပါရမီတော်များ ဖြစ်ကြပါပေသည်။ ခန္တီဝါဒီရသေ့၏ ကလာဗုမင်းက လက်ခြေတို့ကိုဖြတ်စေရာ၌ ဒေါသလည်းမထွက် စိတ်အားလည်းမငယ်ဘဲ သည်းခံတော်မူနိုင်ခြင်းသည်လည်း အလွန် အားရဖွယ်ကောင်းသော ခန္တီပါရမီဖြစ်ပါပေသည်။

အဆင့်ဆင့် ရင့်လာပုံ။ ။ဒါနစသော ပါရမီတော်များကို ဖြည့်ကျင့်ရာ၌ အသက်ကိုစွန့်၍ ဖြည့်ကျင့်နိုင်လောက်အောင် မြင့်ခေါင်ကြီးမားသော ပရမတ္ထပါရမီတော်များသည် သာမန် ဒါန သီလ စသော နုသေးသောအနိက်မှ အလယ်အလတ် ရင့်လာသော ဥပပါရမီအဖြစ်သို့ ရောက်၍ ထိုဥပပါရမီအနိက်မှ တစ်စထက်တစ်စ တစ်ဘဝထက်တစ်ဘဝ တစ်ကမ္ဘာထက်တစ်ကမ္ဘာ ရင့်၍ရင့်၍လာသော ပါရမီတော်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ယခုမျက်မြင်မှာပင် ဒါန သီလစသော ကောင်းမှု၌ နုသေးသူတို့ တွန့်ဆုတ်ကြပုံ၊ ဥပုသ်ကိုမျှ မကျိုးအောင် မစောင့်နိုင်ကြပုံ၊ အတော်အတန်ရင့်သူတို့ ဒါနပြုရဲကြပုံ၊ ဥပုသ်သီလ ရဟန်းသိက္ခာတို့ကို စောင့်ပုံအားဖြင့် အချင်းချင်းကွာခြားပုံကို စဉ်းစားကြည့်ပါမူ လေးသချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကြာအောင် အထုံရလာသော ဗုဒ္ဓလောင်းလျာ၏ ပါရမီတော်အတွက် အသက်စည်းစိမ်ကို စွန့်တော်မူနိုင်ခြင်း၌ သာမန်လူတို့၏ သာမန် ဒါန သီလ ဘာဝနာအတွက် အားစိုက်ရသလောက်မျှသာ အားစိုက်ရပါလိမ့်မည်။

ပါရမီရင့်သလောက် ပညာရင့်။ ။ဗုဒ္ဓမြတ်စွာလောင်းလျာသည် ပါရမီတော်များကိုဖြည့်တော်မူရာ၌ ဉာဏ်ပညာ ရင့်သန်ဖို့အရေးကိုသာ မြော်တွေးတော်မူပါသည်။ ထိုသို့ ဉာဏ်ပညာ ရင့်သန်တော်မူလိုရင်းမှာလည်း သတ္တဝါတို့အား လမ်းမှန်ကိုညွှန်ပြ၍ ကယ်တင်လိုသော ကရုဏာ ဆန္ဒတော်ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပါရမီတော်ရင့်သလောက် ဉာဏ်တော်လည်း ရင့်၍ ရင့်၍လာရာ အနတ္တလက္ခဏာကို သိနိုင်သော သာသနာတော်နှင့် ကြုံကြိုက်ရာအခါဝယ် အရိယာဖြစ်ဖို့ နီးကပ်နေသော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်တိုင်အောင် အထပ်ထပ် အခါခါ ရခဲ့ဖူးပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဘုရားဖြစ်ခါနီးဝယ် ပါရမီတော်လက်နက်ဖြင့် ဖြိုဖျက်ရမည့် ဒေဝပုတ္တမာရ် အပြင်ရန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဉာဏ်တော်လက်နက်ဖြင့် ဖြိုဖျက်ရမည့် ကိလေသာမာရ် အတွင်းရန်ကိုလည်းကောင်း အလွယ်တကူ အောင်မြင်တော်မူပါသည်။ [မာရ်ငါးပါးအောင်မြင်တော်မူပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ ဇိနဝစနယုတ္တံ ဟိ သုတ်၌ ပြခဲ့ပါပြီ။]

သယံဇာတ။ ။ထိုကဲ့သို့ အပြင်မာရ် အတွင်းမာရ် ရန်အမျိုးမျိုးတို့ကို အောင်မြင်တော်မူသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ကမ္ဘာလောကဝယ် သိမြင်ဖွယ် ဟူသမျှကို လည်း တစ်စမကျန် မှန်သည့်အတိုင်း အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူပါသည်။ ထိုသို့ သိမြင်တော်မူရာ၌ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအားလုံးက “ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သူ ငါ ရှိ၏၊ အသက်ကောင် ဝိညာဉ်ကောင် အတ္တကောင်ရှိ၏” ဟု သဘောတူ မှတ်ထင်၍ နေကြသည်ကို “ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ သူငါ မရှိ၊ အသက်ကောင် ဝိညာဉ်ကောင် အတ္တအကောင် မရှိ” ဟု အတိအလင်း ပယ်လှန်တော်မူ၍ “ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ” ဟု ခေါ်ရသော ရုပ်နှင့်နာမ်တို့သာ အစစ်အမှန် ဧကန်ရှိ၏ ဟု သိတော်မူပါသည်။

“ထိုရုပ်နှင့်နာမ်တို့သည် မည်သည့်တရားက မည်သည့်တရားကို မည်သို့သော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကာ အဓိကအတန်မျှဖြစ်၍ ချက်ခြင်းပျက်ရသော ဥဒယဝယ် ဓမ္မ=ဖြစ်ပျက် သဘောတရားတို့သာ ဖြစ်ချေသည်” ဟု သိတော်မူရာ၌ မည်သည့် ဆရာသမားအထံမှ နည်းမခံရဘဲ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကြာအောင် အဆင့်ဆင့် ရင့်၍လာသော ဉာဏ်တော်၏အစွမ်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဉာဏ်တော် အစွမ်းကြောင့်ပင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ (သမ္မာ-အမှားမရှိ အမှန်အတိုင်း သာသံ-ကိုယ်တော်တိုင်+ဗုဒ္ဓ-သိတော်မူသောဘုရား) ဟု ပညာရှိအများတို့ လေးလေး စားစား လက်ခံ ယုံကြည်ကြပါသည်။

သမ္မာဓေသိ။ ။မိမိ သိသောအရာကို သူတစ်ပါးအား နားလည်အောင် ပြောပြဖို့မှာ လွယ်ကူသောအရာ မဟုတ်ပါ။ ပြောပြလိုသောစိတ်ဆန္ဒလည်း တချို့ ပုဂ္ဂိုလ်၌ မရှိပါ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ကား မေတ္တာ ကရုဏာ ကြီးမားတော်မူလှသော ကြောင့် ကိုယ်တော်မြတ် သိအပ်ပြီးသော တရားတို့မှ သူတစ်ပါး သိထိုက်သော တရားတချို့ကို ဟောပြောထိုက်သော သတ္တဝါနှင့်တွေ့လျှင် နားလည်အောင်လည်း ဟောပြောတော်မူနိုင်ပါသည်။ ဤ အဘိဓမ္မာ၏ အစဖြစ်သော “ကုသလာဓမ္မာ၊ အကုသလာဓမ္မာ၊ အဗျာကတာဓမ္မာ” ဟူသော အတိုချုပ်တရားတော် ၃-ပုဒ်ကို အကျယ် နည်းဖြင့် ဟောပြောတော်မူသောအခါ ထိုအချိန်က နတ်ဗြဟ္မာအများပင် နားလည်ကြ ပါသည်။ ယခုအချိန်မှာလည်း ထိုတရားတော်ကို မိမိတို့ နားလည်ကြပါသည်။ နားလည်ပုံကား-

“လူ” ဟုခေါ်ရသော မိမိသည်ပင် ခန္ဓာကိုယ်ကို စိုက်၍ ဆင်ခြင်သောအခါ “လူ” ဟု ညွှန်ပြစရာ မရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ အရင်းခံ၍ ရှေးကက စီမံလိုက်သောကြောင့် အမိဝမ်းတိုက် သားအိမ်ဝယ် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အရင်းခံ အစဖြစ်သော ကာယဒဿက (ကာယ ပဿာဒနှင့်တကွ ရုပ်မှုန့် ၁၀-ခု အပေါင်း) မိန်းမ - ယောက်ျားဟုကွဲပြားခြင်း၏ အရင်းခံဖြစ်သော ဘာဝဒဿက

(ဘာဝရုပ်နှင့်တကွ ရုပ်မှုန့် ၁၀-ခု အပေါင်း) စိတ်ဝိညာဉ်၏ တည်နေထိုင်ရာ ဝတ္ထုဒသက (ဝတ္ထုရုပ်နှင့်တကွ ရုပ်မှုန့် ၁၀-ခုအပေါင်း) ဤသို့ ကလာမ့်မှုန့် ၃-စည်း (ရုပ်မှုန့် ၃၀)မျှသာ စတည်၍ ရုပ်ဘက်ဆိုင်ရာက နောက်ထပ်တိုးသော ရုပ်မှုန့် ကလေးများပေါင်းမိကာ ကိုယ်ခန္ဓာဟု ထင်မြင်ရသော ရုပ်မှုန့်ရုပ်မွှား ရုပ်ကလာပ်မှုန့် အစုအဝေးမျှသာ ဖြစ်ချေသည်ဟုလည်းကောင်း၊

ထိုရုပ်ကလာပ် ၃-စည်းမျှစတည်ချိန်ကပင် ရှေးကကြောင့် ဉာဏ်ရှိသူ မရှိသူဟု ခွဲခြားနိုင်သော ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဉ်ဓာတ်သည် တွဲဖက် စေတသိက်များနှင့်အတူ စတည်၍ ထိုစိတ်ချုပ်ပြီးနောက် ထိုကဲ့သို့သော စိတ် စေတသိက်အစုဟူသော နာမ်တရား အစဉ်အဆက်သာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ပျက်နေသည်ဟုလည်းကောင်း၊ ရုပ်ခန္ဓာ၏ သွားရပ်ထိုင်လျောင်း ဣရိယာပုထ် ၄-ပါး ပြောင်းမှုသည် ထို အရင်းခံ နာမ်တရားကြောင့်သာ ဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ရုပ်သေးစင်ပေါ်၌ မင်းသမီး မင်းသား အရုပ်သည် ကြိုးဆွဲသူကပြုပြင်ပေးသောကြောင့် သွားရပ်ကခုန် ဗျာပါရ ရှိနေပုံကဲ့သို့၊ ဤ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်လည်း အတွင်းစိတ်၏ ပြုပြင်ပေးမှုကြောင့် သွားပုံ ရပ်ပုံ ထိုင်ပုံ လျောင်းပုံ အားဖြင့် ဗျာပါရ ရှိနေသကဲ့သို့ ထင်ရသည်ဟုလည်းကောင်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် နားလည်ကြရပါသည်။

ဤသို့သော နားလည်မှုနှင့်တကွ “ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သူငါ မရှိ၊ အသက်ကောင် ဝိညာဉ်ကောင် အတ္တအကောင်မရှိ၊ ဤ ရုပ်နာမ်တို့၏ အရင်းခံဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကလည်း အဝိဇ္ဇာတဏှာဟူသော အမှောင်ဓာတ် အစေးဓာတ် အကူအညီမပါလျှင် ဤရုပ် ဤနာမ် ဤခန္ဓာကိုယ်ကို မစီမံနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာတဏှာ အနည်းငယ်သာ ကျန်တော့သော အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကံ၏အစွမ်းကြောင့် (ဘုံဘဝ၏ ထိပ်ဆုံးဖြစ်သော) နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံ၌ ဖြစ်ရသောအခါ ရုပ်ခန္ဓာ မပါတော့ဘဲ စိတ်ဝိညာဉ်ကလေးတစ်ခုသာ (တွဲဖက် စေတသိက်များနှင့်အတူ) ပဋိသန္ဓေစတည်၍ တစ်ဘဝလုံးလည်း စိတ်ဝိညာဉ်ကလေးတစ်ခုသာ ဆက်စပ်တည်နေတော့၏။ အဝိဇ္ဇာတဏှာ ကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကား ဤဘဝ၌ စီမံလိုက်သော ကံအရှိန်ကုန်သောအခါ အသစ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ် ခန္ဓာ အဆက်မရှိတော့ဘဲ ရုပ်နာမ်ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော သန္တိဓာတ်သာ ဆက်စပ်ရစ်လေတော့၏။ ထို သန္တိဓာတ်ကား မပျက်မစဲ အမြဲလည်း တည်ရှိ၏”ဟု အားရပါးရ နားလည်ကြရခြင်းမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ကျေးဇူးတော်ကြောင့်သာ ဖြစ်ပါသည်။

အဟော နော တဿ သုတတ္ထံ။ ။လောက၌ မည်သူမဆို ဆရာကောင်းကို ရှာလိုကြ၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ပင် ဘုရားဖြစ်တော်မမူမီက ဆရာကောင်းကိုရှာတော်မူခဲ့ပါသေး၏။ ထိုဆရာတို့၏တရားဖြင့် အားမရသေးသောကြောင့်သာ ကိုယ်တော်တိုင် ဉာဏ်အထူးရအောင် ကြိုးစားတော်မူခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ဆရာကောင်း

ရရှိအရေးမှာလည်း သေးငယ်သောရှေးကဲသည် လမ်းမှန်အောင် မညွှန်နိုင်ပါ။ မိမိတို့ကား ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ (အလွန်ကောင်းသော ရှေးကဲ) သမ္မတ္တိစက်က ဤဘဝမျိုးရအောင် တွန်းပို့လိုက်သောကြောင့် ထူးမြတ်သောတရားကို ဟောပြတော်မူနိုင်သော ဆရာတို့၏ဆရာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ သားကောင်း သမီးကောင်းဖြစ်ရသည်မှာ အလွန်အလွန် ဝမ်းမြောက်ဖွယ် ကောင်းပါပေသည်။ မှန်၏-မိမိတို့သည် ယခုတစ်ဘဝ၌ နေရာတိုင်းဝယ် စိတ်ကောင်းထားခြင်းမှ စ၍ ကောင်းသည်ထက် ကောင်းသော အတ္တသမ္မာပဏီမိ စက်လုတ်ကို နှိပ်လိုက်ရုံမျှဖြင့် တစ်ဘဝလည်းမက နှစ်ဘဝလည်းမက နိဗ္ဗာန်ထိအောင် သမ္မတ္တိစက် အဆက်ဆက် လည်၍နေမည်မှာ သေချာလှပါသည်။

အဟော နော ဓမ္မစိန္တနံ။ ။ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏တရားတော်များသည် စိတ်ပါလက်ပါ ကြားနာသင်ယူ၍ ကြံစည် စဉ်းစားနေရုံမျှဖြင့် စိတ်ချမ်းသာမှုကို ပေးနိုင်ပါသည်။ ထို့ထက်တိုးကာ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်နေပါမူ ရုပ်နာမ် ဓမ္မကို အသစ်မရလိုတော့ဘဲ ဘဝဖန်ခါ သံသရာကြီးကို ငြီးငွေ့လောက်အောင် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်ကို ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြို့ရွာအူသံ မဆူညံဘဲ လူသံတိတ်ချိန်ဝယ် ဆိတ်ငြိမ်သော ကျောင်းသစ်မ်းကလေး၌ လေအေး လေညှင်းတို့ တသင်းသင်းခတ်နေစဉ် ခန္ဓာကိုယ်တွင် ထင်ရှားရှိနေသော ရုပ်နာမ် ၂ ပါး၏ ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ကြောင်း ကျိုးမှီး၍ အသီးသီး ဖြစ်ပျက်နေဟန်ကို ရုပ်ဝီထိ နာမ်ဝီထိ အစဉ်ဖြင့် အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်သုံးသပ်သောအခါ မမြဲသော အနိစ္စ သဘောကိုလည်းကောင်း၊ အပျက်အပျက် တွေ့ကိုမြင်ရသောကြောင့် မကောင်းဒုက္ခ သင်္ခါရသဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဤခန္ဓာကိုယ်ကို စိုးပိုင်သော အတ္တမရှိသောကြောင့်သာ (မပျက်စေလိုဘဲလျက်) ဖြစ်လေသမျှ ပျက်ရသည်ဟု အနတ္တသဘောကိုလည်းကောင်း တွေးတော ကြံစည်၍နေရသည်မှာ နိစ္စသုခဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို အလျင်အမြန်မြင်ဖို့အကြောင်း ဆုတစ်မျိုးမျိုး တောင်းသူ အတွက် အဆက်ဆက် ဉာဏ်ပညာရင့်ဖို့အကြောင်းဖြစ်၍ အလွန်ကောင်းပါပေသည်။

အဘိဓမ္မဓမ္မောနာမ၊ သုဋ္ဌဂန္ထိရဝိတ္တတော၊

တဿာပုဋ္ဌကထာဋီကာ၊ တာဒိသာ သဒ္ဓအတ္တတော။

အဘိဓမ္မဓမ္မောနာမ-ရုပ်နာမ် နှစ်ရပ်၊ ပရမတ်ကို၊ ဆတ်ဆတ်သိစရာ၊ အဘိဓမ္မာတရားတော် မည်သည်။ သုဋ္ဌဂန္ထိရဝိတ္တတော-အလွန်ခဲခက်၊ အလွန် နက်၍၊ ဆက်ဆက်ခံ့ထယ်၊ ပြန့်ကျယ်လှပေ၏။ တဿ-ထိုအဘိဓမ္မာခေါ်၊ ပါဠိ တော်၏။ အဋ္ဌကထာဋီကာဝိ-အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ အသွယ်သွယ်ကို၊ ခြယ်လှယ် ဖွင့်ပြ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ကျမ်းဋီကာတို့သည်လည်း။ သဒ္ဓအတ္တတော-သဒ္ဓါရုပ်တွေ၊ ပုဒ်အနေနှင့် မသွေလိုက်လျော၊ အနက်သဘောအားဖြင့်၊ တာဒိသာ-ထိုပါဠိနှယ်၊ ခံ၍ကျယ်သဖြင့်၊ မလွယ်မကူ၊ အလားတူပင် ဖြစ်ကြပေကုန်သတည်း။

ဗျာချာ-ရှေ့ဆင့်နောက်ဆင့်၊ အစုံအဖွင့်ဖြစ်သော၊ ဘာသာဋီကာ-အမိမြန်မာ၊ ကိုယ့်ဘာသာဖြင့်၊ ဋီကာဖွင့်နည်း နိဿယည်းကို၊ ကတာ-နောင်လာနောက်သား အကျိုးများဖို့၊ ကြိုးစားတီထွင်၊ စီရင်အပ်ပါသတည်း။

ဘာသာဋီကာ။ **မိမိသည်** ကျေးဇူးရှင်များ၏ထုံးစံအတိုင်း ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ (အဘိဓမ္မာအတွက် မူလဋီကာကိုပါ) တွဲဖက် ပို့ချသောအခါ နောက်ထပ်တစ်ဖန် ပြန်၍ပို့ချနိုင်လောက်အောင် အသက်အရွယ် မကျန်တော့ရကား ချနက်နိဿယနှင့် အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ဘာသာဋီကာအဖြစ်ဖြင့် ကျန်ရစ်အောင် စီစဉ်လေ့ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာမူလဋီကာတို့ကို တွဲဖက် ပို့ချသောအခါလည်း ထိုနည်းအတိုင်းပင် စီစဉ်ရပါသည်။

စီစဉ်ပုံ။ **ထိုသို့** စီစဉ်ရာ၌ အနုဋီကာ မဇ္ဈဋီကာ ယောနောနှင့် ပြည်ဆရာတော်၏ နိဿယ မြို့ပြင်ကြီးဂဏ္ဍီတို့ကိုပါ အချိန်ရသမျှ ကြည့်ရှု၍ လည်းကောင်း၊ ပို့ချစဉ် စာဆိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ဖတ်စေ၍ လည်းကောင်း စီစဉ်ပါသည်။ ထိုမျှလောက် ကြိုးကြိုးစားစား ပို့ချပြီးနောက် ရိုက်နှိပ်ချိန် မရောက်သေးမီ အထပ်ထပ် ကြည့်ရှုကာ ရိုက်နှိပ်ချိန်မှာလည်း ကိုယ်တိုင်ကြည့်ရှု၍ စာချဘုန်းကြီးများကိုလည်း ကြည့်ရှုပြင်ဆင်စေပါသည်။ ထိုမျှလောက် ကြိုးစားပါသော်လည်း အမှားအယွင်းကား ကင်းလောက်ပြီဟု ဝန်မခံနိုင်ပါ။ အလွန်နက်နဲသော ကျမ်းစာဝယ် မိမိဉာဏ်၏ မထောက်မီခြင်း အမှတ်တမဲ့ဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် ချွတ်ယွင်းချက်ကား ရှိပါလိမ့်ဦးမည်။ ထို ချွတ်ယွင်းချက်များအတွက် ပြင်ဆင်၍ ရှုစားကြပါရန် ခွင့်ပန်ပါသည်။

ယဒိ ဥတ္တံ အယုတ္တေတ္ထ၊ ပမာဒေန ဘမေနဝါ။

ဝစော မယာ ဒယာဝန္တော၊ သန္တော သံသောယေန္တု တံ။

ရည်ရွယ်ချက်။ **အဘိဓမ္မာကို** ပို့ချသောဆရာသည် အဋ္ဌကထာကိုသာ အဓိပ္ပာယ်ပြောခြင်းထက် အဋ္ဌကထာဖွင့်ချက်ကို ပါဠိတော်၌သွင်း၍ ပြောခြင်းကသာ၍ နားလည်စေနိုင်သောကြောင့် ပါဠိတော်ကိုပါ တွဲဖက်ပို့ချသင့်ပါသည်။ အဋ္ဌကထာ၏ အဓိပ္ပာယ်များလည်း မူလဋီကာ၌ များစွာ ပါဝင်နေရကား မူလဋီကာမပါဘဲ အလွတ် အဓိပ္ပာယ်ပြောခြင်းထက် မူလဋီကာကို တွဲဖက် ပို့ချ၍ အဓိပ္ပာယ်ပြောခြင်းက သာ၍ ရှင်းလင်းစေပါသည်။ အနက်ဉာဏ် အတော်အတန်ရှိပြီးပုဂ္ဂိုလ်များသည် မူလဋီကာကို ဆိုနိုင်လောက်ပါသည်။ မူလဋီကာကို အနက်ထင်အောင် လေ့လာပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိနည်းသုတ္တန်ဋီကာတို့ကို ကြည့်ရှုဖို့ရန် ဝန်မလေးတော့ပါ။ ထိုသို့ အကျိုးများလှသည့်အတွက် တွဲဖက်ပို့ချစေလို သင်ယူစေလိုသောကြောင့် စာတစ်အုပ်တည်းဝယ် အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၏နောက်၌ မူလဋီကာနိဿယ အဓိပ္ပာယ်ကိုပါ တွဲဖက် စီစဉ်ထားပါသည်။

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ်မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

အကုသလာဉ် အ-အနက်	...	...	၂၈၅
အကိုတ္တော, အနုပက္ခုဒ္ဓော	...	...	၁၄၄
အဉ္စသံ ဝဋ္ဌမာယနံ	...	...	၁၈၁
အဇ္ဈတ္တာ	...	...	၃၃၈
အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ	...	...	၃၄၂
အဇ္ဈာယကော	...	...	၁၅၀
အဋ္ဌမုခေါ ဝါဒယုတ္တိ	...	...	၃၉
အဋ္ဌသာလိနီ	...	...	၄၄၀
အတ္တတ္ထပရတ္တစသည်	...	...	၄၆၉
အတ္တဟိတပဋိပန္နစသော ပုဂ္ဂိုလ် ၄ မျိုး	...	...	၄၀၆
အတိရုဒသိဇလမဇ္ဈေ	...	...	၂၅၅
အထဝါ၏ အနက်	...	...	၃၉၁
အတ္ထိသဒ္ဓါ သမ္ပဒါနံ မဇ်	...	...	၃၂၀
အတ္ထိ ဟေဟိတိ	...	...	၁၅၃
အတ္ထုဒ္ဓါရ, အတ္ထုဒ္ဓေသ	...	...	၂၇၈
အန္တုယဇရ	...	...	၂၀၆
အဓမ္မဇ္ဈဝစနာ	...	...	၁၉၉
အဓိကာရေန	...	...	၁၈၇
အဓိဂနနိဒါနံ	...	...	၁၄၀
အဓိဋ္ဌာန	...	...	၂၀၉
အဓိဝစန၏ ပုဒ်ပြီးတစ်မျိုး	...	...	၆၄၂
အဓိဝစနာ ဓမ္မာ	...	...	၃၇၁
အဓိဝါသန ခန္တီ	...	...	၃၇၇
အနမတဂ္ဂေါ	...	...	၆၃
အနဝဇ္ဇ	...	...	၂၇၅, ၂၈၆
အနဝဇ္ဇပိတ္တ	...	...	၁၆၃
အနဝဇ္ဇ, သုခဝိပါက ၂ မျိုးဆိုရကမျိုး	...	...	၅၂၃
အနိယပစ္စည်း ကတ္တားဟော	...	...	၆၃၈
အနုပုဗ္ဗပဒဝတ္ထနာ	...	...	၂၇၄
အနုပုဗ္ဗိကထာ	...	...	၁၆၆
အနောတတ္တဒဟ	...	...	၈၅
အပ္ပတ္တမာနသာ	...	...	၂၂၀
အပ္ပမာဏာဉ် ပမာဏ	...	...	၃၂၉
အဗျာကတာ	...	...	၂၈၅

အက္ခရာစဉ်		စာမျက်နှာ
အဗျာဓဇ္ဈေ	...	၃၆၂
အဘိဓမ္မာ	...	၂၉
အမဇ္ဈော	...	၁၄၆
အဝဓိ(အပါဒါနံ) ၊ ရှိ	...	၆၂၄
အသင်္ခယေ	...	၁၄၈
အသင်္ခယျ တွက်ပုံ	...	၂၂၃
အသမတ္တာ	...	၂၈၉
အဿမော	...	၁၅၇
အသာဓာရဏကရဏာ	...	၃
အသေက္ခာ၌(အ)အနက်	...	၃၂၆
အာယမဂ္ဂတ္တကံ	...	၁၄၆
အာရောဂျံ	...	၂၇၅
အာရုံဝတ္ထုထိုရာ၌ ပိကာရဖြစ်ပုံ	...	၆၀၉
အလောဋ္ဌေန္တိ	...	၁၃၂
အာသဝေါ	...	၃၅၆
ဣဋ္ဌာနဘဝန	...	၃၀၆
ဥဂ္ဂတာပနံ	...	၁၈၈
ဥဒါနံ	...	၆၉
ဥဒါနေသိ	...	၆၉
ဥပ္ပန္နာ	...	၃၃၅
ဥပါဒါ	...	၃၆၄
ဥပ္ပါဒိနော	...	၃၃၆
ဥပေတနှင့် ဥပယ	...	၅၅၆
ဥဇ္ဈိဂ္ဂါ	...	၂၁၃
ဥဘတော သုဇာတော	...	၁၄၄
ဥမာပုပ္ဖ	...	၇၄
ဧကတ္ထ၊ နာနတ္ထ	...	၂၉၀
ဧကပ္ပဟာရေနေဝ	...	၈၈
ဧကတ္ထရိယံ	...	၅၉
ဧကပ္ပါဒစသည့်	...	၅၄၉
ဧဝမေဝံ (ဝ)	...	၃၂
ဩဃာ	...	၃၆၀
ဩသဓိ	...	၂၀၈
ကဋ္ဌတ္ထရိကာယ	...	၁၇၅

အကွရာစဉ်

စာမျက်နှာ

ကဏ္ဍိကာဝိယ	...	၂၆၉
ကဏ္ဍာဘိဇာတိ	...	၃၇၀
ကထာမဂ္ဂဉ္စိ မဂ္ဂ၏အဖွင့်	...	၄၃၀
ကမ္ပန္တရုံ	...	၁၃၀
ကရုဏာပဓာန စသည်	...	၃၉၄
ကာလံကတွာ	...	၈၇
ကာလံ ဒီပံ ဒေသံ	...	၂၆၀
ကိဇ္ဈတ္တအဖွင့်	...	၂၈၈
ကိလေသာစစ်တပ်	...	၆၃၉
ကိမေဓကေန တိဇ္ဈေနအဖွင့်	...	၄၀၃
ကိမေဓ ကေန တိဇ္ဈေန	...	၁၈၇
ကုကိုဋ္ဌစုတ္တံ	...	၇၅
ကုလပရိဝဋ္ဌာ	...	၁၄၆
ကုလံမာတုအာယု	...	၂၆၀
ကုသလာအဖွင့်	...	၅၀၂
ကုသလာ နန္ဒဂီတဿ	...	၅၀၂
ကုသလာသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ	...	၂၈၁
ကေနဋ္ဌေန	...	၂၈
ကေဝလံ ဟိ	...	၃၄
ကောပါနနယ	...	၂၁၁
ဓယေ ဉာဏ	...	၃၈၄
ကဏနဓာရုံ သမာနေန္တိ	...	၅၄
ဂန္ထတော	...	၂၆၉
ဂဘီရတာ၊ ဂမ္ဘီရတာ	...	၄၄၁
ဂဝပါနံ	...	၂၃၃
ဂဟနန္တတော	...	၁၆၁
ဂါမဏ္ဍလာ	...	၂၅၇
ဂေါတ္ထက	...	၂၇၀
ဂေါသိင်္ဂသုတ္တံ	...	၁၂၇
ဃလ္လဝိယ	...	၂၇၀
ဃာဋီယဘုမဟ	...	၁၈၆
စက္ခုဘူတော စသည်	...	၄၇
စမရီ	...	၂၀၅
စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝဏ္ဏဓာတု	...	၄၆၇

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

စိနပ်ဌ	...	...	၇၅
စိရာယန္တိ (စိရာယန္တိ ပါဠိပျက်)	...	...	၁၆၉
ဆုဒ္ဓါ	...	...	၁၉၇
ဇေယျ	...	...	၁၅၆
ဇာနိ၊ ဇာနာတိ စသည်	...	...	၄၅၇
ဇိန စက္က	...	...	၁၃၂
ညယျဓမ္မေသု	...	...	၅
ဌိတပဒေနေဝ	...	...	၈၃
တရားတစ်ပါး၌ ဗဟုဝစ် ဟောတော်မူပုံ	...	...	၆၁၈
တသဒ္ဓါ၏ အပဇာနကိုညွှန်ပုံ	...	...	၄၁၀
တာရာဂဏာ	...	...	၁၉၆
တိဒဏ္ဍ	...	...	၁၆၈
တိဒသာလယော	...	...	၁၀
တိမိရတိမိဂ်လ	...	...	၇၄
တိသဟသယိမဟာသဟသယိ	...	...	၇၈
တုမှာဒိသော ဟိ	...	...	၁၂၅
တုလာဘူတော	...	...	၂၁၀
တုတိပ္ပသတ္တော	...	...	၂၁၆
ဒန္တာဝရဏံ	...	...	၈၁
ဒယာယ တာယ	...	...	၇
ဒါနအမျိုးမျိုး	...	...	၂၀၄
ဒိဋ္ဌဓမ္မေ	...	...	၅၄၆
ဒုရေ၊ အဝိဒ္ဓုရေနိဒါနံ	...	...	၂၆၇
ဒေသနာနိဒါနံ	...	...	၁၄၀
ဒေသနာဝိလာသေန	...	...	၃၄၇
ဒေါဘဂ္ဂိယံ	...	...	၆၄၂
ဓမ္မန္တရံ	...	...	၁၃၁
ဓမ္မဓာတုယာ	...	...	၂၀၂
ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ဂုဏ်အနက်	...	...	၂၇၉
ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ	...	...	၂၈၃
ဓမ္မသာရဝသေန	...	...	၄၆၈
ဓမ္မာအဖွင့်	...	...	၅၀၂
ဓမ္မိကောနာမံ	...	...	၁၅၇
ဓုရဂါမေ	...	...	၁၆၉

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

ခုဝသသ္မာတိ...	...	...	၂၀၀
န ဂဝေသတိ	...	...	၁၅၄
နဗျာကတာတိ အကထိတာ	...	...	၅၁၁
နရမရူ	...	...	၁၈၄
နဟေတုယေ	...	...	၁၅၃
နဟေဝံ ဝတ္ထုဗ္ဗေ	...	...	၄၂
နာထာနာထာနံ	...	...	၁၅၇, ၄၉၁
နာမံ	...	...	၃၇၃
နိကာယန္တရလဒ္ဓိ	...	...	၂၄
နိဇိလေန	...	...	၇၀
နိဒါနကိစ္စံ နတ္ထိ	...	...	၁၃၅
နိန္ဒေသုဝဏ္ဏဝိဏ္ဏ	...	...	၇၆
နိပစ္စကာရ	...	...	၁၆
နိဗ္ဗုတဝိဏ္ဏ	...	...	၁၆၃
နိမိတ္တာနိ	...	...	၁၉၄
နိယကဇ္ဈတ္တ	...	...	၃၄၁
နိယတဗျာဒိတ်ရ အကျိုး	...	...	၂၄၈
နိယတဗျာဒိတ်ရ အင်္ဂါ	...	...	၂၄၅
နိယတာ	...	...	၃၃၁
နိရတ္တိ	...	...	၃၇၂
နိရတ္တိ၏ ပုဒ်ပြီးပုံတစ်မျိုး	...	...	၆၄၃
နိသာမေထ	...	...	၂၆
နေက္ခမ္မပါရမီ	...	...	၂၀၅
ပစ္စက္ခသိဒ္ဓစသော သိဒ္ဓ ၃ မျိုး	...	...	၆၃၁
ပစ္စနိယ, ပစ္စနိက	...	...	၄၅၁
ပစ္စုပ္ပန်	...	...	၃၃၇
ပစ္ဆာတတ္ထိ	...	...	၈၁
ပညတ္တိ	...	...	၃၇၂
ပညာတော်၏ အစွမ်း ၃ ပါး	...	...	၁၄
ပညာသဒ္ဓါဖြင့် ယူရမည့် ပညာများ	...	...	၄၀၁
ပဋိဃဒ္ဓယံ	...	...	၂၀၈
ပဋိသန္ဓာရော	...	...	၃၇၈
ပဌမဗုဒ္ဓဝစန	...	...	၉၂
ပဌမဝိဘတ္တိ	...	...	၅၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ပဏ္ဍုကမ္မလာ	၁၂
ပဏိတာ	၃၃၀
ပယိရဒါဟာသိ	၂၀
ပရမနှင့်ပါရမီ	၂၀၂
ပရာမာသ	၃၆၁
ပရိတ္တာ၏ဝစနတ္ထ	၃၂၈
ပရိယာပန္နာ	၆၃၆
ပဝတ္ထမလံ	၁၅၈
ပဝေဇ္ဇတိ	၂၁၇, ၄၉၅
ပဟူတဓန ခညဝါ	၁၅၀
ပါဠိဟာရိယ ၃ မျိုး	၁၀
ပါဠိဟိရအဖွင့်	၄၁၈
ပါရမီ ၃ မျိုး	၂၅၂
ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမှီ	၁၁
ပါရိသေသေန	၅၀၉
ပါဝစနံ သုပုပ္ဖိတံ	၂၂၁
ပုဂ္ဂလောဥပလတ္တတိ	၄၁
ပုံဂ္ဂိုလ် ၄ မျိုး	၄၀၆
ပေယျာလံ	၆၅
ဗလဝံပီတိ	၆၈
ဗိလာသယာ	၁၉၇
ဗောဓနေယျော	၂၁၈
ဗောဓိသတ္တာနံ	၁၉၃
ဗျထိတမာနသာ	၂၁၃
ဗျာဒိတ်ရရာနေ ကဆုန်လပြည့်	၁၉၆
ဗျာပါဒ, ဗျာဗာဓ	၅၄၆
ဘဏ္ဍာဂါရိက	၄၈၃
ဘဝင်္ဂီပရိဝါသော	၈၁
ဘာဝနာယ	၃၁၃
ဘာဝပွဓာနကြံရပုံ	၂၈၇
ဘာဝပွဓာနနိဒ္ဒေသ	၅၂၂
ဘိသနက, ဘိသနက	၁၆၇
ဘုရားဆုမတောင်းဘဲဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပုံ	၂၃၄
ဘောဇနေ အမတ္တညူတာ	၃၇၈

မှတ်ပွယ်အကွရာစဉ်မာတိကာ

(၈)

အကွရာစဉ်

စာမျက်နှာ

မဂ္ဂဉာဏ ပဒဋ္ဌာနံ	...	...	၄၀၄
မဂ္ဂပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ	...	...	၃၃၂
မဂ္ဂဟေတုကာ အဖွင့်	...	...	၃၃၃
မင်္ဂလာလင်္ဂ	...	...	၇၅
မန္တဝရော	...	...	၁၅၀
မနောရမံ	...	...	၁၄၈
မလိနာ	...	...	၅၆၃
မဟာကရုဏာ ဖြစ်တော်မူပုံ	...	...	၄၀၀
မဟာဗောဓိနိဒါနော	...	...	၁၃၇
မဟာမုခံ	...	...	၁၂၉
မဟာသဒ္ဓါ၏အနက်	...	...	၃၉၁
မဟေသီနော	...	...	၄
မာတရံ ပမုခံ	...	...	၁၃
မာယာ မရိစိ	...	...	၄၅၂
မိစ္ဆတ္တာ	...	...	၃၃၀
မုခါဒါနံ	...	...	၈၂
မုဋ္ဌဿန္တံ	...	...	၃၇၉
ယထာကံ	...	...	၄၄
ယထာနမတိဝေါဟာရသိဒ္ဓိ	...	...	၂၉၆
ယထာပိ	...	...	၂၀၃
ယထာရုစိ	...	...	၆
ယထာရုစိအဖွင့်	...	...	၃၉၈
ယဒိသစေ	...	...	၉၀
ယာဝဉ္စိဒ်အနက်	...	...	၃၀၁
ရိတ္တာ နှုန	...	...	၂၂၂
လက္ခဏ	...	...	၂၈၆
လက္ခဏအဖွင့်	...	...	၅၁၉
လက္ခဏ ဣတိဟာသေ	...	...	၁၅၀
လဒ္ဓဂုဏဝါကျ	...	...	၄၉၉
လိင်္ဂေန	...	...	၁၉၈
လေးအသင်္ချေတွက်ပုံ	...	...	၂၂၃
လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်တိန်းအတွင်း သာသနာ ၂၄ ကြိမ်သာ	...	...	၂၄၆
လောကီယာ	...	...	၃၅၂
ဝဇ္ဇန္တိ	...	...	၁၈၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဝတ္ထုပေါက္ခရတာယ	၁၄၅
ဝါကစီရုံ	၁၇၁
ဝါစနာမဂ္ဂ	၁၂
ဝါလမိ	၂၀၅
ဝိဃာသာဒေါ	၁၃၃
ဝိစာရမတ္တဌ် မတ္တအနက်	၃၁၄
ဝိတဏှဝါဒီ	၃၆
ဝိနာယကော	၁၉, ၄၃၄
ဝိပက္ခဘာဝမာပန္နာနံ	၃၀၈
ဝိပစ္စနသဘာဝတာ	၅၅၄
ဝိပါက၏ ကံ ရှိ-မရှိ	၅၅၅
ဝိပါကန္တရုံ	၁၃၁
ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ	၃၀၈
ဝိသယဇ္ဈတ္တ	၃၄၂
ဝိရလမဉ္ဇက	၁၇၄
ဝေဒေဟမုနိ	၂၁
ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်	၁၃၃
သက္ကစုံ	၁၈
သက္ကဒတ္တိယံ	၁၆၈
သင်္ခတာ	၃၅၁
သခွရုံ အဇိနစမ္ပ	၁၇၃
သတ္တာနာမည်၏ မူရ-ဥပစာ	၄
သတ္တာ၏ အထင်ရရှိ	၃၉၅
သင်္ခိဒဿနာ	၃၄၄
သန္တိဏိ	၆၄၉
သန္တိဝေသ	၄၄၀
သပ္ပစ္စယာ	၃၅၀
သပ္ပစ္စယနှင့် သင်္ခတအထူး	၆၁၆
သပ္ပဋိဃာ	၃၄၅
သပ္ပဒေသ	၉
သပ္ပဒေသ, နိပ္ပဒေသ	၂၇၂
သပ္ပလဒ္ဓနာမတိကံ	၄၉၇
သပ္ပသာမယိကာ	၁၂၃
သမ္ပဇဉ်	၃၇၉

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

သမ္မတ္တ အသမ္မတ္တ	...	...	၆၀၈
သမ္ဘဝတိ (သမ္ဘဝဒုတိ)	...	...	၃၄၈
သဘာဝရသလက္ခဏေ	...	...	၂၁၁
သမံ စုတ္တိ၌ အဝယဂူပစာ	...	...	၄၉၉
သမိံသု	...	...	၂၁၉
သရဏာ	...	...	၃၆၇
သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ	...	...	၃၇၄
သဟဝိတက္ကေန၌ ကြိယာထည့်ရပုံ	...	...	၃၁၃
သဟနှင့် သမ္မယုတ္တအထူး	...	...	၆၁၀
သာတိသာရော	...	...	၁၂၅
သာမုက္ကံသိကာ	...	...	၅၉
သီယာ ကုသလာ	...	...	၁၂၃
သီရိအဖွင့်	...	...	၄၃၂
သီရိမတော	...	...	၁၅
သီဒါပဗ္ဗတေသု	...	...	၄၂၆
သီလသမ္ပဒါ	...	...	၃၈၀
သီဟဿ	...	...	၂၀၀
သုခနှင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာ ၂ မျိုး	...	...	၅၄၇
သုခယတိ	...	...	၃၀၅
သုခဝိပါက	...	...	၂၇၇
သုခိတသတ္တဝါ၌ ကရုဏာဖြစ်ပုံ	...	...	၃
သုဒ္ဓေါဒနောနာမ	...	...	၁၈၉
သုဝဏ္ဏာလိဂ်	...	...	၄၉
သေက္ခာ၏ ဝစနတ္ထ	...	...	၃၂၅
သေရီ၊ သယံဝသီ	...	...	၁၅၅
သောတ္ထိ	...	...	၂၁၄
သောတ္ထိယေန	...	...	၂၆၄
သံကိလိသတိ	...	...	၃၁၁
သံယောဇဉ္ဇိ	...	...	၃၅၈
သံဝေဂ	...	...	၆၄၉
သံဝေဂဝတ္ထု	...	...	၃၈၂
သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော	...	...	၁၄၄
ဟိရံ ဟိရံ	...	...	၁၇၁

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

ဘာသာဋီကာ

ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်

၁။ မဟေသိနော-မြတ်သောသီလ၊ စသည်ကျေးဇူး၊ ဂုဏ်အထူးကို၊ ရွှင်မြူးဝမ်းသာ၊ ရှာတော်မူပြီးထသော၊ ယဿ (သမ္ပန္နဿ)-အကြင် မြတ်စွာဘုရား၏၊ ကရုဏာ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ သာဝက အစရှိသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်း မရှိသော မဟာကရုဏာတော်သည်၊ သဗ္ဗေသု-ကြွင်းမဲ့ဥသု၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ သတ္တေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ ယထာရူစိ-အကြင်အကြင် အလိုတော်အတိုင်း၊ ဝါ-အလိုတော်အားလျော်စွာ၊ (ပဝတ္တိတ္ထ) ဝိယ-ဖြစ်တော်မူပြီးကဲ့သို့၊ (တထာ-ထိုအတူ) ပညာ (ပိ)-မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ်မှ ကြွင်းသော ပညာတော်သည်လည်း၊ သဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ ဥေယျဓမ္မေသု-သိသင့်သိဖွယ်၊ အသွယ်သွယ်သော တရားတို့၌၊ ယထာရူစိ-အတိုင်း၊ ဝါ-စွာ၊ ပဝတ္တိတ္ထ-ဖြစ်တော်မူပြီ။

အနုသန္ဓေ။ ။ပရိယတ်ပါဠိတော်ဓမ္မကို ဖွင့်ပြရာ အဋ္ဌကထာ၏ အစ၌ တရားတော်၏ အရှင် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၌လည်းကောင်း၊ ပါဠိတော်ဓမ္မ၌လည်းကောင်း ကြည်ညိုခြင်း ပဿာဒသဒ္ဓါကို ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ သတ္တုပဏာမကို ပြုတော်မူလိုသော အရှင်ဗုဒ္ဓ ယောသဆရာသည် “ကရုဏာ ဝိယ သတ္တေသု၊ ပေ၊ တဿ ပါဒေ နမဿိတွာ” ဟူသော ပါဠိကို မိန့်တော်မူအပ်သတည်း။ [ဤကျမ်းတက်သည် “တဿ ပါဒေ နမဿိတွာ” တိုင်ရုံ မျှော်ကာ သတ္တုပဏာမကိုသာ ရည်ရွယ်သော ကျမ်းတက်တည်း။]

ချဲ့ဦးအံ့ - ယခုဖွင့်ပြအပ်လတ္တံ့သော ပါဠိတော်သည် သွာက္ခာတ (အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး ကောင်းသော) ဂုဏ်နှင့် ပြည်စုံတော်မူသော ဓမ္မဖြစ်၏။ ထိုဓမ္မကို ဖွင့်ပြခါနီးဝယ် ထို ဓမ္မ၏ အရှင်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ ကရုဏာတော်ကျယ်ပြန့်ပုံ၊ ပညာတော် ကြီးကျယ်ပုံ စသော ဂုဏ်များကို “ကရုဏာ ဝိယ သတ္တေသု၊ ပညာ ယဿ မဟေသိနော” စသည်ဖြင့် ထုတ်ဖော်ညွှန်ပြ၍ ပဏာမပြုခြင်းကြောင့် ပညာဉာဏ် အခြေခံပါလာသော ဝိညုပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ဤအဋ္ဌကထာကို သင်ယူ ပို့ချခါနီးဝယ် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏အပေါ်၌ ကြည်ညိုသော ပဿာဒသဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်၍ လာ၏။

“ကြီးမားသော ပညာတော်ရှင် မြတ်ဘုရား၏ တရားတော်သည် ချွတ်ချော် မှားယွင်းခြင်း မရှိနိုင်” ဟုလည်း ထိုပဏာမစကားသည် (ကာရဏူပစာရအားဖြင့်) ဖော်ပြပြီးဖြစ်ရကား တရားတော်အပေါ်၌ ဝိညုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကြည်ညိုသော ပဿာဒသဒ္ဓါကိုလည်း ထိုပဏာမစကားသည်ပင် ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထိုဘုရား တရား ရတနာတော် ၂ ပါး၌ ယုံကြည်မှုပဿာဒ အရင်းခံပြီးလျှင် တရားတော်၌ (လိုက်နာသော) အားဖြင့်ကောင်းစွာကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ များစွာသော သီလအစ

အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန် အဆုံးရှိသော အကျိုးကို ပွားတိုးစေနိုင်သောကြောင့် ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာ (အဋ္ဌကထာကျမ်းစာ)၏ အစ၌ သတ္တုပဏာမကို ပြုတော်မူရပေသည်။ [ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာယံ သတ္တရိ ပဏာမကရဏံ၊ ဗေ၊ မဟတော စ အတ္ထဿ သိဒ္ဓိ ဟောတီတိ။-ဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။ပါဠိတော်ဓမ္မကို ဖွင့်ပြရာ အဋ္ဌကထာ၏အစဝယ် ရတနာ ၃ ပါး၌ မိမိ၏ ကြည်ညိုကြောင်းကို လူ့အပေါင်းသိစေလိုခြင်း၊ ထိုသိစေခြင်းမှတစ်ဆင့် ပညာရှိ သူတော် ကောင်းတို့၏ စိတ်ကို (မိမိအပေါ်၌) နှစ်သက်စေခြင်း၊ ထိုနှစ်သက်စေခြင်းမှတစ်ဆင့် မိမိစီရင် အပ်သော အဋ္ဌကထာကို ပုဂ္ဂိုလ်ခင်၍ တရားမင်သောအားဖြင့် သင်ယူကြစေခြင်း၊ ထိုသင်ယူ စေခြင်းမှတစ်ဆင့် အလုံးစုံသော လောကီ လောကုတ္တရာသမ္ပတ္တိကို ပြီးစီးစေ(ရရှိကြစေ)ခြင်း၊ ဤသို့ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်ကို မျှော်တွေးကာ ရတနတ္ထယ ပဏာမမင်လာကို ပြုတော်မူ လိုသော အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဆရာသည် “ကရုဏာ ဝိယ သတ္တေသု”စသော ဂါထာကို မိန့်တော်မူ အပ်သတည်း။ [“ကတွာ သံဃဿ စူလီ”တိုင်အောင်မျှော်သော ဋီကာကျမ်းတက်တည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ပဏာမပြုမှုအတွက် ပြခဲ့သော အကျိုးအမျိုးမျိုးကို ရနိုင်ပါသော်လည်း ကျမ်းဆရာ၏ အလိုရှိအပ်သော အကျိုးမှာ ကျမ်းပြုစဉ်အခိုက်အခါဝယ် ကိုယ်တွင်း၌ အနာ ရောဂါ၊ ကိုယ်ပ၌ အနှောက်အယှက်ဘေးရန်ဟူသော အန္တရာယ်များကို ကာကွယ်နိုင်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “နိပစ္စကာရဗေ၊ သောသေတွာ၊ အန္တရာယေ အသေသတော”ဟု နောက်၌ မိန့်ဆိုသည်။

ကရုဏာ ဗေ၊ ယထာရူစိ။ ။ဤဂါထာသည် ဥပမာအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင် အပ်သော ဂါထာတည်း။ ဥပမာနဝါကျကိုလည်း “ကရုဏာ ဝိယ သတ္တေသု”ဟု အကျဉ်းချုပ် မျှသာ ပြ၍ သဗ္ဗေသု ယထာရူစိ ပဝတ္တိတ္ထပုဒ်တို့ကို ဥပမေယျ တစ်ဖက်၌သာ ပြထား၏။ ဧကပက္ခဒဿနနည်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ဥပမေယျဝါကျ၌ ပါသော “သဗ္ဗေသု ယထာရူစိ ပဝတ္တိတ္ထ” ပုဒ်တို့ကို ဥပမာနဘက်သို့လည်း လိုက်စေ၍ အနက်ပေးရိုး ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဋီကာ၌ “ယဿ ယထာ ကရုဏာ သဗ္ဗေသု သတ္တေသု ပဝတ္တိတ္ထ၊ ဧဝံ သဗ္ဗေသု ဥပယုဓမ္မေသု ပညာပိ ပဝတ္တိတ္ထာတိ အတ္ထော”ဟု ယောဇနာသည်။

ပညာပိ။ ။ဋီကာ၌ “ပညာပိ”ဟု ဝိသဒ္ဓါကို ရသင့်၍ အပိုထည့်သည်။ ထိုဝိသဒ္ဓါဖြင့် အလုံးစုံတို့၌ ဖြစ်ခြင်းတူသော ကရုဏာကို ပေါင်းသည်။ “မဟာကရုဏာတော်သည်သာ သတ္တဝါ အားလုံးအပေါ်၌ ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ ပညာတော်သည်လည်း ဥပယုဓမ္မအားလုံး၌ ဖြစ် သည်”ဟူလို၊ ဥပမာန ဥပမေယျ ၂ ဖက်လုံး၌ပင် “ပဝတ္တိတ္ထ”ဟု အတိတ်ကြိယာကို သုံးစွဲ ခြင်းမှာ ထိုအဋ္ဌကထာ စီရင်ချိန်၌ ဘုရားရှင်ကွယ်လွန်တော်မူပြီးဖြစ်၍ ကရုဏာ ပညာတရား တော် ၂ ပါးလုံးပင် အတိတ်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဤဂါထာ၏ဆိုလိုရင်းကား-“မြတ်စွာဘုရား၏ မဟာကရုဏာတော်သည် သတ္တဝါအားလုံး အပေါ်၌ အလိုတော်အားလျော်စွာ (သတ္တဝါတစ်ယောက်အပေါ်၌အာရုံပြုလိုလျှင် တစ်ယောက် အပေါ်၌၊ သတ္တဝါအများအပေါ်၌ အာရုံပြုလိုလျှင် သတ္တဝါအများအပေါ်၌ အာရုံပြုသော အားဖြင့်) ဖြစ်ပေါ်ပျံ့နှံ့သကဲ့သို့ ထို့အတူ ပညာတော်သည်လည်း သိသင့်သိထိုက်သော တရား အားလုံးအပေါ်၌ အလိုတော်အားလျော်စွာ (သိတော်မူသောအားဖြင့်) ဖြစ်တော်မူပြီ”ဟူလို။

ကရုဏာ။ ။[ကရုဏာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ပဌမဂါထာ၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။] “ကရုဏာ ဝိယ”ဟု အများနှင့် ဆက်ဆံသော ကရုဏာသာမညကို ပြထားသော် လည်း ပညာတော်၏ ဥပမာနဖြစ်ထိုက်သော ကရုဏာဟူသည်မှာ မြတ်စွာဘုရား၏ သန္တာန် တော်၌ ဖြစ်သော မဟာကရုဏာတော်သာတည်း။ မုန်၏-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သာဝကစသော အခြား ပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ဖြစ်သော ကရုဏာသည် သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ မပျံ့နှံ့ရကား ပညာ တော်၏ ဥပမာန မဖြစ်ထိုက်။ ထို့ကြောင့် “ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သာဝက စသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော မဟာကရုဏာတော်သည်”ဟု ပေးသည်။ [တတ္ထ ဘဂဝတိ ပဝတ္တာဝ ကရုဏာ ဘဂဝတော ပညာယ နိဒဿနန္တိ ဂဟေတဗ္ဗာ၊ သာ ဟိ အသာဓာရဏာ မဟာ ကရုဏာ၊ န အညာ။-ဋီကာ။]

အသာဓာရဏဖြစ်ပုံ။ ။သံသရာဝဲဩယ၌ သက်ဝင်နှစ်မြုပ်နေသော သတ္တဝါတို့ကို မြတ်စွာဘုရားနှင့်တကွ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များလည်း မြင်စရာရှိ၏။ ထိုသို့ မြင်ကြရာဝယ် ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ သာဝက စသောပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ “ဤသတ္တဝါတွေကို ငါမှမကယ်တင်လျှင် မည်သူ ကယ်တင် မည်နည်း၊ ငါသာ ကယ်တင်ရမည်”ဟူသော ကရုဏာ မဖြစ်ကြ။ ဘာကြောင့်နည်း-ဤကဲ့သို့ ကရုဏာဖြစ်ဖို့ရန် ကျင့်ကြံအားထုတ်မှု မရှိခြင်း၊ မိမိအတွက် ကိုယ်လွတ်ရုန်းဖို့သာ ကျင့်ကြံခြင်း ကြောင့်တည်း။ ဘုရားရှင်ကား သုဓမ္မောဘဝ မူလကပင် အများအတွက်ကျင့်ခဲ့ခြင်းကြောင့် “ငါမှ မကယ်တင်လျှင် မည်သူ ကယ်တင်မည်နည်း”ဟု ကရုဏာဖြစ်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာတော်ကိုသာ “အသာဓာရဏမဟာကရုဏာ”ဟု ခေါ်သည်။ [ယဒိပိ ပရေ ပဿယျံ၊ တထာပိ န တေသံ ဘဂဝတော ဝိယ ကရုဏောက္ကမနံ အတ္ထိ၊ အပ္ပဋိပတ္တိတော အတ္တဟိတမတ္တပဋိပတ္တိတော စ။-အနုဋီကာ။]

သုခိတသတ္တဝါ၌ ကရုဏာဖြစ်ပုံ။ ။ကရုဏာသည် ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကိုသာ အာရုံပြု၏။ “သဗ္ဗေသု သတ္တေသု”ဟု ဒုက္ခိတ သုခိတသတ္တဝါအားလုံးကို သိမ်းကျုံးထားရာဝယ် သုခိတသတ္တဝါအပေါ်၌ အဘယ်သို့ ကရုဏာဖြစ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား - “အတာဏော လောကော-ဤသတ္တလောကသည် အို နာ သေရေး ဒုက္ခဘေးနှင့် တွေ့ကြုံသော အခါ ကိုးကွယ်ရာ မရှိပါတကား”ဟု စဉ်းစားတော်မူလိုက်လျှင် ချမ်းသာအတိ သုခပြည့်နေသော သတ္တဝါများလည်း ကိုးကွယ်ရာမဲ့ပင် ဖြစ်နေ၍ သနားဖွယ်ရာ ဒုက္ခိတချည်းသာ ဖြစ်ရလေသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် သုခိတသတ္တဝါကိုလည်း ဒုက္ခိတသတ္တဝါအနေအားဖြင့် စဉ်းစားတော်မူကာ မဟာကရုဏာဖြစ်တော်မူရပေသည်။ အကျယ်ကို ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော် မဟာကရုဏာသမာ ပတ္တိဉာဏ်အခန်းမှာ ရှုပါ။

မဟာဟု ဝိသေသနပြုရပုံ။ ။အာရုံပြုရာ သတ္တဝါတွေ၏ များပြားခြင်းကြောင့် အာရုံ၏ မဟန္တအမည်ကို အာရမဏိက ကရုဏာပေါ်၌ တင်စား၍ ကာရဏပစ္စာရအားဖြင့် ကရုဏာကို မဟာဟု ဝိသေသနပြုရသည်။ ထို့ပြင် သတ္တဝါအများကို အာရုံပြုနိုင်လောက်အောင် ကရုဏာ တော် ကိုယ်တိုင်က အားစွမ်းသတ္တိကြီးမားသောကြောင့်လည်း မဟာဟု ဝိသေသန ပြုနိုင်သည်။ တန်ခိုးရှိန်စော် အာနုဘော်၏ ကျယ်ပြန့်ကြီးမားခြင်းကြောင့်လည်း မဟာဟု ဝိသေသန ပြုနိုင် သည်။ [မဟာဝိသယတ္တာ မဟာဗလတ္တာ မဟာနုဘာဝတ္တာ စ မဟတီ စ သာ ကရုဏာ စာတိ မဟာကရုဏာ။-မဓုဋီကာ။]

သတ္တေသု။ ။ ရူပါဒီသု-ရူပ သဒ္ဒ စသည်အာရုံ၊ ကာမဂုဏ်တို့၌၊ သဇ္ဇန္တိ-ကပ်ငြိတတ် (တပ်မက်တတ်) ကုန်၏။ ဣတိ သတ္တာ၊ [သန္တဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊] ဋီကာ၌ ရူပါဒီသု သတ္တာ ဝိသတ္တာတိ သတ္တာ”ဟု ကိတ်ပုဒ်ဖြင့်ပင် သပဒဝိဂ္ဂဟပြုသည်။ သတ္တာအရ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း အနက်ကို ယူမည်စိုးသောကြောင့် “သတ္တာ ဝိသတ္တာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤဝိပြိုဟ်အရ ရူပါရုံစသော အာရုံတို့၌ ဆန္ဒရာဂ မကင်းသေးသော ပုထုဇဉ်၊ သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်တို့သာ မချရ၏။ ဆန္ဒရာဂ ကင်းပြီးသော ရဟန္တာတို့ကား အထင်ရူဠိအားဖြင့် သတ္တအမည်ရသည်။ [သတ္တ ဟူသော နာမည်က ခန္ဓာအစဉ်ပေါ်၌ တက်ရောက်နေခြင်း၊ ထင်ရှားနေခြင်းကို “အထင်ရူဠိ”ဟု ဆိုသည်။]

ဋီကာ။ ။ တဿာ ပန ပညတ္တိယာ-ထိုသတ္တဟူသော နာမည်ပညတ်၏။ ခန္ဓသန္တာနေ- ခန္ဓာအစဉ်၌၊ နိရုဋ္ဌဘာဝတော-တက်ရောက် ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိစ္ဆန္ဒရာဂါပိ သတ္တာတိ ဝုစ္စန္တိ၊ အနုဋီကာ၌ “တတ္ထ နိစ္ဆန္ဒရာဂါနံ ဘူတပုဗ္ဗဂတိယာ ဝါ သတ္တတာ (သတ္တ၏ အဖြစ်၊ သတ္တဟူသော နာမည်ကို) ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု ဝါသဒ္ဓါဖြင့် မူလဋီကာနည်းမှ တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။ ပုထုဇဉ်၊ သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်ဘဝတုန်းက တပ်မက်တတ်သော ကြောင့် ရခဲ့သော သတ္တအမည်သည် ရဟန္တာဖြစ်သော်လည်း မပျက်တော့ဘဲ အတွင် ရူဠိ၊ ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့် ရမြဲ ရနေသည်ဟု ဆိုလိုသတတ်။

[ဆောင်] သကတ္ထကြောင့်၊ ရသော ပညတ်၊ သကတ်ပျောက်လျက်၊ မည်မပျက်၊ သက်သက် အတွင်ရူဠိတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ “ရူပါဒီသု သတ္တာ ဝိသတ္တာ”ဟူသော ဋီကာပါဠိသည် “ရူပေ ခေါ ရာဓ ပေ၊ ဝေဒနာယ ပေ၊ ဝိညာဏေ ယော ဆန္ဒော ယော ရာဂေါ၊ ပေ၊ တဏှံ သတ္တော တဏှံ ဝိသတ္တော၊ တဿာ သတ္တောတိ ဝုစ္စတိ”စသော ခန္ဓဝဂ္ဂရာဓသံယုတ်ကို မှီသော စကား ဖြစ်ဟန် တူ၏။ ထိုပါဠိကို မှီမှီးမှန်လျှင် ရူပါဒီသုကို “ရူပက္ခန္ဓာအစရှိသည်တို့၌”ဟု အနက်ပေးရလိမ့်မည်။

မဟေသီနော။ ။ ပါဠိအဘိဓာန်၌ “မဟေသီ” သက္ကတအဘိဓာန်၌ “မဟရိသီ”ဟု ကု ကာရန္တပုဒ်သည် ကူသိတို့တွင် “အမြတ်ဆုံး ကူသီ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် မဟေသီကို “မဟာ+ကူသီ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ကူသီ၌ ကူသဓာတ်၊ ကူပစ္စည်း၊ ကူသဓာတ်သည် ဇေ သဓာတ်ကဲ့သို့ ရှာမှီးခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ကူကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၍ ဇေသတိဟု ရုပ်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်အတွက် “ရှာတော်မူပြီး”ဟူသော အတိတ်အနက်ကို ယူ၍ “မဟန္တေ သီလက္ခန္ဓာဒယော ဇေဝ ဂဝေသိတိ မဟေသီ”ဟု ဋီကာ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။ ဤဝိဂ္ဂဟ၌ ခန္ဓသဒ္ဓါ သည် ဂုဏ (ဂုဏ်ကျေးဇူး) အနက်ကို ဟော၏။ “သီလက္ခန္ဓော သမာဓိက္ခန္ဓောတိအာဒီသု ဂုဏတော ခန္ဓော နာမ”-ခန္ဓဝိဘင်း အဌကထာ။ [အာဒိဖြင့် ပညာ၊ ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏ ဒဿနခန္ဓ တို့ကို ယူ။]

ဤကာရန္တ။ ။ “မိဖုရား”အနက်ကို ဟောသော မဟေသီကား ဤကာရန္တတည်း။ ထို ပုဒ်၌ “မဟတီ+ကူသော ယဿာတိ မဟေသီ”ဟု ပြု၊ ကြီးကျယ်သော အစိုးရခြင်း၊ တင့်တယ် ခြင်းရှိသောမိဖုရား၊ “မဟာကူသ”ကို သန္နိစပ်၍ “မဟေသ”ဖြစ်ပြီးမှ ကုတ္တိဇောတက(ဤ)ပစ္စည်း သက်၊ “မြတ်သောဘုရား”စသော ကူသိကို ဟောရာ၌လည်း “မဟေသီ”ဟု ဤကာရန္တလည်း

ရှိသေး၏ဟု ကြံကြ၏။ ထိုဆရာတို့ကား သံကိစ္စဇာတ်၌ “ခိပ္ပံ ပဿ မဟေသိနံ”ဟု “ဒဏ္ဍိနံ” ကဲ့သို့ ဒုတိယန္တ “မဟေသိနံ”ကို သာဓကပြုကြသည်။ သို့သော် “သာရမတိ”ဟု ဣကာရန္တသည် “အသာရေ သာရမတိနော”ဟု ဓမ္မပဒ၌ “ဒဏ္ဍိနော”ကဲ့သို့ တွေ့ရ၏။ ထိုသို့ တွေ့ရာ၌ ကတ ရဿာ ဟူသော အလိုက်ကို ကြည့်၍ “ယော နံ နော”ဟူသော ဝိနာဓိကာရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် စီရင်ရသကဲ့သို့ “မဟေသိနံ”၌လည်း ကတရဿာကို ဖြုတ်၍ “နံ ဖုတော”ဟူသော ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် “မဟေသိ”ဟူသော ဣကာရန္တနောင် အံကို နံပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဤကာရန္တပါဒကို ပါဠိသတ္တတအဘိဓာန်၌ မရှိသောကြောင့် ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ။

ပညာ။ ။မဟာကရုဏာသမာပတ်နှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကို ကရုဏာသဒ္ဓါဖြင့် ယူအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် (ပါရိသေသနည်း၊ ဂေါပလီဗဒ္ဓနည်း၊ ပုညဉာဏသမ္ဘာရနည်းအားဖြင့်) ထိုဉာဏ်မှ ကြွင်းသော ဉာဏ်ဟူသမျှကိုသာ ယူပါ။ ထိုဉာဏ်တို့ကား...

- ၁။ “အတိတံသေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ”စသည်ဖြင့် လာသော ကာလ ၃ ပါး၌ရှိသော တရားစုကို အပိတ်အပင် အဆီးအတား မရှိ သိတော်မူသော အတိတံသဉာဏ်။ [ဤဉာဏ်ကို ခန္ဓဝိဘင်း အနုဋီကာ၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟု ဆိုထားသည်။]
- ၂။ “ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ၊ ဇာတိပိ ဒုက္ခာ” စသည်ဖြင့် လာသော သစ္စာ ၄ ပါးကို သိတော်မူသော သစ္စဉာဏ်။
- ၃။ အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါ စသော ၄ ပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်။
- ၄။ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ်၊ အာသယာနုသယဉာဏ်၊ ယမကပါဋိဟာရိယဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ အနာဝရဏဉာဏ် ဤငါးပါးသည် ဘုရားရှင်၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် အသာဓာရဏဉာဏ်မည်၏။ [ကရုဏာအရ၌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်သော မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ်ကို ထည့်လျှင် အသာဓာရဏဉာဏ် ၆ ပါး ဖြစ်၏။]
- ၅။ စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်၊ ၆-ဒသဗလဉာဏ်၊ ၇-ဆအဘိညာဉာဏ်၊ ၈-စတုစက္ကာလီသဉာဏဝတ္ထု၊ သတ္တသတ္တတိဉာဏဝတ္ထု စသည်တို့တည်း။ ထိုဉာဏ်များ၏ ဖြစ်ပုံနှင့် မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ်၏ ဖြစ်ပုံကို ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော် ဉာဏကထာ၌ ရှုပါ။

ဧညယုဓမ္မေသု။ ။“ဉာတဗ္ဗာ-သိသင်္ဂ သိထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ ဧညယျာ”သိသင်္ဂ သိထိုက်သော တရားဟူသမျှကို “ဧညယျ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဧညယျတို့သည် သတ္တ၊ ဇီဝ၊ အတ္တ၊ ပုဂ္ဂလ မဟုတ်ကြ။ မိမိဆိုင်ရာသဘောကို ဆောင်သော “ဓမ္မ”တို့သာဟု သိစေလို၍ “ဓမ္မာ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ ဧညယျာစ+တေ+ဓမ္မာစာတိ ဧညယုဓမ္မာ။ ထိုဧညယုဓမ္မတို့ကား-ပြခဲ့သောဉာဏ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော အတိတ်တရားအစုစသည်၊ သစ္စာ ၄ ပါးစသည်၊ အတ္တ၊ ဓမ္မ၊ နိရုတ္တိ စသည်တည်း။ ထိုအားလုံးကို ချုံးလိုက်လျှင် ၅ ပါးသာရသောကြောင့်“ဧညယုဓမ္မ ၅ ပါး”ဟုဆိုကြသည်။ [ထိုငါးပါးကို အများပြောရိုးအတိုင်း ရတနာဂုဏ်ရည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်၌ ပြထားပြီ။]

သဗ္ဗေသု။ ။သဗ္ဗသဒ္ဓါသည် အလုံးစုံ၊ အားလုံးစုံ၊ အားလုံးအကုန်၊ ခပ်သိမ်း (ဘာမျှ မကျန်အောင် ခပ်၍ သိမ်းယူ)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သဗ္ဗေသုတိ အနဝသေသပရိယာဒါနံ-အကြွင်းမရှိအောင် သိမ်းကျုံး၍ ယူကြောင်းသဒ္ဓါ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤ သဗ္ဗေသုကို သတ္တေသု၌လည်း လိုက်စေ။

သဗ္ဗ ၂ မျိုး။ ။“သဗ္ဗေ ဘာယန္တိ မဇ္ဈနော-သတ္တဝါအားလုံးတို့သည် သေခြင်းမှ ကြောက်ကြကုန်၏”ဟူရာ၌ ကြောက်ခြင်းသဘောသည် ဒေါသတည်း။ ထို့ကြောင့် ဒေါသကင်း ပြီးသော အနာဂါမ် ရဟန္တာတို့ မကြောက်ကြသဖြင့် သဗ္ဗေအရတွင် အနာဂါမ်ရဟန္တာများ မပါဝင်ကြ။ အာဇာနီ ဆင် မြင်း လူတို့လည်း သေခြင်းမှ မကြောက်ကြဟု ဆို၏။ ထိုသဗ္ဗကို “သာဝသေသ-အကြွင်းရှိသော အနက်ဟော သဗ္ဗ”ဟုလည်းကောင်း၊ “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ” စသည်၌ကား သင်္ခါရအားလုံးပင် အနိစ္စချည်း ဖြစ်သောကြောင့် အနဝသေသ (အကြွင်းမရှိ သော အနက်ဟော) သဗ္ဗဟုလည်းကောင်း ခွဲကြသည်။ ဤသဗ္ဗေသု၌ သဗ္ဗသည် “အနဝသေသ အနက်ဟော သဗ္ဗတည်း”ဟု သိစေလို၍ “အနဝသေသပရိယာဒါနံ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ယထာရုစိ။ ။ယာယာ+ရုစိ ယထာရုစိ (“ယေ ယေ ဝုဗ္ဗာ ယထာဝုဗ္ဗံ”ကဲ့သို့) ယထာ သဒ္ဓါ၊ ဝိစ္စာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဝိစ္စတ္ထအဗျယိဘောတည်း။ ရုစိသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ “တင့်တယ်ခြင်းအနက်၊ အရောင်အနက်တို့ကို မဟော၊ အလိုဆန္ဒကို ဟော၏”ဟု သိစေလို၍ ဋီကာ၌ “ရုစိတိစ ကုဗ္ဗာ၊ ကတ္တုကာမတာ သာ”ဟုဖွင့်သည်။ “ယာ ယာ ပဝတ္ထာ တပုဘေဒါ”ကား ယထာ၏ ဝိစ္စာအနက်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခြင်းတည်း။ သိလိုသောဆန္ဒက များသလောက် လိုက်၍ သိသော များသောပညာကို “ယထာရုစိ ပဝတ္တိတ္ထ”ဟုဆိုသည်။ [ယခုဋီကာစာအုပ်များ၌ အခြား ၂ နည်းကိုလည်း တွေ့ရသေး၏။ ထိုနည်းများကို ဋီကာနိဿယ၏အဓိပ္ပာယ်၌ စိစစ်ထားသည်။]

ရှေးနိဿယ။ ။“ပဝတ္ထမာနာစ ရုစိဝသေန ဧကသ္မိ အနေကေသု”ဟူသော ဋီကာ စကားနှင့် “ပုရိမဂါထာယ ပန သတ္တေသု ကရုဏာ ယထာရုစိ ပဝတ္တိတ္ထာတိ သပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယာ နိပ္ပဒေသသတ္တဝိသယာစ သဗ္ဗာ ဝုတ္တာ”ဟူသော နောက်စကားကို ထောက်၍ “သတ္တေသု-အကြွင်းရှိသောသတ္တဝါ၊ အကြွင်းမရှိသောသတ္တဝါတို့၌”ဟု ပေးလေသည်။ ထို ဋီကာ၏ အလိုကား မဟာကရုဏာတော်သည် သတ္တဝါတစ်ယောက်ကို အာရုံပြုတော်မူလိုလျှင် ပြုနိုင်၊ သတ္တဝါအများကို အာရုံပြုတော်မူလိုလျှင်လည်း ပြုနိုင်သည်ကို “ယထာရုစိ” အရ ဖွင့်ပြခြင်းသာ ဖြစ်၏။ ထိုအတိုင်း အနက်ပေးစေလိုရင်း မဟုတ်ပါ။

ပဝတ္တိတ္ထ။ ။ဋီကာ၌ “ဥပ္ပနိတ္တ”ဟု ဖွင့်၏။ ပပုဗ္ဗ ဝတုဓာတ်၊ အဇ္ဇတ္တနီ အာဝိဘတ်ကို ထွ ပြုထားသည်။ “ပဝတ္တိတေ စ ပန ဘဂဝတာ ဓမ္မစက္ကေ”စသည်၌ အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၊ လည်ခြင်းအနက်ကို ဟောရကား ဤနေရာ၌ ထိုအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဥပ္ပနိတ္တ”ဟု ဖွင့်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မဓုဋီကာ၌ကား “ပဝတ္တနံ နာမ ဥပ္ပတ္တိဌိတိဝသေန ဒုဝိဓံ၊ တေသု ဥပ္ပတ္တိ ဒေသေတုံ ဥပ္ပနိတ္တာတိ ဝုတ္တံ”ဟု ဆို၏။ ကျမ်းဆရာ၏ အဘော်ကျမည် မထင်၊ “စိတ္တံ ဥပ္ပနံ ဟောတိ” ဟူသော ပါဠိ၌ ခဏတ္တယသို့ ရောက်ခြင်းကို “ဥပ္ပနံ”ဟု ဤအဋ္ဌကထာ ဖွင့်လိမ့်မည်။ ဥပ္ပနံနှင့် ဥပ္ပနိတ္တလည်း သဘောတူပင်။



၂။ (ယော သမ္မုဒ္ဒေါ-အကြင် မြတ်စွာဘုရားသည်) သက္ကေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ တာယ ဒယာယ-ပညာ၏ ဥပမာနဖြစ်သော ထို မဟာကရုဏာတော်သည်၊ သမုဿာဟိတမာနသော-ကောင်းစွာအားထုတ်စေအပ်သော စိတ်ရှိတော်မူသည်၊ ဝါ-ကောင်းစွာ တိုက်တွန်းအပ်သော စိတ်ရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-၍လည်းကောင်း၊) (တစ်နည်း) တာယ ဒယာယ-သည်၊ သက္ကေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ ဝါ-သတ္တဝါတို့ကြောင့်၊ သမုဿာဟိတမာနသော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ (ဟုတွာ-၍လည်းကောင်း၊) ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိ-တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြုတော်မူခြင်း၏အဆုံး၌၊ တိဒသာလယေ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ဝသန္တော-နေတော်မူစဉ်။

ဒယာယ တာယ ၊ပေ၊ သမ္ပဝတ္ထယံ။ ။ဤဆိုအပ်ပြီးသော ပဌမဂါထာဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်အားလုံးကိုသိမ်းကျုံးနိုင်သော ကရုဏာပညာတော်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ချီးမွမ်းတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သာဝကတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ဖြင့် ချီးမွမ်းခြင်းငှာ ဒယာယ တာယအစရှိသော ဂါထာစကားရပ်ကို မိန့်ဆိုအပ်သတည်း။ ထိုဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကား-“ပညာ၏ ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် ပြအပ်ခဲ့သော ထိုမဟာကရုဏာတော်သည် နှိုးဆော်တိုက်တွန်းအပ်သည် ဖြစ်၍ အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဟောတော်မူသည်”ဟူလို။ [သမုဿာဟိတော ဟုတွာကို အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂံ သမ္ပဝတ္ထယံ၌ လှမ်းစပ်ပါ။]

ဒယာယ တာယ။ ။တာယ၌ တသဒ္ဓါသည် ဝုတ္တာပေက္ခ (ဆိုအပ်ပြီးအနက်ကို ငဲ့သော) တသဒ္ဓါ၊ ဝုစ္စမာနာပေက္ခ (ဆိုအပ်လတ္တံ့အနက်ကို ငဲ့သော) တသဒ္ဓါဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ ဤနေရာ၌ ကား ဝုတ္တာပေက္ခတည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “တာယာတိ အယံ တသဒ္ဓေါ ဝုတ္တဿ ပဋိနိဒ္ဒေသော ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

အပဓာနကို ပြန်ညွှန်းနိုင်ပုံ။ ။တသဒ္ဓါဖြင့် ပြန်၍ ညွှန်းပြရာ၌ ရှေ့ဝါကျက ပဓာနကိုသာ ပြန်၍ ညွှန်းပြရိုးဖြစ်၏။ ရှေ့ဝါကျ၌လည်း “မဟာကရုဏာနှင့် တူသော ပညာ”ဟု ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သောကြောင့် ကရုဏာသည် ပညာ၏ ဝိသေသန ဥပမာနမျှ ဖြစ်ရကား အပဓာနတည်း။ ပညာသည်သာ ဥပမေယျဝိသေသျှ ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနတည်း။ ထို့ကြောင့် “တသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့ဝါကျက ပဓာနဖြစ်သောပညာကို ပြန်၍ညွှန်းထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု စောဒနာဖွယ် ရှိ၏။ အဖြေကား-ပညာသည် ရှေ့ဝါကျ၌ ပဓာနဖြစ်သည်ကား မှန်ပါပေ၏။ သို့သော် ထိုပညာသည် သမုဿာဟိတမာနသောအရ တိုက်တွန်းတတ်သောကတ္တား မဟုတ်၊ ကရုဏာသည်သာ တိုက်တွန်းတတ်သောကတ္တား ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ကရုဏာက “သမုဿာဟိတော”အရ တိုက်တွန်းတတ်သောကတ္တားဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “တာယ ဒယာယ”ဟု ကရုဏာအနက်ဟော ဒယာသဒ္ဓါကို တိုက်ရိုက်ပြထားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုဒယာနှင့် တာယ၏ အရတူ သမာနာဓိကရဏဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “သုတာနမ္ပိတေသု သုတမေဝ ဗလဝံ-တိုက်ရိုက် ကြားသိအပ်သော အရာ၊ မှန်းဆအပ်သော အရာတို့တွင် တိုက်ရိုက်ကြားသိအပ်သော အရာသည်သာ အားရှိ၏”ဟု ပရိဘာသာရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း တာယ၌ တသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့ဝါကျက ကရုဏာကိုသာ ပြန်၍ ညွှန်းပြရပါသည်။

ဒယာယလည်း ပဋိနိဒ္ဒေသ။ ။ “တာယသဒ္ဓါက ရှေ့ဂါထာ၌ လာသော ကရုဏာကို ပြန်၍ ညွှန်းသော ပဋိနိဒ္ဒေသသဒ္ဓါဖြစ်လျှင် ဒယာယသဒ္ဓါသည် အပိုဖြစ်နေသည် မဟုတ်ပါ လော” ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ဒယာယသည် တာယနှင့် တုလျာဓိကရုဏာဖြစ်သော ကြောင့် တာယသဒ္ဓါ၏ ပဋိနိဒ္ဒေသသဒ္ဓါအဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲရသော သဒ္ဓါဖြစ်သည်။ [တဿ စ ယထာ ဝိသေသနံ ဟောတိ တာယာတိ ဣဒံ ဝစနံ၊ တထာ တဿ ပဋိနိဒ္ဒေသဘာ ဝေါ ယောဇေတဗ္ဗော။-ဋီကာ။]

ဒယာ၏အနက် ၂ မျိုး။ ။ “ဒယဓာတ်သည် ဒါနအနက်၊ ဂတိအနက်၊ ရက္ခဏ အနက်ကို ဟော၏” ဟု ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ဆို၏။ ထိုတွင် ရက္ခဏအနက်ကို ယူ၍ “ဒယတိ-သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ ဒယာ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဒယာသဒ္ဓါသည် သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာကိုလည်းကောင်း၊ ကရုဏာကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ “ဒယာပန္နောတိ မေတ္တစိတ္တံ အာပန္နော” ဟုလည်းကောင်း၊ “အဒယာပန္နောတိ နိတ္တရုဏာ အာပန္နော” ဟုလည်းကောင်း အရာဌာနလိုက်၍ ရသင့်ရာ အနက်ကို ဖွင့်ကြသည်။ ဤ၌လည်း တိုက်တွန်းတတ်သော တရားမှာ ကရုဏာသာ ဖြစ်သော ကြောင့် “ဒယာယ” အရ ကရုဏာကိုသာ ယူရပေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် “ဧကံ သမယံ၊ တေန သမယေန” ပုဒ်တို့ကို ဖွင့်ပြရာ သီလက္ခန္ဓာ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာတို့၌ “အစူန္တမေဝ ဟိ တံ သမယံ(ထိုတရားဟောတော်မူရာအခါ၌) ဘဂဝါ ကရုဏာဝိဟာရေန ဝိဟာသိ” ဟုမိန့်ကြသည်။

သတ္တေသု။ ။ ဤပုဒ်ကို တာယ ဒယာယ၌ စပ်ရသောနည်း၊ သမုဿာဟိတ၌ စပ်ရ သောနည်းဟု ဋီကာ၌ နည်းဖွင့်၏။ ဒယာယ၌စပ်လျှင် “ဒယာအာရုံဖြစ်သော သတ္တဝါများ” ဟု မှတ်ပါ။ သမုဿာဟိတ၌ စပ်လျှင်ကား “သမုဿာဟနကြိယာ၏ဝိသယာဓာရ၊ တစ်နည်း၊ သမုဿာဟနကြိယာ၏ အကြောင်းနိမိတ်” ဟု မှတ်ပါ။ ထိုတွင် ဒယာယ၌ စပ်သောအခါ “သတ္တေသု-အကြွင်းမရှိသော သတ္တဝါတို့၌၊ တာယ ဒယာယ-သည်” ဟု သတ္တေသုကို တာယ ဒယာယ၏ အလျင်ပေးရသည်။ သမုဿာဟိတဝယ် စပ်ရာ၌ကား “တာယ ဒယာယ” နောက်မှ ပေးရသည်။ နိဿယ၌ ဤအတိုင်းပင် ၂ နည်း ပေးထားသည်။

သတ္တေသုအတွက် မေးဖွယ်။ ။ ပဌမနည်းအရ သတ္တေသုသည် ကရုဏာ၏ အာရုံဖြစ် လျှင် ရှေ့ဂါထာ၌လည်း “ကရုဏာ ဝိယ သတ္တေသု” ဟု အာရုံကို ပြသော သတ္တေသုသဒ္ဓါ ရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤဂါထာ၌ “သတ္တေသု” ဟု ထပ်၍ ဆိုခြင်းသည် ပုနရုတ္တိဒေါသ ရောက်စရာ မရှိပါလောဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ရှေ့ဂါထာ၌ “သတ္တေသု ကရုဏာ ယထာရစိ ပဝတ္တိတ္ထ” ဟု ယထာရစိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုခဲ့၏။ ထိုယထာရစိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကား သတ္တဝါ တစ်ယောက်အပေါ်၌ ဖြစ်စေလိုလျှင် ကရုဏာသည် တစ်ယောက်အပေါ်၌ ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုကရုဏာကို သပ္ပဒေသသတ္တဝိသယကရုဏာဟု ခေါ်ရ၏။ အများအပေါ်၌ ဖြစ်စေလိုလျှင် လည်း ထိုကရုဏာသည် အားလုံးအပေါ်၌ ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုကရုဏာကို နိပ္ပဒေသသတ္တဝိသယ ကရုဏာဟု ခေါ်သည်။ ဤဂါထာ၌ လာသော ကရုဏာကား နိပ္ပဒေသသတ္တ (သတ္တဝါအားလုံး ကို) အာရုံပြု၏။ ဤသို့ ရှေ့ဂါထာလာ သတ္တေသုအရ၌ သပ္ပဒေသသတ္တ၊ နိပ္ပဒေသသတ္တဟု အဓိပ္ပာယ် ၂ မျိုးရခြင်း၊ ဤဂါထာလာ သတ္တေသုအရ၌ နိပ္ပဒေသသတ္တ တစ်မျိုးကိုသာ ရခြင်း ကြောင့် နောက်သတ္တေသုကို ဆိုသည့်အတွက် ပုနရုတ္တိဒေါသ မရောက်ပါ-ဟူလို။

သပ္ပဒေသ။ ။ပဒိဿတေတိ ပဒေသော (မည်သည့်သတ္တဝါများ ကျန်သေး၏ဟု ညွှန်ပြအပ်သော အစိတ်အပိုင်း) သဟ+ပဒေသေန ယေ ဝတ္တန္တိတိ သပ္ပဒေသာ-ညွှန်ပြအပ်သော အစိတ်အပိုင်းနှင့်တကွဖြစ်သောသတ္တဝါတို့၊ ဤသို့ သဒ္ဓါနက်သာဖြစ်သင့်၏။ “သပ္ပဒေသာ-အကြွင်းရှိသောသတ္တဝါ”ဟု ပေးအပ်သော အနက်မှာ အဓိပ္ပာယ်နက်သာ၊ “နိပ္ပဒေသာ-ညွှန်ပြအပ်သော အစိတ်အပိုင်း မရှိကြသော သတ္တဝါတို့၊ ဝါ-အကြွင်းမရှိသော သတ္တဝါတို့”ဟု အနက်ပေးရာ၌လည်း နည်းတူ။

သတ္တေသု၏ နောက်နည်း။ ။သတ္တေသုကို သမုဿာဟိတဝယ် စပ်ရသော နောက်နည်း၌ကား “မြတ်စွာဘုရား၏ ကရုဏာတော်သည် ဒေဝတို့အပေါ်၌သာမက၊ သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ တိုက်တွန်းအပ်သည် ဖြစ်၍ အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဟောတော်မူသည်”ဟု သတ္တေသုကို သမုဿာဟနကြိယာ၏ ဝိသယာဓာရအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ထိုသတ္တဝါအားလုံးကြောင့် (သတ္တဝါအားလုံး၏ စီးပွားအလို့ငှာ) အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဟောတော်မူသည်”ဟု သတ္တေသုကို နိမိတ်အနက်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်သည်။ [နိမိတ်အနက်ပေးရာ၌ “စမ္ပန် ဒီပိန် ဟန္တိ-သစ်ကို အရေကြောင့် သတ်၏”ဟုဆိုလျှင် အရေသည် သတ်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့၊ သတ္တေသု၌လည်း “သတ္တဝါတို့ကြောင့်”ဟု နိမိတ်အနက်ဆိုလျှင် “သတ္တဝါတို့အကျိုးငှာ”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သဗ္ဗေသံ အတ္ထာယ”ဟု တဒတ္ထသမ္ပဒါန်ဖြင့် စကားသုံးသည်။]

သမုဿာဟိတမာနသော။ ။[သံ+ဥ+သာဟိတ၊] သာဟိတ၌ သဟဓာတ်၊ ကာရိတ်ဏေပစ္စည်းကျေ၊ တပစ္စည်း၊ “ဥဿာဟ-အားထုတ်ခြင်း၊ ဥဿာဟိတ-အားထုတ်စေအပ်” ဤသို့ သဒ္ဓတ္ထ မှတ်ပါ။ “အားထုတ်စေ”ဟူသည်လည်း အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ဟောဖြစ်အောင် တိုက်တွန်းခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥယျောဇိတ”ဟု ဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ [ဥဿာဟိယတေတိ ဥဿာဟိတံ၊ မနောဇဝ+မာနသံ၊ သုတ္တ၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ သ-လာ၊ သမ္မာ+ဥဿာဟိတံ သမုဿာဟိတံ၊ သမုဿာဟိတံ+မာနသံ ယဿာတိ သမုဿာဟိတမာနသော။]

ပါဠိဟိရာပေ၊ ဝသန္တော။ ။“ဒယာယ၊ပေ၊ မာနသော”တိုင်အောင်သော စကားဖြင့် အဗ္ဘန္တရနိဒါန်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ဗာဟိရနိဒါန်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ပါဠိဟိရာ ဝသန္တမ္ပ”စသော စကားရပ်ကို မိန့်တော်မူသည်။ ကရုဏာကို ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏အတွင်း၌ ဖြစ်သောကြောင့် “အဗ္ဘန္တရနိဒါန်း”ဟု ခေါ်၏။ အဗ္ဘန္တရ-ခန္ဓာကိုယ်၏အတွင်းဖြစ်သော+နိဒါန-အဘိဓမ္မာဒေသနာ၏အကြောင်း၊ ထိုအဗ္ဘန္တရနိဒါန်းကို “ဒယာယ၊ပေ၊ သမုဿာဟိတမာနသော”ပါဌ်ဖြင့် ပြခဲ့၏။ ကာလ၊ ဒေသ၊ ပရိသတ်ကို “ဗာဟိရနိဒါန်း”ဟုခေါ်၏။ [ဗာဟိရ-ခန္ဓာကိုယ်၏ ပြင်ပဖြစ်သော+နိဒါန၊] ဟောရာကာလ၊ ဟောရာအရပ်၊ တရားနာမည့် ပရိသတ် မရှိလျှင် ထိုဒေသနာ မဖြစ်နိုင်၊ ထို ကာလစသည်တို့ ရှိမှသာ ထိုဒေသနာ ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကာလစသည်ကို “ဗာဟိရနိဒါန်း”ဟု ခေါ်သည်။

ကာလနိဒါန်း။ ။ထိုဗာဟိရနိဒါန်းတို့တွင် “ဟောရာကာလ”ဟူသော ကာလနိဒါန်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ပါဠိဟိရာဝသန္တမ္ပ ဝသန္တော”ကို မိန့်သည်။ မှန်၏-“တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြခြင်းကိစ္စ၏အဆုံး၌ တာဝတိံသာဝယ်နေတော်မူစဉ် အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဟောတော်မူပြီ”ဟု ဆိုသဖြင့် တန်ခိုးပြပြီး၏အဆုံး၌ နေတော်မူခြင်းဖြင့် အဘိဓမ္မာတရားတော်၏ ဟောရာ

ကာလကို (အခြားကာလတို့နှင့်မရောင်အောင်) ပိုင်းခြားထား၏။ ထိုသို့ ပိုင်းခြားသောကြောင့် “တန်ခိုးပြပြီး၏အဆုံး တာဝတိံသာ၌ နေတော်မူစဉ်”ဟူသောစကားဖြင့် ဟောရာကာလကို ပြ၏ဟု ဆိုရသည်။ ဥပမာ-“အက္ခောတ္ထိမန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော၊ ပေ၊ ကထေသိ”ဟူရာ၌ ဝိဟရန္တောဖြင့် “နေတော်မူစဉ်၊ နေတော်မူတုန်း၊ နေတော်မူရာအခါ” ဟူသော ကာလကို ပြသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့်ပင် “ဝသန္တော-နေတော်မူပြီးသော”ဟု ရှေးနိဿယပေးသလို မပေးဘဲ “နေတော်မူစဉ်”ဟု ပေးသည်။ [ယသို့ ကာလေ ဘဂဝတော အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂေါ ပဝတ္ထိတော၊ တံ-ထိုကာလကို၊ ဒဿေတုံ ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိ ဝသန္တောတိ ဝုတ္တံ။-ဋီကာ။]

ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိ။ ။ပတိပုဗ္ဗ၊ ဟိ(ဂတိမို့)ဓာတ်ကို ဟိရဏ်ပြု၊ ပ၏ အကို ဝုဒ္ဓိပြု၍ “ပါဠိဟိရံ”ဟု ကစွည်း၌ ရှိ၏။ ပတိပက္ခေ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာ ဆန့်ကျင်ဘက်တိတ္ထိတို့ကို၊ မဒ္ဒိတွာ-နှိမ်နင်း၍၊ ဟိနောတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္ထတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ပါဠိဟိရံ၊ ဤ “ပါဠိဟိရံ” ပုဒ်နှင့် ပါဠိဟာရိယပုဒ်သည် အနက်အရတူ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိဟာရိယပုဒ်ကို ရှေးဦးစွာ ဖွင့်ပြီးမှ “ပါဠိဟာရိယမေဝ ဣမ ပါဠိဟိရန္တိ ဝုတ္တံ”ဟု ဋီကာမိန့်သည်။ [ထိုပါဠိဟာရိယပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဋီကာနှင့် ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ပါဠိဟာရိယ ၃ မျိုး။ ။သီလက္ခန္ဓာ ကေဝဋ္ဌသုတ်၌ ပါဠိဟာရိယ ၃ မျိုးကို ဟောတော်မူ၏။ ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယ၊ အာဒေသနာပါဠိဟာရိယ၊ အနုသာသနီပါဠိဟာရိယတည်း။ ထိုတွင် ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်၌ လာသော ရေ မီးအစုံထွက်အောင် မိဌာန်ခြင်းစသော တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယဟု ခေါ်၏။ သူတစ်ပါးစိတ်ကို ပရစိတ္တဝိဇာနန (စေတောပရိယ) အဘိညာဉ်ဖြင့် သိ၍ “သင့်မှာ ယခု မည်သည့်စိတ် ဖြစ်နေ၏”ဟု ညွှန်ပြခြင်းကို အာဒေသနာပါဠိဟာရိယဟု ခေါ်၏။ “ဤသို့ မကြံနှင့်၊ ဤသို့ ကြံလော၊ ဤသို့ မပြောနှင့်၊ ဤသို့ မပြောနှင့်၊ ဤသို့ ပြောလော၊ ဤသို့ ပြုလော”ဟု သွန်သင်ခြင်း (တရားဟောပြော၍ ဆုံးမခြင်း)ကို အနုသာသနီပါဠိဟာရိယဟု ခေါ်၏။

ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယ ယူ။ ။ထို ၃ မျိုးတွင် ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိ၌ ပါဠိဟိရအရ ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယကို ယူပါ။ ထိုဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယသည်လည်း ဗောဓိပင်အောက်၌ ပြုအပ်သော ယမက ပါဠိဟာရိယ၊ ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ပထမအကြိမ် ရောက်တော်မူသောအခါ ဆွေတော်မျိုးတော်အလယ်၌ ပြုအပ်သော ယမကပါဠိဟာရိယ၊ သာဝတ္ထိမြို့ ကဏ္ဍဥယျာဉ်စောင့် စိုက်အပ်သော သရက်ပင်(ကဏ္ဍမ္ပ)အနီး၌ ပြုအပ်သော ယမကပါဠိဟာရိယ စသည်ဖြင့် အများအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် “အဝသာနေ ဝသန္တော တိဒဿာလယေ”ကို ထောက်၍ ကဏ္ဍမ္ပမူလ၌ ပြုအပ်သော ပါဠိဟာရိယကိုသာ ယူရသည်။ ဘာကြောင့်နည်း၊ ထိုကဏ္ဍမ္ပမူလ၌ ပြုအပ်သော ပါဠိဟာရိယ၏ အဆုံးဝယ် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသောကြောင့်တည်း။

တိဒဿာလယေ။ ။ဤ “တိဒဿာလယေ”ပါဌ်ဖြင့် အဘိဓမ္မာတရား ဟောတော်မူရာ ဒေဝဂို ပြု၏။ ဆက်ဦးအုံး-နတ်အနက်ဟော ပရိယာယ်ပုဒ်တို့ကိုပြရာ၌ “တိဒဿာ တုမရာဒေဝါ” စသည်ဖြင့်ပြ၏။ ထို့ကြောင့် တိဒဿာသဒ္ဓါသည် (တာဝတိံသာနတ်သာမက) နတ်အားလုံးကို ဟော၏။ တိ အဓိကာစ+တိ အာဝတ္တာစ+ဒသ ယေသံတိ တိဒဿာ”ဟု ပြု။ ယေသံ-အကြင် နတ်တို့၏။ တိ အဓိကာ စ-၃ ယောက်အလွန်ရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တိ အာဝတ္တာ စ-

၃။ ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမှိ-ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ ပဏ္ဍုကမ္မလ နာမကေ-ပဏ္ဍုကမ္မလာ အမည်ရှိသော၊ သိလာသနေ-ကျောက်နေရာ၌၊ (သမ္ဘဝေ-ဖြစ်သင့်ခြင်းသည်၊ သတိ - ရှိလတ်သော်၊) ယုဂန္ဓရေ - ယုဂန္ဓီရံတောင်ပေါ်၌၊ အာဒိစ္စော-နေမင်းသည်၊ သောဘေယျ က္ကဝ-တင့်တယ်ရာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သန္နိသိန္နော-တင့်တယ်စွာ ထိုင်နေတော်မူသည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ (သမ္ဘဝတ္ထယံ၌ စပ်။)

၃ ပြန်လည်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ (၃ ခုတို့ဖြင့် မြောက်အပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊) ဒသ-တစ်ဆယ်တို့သည်၊ သန္တိ က္ကတိ တိဒဿ၊ [“တိအဓိက တိအာဝတ္တဒဿ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် တိအဓိက အာဝတ္တပုဒ်တို့ကို ချေ] “၃ ကျိပ် ၃ ယောက်သော နတ်တို့”ဟူလို၊ “၃ ကျိပ် ၃ ယောက်”ကား အတ္တနတ်မျိုး (၁၂), ရုဒ္ဓနတ်မျိုး (၁၁), ဝသုနတ်မျိုး (၈), ဝိဿ (ဝိသု) နတ်မျိုး (၂) တည်း၊ ဤကား နတ်အားလုံးနှင့် ဆိုင်အောင်ပြသော ထောမနိဓိဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ဤဝိဂ္ဂဟ သည်သာ နတ်အားလုံးကို “တိဒဿ”ဟု ပြသော အဘိဓာန် (၁၁) ဂါထာနှင့် ညီသည်၊ အလ္လိယတိ ဧတ္ထာတိ အာလယော-ငြိမ်ကပ်တွယ်တာ တည်နေရာ အရပ်၊ တိဒဿနံ-၃ ကျိပ် ၃ ပါး နတ်အမျိုးအစားတို့၏+အာလယော-ငြိမ်ကပ်တွယ်တာ တည်နေရာတည်း၊ တိဒဿ လယော-ရာ၊ ဤစကားအရ နတ်ပြည် ၆ ထပ်လုံးကို “တိဒဿလယ”ဟု ခေါ်သည်၊ [“ဒေဝ လောကော ဒိဝေါ သဂ္ဂေါ၊ တိဒိဝေါ တိဒဿလယော” (၁၀) အဘိဓာန်။] သို့သော် မြတ်စွာ ဘုရား၏ အဘိဓမ္မာတရား ဟောတော်မူရာ ဒေသသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်သာ ဖြစ်၍ ဤနေရာ၌ တာဝတိံသာကိုသာ ဧကဒေသျူပစာရအားဖြင့် “တိဒဿလယ”ဟု ယူပါ။

မြန်မာသုံး။ ။ “တယော+ဒသ တိဒဿ (၃ ကျိပ်တို့) တိဟိ+အဓိကာ+တိဒဿ တိတိဒဿ” ဟု ဆိုလိုလျက် တိတစ်လုံးကျေဟု မဓုဋီကာ ဖွင့်၏၊ ထို ၃ ကျိပ် ၃ ယောက်တို့ကား “မယလုလင် ဘဝတုန်းက ကောင်းမှုပြုဘက်ဖြစ်ကြသော သိကြားနှင့်နတ်မင်းကြီးများ”ဟု ယူကြသည်၊ ထိုသို့ ယူ၍ ထိုနတ်တို့၏ တည်နေရာဖြစ်သော တာဝတိံသာကိုသာ “တိဒဿလယ”ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုအဆိုသည် ပြခဲ့သော အဘိဓာန်နှင့် မညီ။ [အခြားတစ်နည်းကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၌ ရှုပါ။]



ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမှိ။ ။ဤပါဌ်ဖြင့် ဒေသဝိသေသကို ပြ၏၊ “သာဝတ္ထိယံ ဇေတဝနေ” ကဲ့သို့ တိဒဿလယေသည် သာမညဒေသ၊ ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမှိကား ဝိသေသဒေသတည်း၊ ထောမနိဓိအဘိဓာန်၌ “ပါရိစ္ဆတ္တက”ဟု မရှိ၊ “ပါရိဇာတ (ပါရိဇာတက)”ဟုသာ ရှိ၏၊ ပါရိ ယဿာတိ ပါရိ-ဟိုဘက်ကမ်းရှိ သမုဒ္ဒရာ၊ ပါရိမှိ-သမုဒ္ဒရာ၌ (ပင်လယ်၌)+ဇာတော-ဖြစ်သော ကသစ်ပင်တည်း၊ ပါရိဇာတော-သမုဒ္ဒရာပင်လယ်၌ ဖြစ်သော ကသစ်ပင်၊ သွတ္တ၌ ကပစ္စည်း သက်လျှင် “ပါရိဇာတကော”ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုသစ်ပင်နှင့် တူသောကြောင့် တာဝတိံသာ၌ ရှိသော သစ်ပင်ကိုလည်း “ပင်လယ်ကသစ်ပင်”ဟု ခေါ်ကြဟန်တူသည်။

ပါရိစ္ဆတ္တကပုဒ်ကိုကား=“ဆတ္တံ ဝိယာတိ ဆတ္တကော၊ ပရိ (သမန္တတော)+ဆတ္တကော+ ပရိစ္ဆတ္တကော=ထက်ဝန်းကျင်ထီးနှင့်တူသောသစ်ပင်၊ ပရိစ္ဆတ္တကောဝ+ပါရိစ္ဆတ္တကော”ဟု သုတ္တတဒ္ဓိတ်ဆင့်၍ ဣပစ္စည်းသက်၊ ပါရိစ္ဆတ္တကဿ+မူလံ ပါရိစ္ဆတ္တကမူလံ “မူလ”သဒ္ဒါသည် သမိပ (သန္တိက) အနက်ဟောတည်း။

ပဏ္ဍု၊ပေ၊ သနေ။ ။ဤပါဠိဖြင့်လည်း ဒေသဝိသေသကိုပင် ထပ်၍ပြသည်။ ပင်လယ် ကသစ်ပင်၏ အနီးအောက်ဝယ် ပဏ္ဍုကမ္မလာကျောက်နေရာ (ကျောက်ဖျာ) ပေါ်၌ ထိုင်နေ တော်မူသည်-ဟုလို၊ ပဏ္ဍု စ+ဖျော့တော့ဝင်းဝါသည်လည်း ဟုတ်၏၊ သော+ကမ္မလောစ- ကမ္မလာလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ ပဏ္ဍုကမ္မလော၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသဒိသာ+သိလာ ပဏ္ဍုကမ္မလ သိလာ၊ သာယေဝ+အာသနံ ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာသနံ၊ “သိလာသန-ကျောက်နေရာ” ဆိုသော် လည်း မာကျောသည် မဟုတ်၊ နူးညံ့ပျော့ပျောင်း၏၊ ပျော့ပျောင်းပုံကို ဓမ္မပဒ အပ္ပမာဒဝဂ် မယဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ၊ ထို၌ “ဇယသုမနရတ္တကမ္မလဝဏ္ဏာ-လယ်ခေါင်ရန်းပွင့်အသွေး နီတွေးသော ကမ္မလာအဆင်းရှိသော၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာ နိဗ္ဗတ္တိ”ဟု ရှိ၏။

သန္နိသိန္နော၊ပေ၊ ယုဂန္ဓရေ။ ။သံ+နိသိန္နော၌ သံကို “သောဘမာနော”ဟု ဖွင့်၏၊ တင့်တယ်စွာ နေပုံကို “အာဒိစ္စောဝ ယုဂန္ဓရေ”ဟု ဥပမာပြသည်။ ဤဥပမာသည် တကယ် ဖြစ်နိုင်သော ဥပမာ မဟုတ်၊ နေမင်းသည် ယုဂန္ဓိရံတောင်ပေါ်၌ မနေ၊ သို့သော် “တကယ် ဖြစ်နိုင်လျှင် တင့်တယ်စရာ ရှိသကဲ့သို့”ဟု မဖြစ်နိုင်သော အရာကို ဥပမာပြသော ပရိကပ္ပော ပမာတည်း၊ အလင်္ကာကျမ်း (၁၉၈) ဂါထာကို ကြည့်ပါ၊ ထို့ကြောင့် မှီကာ၌ “သတိသမ္ဘဝေ (အကယ်၍ ဖြစ်နိုင်လျှင်) ယုဂန္ဓရေ သောဘေယျ”ဟု “သတိသမ္ဘဝေ”ပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ သောဘေယျဟူသော ပရိကပ္ပကြိယာကိုလည်းကောင်း ထည့်၍ ဖွင့်သည်။

အမှာ။ ။မဓုမှီကာ၌ကား-ဤနည်းကို ဒုတိယဖွင့်၍ “သမ္ဘဝေတိ-အပ္ပမဟိကာဓမ္မ ရဇောရာဟူဟိ ဝိဂတဘာဝေ သမ္ဘဝေ”ဟု ပဌမဖွင့်၏၊ “သမ္ဘဝေ-ဆီးနှင်းမြူတိမ်၊ သူရိန်အိုး၊ ညစ်မျိုးငါးအင်၊ ကင်းစင်ပျောက်လွင့်၊ ဖြစ်သင့်သည်ရှိသော်”ဟု အနက်ပေး၊ သို့သော် ထိုနည်းမှာ အာဘော်ကျမည်မထင်၊ ရှေးနိဿယလည်း ဤအဖွင့်ကို ယူသည့်အပြင် သမ္ဘဝသဒ္ဒါ၏ အကြောင်းဟော ပရိယာယ်တွင် ပါဝင်သောကြောင့် “သမ္ဘဝေ-ဆီးနှင်းမြူတိမ်၊ သူရိန်မီးခိုး၊ ညစ်မျိုးငါးဆင့်၊ လွင့်ပျောက်ခြင်းဟူသော တင့်တယ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်”ဟု ပေးထား လေသည်။

မေးဖွယ်။ ။“အခြားတောင်ပေါ်၌ နေမင်း၏ တင့်တယ်စရာရှိပုံကို မပြဘဲ အဘယ့် ကြောင့် ယုဂန္ဓိရံတောင်ပေါ်၌ တင့်တယ်စရာရှိပုံကို ပြသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား- နေသည် ယုဂန္ဓိရံတောင်၏ အစောက်နှင့်ညီမျှသော ကောင်းကင်ခရီးဝယ် လှည့်လည်၏၊ ထို့ကြောင့် ယုဂန္ဓိရံတောင်ပေါ်၌ နေ၏တင့်တယ်စရာရှိပုံကိုသာ ဥပမာပြရသည်။ [ယုဂ- နေ လ အစုံကို+မာရေတိ-ဆောင်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ဣတိ ယုဂန္ဓရော၊ ယုဂန္ဓရ စသော တောင်စဉ် ၇ ထပ်၏ အကြား၌ သီဒါသမုဒ္ဒရာ ၇ စင်းရှိ၏၊ သီဒတိ ဧတ္ထာတိ သီဒါ- ဥဒေါင်းမွေးကလေးမျှ ကျလျှင်ပင် နစ်မြုပ်ရာဖြစ်သောကြောင့် သီဒါမည်၏၊ သီဒါယ+ဥပ လက္ခိတော ပဗ္ဗတော သီဒါပဗ္ဗတော၊ ဒကို တပြု၍ သီတပဗ္ဗတ”ဟုလည်း ရှိသည်။]



၄။ သဗ္ဗသော-အလုံးစုံသောအရပ်မျက်နှာတို့မှ၊ ဒသဟိ စက္ကဝါဠသဟဿေဟိ-တစ်သောင်းသော စကြာဝဠာတို့မှ၊ အာဂမ္မ-လာ၍၊ သန္နိသိန္ဓေန-အညီအမျှ ထိုင်နေသော၊ ဝါ-ကောင်းစွာ ထိုင်နေသော၊ ဒေဝါနံ-ဥပပတ္တိနတ်၊ ဗြဟ္မာတို့၏၊ ဂဏေန-အပေါင်းသည်၊ ပရိဝါရိတော-ခြံရံအပ်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍ လည်းကောင်း။)

၅။ မာတရံ-နတ်မယ်တော်ကို၊ ပမုခံ-အဦးပဓာနကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ တဿာ ပညာယ-မဟာကရုဏာတော်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်အပ်ခဲ့သော ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာ တော်၏၊ တေဇသာ-အစွမ်းသုံးဖော် တန်ခိုးတော်ဖြင့်၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂံ-ခန္ဓာ စသော တရားတို့ကို သိခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော အဘိဓမ္မဒေသနာတော်ကို၊ သစ္စာပဋိဝေဓေါ အကြောင်းဖြစ်သော အဘိဓမ္မဒေသနာတော်ကို၊ (တစ်နည်း) အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂံ-အဘိဓမ္မာကို ဟောရာဟောကြောင်းဖြစ်သော ဒေသနာအစဉ် ကို၊ ဒေဝါနံ-ဥပပတ္တိနတ်ဗြဟ္မာတို့အား၊ သမ္မဝတ္ထယိ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စေတော်မူပြီ၊ ဝါ-ဟောတော်မူပြီ။

သဗ္ဗသော။ ။ဤပုဒ်၏ စပ်ပုဒ်ကို ဋီကာ၌ ၃ မျိုး ပြထား၏၊ ဤ၌ ပဌမတစ်မျိုးကိုသာ အနက်ပေးထားသည်။[၃ မျိုးဖွင့်ပုံနှင့်အနက်ပေးပုံကို ဋီကာနိဿယအဓိပ္ပာယ်မှာ ကြည့်ပါ။]

သန္နိသိန္ဓေန။ ။သံကို သမံဟုလည်းကောင်း၊ သမ္မာဟုလည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။

မာတရံ၊ ကတွာ။ ။ဤကတွာကို သန္နိသိန္ဓေန၌ စပ်သောနည်း၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂံ ဒေဝါနံ သမ္မဝတ္ထယိ၌ စပ်သော နည်းဟု ဋီကာ၌ ၂ နည်း ဖွင့်ပြ၏၊ ပဌမနည်းအလို “မယ်တော် ကို အမျိုးပြု၍ ထိုင်နေသော နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်၍ ကတွာ၏ ကတ္တားကို လည်း “ဒေဝါနံ ဂဏေန”ဟု မှတ်ပါ၊ ဒုတိယနည်းအလို “မယ်တော်ကို ပဓာနပြု၍ အဘိဓမ္မ ဒေသနာကို ဖြစ်စေတော်မူသည်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူ၍ ကတွာ၏ ကတ္တားကို “သမ္မဒ္ဓေါ”ဟုမှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။“မာတရံ ပမုခံ ကတွာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “မယ်တော်မာယာသည် ဘုရားအလောင်းတော်ကို ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၇ ရက်မြောက်သောအခါ စုတေ၍ တုသိတာ နတ်ပြည်၌ မိန်းမအဖြစ်ဖြင့်သာ ဖြစ်၏”ဟု ယူသောဝါဒလည်း ရှိ၏၊ “မိန်းမ မဟုတ်၊ သန္တ သိတနတ်သားအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်၏”ဟု ယူသောဝါဒလည်း ရှိ၏၊ ထိုတွင် “ယောက်ျားအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်၏”ဟူသော ဝါဒသည် ထေရ်အဋ္ဌကထာဝါဒတည်း၊ ထိုဝါဒအလိုကား “မာတရံ”ဟု ဆို သည်မှာ ရှေးလူ့ဘဝက မယ်တော်အဖြစ်ကို ရည်ရွယ်သည်၊ အမှန်ကား နတ်သားအဖြစ်ဖြင့်သာ ဖြစ်ပါသည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ သို့သော် ထိုထေရ်အဋ္ဌကထာသည် ရှေးသံဂါယနာတင် အဋ္ဌကထာ မဟုတ်၊ အခြားအဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ ထိုစကားမျိုး မရှိ၊ ယောက်ျားဖြစ်ဖို့ရန် ဆုတောင်းလည်း မလာ၊ ဓမ္မတာ ၃၀ တွင် “ဗုဒ္ဓမယ်တော်၏ နတ်ပြည်၌ နတ်ယောက်ျား ဖြစ်ခြင်း”ဟူသော ဓမ္မတာ မပါ၊ ဤသို့အကြောင်းပြ၍ နောက်ပညာရှိတို့က ထေရ်အဋ္ဌကထာဝါဒကို စဉ်းစား

ထိုက်၏ဟု ဆိုကြသတတ်။ [ထေရဋ္ဌကထာ ပန န သင်္ဂဟာရဋ္ဌာ၊ ပေ၊ တသ္မာ ဝိမံသိတဗ္ဗန္တိပိ ဝိဒ္ဓ ဝဒန္တိ-မဓုဋီကာ။] ဤဋီကာစကားကိုလည်း ဂဏ္ဍိ၌ ပယ်ထား၏။

တဿာ ပညာယ တေဇသာ။ ။ကာလ၊ ဒေသ၊ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကဖြစ်သော ပရိသတ်၊ ဤ ၃ ရပ်သော ဗာဟိရနိဒါန်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ဒေသနာသမုဋ္ဌာန်ကို ပြလိုသောကြောင့် “တဿာ ပညာယ တေဇသာ”ဟု မိန့်သည်။ [ဒေသနာယ-အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏+ သမုဋ္ဌာန်-ဖြစ်ကြောင်းတည်း။] တဿာ ပညာယ၌ တသဒ္ဓါဖြင့် ပဌမဂါထာ၌ ပြအပ်ခဲ့သော ပညာကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ ထိုပညာဟူသည်လည်း ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ သာဝကနှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ် တို့၌ မရှိနိုင်သော (မဆက်ဆံသော) သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာတော်တည်း။ မှန်၏-ရှေ့၌ ပညာ အမျိုးမျိုးကို ပြခဲ့သော်လည်း အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ပညာမှာ အသာဓာရဏဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာတော်သာ ဖြစ်သင့်သည်။

အစွမ်း ၃ ပါး။ ။တေဇသာ၌ “တေဇ”ကို ဋီကာ၌ ၃ မျိုး ဖွင့်ထား၏။ (၁) သဗ္ဗ ဧဇယုဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝဇာနနသမတ္တာ-သိဖွယ်မှန်က မကျန်ရအောင် မုချဇကန် အမှန် အတိုင်း သိစွမ်းနိုင်သော ပညာ၊ (၂) တေသံ ဒေသေတဗ္ဗပကာရဇာနနသမတ္တာ-သိသည့် အလိုက် ဟောထိုက်သောအပြား တရားဆင်ပြင်နည်း အမျိုးမျိုးကို သိစွမ်းနိုင်သော ပညာ၊ (၃) ဗောဓနေယျာနံ အာသယာဓိမုတ္တိယာဒိဝိဘာဝနသမတ္တာ-ဝေနေယျတို့ အဇ္ဈာသယနှင့် စွဲလမ်းမှုစသည်ကို ခွဲခြား၍ သိစွမ်းနိုင်သောပညာတည်း။ [ဤအစွမ်း ၃ ပါးကို သဂြိုဟ်ဘာသာ ဋီကာ၌ ဂန္ထာရမ္မဂါထာ ပြခဲ့ပါသည်။]

ဤသို့ သိတော်မူအပ်ပြီးသော တရားအမျိုးမျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးကို “ဤနည်းဖြင့်လည်း ဟောနိုင်၊ ဤနည်းဖြင့်လည်း ဟောနိုင်၏”ဟု ဟောနည်း ဆင်ခြင်နည်း အမျိုးမျိုးကို သိတော် မူပြီးဖြစ်ရကား ဝေနေယျတို့၏ လိုအင်ဆန္ဒဟူသော အာသယကိုလည်းကောင်း၊ စွဲလမ်းမှု အဓိမုတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် ကြည့်တော်မူကာ ထိုဝေနေယျတို့၏ အာသယ အဓိမုတ္တိနှင့် အံ့ကိုက်ဖြစ်လောက်သော တရားဆင်ပြင်နည်းဖြင့် ဆင်ပြင်၍ ဟောတော်မူလိုက် သောအခါ အဆင်သင့် တရားထူးကို ရကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုမျှလောက် အစွမ်းရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်သာ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ ဖြစ်ကြောင်း သမုဋ္ဌာန် ဖြစ်ရပေ သည်။ [အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ၏ အဖွင့်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ဒေဝါနံ သမ္မဝတ္ထယံ။ ။“ဒေဝါနံ ဂဏေန”ဟု ရှေ့၌ ဒေဝါနံ ပါပြီးဖြစ်လျက် “ဒေဝါနံ”ဟု ထပ်၍ ဆိုခြင်းသည် “အတ္တန္တရဝိညာပန-အနက်အထူးတစ်မျိုးကို သိစေရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [“သိဒ္ဓေ သတိပိ အာရမ္မော နိယမာယဝါ ဟောတိ အတ္တန္တရဝိညာပနာယဝါ”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အညီတည်း။] ထိုအနက်ထူးကား-“ဝါတွင်း ၃ လ ဟောရလောက်အောင် ရှည်လျားသော အဘိဓမ္မာဒေသနာအစဉ်ကို နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် နာယူစွမ်းနိုင်ကြသည်”ဟူ သော အနက်အဓိပ္ပာယ်တည်း။ သမ္မဝတ္ထယံ၌ သံ+ပ+ဝတ္ထုဇာတ်၊ ကာယပစ္စည်း၊ “ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စေပြီ”ဟု သဒ္ဓတ္ထ၊ “ဟောတော်မူပြီ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖြစ်၏။ ဤသို့ အာရောစနတ္ထအဓိပ္ပာယ် ရသောကြောင့်ပင် “ဒေဝါနံ”ဟု အာရောစနတ္ထသမ္ပဒါနိဿယသည်။



၆။ သိရိမတော-ရှေးဘုန်းရှေးကံ၊ ပညာဉာဏ်တို့၊ ပိုလျှံယှက်ဝေ၊ ကျက်သရေ ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ လျောက်ပတ်သပ္ပာယ်၊ လွန်တင့်တယ်၍၊ များကြွယ်သတ္တဝါ၊ အုပ်စိုးကာဖြင့်၊ သံသာငြိမ်ညောင်း၊ ခြွေရံကောင်းဟု၊ စုပေါင်း ယှက်ဝေ၊ ကျက်သရေရှိတော်မူသော၊ တဿ သမ္ပဒ္ဓဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါဒေ-ခြေတော်တို့ကို၊ (နမဿာမိ-ရှိခိုးပါ၏။) နမဿိတွာ-ရှိခိုးပြီး၍လည်းကောင်း၊ အဿ (သမ္ပဒ္ဓဿ)-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သဒ္ဓမ္မံ-မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဟု၊ ဆယ် တန်သော တရားတော်မြတ်ကို၊ (ပူဇေမိ-ပူဇော်ပါ၏။) ပူဇေတွာစ-ပူဇော်ပြီး၍ လည်းကောင်း၊ သံဃဿ-အရိယာသံဃာတော်အား၊ အဉ္စလိ-လက်အုပ်ချီမိုး၊ ရှိခိုး ခြင်းကို၊ (ကရောမိ-ပြုပါ၏။) ကတွာ စ-ပြုပြီး၍လည်းကောင်း။

တဿ ပါဒေ နမဿိတွာ။ ။ဤပြခဲ့သော စကားအစဉ်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာ ပညာအမှူးရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာကို ဟောတော်မူ ခြင်းဖြင့် ဝေနေယျတို့၏ စီးပွားကို ကျင့်တော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အလွန်ရှိခိုးထိုက် သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီ။ ယခုအခါ မိမိအလိုရှိအပ်သော အန္တရာယ ဝိသောသန အကျိုးရှိသော ပဏာမကို ပြုတော်မူလိုရကား “တဿ ပါဒေ နမဿိတွာ”ဟူသော ပါဠိကို မိန့်။ [နမဿိတွာ၌ နမဿဓာတ်ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ နမောနိပါတ်နောင် ကရောတိ အနက်၌ အဿပစ္စည်း သက်ထားသော ဓာတုပစ္စယန္တပုဒ်ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် (၅) ကဏ္ဍ (၁၁) သုတ်၌လည်းကောင်း ဆိုသည်။]

သိရိမတော။ ။သက္ကတ၌ “သြ”ပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “သိရိ”ဟု ဤကာရန္တပုဒ် ဖြစ်လာ၏။ ထိုပုဒ်သည် အနက်များစွာကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ရှေးဘုန်း အရိယာဖြင့် ဟော၏ဟု သိစေလို၍ “သိရိတိ ပညာ ပညာနံ အဓိဝစနံ”ဟု ဝဒန္တဝါဒကို ဋီကာ၌ ပြသည်။ ထိုပညာနှင့် ဘုန်းကံသည် ဘုရားရှင်၌ လွန်လွန် ကဲကဲ ရှိကြောင်းကို ပြလို၍ အတိသယအနက်ဟော မန္တပစ္စည်းဖြင့် “သိရိမတော”ဟု မိန့်သည်။ [ဤအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏။]

မှတ်ချက်။ ။မဓုဋီကာ၌ ဤနည်းဝယ် “သရဓာတ် အပစ္စည်းနှင့် ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်းကြံ၍ “သရန္တိ ဇာနန္တိ ဧတာယာတိ သိရိ” (ပညာ-သိကြောင်းပညာ)ဟုလည်းကောင်း၊ “သရတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတာယာတိ သိရိ” (ပုည-အကျိုးတရား၏ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းမှု) ဟုလည်းကောင်း ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ သက္ကတ၌ကား “သြ ပါဂေ”ဟူသော ဓာတ်နောင် ကိစ္စပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေ၏။ [သိရိပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဋီကာ၌ တစ်နည်းကြံလေသေး၏။ ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။ ထိုနည်းအတိုင်းလည်း ဒုတိယတစ်နည်း ပေးထားသည်။]

တရား သံဃာလည်း ရှိခိုးထိုက်။ ။ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားအစဉ်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့ကိုသာ ပြခဲ့၍ တရားသံဃာ၏ ဂုဏ်တော်ကို အထူးမပြုခဲ့သောကြောင့် တရား သံဃာသည် အဘယ်နည်းဖြင့် ရှိခိုးထိုက်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်ကို တိုက်ရိုက်ပြလိုက်သဖြင့် တရားတော်၏ သွာက္ခာတတာစသော ဂုဏ်၊ အရိယာ သံဃာတော်၏ သုပ္ပဋိပုဉ္ဏတာ စသော ဂုဏ်တော်များကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-

၇။ ရတနတ္ထဃေ-ရတနာ ၃ ပါးအပေါင်း၌၊ ကတဿ-ပြုအပ်ပြီးသော၊ ဧတဿ နိပစ္စကာရဿ-ဤပျပ်ဝပ်ညွတ်လျိုး၊ ရှိခိုးမှုကို ပြုခြင်း၏။ ဝါ-ဤပျပ်ဝပ်ညွတ်လျိုး၊ ရှိခိုးမှုကို ပြုကြောင်းစေတနာ၏။ အာနုဘာဝေန-တန်ခိုးရှိန်စော် အာနုဘော်ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အသေသတော-အကြွင်းမရှိကုန်သော၊ အန္တရာယေ-အန္တရာယ်တို့ကို၊ ဝါ-သတ္တဝါသန္တာန်၏ အကြား အကြား၌ ဖြစ်ပွားတတ်သော အတွင်းအပ ဘေးရန် တို့ကို၊ သောသေတွာ-ချုပ်ငြိမ်းသွေ့ခြောက်၊ ကွယ်ပျောက်စေပြီး၍။ [အတ္ထံ ပကာ သယိဿာမိ၌ လှမ်းစပ်။]

တပွဘဝဿ အနညထာဘာဝတော-ထိုဘုရားလျှင် အမွန်အစရှိသော (ထိုဘုရားမှ စ၍ဖြစ် သော) တရားတော်နှင့် သံဃာတော်မှာ ထိုဂုဏ်များရှိခြင်းမှတစ်ပါး မရှိခြင်းဟူသော အခြင်း အရာ၏ မဖြစ်ထိုက်သောကြောင့်တည်း။ [“ကရုဏာ ပညာ စသော ဂုဏ်တော်၏အရင် ဘုရားသခင်မှ ဖြစ်လာသော တရားသံဃာသည် ဂုဏ်မရှိသော တရား သံဃာ မဖြစ်နိုင်၊ သွာက္ခာတတာ စသော ဂုဏ်၊ သုပ္ပဋိပန္နတာ စသော ဂုဏ်တော်များ အသီးအသီးရှိသော တရား သံဃာတော်သာ ဖြစ်ထိုက်သည်”ဟူလို။]

ရှိခိုးရာ၌ ကြိယာအမျိုးမျိုး သုံးစွဲပုံ။ ။ရတနာ ၃ ပါးကို ရှိခိုးရာဝယ် “ဘုရားရတနာ အတွက် နမသိတွာ၊ တရားရတနာအတွက် ပူဇေတွာ၊ သံဃာရတနာအတွက် အဉ္စလိ ကတွာ” ဟု ကြိယာအမျိုးမျိုးလဲလျက် အဘယ်ကြောင့် သုံးစွဲရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- ဗုဒ္ဓ၊ သံဃပဏာမအတွက် ထိုထိုပါဠိတော်များကို နည်းမှီးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မ ပဏာမအတွက် ပူဇနကြိယာဖြင့် သုံးစွဲသင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း ကြိယာအမျိုးမျိုး သုံးစွဲရ ပါသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-“သဒေဝကေ လောကေ ၊ပေ၊ တထာဂတော ၊ပေ၊ ဝန္တနိယော”ဟု ဝိနည်း ပရိဝါပါဠိတော်ရှိ၏။ ထိုပါဠိတော်အားလျော်စွာ ဝန္တနကြိယာ၏ ကိုယ်စား “နမသိတွာ”ဟု ဗုဒ္ဓပဏာမအတွက် သုံးစွဲထား၏။ “သုပ္ပဋိပန္နော ၊ပေ၊ အဉ္စလိကရဏိယော”ဟူသော သံဃာ ဂုဏ်တော် ပါဠိတော်အားလျော်စွာ “သံဃဿ အဉ္စလိ ကတွာ”ဟု သံဃာပဏာမအတွက် သုံးစွဲထား၏။ ဓမ္မကိုကား သွာက္ခာတတာစသောဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့(အမှတ်ရနေ)သော အားဖြင့် ပူဇော်ထိုက်၏။ ထို့ပြင် “တံယေဝ ဓမ္မံ သက္ကတွာ ဂရုံ ကတွာ ဥပနိဿာယ ဝိဟရေယျံ” ဟု ဗြဟ္မသံယုတ် ပဌမဝဂ္ဂပါဠိတော်ရှိ၏။ ထိုပါဠိတော်အလိုအားဖြင့်လည်း ဓမ္မသည် ပူဇော်ထိုက် ၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မရတနာအတွက် “သဒ္ဓမ္မဥဿ ပူဇေတွာ”ဟု ဆိုရကြောင်းကို ဋီကာမိန့်သည်။



နိပစ္စကာရဿ။ ။မိမိပြုအပ်သော ပဏာမ၏ အကျိုးပယောဇ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “နိပစ္စ”စသည် မိန့်၊ “ပဏာမကြိယာ၏ အာနုဘော်ကြောင့် (အာနုဘော်ဖြင့်) အန္တရာယ်တို့ကို ကွယ်ပျောက်ခြောက်သွေ့စေလိုသည်”ဟူလို၊ နိပတနံ-ပျပ်ဝပ်ခြင်း၊ နိပစ္စံ-ခြင်း၊ [နိ+ပတ+ကျ။] “ပျပ်ဝပ်”ဟူသည် ကိုင်းညွတ်ခြင်း ရှိသေခြင်း ရှိခိုးခြင်းတည်း၊ နိပစ္စဿ-ကိုးကာရာ-ပြုခြင်း (ပြုကြောင်းစေတနာ)တည်း၊ နိပစ္စကာရာ-ခြင်း။ [အာနုဘာဝေန သောသေတွာ အန္တရာယေ

၈။ ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလေန-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော အောက်အာပတ် ၅ ပုံ ဟူသော အကျင့်၊ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ပါရာဇိက သံဃာဒီသေသ်ဟူသော သီလရှိသော။ (တစ်နည်း) ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလေန-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော စာရတ္ထသီလ၊ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ဝါရိတ္တသီလရှိသော။ နိပုဏာ မလဗုဒ္ဓိနာ-သိမ်မွေ့သန့်ရှင်း၊ ညစ်ကြေးကင်းသော ဉာဏ်ပညာလည်း ရှိသော။ ဗုဒ္ဓယောသေန-စူဠဗုဒ္ဓယောသမည်သော။ ဘိက္ခုနာ-ရဟန်းသည်။ သက္ကစွံ-ရိသေစွာ။ အဘိယာစိတော-ရှေးရှုပျပ်ဝပ်၊ တောင်းပန်အပ်သည်။ (ဟုတွာ-၍) [အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိဉ္စ လှမ်းစပ်။]

တို့၏ အနက်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။ အန္တရာယ် ပယ်ဖျောက်ပုံကိုလည်း ထိုဘာသာဋီကာ၌ပင် အကျယ်ပြထားပြီ။]

သောသေတွာ။ ။ သုသဓာတ်သည် သုဿန (ခြောက်သွေ့ခြင်း) အနက်ဟော၊ ကာရိတ် ဧကပစ္စည်း၊ ထို့ကြောင့် ခြောက်သွေ့ခြင်းအနက်ဟော သုက္ခဓာတ်၊ ဧကပေပစ္စည်းဖြင့် “သုက္ခာ ပေတွာ”ဟု ဓာတ်ပစ္စည်း အနက်တို့ကို ဋီကာဖွင့်သည်။ ဋီကာ၌ “အန္တရာပေတွာ”ကား သုက္ခာ ပေတွာကို ထပ်ဖွင့်သော အနုသဝဏ္ဏနာတည်း။ “ခြောက်သွေ့စေ”ဟုရာ၌ ရှိပြီးသော အန္တရာယ် ကို ခြောက်သွေ့စေခြင်း မဟုတ်။ အတွင်းအပ အန္တရာယ်များ မဖြစ်လာစေဘဲ ပျောက်ကွယ်နေ စေခြင်းကို ဆိုလိုသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြခြင်းတည်း။

အသေသတော။ ။ “နတ္ထိ+သေသော ယေသံတိ အသေသာ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အကြွင်း မရှိသော အန္တရာယ်များကို ရသောကြောင့် “အန္တရာယေ” နှင့် အရတူရကား ဋီကာ၌ “နိဿေသေ”ဟု ဖွင့်သည်။ သကလေကား နိဿေသေကို ထင်ရှားစေဖို့ရာ ပရိယာယ်ဖွင့်တည်း။ တောပစ္စည်းလည်း ဒုတိယာဝိဘတ်၏ အနက်၌ သက်။ “အသေသတော-အကြွင်းမရှိသော အားဖြင့်”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။ ထိုသို့ပေးလျှင် တောပစ္စည်းသည် ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ သက်ရလိမ့်မည်။ အရတူရာ၌ တစ်ဝါကျထည်းဝယ် ဝိဘတ်တူမြဲဖြစ်သောကြောင့် ထိုအနက်ကို မရဋီကာ၌ တားမြစ်ထားပါသည်။



တောင်းပန်ခြင်း။ ။ ရတနတ္ထယပဏာမ၏ ပယောဇီကို ပြပြီးသောအခါ ပဋိညာဉ်ကို ပြ၍ တစ်ဆက်တည်း ကျမ်းဂန်ကိုသာ စီရင်ထိုက်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှာ တောင်းပန်ပုံကို ပြနေရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာကို တောင်းပန်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလဂုဏ်၊ နိပုဏာမလဗုဒ္ဓိဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံပေရကား ထိုတောင်းပန်သော အရှင်မြတ်ကိုယ်တိုင် သူတော်ကောင်းပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဖြစ်၏။ “ထိုသို့ ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုယ်တိုင်က အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာကို စီရင်ပါရန် တောင်းပန်ရသည်”ဟု ဆိုသဖြင့် “ထိုအဋ္ဌကထာစီရင်ခြင်းကိစ္စသည် မခဲယဉ်းလှလျှင် တောင်းပန်ဖွယ် မလို၊ အလွန်ခဲယဉ်းသော ကြောင့်သာ တောင်းပန်ရသည်”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို သွယ်ဝိုက်သောနည်းအားဖြင့် ပြခြင်း ငှာလည်းကောင်း၊ ထိုကဲ့သို့ ဝိသုဒ္ဓါစာရစသော ဂုဏ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်က မိမိကို “စီရင်စွမ်းနိုင်၏”ဟု

၉။ ဒေဝဒေဝေါ-နတ်တို့၏ နတ်ဖြစ်တော်မူသော၊ ဝိနာယကော-ဝေနေယျ သတ္တဝါတို့ကို ဆုံးမတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝါ-ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ၊ နာယကမှ ကင်းတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယံ (အဘိဓမ္မ)-အကြင်အဘိဓမ္မာကို၊ ဒေဝါနံ-နတ်ဗြဟ္မာတို့အား၊ ဒေသေတွာ-အကျယ်ဟောပြတော်မူခဲ့ပြီး၍၊

ယုံကြည်၍ တောင်းပန်သောကြောင့် “မစီရင်လို”ဟု ဆန့်ကျင်ပယ်လှန်ဖို့ရန် မသင့်ချေ၊ ဧကန်စီရင်ရပေမည်ဟု ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း “ဝိသုဒ္ဓါစာရ” စသော တောင်းပန်ကြောင်း စကားကို ပြဆိုရပါသည်။

ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလေန။ ။ထုလ္လစွဉ်းစသော အောက်အာပတ် ၅ ပုံသည် များသောအားဖြင့် အာစာရဝိပတ္တိ(အကျင့်ပျက်မှုအာပတ်)တည်း၊ [မှသာဝါဒ၊ တိရစ္ဆာနပါဏယာတသိက္ခာပုဒ် စသော သီလဝိပတ္တိ အနည်းငယ်ပါသေးသောကြောင့် “များသောအားဖြင့်”ဟု ဆိုသည်၊] ပါရာဇိက သံဃာဒိသေသံသည် သီလဝိပတ္တိတည်း၊ အာစာရဝိပတ္တိမှ စင်ကြယ်သည်ကို ဝိသုဒ္ဓါစာရ၊ သီလဝိပတ္တိမှ စင်ကြယ်သည်ကို ဝိသုဒ္ဓသီလဟု ဆိုသည်၊ တစ်နည်း-ခန္ဓကဝဂ် စသည်၌ လာသော အကျင့်များကို စာရိတ္တသီလဟု ခေါ်၍ “မပြု မလုပ်ရ”ဟု တားမြစ်အပ်သော ပါရာဇိက စသော သီလကို ဝါရိတ္တသီလဟု ခေါ်၏၊ စာရိတ္တ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို ဝိသုဒ္ဓါစာရ၊ ဝါရိတ္တ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို ဝိသုဒ္ဓသီလဟု ခေါ်သည်။ [ဝိသုဒ္ဓိ+အာစာရသီလံ ယဿာတိ ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလော။]

နိပုဏာမလဗုဒ္ဓိနာ။ ။ဉာဏ်ပညာသည် သိမ်မွေ့နက်နဲ ခက်ခဲသော အာရုံကို ယူတတ်သော ပညာဖြစ်လျှင် (အကြောင်းအာရုံ၏ သိမ်မွေ့မှုကို အကျိုးဉာဏ်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့်) နိပုဏာမည်၏၊ ထိုသို့ နိပုဏာဖြစ်သည့်အပြင် ရာဂစသော အညစ်အကြေးကင်း သန့်ရှင်း၏၊ ဥပမာ-သိမ်မွေ့ထက်မြက်သော အပ်သည် သံကြေးမတက်မှ သာ၍ ထက်သကဲ့သို့တည်း၊ နတ္ထိ မလံ ယဿာတိ အမလာ၊ နိပုဏာစ+သာ+အမလာစာတိ နိပုဏာမလာ (ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရည်းသမာသံ၊) နိပုဏာမလာ+ဗုဒ္ဓိ ယဿာတိ နိပုဏာမလဗုဒ္ဓိ။

ဗုဒ္ဓဃောသေန။ ။အတောင်းပန်ခံရသော အရှင်နှင့် တောင်းပန်သော အရှင်သည် နာမည်ချင်း တူနေ၏၊ ထို့ကြောင့် တောင်းပန်သောအရှင်ကို “စူဠဗုဒ္ဓဃောသ” (ဗုဒ္ဓဃောသငယ်) ဟု ခေါ်ကြသည်။

သက္ကစ္ဆံ။ ။“အာဒရတ္တနိပါတ်”ဟုလည်းကောင်း၊ သံပုဗ္ဗ+ကရ၊ တွာဖြင့် “သက္ကစ္ဆ”ဟု ပြီးမှ ဝါစာသိလိဌနိဂ္ဂဟိတိလာထားသော ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း ကြိကြ၏၊ နိကာ၌ “စိတ္တိကတွာ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုစိတ္တိကတွာလည်း “စိတ္တ+ကတွာ”ပုဒ်ကို သမာသံစပ်ထားသောပုဒ်တည်း၊ အဗျတတဗ္ဗောအနက်၌ စိ (စအနုဗန်ရှိသော ဤ)ပစ္စည်းသက်၍ စိတ္တိကတွာ ပြီးသည်၊ “စိတ် မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ကဲ့သို့ ပြု၍”ဟု ပေး၊ မိမိစိတ်ကို မိမိအလွန် အလေးပြု၍ စိတ်ချမ်းသာမှုကို ဂရုစိုက်သကဲ့သို့ ထိုတောင်းပန်မှု၌လည်း မိမိစိတ်ကဲ့သို့ပင် အလေးပြုသည်-ဟူလို၊ [မဓုဋီကာ၌ကား ရှိသေခြင်းအနက်ကို ဟောသော “စိတ္တိ”ပုဒ်ဟု ကြံ၍ “စိတ္တိ-ရှိသေခြင်းကို၊ ကတွာ-ပြု၍”ဟု ဆိုလေသည်။]



ပုန-တစ်ဖန်၊ နယတော-နည်းအမြွက်အားဖြင့်၊ ဝါ-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ သာရိပုတ္တဿ-သာရိပုတ္တရာမည်တော်မူသော၊ ထေရဿ-ထေရ်အား၊ သမာစိက္ခိ-ကောင်းစွာ ဟောပြတော်မူပြီ။

၁၀။ သော ထေရော-ထိုအရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊ အနောတတ္တဒဟေ-အနဝတတ်အိုင်၌၊ ဝါ-အနဝတတ်အိုင်၏ အနီးဖြစ်သော စန္ဒကူးတော၌၊ မဟေ သိနော-မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေးမှုကို၊ ကတ္တာ-ပြုပြီး၍

ယံ ဒေဝဒေဝေါ။ ။တောင်းပန်ပုံကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ ဖွင့်ပြအပ်လတ်သော ပါဠိတော်၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ အစီအစဉ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ယံ ဒေဝဒေဝေါ”စသော ဂါထာစကားကို မိန့်သည်။ “ဝေဒဟမုနိနာ ပုန”တိုင်အောင်မျှော်သည်။ [ဒေဝဒေဝေါ၏ အဖွင့်ကို ဋီကာ၌ တိုက်ရိုက်ဖွင့်ထားပြီဖြစ်၍ ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

နယတော။ ။“နိယတိ ဉယတိ ဧတေနာတိ နယော”နှင့်အညီ သိစေလိုအပ်သော အနက်ကို သိကြောင်းစကားသည် “နယ” မည်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် အနဝတတ်ရေအိုင်၏ အနီး၌ ဆည်းကပ်လာသော အရှင်သာရိပုတ္တရာအား အဘိဓမ္မာတရားကို အရှင်သာရိပုတ္တရာ သိလောက်အောင် နည်းပေးတော်မူ၏။ [“သာရိပုတ္တရာ...တာဝတိံသာ၌ ဤမျှလောက်သော တရားကို ဟောတော်မူခဲ့ပြီ”ဟု အကျဉ်းချုပ်မျှ ဟောပြတော်မူခြင်းကို “နည်းပေးတော်မူခြင်း”ဟု ဆိုသည်။] ထို့ကြောင့် နယတောကို “သင်္ခေပတော”ဟု ဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသည်။ [“သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ နယံ ဒေန္တေ”ဟု နောက်၌ လာလတ်။]

မှတ်ချက်။ ။ရှေးဆရာတို့ကား နယတောကို “သင်္ခေပတော” ဖွင့်ပုံထောက်၍ “နယ”အတွက် သင်္ခေပနယ၊ ဝိတ္ထာရနယ၊ နာတိသင်္ခေပ၊ နာတိဝိတ္ထာရနယ”ဟု ၃ မျိုး ခွဲ၍ “အရှင်သာရိပုတ္တရာအား ဟောတော်မူအပ်သော နည်းသည် သင်္ခေပနယ မည်၏။ တာဝတိံသာ၌ ဟောတော်မူအပ်သောနည်းသည် ဝိတ္ထာရနယမည်၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာက လင်းနို့သားဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ရဟန်းငါးရာတို့အား ဟောတော်မူအပ်သော နည်းသည် နာတိသင်္ခေပ နာတိဝိတ္ထာရနယ မည်၏”ဟု ခွဲပြကြသည်။

သမာစိက္ခိဝိနာယကော။ ။သံ+အာစိက္ခိ၌ သံကို သမ္မာဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် သံ၏ သမံအနက် စသည်ကို တားမြစ်သည်။ ထိုသမ္မာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုကား “ယထာ ထေရော ဗုဒ္ဓတိ”ဟု ထည့်သည်။ အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်၏ အကျယ်သိလောက်အောင် ဟောတော်မူခြင်းကို “သမ္မာအာစိက္ခန”ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိနာယကော။ ။ဋီကာ၌ ၂ နည်းဖွင့်ထား၏။ ဝေနေယျသတ္တေ ဝိနေတိတိ ဝိနာယကော၊ ဤနည်း၌ ဝိပုဗ္ဗ နိဓာတ်ဟု ကြုံ၊ “နာယကဝိရဟိတော ဝါ”ဟူသော ဒုတိယနည်း၌ ဝိကို ဝိဂတအနက်ကြံ၍ “နာယကတော+ဝိဂတော ဝိနာယကော-နာယကမှ ကင်းသော (မိမိကို ရှေ့ဆောင်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်မရှိဘဲ မိမိကသာ ရှေ့ဆောင်ဖြစ်သော)ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိဂတနာယကကို “သယမ္ဘူ-ကိုယ်တိုင် ကိုယ့်ဘာသာဖြစ်သောဘုရား”ဟု ဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်ပြသည်။

လည်းကောင်း၊ ယံ-ယင်းအဘိဓမ္မာကို၊ သုတ္တာနုစ-နာယူပြီး၍လည်းကောင်း၊ မဟိတလံ-ဇေယျသောင်းခွင်၊ မြေအပြင်သို့၊ အာဟရိတ္တာ-ဆောင်ယူခဲ့ပြီး၍၊ ဘိက္ခုနံ-လင်းနို့သားဖြစ်ခဲ့ဖူးသော တပည့်ရဟန်းငါးရာတို့အား၊ ပယိရူဒါဟာသိ-ဟောပြောပြသ၊ ပို့ချတော်မူပြီ။

၁၁။ က္ကတိ-ဤအစဉ်အားဖြင့်၊ (ယော အဘိဓမ္မော-အကြင် အဘိဓမ္မာကို၊) ဘိက္ခုဟိ-ရဟန်းတို့သည်၊ ဓာရိတော-ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်ပြီ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝေဒေဟမုနိနာ-ပညာဖြင့် ဖြစ်တတ်သော အရှင်အာနန္ဒာဟူသော မုနိသည်၊ ဝါ-ပညာဖြင့် အားထုတ်တတ်သော အရှင်အာနန္ဒာ ဟူသော မုနိသည်၊ သင်္ဂီတိကာလေ-ပဌမသံဂါယနာတင်ရာအခါ၌၊ (ယော အဘိဓမ္မော-ကို၊) သင်္ဂီတောသံဂါယနာတင်အပ်ပြီ။

အနောတတ္ထ၊ပေ၊ ပုန။ ။တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ အဘိဓမ္မာတရား ဟောတော်မူစဉ် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူချိန်၌ လူပြည်သို့ ဆင်းတော်မူကာ မြောက်ကျွန်း၌ ဆွမ်းခံတော်မူ၍ ဟိမဝန္တာဝယ် အနဝတတ်အိုင်၏ အနီး၌ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူ၏။ ထိုနောက် စန္ဒကူးတောသို့ ကြွတော်မူ၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ထိုတော၌ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြု၍ ထိုင်နေစဉ် ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော အဘိဓမ္မာတရားကို အရှင်သာရိပုတ္တရာ သိလောက်ရန်ညှိပေးတော်မူ၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ထိုအဘိဓမ္မာတရားကို နာယူခဲ့၍ မိမိ၏တပည့်ဖြစ်သော ရှေးလင်းနို့သားဘဝတုန်းက အဘိဓမ္မာတရား၌ အထုံပါခဲ့သော ရဟန်းတို့အား ဟောပြောပို့ချတော်မူ၏။ ဤအစီအစဉ်အတိုင်း ရဟန်းတော်တို့သည် ဆောင်ရွက်မှတ်သားခဲ့ကြသည်။ [ဤအကြောင်းအရာကို နောက်၌ အကျယ်ပြဉ်းလတ္တံ့၊] ပဌမသံဂါယနာတင်သောအခါ အရှင်အာနန္ဒာသည် (အရှင်မဟာကဿပအမေးကို ဖြေသောအားဖြင့်) သံဂါယနာတင်ခဲ့ပေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ယဉ္ဇ သုတ္တာ၌ ဒုတိယန္တဖြစ်ခဲ့သော ယံသဒ္ဓါသည် ဓာရိတော သင်္ဂီတောတို့၌လည်း အဓိကာရနည်းအားဖြင့် လိုက်လာ၏။ ထိုသို့ လိုက်လာသောအခါ “အတ္ထဝသာလိင်္ဂဝိဘတ္တိဝစနဝိပရိဏာမော ကာတဗ္ဗော”နှင့်အညီ လိုက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ယော”ဟု ပဌမန္တအနေအားဖြင့် လိုက်လာရသည်။

ပယိရူဒါဟာသိ။ ။ပရိ၊ ဥ၊ အာပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်သည် ကထနအနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကထေသိ”ဟု နိကာဖွင့်သည်။ သတ္တတ၌ “ပရိ”ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိ၌ ပရိနောက်ဝယ် ကပ်ဖွယ်သရရှိလျှင် (ယ) လာလေ့ရှိသည်။ ဥပမာ-ပရိယောသာနံ၊ ပရိယေသတိ၊ ပရိယာပုဏာတိ၊ ပရိယတ္တိ စသည်တည်း။ ဤ၌လည်း ယလာ၍ ယနှင့် ရကို ရှေ့နောက် ပြန်ပြီးလျှင် “ပယိရူ”ဟု ဖြစ်၏။ သတ္တတ၌ “ဥတိ”ဟု ဥပသာရ ရှိ၏။ သန္တိစပ်သောအခါ ထို (တိ) သည် (ဒိ) ဖြစ်၍ စပ်၏။ ဥပမာ-ယသ္မာတံ အပေတိ (ယသ္မာဒပေတိ) ပစ္စယာတံ အနိဋ္ဌာ (ပစ္စယာဒနိဋ္ဌာ) စသည်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဥနောက်၌ ကပ်ဖွယ်သရရှိလျှင် ဒလာလေ့ရှိ၏။ ဤ၌လည်း ဒလာ၍ “ပယိရူဒါ”ဟု ဖြစ်၏။ ဟရဓာတ်ကိုကား မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် ဟာပြု၊ အဇ္ဇတ္တနီ ဤဝိဘတ်သက်၊ အဇ္ဇတနီနှောင်းရာ၌ သ လာ၍ “ပယိရူဒါဟာသိ”ဟု ပြီးရသည်။

၁၂။ ဂမ္ဘီရဉာဏေဟိ-နက်နဲသော ဉာဏ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ အဘိဏ္ဍာသော-မပြတ်မလပ်၊ ဩဂါဠဿ-ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်အပ်သော၊ နာနာနယဝိစိတ္တဿ-အမျိုးမျိုးသော နည်းတို့ဖြင့် ထူးဆန်းသော၊ [ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌လာသော ဧကတ္တနည်း၊ နာနတ္တနည်း၊ အဗျာပါရနည်း၊ ဧဝံ ဓမ္မတာနည်းတို့ကို ရည်ရွယ်ဟန်တူသည်။] တဿ အဘိဓမ္မဿ-ထိုအဘိဓမ္မာ၏၊ [အတ္တံ ပကာသယိဿာမိ၌ ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း အပဓာနအဖြစ်ဖြင့် စပ်၊] အာဒိတော-ရှေးဦးအစ၊ ပဌမသံဂါယနာ တင်ရာကာလ၌။

ဝေဒေဟမုနိနာ။ ။ဝိဒန္တိ ဇာနန္တိ ဧတေနာတိ ဝေဒေါ၊ ဤဟတိ ပဝတ္တတိတိ ဤဟော၊ ဝေဒေန+ဤဟော ဝေဒေဟော-ပညာဖြင့်ဖြစ်တတ်သော မုနိ၊ သာမညဖလသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ကား ဤဟဓာတ်၏ အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ယူ၍ “ဝေဒေန ဤဟတိ ယဇ္ဇတိ ဝါယမတိတိ ဝေဒေဟိ”ဟု ဖွင့်၏။ မဇ္ဇဋီကာ၌ အရှင်မဟာကဿပ စသော ပဌမသံဂါယနာတင် ရဟန္တာအများကို “ဝေဒေဟမုနိ”ဟု ဖွင့်၏။ အရှင်အာနန္ဒာကို အရကောက်သော နည်းကို ကေစိဝါဒဟု ဆိုလေသည်။ သို့သော် ပါဠိတော်၌ပင် အရှင်အာနန္ဒာကိုသာ “ဝေဒေဟမုနိ”ဟု သုံးစွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ [ကိံ ပန အယျော မဟာကဿပေါ အယျဿ အာနန္ဒဿ ဝေဒေဟမုနိနော သမ္ပုဒါ ဓမ္မံ ဘာသိတဗ္ဗံ မညတိ။-နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ကဿပသံယုတ် ပဌမဝဂ္ဂ။]



အဘိဏ္ဍာသော။ ။“ပုနုပ္ပန် အဘိဏ္ဍာ သင်္ကဏဘိက္ခုဏံ မဟု”ဟူသော အဘိဓာန် (၁၁၃၇) ၌ အဘိဏ္ဍာနှင့် အသင်္ကတိ ပရိယာယ်အဖြစ်ဖြင့် ဆိုထား၏။ “အသင်္ကတိ-တစ်ကြိမ်မက”ဟု ဆိုလျှင် “အကြိမ်များစွာ”ဟု ဆိုရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အဘိဏ္ဍာသောကို “ဗဟုသော-အကြိမ်များစွာ”ဟု ဋီကာ၌ ပရိယာယ်ဖွင့်သည်။

အာဒိတော၊ ပေ၊ အဘိသင်္ခတာ။ ။ဤစကားဖြင့် မိမိအဋ္ဌကထာသစ်၏ မှီရာဖြစ်သော အဋ္ဌကထာဟောင်းကို ပြ၏။ ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းကို မှီ၍ အဋ္ဌကထာသစ် စီရင်ပါမည်-ဟူလို၊ ယာ အဋ္ဌကထာကို သင်္ဂီတာ၊ အနုသင်္ဂီတာ၊ အာဘတာ၊ အဘိသင်္ခတာတို့၌ စပ်။ [အတ္ထော ကထိယတိ ဧတာယာတိ အဋ္ဌကထာ-ပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုကြောင်း ကျမ်းစာ၊ ဣကို ဌပြု၍ “အဋ္ဌကထာ”ဟု ဖြစ်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။“ယာ အဋ္ဌကထာ သင်္ဂီတာ-အကြင်အဋ္ဌကထာကို သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ပဌမသံဂါယနာ မတင်မီ ဘုရားလက်ထက်တော်၌ပင် အဋ္ဌကထာရှိပြီးဖြစ်သည်”ဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ယာ အဋ္ဌကထာပါဠိဖြင့် ယခု အဋ္ဌကထာသစ်၏ မှီရာရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းဟူသည် ဘုရားရှင်မှ စ၍ ဖြစ်လာခဲ့ရကား ဘုရားစကားတော်ကဲ့သို့ လေးစားလောက်သော အဋ္ဌကထာဖြစ်သည်ဟု သိသာ၏။ [ပဌမသင်္ဂီတိယံ ယာ အဋ္ဌကထာ သင်္ဂီတာတိဝစနေန သာ ဘဂဝတော ဓရမာနကာလေပိ အဋ္ဌကထာ ဝိဇ္ဇတိ၊ တေန ပါဠော ဝိယ (ပါဠိတော်ပါဠိကဲ့သို့) ဘဂဝံ မူလိကာ ဝါတိ ဝိညာယတိ။-အနုဋီကာ။]



၁၃။ ပုရာ-ရှေးအခါ၌၊ ယာ အဋ္ဌကထာ-အကြင် အဋ္ဌကထာကို၊ မဟာကဿပါ ဒီဟိ-အရှင်မဟာကဿပ အစရှိကုန်သော၊ ဝသီဟိ-စိတ်စွမ်းသတ္တိရှိတော်မူကြသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည်၊ ဝါ-ဝသီဘော်ငါးပါး၊ နိုင်သောအားဖြင့်၊ စွမ်းအားသတ္တိ ရှိတော်မူကြသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည်၊ သင်္ဂီတာ-သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ၊ ပစ္ဆာပိ-ဒုတိယ တတိယသံဂါယနာတင်ရာနောက်အခါ၌လည်း၊ ဣသီဟိ-အရှင်ယသ၊ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ အစရှိသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည်၊ ယာ(အဋ္ဌကထာ)-ကို၊ အနုသင်္ဂီတာစ-တစ်ဖန်ထပ်၍လည်း သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ။

၁၄။ ပန-ထိုသို့ပင် သံဂါယနာတင်အပ်ပါသော်လည်း၊ မဟိန္ဒေန-မဟိန္ဒမည်သော၊ ထေရေန-ထေရ်သည်၊ ယာ (အဋ္ဌကထာ)-အကြင် အဋ္ဌကထာကို၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သော၊ ဧတံ ဒီပံ-ဤသီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဘတာ-ဆောင်ယူအပ်ပြီ၊ (ပစ္ဆာ-နောက်၌)၊ ဒီပဝါသိနံ-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ နေလေ့ရှိသူတို့၏၊ ဘာသာယ-သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်၊ (ယသွာ-အကြင်ကြောင့်)၊ အဘိသင်္ခတာ-ပြောင်းလွှဲပြုပြင် စီရင်အပ်ပြီ၊ တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ (“အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”၌ စပ်။)

အဘိဓမ္မဿ လိုက်စေ။ ။တဿ ဂမ္ဘီရညဏေဟိ ဂါထာ၌ တဿ အဘိဓမ္မဿကို အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ၌ ပဓာနအားဖြင့် စပ်စေလိုရင်းတည်း၊ သို့သော် ယာ အဋ္ဌကထာ ဟူသော ဤပုဒ်၌လည်း အပဓာနအားဖြင့် စပ်၍ “ထိုအဘိဓမ္မာ၏ အကြင်အဋ္ဌကထာ”ဟု မှတ်ပါ။ ဤသို့ပုဒ်တစ်ခုတည်းက ၂ နေရာ ၃ နေရာ၌ စပ်ရာဝယ် “အဓိကာရနည်း၊ အာဝုတ္တိနည်း”ဟု အနုဋီကာ ဆိုသည်။ [အဓိကာရဝသေန တမေဝ အဘိဓမ္မပဒံ အာကမုတိ၊ အာဝုတ္တိအာဒိဝသေန ဝါ အယမေတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။]

သင်္ဂီတာ။ ။သံဂီတံ “သင်္ဂီဟေတွာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဂီတာကို “ဂုတ္တာ”ဟုလည်းကောင်း ခိုကာဖွင့်၏။ အနက်ကို ဖွင့်ပြသင့်ရာဌာနတိုင်း၌ “အယံ ဧတဿ အတ္ထော-ဤအနုဝဇ္ဇသုခဝိပါကအနက်သည် ဤကုသလသဒ္ဓါ၏ အနက်တည်း” “အယံ ဧတဿ အတ္ထော-ဤသာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကအနက်သည် ဤအကုသလသဒ္ဓါ၏ အနက်တည်း” ဤသို့စသည်ဖြင့် သိမ်းယူ၍ ဆိုအပ်သည်ကို သင်္ဂီတိ (သံဂါယနာ) ဟု ဆိုသည်။

အာဘတာ ပေ၊ သင်္ခတာ။ ။သံဂါယနာ ၃ တန် တင်အပ်ပြီး အဋ္ဌကထာရှိ ပါလျက် “အဘယံကြောင့် အတ္ထံ ပကာသယိဿသိ-အဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ဦးလတ္တံ့နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အာဘတာ ပန” စသည်ကို မိန့်၊ ပါဠိလျှောက်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သိပါ။ အရှင်မဟိန္ဒထေရ်သည် ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ၏ နိဒါန်း၌ ပြအပ်သည့်အတိုင်း သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာပြုကြွတော်မူ၍ သီဟိုဠ်ရဟန်းတို့အား ပို့ချသောကြောင့် “အရှင်မဟိန္ဒထေရ်သည် ဤအဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်အပ်ပြီ”ဟု ဆိုသည်၊ ထို့နောက် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ပြင်ဆင်ပြုပြင်ထားမှ သီဟိုဠ်သားတို့ နားလည်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် မူလက မဂဏာသာဖြင့် ရှိသော အဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ပြောင်းလွှဲလိုက်ကြသည်။

၁၅။ တတော-ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ၊ (သံဂါယနာ ၃ တန်သို့လည်း တင်အပ်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့လည်း ဆောင်အပ်၊ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်လည်း စီရင်အပ်သော အဋ္ဌကထာဟောင်းမှ၊) တမ္မပဏ္ဏိနိဝါသိနံ-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ နေလေ့ရှိသူတို့၏၊ (သီဟိုဠ်ကျွန်းသူ၊ ကျွန်းသားတို့၏၊) ဘာသံ-သီဟိုဠ်ဘာသာကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်ရှားပြီး၍ လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒေါသံ-အသဘာဝနိရုတ္တိဟူသော အပြစ်မရှိသော၊ တန္တိနယာနုဂံ-ပါဠိတော်နည်းနာ၊ အသွားအလာသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ ဘာသံ-မဂဓဘာသာကို၊ အာရောပယိတွာ-ပေထက်သို့ တင်၍လည်းကောင်း။

အပနေတွာ တတောဘာသံ။ ။[မိမိအဋ္ဌကထာသစ်၏ မှီရာနိဿယကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ကျမ်းပြုပုံအစီအစဉ်ဟူသော ကရုဏာပွကာရကို ပြလိုသောကြောင့် “အပနေတွာ တတောဘာသံ” စသည်ကို မိန့်၊ “တော သယန္တော ဝိစက္ခဏေ”တိုင်အောင် မျှော်သည်။] ဘာသံကို “ကဉ္စကသဒိသံ သီဟဋ္ဌဘာသံ”ဟု သာရတ္ထဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အရ ကဉ္စကနှင့် တူပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

တမ္မပဏ္ဏိ။ ။“တမ္မော+ပါဏိမိ ယဿာတိ တမ္မပါဏိ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဣဒ္ဓေဘော် လာ၊ ပါဏိ အာကို အ ရသပြု၍ “တမ္မပဏ္ဏိ”ဟု ဖြစ်သည်။ “ယဿ-အကြင်လူအပေါင်း၏”ဟု ပေး၊ ဝိဇယမင်းသားတို့ ဖောင်ဖြင့် မျောသွားကြရာဝယ် သီဟိုဠ်ကျွန်းနေရာ ရောက်၍ ကမ်းပါး၌ လက်ထောက်သောအခါ လက်တွေ နီနေသောကြောင့် ထိုသူတို့ကို “တမ္မပဏ္ဏိ”ဟု ခေါ်၏။ နေရာကျွန်းကိုလည်း ဌာချူပစာရအားဖြင့် “တမ္မပဏ္ဏိ”ဟု ခေါ်ကြသတိ။ “တမ္မော+ပါဏိ ယသ္မိ”ဟု ပြုလျှင် ထိုကမ်းပါးကို မုချ၊ တစ်ကျွန်းလုံးကို ဧကဒေသပစာရအားဖြင့် “တမ္မပဏ္ဏိ”ဟု ခေါ်၊ “သီဟဋ္ဌဒိပ”ဟုလည်း ခေါ်ရပုံကို ပါရာဇိကဏ် ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။

အာရောပယိတွာ နိဒ္ဒေါသံ။ ။“အာပုဗ္ဗ၊ ရဟ၊ ဣပယ”ဖြင့် “အာရောပယ-တက် ရောက်စေ”ဟု ဖြစ်၏။ “တက်ရောက်စေခြင်း”ဟူသည် တင်ပေးခြင်းတည်း။ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ဖယ်၍ မာဂဓဘာသာကို ပေထက်သို့ တက်ရောက်စေမည်။ “မာဂဓဘာသာဖြင့် စီရင်မည်”-ဟူလို၊ ထိုမဂဓဘာသာသည် နိဒ္ဒေါသဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-သဘာဝနိရုတ္တိ (အစစ်အမှန် သဒ္ဓါ) ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ပါဠိဘာသာမှ တစ်ပါးသော အခြားဘာသာတို့သည် သဘာဝ နိရုတ္တိ မဟုတ်သောကြောင့် အနည်းနှင့်အများ ထိုက်သလို အပြစ်ရှိကြ၏။ မာဂဓဘာသာကား အပြောင်းအလွှဲ အပြစ်မရှိသောကြောင့် နိဒ္ဒေါသဖြစ်သည်။ မာဂဓဘာသာ၏ မပြောင်းလွှဲပုံကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ နာမ်ပိုင်းအစ၌ ပြထားပြီ။

တန္တိနယာနုဂံ။ ။တနောတိ ဝိတ္ထာရေတိတိ တန္တိ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ချဲ့ဖွင့်တတ် သော ပါဠိ၊ [တနုဓာတ်၊ တိပစ္စည်း၊] တန္တိယာ+နယော တန္တိနယော-ပါဠိတော်၏နည်း၊ (ပါဠိ တော်၏အသွား၊) တန္တိနယံ+အနုဂစ္ဆတိတိ တန္တိနယာနုဂါ (ဘာသာ)၊ ပါဠိတော်သွားပုံသို့ အစဉ် လိုက်သော ပါဠိတော်သွားပုံနှင့်တူသော မာဂဓဘာသာ။ [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ “ပါဠိနယာနုရူပ”ဟု ရှိ၏၊ အဓိပ္ပာယ်တူပင်။]

၁၆။ နိကာယန္တရလဒ္ဓိဟိ-ဂိုဏ်းတစ်ပါးတို့၏ အယူတို့နှင့်၊ အသမ္ပိဿ-အကြား အကြား၌ ရောနှောခြင်း မရှိသော၊ အနာကုလ-မိမိဂိုဏ်း၏ အယူ၌လည်း ရှုပ်ထွေး ခြင်းမရှိသော၊ မဟာဝိဟာရဝါသီန-မဟာဝိဟာရ၌ နေလေ့ရှိသော ထေရ်တို့၏၊ ဝိနိစ္ဆယ-အဆုံးအဖြတ်ကို၊ ဒီပယန္တော-ထင်ရှားပြလျက်။

နိကာယန္တရလဒ္ဓိဟိ။ ။လဘဓာတ်၊ တိပစ္စည်းဖြင့် “လဒ္ဓိ”ဟု ဖြစ်၏။ လဘဓာတ် သည်လဘ (ရခြင်း) ပတ္တိ (ရောက်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ လဗ္ဘတေ-ရအပ် ရောက်အပ်၏။ ဣတိ လဒ္ဓိ၊ မိမိစိတ်ဖြင့် ရောက်အပ်သော (ယူထားအပ်သော) အယူဝါဒ၊ [မဓုဋီကာ၌ “လဘန္တိ ဝဒန္တိ ဧတယာတိ လဒ္ဓိ”ဟု ဆိုလေသည်။] နိကာယသဒ္ဓါသည် အပေါင်း (သမ္မဟ) အနက်ကို ဟော၏။ အန္တရသဒ္ဓါကား “တစ်ပါးတခြား”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ အပေါင်းတစ်ပါးကို “ဂိုဏ်းတစ်ပါး”ဟု ခေါ်ကြသည်။ နိကာယန္တရန+လဒ္ဓိ နိကာယန္တရလဒ္ဓိ။

ဂိုဏ်းတစ်ပါးအယူ။ ။“တေဇောဓာတ်လွန်ကဲသော မဟာဘုတ်တို့၏ ကြည်လင်ခြင်း သည် စက္ခုပသာဒမည်၏။ ဝါယောဓာတ် ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော မဟာ ဘုတ်တို့၏ ကြည်လင်ခြင်းသည် သောတပသာဒ၊ ယာနပသာဒ၊ ဇိဝှာပသာဒမည်၏။ အလုံးစုံ လွန်ကဲသော မဟာဘုတ်တို့၏ ကြည်လင်ခြင်းသည် ကာယပသာဒမည်၏။ ဤသို့စသော အယူ တည်း”ဟု မဓုဋီကာဖွင့်၏။ [ဤအယူသည် ရူပကဏ္ဍ၌အဋ္ဌကထာ၌ ကေစိဝါဒအဖြစ်ဖြင့် လာ လတ္တံ့။] ထိုအယူအတိုင်း ဖွင့်ပြအပ်သော အယူကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် “နိကာယန္တရ လဒ္ဓိ”ဟု ခေါ်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤအဋ္ဌကထာကို စီရင်ချိန်၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်း၊ ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်း၊ အဘယဝိရိဝါသီဂိုဏ်းဟု ၃ ဂိုဏ်းရှိ၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသည် မဟာ ဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းဝင်တည်း။ ထို့ကြောင့် မဟာဝိဟာရဝါသီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အယူနှင့် ဆန့်ကျင် နေသော အခြား ၂ ဂိုဏ်း၏ အယူကို “နိကာယန္တရလဒ္ဓိ”ဟု ဆိုသည်။

အသမ္ပိဿ အနာကုလ။ ။ထိုသို့ဂိုဏ်းတစ်ပါး၏ အယူဖြစ်သော အဖွင့်နှင့် မရော သည်ကို “အသမ္ပိဿ”ဟု ဆို၏။ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် စီရင်အပ်သော ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း၌ ကား အကြားအကြား၌ ထိုနိကာယန္တရလဒ္ဓိများ ပါရှိနေသေး၏။ “ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌ ထိုသို့ ရောနှော၍ မပါစေရပါ”ဟူလို၊ မိမိဂိုဏ်းသား၏ အယူဝါဒကား ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌ ပါဝင် လိမ့်မည်။ သို့သော် “အနာကုလ-ဤကား တိပိဋကစူဠနာဂထေရ်၏ အယူ၊ ဤကား မောရဝါပိ ဝါသီမဟာဒတ္ထထေရ်၏ အယူ” စသည်ဖြင့် သူ့အယူနှင့်သူ ခွဲခြားထားမည်ဖြစ်၍ မရှုပ်ထွေး စေရပါ-ဟူလို၊ - ဋီကာ။

မဟာဝိဟာရပေ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ။ဝိနိစ္ဆိနာတိ ဧတေနာတိ ဝိနိစ္ဆယော-ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကား၊ တစ်နည်း=ဝိနိစ္ဆယဉာဏ်၊ ထိုဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်သော စကားအစဉ်ကို ကာရဏူ ပစာရအားဖြင့် “ဝိနိစ္ဆယ”ဟု ဆိုသေး၏။ [အသမ္ပိဿ အနာကုလတို့၏ စပ်ရာပုဒ်ကို ဋီကာ၌ ၂ နည်းပြထား၏။ ဤ၌ ရှေ့နည်းအတိုင်း ဝိနိစ္ဆယ၌ စပ်၍ နိဿယပေးထားသည်။]

၁၇။ အာဂမဋ္ဌကထာသုပိ-သုတ္တန်အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း၊ ဂဟေတဗ္ဗ-ယူသင့်ယူထိုက်သော အနက်အဖွင့်ကို၊ ဂဟေတွာန-ယူပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဝိစက္ခဏေ-စူးစမ်းမြော်မြင်၊ ပညာရှင်တို့ကို၊ တောသယန္တော-နှစ်သက်စေလျက်၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ-ထင်ရှားဖွင့်ပြပေအံ့။

၁၈။ ပန-ဂန္ထဂရု၊ ပြစ်မရှုဖို့၊ ယခုအနေ၊ မှာခဲ့ပေအံ့၊ သဗ္ဗာနိ-အလုံးစုံကုန်သော၊ [ပါဠိတော်၌ အာလောကကသိုဏ်းနှင့်အာကာသကသိုဏ်း မပါ၊ ဤ၌ ထို ၂ ပါးနှင့်တကွ အားလုံး-ဟူလို။] ကမ္မဋ္ဌာနာနိ-ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ တို့လည်းကောင်း၊ စရိယာဘိညာဝိပဿနာ-စရိုက်၊ အဘိညာဉ်၊ ဝိပဿနာတို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-သို့၊) ဣဒံ သဗ္ဗ-ဤအလုံးစုံကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ (မယာ-ငါသည်၊) ပကာသိတံ-ထင်ရှားပြအပ်ခဲ့ပြီ။

၁၉။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဤအလုံးစုံ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ထင်ရှားပြအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တံ-ထိုအလုံးစုံကို၊ အဂ္ဂဟေတွာန-ဤကျမ်း၌ မယူမူ၍၊ သကလာယဝိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ကန္တိယာ-ပါဠိတော်၏၊ ပဒါနုတ္တမတောဇေ-ပုဒ်တို့၏ အစဉ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ အတ္ထဝဏ္ဏနံ-အနက်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာကို၊ ကရိဿာမိ-ပြပေအံ့။ [ရှေး၌ “အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”ဟု မူလပဋိညာဉ် ပါပြီးဖြစ်၍ “ကရိဿာမိ အတ္ထဝဏ္ဏနံ”ကို အနုပဋိညာဉ်ဟု မှတ်ပါ။]

တောသယန္တော။ ။တောသယန္တောကို ဂဟေတဗ္ဗ ဂဟေတွာနနှင့် တွဲစေလိုသော ဝဒန္တိဝါဒကို ဋီကာပြု၍ ထိုဝါဒကို ပယ်ချပြီးလျှင် တောသယန္တောကို အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ၌ စပ်မှ ယုတ္တရူပ (သင့်တော်သော ယောဇနာခြင်း)ဟု ပြထား၏။ အကျယ်ကို ဋီကာနိဿယအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။

ကမ္မဋ္ဌာနာနိ ၊ပေ၊ အဂ္ဂဟေတွာန။ ။“အာဂမဋ္ဌကထာတို့၌ ယူသင့်သော အနက်တို့ကို ယူ၍”ဟု ဆိုသောကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းစသည်တို့ကိုပါ ယူခွင့်ရှိသော်လည်း ဂန္ထဂရုဒေါသကို ရှောင်လွှဲလိုရကား “ကမ္မဋ္ဌာနာနိ” စသော အမှာစကားချပ်ကို ထည့်သွင်းအပ်ပေသည်။ ဝါကျအားဖြင့်ကား ဝါကျာရမ္မပင်တည်း။ ဈာန်စိတ် မဂ်စိတ်တို့ကို ပြခန်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ စရိုက်၊ ဈာန်၏ အကျိုးဖြစ်သော အဘိညာဉ်နှင့် ဝိပဿနာတို့ကို ပြဖွယ်ရှိ၏။ ထိုအားလုံးကို ပြနေရလျှင် ကျန်းဂန် ကျယ်ဝန်းသွားမည်စိုးသောကြောင့် မပြတော့ဘဲ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်လာသော အစဉ်အားဖြင့်သာ ဖွင့်ပြတော့မည်-ဟူလို။

အတ္ထဝဏ္ဏနံ။ ။ဝဏ္ဏိယတိ အတ္ထော ဧတ္ထ၊ တောယာဝါတိ ဝဏ္ဏနာ-ပါဠိတော်၏အနက်ကို အကျယ်ဖွင့်ပြရာဖွင့်ပြကြောင်းဖြစ်သော အဋ္ဌကထာသည် ဝဏ္ဏနာမည်၏။ အတ္ထဿ-ပါဠိတော်အနက်၏။ ဝါ-ကို+ဝဏ္ဏနာ အတ္ထဝဏ္ဏနာ။



၂၀။ ကုတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော ကျမ်းပြုပုံ အစီအစဉ်ဖြင့်၊ [အပနေတွာ တတော ဘာသံ အစရှိသော ကျမ်းပြုပုံအစီအစဉ်ဖြင့်] ဘာသမာနဿ-ဖွင့်ဆိုလတ္တံ့သော၊ မေ-ငါ၏၊ ကုမံ အဘိဓမ္မကထံ-ဤအဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို၊ အဝိက္ခိတ္တာ-အထူးထူးသော အာရုံ၌ပစ်ချအပ်သော စိတ်မရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ပျံ့လွင့်သော စိတ်မရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ တုမေ-သောတုအပေါင်း၊ အသင် သူတော်ကောင်းတို့သည်၊) နိဿာမေထ-စူးစူးစိုက်စိုက် နာယူလိုက်ကြကုန်လော၊ ဟိ-တိုက်တွန်းသင့်စွ၊ အယံ ကထာ-ဤအဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို၊ ဒုလ္လဘာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲ၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ အယံ ကထာ-ဤအဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို၊ ဒုလ္လဘာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲ၏၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာ၏ ဒုလ္လဘ၏အဖြစ်ကြောင့်) အဝိက္ခိတ္တာ-ကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ တုမေ-တို့သည်၊ နိဿာမေထ-ကုန်လော၊) ကုတိ-ရတနတ္ထယပဏာမအစရှိသည်ကို ဆိုရာစကားရပ် အပြီးသတ်သတည်း။

ကုတိ၊ပေ၊နိဿာမေထ။ ။ရတနတ္ထယပဏာမမှစ၍ ပဋိညာဉ်တိုင်အောင် ပြပြီး၍ သောတုတို့ အားတက်သရာ ဖြစ်စေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဥယျောဇဉ် (တိုက်တွန်းမှု)ကို ပြခြင်းငှာ “ကုတိ၊ပေ၊ နိဿာမေထ”ဟု မိန့်သည်။ “အပနေတွာ တတော ဘာသံ” စသည်ဖြင့် ကျမ်းပြုပုံကို ပြသောအစဉ်ကို ကုတိသဒ္ဒါဖြင့် ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်ခြင်း စသည်ဖြင့် ပြုအပ်လတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် အလွန်နာယူဖွယ်ကောင်းရကား ဤအဋ္ဌကထာကို စူးစူးစိုက်စိုက် နာယူကြ၊ သင်ယူကြပါ-ဟူလို။

အဘိဓမ္မကထံ။ ။“အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထံ”ဟု ဆိုလိုလျက် အတ္ထပုဒ်ကို ချေ၍ “အဘိဓမ္မကထံ”ဟု ဆိုထားသည်။ [အဘိဓမ္မကထန္တိ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထံ။-ဋီကာ၊] အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏+အဋ္ဌကထာ-တည်း၊ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာ။

နိဿာမေထ။ ။နိပုဗ္ဗ+စုရာဒိ သမဓာတ်သည် ဒဿန၊ သဝန ၂ နက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ သဝနအနက်ကို ယူစေလို၍ “နိဿာမေထာတိ သုဏာထ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ဒုလ္လဘာ ဟိ အယံ ကထာ။ ။တိုက်တွန်းသင့်ပုံကို ပြသော ဒဋ္ဌိဝါကျ၊ [ဣဒါနိ အဝဿံ အယံ သောတဗ္ဗာယေဝါတိ ဒဋ္ဌံ ဥဿာဟေန္တော ဒုလ္လဘာ ဟိ ယံ ကထာတိ-ဋီကာ၊] တစ်နည်း-ကြားနာဖို့ရန် တိုက်တွန်းရခြင်း၏အကြောင်းကိုပြသော ဟေတုဝါကျတည်း၊ ဤအဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာ၏ အလွန်ရခဲသောကြောင့် “အဝိက္ခိတ္တာ နိဿာမေထ”ဟု တိုက်တွန်းရပါသည်။ ဤအဋ္ဌကထာကျမ်းစာမျိုးသည် ဗုဒ္ဓပွားဒနဝမဓဏနှင့် ဆက်စပ်နေ၏၊ ထိုဗုဒ္ဓပွားဒနဝမဓဏက ရခဲသောကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာလည်း ဒုလ္လဘဖြစ်သည်-ဟူလို။ [ကထာတိ၌ ကုတိသဒ္ဒါကား ဂန္ထာရမ္မအခန်းတစ်ရပ် ပြီးစီးကြောင်းကိုပြသော ပရိသမာပနတ္ထနိပါတ်ပုဒ်တည်း။]

ဂန္ထာရမ္မအဖွင့် ပြီး၏။

နိဒါနကထာအဖွင့်

ပါဠိတော်ကို မဖွင့်မီ နိဒါနကထာ၏
အပိုင်းမာတိကာ

- ၁။ ဝစနတ္ထ = အဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ပြခန်း။
 - ၂။ ပရိစ္ဆေဒ = အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းရှိ၏ဟု ပိုင်းခြားခန်း။
 - ၃။ ပါဠိသန္နိဝေသ = ပါဠိတော် စုဝေးတည်နေပုံကို ပြခန်း။
 - ၄။ သာဂရစိန္တာ = ဇေယျသာဂရ စသည်တို့ကို သိရာအခန်း။
 - ၅။ ဒေသနာဟိ ဂမ္ဘီရတာ = ဒေသနာတို့ဖြင့် နက်နဲပုံကို ပြခန်း။
 - ၆။ သရိရပ္ပဝတ္တိ = အဘိဓမ္မာဟောတော်မူစဉ် ကိုယ်တော်၏ဖြစ်ပုံကို ပြခန်း။
 - ၇။ ထေရဝါစနာမဂ္ဂတပ္ပဘာဝိတတာ = အရှင်သာပုတ္တရာ၏ ပို့ချစဉ်၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာလျှင် အစအမွန်ရှိပုံကို ပြခန်း။
 - ၈။ အာဒိအာဘိဓမ္မိကဘာဝသာဓန = ပဋိဝေဓဗုဒ္ဓဝစန စသည်တို့ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ အစစွာ အာဘိဓမ္မိကဖြစ်ပုံကို ပြီးစေခန်း။
 - ၉။ ဗုဒ္ဓဘာသိတတ္ထသိဒ္ဓိ = ဝိနည်း၊ ဂေါသိင်္ဂီသုတ်၊ နိဒါန်းတို့ဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ် ပြီးစီးပုံကို ပြခန်း။
- ဤအပိုင်း ၉ ပိုင်းကို အစဉ်အတိုင်း ပိုင်းခြား၍ ပြပြီးမှ “ကုသလာ ဓမ္မာ” စသော ဓမ္မသင်္ဂဏီအဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဆရာ ဖွင့်ပြပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဤ ၉ ပိုင်း ပိုင်းပုံကို နားလည်မှ နိဒါနကထာကို ရှင်းလင်းစွာ သိနိုင်ပါလိမ့်မည်။

ဝစနတ္ထော ပရိစ္ဆေဒေါ၊ သန္နိဝေသောစ ပါဠိယာ၊
သာဂရေဟိ တထာစိန္တာ၊ ဒေသနာဟိ ဂမ္ဘီရတာ။
ဒေသနာယ သရိရဿ၊ ပဝတ္ထိဂ္ဂဟဏံ တထာ၊
ထေရဿ ဝါစနာမဂ္ဂ-တပ္ပဘာဝိတတာပိစ။
ပဋိဝေဓာ တထာ ဗုဒ္ဓ-ဝစနာဒိဟိ အာဒိတော၊
အာဘိဓမ္မိကဘာဝဿ၊ သာဓနံ သဗ္ဗဒသိနော။
ဝိနယေနာထ ဂေါသိင်္ဂီ-သုတ္တေနစ မဟေသိနာ၊
ဘာသိတတ္ထဿ သံသိဒ္ဓိံ၊ နိဒါနေနနစ ဒီပိတာ။-ဋီကာ။

၁။ ဝစနတ္ထကို ပြခန်း

တတ္ထ-ထို အဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ ဟူသော စကားရပ်၌၊ (ယဿ အဘိဓမ္မဿ-အကြင်အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ-ထင်ရှားပြပေအံ့၊ က္ကတိ-သို့၊ ပဋိညာတံ-ဝန်ခံအပ်ပြီ၊ သော အဘိဓမ္မာ-ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော်ဟူသည်၊) ကေနဋ္ဌနေ-အဘယ်အနက်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မာ-အဘိဓမ္မာမည်သနည်း၊ (တစ်နည်း၊) တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မကထံဟူသော စကားရပ်၌၊ (ယော အဘိဓမ္မာ-အကြင်အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ သော အဘိဓမ္မာ-သည်၊) ကေနဋ္ဌေန-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မာ-နည်း၊ (က္ကတိ

တတ္ထ ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မာ။ ။“အဘိဓမ္မသဒ္ဓါသည် မည်သည့်အနက်ကို ဟော၏” ဟု အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ သာမညအနက်ကို သိပြီး နားလည်းပြီးဖြစ်သူအား ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏ အဋ္ဌကထာကို ပြောဆိုမှ(ပို့ချမှ) ထိုသူ နားလည်စရာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးဦးစွာ “ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မာ”ဟု အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို မေးသောပုစ္ဆာဝါကျကို အဋ္ဌကထာဆရာကိုယ်တိုင် ထုတ်ပြသည်။ [အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းလုံး၌ ပါသော တရားအားလုံးနှင့် ဆိုင်သော အနက်ကို “သာမညအနက်”ဟု ဆိုသည်။]

တတ္ထ။ ။“တတ္ထချီလျက်၊ စကားတက်မှု၊ မှတ်ယူဝိတ္တာရ”ဟူသည်နှင့်အညီ များသော အားဖြင့် “တတ္ထ” စချီသော ဝါကျသည် ဝိတ္တာရဝါကျ (အကျယ်စကားရပ်) ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌လည်း အကျယ်ချဲ့လို့၍ စချီသော ဝိတ္တာရဝါကျတည်း၊ ထိုအကျယ်ဟူသည် ဤနေရာ၌ ဆိုအပ်သော စကားတစ်ရပ်သာမက၊ အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာအားလုံး “ပဉ္စပကြိုက်” အဋ္ဌကထာ၏ နိဂုံး မရောက်မီ “ဝဏ္ဏနာ ကတာ” တိုင်အောင်တည်း၊ ရှေ့၌ ပြခဲ့သော “အဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”ကား သင်္ခေပဝါကျ (အကျဉ်းစကားရပ်) ဖြစ်သည်။ [သဂြိုဟ်ကျမ်းဝယ် “အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ”သည် သင်္ခေပ, “တတ္ထ ဝုတ္တော အဘိဓမ္မတ္ထာ”မှ စ၍ သဂြိုဟ်တစ်ကျမ်းလုံး (နိဂုံး ရှေ့အထိ) သည် ဝိတ္တာရ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။]

တတ္ထအစွဲ။ ။တတ္ထ၌ တသဒ္ဓါသည် ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို ပြန်၍ ညွှန်းသော ဝုတ္တောပေက္ခ နိဒဿနအနက်ရှိ၏၊ ထိုညွှန်းအပ်သော စကားကို “တတ္ထ၏ စွဲနက်”ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြ၏၊ ဤနေရာ၌ တတ္ထသည် ရှေ့ဆိုအပ်ပြီးသော “အဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ” ကို စွဲသောနည်း, “အဘိဓမ္မကထံ”ကို စွဲသောနည်းဟု ဋီကာ၌ ၂ နည်းပြ၏၊ ထိုတွင် ပဌမစွဲနက်သည် ဝေး၏၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မိ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ဒုတိယစွဲနက်သည် ဂန္ဓာရမ္မအဆုံး ဝါထာ၌ ပါသောစကားဖြစ်၍ အတော်နီး၏၊ ထို့ကြောင့် “ဧတသ္မိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ဤအတိုင်းပင် နိဿယ၌ စွဲနက် ၂ မျိုးပြထားသည်။ [“ဧတသ္မိ”ဟု ဖွင့်သော်လည်း “တတ္ထ-ထို”ဟုပင် ပေးရသည်။]

ကေနဋ္ဌေန။ ။ဤပုစ္ဆာသည် သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ပြောရိုးဖြစ်သော “သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်” ကို မေးသော ပုစ္ဆာတည်း၊ “အဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”ဟူသောစကား၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော (တစ်နည်း-“အဘိဓမ္မကထံ”၌ဆိုအပ်ခဲ့သော) အဘိဓမ္မာပါဠိတော်သည် အဘယ်အနက်ကြောင့်

အယံ-ဤသည်ကား၊ ပုစ္ဆာ-ပုစ္ဆာတည်း၊) (သော အဘိဓမ္မော-ထိုအဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်ဟူသည်၊) ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန-သုတ္တန်ပါဠိထက် သာလွန်သော ပါဠိတော်၊ ထူးဆန်းသော ပါဠိတော်ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ (အဘိဓမ္မာ-အဘိဓမ္မ မည်၏၊ ဣတိ ဣဒံ-ဤသည်ကား၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေတည်း။) [ဋီကာ အတိုင်း ထည့်ပါ၍များ ထည့်၍ ပေးရိုးရှိရကား ထိုအတိုင်း ပေးလိုက်ပါသည်။]

(အဘယ်အနက်ကို အကြောင်းပြု၍) အဘိဓမ္မဟူသော နာမည်ကို ရပါသနည်း-ဟုလို၊ [ကေနဋ္ဌေန၌ အဋ္ဌသဒ္ဒါသည် အတ္ထမှ ထွက်၍ ပြီးသော သဒ္ဒါတည်း၊] အဘိဓာန်၌ လာသော “အတ္ထ”သဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် သဒ္ဒါဘိဓေယျအနက်တည်း၊ မဓုဋီကာ၌ကား “ကေန သဘာဝေန”ဟု သဘာဝအနက်ကို ဖွင့်သေး၏၊ သုတ္တန်ပါဠိထက် လွန်ကဲရှည်လျားခြင်းသည် သဘာဝဓမ္မ မဟုတ်ရကား စဉ်းစားသင့်၏၊ “ကေနဋ္ဌေန ဖသော” စသည်ဖြင့် သဘာဝဓမ္မ၏ နာမည်ကို မေးရာ၌သာ “ကေနဋ္ဌေန-အဘယ်သဘောကြောင့်”ဟု သဘာဝအနက်ကို ယူသင့်သည်။

အဘိဓမ္မ ၂ ချိုး။ “သော အဘိဓမ္မော”၌ အဘိဓမ္မအရ အဘိဓမ္မပါဠိတော်ခြစ်ရ၏၊ “ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မော”၌ အဘိဓမ္မအရကား အဘိဓမ္မဟူသော နာမည်ပညတ် ရ၏၊ စာစပ်သောအခါ “သော အဘိဓမ္မောကား သည်ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် အဘိဓမ္မော၌ သညိနာမိဖြစ်သော တုလျတ်၊ အဘိဓမ္မောကား သညာနာမဖြစ်သော လိဂံ”ဟု စပ်ရ၏၊ ဤသို့ သညိနာမိခြစ်ပါမှ အဓိပ္ပာယ်စုံလင်သောကြောင့် ဋီကာ၌ ထည့်ပါ၍ ထည့်၍ ဖွင့်ထားသည်။ [တတ္ထကိုလည်း “သော အဘိဓမ္မော၌ အပေါင်းအာဓာရ၊ သော အဘိဓမ္မောကား အစိတ်အာဓေယံ”ဟူ၍ စပ်။]

ဓမ္မာပေါဝိသေသဋ္ဌေန။ ။ဓမ္မသဒ္ဒါသည် “ဓမ္မော သဘာဝေ ပရိယတ္တိပညာ” စသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ပရိယတ္တိ (သင်ယူအပ်သော ပါဠိ) ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ ဓမ္မော+အတိရေကော ဓမ္မာတိရေကော၊ (ဝိသေသနပရနိပါတကမ္မဓာရည်း၊) အတိရေကော-သုတ္တန်ပါဠိထက် ပိုလွန်သော+ဓမ္မော-ပါဠိတည်း၊ ဓမ္မာတိရေကော-ဠိ၊ ဓမ္မော+ဝိသေသော ဓမ္မဝိသေသော-ထူးဆန်းသောပါဠိ၊ ဓမ္မာတိရေကော စ+ဓမ္မဝိသေသော စာတိ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသာ၊ ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသာ ဧဝ+အတ္ထော ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသတ္ထော-သုတ္တန်ပါဠိတို့ထက် သာလွန်သော ထူးဆန်းသောပါဠိဟူသော အနက်။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာစာအုပ်များ၌ “ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသာ ဧဝ”ဟု ဗဟုဝစ်ရှိသော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဓုဋီကာ၌ ဒွန်ဝိဂ္ဂဟလုပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုအတိုင်း ပြလိုက်ရသည်၊ မိမိကား ရူပသိဒ္ဓိ၌ လာသော “သီတုဏှံ ဘောဇနံ”၌ “သီတုဏှံ”ပုဒ်ကဲ့သို့ “ဓမ္မာတိရေကော စ+သော+ဓမ္မဝိသေသော စာတိ ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသော”ဟု ဧကဝုဇ်ချရသော “ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရည်း”ဟု ထင်သည်၊ ဤအတိုင်းမှန်လျှင် ဋီကာ၌ “ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသော ဧဝ အတ္ထော”ဟု ဧကဝုဇ်သာ ရှိရမည်။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗာဠာ မေ အာဝုသော ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ နော ပဋိက္ကမန္တိ၊ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာတိအာဒိသု-ဗာဠာ၊ ပေ၊ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (အဘိသဒ္ဓေါ-အဘိသဒ္ဓါသည်၊ အတိရေကဝိသေသဋ္ဌဒီပကော-အတိရေကအနက်၊ ဝိသေသအနက်ကို ပြတတ်သည်၊) ဟောတိ ဝိယ-ဖြစ်သကဲ့သို့ (တထာ-ထိုအတူ၊) ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မောဟူသောပုဒ်၌၊

ဆိုလိုရင်းကား။ ။အဘိဓမ္မော၌ အဘိသဒ္ဓါသည် အတိရေက၊ ဝိသေသအနက်ကို ဟောသောကြောင့် သုတ္တန်ပါဠိထက် ရှည်လျားသည်ကို “ဓမ္မာတိရေက”ဟု ဆို၏။ သုတ္တန္တ ဘာဇနီယနည်း၊ အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း၊ ပဉ္စာပုစ္ဆကနည်းအားဖြင့် ထူးဆန်းသည်ကို ဓမ္မ ဝိသေသဟု ဆို၏။ ထိုသို့ ရှည်လျားသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ် ဟူသော ဂုဏ်ကို အကြောင်းပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍ ဤပါဠိတော်ကို “အဘိဓမ္မ”ဟု ခေါ်ရပါသည်-ဟူလို။ [အတိရေကော+ဓမ္မော အဘိဓမ္မော၊ ဝိသေသော+ဓမ္မော အဘိဓမ္မော”ဟု ပြု၊ ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအဖွင့်များကို ကြည့်၍ “အဘိဓမ္မာ”ဟူသော နာမည်သည် အနက် အဓိပ္ပာယ်၏ နာမည် မဟုတ်၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်ကို ထောက်ဆ၍ ရအပ်သော ပါဠိတော်၏ နာမည်တည်းဟူလည်းကောင်း၊ ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်များကိုကား “အဘိဓမ္မတ္ထ”ဟု ခေါ်ရကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထိုအဘိဓမ္မတ္ထတို့တွင် စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန် ကို “ပရမတ္ထ” “သဘာဝဓမ္မ”ဟု ခေါ်ရကြောင်းကိုလည်းကောင်း ကွဲကွဲပြားပြား ခွဲခြားမှတ်သားပါ။ [ယခုခေတ်၌ ထိုသို့ နှိုင်းယှဉ်ဘက် မရှိသောစာတို့ကို “အဘိဓမ္မာ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ရေးသားခြင်းကိုလည်း စဉ်းစားပါ။]



ဓမ္မာတိရေက၊ပေ၊ဟေတ္ထ။ ။“ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန”ဟူသော အကျဉ်းအဖြေကို အကျယ်ပြလို၍ “အတိရေက”စသည်ကို မိန့်၊ ရှေ့ဝါကျသည် သင်္ခေပ၊ “အတိရေက”မှ စ၍ “နိပ္ပဒေသတောဝ ဝိဘတ္ထော”တိုင်အောင်သော စကားရပ်သည် ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ ထို့နောက် “ဧဝံဓမ္မာတိရေက၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော”ကား နိဂုံးဝါကျတည်း၊ ဟေတ္တ၌ ဟိသည် ဝိတ္ထာရဇောတက၊ တစ်နည်း-နောက်၌ “တသ္မာ၊ ပေ၊ ဧဝမေဝံ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ”ကို ထောက်၍ ဟိသည် ဟေတုဇောတက (ကာရဏဇောတက)၊ ဤအလို “အတိရေက၊ ပေ၊ ဝိယ”သည် ဟေတုဝါကျ၊ “တသ္မာ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ” သည် ဖလဝါကျဟု ခွဲပါ။ ထိုဟေတုဝါကျတွင်လည်း “အဘိက္ကမန္တိ၊ ပေ၊ ဝိယ”သည် ဥပမာနဝါကျ၊ “အတိရေက၊ ပေ၊ အဘိသဒ္ဓေါ”ကား ဥပမေယျဝါကျ၊ ဤသို့ ရသင့်သမျှဝါကျကို ခွဲနိုင်မှသာ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်နိုင်ပါသည်။

ဟေတ္ထ အဘိသဒ္ဓေါ။ ။“ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မောဟူသောပုဒ်၌၊ သမဘိနိဝိဋ္ဌော-ကောင်းစွာ အကျုံးဝင်သော၊ အဘိသဒ္ဓေါ-အဘိသဒ္ဓါသည်”ဟု သမဘိနိဝိဋ္ဌော ထည့်၍လည်း အနက် ပေးကြ၏။ နိဿယ၌ မထည့်ဘဲ ပေးခဲ့သည်၊ ထိုသို့ ပေးရာ၌ ဧတ္ထကို အဘိသဒ္ဓေါ၌ အပေါင်း အာဓာရ၊ အစိတ်အာဓေယအဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ ထည့်၍ ပေးလျှင် ဧတ္ထကို သမဘိနိဝိဋ္ဌော၌ ဝိသယာဓာရ၊ ဝိသယာဓာရီ အဖြစ်ဖြင့် စပ်။

အဘိသဒ္ဓေါ-အဘိသဒ္ဓါသည်။ အတိရေကဝိသေသဋ္ဌိပကော-အတိရေကအနက်၊
 ဝိသေသအနက်ကို ပြတတ်သည်။ (ဟောတိ-၏။) [အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ မေ-ငါ၏။
 ဗာဠာ-ပြင်းထန်ကုန်သော၊ ဒုက္ခဝေဒနာ-ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည်။ အဘိက္ကမန္တိ-တိုး
 ပါကုန်၏။ နော ပဋိက္ကမန္တိ-မဆုတ်ပါကုန်၊ ဝါ-မလျော့ပါကုန်၊ (“ရောဂါတိုးသည်၊
 ရောဂါမလျော့ပါ”ဟူလို၊) အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ-အလွန်နှစ်သက်အပ်သော အဆင်း
 ရှိသော၊ (ဒေဝတာ-နတ်သည်။) [ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၌ စပ်။]

တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဘိသဒ္ဓါ၏ အတိရေကအနက်၊ ဝိသေသအနက်
 ကို ပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သမုဿိတေသု-ကောင်းစွာစိုက်ထောင်အပ်
 ကုန်သော၊ ဗဟူသု-များစွာကုန်သော၊ ဆတ္တေသု စေတ-ထီးတို့တွင်လည်းကောင်း၊
 ဓဇေသုစ-အလံတို့တွင်လည်းကောင်း၊ ယံ ဆတ္တံ-အကြင် ထီးသည်။ အတိရေက
 ပုမာဏံ-သာမန်ထီးတို့ထက် လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝိသေသ
 ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနဉ္စ-ထူးသော အဆင်းသဏ္ဌာန်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။
 တံ (ဆတ္တံ)-ထိုထီးကို၊ အတိဆတ္တန္တိ-အတိဆတ္တဟူ၍၊ ဝါ-လွန်ကဲသော ထီး၊
 ထူးဆန်းသော ထီးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ ယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ယော
 ဓဇော-အကြင် အလံသည်။ အတိရေကပုမာဏောစ-လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသည်
 လည်းကောင်း၊ နာနာဝိရာဂဝဏ္ဏဝိသေသသမ္ပန္နော စ-အမျိုးမျိုးသော အထူး
 တလည် ဆိုးအပ်သော အဆင်းအထူးနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။
 [ယခုခေတ် အလံများ၌ ၃ ရောင်ခြယ် ၅ ရောင်ခြယ် စသည်ဖြင့် အရောင်ခြယ်
 ထားသကဲ့သို့တည်း။] သော (ဓဇော)-ထိုအလံကို၊ အတိဓဇောတိ-အတိဓဇဟူ၍၊
 ဝါ-လွန်ကဲသောအလံ၊ ထူးဆန်းသောအလံဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ ယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့
 လည်းကောင်း။

အဘိက္ကမန္တိ ၊ပေ၊ ဝဏ္ဏာ။ ။အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ၀၈နတ္ထကို ပြရာ၌ “အဘိက္ကမန္တိဝယ်
 အဘိသဒ္ဓါသည် ဝုဒ္ဓိ (တိုးပွားခြင်း) အနက်ကို ဟော၏”ဟု ဆို၏။ တိုးပွားခြင်းဟူသည် ပိုလွန်
 ခြင်း အတိရေကအနက်ပင်တည်း။ အဘိက္ကန္တာဝယ် အဘိသဒ္ဓါသည် “အဓိက”အနက်ဟု
 ဆိုလတ္တံ့။ ထို“အဓိက”ဟူသည်ကား အခြားအနက်တို့ထက် ထူးထူးကဲကဲ လှပခြင်းတည်း။
 ထို့ကြောင့် ထို “အဓိက”သည် ဝိသေသနှင့် သဘောတူ၏။

တသ္မာ၊ပေ၊ဝုစ္စတိ။ ။တသ္မာကို “အယံ ပိ ဓမ္မော ၊ပေ၊ အဘိဓမ္မောတိ ဝုစ္စတိ”၌ လှမ်း
 စပ်၊ ဤအတွင်း၌ “ယထာ ၊ပေ၊ အတိဗြဟ္မာတိ ဝုစ္စတိ”သည် ဥပမာနဝါကျ၊ “ဧဝမေဝ ၊ပေ၊
 ဝုစ္စတိ”ကား ဥပမေယျဝါကျ၊ ထိုတွင် ဥပမာနဝါကျကိုပြရာ၌ “အဘိက္ကမန္တိ၊ အဘိက္ကန္တာ”တို့ဖြင့်
 မပြီးစေသေးဘဲ “အတိဆတ္တံ”စသည်ကို အဘယ့်ကြောင့် ပြရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား=ဥပသာရပုဒ်တို့သည် များသောအားဖြင့် ဓာတ်၏အနက်ကိုသာ ထွန်းပြကြ
 သော်လည်း တစ်ရံတစ်ခါ၌ကား “အတိဆတ္တံ၊ အတိရာဇဏှမာရော”စသည်၌ကဲ့သို့ နာမ်ပုဒ်၏
 အနက်ကိုလည်း ထွန်းပြသေး၏။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မော၌ အဘိသဒ္ဓါလည်း ဓမ္မဟူသော

စ-သည်သာမကသေး၊ (သက်မဲ့ဥပမာအပြင် သက်ရှိဥပမာလည်း ရှိသေး၏-ဟူလို) ဧကတော-တစ်ပေါင်းတည်း၊ သန္နိပတိတေသု-စည်းဝေးကြကုန်သော၊ ဗဟူသု-နံသော၊ ရာဇကုမာရေသုစေဝ-မင်းသားတို့တွင်လည်းကောင်း၊ ဒေဝေသု စ-နတ်တို့တွင်လည်းကောင်း၊ ယော ရာဇကုမာရော-အကြင်မင်းသားသည်၊ ဇာတိဘောဂယသက္ကဿရိယာဒိသမ္ပတ္တိဟိ-အမျိုးဇာတ်၊ စည်းစိမ်၊ အခြွေအရံ၊ အစိုးရသူ၏အဖြစ်ဟူသော ရာထူးဌာနန္တရအစရှိသော သမ္ပတ္တိတို့ဖြင့်၊ အတိရေကတရော စေဝ-သာ၍လွန်ကဲသည်လည်းကောင်း၊ ဝိသေသဝန္တတရောစ-သာ၍ ထူးခြားသောဂုဏ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။ သော(ရာဇကုမာရော)-ထိုမင်းသားကို၊ အတိရာဇကုမာရောတိ-အတိရာဇကုမာရဟူ၍၊ ဝါ-လွန်ကဲသောမင်းသား၊ ထူးခြားသောမင်းသားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ယော ဒေဝေါ-အကြင်နတ်သည်၊ အာယုဝဏ္ဏက္ကဿရိယယသသမ္ပတ္တိအာဒိဟိ-အသက်၊ အဆင်း၊ အစိုးရသူ၏အဖြစ်ဟူသော ရာထူးဌာနန္တရ၊ အခြွေအရံတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အတိရေကတရော စေဝ-သာ၍လွန်ကဲသည်လည်းကောင်း၊ ဝိသေသဝန္တတရော စ-သာ၍ထူးခြားသော ဂုဏ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။ သော (ဒေဝေါ)-ထိုနတ်ကို၊ အတိဒေဝေါတိ-အတိဒေဝဟူ၍၊ ဝါ-လွန်ကဲသောနတ်၊ ထူးခြားသောနတ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ ယထာ-လည်းကောင်း၊ တထာရူပေါ-ထိုကဲ့သို့သာလွန်ထူးခြားသော သဘောရှိသော၊ ဗြဟ္မာပိ-ဗြဟ္မာကိုလည်း၊ အတိဗြဟ္မာတိ-အတိဗြဟ္မာဟူ၍၊ ဝါ-လွန်ကဲသောဗြဟ္မာ၊ ထူးခြားသောဗြဟ္မာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-လည်းကောင်း၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ အယမ္ပိ ဓမ္မော-ဤကုသလာ ဓမ္မာအစရှိသော ပါဠိတော်ကိုလည်း၊ ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသဌေန-သုတ္တန်ပါဠိထက်သာလွန်သောပါဠိတော်၊ ထူးဆန်းသောပါဠိတော်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မာတိ-အဘိဓမ္မဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ [စာအုပ်တို့၌ “ဧဝမေဝ”ဟုရှိသော်လည်း အဘိဓာန် (၁၁၄၂)၌လည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍိ၌လည်းကောင်း “ဧဝမေဝ”ဟုရှိ၏။ ဧဝံနှင့်အနက်တူဟု မဓုဋီကာ၌ ဆို၏။ ဋီကာ၌လည်း “ဧဝံ”ဟုပင်ဖွင့်၏။]

နာမ်ပုဒ်၏အနက်ကို ထွန်းပြသည်ဟု ဆိုသောကြောင့် “အတိစ္ဆတ္ထံ”စသော ဥပမာကို ထုတ်ရပါသည်။ ထိုဥပမာဖြင့် သိစေလိုရင်းကား- “ဓာတ်၏ ရှေ့မဟုတ်သော နာမ်၏ ရှေ့၌လည်း ဥပသာရပုဒ်တို့သည် တည်နေနိုင်၏။ ထိုသို့တည်လျက် အတိရေကဝိသေသအနက်ကို ပြသော အတိဥပသာရလည်း ရှိသေး၏”ဟု သိစေလိုရင်း ဖြစ်သည်။ [ဋီကာ၌ “တတ္ထ သိယာ၊ပေ၊အတိ ဆတ္တာဒိဥဒါဟရုဏ် ဒသေန္တော အာဟ ယထာတိ အာဒိ”ဟူသော စကားကို ကြည့်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ဥပမာ၌ ၅ မျိုးပြထား၏။ ထိုတွင် ရှေ့ ၂ မျိုးသည် သက်မဲ့ဥပမာတည်း၊ နောက် ၃ မျိုးကား သက်ရှိဥပမာတည်း။ ဤသို့ ဥပမာများစွာဖြင့် သက်ရှိသက်မဲ့ စုံအောင် ပြခြင်းသည် ထိုအတိရေကဝိသေသအနက်ကို ဟောရာဥဒါဟရုဏ်တွေ အများအပြားဖြင့် မိမိစကားကို ခိုင်လုံသည်ထက် ခိုင်လုံအောင် ထောက်ခံစေခြင်း အကျိုးရှိသည်။

ဟိ-မှန်၏။ (တစ်နည်း) ဟိ-သဒ္ဒယုတ္တိမှတစ်ပါး အတ္ထယုတ္တိကို ဆိုဦးအံ့။ သုတ္တန္တ-သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-ဒေသနာအစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍၊ ဝါ-ရောက်လသော်၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာ-ခန္ဓာတို့ကို၊ ဧကဒေသေနဝ-တစ်စိတ်တစ်ဒေသ အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ နိပ္ပဒေသေန-အစိတ်အပိုင်း မရှိသောအားဖြင့်၊ ဝါ-အကြွင်းအကျန် မရှိသောအားဖြင့်၊ န (ဝိဘတ္တာ)-ဝေဖန် တော်မမူအပ်ကုန်။ [ဧကဒေသေနဝ ဝိဘတ္တာ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာ နိဿယ၌ ရှုပါ။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အဘိဓမ္မ-အဘိဓမ္မာသို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ ဝါ-လသော်၊ သုတ္တန္တဘာဇနီယအဘိဓမ္မဘာဇနီယပဉ္စပုစ္ဆကနယာနံ-သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း၊ အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းတို့၏။ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ နိပ္ပဒေသ တောဝ-အစိတ်အပိုင်း မရှိသောအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-အကြွင်းအကျန် မရှိသော အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-အပ်ကုန်ပြီ၊ [ဤစကားကို ထောက်၍ ခန္ဓဒေသနာ အတွက် သုတ္တန်ပါဠိထက် အဘိဓမ္မပါဠိက သာလွန်ရှည်လျားကြောင်းကို သိရ၏။ အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းတို့ဖြင့် ထူးထူးဆန်းဆန်း ဟောထား ကြောင်းကိုလည်း သိရသည်။] ဒွါဒသ-၁၂ ပါးကုန်သော၊ အာယတနာနိ-အာယ တနတို့လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌာရသ-၁၈ ပါးကုန်သော၊ ဓာတုယော-ဓာတ်တို့လည်း ကောင်း၊ စက္ကာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ သစ္စာနိ-သစ္စာတို့လည်းကောင်း၊ ဗာဝိသတိ- ၂၂ ပါးသော၊ ဣန္ဒြိယာနိ-ဣန္ဒြေတို့လည်းကောင်း၊ ဒွါဒသပဒိကော-၁၂ ပါးသော အဖို့အစရှိသော၊ ပစ္စယာကာရော-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လည်းကောင်း၊ တထာ-ထို့အတူ တည်း၊ ဟိ-စိုးစဉ်းအနည်းငယ် ဆိုဖွယ်အထူးကား၊ [“ဗာဝိသတိန္ဒြိယာနိ ပစ္စယာ

သုတ္တန္တံ ဟိ။ ။ “ယထာ သမုဿိတေသု”မှ စ၍ “ဧဝမေဝ ပပေ၊ ဝုစ္စတိ”တိုင်အောင် သောစကားဖြင့် သဒ္ဒယုတ္တိရှိကြောင်း (သဒ္ဒါသဘောအားဖြင့် သင့်ကြောင်း)ကိုသာ ပြရသေး၏။ ထိုသို့ သဒ္ဒယုတ္တိရှိသော်လည်း အဘိဓမ္မပါဠိတော်ဝယ် သုတ္တန်ထက် ရှည်လျားသော ထူးဆန်း သော တရားတို့ကို ဟောထားလျက် မရှိလျှင် အတ္ထယုတ္တိ မရှိရာသောကြောင့် “ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဌေန”ဟူသောအဖြေသည် မသင့်နိုင်ရကား အတ္ထယုတ္တိရှိကြောင်းကို ပြလျက် မူလ အဖြေကို ခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် “သုတ္တန္တံ ဟိ”မှစ၍ “နိပ္ပဒေသတောဝ ဝိဘတ္တာ”တိုင်အောင် မိန့်သည်။ [အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏ သုတ္တန်ထက် ရှည်လျားပုံ ထူးဆန်း ပုံကို စာသွားအတိုင်း သိသာပြီ၊ “ပဉ္စပုစ္ဆက နတ္ထိ” စသည်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ရှေးနိဿယ။ ။ ရှေးနိဿယ၌ကား “သုတ္တန္တံ ဟိ”စသည်ကို ကာရဏဝါကျဟု ယူ၍ “ဟိ ယသ္မာ”ဟု ဆိုပြီးလျှင် “နိပ္ပဒေသတောဝ ဝိဘတ္တာ”၏ နောက်၌ “တသ္မာ နိပ္ပဒေသာနံ တိဏ္ဍံ နယာနံ အတိရေကပါဠိဘာဝတော ဝိသေသပါဠိဘာဝတောစ အယမ္ပိ ဓမ္မော ဓမ္မာတိ ရေကဓမ္မဝိသေသဌေန အဘိဓမ္မာတိ ဝုစ္စတိ”ဟု ဋီကာထည့်ပါငြ်များကို ယူ၍ ပေးလေသည်။

ကာရတို့နှင့် စပ်၍ အနည်းငယ်ဆိုဖွယ်အထူးကား”ဟူလို။] ကေဝလံ-အာယတန စသည်တို့နှင့်မဖက် သက်သက်၊ ကုန္တိယဝိဘင်္ဂေ-ကုန္တိယဝိဘင်း၌၊ သုတ္တန္တဘာဇနီယံ-သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မပါ၊ ပစ္စယာကာရေ စ-ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း၌လည်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆကံ-ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

စ-သည်သာမကသေး၊ သုတ္တန္တံ-သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ ဝါ-လသော်၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနာ-သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို၊ ဧကဒေသေနေဝ-သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-အပ်ကုန်ပြီ၊ နိပ္ပဒေသေန-အားဖြင့်၊ န (ဝိဘတ္တာ)-ဝေဖန်တော် မမူအပ်ကုန်၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အဘိဓမ္မ-အဘိဓမ္မာသို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ တိက္ကမ္ပိ-၃ ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ နယာနံ-နည်းတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ နိပ္ပဒေသတောဝ-သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ သမ္ပပ္ပဓာနာနိ-သမ္ပပ္ပဓာန်တို့လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ကုဒ္ဒိပါဒါ-ကုဒ္ဒိပါဒ်တို့လည်း ကောင်း၊ သတ္တ-၇ ပါးကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ-ဗောဇ္ဈင်တို့လည်းကောင်း၊ အရိယော-မြတ်သော၊ အဋ္ဌဂီကော-ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်လည်းကောင်း၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ဈာနာနိ-ဈာန်တို့လည်းကောင်း၊ စတသော-၄ ပါးကုန်သော၊ အပ္ပမညာယော-အပ္ပမညာတို့လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-သိက္ခာပုဒ်တို့လည်းကောင်း၊ စတသော-ကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-ပဋိသမ္ဘိဒါတို့လည်း ကောင်း၊ တထာ-ထိုအတူတည်း၊ ဟိ-စိုးစဉ်းအနည်းငယ် ဆိုဖွယ်အထူးကား၊ ဧတ္ထ-ဤသတိပဋ္ဌာန် အစရှိသည်တို့တွင်၊ ကေဝလံ-သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသည်တို့နှင့် မဖက် သက်သက်၊ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ-သိက္ခာပဒဝိဘင်း၌၊ သုတ္တန္တဘာဇနီယံ-နည်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မပါ။...စ-သည်သာမကသေး၊ သုတ္တန္တံ-သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ ဝါ-လသော်၊ ဉာဏံ-ဉာဏ်ကို၊ ဧကဒေသေနေဝ-အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တံ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီ၊ နိပ္ပဒေသေန-အားဖြင့်၊ န (ဝိဘတ္တံ)-ဝေဖန်တော်မူအပ်၊ ကိလေသာ-ကိလေသာတို့သည်၊ တထာ-ထိုအတူတည်း၊ ပန-ကား၊ အဘိဓမ္မ-

ကေဝလံ ဟိ။ ။ဤကဲ့သို့ ကေဝလံ ဟိဟု တက်လာသောအရာ၌ အတိဗျာပိတဒေါသ ကို ပယ်သည်ဟု ဆိုကြ၏။ ကုန္တိယဝိဘင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်းတို့၌လည်း ထိုအတူဟု ဆိုသော ကြောင့် နည်း ၃ ပါးလုံး ရှိသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရောက်ရကား အတိဗျာပိတဒေါသ ရောက်၏။ ထိုသို့ မရောက်ဖို့ရန် ကေဝလံ ဟိ စသော ပါဠိဖြင့် ထိုဒေါသကို ပယ်သည်၊ ဤဝါကျမျိုးကို “ယုတ္တိဒဋ္ဌိဝါကျ”ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။ အနည်းငယ်ထူးသောအချက်ကို ပြသောကြောင့် ဝိသေသ ဝါကျဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

[ဆောင်] ဧဝကေဝလံ၊ နှစ်တန် ကပ်ရှိ၊ နိပါတ်ဟိ၊ ယုတ္တိဒဋ္ဌိစွဲ၊
ဧဝနောက်ထံ၊ နိပါတ်ရံ၊ သာမံဒေါသ ပယ်၊
ကေဝလံ ဟိ၊ နိပါတ်ရှိ၊ အတိဒေါသ ပယ်။

“ဧကဝိဓေန ဉာဏဝတ္ထု”အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ မာတိကံ-မာတိကာကို၊ ထပေတွာ-ထားတော်မူ၍၊ နိပ္ပဒေသတောဝ-အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တံ-အပ်ပြီ၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧကကတော-ဧကကနည်းမှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ အနေကေဟိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ နယေဟိ-နည်းတို့ဖြင့်၊ ကိလေသာ-ကိလေသာတို့ကို၊ (ဝိဘတ္တာ-ကုန်ပြီ) စ-သည်သာမကသေး၊ သုတ္တန္တံ-သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ ဘူမန္တရပရိစ္ဆေဒေါ-ဘုံအထူးတို့၏ အပိုင်းအခြားကို၊ ဧကဒေသေနဝ-အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တော-အပ်ပြီ၊ နိပ္ပဒေသေန-အားဖြင့်၊ န (ဝိဘတ္တော)-ဝေဖန်တော်မမူအပ်၊ ပန-ကား၊ အဘိဓမ္မ-အဘိဓမ္မာသို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ တိဏ္ဏမ္ပိ-၃ ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ နယာနံ-နည်းတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ နိပ္ပဒေသတောဝ-အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တော-အပ်ပြီ၊ [ဝသေနနောက်၌ ဘူမန္တရပရိစ္ဆေဒေါဟု ထပ်၍ပါသည်ကား အပို၊ ရှေ့ဝါကျများ၌ ဤကဲ့သို့ ထပ်ပါလေမရှိ၊] (နိဂုံးကို ပြလို၍ ဧဝံစသည်ကို မိန့်၊) ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ (အယံ အဘိဓမ္မာ-ကို၊) ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မာတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။



၂။ ကျမ်းအပိုင်းအခြားကို ပြခန်း

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (၀၈နတ္ထမှတစ်ပါး ပကရဏပရိစ္ဆေဒကား၊) ဧသ (ဧသော)-ဤအဘိဓမ္မာပါဠိတော်သည်၊ ပကရဏပရိစ္ဆေဒတော-ကျမ်း၏ပိုင်းခြားကြောင်း သင်္ချာအားဖြင့်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီဝိဘင်္ဂဓာတုကထာပုဂ္ဂလပညတ္တိကထာဝတ္ထု၊ ယမကပဌာနာနံ-ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၊ ပေ၊ ပဌာန်းကျမ်းဟူကုန်သော၊ သတ္တန္တံ ပကရဏာနံ-၇ ကျမ်းတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ ဌိတော-တည်၏၊ အယံ-ဤစကားသည်၊ ဧတ္ထ-ဤပကရဏပရိစ္ဆေဒကို ပြရာ၌၊ အာစရိယာနံ-အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏၊ သမာနကထာ-တူမျှသောစကားတည်း။

ပကရဏပရိစ္ဆေဒတော။ ။အဘိဓမ္မပါဠိတော်၏ ၀၈နတ္ထ(သဒ္ဓါနက်)ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ “အဘိဓမ္မာကျမ်းပေါင်း မည်မျှရှိ၏”ဟု ကျမ်းအပိုင်းအခြား သင်္ချာကို ပြခြင်းငှာ “ပကရဏ” စသည်ကို မိန့်၊ ပကရဏသဒ္ဓါသည် “ဧကတ္ထပတိပါဒကဝန္တအံသ-အနက်တစ်မျိုးကို သိစေတတ်သော ကျမ်း၏အစိတ်အပိုင်း”ကို ဟော၏၊ အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတွင် တစ်ကျမ်း တစ်ကျမ်းသည် ဆိုင်ရာအနက်အဓိပ္ပာယ် တစ်ရပ် တစ်ရပ်ကို သိစေတတ်၏၊ ဥပမာ-ဓမ္မသင်္ဂဏီသည် စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော အနက်များကို သိစေတတ်သကဲ့သို့တည်း၊ [ပကရောတိ အနေနာတိ ပကရဏံ-ဆိုင်ရာအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အပြားအားဖြင့် ပြစီရင်ကြောင်းကျမ်း၊]



ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ဝိတဏှာဝါဒီ-ဝိတဏှာဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ပညာရှိတို့၏ စိတ်နှလုံးကို အထူးအားဖြင့် တုန်လှုပ်စေတတ်၊ ပုတ်ခတ်တတ်သော စကားကတ်ကို ပြောဆိုလေ့ရှိသော ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည်။) အာဟ-ပြောပြ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောသနည်း၊) ကထာဝတ္ထု-ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ (တုမေဟိ-အသင်တို့သည်၊) ဂဟိတံ-ယူအပ်သနည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာနှစ်မှ၊ အဋ္ဌာရသဝဿာမိကာနတစ်ဆယ့်ရှစ်နှစ်အလွန်ရှိကုန်သော၊ ဒွေဝဿသတာနိ-အနှစ်နှစ်ရာတို့ကို၊ အတိက္ကမိတွာ-လွန်ပြီး၍၊ ဝါ-လွန်ပြီးမှ၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရေန-မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည်၊ ဧတ-ဤကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ထပိတံ နနု-ထားအပ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ တသ္မာသာဝကဘာသိတတ္တာ-ထိုသို့ သာဝကဟောအပ်သောကျမ်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ န-ထိုကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ဆဉ္စေတ-စွန့်လိုက်ကြကုန်လော၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟ-ပြောပြ၊) ကိ ပန-အသို့နည်း၊ အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်သည်၊ ဆပ္ပပကရဏာနိ-၆ ကျမ်းတို့လော၊ ဣတိ-ဤသို့သကဝါဒီမေး၏၊ ဧဝံ-ဤသို့ ၆ ကျမ်းတို့ဟူ၍၊ န ဝဒါမိ-မဆိုလိုပါ၊ ဣတိ-ဤသို့ ဝိတဏှာဝါဒီ ဖြေ၏၊ အထ-ထိုသို့ ၆ ကျမ်းဟု

ဝိတဏှာဝါဒီ။ “ဝိတဏှာ”ဟူသော ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါသည် “မိမိဘက်၏ အယူဝါဒကို တည်တံ့စေနိုင်၊ သူတစ်ပါးဘက်၏ အယူဝါဒကို ပယ်ချနိုင်သော စကားဟူသော အနက်ကို ဟော၏”ဟု ထောမနိဓိဆို၏။ [ဝိ+တဒိ (တာဠနစာလနေသု) ဟူသော ဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း၊] ဝိသေသေန ဝိညူနံ ဟဒယံ တဏှာယတိ ကမ္မေတိ တာဠေတိ-လှုပ်ရှားစေတတ်၊ ပုတ်ခတ်တတ်၏၊ ဣတိ ဝိတဏှာ-ကတ်သီးကတ်သတ် ပြောလိုက်သော စကားသည် ပညာရှိနှလုံးသားကို လှုပ်ရှားစေတတ်၏၊ ပညာရှိနှလုံးသားကို ပုတ်ခတ်လိုက်သကဲ့သို့လည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ်သီးကတ်သတ် စကားကို “ဝိတဏှာ”ဟု ခေါ်၏၊ ဝဒတိ သီလေနာတိ ဝါဒီ၊ ဝိတဏှာ+ဝါဒီ ဝိတဏှာဝါဒီ။ [အဘိဓာန်၌ လောကာယတကျမ်းကို ဝိတဏှာသတ္တ ဟု ဆို၏၊ လောကာယတအဓိပ္ပာယ်ကို သီလက္ခန္ဓ် အဋ္ဌကထာ၌ “ကောကောသေတော-ကျီးကန်းဟာ ဖြူတယ်၊ (ဘုကြောင့်လဲ)၊ အရိုးက ဖြူလို့” ဤသို့ စသည်ဖြင့် စကားကတ် ပြောဆိုပုံကို ပြထားသည်။]

တသ္မာ သာဝကဘာသိတတ္တာ။ “တသ္မာနောင်၊ ဟိတ်နှင့်ဆောင်၊ တူအောင်အနက်ကြ” ဟူသည်နှင့်အညီ တသ္မာနောက်၌ သာဝကဘာသိတတ္တာဟူသော ဟိတ်ကို တသ္မာနှင့်အနက်တူကြ၍ အနက်ပေးသည်၊ တသ္မာနှင့် တစ်ပေါင်းတည်း ပေါင်း၍ မပေးဘဲ “တသ္မာ-ထိုသို့ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည် ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ခွဲ၍ ပေးလျှင်လည်း သာဝကဘာသိတနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူပင် ဖြစ်၏၊ မှန်၏၊ “မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည်”ဟူသော စကားနှင့် “သာဝကသည်”ဟူသောစကားသည်လည်းကောင်း၊ “ထားအပ်၏”ဟူသော စကားနှင့် “ဟောတော်မူ၏”ဟူသော စကားသည်လည်းကောင်း အသံအားဖြင့် ကွဲသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ထပ်တူကျနေ၏၊ ထို့ကြောင့် တစ်ပေါင်းတည်း ပေးလေ့ရှိကြသည်။

မဆိုလိုလျှင်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ဝဒေသိ-ဆိုလိုသနည်း၊ ကူတိ-ဤသို့ သကဝါဒီမေး၏။ သတ္တပကရဏာနိ-၇ ကျမ်းတို့ကို၊ (ဝဒါမိ-ဆိုလို၏။) ကူတိ-ဤသို့ ဝိတဏှဝါဒီဖြေ၏။ ကတရံ-အဘယ်ကျမ်းကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ သတ္တ-၇ ကျမ်းတို့ကို၊ ကရောသိ-ပြုသနည်း၊ ကူတိ-ဤသို့ သကဝါဒီမေး၏။ မဟာဓမ္မဟဒယံ နာမ-မဟာဓမ္မဟဒယမည်သော ကျမ်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။ [ရှေးခေတ်က ရှိခဲ့သည်၊ ယခုအခါ မတွေ့ရတော့၊] ဧတေန-ဤမဟာဓမ္မဟဒယမည်သော ကျမ်းနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ သတ္တ-၇ ကျမ်းတို့ကို၊ (ကရောမိ-ပြု၏။) ကူတိ-ဤသို့ဝိတဏှဝါဒီ ဖြေ၏။ မဟာဓမ္မဟဒယေ-မဟာဓမ္မဟဒယကျမ်း၌၊ အပုဗ္ဗ-ရှေးမဟုတ်သော စကားသည်၊ ဝါ-အသစ်ဖြစ်သော စကားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မပါ၊ ကတိပယာဝ-အနည်းငယ်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စဝါရာ-မေးကြောင်းဖြေကြောင်းစကား အလှည့်အကြိမ်တို့သည်၊ အဝသေသာ-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းစကားမှ ကြွင်းကျန် ပိုလွန်ကုန်၏။ (တသွာ-ကြောင့်) ကထာဝတ္ထုနာဝ-ကထာဝတ္ထုကျမ်းနှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သတ္တ-၇ ကျမ်းတို့တည်း၊ ကူတိ-ဤသို့ သကဝါဒီဆို၏။

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း။ ။ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ နောက်ဆုံးဝိဘင်းတည်း၊ ထိုဝိဘင်း၌ ဓာတ်အကြောင်းလည်း များစွာပါရှိ၏။ အမေးအဖြေအားဖြင့်လည်း ဟောထားတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် မဟာဓမ္မဟဒယဝိဘင်းကျမ်း၌ အသစ်မရှိပါ။ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း၌ မပါဘဲ မဟာဓမ္မဟဒယဝိဘင်း၌ ပါသော ပဉ္စဝိသဇ္ဇနဝါရမှာ အနည်းငယ် (၂ ဝါရ ၃ ဝါရမျှလောက်)သာ ရှိပါသည်။ ထိုအနည်းငယ်ကိုလည်း အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းကျမ်း၌ သွင်းယူနိုင်ပြီ ဖြစ်၍ တစ်ကျမ်းမဖွဲ့လောက်ပါဟု ဆိုလိုသည်။ [ကတိပယ၏အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ သုဒ္ဓိန္နကဏ္ဍ “ကတိပိတံ” အဖွင့်မှာ ရှုပါ။ မဇ္ဇိမဋီကာ၌ကား တစ်မျိုး ကြံလေ၏။ ရှုပါလေ။] ပဉ္စဝါရာ၌လည်း ပဉ္စ စ+ဝိသဇ္ဇနံ စ ပဉ္စဝိသဇ္ဇနံဟု ဆိုလိုလျက် ဝိသဇ္ဇနဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်။ ထိုနောက် “ပဉ္စသ+ဝါရာ ပဉ္စဝါရာ”ဟု ပြု။

ကတိပယာဝ။ ။ရှေးနိဿယ၌ ဋီကာကို ယူ၍ အနက်ပေးထား၏။ ပေးထားပုံကား-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေ-၌၊ အနာဂတာ-မလာကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ မဟာဓမ္မဟဒယေ-ကျမ်း၌၊ အာဂတာ-လာကုန်သော၊ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂံဝစနဝသေန-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းစကား၏အစွမ်းဖြင့်၊ အဝသေသာ-ကြွင်းကျန်ကုန်သော၊ ပဉ္စဝါရာ-ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနဝါရတို့သည်၊ ကတိပယာဝ အပ္ပဟောနကာဝ-ကျမ်းစောင်မဖွဲ့လောက်၊ အနည်းငယ်တို့သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ ဤသို့ ပေးထားသည်။ ဤဋီကာထည့်ပါ၍တို့သည် အဝသေသာ၏ အပါဒါန်ကိုလည်းကောင်း၊ သရုပ်ကိုလည်းကောင်း ပြသော စကားတို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂံဝစနဝသေနကို အဝသေသာ၏ အပါဒါန်ပြဟု မှတ်ပါ။ “ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေ အနာဂတာ မဟာဓမ္မဟဒယေ အာဂတာ” တို့ကား အဝသေသာ၏ သရုပ်ပြစကားတို့တည်း။

ကထာဝတ္ထုနာ-ကထာဝတ္ထုကျမ်းနှင့်၊ (သဒ္ဓိ-တကွ၊ သတ္တ-၇ ကျမ်းတို့ကို) နော (ကရောမိ)-မပြုလို၊ မဟာဓာတုကထာနာမ-(ဗျားစွာသော ဓာတ်တို့ကို ဆိုရာ ဆိုကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) မဟာဓာတုကထာမည်သော ကျမ်းသည်၊ အတ္ထိ-ရုံ၏၊ တာယ-ထိုမဟာဓာတုကထာကျမ်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သတ္တ-၇ ကျမ်းတို့ကို (ကရောမိ-ပြုလို၏၊) ဣတိ-ဤသို့ ဝိတက္ကဝါဒီဆို၏၊ မဟာဓာတုကထာယံ-မဟာ ဓာတုကထာကျမ်း၌၊ အပုဗ္ဗ-ရှေးမဟုတ်သောစကားသည်၊ ဝါ-အသစ်ဖြစ်သော စကားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မပါ၊ အပ္ပမတ္တိကာဝ-နည်းသောအတိုင်းအရှည်ရှိသည် သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝါ-မပြောပလောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ တန္တိ-ပါဠိသည်၊ အဝသေသာ-ကြွင်း၏၊ ကထာဝတ္ထုနာဝ-ကထာဝတ္ထုကျမ်းနှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သတ္တ-တို့ကို (ကရောဟိ-ပြုလော့) ဣတိ-ဤသို့ သကဝါဒီဆို၏။

ဟိ-ထိုစကားသင့်၏၊ (ဓာတုကထာနှင့်သာ ၇ ကျမ်းပြုပါဟူသောစကားသည် သင့်၏၊) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သတ္တပ္ပကရဏာနိ-အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့ကို၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလသော်၊ ကထာဝတ္ထု-ကထာဝတ္ထုကျမ်းသို့၊ ပတွာ-ဒေသနာအစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍၊ တာဝ-ပရိဟာနိကထာ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) ပုဂ္ဂလဝါရေ-ပုဂ္ဂလဝါရ၌၊ စတုသု-၄ ရပ် ကုန်သော၊ ပဥေသု-ပြဿနာတို့၌၊ ဒွိန္ဒ-၂ ပါးကုန်သော၊ ပဉ္စကာနံ-ပဉ္စကတို့၏၊

အပ္ပမတ္တိကာဝ။ ။ဤ၌လည်း ဋီကာကို ယူ၍ ရှေးနိဿယ၌ အကျယ်ပေး၏၊ ပေး ထားပုံကား ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေ-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း၌၊ အနာဂန္တာ-မလာမူ၍၊ မဟာဓမ္မဟဒယေ- ကျမ်း၌၊ အာဂတတန္တိတော-လာသောပါဠိအောက်၊ (အပ္ပမတ္တိကာ၌ စပ်၊) ရူပကဏ္ဍ ဓာတု ဝိဘင်္ဂီဒီသု-ရူပကဏ္ဍ ဓာတုဝိဘင်း စသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဓာတုကထာယ-ဓာတုကထာ ကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ အနာဂန္တာ-မလာမူ၍၊ အဝသေသာ-ကြွင်းသော၊ မဟာဓာတုကထာယ- မဟာဓာတုကထာကျမ်း၌၊ အာဂတာ-လာသော၊ တန္တိ-ပါဠိသည်၊ အပ္ပမတ္တိကာဝ-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ ဤသို့ ပေးထားသည်၊ ဤ၌လည်း ဋီကာလာသော ထည့်ပါဠိတို့သည် အပ္ပမတ္တိကာ၏ အပါဒါန်ကိုလည်းကောင်း၊ သရုပ်ကိုလည်းကောင်းပြသော စကားတို့တည်း၊ မှန်၏၊ မဟာဓမ္မဟဒယေ အာဂတတန္တိတောသည် အပ္ပမတ္တိကာ၏ အပါဒါန် တည်း၊ “ရူပကဏ္ဍဓာတုဝိဘင်္ဂီဒီသု ဓာတုကထာယ အနာဂန္တာ မဟာဓာတုကထာယ အာဂတတန္တိ”သည် အပ္ပမတ္တိကာ၏ သရုပ်ပြစကားတို့တည်း။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟိ။ ။ရှေး၌ “သာဝကဘာသိတတ္တာ ဆဇ္ဇေထ နံ”ဟု ဆိုခဲ့၏၊ ကထာဝတ္ထုကျမ်း၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတဖြစ်ကြောင်းကို ပြခြင်းဖြင့် ထိုစကားကို တားမြစ်ခြင်းငှာ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ [“သကလံ ပေတံ ဗုဒ္ဓဘာသိတံ နာမ ဇာတိ”တိုင် အောင် မျှော်သည်၊] ကထာဝတ္ထုနာဝ သဒ္ဓိ သတ္တဟူသော ထိုစကားသည် အသင့်ယုတ္တိရှိသော စကားဖြစ်သည်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ ကထာဝတ္ထုကျမ်း၏ ပြလတ္တံ့အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသိတ ဖြစ်သော ကြောင့်တည်း-ဟူလို။

ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ အဋ္ဌမုခါ-ရှစ်ပါးသော အဦးအစ စကားပါရှိသော၊ ယာ
 သော ဝါဒယုတ္တိ-အကြင် ဝါဒဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းနည်းလမ်းသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊)
 တံ-ထိုဝါဒယုတ္တိကို၊ အာဒိ ကတွာ-အစပြု၍၊ သဗ္ဗကထာမဂ္ဂေသု-အလုံးစုံသော
 ကထာအစဉ်တို့၌၊ အသမ္ပန္နဘာဏဝါရမတ္တာယ-မပြည့်စုံသော တစ်ဘာဏဝါရ
 အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-တစ်ဘာဏဝါရ မပြည့်သော၊ ပါဠိယာ-ပါဠိတော်ဖြင့်၊
 မာတိကံ-မာတိကာကို၊ ထပေသိ-ထားတော်မူပြီ။ [ထိုမာတိကာကိုပင် အရှင်
 မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်က အကျယ်ဝေဖန်၍ ဟောတော်မူသည်။]

စတုသုပေ၊ ပဉ္စကာနံ။ ။ “ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ (ရအပ်သလော)၊ သဗ္ဗတ္ထ ပုဂ္ဂလော
 ဥပလဗ္ဘတိ၊ သဗ္ဗဒါ ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ၊ သဗ္ဗေသု ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ”ဟူသော ပြဿနာ
 ၄ ရပ်ကို “စတုသု ပဉ္စေသု”ဟု ဆိုသည်။ ထို ၄ ရပ်တွင် တစ်ရပ် တစ်ရပ်၌ “ဥပလဗ္ဘတိ၊
 နုပလဗ္ဘတိ”ဟု အနုလောမ၊ အဋ္ဌိလောမ ၂ မျိုးစီ ပါသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တစ်မျိုး
 တစ်မျိုးလျှင် ၅ ပါးစီ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဒွိန္ဒု ပဉ္စကာနံ”ဟု ဆိုသည်။

ပဉ္စက။ ။ “နိဂ္ဂဟကရဏံ-နှိပ်မှုကို ပြုကြောင်းစကားတစ်ရပ်၊ ပဋိကမ္မကရဏံ-ပြန်၍
 ချေပမှုကို ပြုကြောင်းစကားတစ်ရပ်၊ ပဋိကမ္မဝေဌနံ-ပြန်၍ ချေပမှုကို (တစ်ဖက်က မလှန်နိုင်
 အောင်) ရစ်ပတ်ကြောင်းစကားတစ်ရပ်၊ နိဂ္ဂဟနိဗ္ဗေဌနံ-နှိပ်ခြင်းကို ဖြေရှင်းကြောင်း စကား
 တစ်ရပ်၊ အနိဂ္ဂဟဘာဝါရောပနာဒိနာ ဆေဒေါ-မနှိပ်အပ်ကြောင်းကို တင်ခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်
 ဖြတ်တောက်ဖျက်ဆီးကြောင်းစကားတစ်ရပ်၊ ဤ ၅ ရပ်ကို “ပဉ္စက”ဟု ခေါ်သည်။

အဋ္ဌမုခါ ဝါဒယုတ္တိ။ ။ [ကထာဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌ “အဋ္ဌ မုခါ”ဟု ရှိ၏၊ ဤဋီကာ၌
 လည်း “ဝါဒယုတ္တိ”ကို ခွဲ၍ ဖွင့်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဝါဒယုတ္တိနှင့် သမာသ်မတွဲဘဲ “အဋ္ဌ မုခါ”
 ဟု ဝါကျသာ ရှိသင့်သည်။] မုခသဒ္ဒါသည် ခံတွင်းပေါက်ကဲ့သို့ “အကျယ်ဝင်ကြောင်း
 အကျဉ်းချုပ်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုမုခသည် “ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ”
 စသည်ဖြင့် ပြဿနာ ၄ ရပ်၌ ပဉ္စက ၂ ပါးစီရှိရကား ရှစ်ပါးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဋ္ဌ မုခါ”ဟု
 ဆိုသည်၊ [အဋ္ဌ+မုခါနိ ဧတိဿာတိ အဋ္ဌမုခါ-ရှစ်ပါးသော အဦးအစ စကားပါရှိသော
 ဝါဒယုတ္တိ၊ “ဝါဒဿ+ယုတ္တိ ဝါဒယုတ္တိ”ဟု ပြု။] ထိုဝါဒယုတ္တိကို “ဝါဒပဝတ္ထနဿ+ဥပါယော-
 အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿသည် အကျယ်ပြအပ်သော ဝါဒဖြစ်ခြင်း၏+အကြောင်းနည်းလမ်း”ဟု
 ဋီကာ ဖွင့်သည်။

မဓုဋီကာ။ ။ မဓုဋီကာ၌ကား “အဋ္ဌမုခဝါဒယုတ္တိ”ဟု တစ်သမာသ်တည်း ပြထား၏၊
 ပြထားပုံကား-မုခယတိ ဝိဝရတိ ဧတာယာတိ မုခါ (အကျယ်ဖွင့်ကြောင်း အကျဉ်းမာတိကာ၊)
 ဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ (မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရဿ ကထာမဂ္ဂေါ)၊ ယုဇ္ဇတိ ဝိဘဇတိ
 ဧတာယာတိ ယုတ္တိ၊ ဝါဒဿ+ယုတ္တိ ဝါဒယုတ္တိ၊ မုခါစ+ဿာ+ဝါဒယုတ္တိစာတိ မုခဝါဒယုတ္တိ၊
 အဋ္ဌပရိမာဏာ+မုခဝါဒယုတ္တိ အဋ္ဌမုခဝါဒယုတ္တိ၊ (မာတိကာ)။

ပန-ဆက်၊ သာ သော-ထိုမာတိကာကို၊ (ထပိတာ၌ စပ်) ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ အာမန္တာ၊ ယော သစ္စကဋ္ဌော ပရမတ္ထော၊ တတော သော ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ သစ္စကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ၊ န ဟေဝံ ဝတ္ထဗ္ဗေ၊ အာဇာနာဟိ နိဂ္ဂဟံ၊ [ဤနောက်၌ ပေယျာလရှိ၏၊ ထိုပေယျာလ သင့်-မသင့်ကို ဋီကာကျမ်း တက်ပုံကို ကြည့်ပါ။] ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ အာမန္တာ၊ ယော သစ္စိကဋ္ဌော ပရမတ္ထော၊ တတော သော ပုဂ္ဂလောနပလဗ္ဗတိ သစ္စကဋ္ဌ ပရမတ္ထေနာတိ၊ န ဟေဝံ ဝတ္ထဗ္ဗေ၊ အာဇာနာဟိ နိဂ္ဂဟံ၊ [ဤ၌လည်း ပေယျာလ ရှိ၏၊ ထိုပေယျာလ သင့်-မသင့်ကို ဋီကာကျမ်းတက်ပုံကိုပင် ကြည့်ပါ။] သဗ္ဗတ္ထ ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ၊ ပေ၊ [ဤ၌ကား သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန စသည်တို့ကို မြှုပ်ထား သောကြောင့် ပေယျာလ ရှိသင့်သည်၊ နောက်ပြဿနာများ၌လည်း ဤနည်း ကြည့်၍ ပေယျာလရှိသင့်ပုံကို သိပါ။] သဗ္ဗတ္ထ ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ၊ ပေ၊ သဗ္ဗဒါ ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ၊ ပေ၊ သဗ္ဗဒါ ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ၊ ပေ၊ သဗ္ဗေသု ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ၊ ပေ၊ သဗ္ဗေသု ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ-ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ အာမန္တာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗေသု ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနဟူ၍၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ ပဌမံ - ရှေးဦးစွာသော၊ ဝါဒ-ဝါဒကို၊ နိဿာယ-မိ၍၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာသော၊ နိဂ္ဂဟံ-နိပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယံ- နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဝါဒ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဒုတိယံ-သော၊ နိဂ္ဂဟံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ အဌမံ-ရှစ်ခုမြောက်သော၊ ဝါဒ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ အဌမံ-သော၊ နိဂ္ဂဟံ-ကို လည်းကောင်း၊ ဒသေန္တေန-ပြတော်မူလျက်၊ ထပိတာ-ထားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣမိနာ နယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပရိဟာနိကထာ အစရှိသည်တို့၌၊ မာတိကာထပနံ-မာတိကာ ထားပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။ [ဒသေန္တေန နောက်၌ သတ္တာရာဟု ရှိသည်ကား စာသွား မကောင်း၊ အန္တပစ္စယန္တနောက်၌ စုဏ္ဏိယဝယ် ဤကဲ့သို့ ပဓာနပုဒ် ထားရိုး မရှိ။]

စိစစ်ချက်။ ။ဓာတ်ကျမ်း၌ မုခဓာတ်ဟု မတွေ့ရ၊ မုချ၊ ပဓာန၊ ခံတွင်း၊ အစ၊ အကြောင်း ဥပါယအနက်ကို ဟောသော မုခသဒ္ဒါသည် နပုလ္လိင်သာ၊ သို့ဖြစ်၍ မုခသဒ္ဒါ၏ ဝိဂ္ဂဟနှင့်တကွ ဣတ္ထိလိနီချပုံကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဋ္ဌ+မုခါနီ (အဦးအစ စကား တို့သည်) ဇေတိဿာတိ အဋ္ဌမုခါ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိတိပြုမှသာ ဝါဒယုတ္တိနှင့် လိနီ၊ ဝုဏ်အားလုံး တူစရာ ရှိသည်၊ “ဝါဒယုတ္တိ” ကား “အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿသည် အကျယ်ပြုအပ်သော ဝါဒ၏+ အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်သော အကျဉ်းစကား”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့် “မာတိကာ”ဟု အဘိ ဓေယျကို ပြခြင်းသည် သင့်စရာရှိပေ၏၊ သို့သော် “ယုဇ္ဇတိ ဝိဘဇတိ ဇောယ”ဟူသော ဝစနတ္ထကား ထုံးစံမကျ၊ ယုဇ္ဇဓာတ်လည်း ဝိဘဇနအနက်ကို မဟောပါ၊ ထို့ကြောင့် မဓုဋီကာ စကားကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ရှေးနိဿယနှင့် ဂဏ္ဏိတို့၌ “ဥတ္တရော မုခေါ၊ ဥတ္တရာ မုခေါ၊ ဥတ္တရံ မုခံ”ကို ထောက်၍ မုခသဒ္ဒါ တိလိနီဟု ဆိုရာ၌လည်း ဝါဠီရင်းကို ရှာသင့်ပါသည်။

ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်၏အနက်။ ။ပုဂ္ဂလော-အတ္တ, သတ္တ, ဇီဝဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-ဟုတ်မှန်သောအနက်, မဖောက်မပြန် မြတ်သောအနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဗတိ-ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်၍ ရအပ်ပါသလော၊ (အစစ်အမှန် ရှိပါသလော) ကုတိ-ဤသို့ သကဝါဒီမေး၏၊ [သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဘာဝေနဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပွဓာန ဘာဝလောပကြံပါ၊ ဋီကာ၌ ဥတ္တမတ္တဘာဝေန ဟု ဖွင့်သည်၊] အာမန္တာ-အိမ်း၊ ကုတိ-ဤသို့ ပရဝါဒီ ဝန်ခံ၏၊ ယော-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သစ္စိကဋ္ဌော-ဟုတ်မှန်သော အနက်သည်လည်းကောင်း၊ ပရမတ္ထော-မဖောက်မပြန် မြတ်သောအနက်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ သော ပုဂ္ဂလော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တတော သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-ထို ဟုတ်မှန်သော အနက်, မဖောက်မပြန် မြတ်သောအနက်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဗတိ-အပ်ပါသလော၊ ကုတိ-ဤသို့ သကဝါဒီ စစ်ဆေး၏။ [တတော၌ တောပစ္စည်းကို ကရဏ

ပုဂ္ဂလော။ ။ပုဂ္ဂလသဒ္ဒါသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူသောအနက်, လောက၌ ပြောရိုးဖြစ်သော (ဘုရားရှင်လည်း “စတ္တာရော မေ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလာ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော) လောကဝေါဟာရပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနက် ဤ ၂ မျိုးကို ဟော၏၊ ထိုတွင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော (တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်သော) ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနက်ကို ယူစေလို၍ “ပုဂ္ဂလောတိ အတ္တာ သတ္တော ဇီဝေါ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ “ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ “အတ္တ”ဟုခေါ်အပ်သော အသက်ကောင်ရှိ၏”ဟု သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မကင်းသူတို့ ယူဆအပ်၏၊ ထိုအတ္တကို ပုဂ္ဂိုလ်ဟုလည်းကောင်း, သတ္တဝါဟုလည်းကောင်း, ဇီဝ(အသက်)ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂလ, သတ္တ, ဇီဝတို့သည် ပရိယာယ်ပုဒ်များ ဖြစ်ကြသည်။ [ထိုအတ္တ၏ အကျယ်ကို သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ၌ ရှုပါ။]

ဥပလဗ္ဗတိ။ ။ဥပကို “ပညာယ ဥပဂဏန္တာ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထိုအတ္တကို ဉာဏ်ပညာဖြင့် အာရုံပြု၍ ကြည့်ရှုမှုကို “ပညာယ ဥပဂဏန္တာ”ဟု ဆိုသည်၊ သစ္စိကဋ္ဌ၌ “သစ္စိက”ဟူသည် “အမှန်”တည်း၊ “သစ္စောယေဝ သစ္စိကော”ဟုပြု၊ အမှန်ရှိနေသော အနက်(အရာဝတ္ထု)ကို “သစ္စိကဋ္ဌ”ဟု ခေါ်၏၊ “ပရမတ္ထ”ဟူသည် မဖောက်မပြန်သော (ပြောသည်အတိုင်းဟုတ်သော) အနက်တည်း၊ ထိုအတ္တကို ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကပ်၍ရှုသောအခါ အစစ်အမှန် မလွဲတမ်းရနိုင်သော အနက် (တကယ်ရှိသောအရာ) ဟုတ်ပါရဲ့လားဟု သကဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်က ပရဝါဒီကို မေးသည်။ [ကြွင်းအဓိပ္ပာယ်များကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ သကဝါဒီမေး၏, ပရဝါဒီမေး၏ဟူသော စကားကို ထောက်၍ ကထာဝတ္ထုဟောတော်မူချိန်က သကဝါဒီ ပရဝါဒီတို့ ဤအတိုင်းပင် ပြောဆိုခြင်းခုံနေကြသည်ဟု မှတ်ထင်ဖွယ် ရှိ၏၊ အမှန်ကား ထိုကထာဝတ္ထု ဟောတော်မူချိန်၌ သကဝါဒီ ပရဝါဒီတို့ ပြောဆိုခြင်းခုံ၍ မနေကြပါ၊ ကြားနာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ နားလည်လောက်အောင် သကဝါဒီဘက် ပရဝါဒီဘက် ခွဲ၍ အမေးအဖြေ လုပ်ပြခြင်း ဖြစ်သည်ဟုသာ မှတ်ပါ။

အနက်၌ သက်စေသည်။] ဧဝံ-ဤသို့ကား၊ န ဝတ္ထဗ္ဗေ-မဆိုထိုက်၊ ဝါ-မဆိုလို၊ က္ကတိ-ဤသို့ ပရဝါဒီ ပယ်၏။ နိဂ္ဂဟံ-နှိပ်ခြင်းကို၊ အာဇာနာဟိ-သိပါလော၊ ဝါ-လက်ခံပါလော၊ က္ကတိ-ဤသို့ သကဝါဒီ နှိပ်၏။

ပုဂ္ဂလော-အတ္တ၊ သတ္တ၊ ဇီဝဟုခေါ်ဆိုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ နုပလဗ္ဘတိ-ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်၍ မရအပ်သလော၊ က္ကတိ-ဤသို့ ပရဝါဒီမေး၏၊ အာမန္တာ-အိမ်း၊ (က္ကတိ-ဤသို့ သကဝါဒီ ဝန်ခံ၏။) ယော-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သစ္စိကဋ္ဌော-ဟုတ်မှန်သော အနက်သည်လည်းကောင်း၊ ပရမတ္ထော-မဖောက်မပြန် မြတ်သောအနက်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ-၏။) သော ပုဂ္ဂလော-ကို၊ တတော သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-ဖြင့်၊ နုပလဗ္ဘတိ-လော၊ က္ကတိ-ဤသို့ ပရဝါဒီစစ်ဆေး၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ န ဝတ္ထဗ္ဗေ-မဆိုထိုက်၊ ဝါ-မဆိုလို၊ (က္ကတိ-ဤသို့ သကဝါဒီပယ်၏။) နိဂ္ဂဟံ-နှိပ်ခြင်းကို၊ အာဇာနာဟိ-သိပါလော၊ က္ကတိ-ဤသို့ ပရဝါဒီနှိပ်၏၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောခန္ဓာကိုယ်၌၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောအရပ်၌၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-ဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဘတိ-လော၊ ပေ၊ သဗ္ဗတ္ထ-၌၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗတ္ထ-၌၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-ဖြင့်၊ နုပလဗ္ဘတိ-လော၊ ပေ၊ သဗ္ဗဒါ-အလုံးစုံသောအခါ၌၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-ဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဘတိ-လော၊ ပေ၊ သဗ္ဗေသု-အလုံးစုံသော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့၌၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗေသု-အလုံးစုံသော သစ္စိကဋ္ဌ၊ ဒေသ၊ ကာလအစိတ်အပိုင်းတို့၌၊ [“သစ္စိကဋ္ဌတိုင်း သစ္စိကဋ္ဌတိုင်း၊ ဒေသတိုင်း ဒေသတိုင်း၊ ကာလတိုင်း ကာလတိုင်း၌”ဟူလို၊] ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-ဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဘတိ-လော၊ သဗ္ဗေသု-တို့၌၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗေသု-တို့၌၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-ဖြင့်၊ နုပလဗ္ဘတိ-လော။ [ဤကား ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်၏အနက်တည်း။]

ပန-ဆက်၊ တံ ဧတံ မာတိကံ-ထိုမာတိကာကို၊ ထပေန္တော-ထားတော်မူလသော်၊ ဝါ-ထားတော်မူသော၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊) က္ကမံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အကြောင်းအရာကို၊ ဒိသ္မာ-မြော်မြင်တော်မူ၍၊ ထပေသိ-ထားတော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်အကြောင်းအရာကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ထပေသိ-ထားတော်မူသနည်း၊) မမ-ငါဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာနှစ်မှ၊ အဋ္ဌာရသဝဿာမိကာနံ-၁၈ နှစ် အလွန်ရှိကုန်သော၊ ဒွိန္ဒူ ဝဿသတာနံ-အနှစ် နှစ်ရာတို့၏၊ မတ္ထကေ-

နဟေဝံ ဝတ္ထဗ္ဗေ။ ။နဟေဝံကို နဟိ+ဧဝံဟုလည်းကောင်း၊ နဟ+ဧဝံဟုလည်းကောင်း ၂ မျိုး ပုဒ်ဖြတ်ကြ၏၊ ဟိသည် (တစ်နည်း) ဟသည် အနက်မရှိ၊ ဝတ္ထဗ္ဗေကား ဝတ္ထဗ္ဗဟုဆိုလိုလျက် “ကုစေဝါ”ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် ဒုကဏ္ဍ (၁၁၀) သုတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ “တိလိဂ်တောဌာနေ သိယောနံ-မေ”ဟူသော သဒ္ဓနီတိသုတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ သိဝိဘတ်ကို ဧပြု ထားသည်။

အထက်၌၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿော နာမ-မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမည်သော၊ ဘိက္ခု-
 ရဟန်းသည်၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရော နာမဟု “ထေရော”
 ပါခြင်းကား မကောင်း၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ မြတ်စွာဘုရား၏ မြင်တော်မူခြင်းလည်း
 ဖြစ် ဘိက္ခုပုဒ်၏ ဝိသေသနလည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊] ဘိက္ခုသဟဿမဇ္ဈေ-
 ရဟန်းတစ်ထောင်၏ အလယ်၌၊ နိဿိန္နော-ထိုင်နေသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သကဝါဒေ-
 သကဝါဒ၌၊ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ-ငါးရာသောပါဠိတော်တို့လည်းကောင်း၊ ပရဝါဒေ-
 ပရဝါဒ၌၊ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သုတ္တသဟဿံ-ပါဠိ
 တော်သာဓကပေါင်း တစ်ထောင်ကို၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ ဒီဃနိကာယ
 ပွမာဏံ-ဒီဃနိကာယ်ပမာဏရှိသော၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်လောက်ရှည်လျားသော၊
 ကထာဝတ္ထုပ္ပကရဏံ-ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ဘာဇေဿတိ-ဝေဖန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-
 ဤအကြောင်းအရာကို၊ (ဒိသွာ-၍၊ ထပေသိ-ပြီ။)

မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊ [ပိဖြင့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါကို
 ဆည်း] ဣဒံ ပကရဏံ-ဤကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလ
 သော်၊ (ဝါ-ဟောတော်မူသော၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊)
 အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဉာဏေန-ဉာဏ်ဖြင့်၊ န ဒေသေသိ-ဟောတော်မူသည် မဟုတ်၊
 ပန-အဟုတ်ကား၊ သတ္တရာ-သည်၊ ဒိန္နနယေန-ပေးတော်မူအပ်သောနည်းဖြင့်၊
 ထပိတမာတိကာယ-ထားတော်မူအပ်သော မာတိကာဖြင့်၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ [ဒိန္န
 နယေနကိုပင် ထပိတမာတိကာယဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊] ဣတိ-ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား
 မြင်တော်မူသည့်အတိုင်း၊ သတ္တရာ-သည်၊ ဒိန္နနယေန-ဖြင့်၊ ထပိတမာတိကာယ-
 ဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သကလမ္ပိ-အလုံးစုံ
 လည်းဖြစ်သော၊ ဧတံ ပကရဏံ-ဤကထာဝတ္ထုကျမ်းသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတမေဝ
 နာမ-ဗုဒ္ဓဘာသိတ မည်တော့သည်သာလျှင်၊ ဇာတံ-ဖြစ်ပြီ။

ဒွိန္နံ ဝဿသတာနံ။ ။ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် အနှစ်တစ်ရာ ကြာ
 သောအခါ ဒုတိယသံဂါယနာတင်ရ၏။ ထိုသံဂါယနာအပြီး၌ “ဣတော ဝဿသတဿ ဥပရိ
 အဋ္ဌာရသမေ ဝဿေ သာသနေ မဟန္တံ အဗ္ဗုဒ္ဓံ ဥပဇ္ဈိဿတိ”ဟု ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာရှိ၏။
 ထိုဘေးရန်ကြောင့် အသောကာရုံကျောင်းတိုက်၌ ဥပုသ်မပြုနိုင်ဘဲ ၇ နှစ်ကြာ၏။ အသော
 ကာရာမေ သတ္တဝဿာနိ ဥပေါသထော ဥပစ္ဆိန္တိ၊ ထိုဘေးရန်ကို သုတ်သင်ပြီးမှ ဤကထာ
 ဝတ္ထုကို အကျယ်ဟောတော်မူရကား ထိုအခါ၌ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် နှစ်ရာ
 နှစ်ဆယ်ငါးနှစ်သာ ရ၏။ သို့သော် ဂဏ္ဍိ၌ “ဓမ္မာသောကမင်းသည် ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်
 မူပြီးနောက် (၂၁၈) နှစ်မြောက်၌ အဘိသိက်ခံ၏။ ထို့နောက် ၁၆ နှစ်လွန်၍ (၂၃၅) နှစ်
 မြောက်မှ တတိယသံဂါယနာတင်ရာဝယ် ဤကထာဝတ္ထုကျမ်းကို ဟောတော်မူသည်”ဟု
 ဆိုသည်။ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာနှင့်ညီအောင် ဆိုခြင်းတည်း။

ယထာ ကိ-အဘယ်သုတ္တန်ကဲ့သို့နည်း၊ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန္တာဒိနိ(ယထာ)-မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့တည်း၊ (တစ်နည်း) ယထာ-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ (သကလမ္ပိ-သော၊ ဧတံ ပကရဏံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတမေဝ နာမ-လျှင်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ တံ နိဒဿနံ-ထိုအကြောင်းကို ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ဥဒါဟရဏံ သုတ္တန်သည်၊) ကိ-အဘယ်နည်း၊ (ယထာ-ကြောင့်၊ သကလမ္ပိ-သော၊ ဧတံ ပကရဏံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတမေဝနာမ-လျှင်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ တံ နိဒဿနံ-သည်၊) မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန္တာဒိနိ-အစရှိသည်တို့တည်း။ [မူလပဏ္ဏာသ၌ လာသော သုတ်တည်း၊ အာဒိဖြင့် ရှင်အာနန္ဒာ ဟောအပ်သော သုတ္တန် စသည်ကို ယူ။]

ဟိ-ချဲ့၊ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန္တသ္မိ-မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယတော နိဒါနံ၊ ပေ၊ ရာဂါနုသယာနန္တိ-ယတော နိဒါနံ၊ ပေ၊ ရာဂါနုသယာနံဟူ၍၊ မာတိကံ-မာတိကာကို၊ ထပေတွာ-ထားတော်မူ၍၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဌာယ-ထတော်မူ၍၊ ဝိဟာရံ-ဂန္ဓကုဋ်ကျောင်းတော်တွင်းသို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်တော်မူပြီ၊ [ပါဠိတော်အနက်။ ။ဘိက္ခု-ရဟန်း၊ ယတောနိဒါနံ-အကြင် ၆ ပါးသော အဇ္ဈတ္တိကာယတန၊ ၆ ပါးသော ဗာဟိရာယတန အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပုရိသံ-ယောက်ျားကို၊ ဝါ-သတ္တဝါကို၊ ပပဉ္စသညာသင်္ခါ-သံသရာဝဋ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော တဏှာမာန ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်ယှဉ်သော သညာအစုတို့သည်၊ သမုဒါစရန္တိ-လွှမ်းမိုးကုန်၏၊ ဧတ္ထ-

ယထာကိ။ ။ဤပုစ္ဆာဝါကျတိုကလေးကိုလည်း ဋီကာအဖွင့်အတိုင်း တစ်နည်း အနက်ပေးထားသည်။ ဋီကာဖွင့်ပုံကို ဋီကာနိဿယ၌ ကြည့်ပါ။ ထိုသို့ အကျယ်အနက်မပေးဘဲ “ယထာကိ-အဘယ်သုတ္တန်ကဲ့သို့နည်း”ဟု ယထာကို ဥပမာနဇာတကကြ၍ အနက်ပေးလျှင်လည်း သင့်စရာရှိသောကြောင့် ပဌမနည်းပေးသည်။ [မဓုဋီကာ၌ကား ထိုသို့ အနက်ပေးမည်ကို တားမြစ်လို၍ ဋီကာ၌ “ယေန ပကာရေန”စသည်ဖြင့် ဖွင့်သည်ဟု ဆိုလေ၏၊ ဆင်ခြင်ပါ။] ဤ ယထာကိ၏ နောက်၌ “ယထာ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန္တာဒိနိ”ဟု ယထာတစ်ပုဒ်ပါရှိသည်ကား အပိုသာ၊ ယထာကိမှ ယထာကိုသာ လိုက်စေ၍ ပေးရိုးထုံးစံရှိသည်။

ယတော နိဒါနံ။ ။ယတော၌ တောပစ္စည်းသည် ပဌမာအနက်၌ သက်၍ ထိုတောပစ္စည်းလည်း မကျေသော အလုတ္တသမာဓ်ဟု မဓုဋီကာဖွင့်၏။ “ယတော+နိဒါနံ ယတော နိဒါနံ”ဟု ဤနေရာ၌ ကမ္မဓာရနည်း ပြု၊ အခြားနေရာ၌ကား ဗဟုဗွိဟိလည်း ပြုရ၏။ နိဒါနံ၌ ပဌမာလည်း ပဉ္စမိအနက်၌ သက်ဟု သိစေလို၍ “ယံ ကာရဏာ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ်ဋီကာ၌ “ယံ ကာရဏံ”ဟု ရှိ၏။ [ဤပုဒ်များနှင့် စပ်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ ၂ ကဏ္ဍ၊ ၂၃ သုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။]

ပပဉ္စသညာ။ ။“ပစိ-ဝိတ္ထာရေ”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။ သံသာရဝဋ် ပပဉ္စေန္တိ ဝိတ္ထာရေန္တိတိ ပပဉ္စ၊ (တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့) ပပဉ္စေဟိ+သမ္ပယုတ္တာ+သညာ ပပဉ္စသညာ၊ ပပဉ္စသညာ စ+တာ+သင်္ခါ စာတိ ပပဉ္စသညာသင်္ခါ၊ ဤသင်္ခါသဒ္ဒါကား ကောဌာသအနက်ဟောတည်း။

ဤအာယတနအစရှိသည်တို့တွင်၊ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗ-လွန်စွာနှစ်သက်ဖွယ် အာယတန စသော တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဘိဝဒိတဗ္ဗ-ငါ၏ ဥစ္စာဟု လွန်စွာ ပြောဆိုဖွယ် အာယတနစသော တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈောသိတဗ္ဗ-မျိုး၍ ပြီးဆုံးစေဖွယ် အာယတနစသော တရားသည်လည်းကောင်း၊ စေ နတ္ထိ-အကယ်၍ မရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ မရှိလတ်သော်၊) ဧသေဝ စသော ဧဝ-ဤအဘိနန္ဒန စသည်တို့၏ မရှိခြင်းကို ပြုတတ်သော မဂ်ဖိုလ်သည်ပင်၊ ရာဂါနုသယာနံ-ရာဂါ နုသယတို့၏၊ အန္တော-အဆုံးတည်း။]

မဗ္ဗပုဋိဂ္ဂါဟကာ-မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန်တရားကို နားခံကြကုန်သော၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့သည်၊ မဟာကစ္စာနထွေရံ-မဟာကစ္စာနထေရ်ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ- ချဉ်းကပ်၍၊ ဒသဗလေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ထပိတမာတိကာယ-ထားတော်မူ အပ်သော မာတိကာ၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို၊ ပုစ္ဆိသု-မေးလျှောက် ကြကုန်ပြီ၊ ထေရော-အရှင်မဟာကစ္စာနထေရ်သည်၊ ပုစ္ဆိတမတ္တကေနေဝ-မေးအပ် ကာမျှဖြင့်ပင်၊ ဝါ-မေးလျှင် မေးခြင်းပင်၊ အကထေတွာ-မဖြေဆိုမူ၍၊ (မဖြေတည့် သေးဘဲ၊) ဒသဗလဿ-မြတ်စွာဘုရား၏အပေါ်၌၊ အပစိတိဒဿနတ္ထံ-အရိုအသေ ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ သေယျထာပိ အာဝုသော ပုရိသော သာရတ္ထိကော သာရ ဂဝေသိတိ-သေယျာပိ၊ ပေ၊ သာရဂဝေသိအစရှိသော၊ သာရောပမံ-အနှစ်ဥပမာ ကို၊ ဝါ-အနှစ်ရှိသောသစ်ပင်ဥပမာကို၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်ပြပြီး၍၊ [ဤမှနောက်၌

ဧတ္ထ စေ ပေ၊ တဗ္ဗံ။ ။ဧတ္ထကို “ဟတေသု အာယတနာဒိသု”ဟု နိဒ္ဒါရဏ ဖွင့်၏။ “အဘိနန္ဒိတဗ္ဗ”ဟူသည် တဏှာဖြင့် အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် အာယတနစသည်တည်း။ “အဘိ ဝဒိတဗ္ဗ”ဟူသည် မာနဖြင့် ငါ ငါဟု အလွန်ပြောဆိုဖွယ် အာယတနစသည်တည်း။ “အဇ္ဈော သိတဗ္ဗ”ဟူသည် ဒိဋ္ဌိဖြင့် (အပြီးသတ် မျိုးချလိုက်သကဲ့သို့) မျိုး၍ ပြီးဆုံးစေဖွယ် အာယတန စသည်တည်း။ [အဓိ+အဝ+သာဓာတ်ဖြင့် “အဇ္ဈောသာ”ဟု ဖြစ်၏။ “သာ-အဝသာနေ” ဟူသော ဓာတ်တည်း။]

ဧသေဝန္တော။ ။စွဲရိုးစွဲစဉ်အားဖြင့် စွဲလျှင် ဧသောဖြင့် ရှေ့ဝါကျက “နတ္ထိ”ကိုပင် စွဲရမည် ဖြစ်သော်လည်း ဤနေရာ၌ကား “နတ္ထိဘာဝကို ပြုတတ်သော အကြောင်း မဂ်ဖိုလ်ကို စွဲစေလို၍ ဋီကာ၌ “အဘိနန္ဒနာဒိနံ နတ္ထိဘာဝကရော မဂ္ဂေါ၊ တပုဋိပ္ပဿဒ္ဓိံ ဘူတံ ဖလံ ဝါ” ဟု ဖွင့်သည်။ အကျိုး၏ မရှိခြင်းဖြင့် အကြောင်းမဂ်ဖိုလ်ကို ပြသော ဖလူပစာစကားတည်း။ [ဧတေန ဖလူပစာရံ ဒေသေတိ။-မဓုဋီကာ။]

ရာဂါနုသယာနံ။ ။ယခုစာအုပ်တို့၌ “ရာဂါနုသယာဒိနံ”ဟု တွေ့ရသော်လည်း မူလ ပဏ္ဏာသ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန်၌ “ဧသေဝန္တော ရာဂါနုသယာနံ၊ ဧသေဝန္တော ပဋိဃာနုသယာနံ၊ ပေ၊ အဝိဇ္ဇာနုသယာနံ၊ ဧသေဝန္တော ဒဏ္ဍာဒါနံ၊ ပေ၊ မုသာဝါဒါနံ”ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ရာဂါ နုသယာနံ”ဟူသာ ရှိသင့်၏။ ကျန်ပါဠိတော်ကို အာချတ္တ ကုတိသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။

“သာရရက္ခော ဝိယ ဘဂဝါ၊ သာခါပလာသသဒိသာ သာဝကာ”ကား အပိုသာ၊ (ပါဠိတော်အနက်) အာဝုသော-အရှင်ဘုရားတို့၊ သေယျထာပိ-ဥပမာမည်သည် ကား၊ သာရတ္ထိကော-အနှစ်ကို အလိုရှိသော၊ သာရဂဝေသီ-အနှစ်ကို ရှာမှီးလေ့ ရှိသော၊ ပုရိသော-ယောက်ျားသည်။] ဟိ-မှန်၊ (ဘုရားရှင်ကို ကျော်လွန်၍ ဟူသော စကားသည် မှန်၏။) အာဝုသော-အရှင်ဘုရားတို့၊ သော ဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရား သည်၊ ဇာနိ-သိသင့်သိဖွယ် အသွယ်သွယ်သောတရားကို၊ ဇာနာတိ-သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူ၏၊ ပဿ-မြင်သင့်မြင်ဖွယ် အသွယ်သွယ်သောတရားကို၊ ပဿတိ-ငါးပါးသော စက္ခုဖြင့် မြင်တော်မူ၏၊ (တစ်နည်း) ဇာနိ ဇာနန္တော-သိတော် မူလသော်၊ ဇာနာတိ-အမှန်ကိုသာ သိတော်မူ၏၊ ပဿ ပဿန္တော-မြင်တော်မူ လသော်၊ ပဿတိ-အမှန်ကိုသာ မြင်တော်မူ၏၊ စက္ခုဘူတော-တစ်ကိုယ်တော်လုံး

သာရဂဝေသီ။ ။ဤပါဠိ၏နောက်၌ “သာရပရိယေသနံ စရမာနော မဟတော ရုက္ခဿ တိဌတော သာရဝတော အတိက္ကမ္မေဝ မူလံ အတိက္ကမ္မ ခန္ဓံ သာခါပလာသေ သာရံ ပရိယေသိ တဗ္ဗံ မညေယျ”စသည်ဖြင့် ရှိ၏၊ ထိုပါဠိကို အာချတ္ထ ကုတိသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။

အမှာ။ ။“သာရောပမံ အာဟရိတွာ”ကို ထောမေတွာ ဝိဘဏိတွာ ပုစ္ဆေယျာထတို့၌ စပ်ပါ၊ အာဟရိတွာ၏ နောက်၌ “သာရရက္ခော ဝိယ ဘဂဝါ၊ သာခါပလာသသဒိသာ သာဝကာ-မြတ်စွာဘုရားသည် အနှစ်ရှိသော သစ်ပင်နှင့် တူတော်မူ၏၊ သာဝကတို့ကား အခက်အခဲနှင့် တူကုန်၏”ဟု ရှိ၏၊ ထိုပါဠိကား ပါဠိတော်ပါ၌ မဟုတ်၊ နောက်ဆရာတို့ အဓိပ္ပာယ်ပြောရာမှ စာမှတ်သူတို့ မှတ်ထားခြင်းကြောင့် အပိုပါနေသော စာဖြစ်သည်၊ ထို့ပြင် “သစေ သဗ္ဗညုတဉာဏေန၊ ဝေ၊ အဓိပ္ပာယေန”ဟု ရှိသော ပါဠိလည်း အဓိပ္ပာယ်ကို မှတ်စု အဖြစ်ဖြင့် မှတ်ထားသူတို့၏ ပါဠိပိုပင်တည်း။

ဇာနိ ပဿံ။ ။ဇာနိကို “ဇာနိတဗ္ဗံ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် “ဉာဓာတ် ကိယာဒိ နာပစ္စည်း၊ အန္တပစ္စည်း၊ အဝိဘတ်”ဟု သိစေ၏၊ ထိုအန္တလည်း (ကစ္စည်းအလို) ကံဟော မာနပစ္စည်းမှ ပြန်သော အန္တဟု မှတ်ပါ၊ “ဇာနိတဗ္ဗံ”အရ သိဖွယ်ဟူသမျှ (ဧညေဓမ္မ) အားလုံးကို ယူပါ၊ ပဿံ၌လည်း နည်းတူကြုံ၍ စက္ခုငါးပါးဖြင့် မြင်ထိုက်သော တရားဟူသမျှကို ယူ။ [ဉာယတိတိ ဇာနိ၊ ပဿိယတိတိ ပဿံ။]

တစ်နည်း။ ။ဇာနိကို “ဇာနန္တော”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် နှုတ် အံ့ပြု၍ (ဂစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တောကဲ့သို့) ဇာနိဟု ပြီးသော ပဌမန္တပုဒ်ဟု သိစေ၏၊ ကာမရာဂကို ပဌမဈာန်ဖြင့် ရူပရာဂ ကို အရူပဈာန်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိနိုင်ပယ်နိုင်၏ဟု ပြောလေ့ရှိသော သညာဝိပလ္လာသစသော ဝိပလ္လာသ မကင်းသေးသော တိတ္ထိတို့သည် အသိလွဲတတ်ကြသောကြောင့် အမှန်သိ မသိကြ ကုန်၊ ဘုရားရှင်ကား “ကာမရာဂကို အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် ရူပရာဂကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်၏”ဟု ဟောလေ့ရှိတော်မူ၏၊ သညာဝိပလ္လာသ စသည်ကို ပယ်တော်မူပြီးဖြစ်ရကား “ဇာနိ ဇာနာတိ- ဘုရားသိတော်မူလျှင် အမှန်ကိုချည်း သိတော်မူသည်၊ ပဿံ ပဿတိ-ဘုရားမြင်တော်မူလျှင် အမှန်ကိုချည်း မြင်တော်မူသည်၊ မှန်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေလို၍ ဋီကာ၌ “ဇာနာတိယေဝ ပဿတိယေဝ”ဟု ဧဝထည်၍ ဖွင့်သည်။

ပညာစက္ခုတုံးဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဝါ-သတ္တလောက၏ ပညာစက္ခုဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဉာဏဘူတော-တစ်ကိုယ်တော်လုံး ဉာဏ်တုံးဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဝါ-သတ္တလောက၏ ဉာဏ်ဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဓမ္မဘူတော-ဗောဓိပက္ခိယတရား ဖြစ်၍ဖြစ်တော်မူ၏။ ဗြဟ္မဘူတော-မြတ်သော မဂ်တရားဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဝတ္ထာ-သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့ကို ဟောတော်မူတတ်၏။ ပဝတ္ထာ-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး သစ္စပဋိဝေဓကို ဖြစ်စေလျက် ဟောတော်မူတတ်၏။ အတ္ထဿ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ နိဇ္ဇေတာ-ထုတ်ဖော်၍ ပြတော်မူတတ်၏။ (တစ်နည်း) အတ္ထဿ-ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်သို့၊ နိဇ္ဇေတာ-ပို့ဆောင်တော်မူတတ်၏။ အမတဿ-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဒါတာ-ပေးတော်မူတတ်၏။ ဓမ္မဿာမိ-ဗောဓိပက္ခိယတရား၏ အရှင်ဖြစ်တော်မူ၏။ တထာဂတော-အမှန်ကိုလည်း မြင်၊ အမှန်ကိုလည်း ဟောတော်မူတတ်၏။ [တထာဂတော အဖွင့်မှ တထ ဒဿိတာ တထာဝါဒိတာယ ကို ယူ၍ ဤနေရာနှင့် လျော်အောင် ပေးသည်။] ဣတိ-ဤသို့၊ သတ္ထာရံ-ကို၊ ထောမေတ္တာ-ချီးမွမ်းပြီး၍။

စက္ခုဘူတော။ ။စက္ခု-ပညာစက္ခုသည်+ဟုတ္တာ+ဘူတော စက္ခုဘူတော။ တစ်ကိုယ်လုံး ပညာတုံးကြီးဖြစ်ရကား ထိုပညာကိုလည်း ထိုက်တန်သမျှ ဝေနေယျတို့၌ ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် “သတ္တလောက၏ ပညာစက္ခုဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူသည်”ဟုလို့၊ [ဋီကာဖွင့်ပုံကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။] ဉာဏဘူတော၌လည်း “ဉာဏ် + ဟုတ္တာ + ဘူတော”ဟုပင် ပြု၍ ဤနည်းအတိုင်း မှတ်ပါ။

ဓမ္မ၊ ဗြဟ္မဘူတော။ ။ဗောဓိပက္ခိယတရားကို ဓမ္မ၊ မဂ်ကို ဗြဟ္မဟု ဖွင့်၏။ ထိုတရားတို့ကြောင့် ဘုရားဖြစ်ရ၊ ထိုတရားတို့ကို သတ္တလောက ဝေနေယျတို့၏သန္တာန်၌လည်း ဖြစ်စေနိုင်ရကား “ဓမ္မော+ဟုတ္တာ+ဘူတော ဓမ္မဘူတော၊ ဗြဟ္မာ+ဟုတ္တာ+ဘူတော ဗြဟ္မဘူတော”မည်၏။

ဝတ္ထာ၊ ပဝတ္ထာ။ ။စတုဿစ္စဓမ္မေ ဝဒတိတိ ဝတ္ထာ၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ သစ္စပဋိဝေဓံ ပဝတ္ထေန္တော (ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေလျက်)+ဝဒတိတိ ပဝတ္ထာ။

အတ္ထဿ နိဇ္ဇေတာ။ ။ဘုရားမပွင့်မီက မသိရသော အနက်အဓိပ္ပာယ်အကြောင်းအရာကို “အတ္ထ”ဟု ခေါ်၏။ နိပုဗ္ဗ နိဗ္ဗာန် တုပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော နိဇ္ဇေတာသည် “နိ-နိဒ္ဒါရေတွာ နေတာ ဒဿေတာ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အတ္ထံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေတာ”ဟုဖွင့်သည်။ တစ်နည်း-“အတ္ထ”အရ အတိသယနည်းအားဖြင့် ပရမတ္ထ(အမြတ်ဆုံး အနက်ဖြစ်သော) နိဗ္ဗာန်ကို ယူ၍ “နိဇ္ဇေတာ-ပို့ဆောင်တတ်၏”ဟု ပေးစေလို၍ “ပရမတ္ထံ ဝါ နိဗ္ဗာနံ ပါပယိတာ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

အမတဿ၊ ပေ၊ သာမီ။ ။အမတမည်သော အမြိုက်(အမြိုက်)နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်အောင် သတ္တဝါတို့အား တရားဟောတော်မူခြင်းသည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ပေးတော်မူခြင်းပင်တည်း။ ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့သည် ဘုရားရှင်သိအပ်သောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ဥစ္စာဖြစ်ရကား ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မ၏ အရှင်ဖြစ်တော်မူ၏။

ပုန-တစ်ဖန်၊ ထေရေဟိ-ထေရ်တို့သည်၊ (ဘိက္ခုဟိ-ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကရဟန်းတို့သည်) ယာစိတော-တောင်းပန်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ) သတ္တာရာ-သည်၊ ထပိတမာတိကာယ-ထားတော်မူအပ်သော မာတိကာ၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝိဘဇိတွာ-အကျယ်ဝေဖန်တော်မူပြီး၍၊ အာယသ္မန္တော-အရှင်တို့၊ ပန-ထိုသို့ပင် အကျယ်ဝေဖန်ပြီးပါသော်လည်း၊ တုမေ-အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ အာကခံမာနာ-မြတ်စွာဘုရားကို ထပ်၍ မေးလိုကုန်လသော်၊ ဘဂဝန္တယေဝ-မြတ်စွာဘုရားကိုသာလျှင်၊ ဝါ-သို့သာလျှင်၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဧတမတ္ထံ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပဋိပုစ္ဆေယျာထ-ထပ်၍ မေးကြပါလေကုန်၊ [ဤမှနောက်၌ “သစေ၊ ပေ၊ အဓိပ္ပာယေန” ဟူသော စကားသည် ပါဠိတော်၌ မပါ၊ စာရှိအတိုင်း အနက်ပေးလိုလျှင်၊] သဗ္ဗညုတဉာဏေန-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သံသန္နိယမာန-နီးနှောအပ်သော်၊ သစေ သမေတိ-အကယ်၍ ညီညွတ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ဂဏေယျာထ-ယူကြပါကုန်၊ နောစေ သမေတိ-အကယ်၍ မညီညွတ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) မာဂဏိတ္ထံ-မယူကြကုန်လင့်၊ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန-ဤသို့သော အလိုဖြင့်၊ (ဤသို့ အနက်ပေးပါ) ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နော-တပည့်တော်တို့အား၊ ဝါ-တို့၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဗျာကရောတိ-ဖြေတော်မူ၏၊ တထာ-ထိုဖြေတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နံ-ထိုအနက်ကို၊ ဓာရေယျာထ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားကြပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-လျှောက်၍၊ ဥယျောဇေသိလ္လုတ်လိုက်ပြီ။

တေ-ထိုဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကရဟန်းတို့သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ပုစ္ဆိသု-မေးလျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ကစွာနေန-ကစွည်းသည်၊ ဒုက္ကထိတံ-မကောင်းသဖြင့်ဖြေအပ်ပြီ၊ (မှားမှားယွင်းယွင်းဖြေအပ်ပြီ) ဣတိ-သို့၊

ပုန၊ ပေ၊ ယာစိတော။ ။စာအုပ်တို့၌ “ပုနပ္ပနံ ထေရေဟိ”ဟု ရှိ၏၊ ရှေ့၌ “ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကာ ဘိက္ခု”ဟု ရှိခဲ့သောကြောင့် “ထေရေဟိ” နေရာဝယ် “ဘိက္ခုဟိ”ဟု ရှိသင့်၏၊ ထိုရဟန်းတို့က တစ်ဖန် ထပ်၍ တောင်းပန်ခြင်းသာ ဖြစ်၏၊ အထပ်ထပ် (ထပ်ကာ ထပ်ကာ) မတောင်းပန်၊ ထို့ကြောင့် “ပုန”ဟုသာ ရှိသင့်သည်။

ယထာ နော ဘဂဝါ။ ။နော နေရာဝယ် “ဝေါ”ဟု ပြင်ကြ၏၊ ဓာရေယျာထကို ကြည့်လျှင် “ဝေါ”ဟု ရှိစေချင်စရာ ကောင်း၏၊ သို့သော် ယထာ တထာ အတွင်းက ပုဒ်သည် တထာ၏ အပြင်ဘက်ကပုဒ်၌ စပ်လေ့မရှိကြသည့်ပြင် ပါဠိတော်မှာပင် “နော”ရှိရုံမက ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ ရှေ့နား၌လည်း “ယံ ခေါ နော အာဝုသောတိ ဧတ္ထ ယံ ခေါ ဝေါတိ ဝတ္ထဗ္ဗံ သိယာ (ဝေါဟု ဆိုစရာပါဘဲ)၊ တေ ပန ဘိက္ခု အတ္တနာ သဒ္ဓိ သင်္ကဏန္တော (သို့သော် ထိုတောင်းပန်လာသောရဟန်းတို့ကို မိမိနှင့်အတူသိမ်းယူလိုသည်ဖြစ်၍)၊ “ယံ ခေါ နောတိ အာဟ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ယသ္မာ ဝါ၊ ပေ၊ ယံခေါ အမှာကံ ဘဂဝါ-တပည့်တော်တို့၏ မြတ်စွာဘုရားသည်”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သောကြောင့် “ယထာ နော”သည်သာ ပါဠိမှန်ဟု မှတ်ပါ။

အဝတ္ထာ-မိန့်တော်မမူဘဲ၊ သုဝဏ္ဏာဠိဂီ-ရွှေမရိုးစည်ကို၊ ဥဿာပေန္တော ဝိယ-
 ထောင်လိုက်သကဲ့သို့၊ ဂီဝံ-လည်ပင်းတော်ကို၊ (အရင်းအနည်းငယ်တုတ်၍ အဖျား
 နည်းနည်းသေးသော လည်ပင်းတော်ကို၊) ဥန္နာမေတ္တာ-အထက်သို့ ညွှတ်စေတော်
 မူ၍၊ ဝါ-မော်တော်မူ၍၊ သုပုပ္ဖိတသတပတ္တသဿိရိကံ-ကောင်းစွာပွင့်သော ပွင့်ချပ်
 တစ်ရာရှိသော ပဒုမ္မာကြာပန်းနှင့်တူသော အသရေရှိတော်မူသော၊ မဟာမုခံ-
 မြတ်သောခံတွင်းတော်ကို၊ ပူရေန္တော-ပြည့်စေတော်မူလျက်၊ ဗြဟ္မဿရံ-ဗြဟ္မာ၏
 အသံနှင့်တူသော အသံတော်ကို၊ နိစ္ဆာရေတွာ-မိန့်မြှောက်တော်မူ၍၊ [ဤမှနောက်၌
 “သာဓု သာဓုတိ၊ပေ၊ ဒတွာ”ဟူသောစကားသည်လည်း ပါဠိတော်၌မပါ၊] သာဓု
 သာဓုတိ-သာဓု သာဓုဟူ၍၊ ထေရဿ-မဟာကစ္စည်းထေရ်အား၊ သာဓုကာရံ-
 ကောင်းချီးကို၊ ဒတွာ-ပေးတော်မူ၍၊ ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ မဟာကစ္စာနော-မဟာ
 ကစ္စည်းသည်၊ ပဏ္ဍိတော-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ သဘာဝပညာရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊
 မဟာကစ္စာနော-သည်၊ မဟာပညော-ကြီးသောပညာရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ မံ-ငါ
 ဘုရားကို၊ တုမေ-သင်တို့သည်၊ ဧတမတ္ထံ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ စေပိ ပုစ္ဆေယျာ
 ထ-အကယ်၍မူလည်း မေးကြကုန်အံ့၊ [ပဋိပုစ္ဆေယျာထဟု ပဋိပါသည်ကား အပို၊
 ဘာကြောင့်နည်း၊ ပါဠိတော်၌လည်းမပါ၊ ထပ်၍မေးသောအရာလည်း မဟုတ်
 သောကြောင့်တည်း၊] ဧဝံသတိ-သော်၊ အဟမ္ပိ-ငါဘုရားသည်လည်း၊ တံ-ထိုအနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကို၊ မဟာကစ္စာနေန-သည်၊ ဗျာကတံယထာ-ဖြေအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-
 ဤအတူသာလျှင်၊ ဗျာကရေယျံ-ဖြေရာ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

စပန-ထပ်၍ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ-သို့၊ သတ္တာရာ-သည်၊ အနုမောဒိတကာလ
 တော-ဝမ်းမြောက်တော်မူအပ်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ သကလံ-သော၊ သုတ္တံ-မစု
 ပိဏ္ဍိကသုတ်သည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတနာမ-ဗုဒ္ဓဘာသိတမည်သည်၊ ဇာတံ-ဖြစ်တော့
 ၏၊ အာနန္ဒတ္ထေရာဒိဟိ-အာနန္ဒာထေရ် အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝိတ္ထာရိတ

သုဝဏ္ဏာလိဂံ။ ။ “အာလိဂံမည်သော စသည်သည် မုဒိဂံစည်၏ အထူးတည်း”
 “လည်ပင်း၌ ဆွဲ၍ တီးအပ်သော စည်တို့”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဗုဒ္ဓက
 မုဒိဂံ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ထိုစည်သည် နွားမြီးသဏ္ဌာန်ရှိသတတ်၊ (အရင်း၌ နည်းနည်းတုတ်
 သည်ကို ဆိုဟန်တူသည်။) [၁၄၄-အဘိဓာန် နိဿယကြည့်ပါ။]

သုပုပ္ဖိတ၊ပေ၊ရိကံ။ ။ သုဠှ+ပုပ္ဖိတံ သုပုပ္ဖိတံ၊ သုပုပ္ဖိတံ+သတပတ္တံ (ရွတ်ချပ်တစ်ရာ
 ရှိသော ပဒုမ္မာ) သုပုပ္ဖိတသတပတ္တံ ဣဝံ+သဿိရိကံ (အသရေရှိသော ခံတွင်းတော်တည်း၊)
 သုပုပ္ဖိတသတပတ္တသဿိရိကံ (မဟာမုခံ)။

ဧဝံ သတ္တာရာ၊ပေ၊ဇာတံ။ ။ ဤစကားကို တိုက်ရိုက်ယူလျှင် “ဘုရားရှင်၏ အနုမောဒနာ
 ပြုမှုကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသိတဖြစ်ရသည်”ဟု မှတ်စရာရှိ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ကထာဝတ္ထုကို အကျယ်
 ဝေဖန်မှုသည် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးမှ ဖြစ်ရသောကြောင့် အနုမောဒနာပြုတော်

သုတ္တေသုပိ-ချဲ့အပ်သော သုတ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ဤနည်းပင်တည်း၊ [ထိုသုတ်များသည် သဠာယတနသံယုတ် လောကကမဂုဏဝဂ်၊ လောကသန္တဂမနသုတ်၊ သဠာယတနနိရောဓသုတ် စသည်တည်း၊] ဧဝမေဝ-လျှင်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ သတ္တပုကာရဏာနိ-၇ ကျမ်းတို့ကို၊ ဒေသေန္တော-လသော်၊ ကထာဝတ္ထု-သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝုတ္တနယေန-ဖြင့်၊ မာတိက-ကို၊ ထပေသိ-ပြီ၊ စ ပန-ထပ်၍ဆက်၊ ထပေန္တော-လသော်၊ ဣမံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အကြောင်းအရာကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်တော်မူရပြီ၊ (ကံ အဒ္ဓသ)၊ [“မမ ပရိနိဗ္ဗာနတောမှစ၍ ဗုဒ္ဓဘာသိတမေဝနာမ ဇာတံ”တိုင်အောင် ရှေး၌ အနက်ပေးခဲ့ပြီ၊ ထပေန္တောမှစ၍ ထိုအားလုံးလည်း နောက်မှ ထည့်ပါ၌ဖြစ်ဟန်တူ၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ အဓိပ္ပာယ်ထပ်နေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုမျှလောက် ရှည်လျားအောင် နိဂုံး မအပ်ထိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။] [ပကရဏပရိစ္ဆေဒ၏ နိဂုံးကို ပြလို၍ “ဧဝံ”စသည် မိန့်။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ကထာဝတ္ထုနာဝ-နှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ၊ သတ္တပုကာရဏာနိ-၇ ကျမ်းတို့သည်၊ အဘိဓမ္မော နာမ-အဘိဓမ္မာ မည်၏။

၃။ ပါဠိတော်စုဝေးပုံကို ပြခန်း

တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့တွင်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပကရဏေ-ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌၊ ဝိဘတ္တိယော-အကျယ်ဝေဖန်အပ်ရာ ပါဠိရပ်တို့သည်၊ စိတ္တဝိဘတ္တိ-စိတ္တဝိဘတ္တိလည်းကောင်း၊ [အနက်အကျယ်ကို နောက်မှပြမည်၊] ရူပဝိဘတ္တိ-ရူပဝိဘတ္တိလည်းကောင်း၊ နိက္ခေပရာသိ-နိက္ခေပရာသိလည်းကောင်း၊ အတ္ထုဒ္ဓါရော-အတ္ထုဒ္ဓါရ

မမူနိုင်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ကထာဝတ္ထုသည် ဗုဒ္ဓဘာသိတ မဖြစ်တော့ရာ၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင် ထားတော်မူအပ်သော မာတိကာအတိုင်း အကျယ်ဟောတော်မူသောကြောင့်သာ ဗုဒ္ဓဘာသိတ ဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။ ထိုဗုဒ္ဓဘာသိတဖြစ်ကြောင်းမှာ အနုမောဒနာပြုခြင်းဖြင့် ထင်ရှားသောကြောင့် “တံ ပေ၊ ပါကင်္ဂ ဇာတံ”ဟု မိန့်သည်။



ဝိဘတ္တိယော။ ။ပကရဏပရိစ္ဆေဒကို ပြပြီး၍ ပါဠိသန္နိဝေသကို ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ ဓမ္မသင်္ဂဏီပကရဏေ”စသည်ကို မိန့်၊ [ပါဠိသန္နိဝေသ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မူလဋီကာ “ဝစနတ္ထော ပရိစ္ဆေဒေါ” စသော မာတိကာဂါထာအဖွင့်၌ ရှုပါ။] ဝိဘဇိယန္တိ+ဧတ္ထာတိ ဝိဘတ္တိ-စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဝေဖန်အပ်ရာ ပါဠိရပ်၊ “ယတ္ထ ဧတာနိ စိတ္တာနိ ဝိဘတ္တာနိ၊ သော ပါဠိပဒေသော”ဟူသော မူလဋီကာကို ကြည့်၍ ဝိဘတ္တိကို အဓိကရဏသာဓန ပြုရသည်၊ [“နိက္ခေပရာသိ၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ”တို့၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ အကျယ်ပြခန်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊] နိက္ခိပိတ္တာ ဒေသိတတ္တာကို ကြည့်၍ “နိက္ခေပေန+ဒေသိတော+ရာသိ နိက္ခေပရာသိ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တေပိဋကဿ ဗုဒ္ဓဝစနဿ အတ္ထုဒ္ဓါရဘူတံ”ကို ကြည့်၍ “ဥဒ္ဓါရိယန္တိ+ဧတ္ထာတိ ဥဒ္ဓါရော၊ အတ္တာနံ+ဥဒ္ဓါရော အတ္ထုဒ္ဓါရော”ဟုလည်းကောင်း ပြပါ။

လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတသော-၄ ပါးတို့တည်း၊ တတ္ထ-ထို ၄ ပါးတို့တွင်၊ ကာမာဝစရကုသလတော-ကာမာဝစရကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့တွင်၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးသောစိတ်တို့လည်းကောင်း၊ အကုသလတော-အကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့တွင်၊ ဒွါဒသ-စိတ်တို့လည်းကောင်း၊ ပေ၊ လောကုတ္တရကုသလတော-လောကုတ္တရာကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့တွင်၊ စတ္တာရိ၊ ဝိပါကတော-လောကုတ္တရာဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့တွင်၊ စတ္တာရိ-၄ ပါးသောစိတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဧကုနနုပုတိစိတ္တာနိ-တစ်ခုဖြင့် ယုတ်လျော့သော ၉၀ သော စိတ်တို့သည်၊ ပါ-၈၉ ပါးသော စိတ်တို့ကို ပြရာပါဠိရပ်တို့သည်၊ စိတ္တဝိဘတ္တိ နာမ-စိတ္တဝိဘတ္တိမည်၏၊ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍန္တိပိ-စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍဟူသော အမည်သည်လည်း၊ ဧတသေဝ (ဧတဿာ+ဧဝ)-ဤစိတ္တဝိဘတ္တိ၏ပင်၊ နာမံ-အမည်တည်း။ [ရှေးဆရာတို့ကား “ဧတဿာ+ဧဝ”ဟု ဖြတ်၍ “ဧတဿ ဧဝ-ဤတစ်ခုယုတ်ကိုးဆယ်သော စိတ်၏သာလျှင်”ဟု တစ်နည်း စွဲလေသည်။]

ကာမာဝစရ ၊ပေ၊ အဋ္ဌ။ ။ “ကာမာဝစရကုသလတော”အရ ကုသိုလ်စိတ်သာမက ကာမကုသိုလ်စိတ် စေတသိက် (ခန္ဓာ ၄ ပါး) အားလုံးရ၏၊ မှန်၏၊ “ကုသလာ ဓမ္မာ”ဟူသော မာတိကာပုဒ်၏ အရကောက်၌ ကုသိုလ်စိတ် စေတသိက်အားလုံး ကောက်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ကာမာဝစရကုသလတော”၌ တောပစ္စည်းကို နိဒ္ဒါရဏအနက်၌ သက်စေ၍ ထိုခန္ဓာ ၄ ပါးမှ ကုသိုလ်စိတ်ဟူသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို “အဋ္ဌ”ဟု ထုတ်ယူသည်။ [ကာမာဝစရကုသလေ စတ္တာရော ခန္ဓေ ဂဟေတွာ တတော အဋ္ဌ စိတ္တာနိ ဥဒ္ဓရတိ။-မူလဋီကာ။]

ဋီကာ။ ။ဋီကာ၌ ဤနေရာဝယ် “ပဌမဝိဘတ္တိတိ ဝဒန္တိ”ဟု ရှိ၏၊ ထိုစကားကို “ပဌမာဝိဘတ္တိ”ဟု ပြင်၍ ပဌမာအနက်၌ တောပစ္စည်းသက်ဟု ကြံပြီးလျှင် “ကာမာဝစရကုသလတော-ကာမာဝစရကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးသော စိတ်တို့လည်းကောင်း”ဟု ရှေးနိဿယတို့ ပေးကြ၏၊ မိမိကား- “ပဌမဝိဘတ္တိ”ဟူသော ပါဠိအတိုင်းပင် ယူ၍ အပါဒါနိအနက်ကို “ပဌမဝိဘတ္တိ”ဟုလည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒါရဏကို “ဒုတိယဝိဘတ္တိ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်ဟု ထင်ပါသည်။ [အပါဒါနိသည် မူလပေါင်းစုနေရာမှ ခွဲ၍ ထုတ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဤ၌လည်း ခန္ဓာ ၄ ပါး ပေါင်းစုနေရာမှ စိတ်ကို ခွဲထုတ်သည်၊ ဤအတိုင်းမှန်လျှင် “ကာမာဝစရကုသလတော-ကာမာဝစရကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့မှ၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးသော စိတ်တို့လည်းကောင်း”ဟု တစ်နည်း ပေးရလိမ့်မည်။]

ဧကုနနုပုတိ စိတ္တာနိ။ ။ “ဧကုနနုပုတိစိတ္တာနိ စိတ္တဝိဘတ္တိ နာမ”ဟူရာ၌ “ဧကုနနုပုတိစိတ္တာနိ”အရ စိတ်ကို ယူရ၏၊ “စိတ္တဝိဘတ္တိ နာမ”အရ စိတ်ကို ဝေဖန်ရာပါဠိရပ်ကို ယူရ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထို ၂ ပုဒ်သည် အဘယ်မှာ “သညီနာမိ+သညာနာမ”စပ်ရသော တုလျုတ်လိင်္ဂတိ ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား- “ဧကုနနုပုတိ စိတ္တာနိ”အရ ထိုစိတ်တို့ကို ဝေဖန်ရာ ပါဠိရပ်ကို ဌာနုပုစာ ဧကဒေသုပုစာရနည်းအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် သညီနာမိ+သညာနာမ တုလျုတ်+လိင်္ဂတိဖြစ်နိုင်ပါ။-မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ၌ သဟစရဏနည်းဟု ဆိုသည်။

တံ-ထိုစိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍသည်။ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အရှင်သာရိပုတ္တရာ ပို့ချအပ်သော ပါဠိတော်အစဉ်အားဖြင့်၊ အတိရေကဆဘာဏဝါရံ-၆ ဘာဏဝါရထက် အပိုအလွန်ရှိသည်။ (၆ ဘာဏဝါရကျော်ကျော် ရှိသည်။) ဟောတိ-၏။ ပန-ကား၊ ဝိတ္ထာရိယမာနံ-တာဝတိံသာ၌ ဟောတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း ချဲ့အပ်သည်ရှိသော်၊ (ချဲ့လိုက်လျှင်) အနန္တံ-အဆုံးမရှိသည်။ အပရိမာဏံ-အတိုင်းအရှည် မရှိသည်။ ဟောတိ-၏။ တဒနန္တရံ-ထိုစိတ္တဝိဘတ္တိ၏ အခြားမဲ့၌၊ ဧကဝိဓေန ဒုဝိဓေနာတိ အာဒိနာ-ဧကဝိဓေန ဒုဝိဓေန အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ မာတိကံ-ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ ဝိတ္ထာရေန-အကျယ်အားဖြင့်၊ ဝိဘဇိတွာ-ဝေဖန်တော်မူ၍၊ ဒဿိတာ-ပြတော်မူအပ်သော ပါဠိရပ်သည်။ ရူပဝိဘတ္တိနာမ-ရူပဝိဘတ္တိမည်၏။ ရူပကဏ္ဍန္တိပိ-ရူပကဏ္ဍဟူသော အမည်သည်လည်း၊ ဧတဿေဝ (ဧတဿာ+ဧဝ)-ဤရူပဝိဘတ္တိ၏ပင်၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ တံ-ထိုရူပကဏ္ဍသည်။ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ အတိရေကဒွိဘာဏဝါရံ-၂ ဘာဏဝါရထက် အပိုအလွန်ရှိသည်။ (၂ ဘာဏဝါရကျော်ကျော် ရှိသည်။) ဟောတိ-၏။ ပန-ကား၊ ဝိတ္ထာရိယမာနံ-သော်၊ ဝါ-လျှင်၊ အနန္တံ-သည်။ အပရိမာဏံ-သည်။ ဟောတိ-၏။

တဒနန္တရံ-ထိုရူပဝိဘတ္တိ၏အခြားမဲ့၌၊ မူလတော-မူလလည်းကောင်း၊ [ဣတိ၌ သရူပ၊ သရူပန္တ စပ်ရသည်ဖြစ်၍ “အားဖြင့်” ဟု ကြိယာဝိသေသန မပေးရ၊] ခန္ဓတော-ခန္ဓာလည်းကောင်း၊ ဒွါရတော-ဒွါရလည်းကောင်း၊ ဘူမိတော-ဘုံလည်းကောင်း၊ အတ္တတော-အကျိုးလည်းကောင်း၊ ဝါ-အနက်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မတော-အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပါဠိလည်းကောင်း၊ နာမတော-နာမည်လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂတော-ပုလ္လိင်စသော လိင်လည်းကောင်း၊ ဣတိစဝံ-သို့၊ မူလာဒိဟိ-မူလအစရှိ သည်တို့ဖြင့်၊ နိက္ခိပိတွာ-ချိုး၍၊ ဒေသိတော-ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိရပ်သည်။ နိက္ခေပရာသိ နာမ-နိက္ခေပရာသိ မည်၏။

ဝါစနာမဂ္ဂတော။ ။ဝါစိယတေ-ဆိုစေအပ်၏။ ဝါ-ပို့ချအပ်၏။ ဣတိ ဝါစနာ၊ ပို့ချအပ်သော ပါဠိကို “ဝါစနာ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုပါဠိတော်၏ အစဉ်ကို “ဝါစနာယ+မဂ္ဂေါ ဝါစနာမဂ္ဂေါ” ဟု ပြု။ [စာအုပ် မရှိသေးသော ရှေးခေတ်၌ စာချသောအခါ ဆရာက ရှေးဦးစွာ ရွတ်ပြ၍ တပည့်က ဆရာရွတ်ပြသည့်အတိုင်း လိုက်၍ ဆိုရသည်။] ဝါစနံ၌ ဝစဓာတ်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ ကံဟော ယုပစ္စည်းတည်း၊ ဝစဓာတ်၏ ကံသည် ဆိုအပ်သော ပါဠိတည်း။ ကာရိတ်ကံကား ဆိုစေအပ် (အဆိုခိုင်အပ်) သော တပည့်တည်း၊ ဤနေရာ၌ ယုပစ္စည်းသည် ကာရိတ်ကံကို မဟောဘဲ၊ ဓာတ်ကံကို ဟောသည်။

နိက္ခိပိတွာ ဒေသိတော။ ။“တိဏိ ကုသလမုလာနီတိ အာဒိနာ ကုသလာဒိနံ မူလဝေဓန သံခိပိတွာ ဝစနံ”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “နိက္ခိပိတွာသည် သံခိပိတွာ၏အနက်ဟောတည်း”ဟု မှတ်ပါ။ ကုသိုလ်တရားတို့ကို ကာမာဝစရကုသိုလ်၊ ရူပါဝစရကုသိုလ် စသည်ဖြင့်

သော-ထိုနိက္ခေပရာသိကို၊ [အချို့စာအုပ်၌ “သော” မပါ၊] မူလတော-မူလအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ [ဤ၌ကား နိက္ခိပိတ္တံ၌ တိုက်ရိုက်စပ်ရမည် ဖြစ်၍ “အားဖြင့်” ဟု ကြိယာဝိသေသနအနက်ပေးနိုင်သည်။] ခန္ဓတောစာပိ-ခန္ဓာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒွါရတောစာပိ-ဒွါရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘူမိတော-ဘုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တတော-အကျိုးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မတောစာပိ-အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပါဠိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နာမတောစာပိ-နာမည်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂတော-ပုလ္လိင်စသောလိင်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိက္ခိပိတ္တံ-ချိုး၍၊ ဒေသိတတ္ထာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိက္ခေပေါတိ-နိက္ခေပဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

နိက္ခေပကဏ္ဍန္တိပိ-နိက္ခေပကဏ္ဍဟူသော အမည်သည်လည်း၊ ဧတဿေဝဧတဿ ဧဝ-ဤနိက္ခေပရာသိ၏ပင်၊ နာမံ-တည်း၊ တံ-ထိုနိက္ခေပကဏ္ဍသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ တိမတ္တဘာဏဝါရံ-၃ ပါးသော အတိုင်းအရှည်ရှိသောဘာဏဝါရရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ကား၊ ဝိတ္ထာရိယမာနံ-သော်၊ ဝါ-လျှင်၊ အနန္တံအပရိမာဏံ ဟောတိ။

ပန-ကား၊ တဒနန္တရံ-ထိုနိက္ခေပရာသိ၏ အခြားမဲ့၌၊ တေပိဋကဿ-ပိဋကတ် ၃ ပုံဟူသော၊ [တိဏိ ပိဋကနိ တိပိဋကံ၊ တိပိဋကံယေဝ တေပိဋကံ၊ သုတ္တအနက်ဏပစ္စည်းသက်၊] ဗုဒ္ဓဝစနဿ-ဘုရားဟောဖော် ပါဠိတော်၏၊ အတ္ထဒွါရဘူတံ-အနက်တို့ကို ထုတ်ပြရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ယာဝ သရဏဒုကာ-သရဏဒုတ်တိုင်အောင်၊ နိက္ခိတ္တံ-ထားအပ်သော ပါဠိရပ်သည်၊ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍနာမ-မည်၏၊ ယတော-အကြင်အဋ္ဌကထာကဏ္ဍမှ၊ [ဂဏနစာရံ၌ စပ်၊] မဟာပကရဏိယာ-ပဌာန်းကျမ်းကို သင်ယူကုန်သော၊ [မဟာပကရဏံ အဓိယန္တေတိ မဟာပကရဏိယာ = အဓိတေအနက်၌ ဂေါကပစ္စည်းသက်၊ ကကို ယပြု၊] ဘိက္ခု-တို့သည်၊

လည်းကောင်း၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် သောမနဿသဟဂုတ် အသင်္ခါရိကကုသိုလ်စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အကျယ်မဟောဘဲ “တိဏိ ကုသလမူလာနိ” ဟု မူလ ၃ ပါးဖြင့် အကျဉ်းချုံး၍ ဟောတော်မူခြင်းကို “မူလတော နိက္ခေပ” ဟု ခေါ်သည်။ “ခန္ဓတော နိက္ခေပ” စသည်ကိုလည်း နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်ကြည့်၍လည်းကောင်း၊ ဋီကာဖွင့်ပြပုံကို ကြည့်၍လည်းကောင်း သိနိုင်ပါသည်။

နိက္ခေပရာသိ။ ။ “နိက္ခိပိတ္တံ ဒေသိတော” ကို ကြည့်၍ “နိက္ခိပနံ-အကျဉ်းချုံးခြင်း၊ နိက္ခေပေါ-ခြင်း၊ နိက္ခေပေန+ဒေသိတော+ရာသိ နိက္ခေပရာသိ” ဟု ဝစနတ္ထပြုသင့်၏။ ဂဏ္ဍိ၌ကား “နိက္ခိပိယန္တိ ကုသလာဒယော ဧတ္တာတိ နိက္ခေပေါ-ကုသိုလ်စသည်တို့ကို မူလစသည်ဖြင့် ချုံးအပ်ရာဖြစ်သော ရာသိ” ဟု ပြုသည်။ [“ဧဝံ မူလာဒိတိ ဧဝံမူလာဒိနိ” ဟု ပါဠိ ၂ မျိုးရှိ၏။ “မူလတော ခန္ဓတော” စသည်ကို ထောက်၍ “မူလာဒိတိ” ဟု ဝိသေသနရှိသော ပါဠိသာသင့်သည်။ နိက္ခိပိတ္တံ၏ ကံမှာ မူလစသည် မဟုတ်၊ ကုသိုလ်စသော တရားများတည်း။]

မဟာပကရဏေ-ပဌာန်းကျမ်း၌၊ ဂဏနစာရ်-ရေတွက်ကြောင်းသင်္ချာ၏ ဖြစ်ပုံကို၊ အသလ္လက္ခေန္တာ-မမှတ်နိုင်ကုန်လတ်သော်၊ ဂဏနစာရ်-ကို၊ သမာနေန္တိ-တူမျှသည်ကို ပြုကြကုန်၏။ (ပြည့်အောင် ဖြည့်ကြကုန်၏။) တံ-ထိုအဋ္ဌကထာကဏ္ဍသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ ဒွိမတ္တဘာဏဝါရ်-၂ ပါးအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဘာဏဝါရ်ရှိသည်။ (ဟောတိ)၊ ပန-ကား၊ ဝိတ္ထာရိယမာနံ-သော်၊ ဝါ-လျှင်၊ အနန္တအပရိမာဏံ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ သကလမ္ပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပကရဏံ-ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ အတိရေကတေရသမတ္တဘာဏဝါရ်-တစ်ဆယ့်သုံးထက်ပိုလွန်သော ဘာဏဝါရ် အတိုင်းအရှည် ရှိသည်။ (ဟောတိ)၊ ပန-ကား၊ ဝိတ္ထာရိယမာနံ-သော်၊ ဝါ-လျှင်၊ အနန္တသည်၊ အပရိမာဏံ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊

စိတ္တဝိဘတ္တိ-စိတ္တဝိဘတ္တိလည်းကောင်း၊ ရူပဉ္စ-ရူပဝိဘတ္တိလည်းကောင်း၊ [ဝိဘတ္တိဟူသော နောက်ပုဒ် ကျေသည်။] နိက္ခေပေါ-နိက္ခေပရာသိလည်းကောင်း၊ [ရာသိဟူသော နောက်ပုဒ် ကျေသည်။] အတ္တဇောတနာ-အနက်တို့ကို ထွန်းပြရာ အတ္ထုဒ္ဓါရလည်းကောင်း၊ ဝါ-အဋ္ဌကထာကဏ္ဍလည်းကောင်း၊ (ဣတိ-ဤသို့) ဧတံဌာနံ-ဤဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းဟူသောပါဠိရပ်သည်၊ ဂမ္ဘီရံ-နက်နဲ၏၊ နိပုဏံ-သိမ်မွေ့၏၊ တမ္ပိ (ဌာနံ)-ထိုဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းဟူသော ပါဠိရပ်ကိုလည်း၊ ဗုဒ္ဓေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဂဏနစာရ်။ ။“ဂဏနပ္ပဝတ္တိ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ စရဏံ-ဖြစ်ခြင်း + စာရော-ခြင်း၊ ဂဏနာယ-ရေတွက်ကြောင်းဂဏန်း (သင်္ချာ)၏ + စာရော ဂဏနစာရော။ [“ဂဏနာ ဝုစ္စတိ အတ္ထိန္ဒကဂဏနာ” ဟု သီလက္ခန္ဓံ သာမညဖလသုတ် အဖွင့်၌ ဣတ္ထိလိနံဖြင့် “ဂဏနာ” ဟု ရှိ၏။]

သမာနေန္တိ။ ။သံ+အာ ပဗ္ဗ နိဓာတ်ဟု မကြဲဘဲ “သမာနံ” ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် “ဓာတွတ္တေ နာမသွံ”ဟူသော ခါဒိကဏ္ဍ (၁၂) မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်မျိုးဖြင့် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣ ပစ္စည်းသက်ရသော နာမဓာတ်ဟု သိစေလို၍ “သမာနံ ကရောန္တိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ပဌာန်းကျမ်းလာ ဂဏန်းသင်္ချာကို ဤအဋ္ဌကထာကဏ္ဍလာ သင်္ချာနှင့်တူအောင် ညှိရာဝယ် “လိုသည်ကို ဖြည့်၍ညှိခြင်း၊ ပိုသည်ကို လျှော့၍ညှိခြင်း”ဟု ၂ မျိုးရှိသောကြောင့် လိုသည်ကို ဖြည့်၍ညှိခြင်းဟု သိစေလိုသည်ဖြစ်၍ ဋီကာ၌ “ပူရေန္တိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

တံပိ။ ။ပိဖြင့် ကထာဝတ္ထုသာ ဗုဒ္ဓဘာသိတဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ပို့ချအပ်သော ပါဠိတော်ပင် ဖြစ်စေကာမူ ဤဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းလည်း “ဗုဒ္ဓဘာသိတ” ဖြစ်သည်ဟု ပေါင်းသည်။ [ယောဇနာ၌ကား “တံပိတိ ပိသဒ္ဓေါ ဝုစ္စမာနံ ဝိဘင်္ဂါဒိပ္ပကရဏံ အပေက္ခတိ-လာလတ္တံ့သော ဝိဘင်းကျမ်း စသည်ကို ဝဲသည်”ဟု ဆိုသည်။]

တဒနန္တရံ-ထိုဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော ကျမ်းသည်။) ဝိဘင်္ဂပွကရဏနာမ-ဝိဘင်းကျမ်းမည်၏။ တံ-ထိုဝိဘင်းကျမ်းကို၊ [ဝိဘတ္တံ၌စပ်]၊ ခန္ဓဝိဘင်္ဂီ-ခန္ဓဝိဘင်းလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ပစ္စယာကာရဝိဘင်္ဂီ-ပစ္စယာကာရဝိဘင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်းလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂီ-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဋ္ဌာရသဝိဓေ-တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တံ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုတစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးသော ဝိဘင်းတို့တွင်၊ ခန္ဓဝိဘင်္ဂီ-ကို၊ သုတ္တန္တဘာဇနိယအဘိဓမ္မဘာဇနိယပဉ္စပုစ္ဆကာနံ-သုတ္တန္တဘာဇနိယနည်း၊ အဘိဓမ္မဘာဇနိယနည်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ-၃ ပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္ထော-ပြီ၊ သော-ထိုခန္ဓဝိဘင်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ ပဉ္စမတ္တဘာဏဝါရော-၅ ပါး အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဘာဏဝါရရှိ၏၊ ဝါ-၅ ဘာဏဝါရအတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ [ပဉ္စ+မတ္တာ ပမာဏံ ယေသန္တိ ပဉ္စမတ္တာ၊ ပဉ္စမတ္တာ+ဘာဏဝါရာ ယဿာတိ ပဉ္စမတ္တဘာဏဝါရော၊ ရှေး၌ တိမတ္တဘာဏဝါရောကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း ပြုပါ။] ပန-ဆက်၊ ဝိတ္တာရိယမာနော အနန္တော အပရိမာဏော ဟောတိ၊ တတော-ထိုခန္ဓဝိဘင်းမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အာယတနဝိဘင်္ဂီဒယောပိ-အာယတနဝိဘင်းအစရှိသော ဝိဘင်းတို့ကိုလည်း၊ တိဟိ-၃ ပါးကုန်သော၊ ဧတေဟေဝ နယေဟိ-ဤနည်းတို့ဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ တေသု-ထိုအာယတနဝိဘင်းအစရှိသော ဝိဘင်းတို့တွင်၊ အာယတနဝိဘင်္ဂီ-သည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ အတိရေကဘာဏဝါရော-တစ်ဘာဏဝါရထက် အပိုအလွန်ရှိ၏၊ ဓာတုဝိဘင်္ဂီ-သည်၊ ဒွိမတ္တဘာဏဝါရော-၂ ပါးအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဘာဏဝါရရှိ၏၊ ဝါ-၏၊ သစ္စဝိဘင်္ဂီ-သည်၊ တထာ-ထို၂ ဘာဏဝါရအတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂီ-၌၊ သုတ္တန္တဘာဇနိယ-

အတိရေကဘာဏဝါရော။ ။ဘာဏဝါရတော+အတိရေကံ ယဿာတိ အတိရေကဘာဏဝါရော၊ အတိရေကဒွိဘာဏဝါရံ စသည်တို့၌လည်း “ဒွေ+ဘာဏဝါရာ ဒွိဘာဏဝါရံ၊ ဒွိဘာဏဝါရတော+အတိရေကံ ယဿာတိ အတိရေကဒွိဘာဏဝါရော၊ ဆ+ဘာဏဝါရာနိ ဆဘာဏဝါရံ၊ ဆဘာဏဝါရတော+အတိရေကံ ယဿာတိ အတိရေကဆဘာဏဝါရော”ဟုပြု၊ ရှေးနိဿယတို့၌ “အတိရေကဆဘာဏဝါရံ-အပိုအလွန်နှင့်တကွ ၆ ဘာဏဝါရရှိ၏”ဟုပေး၏၊ “အတိရေကေန သဟ ဆဘာဏဝါရံ ယဿာတိ အတိရေကဆဘာဏဝါရံ”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ သဟပုဒ်အကျေဉာဏ်စေလိုဟန်တူသည်၊ မိမိကား ဘာဏဝါရကို အတိရေက၏ အပါဒါန်ဖြစ်စေလိုသည်၊ “ပရောသတံ-တစ်ရာထက်အလွန်၊ တစ်ရာကျော်”စသည်တို့ကဲ့သို့တည်း။

တထာ သစ္စဝိဘင်္ဂီ။ ။သစ္စဝိဘင်္ဂီ-သည်၊ တထာ-ထို၂ ပါးအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဘာဏဝါရရှိ၏၊ ဤသို့ပေးလျှင် တထာသည် ရှေးဝါကျက ဒွိဘာဏဝါရောကို ပြန်၍ ညွှန်းသောကြောင့် “အတိဒေသ” အနက်ဟော နိပါတ်တည်း၊ တစ်နည်း - သစ္စဝိဘင်္ဂီ-သည်၊ တထာ

သည်။ နတ္ထိ-မရုံ၊ ဝါ-မပါ၊ ပန-ဆက်၊ ဧသ-ဤဣန္ဒြိယဝိဘင်းသည်။ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ အတိရေကဘာဏဝါရမတ္တော-တစ်ဘာဏဝါရထက်ပိုလွန်သော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ဝါ-တစ်ဘာဏဝါရကျော်ကျော် အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ပစ္စယာကာရဝိဘင်္ဂေါ-ပစ္စယာကာရဝိဘင်းသည်။ ဝါ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်းသည်။ ဆမတ္တဘာဏဝါရော-၏။ ပန-အထူးကား၊ ဧတ္ထ-ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း၌၊ ပဉ္စုပ္ပတ္တိ-သည်။ နတ္ထိ-မရုံ၊ သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်္ဂေါ-သည်။ အတိရေကဘာဏဝါရမတ္တော-၏။ သမ္ပပ္ပဓာနက္ကဒ္ဒိပါဒဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂဝိဘင်္ဂေါ-သမ္ပပ္ပဓာနဝိဘင်း၊ ပေမဂ္ဂဝိဘင်းတို့သည်။ တထာ-ထိုတစ်ဘာဏဝါရကျော်ကျော် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်၏။ ဈာနဝိဘင်္ဂေါ-သည်။ ဒွိဘာဏဝါရမတ္တော-၏။ [ဒွေ+ဘာဏဝါရော ဒွိဘာဏဝါရံ၊ ဒွိဘာဏဝါရံ+မတ္တာ ယဿာတိ ဒွိဘာဏဝါရမတ္တော၊] အပ္ပမညာဝိဘင်္ဂေါ-သည်။ အတိရေကဘာဏဝါရမတ္တော-၏။ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေါ-၌လည်း[ပိဖြင့် သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း မရှိချင်းတူသော ဣန္ဒြိယဝိဘင်းကို ပေါင်း၊] သုတ္တန္တဘာဇနီယံ-သည်။ နတ္ထိ၊ ပန-ဆက်၊ ဧသ-ဤသိက္ခာပဒဝိဘင်းသည်။ ဝါစနာမဂ္ဂတော၊ အတိရေကဘာဏဝါရမတ္တော၊ ပဋိသမ္ဘိဒဝိဘင်္ဂေါ-သည်။ တထာ-ထိုတစ်ဘာဏဝါရထက် ပိုလွန်သော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။

ဉာဏဝိဘင်္ဂေါ-ကို၊ ဒသဝိဓေန-အားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တော-အပ်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဧသ-ဤဉာဏဝိဘင်းသည်။ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ တိမတ္တဘာဏဝါရော-၏။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်္ဂေါပိ-ကိုလည်း၊ ဒသဝိဓေန၊ ဝိဘတ္တော၊ [ပိဖြင့် ဒသဝိဓချင်းတူသော ဉာဏဝိဘင်းကို ပေါင်းသည်။] ပန-ဆက်၊ ဧသ-ဤခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်းသည်။ ဝါစနာမဂ္ဂတောတိမတ္တဘာဏဝါရော၊ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေါ- ကို၊ တိဝိဓေန- အားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တော၊ ပန-ဆက်၊ ဧသ-ဤဓမ္မဟဒယဝိဘင်းသည်။ အတိရေကဒွိဘာဏဝါရမတ္တော-၂ ဘာဏဝါရထက် ပိုလွန်သော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသော ဝိဘင်းတို့သည်လည်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်း၊ ဝိတ္တာရိယမာနာ အနန္တာ အပရိမာဏာ ဟောန္တိ၊ [နိဂုံးကို ပြလို၍ ဧဝံစသည်ကိုမိန့်၊] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဧတံ ဝိဘင်္ဂပွကရဏံ-ဤဝိဘင်းကျမ်းသည်။ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ ပဉ္စတ္ထိသမတ္တဘာဏဝါရံ-၃၅ ပါး အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဘာဏဝါရရှိ၏။ ပန-ကား၊ ဝိတ္တာရတော အနန္တံ အပရိမာဏံ ဟောတိ။

ဒွိမတ္တဘာဏဝါရော-ရှိ၏။ ဤသို့ပေးလျှင် ရှေးဝါကျက ဒွိမတ္တဘာဏဝါရောကို ဆွဲငင်သောကြောင့် တထာသည် “အနုကမ္မနတ္ထ” နိပါတ်တည်း၊ ဓာတုဝိဘင်္ဂေါ-သည်။ ဒွိမတ္တဘာဏဝါရော-ရှိသည်။ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထိုအတူ၊ သစ္စဝိဘင်္ဂေါ-သည်။ ဒွိမတ္တဘာဏဝါရော-ရှိ၏။ ဤသို့ပေးလျှင် တထာသည် “ဥပမေယျဇောတက” နိပါတ်တည်း၊ ဤဥပမေယျဇောတကနိပါတ်ကိုပင် ဥပမာနိဂုံးဟုလည်း သုံးနှုန်းကြသေး၏။

တဒနန္တရံ-ထိုဝိဘင်းကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတံ-သည်၊) ဓာတုကထာ ပကရဏ်နာမ-ဓာတုကထာကျမ်းမည်၏။ တံ-ထိုဓာတုကထာကျမ်းကို၊ သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော-သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟောပုဒ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝိပ္ပယုတ္တေန သင်္ဂဟိတံ အသင်္ဂဟိတံ-ဝိပ္ပယုတ္တေန သင်္ဂဟိတံ အသင်္ဂဟိတံပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စုဒ္ဓသဝိဓေန-၁၄ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တံ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီ၊ [ဤ ပုဒ်တို့၏ အနက်အကျယ်ကို ဓာတုကထာအရကောက်၌ ကြည့်ပါ။] တံ-ထိုဓာတု ကထာကျမ်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော အတိရေကဆဘာဏဝါရမတ္ထံ၊ ဝိတ္ထာရိယမာနံ ပန အနန္တံ အပရိမာဏံ ဟောတိ။

တဒနန္တရံ-ထိုဓာတုကထာကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတာ-သည်၊) ပုဂ္ဂလ ပညတ္တိနာမ-ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းမည်၏။ [ဤ၌ ပကရဏသဒ္ဓါ မပါဘဲ အရာဌာန အားလျော်စွာ ကျမ်းဟု ပေးနိုင်သည်။] သာ-ထိုပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းကို၊ ခန္ဓပညတ္တိ-ခန္ဓပညတ္တိလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ-ပုဂ္ဂလပညတ္တိလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဆဗ္ဗဓေန-အားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တာ-အပ်ပြီ၊ သာ-ထိုပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော အတိရေကပဉ္စဘာဏဝါရာ၊ ဝိတ္ထာရိယမာနာ ပန အနန္တာ အပရိမာဏာဝံ ဟောတိ။

တဒနန္တရံ-ထိုပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတံ-သည်၊) ကထာဝတ္ထု ပကရဏ်နာမ-ကထာဝတ္ထုကျမ်းမည်၏။ တံ-ထိုကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ သကဝါဒေ၊ ပေ၊ သမောဓာနေတွာ ဝိဘတ္တံ၊ တံ-ထိုကထာဝတ္ထုကျမ်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-ဖြင့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ပေါတ္ထကေ-ပေစာ၌၊ ဝါ-စာအုပ်၌၊ လိခိတံ-ရေးအပ်သော ပါဠိကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊ သင်္ဂဟိတံအာရောပိတနယေန-သံဂါယနာသို့ တင်အပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဒီဃနိကာယပ္ပမာဏံ-ဒီဃနိကာယ် မမာဏရှိ၏။ [“ယခုလက်ရှိစာအုပ်၌ ပေယျာလမြှုပ်၍ ရေးသားအပ်သော ပါဠိကို မရေတွက်ဘဲ သံဂါယနာတင်ထားအပ်သည့်အတိုင်း ရေတွက်လျှင် ဒီဃနိကာယ်လောက် ရှည်လျားသည်”ဟူလို] ဝိတ္ထာရိယမာနံ ပန-တာဝတိံသာ၌ ဘုရားရှင်ဟောတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း အကျယ်ချဲ့အပ်သော်ကား၊ အနန္တံ အပရိမာဏံ ဟောတိ။

တဒနန္တရံ-ထိုကထာဝတ္ထုကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတံ-သည်၊) ယမကံနာမ-ယမိုက်ကျမ်းမည်၏။ တံ-ထိုယမိုက်ကျမ်းကို၊ မူလယမကံ-မူလယမိုက်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဣန္ဒြိယယမကံ-ဣန္ဒြိယယမိုက်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒသဝိဓေန ဝိဘတ္တံ၊ တံ-ထိုယမိုက်ကျမ်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အရှင်သာရိပုတ္တရာ ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝိသဘာဏဝါရသတံ-နှစ်ဆယ်အလွန်ရှိသော ဘာဏဝါရတစ်ရာရှိ၏။ ဝါ-တစ်ရာနှစ်ဆယ်သော ဘာဏဝါရရှိ၏။ ဝိတ္ထာရတော ပန အနန္တံ အပရိမာဏံ ဟောတိ။

တဒနန္တရံ-ထိုယမိုက်ကျမ်း၏အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတံ-သည်။) မဟာပကရဏံ နာမ-ကြီးစွာသောကျမ်းမည်၏။ ပဌာနံတိပိ-ပဌာန်းကျမ်းဟူသော အမည်သည် လည်း၊ တဿေဝ-ထိုမဟာပကရဏ၏ပင်၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ တံ-ထိုပဌာန်း ကျမ်းကို၊ ဟေတုပစ္စယော-ဟေတုပစ္စည်းလည်းကောင်း၊ ပေ၊ အဝိဂတပစ္စယော- အဝိဂတပစ္စည်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တာဝ-တိက်ဒုက်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ပစ္စယဝသေန-ပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ စတုဝိသတိဝိဓေန-၂၄ ပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တံ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ-ဤအရာ၌၊ ပဌာနံ-ပဌာန်းကို၊ သမာနေတဗ္ဗ- တူမျှသည်ကို ပြုထိုက်၏။ . . .ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ကုသလတ္ထိကာဒယော-ကုသလတိက် အစရှိသော တရားတို့ သည်၊ ဒွါဝိသတိ-၂၂ ပါးသော၊ တိကာနာမ-တိက်တို့မည်၏။ ဟေတု ဓမ္မာ၊ န ဟေတု ဓမ္မာ၊ ပေ၊ သရဏာ ဓမ္မာ၊ အရဏာ ဓမ္မာတိ-ဟေတု ဓမ္မာ၊ ပေ၊ သရဏာ ဓမ္�ာ၊ အရဏာ ဓမ္မာဟူကုန်သော၊ ဣမေ-ဤတရားတို့သည်၊ သတံ-တစ်ရာသော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့မည်၏။ အပရေဝိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ဓမ္မာ၊ အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ဓမ္မာ၊ ပေ၊ ခယေ ဉာဏံ၊ အနုပ္ပာဒေ ဉာဏံတိ-ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ဓမ္မာ၊ ပေ၊ အနုပ္ပာဒေ ဉာဏံဟူကုန်သော၊ ဒွါစတ္တာလီသ- ၄၂ ပါးသည်၊ သုတ္တန္တိကဒုကာနာမ-သုတ္တန္တိကဒုက်တို့မည်၏။ တေသု-ထိုတိက်၊ ဒုက်တို့တွင်၊ ဒွါဝိသတိ-၂၂ ပါးသော၊ တိကာ-တိက်တို့လည်းကောင်း၊ သတံ- တစ်ရာသော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့ လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ အယံ-ဤတိက်၊ ဒုက်သည်၊ အာဟစ္စ-ဌာန်ကရိုဏ်းတို့ကို ထိခိုက်၍၊ (တစ်နည်း) အာဟစ္စ-အထူးပြု၍၊ [အာဟစ္စ ကို “ဝိသေသေတွာ”ဟု ခိုကာကျော်၌ ဖွင့်သည်။] ဘာသိတာ-ဟောတော်မူအပ် သော၊ ဇိနဝစနဘူတာ-ဘုရားစကားတော်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေန-သဗ္ဗညု ဘုရားရှင်သည်၊ ဒေသိတာ - ဟောတော်မူအပ်သော၊ သတ္တန္တံ ပကရဏာနံ- အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့၏၊ မာတိကာ နာမ-မာတိကာ မည်၏။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အပရေ-၂၂ ပါးသော တိက်၊ တစ်ရာသောဒုက်တို့မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဒွါစတ္တာလီသ-၄၂ ပါးသော၊ သုတ္တန္တိကဒုကာ-သုတ္တန္တိကဒုက် တို့ကို၊ ဝါ-တို့သည်၊ ကုတော-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မှ၊ ပဘဝါ-စ၍ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ကေန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ထပိတာ-ထားအပ်ကုန်သနည်း၊ ကေန-သည်၊ ဒေသိတာ-ဟောအပ်ကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တတ္ထေပုဘဝါ-တစ်ရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ် ဟူသော အစအမွန်ရှိကုန်၏၊ တေန-ထိုတစ်ရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိ ပုတ္တရာထေရ်သည်၊ ထပိတာ-ကုန်ပြီ၊ တေန-သည်၊ ဒေသိတာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။ [“သေနာယ+ပတိ သေနာပတိ၊ ဓမ္မေန+သေနာပတိ ဓမ္မသေနာပတိ” စသည်ဖြင့် ဂဏ္ဍိ၌ ပြု၏။]

ပန-ဆက်၊ ဣမေ-ဤသုတ္တန္တိကဒုက်တို့ကို၊ ထပေန္တော-ထားတော်မူလသော်၊ ဝါ-ထားတော်မူသော၊ ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တရာ ထေရ်သည်၊ သာမုတ္တံသိကေန-မိမိကိုယ်တိုင် ထုတ်ဖော်၍ သိတတ်သော၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဉာဏေန-ဉာဏ်ဖြင့်၊ န ထပေသိ-ထားတော်မူသည် မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ ဧကုတ္တရိယံ-(တစ်ပါး တစ်ပါးသော အင်္ဂါဖြင့် ပိုလွန်သော) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌ လာသော၊ ဧကနိပါတဒုကနိပါတ်-ဧကနိပါတ် ဒုကနိပါတ်ကို၊ သင်္ဂီတိဒသုတ္တရသုတ္တန္တေဟိ-သင်္ဂီတိသုတ် ဒသုတ္တရသုတ်တို့နှင့်၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဧကနိပါတဒုကနိပါတသင်္ဂီတိဒသုတ္တရသုတ္တန္တေဟိ” ဟု တစ်ပုဒ်တည်း ရှိ၏၊ စဉ်းစားပါလေ၊] အာဘိဓမ္မကထေရာနံ-အာဘိဓမ္မာကို သင်ယူကုန်သောထေရ်တို့၏၊ သုတ္တန္တံ-သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ အကိလမနတ္ထံ-မပင်ပန်းခြင်း အကျိုးငှာ၊ ထပိတာ-ထားအပ်ကုန်ပြီ။

သာမုတ္တံသိကေန။ ။သာမုတ္တံသိကာတိ သာမံ+ဥတ္တံသိကာ အတ္တနာယေဝ+ဥဒ္ဓရိတွာ+ဂဟိတာ။-မဟာဝါ၊ တေရသကဏ်ဋီကာ၊ ဤဋီကာဖွင့်အတိုင်း မိမိဉာဏ်ဖြင့် ထုတ်ဖော်၍ ယူအပ် သိအပ်သော ဒေသနာကို “သာမုတ္တံသိကဒေသနာ”ဟု ခေါ်ရကား ဤ၌လည်း မိမိကိုယ်တိုင် ထုတ်ဖော်၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ကို သာမုတ္တံသိကဉာဏ်ဟု ဆိုသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တနော ဉာဏေန” သည် သာမုတ္တံသိက၏ သရုပ်ပြအဖွင့်တည်းဟု ကြံပါ။

ဧကုတ္တရိယံ။ ။နောက်၌ “ဧကေကအင်္ဂါတိရေကဝသေန”ကို ကြည့်၍ “ဧကေန-တစ်ပါး တစ်ပါးသော အင်္ဂါဖြင့်+ဥတ္တရော-ပိုလွန်သော နိကာယ်တည်း၊ ဧကုတ္တရော-ကာယ်၊ ဧကုတ္တရနှင့် အင်္ဂုတ္တရသည် သဘောတူပင်တည်း၊ [အင်္ဂုတ္တိရိဋီကာ၌ “အင်္ဂေဟိ+ဥတ္တရော အဓိကော အင်္ဂုတ္တရော”ဟု ပြသည်၊] ဒုကနိပါတ်သည် ဧကနိပါတ်ထက် အင်္ဂါတစ်ပါး ပိုလွန်၏၊ တိကနိပါတ်သည် ဒုကနိပါတ်ထက် အင်္ဂါတစ်ပါး ပိုလွန်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဧကဒသနိပါတ်တိုင်အောင် သိပါ၊ ထို့နောက် “ဧကုတ္တရေ-တစ်ပါးတစ်ပါးသော အင်္ဂါဖြင့် ပိုလွန်သော အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ်၌+အာဂတံ-လာသော နိပါတ်တည်း၊ ဧကုတ္တရိယံ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဣကမ္မ ကကို ယပြု၊ “ဧကနိပါတဒုကနိပါတ်”၌ စပ်ပါ၊ ဤနိပါတ်ကိုလည်း “သမောဓာနေတွာ”၌ စပ်ပါ၊ ထိုသမောဓာနေတွာလည်း သဟာဒိယောဂဝန္တပုဒ်တည်း၊ [“တေန သမောဓာနေတွာ”ဟူသော လာလတံ ဝါထာပါဒကို ထောက်ပါ၊] ဤစကားစဉ်အရ “ဧကုတ္တရိယံ ပန ဧကနိပါတဒုကနိပါတ် သင်္ဂီတိ ဒသုတ္တရသုတ္တန္တေဟိ သမောဓာနေတွာ”ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေသင့်ပါသည်။

ယောဇနာ။ ။“ဧကေန အင်္ဂေန+ဥတ္တရံ အဓိကံ ဧကုတ္တရံ၊ တံ ဧတသ္မိံ နိကာယေ အတ္တိတိ ဧကုတ္တရိ”ဟု အဿတ္တိအနက်၌ ဤပစ္စည်းသက်ဟု ယောဇနာဆို၏၊ ဧကုတ္တရိယံ-ဧကုတ္တရနိကာယ်၌”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ နိကာယ်ကို အရကောက်ရသော “ဧကုတ္တရိ”ပုဒ်သည် ဣတ္ထိလိင် မဖြစ်နိုင်၊ ဣတ္ထိလိင်ဆိုပြန်လျှင် ဤကာရန္တနောင် ဣနိပစ္စည်းသက်ရသည်သာ များ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုသဒ္ဒါနှင့် အနက်ကြိပုံနှင့် စဉ်းစားကြပါ၊ ပရိဝါပါဠိတော်၌ “ဧကုတ္တရိက”ဟု ခေါ်အပ်သော နယတစ်မျိုးရှိသည်။

ပန-ဆက်။ ဧတေ-ထိုသုတ္တန္တိကဒုက်တို့ကို၊ ဧကသ္မိံ နိက္ခေပကဏ္ဍေယေဝ-
 တစ်ခုတည်းသော နိက္ခေပကဏ္ဍ၌သာလျှင်၊ မတ္ထကံ-အပြီးအဆုံးသို့၊ ပါပေတွာ-
 ရောက်စေ၍၊ ဝိဘတ္တာ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ သေသဌာနေသု-နိက္ခေပကဏ္ဍမှ
 ကြွင်းသော ဌာနတို့၌၊ ယာဝသရဏဒုကာ-သရဏဒုက်တိုင်အောင်၊ အဘိဓမ္မော-
 အဘိဓမ္မာကို၊ ဝိဘတ္ထော-ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီ။

[ပဌာန်း၌ တိကံ ဒုက်တို့ကို သရဏဒုက်တိုင်အောင် ဝေဖန်ပုံကို ပြလျက်
 သေသဌာနေသု၊ ပေ၊ ဝိဘတ္ထောဟူသော စကားကို မြဲစေလိုသောကြောင့် “သမ္မာ
 သမ္ဗုဒ္ဓေန ဟိ” စသည်ကိုမိန့်၊] ဟိ-မှန်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-သည်၊ အနုလောမပဌာနေ-
 အနုလောမပဌာန်း၌၊ ဒွါဝိသတိ-၂ ပါးသော၊ တိကေ-တိက်တို့ကို၊ နိဿာယ-
 မှီ၍၊ တိကပဌာနနာမ-တိကပဌာန်း မည်သည်ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ-ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီ၊
 သတံ-တစ်ရာသော၊ ဒုကေ-ဒုက်တို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဒုကပဌာနနာမ-ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ-
 ပြီ၊ တတော-ထိုဒုကပဌာန်းမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဒွါဝိသတိ-သော၊ တိကေ-တို့ကို၊
 ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဒုကသတေ-ဒုက်တစ်ရာ၌၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ဒုကတိကပဌာန
 နာမ-ဒုကတိကပဌာန်းမည်သည်ကို၊ ဒဿိတံ-ပြီ၊ တတော-ထိုဒုကတိကပဌာန်းမှ၊
 ပရံ-၌၊ ဒုကသတံ-ဒုက်တစ်ရာကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဒွါဝိသတိယာ-သော၊ တိကေသု-
 တို့၌၊ ပက္ခိပိတွာ-၍၊ တိကဒုကပဌာနနာမ-တိကဒုကပဌာန်းမည်သည်ကို၊ ဒဿိတံ-
 ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန-ကား၊ တိကေ-တို့ကို၊ တိကေသုယေဝ-တိုက်တို့၌ပင်လျှင်၊
 ပက္ခိပိတွာ-၍၊ တိကတိကပဌာနနာမ-ကို၊ ဒဿိတံ-ပြီ၊ ဒုကေစ-ဒုက်တို့ကိုလည်း၊
 ဒုကေသုယေဝ-ဒုက်တို့၌ပင်လျှင်၊ ပက္ခိပိတွာ ဒုကဒုကပဌာနနာမ-ကို၊ ဒဿိတံ-
 ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့...တိကံ-တိကမည်သော၊ ပဌာနဝရံစ-မြတ်သောပဌာန်းလည်း
 ကောင်း၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သော၊ ဒုကံ-ဒုကပဌာန်းလည်းကောင်း၊ ဒုကတိကဉ္စေ-ဒုက
 တိကပဌာန်းလည်းကောင်း၊ တိကဒုကဉ္စ - တိကဒုကပဌာန်းလည်းကောင်း၊
 တိကတိကဉ္စေ- တိကတိကပဌာန်းလည်းကောင်း၊ ဒုကဒုကဉ္စ-ဒုကဒုကပဌာန်း

တေပနေတေ။ ။ဤပုဒ်ကို ဂဏ္ဍိ၌ အစွဲအမျိုးမျိုး ပြ၏၊ “သော ပနေသော၊ သာ
 ပနေသာ၊ တေပနေတေ” စသော သဗ္ဗနာမ် ၂ ထပ်ကျော့ပုဒ်တို့သည် ရှေ့ဝါကျ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော
 အနီးစကားကိုသာ စွဲလေ့ရှိ၏၊ ပနသဒ္ဓါလည်း ဥပဇ္ဈာသဇောတကချည်းများ၏၊ ထို့ကြောင့်
 တေ ဧတေဖြင့် လွန်ခဲ့သော သုတ္တန္တိကဒုက်ကိုသာ စွဲသင့်သည်၊ “တေ+ဧတေ-ထိုဆိုအပ်ပြီး
 ကုန်သော+ဤသုတ္တန္တိကဒုက်တို့သည်” ဟုလည်း ပေးနိုင်ပါ၏။ [အများကား နောက်ပုဒ်အတွက်
 အနက်မရှိ ကြံ၍ ပေးကြလေသည်။]

ဧကသ္မိံ၊ ပေဝိဘတ္ထော။ ။သုတ္တန္တိကဒုက်တို့ကို နိက္ခေပကဏ္ဍ တစ်ကဏ္ဍ၌သာ အပြီး
 ရောက်စေပါသည်၊ နောက်နောက် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၌ ထိုဒုက်များကို မပြတော့ပါ၊ [နိက္ခေပ
 ကဏ္ဍမှ ကြွင်းသောသေသဌာန (ပဌာန်းတိုင်အောင် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်)တို့၌ကား “ဒုက
 မာတိကာ၏အဆုံး သရဏဒုက်တိုင်ရုံသာ ဆိုင်ရာအဘိဓမ္မာကို အကျယ်ဝေဖန်ပါသည်” ဟူလို။

လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-သို့) အနုလောမာမိ-အနုလုံ၌၊ ဆနယာ-၆ ပါးသော နည်းတို့သည်၊ သုဂမ္ဘိရာ-လွန်စွာ နက်နဲကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ (ဝုတ္တံ-ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။) ... ပစ္စနီယပဋ္ဌာနေပိ-ပစ္စနီယပဋ္ဌာန်း၌လည်း၊ ဒွါဝိသတိ-သော၊ တိကေ-တို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တိကပဋ္ဌာနနာမ-ကို၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌ-ပြီ)၊ ပေ၊ ဒုကဒုကပဋ္ဌာနနာမ-ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ပစ္စနီယေပိ-ပစ္စနီယ၌လည်း၊ ဆဟိ-ကုန်သော၊ နယေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပဋ္ဌာန-ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌ-ပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ တိကဉ္စ၊ ပေ၊ သုဂမ္ဘိရာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

တတော-ထိုပစ္စနီယပဋ္ဌာန်းမှ၊ ပရံ၊ အနုလောမပစ္စနီယေပိ-၌လည်း၊ ဧတေနဝ ဥပါယေန-ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဆ-ကုန်သော၊ နယာ-တို့ကို၊ ဒသိတာ-ပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ တိကဉ္စပဋ္ဌာနဝရံ၊ ပေ၊ သုဂမ္ဘိရာတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော-အဋ္ဌကထာဆရာသည်)၊ အာဟ-ပြီ။ ... တဒနန္တရံ-ထိုအနုလောမပစ္စနီယ၏ အခြားမဲ့၌၊ ပစ္စနီယာနုလောမေပိ-၌ လည်း၊ ဆဟိ-ကုန်သော၊ ဧတေဟေဝ နယေဟိ-တို့ဖြင့်သာလျှင်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌ-ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ တိကဉ္စ၊ ပေ၊ သုဂမ္ဘိရာတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ ... ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အနုလောမေ-အနုလုံ၌၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ပဋ္ဌာနာနိ-ပဋ္ဌာန်းတို့လည်းကောင်း၊ ပဋိလောမေ-ပဋိလုံ၌၊ ဆ-ကုန်သော၊ (ပဋ္ဌာနာနိ-တို့လည်းကောင်း၊) အနုလောမပစ္စနီယေ-၌၊ ဆ (ပဋ္ဌာနာနိ-တို့လည်းကောင်း၊) ပစ္စ နီယာနုလောမေ-၌၊ ဆပဋ္ဌနာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဋ္ဌာန-ကို၊ သမာ နေတဗ္ဗံ-တူသည်ကို ပြုထိုက်၏။ ဣတိ-သို့၊ [ဣတိတစ်လုံး ကျေ] စတုဝိသတိ သမန္တပဋ္ဌာနသမောဓာနံ-၂၄ ပါးသော သမန္တပဋ္ဌာန်းတို့ကို ပေါင်းစုရာဖြစ်သော၊ ဣဒံ ပဋ္ဌာနံ-ဤပဋ္ဌာန်းကျမ်းသည်၊ မဟာပကရဏံ နာမ-မဟာပကရဏ မည်၏။

၄။ သာဂရစိန္တာကို ပြခန်း

[ပါဠိသန္နိဝေသကို ပြပြီး၍ အဘိဓမ္မာ၏နက်နဲပုံကို ထင်ရှားစေခြင်းငှာ သံသာရသာဂရစသော သာဂရတို့နှင့်တကွ နယသာဂရကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဣဒါနိ”စသည်ကို မိန့်၊ ယခုပြအပ်လတုံသော သာဂရ ၄ ပါးတို့တွင် နယသာဂရသာ လိုရင်းဖြစ်သည်။] ဣဒါနိ-ပါဠိသန္နိဝေသကို ပြပြီးရာယခုအခါ၌၊ ဣမဿ အဘိဓမ္မဿ-ဤအဘိဓမ္မာ၏၊ ဂမ္ဘီရဘာဝဝိဇာနနတ္ထံ-နက်နဲသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ သံသာရသာဂရော-သံသာရသာဂရလည်းကောင်း၊ ဇလ သာဂရော-လည်းကောင်း၊ နယသာဂရော-လည်းကောင်း၊ ဉာဏသာဂရော-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ သာဂရ-သာဂရတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။ တတ္ထ-ထိုငှာပါးသောသာဂရတို့တွင်၊ သံသာရသာဂရော

နာမ-သံသာရသာဂရမည်သည်။ (“သံသာရဝဋ်”၌ တုလျတ် လိင်္ဂိတ်စပ်) ခန္ဓာနဉ္စ
 ပေ၊ ပဝုစ္စတိတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ သံသာရဝဋ်-သံသာရ
 ဝဋ်တည်း။ [ခန္ဓာနဉ္စ-ခန္ဓာတို့၏လည်းကောင်း၊ ဓာတုအာယတနာနဉ္စ (ဓာတုအာ
 ယတနာနဉ္စ)-ဓာတ်၊ အာယတနတို့၏လည်းကောင်း၊ (နံ၌ ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်
 ချေထားသည်။) အဗ္ဗောဓိန္ဒ-အဆက်မပြတ်၊ ဝတ္ထမာနာ-ဖြစ်သော၊ ပဋိပါဠိ-အစဉ်
 ကို၊ သံသာရောတိ-သံသာရဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-အပ်၏။]

ပန-ဆက်၊ သွာယံ (သော+အယံ) သံသာရသာဂရော-ထိုသံသာရသာဂရ
 သည်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣမေသံ သတ္တာနံ-ဤသတ္တဝါတို့၏ ဥပ္ပတ္တိယာ-ဖြစ်ခြင်း၏၊
 ပုရိမာ-ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ကောဋိ-အစွန်းအစ၊ အပိုင်းအခြားသည်၊ န ပညာယတိ-
 မထင်ရှား၊ (တစ်နည်း) ကောဋိ-ကို၊ န ပညာယတိ-အပြားအားဖြင့် မသိအပ်
 မသိနိုင်၊ ဟိ-မှန်၊ (မထင်ရှားဟူသော စကားသည် မှန်၏) ဧတ္ထကာနံ-ဤမျှအတိုင်း
 အရှည်ရှိကုန်သော၊ ဝဿသတာနံဝါ-အနှစ်အရာတို့၏လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း)
 ဧတ္ထကာနံ ဝဿသတာနံဝါ-အနှစ်ရာပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏လည်းကောင်း၊
 [ဧတ္ထကာနံကို နောက်ပုဒ်တို့၌လိုက်စေ၊] ဧတ္ထကာနံ-ကုန်သော၊ ဝဿသဟဿာနံ
 ဝါ-အနှစ်အထောင်တို့၏လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထကာနံ ဝဿသဟဿာနံ
 ဝါ-အနှစ်ထောင်ပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထကာနံ-ကုန်သော၊
 ဝဿသတသဟဿာနံဝါ-အနှစ်အသိန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထ
 ကာနံ ဝဿသတသဟဿာနံဝါ-အနှစ်သိန်းပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏လည်း
 ကောင်း၊ ဧတ္ထကာနံ-ကုန်သော၊ ကပ္ပသတာနံဝါ-ကမ္ဘာအရာတို့၏လည်းကောင်း၊
 (တစ်နည်း) ဧတ္ထကာနံ ကပ္ပသတာနံဝါ-ကမ္ဘာရာပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏လည်း
 ကောင်း၊ ဧတ္ထကာနံ၊ ကပ္ပသဟဿာနံ ဝါ - ကမ္ဘာအထောင်တို့၏လည်းကောင်း၊

သံသာရသာဂရော။ ။ “သာဂရေဟိ နိဗ္ဗတ္တော သာဂရော” အရ သာဂရမင်းသားတို့
 ဖြစ်စေအပ်၊ တူးအပ်သောကြောင့် ဆားငံသမုဒ္ဒရာရေကို လောကီကျမ်းဆရာတို့က သာဂရဟု
 ခေါ်ဆိုကြသတတ်၊ ထိုသမုဒ္ဒရာရေကဲ့သို့ အပ္ပမေယျအနန္တဖြစ်သော သံသာရကိုလည်း
 “သာဂရော ဝိဟာတိ သာဂရော” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပြု၍ “သာဂရ” ဟု ခေါ်ရသည်၊ သာဂရပုဒ်ကို
 ကား “သဟ+ဂရေန ယော ဝတ္တတိတိ သာဂရော-မွေးဖွားစဉ်က အဆိပ်နှင့်တကွ မွေးဖွားလာ
 သောကြောင့် ထိုမင်းသားကို “သာဂရ” ဟု ခေါ်သတတ်၊ သံသရဏံ-ခန္ဓာ ဓာတ် အာယတန
 တို့၏ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်း၊ သံသာရော-ခြင်း၊ သံပုဗ္ဗ သရဓာတ်၊ သံသည် သမ္ပန္နအနက်ဟော၊
 သရဓာတ်သည် ဂတိအနက်ဟော။

သွာယံ၊ ပေ၊ အနုမတဂ္ဂေါဝ။ ။ သွာယံကို ရှေ့ဝါကျရှိ သံသာရသာဂရောကို ပြန်၍
 စွဲနိုင်၏၊ စွဲရိုးထုံးစံလည်း ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဣမိနာ ပန နယေန “သံသာရသာဂရော” ဟု
 စာအုပ်များ၌ ရှိရာဝယ် “သံသာရသာဂရော” ပိုသည်ဟု ထင်သည်၊ ထိုသွာယံကိုလည်း အနု
 မတဂ္ဂေါ၌ လှမ်းစပ်၊ သွာယံနောက်က “ယသ္မာ” ၏ နယ်မှာ “အထ ပစ္စာ သမာဝိ” တိုင်ရုံသာ
 တည်း၊ ထိုယသ္မာကို “ကောဋိ န ပညာယတိ” ၌ စပ်၊ “ဧတ္ထကာနံ ဟိ ပေ၊ အယံ ပရိစ္ဆေဒေါ

(တစ်နည်း) ဧတ္တကာနံ ကပ္ပသဟဿာနံဝါ-ကမ္ဘာထောင်ပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏ လည်းကောင်း၊ ဧတ္တကာနံ, ကပ္ပသတသဟဿာနံ ဝါ-ကမ္ဘာအသိန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တကာနံ, ကပ္ပသတသဟဿာနံဝါ-ကမ္ဘာသိန်းပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏လည်းကောင်း၊ မတ္ထကေ-အထက်၌၊ ဝါ-အထက်တုန်းက၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊ ဥပ္ပန္နာ-စ၍ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တတော-ထိုမျှလောက်သော နှစ်, ထိုမျှလောက်သော ကမ္ဘာမှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဝါ-ရှေးတုန်းက၊ (သတ္တာ-တို့သည်) နာဟေသံ (န+အဟေသံ)-မဖြစ်ခဲ့ဘူးကုန်၊ ဣတိဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ အသုကဿနာမရညော-ထိုမည်သော မင်း၏၊ ကာလေ-လက်ထက်၌၊ (သတ္တာ-တို့သည်) ဥပ္ပန္နာ၊ အသုကဿ ဗုဒ္ဓဿ-ထိုမည်သော ဘုရား၏၊ ကာလေ-လက်ထက်တော်၌၊ (သတ္တာ-တို့သည်) ဥပ္ပန္နာ၊ တတော-ထိုမည်သော မင်း, ထိုမည်သော ဘုရား၏လက်ထက်မှ၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဝါ-က၊ (သတ္တာ) နာဟေသံ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ အယံ ပရိစ္ဆေဒေါ-ဤအပိုင်းအခြားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣတော-ဤမည်သောမင်း, ဤမည်သောဘုရားရှင်မှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာသည်၊ နာဟောသိ (န+အဟောသိ)-မဖြစ်ခဲ့ဘူးသေး၊ အထပစ္ဆာ-ထိုမှနောက်၌၊ သမဘဝိ-စ၍ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဝိဇ္ဇာယ-၏၊ ပုရိမာ-ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ကောဋီ-သည်၊ န ပညာယတိ၊ (တစ်နည်း) ကောဋီ-ကို၊ န ပညာယတိ၊ (ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဣတိတစ်လုံး အကျေကြ်)၊ ဣမိနာ နယေန-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ သံသာရသာဂရော-သည်၊ အနမတဂေါဝ-သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြား မရှိသည်သာ၊ ဝါ-မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသည်သာ၊ (တစ်နည်း) အနမတဂေါဝ(အန+အမတဂေါဝ)-နှစ်ရာထောင်လောက်, ဉာဏ်ဖြင့်လျှောက်လည်း, မဖောက်မပြန်, ဧကန်မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြား ရှိသည်သာ၊ ဝါ-နှစ်ရာထောင်လောက်, ဉာဏ်ဖြင့်လျှောက်လည်း, မဖောက်မပြန်, ဧကန်သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြား မရှိသည်သာ။

နတ္ထိ”ကား ပုရိမာကောဋီ န ပညာယတိ၏ ဒဠိဝါကျဖြစ်သောကြောင့် လိုရင်းမဟုတ်၊ သမဘဝိတိ၌ ဣတိကိုလည်း “ဣတိ (တသွာ)”ဟု နိယမဟေတွတ္တ ဆိုရသည်၊ “ဣမိနာ ပန”၌ ပနသဒ္ဒါသည် သွယ်တုန်းက ရှေးဝါကျနှင့်ဆက်သွယ်သော ဥပနာသဇောတကတည်း၊ “ယသွာ၊ ဝေ၊ သမဘဝိ”တွင်လည်း “ဣမေသံ၊ ဝေ၊ အယံ ပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ”သည် သတ္တဝါ၏အစမရှိပုံကို ပြသော ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်စကားတည်း၊ “ပုရိမာ၊ ဝေ၊ အထ ပစ္ဆာ သမဘဝိ”သည် အဝိဇ္ဇာဟူသော တရား၏ အစမရှိပုံကို ပြသော ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်စကားတည်း။

အနမတဂေါဝ။ ။ “အညာတဂေါ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ အနမတကို “အညာတ”ဟု ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “မညတေတိ မတော၊ မတောယေဝ အမတော”ဟု (အ)အနက်မရှိ တဗ္ဘာဝ ဝုတ္တိကမ္မစာရည်းကြုံ၊ ထိုနောက်မှ “အမတော+အဂေါ အမတဂေါ-သိအပ်သော အပိုင်းအခြား

[သာဂရ ၄ မျိုးကို အကျဉ်းချုပ်ပေါင်း၍ ပြုပြီးနောက် တစ်ပါးပြီး တစ်ပါး အကျယ်ချဲ့ရာဝယ် နောက်ပက္ခကို ပက္ခန္ဓရဟု မှတ်ပါ။ ပေါင်းပြီးစိတ်ပြု၊ နောက်ပက္ခ၊ ယူကြပက္ခန္ဓာ။] ပန-ကား၊ (သံသာရသာဂရမှတစ်ပါး ဇလသာဂရကား၊) မဟာသမုဒ္ဒေါ-မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ ဇလသာဂရောနာမာတိ-ဇလသာဂရမည်၏ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ သော-ထိုမဟာသမုဒ္ဒရာသည်၊ စတုရာသီတိယောဇနသဟဿဂမ္ဘီရော-ယူဇနာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်အနက်ရှိ၏၊ တတ္ထ-ထိုမဟာသမုဒ္ဒရာ၌၊ ဥဒကဿ-ရေ၏၊ (ပမာဏံနာမ၌ စပ်) အာဠကသတေဟိ ဝါ-ပြည်ပေါင်းအရာတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အာဠကသဟဿေဟိဝါ-ပြည်ပေါင်းအထောင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အာဠကသတသဟဿေဟိ ဝါ-ပြည်ပေါင်းအသိန်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပမာဏံ နာမ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းအတိုင်းအရှည် မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ အထခေါ-စင်စစ်ကား၊ အသချေယျော-မရေတွက်အပ် မရေတွက်နိုင်သော၊ အပ္ပမေယျော-မနှိုင်းယှဉ်အပ် မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော၊ မဟာဥဒကက္ခန္ဓော-တွေဝ-ကြီးစွာသောရေအစုဟူ၍သာ၊ သချိ-ခေါ်ဝေါ် အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ အယံ-ဤသမုဒ္ဒရာသည်၊ ဇလသာဂရော နာမ-ဇလသာဂရ မည်၏။

နတ္ထိ+အမတဂေါ ယဿာတိ အနမတဂေါဟု ပြု၊ သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြား မရှိသော သံသရာ၊ “အာဒိကောဋ္ဌာသကောဋီသု”စသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် အဂ္ဂသဒ္ဓါသည် အာဒိအနက်ဟောဟု ဆိုကြ၏၊ သို့သော် “ပုရိမာ ကောဋီ န ပညာယတိ”ကို ထောက်လျှင် ကောဋီအနက်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ [“န+အမတော အနမတော၊ အနမတော+အဂ္ဂေါ”ဟု ပြုလျှင် “မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသော သံသရာ”ဟု အနက်ဖြစ်၏။]

တစ်နည်း။ “အနု+အမတဂ္ဂ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “န+မတော အမတော၊ အမတော+အဂ္ဂေါ ယဿာတိ အမတဂ္ဂေါ၊ အနုဂန္ဓာ (အနုတစ်ရာ အနုတစ်ထောင် စသည်ဟု ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လိုက်၍) အမတဂ္ဂေါ-မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသော (သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားမရှိသော) သံသရာတည်း၊ အနမတဂ္ဂေါ၊ ဤနည်း၌ (အ) ကို တဗ္ဗောဟု ကြံဖွယ်မလို၊ “ဉာဏ်ဖြင့် အနုတစ်ရာ အနုတစ်ထောင် စသည်ဖြင့် အစဉ်လိုက်၍ ရေတွက်ကြည့်သော်လည်း မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသော သံသရာ”ဟုလို့၊ [အနမတဂ္ဂေါတိ အနမတဂ္ဂေါ၊ ဝဿသတံ ဝဿသဟဿံ ဉာဏေန အနုဂန္ဓာပိ အမတဂ္ဂေါ အဝိဒိတဂ္ဂေါ၊ နာဿ သတ္တာ ဣတောဝါ ဧတ္တောဝါ အဂ္ဂံ ဇာနိတုံ၊ အပရိစ္ဆိန္နပုဗ္ဗာပရကောဋီ-နိဒါနဝဂ္ဂ၊ အနမတဂ္ဂသယုတိ အဋ္ဌကထာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအဋ္ဌကထာအလို သံသရာ၏ နောက်ဆုံးအပိုင်းအခြားကိုပါ အဂ္ဂသဒ္ဓါက ဟောသောကြောင့် အဂ္ဂသဒ္ဓါသည် အာဒိအနက်ဟော မဟုတ်၊ ကောဋီအနက်ဟော ဖြစ်ကြောင်း သာ၍ ထင်ရှားပြန်သည်၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌ သံသရာတစ်ရပ်လုံး၏ နောက်အဆုံးလည်း မရှိဟုသာ ဆို၏၊ သတ္တဝါတစ်ယောက်၏ နောက်အဆုံး မရှိဟု မဆို၊ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါတစ်ယောက်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် ဆုံးတော့၏၊ မဂ်ကို လုံးလုံးမရနိုင်သော သတ္တဝါတို့အတွက် ကား နောက်အဆုံးလည်း မရှိပင်တည်း။

နယသာဂရော-နယသာဂရဟူသည်။ ကတမော-အဘယ်နည်း၊ (တစ်နည်း) ကတမော-အဘယ်သာဂရသည်။ နယသာဂရော-နယသာဂရမည်သနည်း၊ တေ ပိဋကံ-ပိဋကတ် ၃ ပုံဟူသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်သည်။ (နယသာဂရော-နယသာဂရမည်၏။) ဟိ-ချဲ့၊ ဒွေပိ-၂ ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တန္တိယော-ပါဠိတော် တို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ-ဆင်ခြင်ကြကုန်သော၊ သဒ္ဓါသမ္ပန္နာနံ-သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံကြ ကုန်သော၊ ပသာဒဗဟုလာနံ-များသော ကြည်ညိုခြင်းရှိကြကုန်သော၊ ဉာဏုတ္တ ရာနံ-လွန်ကဲသော ဉာဏ်ရှိကြကုန်သော၊ (ထက်မြက်သော ဉာဏ်ရှိကြကုန်သော၊) ကုလပုတ္တာနံ-အမျိုးသားတို့၏၊ [ဇာတိကုလပုတ္တ အာစာရကုလပုတ္တ ၂ မျိုးတွင် အာစာရကုလပုတ္တကို ရည်ရွယ်သည်။] အနန္တ-အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော၊ ပီတိ သောမနဿ-ပီတိသောမနဿသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ကတမာ (တန္တိယော)-အဘယ်ပါဠိတော်တို့ကို၊ (ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ သဒ္ဓါသမ္ပန္နာနံ ပသာဒဗဟု လာနံ ဉာဏုတ္တရာနံ ကုလပုတ္တာနံ အနန္တ ပီတိသောမနဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သနည်း၊) ဝိနယဉ္စ-ဝိနည်းပိဋကတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မဉ္စ-အဘိဓမ္မာပိဋကတ်ကိုလည်း ကောင်း၊ (ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ၊ ပေ၊ ပီတိသောမနဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။) ...ဟိ-ချဲ့၊ ဝိနယ ဓရဘိက္ခူနံ-ဝိနည်းကို ဆောင်ကုန်သော ရဟန်းတို့၏၊ (ပီတိ သောမနဿ၌ စပ်၊) ဝါ-တို့သည်၊ (ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံစပ်၊) ဝိနယတန္တိ-ဝိနည်းပါဠိတော်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ- ဆင်ခြင်ကုန်လသော်၊ ဒေါသာနရူပံ-အပြစ်အားလျော်စွာ၊ သိက္ခာပဒပညပနံနာမ- သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်းမည်သည်၊ [ဤမှနောက်၌ “ဣမသ္မိံ ဒေါသေ၊ ပေ၊ သိက္ခာပဒပညပနံ”ဟု စကားထပ်၏၊ ရှေးဆရာတို့ကား ရှေ့စကားကို ထပ်၍ဖွင့်သည်ဟု ဆိုကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့အလိုအတိုင်း အနက်ပေးပါ။] ဣမသ္မိံ ဒေါသေ-ဤအပြစ်ကြောင့်၊ ဣမသ္မိံ ဝီတိတ္တမေ-ဤလွန်ကျူးခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သောသိက္ခာပုဒ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ သိက္ခာပဒပည ပနံ-သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ခြင်းသည်၊ အညေသံ-ဘုရားရှင်တို့မှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ် တို့၏၊ အဝိသယော-အရာမဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓါနမေဝ-ဘုရားရှင်တို့၏သာလျှင်၊ ဝိသယော- အရာတော်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ-ဆင်ခြင်ကုန်သော်လည်းကောင်း၊) ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပေယျာလံ-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပေယျာလကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ-သော်

ပေယျာလံ။ ။ပိယတေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ပေယျံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊[ပါဓာတ်+ကျ၊] ပေယျံ-အကျယ်စကားကို စောင့်ရှောက်ခြင်းကို၊ အလံ-စွမ်းနိုင်သော အကျဉ်းစကားတည်း၊ ပေယျာလံ-ကား၊ ဂဏ္ဍိ၌ကား “ပေယျေ ဝိတ္တာရဝစနေ အလံ၊ ပါတုံ ဝါ ရက္ခိတုံ ဝိတ္တာရေတုံ ဝါ အလံ ပေယျာလံ”ဟု ပြုလေ၏။ [“ပေယျာလံ”ပုဒ်ကို ကြည့်၍ ယခုအခါ၌ အပြည့်အစုံ အကျယ် မသုံးလိုရာဝယ် “ပေ”ဟုလည်းကောင်း၊ “လ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပ”ဟုလည်းကောင်း သုံးစွဲကြသည်။]

လည်းကောင်း၊ နီလပေယျာလံ-ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ-သော်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗရိတ္တပေယျာလံ-ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ-သော်လည်းကောင်း၊ အနန္တံ ပီတိသောမနဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ [ဤတွင်ဝိနယဉ္စ၏ အကျယ်ပြီး၏။]

[အဘိဓမ္မဉ္စ၏အကျယ်ကို ပြလို၍ အဘိဓမ္မကဘိက္ခုနမ္ပိအစရှိသောပါဠိကို မိန့်၊] အဘိဓမ္မကဘိက္ခုနမ္ပိ-အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့၏လည်း၊ (ပီတိသော မနဿံ၌ စပ်၊) ဝါ-တို့သည်လည်း၊ (ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ၌ စပ်၊) ခန္တန္တရံ-ခန္ဓာတို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ခန္ဓာကိုလည်းကောင်း၊ အာယတနန္တရံ-အာယတနတို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-အာယတနကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတုန္တရံ-ဓာတ်တို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဓာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣန္ဒြိယန္တရံ-ဣန္ဒြေတို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဣန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဗလဗောဇ္ဈင်္ဂကမ္မဝိပါကန္တရံ-ဗိုလ်တို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံ၊ ဗောဇ္ဈင်တို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံ၊ ကံတို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံ၊ ဝိပါကံတို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဗိုလ်၊ ဗောဇ္ဈင်၊ ကံ၊ ဝိပါကံကိုလည်းကောင်း၊ ရူပါရူပပရိစ္ဆေဒံ-ရုပ်နာမ် ၂ ပါးကို ပိုင်းခြားတတ်သော၊ သဏှသုခမဓမ္မံ- သိမ်မွေ့ နူးညံ့သော တရားကို၊ ဂဂနတလေ- ကောင်းကင်အပြင်၌၊ တာရကရူပါနီ-ကြယ်တာရာအပေါင်းတို့ကို၊ [ရူပသဒ္ဓါအပေါင်းအနက်ဟော၊] ဂဏှန္တောဝိယ-သိမ်းယူသကဲ့သို့၊ [တစ်နည်း “ဂဏှန္တောဝိယ-ရေတွက်သကဲ့သို့”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်၊ ဤကြယ်တစ်စုကား ဖျောက်ဆိတ်ကြယ်၊ ဤကြယ်တစ်စုကား မောင်ရင်ဆိုင်းထမ်း၊ ဤကြယ်ကား သောကြာကြယ် စသည်ဖြင့် ရေတွက်သကဲ့သို့-ဟူလို၊] ရူပါရူပဓမ္မေ-ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို၊ ပဗ္ဗံ ပဗ္ဗံ-တစ်ပိုင်းစီ တစ်ပိုင်းစီ၊ ကောဌာသံ ကောဌာသံ-တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၊ ကတွာ-ပြု၍၊

ဥတ္တရိပေ၊ ပေယျာလံ။ ။ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ပေယျာလသည် ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပေယျာလ မည်၏၊ [ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေန+ဥပလက္ခိတံ+ပေယျာလံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပေယျာလံ-စတုတ္ထပါရာဇိကပါဠိတော်လာ ပေယျာလကို ယူ၊ နီလပေယျာလဟူသည် သုတ္တဝိသဋ္ဌိသိက္ခာပုဒ်၌လာသော နီလံ ပီတိစသည်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ပေယျာလတည်း၊ သဗ္ဗရိတ္တပေယျာလဟူသည် သဗ္ဗရိတ္တသိက္ခာပုဒ်၌လာသော ပေယျာလတည်း၊ ထို ပေယျာလများ ထားပုံကို ဝိနည်းပါဠိတော်ဆိုင်ရာ သိက္ခာပုဒ်၌ ရူပါ။

ခန္တန္တရံ။ ။ဋီကာ၌“ခန္တနာနတ္ထံ”ဟုလည်းကောင်း၊ ခန္တမေဝဝါ”ဟုလည်းကောင်း၊ ၂ နည်း ဖွင့်၏၊ ထိုတွင် ပဌမနည်း၌ အန္တရသဒ္ဓါ၏အဘိဓာန်လာအနက်တို့တွင် ဘေဒအနက်ကို သိစေ၏၊ ဘေဒနှင့်နာနတ္တကား သဘောတူတည်း၊ ခန္ဓာ ၅ ပါးတို့၏ တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မတူထူးခြား ကွဲပြားခြင်းသည် ခန္တန္တရ မည်၏၊ ဒုတိယနည်းဖြင့်ကား အန္တရသဒ္ဓါ အနက်ထူးမရှိ၊ “ခန္တမေဝ ခန္တန္တရံ”ဟု တဗ္ဘဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရည်းဖြစ်ကြောင်းကို သိစေသည်၊ အာယတနန္တရံ စသည်၌ လည်း နည်းတူ။

ဝိဘဇန္တော-ဝေဖန်တော်မူလျက်၊ နော သတ္တာ-ငါတို့ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒဿေသိ ဝတ-ပြတော်မူပေပြီတကား၊ ဣတိ-သို့၊ အဘိဓမ္မတန္တိ-အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်အစဉ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တာနံ-ဆင်ခြင်ကုန်လသော်၊ အနန္တံ-သော၊ ပီတိ သောမနဿံ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။

ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုပီတိသောမနဿ၏၊ ဧဝံ-ဤသို့ အနန္တဖြစ်လောက် အောင်၊ ဥပ္ပတ္တိယာ-ဖြစ်ပုံ၏၊ ဣဒံ ဝတ္ထုပိ-ဤဝတ္ထုကိုလည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ ကိရ-ချဲ့ဦးအံ့၊ မဟာဂတိဂမိယတိဿဒတ္တတ္ထေရောနာမ-မဟာဂတိဂမိယတိဿ ဒတ္တထေရ်မည်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဟာဗောဓိ-မဟာဗောဓိကို၊ ဝန္တိဿာမိ-ရိုးအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ပရတိရံ-သမုဒ္ဒရာ၏ တစ်ဖက်ဖြစ်သော ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသို့၊ နာဝါယ-လှေ (သင်္ဘော)ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားလသော်၊ နာဝါယ-လှေ (သင်္ဘော)၏၊ [နာဝါယသည် ဂစ္ဆန္တော ဥပရိတလေ၂ ပုဒ်ကို ငဲ့သော ကာကောလောကနနည်း တည်း၊] ဥပရိတလေ-အထက်အပြင်၌၊ (အထက်ထပ်၌)၊ နိသိန္နော-ထိုင်လျက်၊ မဟာသမုဒ္ဒံ-မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ ဩလောကေသိ ကိရ-ကြည့်လိုက်သတတ်၊ အထ- မဟာသမုဒ္ဒရာကို ကြည့်လိုက်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုထေရ်၏ (စိတ်၌)၊ တသ္မိ သမယေ-ထိုအခါ၌၊ [အထနှင့် အနက်တူသောကြောင့် တသ္မိ သမယေ ပိုဟန် တူသည်၊] ပရတိရံ-ဟိုဘက်ကမ်းသည်၊ နေဝ ပညာယိတ္ထ-မထင်ရှား၊ ဩရိမတိရံ- ဤဘက်ကမ်းသည်၊ န ပညာယိတ္ထ-မထင်ရှား၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ဥမိဝေဂပ္ပဘေဒ သမုဂ္ဂတဇလစုဏ္ဏပရိကိဏ္ဏော-လှိုင်းတံပိုးအဟုန်ကြောင့် ဖြာလျက် အထက်သို့ တက်သော ရေမှုန်ရေဖွဲတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော၊ ပသာရိတရဇတပဋ္ဌသုမနပုပ္ဖသန္တရ

ဒဿေသိ ဝတ။ ။ငါတို့ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ခန္ဓာ ၅ ပါး ဖြင့် ခွဲခြား၍ ပြတော်မူသည်မှာ အလွန်အချက်ပိုင်ပါပေသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့- ရုပ်တရားတို့ကို “အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ”ဟု ရှုသောအခါ တစ်ပေါင်းတည်း ရှု၍ ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်အားလုံးကို ဝိပဿနာရှုဖို့ရန် ခန္ဓာတစ်ပါးပြု၍ ပြထားတော်မူ၏၊ နာမ်တရားတို့တွင်ကား ဝေဒနာသည် သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ အလွန်စွဲလမ်းအပ်သော ခံစားမှုတရားတည်း၊ သညာလည်း အမျိုးမျိုး မှတ်သား၍ အမှားကိုလည်း မှတ်သားတတ်သော တရားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာတစ်ပါး သညာတစ်ပါးကိုလည်း သီးခြားဝိပဿနာရှုဖို့ရန် တစ်စုစီထား၍ ခွဲခြားပြတော်မူသည်၊ ကျန် စေတသိက် ၅၀ တို့တွင်ကား စေတနာသည် ပဓာနဖြစ်၏၊ ထိုစေတနာကိုပင် “သင်္ခါရ”ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်း ဖဿစသော တရားစုသည် အစွဲအလမ်း မကြီးလှ၊ ထို့ကြောင့် ထိုစေတသိက် ၅၀ ကို စေတနာဟူသော သင်္ခါရခေါင်းတပ်၍ “သင်္ခါရက္ခန္ဓာ”ဟု တစ်စုပြုလျက် ပြတော်မူ၏၊ စိတ်ဟူသည်လည်း နာမ်တရားတို့တွင် အရေးကြီးဆုံး တရားတစ်ပါးတည်း၊ “မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ”ကို ကြည့်ပါ၊ ထို့ကြောင့် စိတ်ကိုလည်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုဖို့ရန် ခန္ဓာတစ်ပါးအဖြစ်ဖြင့် ပြတော်မူသည်၊ ဤသို့အားဖြင့် ရုပ်နာမ် ၂ ပါးကို ခန္ဓာ ၅ ပါး ပြု၍ ခွဲခြားထားသည်မှာ အလွန် အချက် ပိုင်ပါပေသည်။

သဒိသော-ဖြန့်အပ်သော ငွေပြား၊ မြတ်လေးပန်းဖြူအခင်းနှင့် အလားတူသော၊ မဟာသမုဒ္ဒေါဝ-မဟာသမုဒ္ဒရာသည်သာ၊ ပညယိတ္ထ-ထင်ရှားပြီ၊ [လှိုင်း၏ပုတ်ခတ်ခြင်းကြောင့် ရေတို့၏အထက်သို့ ဖြာလျက်တက်ခြင်းကို “ဦမိဝေဂပ္ပဘေဒသမုဂ္ဂတ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ဖြာ၍ တက်သွားသောအခါ ရေတို့သည် အမှုန်အဖွဲဖြစ်၍ နေသောကြောင့် “ဇလစုဏ္ဏ”ဟု ဆိုသည်။ ပဘေဒကို “ကွဲပျက်”ဟု ဆိုကြ၏။ ကွဲပျက်ဟူသည်မှာ အစိတ်အစိတ် အမွှာအမွှာ ဖြာ၍နေခြင်းပင်တည်း။ သန္တရ၌ သံပုဗ္ဗ ထရဓာတ် အပစ္စည်း ထောမနိမိ၌ အပ်ပစ္စည်းဟု ဆို၏။]

သော-ထိုထေရ်သည်။ ကံ နုခေါ-အသို့နည်း။ မဟာသမုဒ္ဒဿ-၏၊ ဦမိဝေဂေါ-လှိုင်းတံပိုးအဟုန်သည်။ ဗလဝါ နုခေါ-အားရှိလေသလော၊ ဝါ-အားကြီးလေသလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ စတုဝိသတိပ္ပဘေဒ-၂၄ ပါးအပြားရှိသော၊ သမန္တပဋ္ဌာနေ-သမန္တပဋ္ဌာန်း၌၊ နယမုခဲ-နည်းအမြွက်သည်။ ဗလဝံနုခေါ-အားရှိလေသလော၊ ဝါ-လော၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-စဉ်းစားမိပြီ၊ အထ-စဉ်းစားလိုက်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုထေရ်၏၊ (ဗလဝံပီတိ၌ စပ်၊) ဝါ-သည်။ (ပစ္စဝေက္ခန္တဿ၌ စပ်၊) မဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းအခြားသည်။ ပညာယတိ-ထင်ရှားသေး၏၊ ဟိ-မှန်၊ အယံ-ဤမဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ မဟာပထဝိယာ-မြေကြီးဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နော-ပိုင်းခြားအပ်ပြီ၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ အာကာသေန-ကောင်းကင်ဖြင့်၊ (ပရိစ္ဆိန္နော-ပြီ၊) ဧကတော-တစ်ဖက်၌၊ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတေန-စကြဝဠာတောင်ဖြင့်၊ (ပရိစ္ဆိန္နော-ပြီ၊) ဧကတော-တစ်ဖက်၌၊ ဝေလန္တေန-ကမ်းဟူသောအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နော-ပြီ၊ ပန-ကား၊ သမန္တပဋ္ဌာနဿ-သမန္တပဋ္ဌာန်း၏၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-သည်၊ နပညာယတိ-မထင်ရှား၊ ဣတိ-သို့၊ သဏှသုခုမဓမ္မံ-သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ပဋ္ဌာန်းတရားတော်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ-ဆင်ခြင်လသော်၊ ဝါ-သော၊ အဿ-ထိုထေရ်၏၊ ဗလဝပီတိ (ဗလဝံပီတိ)-အားရှိသောပီတိသည်။ (တစ်နည်း) ဗလဝံ-အားကြီးစွာ၊

ဗလဝံပီတိ။ ။ဗလဝံတိ+ပီတိ ဗလဝံပီတိ၊ သမာသိရုပ်တွက်၍ “ဗလဝန္တပီတိ”ဟု ဖြစ်သောအခါ မောဂ္ဂလ္လာန်သမာသကဏ္ဍ ၅၇ သုတ်ဖြင့် နွဲ့ကို မူပြု၊ မူအနုပန်ကို ချေ၍ “ဗလဝံပီတိ”ဟု ဖြစ်၏။ ဘဂဝံမူလကာကဲ့သို့ နိဂ္ဂဟိတ်လာလျှင် “ဗလဝံပီတိ”ဟုလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤအလို ဗလဝံပီတိ၊ ဗလဝံပီတိ ၂ ပုဒ်လုံးပင် သမာသပုဒ်ချည်းဖြစ်၏။ “ဗလဝံ သဌ၊ စာတိ ဝါတိသယေ”ဟူသော အဘိဓာန်အလိုအားဖြင့် အတိသယအနက်ဟော “ဗလဝံ” နိပါတ်ပုဒ်လည်းရှိ၏။ ဤသို့လူလျှင်ကား ဗလဝံနှင့်ပီတိသည် သမာသလည်း ဖြစ်နိုင်၊ ဝါကျလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ မူလဋီကာဆရာသည် သမာသတွင်း၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာသော ဗလဝံပုဒ်ကို၊ သို့မဟုတ် နိပါတ်ဖြစ်သော ဗလဝံပုဒ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဗလဝတာ ဉာဏဝေဂေန ပဝတ္ထတ္တာ၊ ဗလဝတော ဉာဏဝေဂဿ နိမိတ္တဘာဝတောစ ဗလဝံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ပီတိ-ပီတိသည်၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်ပြီ၊ သော-ထိုထေရ်သည်၊ ပီတိ-ပီတိကို၊ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ
 ခွာ၍၊ ဝိပဿန-ဝိပဿနာကို၊ ဝဗ္ဗေတွာ-တိုးပွားစေ၍၊ ယထာ နိသိန္နောဝ-အကြင်
 အကြင်ထိုင်လျက်သာလျှင်၊ (ထိုင်မြဲတိုင်းသာလျှင်)၊ သဗ္ဗကိလေသေ-အလုံးစုံသော
 ကိလေသာတို့ကို၊ ခေပေတွာ-ကုန်စေ၍၊ အဂ္ဂဖလေ-မြတ်သော ဖိုလ်ဟူသော၊
 အရဟတ္တေ-အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်၍၊ ဥဒါနံ-ဥဒါန်းကို၊ ဥဒါနေသိ-
 ကျူးရင့်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကျူးရင့်သနည်း။)

မဓနုဋ် မဏိဒီပ။ ။မဓဋီကာ၌ “ဗလဝံတိ ဗလဝါ ပီတိ၊ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ဟေသ”
 ဟု ဖွင့်၏။ ဣတ္ထိလိင်္ဂမှ နပုလ္လိင်္ဂပြန်ထားသည်ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏။ သို့သော် ဗလဝါပုဒ်သည်ပင်
 ဣတ္ထိလိင်္ဂ မဟုတ်၊ ပုလ္လိင်္ဂသာတည်း။ မဏိဒီပ၌ကား ပီတိဇာတ်ကို ဝဲ၍ ဗလဝံဟု နပုလ္လိင်္ဂဖြင့်
 မူလဋီကာဆိုကြောင်းကို ဖွင့်သတတ်။ သို့သော် “ပီတိဇာတ်”ဟု မရှိ၊ ပီတိ”ဟုသာ ရှိသော
 ကြောင့် ထိုစကားလည်း စဉ်းစားဖွယ်သာ။

ဥဒါနံ။ ။ဥဒါနန္တိ ကေနဌေန ဥဒါနံ၊ ဥဒါနနဌေန၊ ကိမိဒံ ဥဒါနနံ နာမ၊ ပီတိဝေဂ
 သဗ္ဗဌာပိတော ဥဒါဟာရော၊-ဥဒါနဌကထာ ဂန္တာရမ္ဘ၊ ဆီချင့်သောခွက်သည် ထိုဆီကို မိမိခွက်
 တွင်း၌ ဆုံအောင်မထားနိုင်လျှင် ဆီသည် လျှံထွက်လာသကဲ့သို့ ပီတိအဟုန်ကြောင့် စိတ်တွင်း
 ၌သာ မတည်ဘဲ အပြင်သို့ထွက်လာသော စကားသံကို “ဥဒါန်း”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဥဒါန်းသည်
 တချို့နေရာ၌ စုက္ကိယ၊ တချို့နေရာ၌ ဂါထာတည်း။ မှန်၏၊ “နမော တဿ ဘဂဝတော၊ ပေ၊
 ဒ္ဓဿ”သည် စုက္ကိယဥဒါန်းတည်း။ ဤ၌ကား ဂါထာဥဒါန်းဖြစ်သည်။

ပုဒ်ကြကြပုံ။ ။ “ဥဒ မောဒေ၊ ကိဌာယံစ”ဟူသော သဒ္ဓနီတိဓာတုမာလာ၌ “ဥဒါန”ကို
 ပုံစံထုတ်၏။ “ဥဒဓာတ်+ယုပစ္စည်း”ဟု ဆိုလိုသတတ်။ သီလက္ခန္ဓီဋီကာသစ်လည်း ဤနည်း
 ကိုပင် လိုက်သည်။ သို့သော် “ဥဒ+ယု”၌ ယုကို အနုပြုလျှင် “ဥဒန”ဟုသာ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။
 အဋ္ဌကထာ၌ “ဥဒါနနဌေန”ဟူသော ပါဠိကို ကြည့်လျှင် “ဥဒါန”နောင် ယုပစ္စည်းသက်ထား
 သည်ဟု သိရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဥဒါနတုန်းက ယုပစ္စည်း မဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ [တချို့
 စာ၌ “ဥဒါနဌေန”ဟု ပါဠိရှိ၏။ ဥ+အန+ယုပစ္စည်းဖြင့် “ဥဒနနဌေန”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်
 ထင်သည်။]

ထောမနိမိ။ ။ထောမနိမိ၌ ထွက်သက်လေကို ဟောသော ဥဒါနပုဒ်ဝယ် “ဥဒ်+
 အန+ယဉ်”ဟု ဆို၏။ ပါဠိလို “ဥပုဗ္ဗ၊ အနဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း”ပင်တည်း။ ဒ်လာ၊ အာဝုဒ္ဓိပြု၍
 “ဥဒါန”ဟု ဖြစ်သည်။ ထိုထွက်သက်လေကြောင့် ဖြစ်သော အသံကိုလည်း ကာရဏုပစာရ
 အားဖြင့် “ဥဒါန”ဟု ခေါ်နိုင်ရကား ဥပုဗ္ဗ၊ အနဓာတ်ကြံမှ သဘာဝကျသည်။ သို့ဖြစ်လျှင်
 “ဥဒါနံ - ပီတိအတွက်၊ လေဟုန်တက်၍၊ ပေါ်ထွက်လာသော ဂါထာစကားကို (စုက္ကိယ
 စကားကို)”ဟု လျော်သလို ပေးပါ။

ဥဒါနေသိ။ ။သမာနေန္တိကဲ့သို့ နာမဓာတ်ကြံ၍ ဥဒါနနောင် ကရဓာတ်၏အနက်၌
 ဣပစ္စည်းသက်၍ “ဥဒါနေ”ဟု ဖြစ်၏။ ဤဝိဘတ်၊ သအာဂုံဖြင့် ဥဒါနေသိဟု ပြီးရသည်။
 “ဥဒါနေသိ-ဥဒါန်းပြုပြီ၊ ဝါ-ကျူးရင့်ပြီ”ဟု ပေး၊ ဤဥဒါနေသိ၌ ဥဒဓာတ်ကြံ၍ ရုပ်မပြီးနိုင်။

ဂမ္ဘီရဂတံ-သိမ်မွေ့နက်နဲ၊ ခက်ခဲထသော၊ (တစ်နည်း) ဂမ္ဘီရဂတံ-သိမ်မွေ့နက်နဲ၊ ခက်ခဲသော ဖြစ်ခြင်းရှိထသော၊ သုဒ္ဓဗ္ဗုဓံ-အလွန်ခဲယဉ်းစွာ သိအပ်ထသော၊ [သု(သုဌ)-အလွန်၊ ဒု(ဒုက္ခေ)-ခဲယဉ်းသဖြင့်] သဟေတုသမ္ဘဝံ-ဟေတုပစ္စည်းစသော အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်၍ ထိုအကြောင်းကြောင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို၊ သယံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ အဘိညာယ-ထူးကဲလွန်မြတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့်သိ၍၊ ယထာနုပုဗ္ဗံ-အနုလောမစသော အကြင် အကြင် အစဉ်အားဖြင့်၊ နိဗ္ဗိလေန-အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့်၊ မဟေသိနာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော သမန္တပဋ္ဌာန်းကို၊ (တစ်နည်း) နိဗ္ဗိလေန-နုလုံးတံသင်း၊ ငြောင့်ငါးစင်း ရှိတော်မူသော၊ မဟေသိနာ-သည်၊ ဒေသိတံ-ကို၊ (စက္ခုမာ-မံသစက္ခုရှိသော ယောက်ျားသည်၊) ရူပဂတံ-လက်တွင်း၌ရောက်၊ ပတ္တမြားကျောက်ကို၊ [ဟတ္ထဂတရူပဟု ဆိုလိုလျက် ဟတ္ထပုဒ်ကျေ၊ ဂတနှင့် ရူပကိုလည်း ရှေ့နောက်ပြန်စေသည်၊] စက္ခုနာ-ပကတိစက္ခုဖြင့်၊ ပဿတိ ဣဝံ-မြင်ရသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ ယော ဗုဒ္ဓသာဝကော-အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သာဝကသည်၊ ပဋိဝေဓဉာဏေန-ပဋိဝေဓဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဿတိ-မြင်ရ၏၊ သော ဗုဒ္ဓသာဝကော-သည်၊) အတ္ထေဝ အတ္ထိ ဧဝံ-ဤသာသနာတော်ဝယ် ရှိပေသေးသည်သာ၊ ဣတိ-သို့၊ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေသိ-ကျူးရင့်ပြီ၊ အယံ-ဤသာဂရသည်၊ နယသာဂရောနာမ-နယသာဂရ မည်၏။

ဂမ္ဘီရဂတံ။ ။ဂမုဓာတ်၊ ဤရန်ပစ္စည်း၊ ဂနောင် ဘုဂ် လာ၊ နအနုဗန်နှင့် အုဂ်အနုဗန်တို့ကိုချေ၊ “ဂစ္ဆတိ ဇလံ အတြာတိ ဂမ္ဘီရံ”ဟု ထောမနိဓိ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်၊ [အတြ-ဤနက်ဝှမ်းသော အရပ်သို့၊ ဇလံ-ရေသည်၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊] ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကိုကား “ဂမ္ဘီရံ ဝိယာတိ ဂမ္ဘီရံ”ဟု ပြု၊ နက်သောအရပ်နှင့်တူသော နက်နဲသောတရားတော်၊ “နက်”ဟူသည်မှာလည်း သာမန်ဉာဏ်ဖြင့် မလှမ်းယူနိုင်သောကြောင့်တည်း၊ ဂမ္ဘီရမေဝ ဂမ္ဘီရဂတံ၊ ဂတအနက်သီးခြား မရှိ၊ တစ်နည်း၊ “ဂမ္ဘီရာနိ+ဂတာနိ(ဖြစ်ခြင်းတို့သည်)+ဧတဿ သန္တိတိ ဂမ္ဘီရဂတံ”ဟု ဗဟုဗွိဟိပြု။]

နိဗ္ဗိလေန။ ။နိဗ္ဗိလသဒ္ဓါသည် အကြွင်းအကျန်အနက်ကို ဟော၏၊ “နိဝတ္ထံ+ခိလံ ယသ္မာတိ နိဗ္ဗိလံ”ဟု ထောမနိဓိ၌ ဝစနတ္ထပြု၏၊ ဆုတ်နစ်သော အကြွင်းအကျန်ရှိသော (အကြွင်းအကျန် မရှိသော) ဝတ္ထု၊ “နိဗ္ဗိလံ သကလံ တထာ” အဘိဓာန်၊ ဤအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ မူလဋီကာ၌ “နိဗ္ဗိလေနာတိ နိရဝသေသေန ဒေသိတံ”ဟု ပဌမဖွင့်၏။

တစ်နည်း။ ။ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သံဃ၊ သိက္ခာ ဤလေးဖြာတို့၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်မှုဟူသော ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် သီတင်းသုံးဖော်တို့၌ ဒေါသအားကြီးမှု ဤငါးခုကို “စေတောခိလ”ဟု ခေါ်၏၊ စေတောခိလတိ တဒ္ဓဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ ဧတေဟိတိ စေတောခိလာနိ၊ မြန်မာတို့က စိတ်နှလုံးဝယ် ငြောင့်တံသင်းနှင့်တူသောကြောင့် “နှလုံးတံသင်း၊ ငြောင့်ငါးစင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်၊ “နတ္ထိ+ခိလာနိ+ဧတဿာတိ နိဗ္ဗိလော”ဟု ပြု၊ ဤအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ မူလဋီကာ၌ “ပဉ္စခိလ ရဟိတေန ဝါ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။

ကတမော-အဘယ်သာဂရသည်။ ဉာဏသာဂရော-ဉာဏသာဂရမည် သနည်း။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်။ (ဉာဏသာဂရော-ဉာဏသာဂရမည်၏။) [စာအုပ်များဝယ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်နောက်၌ ဉာဏသာဂရောနာမ”ဟု တွေ့ရ၏။ “ကတမော နယသာဂရော၊ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ”ဟူသော ဆိုခဲ့ပြီးကို ထောက်လျှင် ပိုဟန်တူသည်။] ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ အယံ-ဤခန္ဓာ ဓာတ် အာယတနတို့၏ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းသည်။ သံသာရသာဂရောနာမ-မည်၏။ အယံ-ဤသမုဒ္ဒရာသည်။ ဇလသာဂရောနာမ-မည်၏။ အယံ-ဤတေပိဋကဗုဒ္ဓဝစနသည်။ နယသာဂရောနာမ-မည်၏။ ဣတိ-သို့၊ အညေန-တစ်ပါးသော ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဇာနိတုံ-သိခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ သဗ္ဗညုတညာဏေနော-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဇာနိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်-သည်။ ဉာဏသာဂရောနာမ-မည်၏။ စတူသု-၄ ပါးကုန်သော၊ ဣမေသု သာဂရေသု-ဤသာဂရတို့တွင်၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ-ဤအဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြရာဌာန၌၊ နယသာဂရော-နယသာဂရကို၊ အဓိပ္ပေတော-အလိုရှိအပ်၏။ ဟိ-မှန်၊ ဣမံ-ဤနယသာဂရကို၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါဝ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့သည်သာ၊ ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ-ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ကုန်၏။

ဤတွင် မူလဋီကာ၌ လာသော သာဂရေဟိ တထာစိန္တာအရ ပြီးပြီ။

၅။ ဒေသနာဟိ ဂမ္ဘီရတာကို ပြခန်း

[မာနသဒေသနာ၊ ဝစီဘေဒဒေသနာတို့ဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ နက်နဲသည်၏ အဖြစ်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် အယမ္ပိ ဘဂဝါအစရှိသော ပါဠိကို မိန့်၊ မူလဋီကာ၌ ဒေသနာဟိ ဂမ္ဘီရတာဟူသော စကားသည် ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။] အယမ္ပိ ဘဂဝါ-ဤငါတို့ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း။ [အယမ္ပိ၌ ပိကား ရှေးသဗ္ဗညုဗုဒ္ဓတို့ကို ပေါင်းသောသမ္ပိဏ္ဏနတည်း။] ဗောဓိမူလေ-ဗောဓိပင်၏အနီးအောက်၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေတော်မူလျက်၊ ဣမံ-ဤသဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇိတွာ-ထိုးထွင်းကာ သိတော်မူ၍၊ မေ-ငါသည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ-ဤသဗ္ဗညုတဉာဏ်တရားကို၊ ဧသန္တဿ ဂဝေသန္တဿ-ရှာတော်မူစဉ်၊ ကပ္ပသတသဟဿာမိကာနိ-ကမ္ဘာတစ်သိန်းအလွန်ရှိကုန်သော၊ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ-လေးအသင်္ချေတို့သည်၊ ဝိတိဝတ္တာနိဝတ-လွန်ခဲ့ကုန်ပြီတကား၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ မေ-ငါသည်၊ ဣမသ္မိံ ပလ္လင်္ဂေ-ဤပလ္လင်၌၊ နိသိန္နေန-ထိုင်နေတော်မူလျက်၊ ဒိယဗူကိလေသသဟဿံ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ထောင်သောကိလေသာကို၊ ဝါ-တစ်ထောင်ငါးရာ ကိလေသာကို၊ ခေပေတွာ-ကုန်စေပြီး၍၊ အယံ ဓမ္မော-ဤသဗ္ဗညုတဉာဏ်တရားကို၊ ပဋိဝိဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ပဋိဝိဒ္ဓဓမ္မံ-ထိုးထွင်း၍

သိတော်မူအပ်ပြီးသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တရားကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓော-ဆင်ခြင်တော်မူလျက်၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ ဧကပလ္လင်္ကေန-တစ်ခုတည်းသော ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ဖြင့်၊ နိဿိဒိ-ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ တတော-ထိုပလ္လင်သတ္တာဟမ္၊ (ပရံ-နောက်၌) တမှာ ပလ္လင်ကံ-ထိုပလ္လင်တော်မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ-ထတော်မူ၍၊ မေ-ငါသည်၊ ဣမသ္မိံ ပလ္လင်ကံ-ဤပလ္လင်တော်၌၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ ပဋိဝိဒ္ဓံဝတ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပေပြီတကား၊ ဣတိ-ဤသို့ဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ အနိမိသေဟိ-မှီတ်ခြင်းမရှိကုန်သော၊ စက္ခုဟိ-မျက်လုံးတော်တို့ဖြင့်၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ ပလ္လင်ကံ-ပလ္လင်တော်ကို၊ ဩလောကေန္တော-ရှုစားတော်မူလျက်၊ အဋ္ဌာသိ-ရပ်တည်တော်မူပြီ။ [နိမိသနံ-မှီတ်ခြင်း၊ နိမိသော-ခြင်း၊ နတ္ထိ နိမိသော ဧတေသံတိ အနိမိသာနိ (စက္ခုနိ)။]

တတော-ထိုသို့ရပ်တည်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဒေဝတာနံ-နတ်တို့၏၊ အဇ္ဇာပိ-ယနေတိုင်အောင်လည်း၊ ဝါ-ယခုတိုင်လည်း၊ သိဒ္ဓတ္ထဿ-သိဒ္ဓတ္ထ၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ-ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ အတ္ထိ နန္ဒ-ရုံသေးယောင်တကား၊ ဟိ-ထင်သင့်၏၊ ပလ္လင်ကံသ္မိံ-ပလ္လင်၌၊ အာလယံ-ငြိကပ်တွယ်တာခြင်းကို၊ န ဝိဇဟတိ-မစွန့်သေး၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပရိဝိတက္ကော-အကြံသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေဝတာနံ-နတ်တို့၏၊ ဝိတက္ကံ-အကြံကို၊ ဥတွာ-သိတော်မူ၍၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ တာသံ-ထိုနတ်တို့၏၊ ဝိတက္ကဝူပသမနတ္ထံ-အကြံ၏ ငြိမ်းခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ-အကြံကို ငြိမ်းစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝေဟာသံ-ကောင်းကင်သို့၊ အဗ္ဘဂ္ဂန္တော-ပျံတက်တော်မူ၍၊ ယမကပါဋိဟာရိယံ-ရေ၊ မီးအစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ ဒသေသိ-ပြတော်မူပြီ၊ [ယမကကို ကြည့်၍ “ယမိက်ပြာဋိဟာ” ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ဟိ-မှန်၊ (ယမကဖြစ်ကြောင်း မှန်သည်-ဟူလို၊) မဟာဗောဓိပလ္လင်သို့-မဟာဗောဓိပလ္လင်၏ အနီး၌၊ ကတပါဋိဟာရိယဉ္စ-ပြုအပ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာသည်လည်းကောင်း၊ ဉာတိသမာဂမေ-ဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏ အစည်းအဝေး၌၊ ကတပါဋိဟာရိယဉ္စ - သည်လည်းကောင်း၊ [ကပိလဝတ်နေပြည်တော်သို့ ပထမဆုံး အခေါက်ရောက်သောအခါ ဆွေတော် မျိုးတော်တို့အစည်းအဝေး၌ ပြုအပ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာတည်း။] ပါထိကပုတ္တသမာဂမေ-ပါထိကပုတ္တနှင့်စပ်သော အစည်းအဝေး၌၊ ကတပါဋိဟာရိယဉ္စ-သည်လည်းကောင်း၊ [ဤအစည်းအဝေးအကြောင်းကား သုတ်ပါထေယျ ပါထိကသုတ်၌ လာသည်။] သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော တန်ခိုးပြာဋိဟာသည်၊ ကဏ္ဍမ္မရုက္ခမူလေ-ကဏ္ဍမည်သော ဥယျာဉ်စောင့်သည် စိုက်ပျိုးအပ်သော သရက်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ ကတယမကပါဋိဟာရိယသဒိသမေဝ-ပြုအပ်သော ယမိက်ပြာဋိဟာနှင့် တူသည်သာလျှင်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ယမကပါဋိဟာရိယံ-ယမိက်ပြာဋိဟာကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူ၍၊ ပလ္လင်ကံဿ-ပလ္လင်

တော်၏လည်းကောင်း၊ ဌိတဌာနဿစ-ရပ်တည်တော်မူရာ အရပ်၏လည်းကောင်း၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ အာကာသတော-ကောင်းကင်မှ၊ ဩရုယု-သက်ဆင်းတော်မူ၍၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ စင်္ကမိ-စင်္ကြာတော်မူပြီ၊ စ-ဆက်၊ ဧကဝိသတိယာ-၂၁ ရက်သော၊ ဣမေသု ဒိဝသေသု-ဤနေ့တို့တွင်၊ ဧကဒိဝသေပိ-တစ်နေ့၌လည်း၊ သတ္တု-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရတော-ကိုယ်တော်မှ၊ ရသ္မိယော-ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ န နိက္ခန္တာ-မထွက်ကုန်သေး၊ ပန-အနွယ်ကား၊ စတုတ္ထေ-၄ ခုမြောက်သော၊ သတ္တာဟေ-သတ္တာဟ၌၊ ပစ္ဆိမတ္တရာယ-အနောက်မြောက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ-အရပ်၌၊ ရတနယရေ-ရတနယရ၌၊ နိသိဒိ-ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ ရတနယရနာမ-ရတနယရမည်သည်၊ သတ္တရတနမယံ-ရတနာ ၇ ပါးတို့ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော၊ ဝါ-ရတနာ ၇ ပါးအတိပြီးသော၊ ဂေဟံ-ကျောင်းတော်သည်၊ နေဝ (ဟောတိ)-မဟုတ်သည်သာ၊ [ခန္ဓကဘာဏကပုဂ္ဂိုလ်များက ရတနာ ၇ ပါးအတိပြီးသော ကျောင်းတော်ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ထိုစကားကို ကန့်ကွက်လို၍ နေဝဟု ဧဝသဒ္ဓါဖြင့်ဆိုသည်၊] ပန-အဟုတ်ကား၊ သတ္တန္တံ ပကရဏာနံ-အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ သမ္ပသိတဌာနံ-သုံးသပ်အပ်ရာ အရပ်ကို၊ ရတနယရန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွံ-၏။

တတ္ထ-ထိုရတနယရ၌၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်နေတော်မူလျက်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-အဘိဓမ္မပိဋကတ်ကို၊ သမ္ပသိ-သုံးသပ်တော်မူပြီ၊ [တတ္ထ၊ပေ၊ သမ္ပသိဟူသောဝါကျသည် ရှေးနိဿယ၌ပါ၏၊] တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့တွင်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ-ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းကို၊ သမ္ပသန္တဿာပိ-သုံးသပ်တော်မူပါသော်လည်း၊ ဝါ-သုံးသပ်တော်မူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ (သတ္တု-၏)၊ သရီရတော-မှ၊ ရသ္မိယော-တို့သည်၊ န နိက္ခန္တာ-ထွက်တော်မမူကုန်သေး၊ ဝိဘင်္ဂပွကရဏံ-ဝိဘင်းကျမ်းကို၊ ပေ၊ ယမကပွကရဏံ-ယမိုက်ကျမ်းကို၊ သမ္ပသန္တဿာပိ-သော်လည်း၊ ဝါ-လည်းဖြစ်သော၊ သတ္တု-၏၊ သရီရတော-မှ၊ ရသ္မိယော-တို့သည်၊ န နိက္ခန္တာ၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ မဟာပကရဏံ-ပဌာန်းကျမ်းကြီးသို့၊ ဩရုယု-ဉာဏ်ဖြင့်သက်ရောက်တော်မူ၍၊ ဟေတုပစ္စယော၊ ပေ၊ အဝိဂတပစ္စယောတိ-ဟေတုပစ္စယော၊ ပေ၊ အဝိဂတပစ္စယောဟူ၍၊ သမ္ပသနံ-သုံးသပ်ခြင်းကို၊ အာရဘိ-အားထုတ်တော်မူပြီ၊ အထ-အားထုတ်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏံ၌ စပ်)၊ ဝါ-သည်၊ (သမ္ပသန္တဿာပိ၌ စပ်)၊ စတုဝိသတိသမန္တပဌာနံ-၂၄ ပါးသော သမန္တပဌာန်းကို၊ သမ္ပသန္တဿ-သုံးသပ်တော်မူလသော်၊ ဧကန္တတော-စင်စစ်အားဖြင့်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်၊ မဟာပကရဏေယေဝ-ပဌာန်းကျမ်းကြီး၌သာလျှင်၊ ဩကာသံ-ကျက်စားခွင့်ကို၊ လဘိ-ရပြီ၊ ဟိ-ဥပမာဆောင် ထင်အောင် ပြဦးအံ့၊ တိမိရတိမိဂ်လမဟာမစ္ဆော-တိမိရတိမိဂ်လ

မည်သော ဝေလငါးကြီးသည်။ စတုရသီတိယောဇနသဟဿဂမ္ဘီရေ-ယူဇနာ ပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်အနက်ရှိသော၊ မဟာသမုဒ္ဒေယေဝ-၌သာလျှင်၊ ဩကာသံ-ကျက်စားခွင့်ကို၊ လဘတိ ယထာ-ရသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-တူ၊ သဗ္ဗညုတ ညာဏံ-သည်၊ ဧကန္တတော-အားဖြင့်၊ မဟာပကရဏေယေဝ-၌သာလျှင်၊ ဩကာသံ-ကို၊ လဘိ-ရပြီ။

သတ္ထု-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ လဒ္ဓေါကာသေန-ရအပ်သော အခွင့် ရှိသော၊ သဗ္ဗညုတဉာဏေန-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ယထာသုခံ-အကြင် အကြင်ချမ်းသာသည့်အတိုင်း၊ ဝါ-အလိုရှိတိုင်း၊ သဏ္ဍာသုခမဓမ္မံ-သိမ်မွေ့နူးညံ့သော တရားတော်ကို၊ သမ္မသန္တဿ-သုံးသပ်တော်မူလသော်၊ သရီရတော-ကိုယ်တော်မှ၊ နီလပီတလောဟိတောဒါတမဋ္ဌိဌပဘဿရဝသေန-ညှိသော ရောင်ခြည်တော်၊ ရွှေသောရောင်ခြည်တော်၊ နီသောရောင်ခြည်တော်၊ ဖြူသောရောင်ခြည်တော်၊ မောင်းသောရောင်ခြည်တော်၊ ပြိုးပြိုးပြက်ပြက်ထွက်သော ရောင်ခြည်တော်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ဆဗဏ္ဏရသ္မိယော-၆ မျိုးသော အဆင်းရှိသောရောင်ခြည်တော် တို့သည်၊ [ယောဇနာ၌ “ဆပ္ပကာရာ”ဟု ဖွင့်၏၊ “ခြောက်ပါး အပြားရှိ၏”ဟုပေး၊] နိက္ခမိသု-ထွက်တော်မူကုန်ပြီ၊ ကေသမဿူဟိစေဝ-ဆံတော် မုတ်ဆိတ်တော်တို့မှ လည်းကောင်း၊ အက္ခိနံ-မျက်လုံးတော်တို့၏၊ နီလဌာနေဟိစ-ညှိသော အရပ်တို့မှ လည်းကောင်း၊ နီလရသ္မိယော-ညှိသောရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိသု- ကုန်ပြီ၊ ယာသံ-ယင်း ညှိသောရောင်ခြည်တော်တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းကြောင့်၊ ဂဂနတလံ-ကောင်းကင်တစ်ပြင်လုံးသည်၊ အဉ္စနစုဏ္ဏသမောကိဏ္ဍံ ဝိယ-မျက်စဉ်း ညှိမှုန်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဥမာပုပ္ဖနိလုပ္ပလဒလသဉ္စန္ဒံ ဝိယ- နှမ်းကြတိပွင့် ကြာညှိပွင့်ချပ်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိတိပတန္တ

တိမိရတိမိဂံလမဟာမစ္ဆော။ ။တိမိစသော ငါးကြီးတို့သည် ဝေလငါးကြီးမျိုး ဖြစ် သတတ်၊ တိမိမည်သော ငါးကို မျှီနိုင်သော ငါးကြီးသည် တိမိဂံလမည်၏၊ တိမိ+ဝိလတိတိ တိမိဂံလော၊ အဘိဓာန်၌ တိမိရပိဂံလငါးဟု ရှိ၏၊ တိမိရငါးထက်ကြီးသော တိမိငါးကို တိမိရ တိမိဟု ဆိုဟန်တူ၏၊ ထိုတိမိရတိမိ ငါးကြီးကိုပင် မျှီနိုင်သော ငါးကြီးကို “တိမိရတိဂံလ”ဟု ခေါ်သင့်၏၊ တိမိရပိဂံလဟူသော အမည်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။

ဥမာပုပ္ဖ။ ။ယခုစာအုပ်တို့၌ ဥမာဟု တွေ့ရ၏၊ ပါဠိသက္ကတအဘိဓာန်တို့၌ကား ဥမာဟု ရှိ၏၊ “နှမ်းကြပ်ပင်”ဟုလည်း အဘိဓာန်နိဿယ၌ ဆရာတို့ အနက်ပေးကြသည်။ [ပကတိညောင်ပင်လောက် ပင်စည်ခက်ရွက် မကြီးသော ညောင်ပင်ကို ညောင်ကြတ်ပင်ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ပကတိနှမ်းပင်လောက် မကြီးသော နှမ်းပင်ကို နှမ်းကြတ်ပင်ဟု ခေါ်ကြသတတ်၊ ထိုနှမ်းကြတ်ပင်၏ အပွင့်သည် အောင်မည်းညိုပင်၏ အပွင့်ထက် ညိုသောကြောင့် “ဥမာပုပ္ဖ- အောင်မည်းညိုပွင့်”ဟု မပေးဘဲ “နှမ်းကြတ်ပွင့်”ဟု ပေးရသည်။]

မဏိတာလဝဏ္ဏံ ဝိယ-တလွဲလွဲ ခတ်အပ်သော ပတ္တမြားယပ်ဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သမ္ပသာရိတမေစကပဋ္ဌံ ဝိယစ-ကောင်းစွာဖြန့်အပ်သော အညိုရောင်အဝတ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။...ဆဝိတောစေဝ-အရေတော်မှလည်းကောင်း၊ အက္ခိနံ-မျက်လုံးတော်တို့၏၊ ပိတဋ္ဌာနေဟိစ-ဝါရွှေသောအရပ်တို့မှလည်းကောင်း၊ ပီတရသ္မိယော-ဝါရွှေသောရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိသု-ကုန်ပြီ၊ ယာသံ-ယင်းဝါရွှေသောရောင်ခြည်တော်တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းကြောင့်၊ ဒိသာဘာဂါ-အရပ်အဖို့တို့သည်၊ သုဝဏ္ဏရသ ဓာရာဘိသိဉ္စမာနာဝိယ-ရွှေရည်အယဉ်တို့ဖြင့် သွန်းဖြန်းအပ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သုဝဏ္ဏပဋ္ဌပသာရိတာဝိယ-ဖြန့်အပ်သောရွှေပြားတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကုင်္ကဋ္ဌစုဏ္ဏကဏိကာရပုပ္ဖသမ္ပရိကိဏ္ဏာ ဝိယစ-မာလာကျိကျူမှုန့် မဟာလေ့ကားပန်းတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်ရောမြှမ်းကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိရောစီသု-တင့်တယ်တော်မူကုန်ပြီ။

မံသလောဟိတေဟိစေဝ-အသားတော် အသွေးတော်တို့မှလည်းကောင်း၊ အက္ခိနံ-မျက်လုံးတော်တို့၏၊ ရတ္တဋ္ဌာနေဟိ စ-နီသောအရပ်တို့မှလည်းကောင်း၊ လောဟိတရသ္မိယော-နီသောရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိသု-ကုန်ပြီ၊ ယာသံ-ယင်းနီသောရောင်ခြည်တော်တို့၏၊ ဝသေန-ကြောင့်၊ ဒိသာဘာဂါ-တို့သည်၊ စိနပိဋ္ဌစုဏ္ဏရဓိကာ ဝိယ-ဟသံပဒါးမှုန့်တို့ဖြင့် ဆိုးအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သုပတ္တလာခါရသသိဉ္စမာနာ ဝိယ-ကောင်းစွာ ချက်အပ်သော ချပ်ရည်တို့ဖြင့် သွန်းဖျန်း

မဏိတာလဝဏ္ဏံ။ ။“တလဿ+ဝဏ္ဏံ”ဟူသော သမာသဝါကျအခိုက်၌ ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းဟူသော အနက်ဝိသေသကို ဟောသော်လည်း “တလဝဏ္ဏံ”ဟု သမာသပြီးသောအခါ ယပ်ဝန်းသာမညကို ဟော၏။ ဥပမာ-“သုဂတဿ+စိဝရံ သုဂတစိဝရံ”ကဲ့သို့တည်း။ ဤ၌လည်း သုဂတဿ+စိဝရံဟူသော သမာသဝါကျတုန်းက ဘုရားရှင်၏သင်္ကန်းတော်ဟူသော အနက်ဝိသေသကို ဟောသော်လည်း “သုဂတစိဝရံ”ဟု သမာသပြီးသောအခါ သင်္ကန်းသာမညကို ဟောရသည်။ ထို့ကြောင့် “မဏိနာ+ပကတံ+တာလဝဏ္ဏံ မဏိတာလဝဏ္ဏံ”ဟု ပြု၍ “ပတ္တမြားယပ်ဝန်း”ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်သည်။

ကုင်္ကဋ္ဌစုဏ္ဏံ။ ။ဤကုင်္ကဋ္ဌပုဒ်ကို အဘိဓာန်၌ မတွေ့ရ။ “ကုင်္ကဋ္ဌဿ+စုဏ္ဏံ ကုင်္ကဋ္ဌစုဏ္ဏံ၊ ကုင်္ကဋ္ဌပုပ္ဖစုဏ္ဏန္တိ အတ္ထော”ဟု ယောဇနာဆို၏။ “ကုင်္ကဋ္ဌပုပ္ဖ၏အမှုန့်”ဟု အနက်ပေးစေလိုဟန်တူသည်။ သို့သော် အဘိဓာန်၌ “ကသ္မိရဇံ တု ကုင်္ကဋ္ဌံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ကုင်္ကဋ္ဌနှင့် ကုင်္ကဋ္ဌမသည် ပရိယာယ်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားကြ၏။ ရှေးဂဏ္ဍိ၌ “မာလာကျိကျူမှုန့်”ဟု အနက်ပေးသတတ်။

စိနပိဋ္ဌံ။ ။“စိ စယေ၊ ဒီယတ္တံ၊ စိယန္တိ ဧတ္ထ ရတနာနိတိ စိနော (ဇနပဒေါ)”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ဆိုသောကြောင့် စိဟု ဒီယနှင့် ရှိစေ၊ ပိသိယိတ္တာတိ ပိဋ္ဌံ-ကြိတ်ချေအပ်ပြီးသော အမှုန့်၊ စိန-စိန်တိုင်း၌၊ (တရုတ်ပြည်ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏) ပဝတ္ထံ+ပိဋ္ဌံ စိနပိဋ္ဌံ၊ ထိုစိနပိဋ္ဌံကို “ဆုံးမှုန့်၊ ဟသံပဒါးမှုန့်”ဟု ခေါ်သည်။

အပ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရတ္တကမ္မလပရိက္ခိတ္တာ ဝိယ-နီးမြန်းသောကမ္မလာ
တို့ဖြင့် ကာရ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဇယသုမနပါရိဘဒ္ဒကဗန္ဓုဇီဝက
ကုသုမသမ္ပရိက္ခိတ္တာ ဝိယစ-လယ်ခေါင်ရန်းပန်း၊ ပင်လယ်ကသစ်ပန်း၊ မိုးစွေပန်း
တို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်ရောပြွမ်းကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိရောစီသု-ကုန်ပြီ။

အဋ္ဌိဟိစေဝ-အရိုးတော်တို့မှလည်းကောင်း၊ ဒန္တေဟိစ-သွားတော်တို့မှလည်း
ကောင်း၊ အက္ခိနံ-မျက်လုံးတော်တို့၏၊ သေတဋ္ဌာနေဟိစ-ဖြူသောအရပ်တို့မှလည်း
ကောင်း၊ ဩဒါတရသို့ယော-ဖြူသောရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိသု-ကုန်ပြီ။
ယာသံ-ယင်းဖြူသောရောင်ခြည်တော်တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းကြောင့်၊ ဒိသာဘာဂါ-
တို့သည်၊ ရဇတဃဋေဟိ-ငွေအိုးတို့ဖြင့်၊ အာသိဇ္ဇမာနခိရဓာရာသမ္ပရိက္ခိတ္တာ ဝိယ-
သွန်းလောင်အပ်သော နို့ရည်အယဉ်တို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ရောပြွမ်းကုန်သကဲ့သို့
လည်းကောင်း၊ သမ္ပသာရိတရဇတပဋ္ဌဝိတာနာ ဝိယ-ကောင်းစွာ ဖြန့်အပ်သော
ငွေပြားဗိတာန်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိတိပတန္တရဇတတာလဝဏ္ဏာ ဝိယ-တလွဲလွဲ
ခတ်သော ငွေယပ်ဝန်းတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကုန္တကုမုဒသိန္နုဝါရသုမနမလ္လိ
ကာဒိကုသုမသဉ္စန္ဒာ ဝိယ-သင်းခွေပန်း၊ ကုမုဒြာကြာပန်း၊ ရေအုန်းနဲ့ပန်း၊ မြလေး
ပန်း၊ စမ္ပာယ်ပန်းအစရှိသော ပန်းတို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
ဝိရောစီသု-ကုန်ပြီ။ [ရှေးနိဿယ၌ “မလ္လိကာ-ကြက်ရုန်းပန်း”ဟုပေး၏၊ အဘိဓာန်
နိဿယ၌ “စမ္ပယ်(စပ်ယ်)”ဟု ပေးသည်။]...ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ မဉ္ဇိဋ္ဌပဘ
ဿရာ-မောင်းသောရောင်ခြည်တော်၊ ပြိုးပြိုးပြက်ပြက်ထွက်သောရောင်ခြည်တော်
တို့သည်၊ တမှာ တမှာ သရီရပ္ပဒေသာ-ထိုထိုကိုယ်တော်၏ အစိတ် အစိတ်မှ၊
နိက္ခမိသု [မဉ္ဇိဋ္ဌ၊ မဉ္ဇုဟု ပါဠိနှစ်ထွေရှိ၏၊ အဘိဓာန်၌ မဉ္ဇိဋ္ဌဟုရှိသည်။] ဣတိ-
ဤသို့၊ တာ ဆဗ္ဗဏ္ဏရသို့ယော-ထို ၆ မျိုးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့
သည်၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ယနမဟာပထဝီ-တစ်ခဲနက်သော မြေကြီးကို၊ ဂဏှိသု-
ယူကုန်ပြီ၊ [မြေကြီးထဲသို့ အရောင်ပျံ့နှံ့သည်ကို “ယူသည်”ဟု ဆိုသည်။] စတု
နဟုတာမိကဒ္ဒိယောဇနာသတသဟဿဗဟလာ-ယူဇနာလေးသောင်း အလွန်ရှိ
သော၊ နှစ်သိန်းအထူရှိသော၊ ဝါ-ယူဇနာပေါင်း နှစ်သိန်းလေးသောင်း အထူရှိ
သော၊ မဟာပထဝီ-မြေကြီးသည်၊ နိဇန္တ သုဝဏ္ဏပိဏ္ဏံ ဝိယ-မှုတ်ထုတ်အပ်ပြီးသော
အညစ်အကြေးရှိသောရွှေခဲကဲ့သို့၊ ဝါ-လှော်ပြီး ဦးပြီးသော ရွှေခဲကဲ့သို့၊ အဟောသိ-
ဖြစ်ပြီ၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ မဟာပထဝီ-မြေကြီးကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-ထုတ်ချင်းလျှို

နိဇန္တသုဝဏ္ဏပိဏ္ဏံ။ ။နိဿယသတော+ဓမိယတေတိ နိဇန္တ (မလံ)၊ အကြွင်းမရှိအောင်
မှုတ်ထုတ်အပ်သော အညစ်အကြေး၊ နိဇန္တံ ယဿာတိ နိဇန္တံ (သုဝဏ္ဏပိဏ္ဏံ)၊ ရွှေကို သန့်ရှင်း
အောင် အညစ်အကြေးများကို မီးဖြင့် မှုတ်ထုတ်ရသည်၊ အိုးထဲ၌လည်း လှော်ရ၏၊ ထိုရွှေကို
“လှော်ပြီး ဦးပြီးသော ရွှေ”ဟု ခေါ်သည်။

ထွင်း၍၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ဂဏှိသု၊ ပထဝီသန္တာရကံ-မြေကို ခံသော၊ အဋ္ဌနဟုတာဓိကစတုယောဇနသတသဟဿဗဟလံ-ယူဇနာရှစ်သောင်း အလွန်ရှိသော လေးသိန်းအထူရှိသော၊ ဝါ-ယူဇနာပေါင်း လေးသိန်းရှစ်သောင်း အထူရှိသော၊ ဥဒကံ-ရေသည်၊ သုဝဏ္ဏကလသေဟိ-ရွှေအိုးတို့ဖြင့်၊ အာသိဉ္ဇမာန ဝိလိနသုဝဏ္ဏံ ဝိယ-သွန်းလောင်းအပ်သော ကြေမွသော ရွှေမုန့်ကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-၍၊ ဝါတံ-လေကို၊ အဂ္ဂဟေသု-ယူကုန်ပြီ၊ ဆန္ဒဟုတာ ဓိကနဝယောဇနသတသဟဿဗဟလော-ယူဇနာခြောက်သောင်း အလွန်ရှိသော ကိုးသိန်းအထူရှိသော၊ ဝါ-ယူဇနာပေါင်း ကိုးသိန်းခြောက်သောင်း အထူရှိသော၊ ဝါတော-လေသည်၊ သမုဿိတ သုဝဏ္ဏက္ခန္ဓော ဝိယ-ကောင်းစွာ စိုက်ထောင်အပ် သော ရွှေတုံးကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဝါတံ-ကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-၍၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ အဇဿ ကာသံ-အရှုပ်အထွေး မရှိသော ကောင်းကင်သို့၊ ပက္ခန္ဓိသု-ပြေးဝင်ကုန်ပြီ။ [နတ္ထိ ဇဿ ယဿာတိ အဇဇဿ၊ အဇဇဿစ+သော+အာကာသောစာတိ အဇဇဿ ကာသော-ကောင်းကင်အတွင်း၌ တစ်စုံတစ်ခု အရာဝတ္ထုမရှိသောကြောင့် “အရှုပ် အထွေး မရှိ”ဟု ဆိုသည်။]

ဥပရိဘာဂေန-အထက်အဖို့ဖြင့်၊ ဥဂ္ဂန္ဓာပိ-တက်၍လည်း၊ စာတုမဟာရာဇိ ကေ-စတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်တို့ကို၊ ဂဏှိသု-ယူကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုစာတုမဟာရာဇ် နတ်ပြည်တို့ကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-ဖောက်၍၊ တာဝတိံသေ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်တို့ကို၊ (ဂဏှိသု၊) [ဌာနီနတ်တို့၏ဗဟုဝဏ်အမည်ကို ဌာနဘုံ၌ တင်စားသည်ဟု ကြံပါ။] တတော-ထိုတာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ၊ (ဥပရိ-အထက်၌၊) ယာမေ-ယာမာနတ်ပြည် တို့ကို၊ (ဂဏှိသု၊) တတော-ထိုယာမာနတ်ပြည်မှ၊ (ဥပရိ-၌၊) တုသိတေ-တို့ကို၊ (ဂဏှိသု၊) တတော-ထိုတုသိတာနတ်ပြည်မှ၊ (ဥပရိ၊) နိမ္မာနရတီ-တို့ကို၊ (ဂဏှိသု၊) တတော-ထိုနိမ္မာနရတီနတ်ပြည်မှ၊ (ဥပရိ၊) ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိ-တို့ကို၊ (ဂဏှိသု၊) တတော-ထိုပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိနတ်ပြည်မှ၊ (ဥပရိ၊) နဝဗြဟ္မလောကေ-၉ ထပ်သော ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့ကို၊ (ဂဏှိသု၊) တတော-ထို ၉ ထပ်သော ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့မှ၊ (ဥပရိ၊) ဝေဟပ္ပလေ-ဝေဟပ္ပိုလ်ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့ကို၊ (ဂဏှိသု၊) တတော-ထိုဝေဟပ္ပိုလ်ဗြဟ္မာ့ ပြည်မှ၊ (ဥပရိ၊) ပဉ္စသုဒ္ဓါဝါသေ-၅ ထပ်သောသုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာ့ပြည်တို့ကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိ တွာ-၍၊ စတ္တာရော အာရုပ္ပေ-၄ ပါးသော အရူပဗြဟ္မာ့ပြည်တို့ကို၊ ဂဏှိသု၊ စတ္တာရော အာရုပ္ပေ-တို့ကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-၍၊ အဇဿကာသံ-အဆီးအတား မရှိသော အထက်ကောင်းကင်သို့၊ ပက္ခန္ဓိသု၊ တိရိယဘာဂေဟိ-ဖိလာအဖို့တို့ဖြင့်၊ အနန္တာ-အဆုံးမရှိကုန်သော၊ လောကဓာတုယော-လောကဓာတ်တို့သို့၊ ပက္ခန္ဓိသု၊ ဧတ္တကေ သု-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရပ်တို့၌၊ စန္ဒမိ-လဗိမာန်၌၊ စန္ဒ ပ္ပဘာ-လရောင်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ သူရိယေ-၌၊ သူရိယပ္ပဘာ-နေရောင်သည်။

နတ္ထိ-တော့၊ တာရကရူပေသု-ကြယ်တာရာအပေါင်းတို့၌၊ တာရကရူပပ္ပဘာ-ကြယ်
တာရာအပေါင်းတို့၏ အရောင်တို့သည်၊ နတ္ထိ၊ ဒေဝတာနံ-တို့၏၊ ဥယျာနဝိမာန
ကပ္ပရုက္ခေသုစေဝ-ဥယျာဉ်၊ ဗိမာန်၊ ပဒေသာပင်တို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ၌ စပ်၊)
သရီရေသုစ-ကိုယ်တို့လည်းကောင်း၊ အာဘရဏေသုစ-တန်ဆာတို့လည်းကောင်း၊
ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော အရာဝတ္ထုတို့၌၊ ပဘာ-အရောင်သည်၊ နတ္ထိ-
မရှိတော့၊ တိသဟဿိမဟာသဟဿိလောကဓာတုယော-တစ်ထောင်ကို တည်၊
ထောင် ၃ လီဖြင့်၊ ဆင့်ဆင့်မြှောက်အပ်၊ ကုဋေတစ်သိန်းသော လောကဓာတ်တို့ကို၊
အာလောကဖရဏသမတ္ထော-အရောင်အလင်းဖြင့် ဖြန့်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊
(တနည်း) တိသဟဿိမဟာသဟဿိလောကဓာတုယံ-တစ်ထောင်ကို တည်၊
ထောင် ၃ လီဖြင့်၊ ဆင့်ဆင့်မြှောက်အပ်၊ ကုဋေတစ်သိန်းသော လောကဓာတ်၌၊
အာလောကဖရဏသမတ္ထော-အရောင်အလင်းကို ဖြန့်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ မဟာ
ဗြဟ္မာပိ-မဟာဗြဟ္မာသော်မှလည်း၊ သူရိယုဂ္ဂမနေ-နေထွက်ရာအခါ၌၊ ခဇ္ဇော
ပနကောဝိယ-ပိုးစုန်းကြူးကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ဖြစ်ရလေပြီ၊ စန္ဒသူရိယတာရက
ရူပဒေဝုယျာနဝိမာနကပ္ပရုက္ခာနံ-လ နေ ကြယ် တာရာအပေါင်း၊ နတ်ဥယျာဉ်၊

တိသဟဿိ။ ။သဟဿကို တည်၍ သဟဿဖြင့် မြှောက်လျှင် တစ်သန်းဖြစ်၏၊
ထိုတစ်သန်းကို “သဟဿီ”ဟု ခေါ်၏၊ “သဟဿံ သဟဿေန+ဂဏိတာ သဟဿီ၊ (လောက
ဓာတု)”ဟု ဂဏိတအနက်၌ ဤပစ္စည်းသက်၊ [“ဧကဒသီ”ကဲ့သို့ ထိုဤပစ္စည်းသည် ဣတ္ထိလိန်
ကို ထွန်းပြ၏၊] ထိုသဟဿီ (တစ်သန်း) ကို သဟဿဖြင့် မြှောက်ပြန်လျှင် “ဒွိသဟဿီ
လောကဓာတု (ကုဋေတရာ)” ဖြစ်၏၊ ထိုဒွိသဟဿီကို တစ်ဖန် သဟဿဖြင့် မြှောက်လျှင်
“တိသဟဿီ လောကဓာတု (လောကဓာတ် ကုဋေတစ်သိန်း)” ဖြစ်၏၊ တိဟိ သဟဿေဟိ+
ဂဏိတာ တိသဟဿီ။

မဟာသဟဿီ။ ။မဟန္တာနိ-၃ ကြိမ်ဖြစ်၍ များကုန်သော+သဟဿာနိ-အထောင်
တို့တည်း၊ မဟာသဟဿာနိ-တို့၊ မဟာသဟဿေဟိ+ဂဏိတာ မဟာသဟဿီ၊ တိသဟဿီ
စ+သာ+မဟာသဟဿီစာတိ တိသဟဿိမဟာသဟဿီ၊ (မဇ္ဈေရဿ၊) တိသဟဿိမဟာ
သဟဿီဧဝ+လောကဓာတု တိသဟဿိမဟာသဟဿိလောကဓာတု၊ [တိကနိပါတ်အဋ္ဌ
ကထာ၌ ဧကဝုစရှိသည်၊] ဤအဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ “ဓာတုယော”ဟု ကံပုဒ် ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ရှိ
သည်မှာ စပ်စရာ ကြိယာ မရှိ၊ ဖရဏ၏ ကံမှာ “အာလောက”ပုဒ်တည်း၊ အာလောကဿ-
ကို+ဖရဏံ အာလောကဖရဏံ၊ သီလက္ခန္ဓံ သာမညဖလသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ဧကသ္မိ စက္ကဝါဠေ
အာ လောကံ ဖရတိ”ကဲ့သို့ “လောကဓာတုယာ (ယံ)”ဟု အာဓာရရှိမှ ကောင်းမည်။

အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ။ ။သဟဿိတော ပဋ္ဌာယ တတိယာ တိသဟဿီ၊ သဟဿံ
သဟဿဓာ ကတွာ ဂဏိတံ မဇ္ဈိမိကံ သဟဿဓာ ကတွာ ဂဏိတတ္ထာ၊ မဟန္တေဟိ သဟ
ဿေဟိ ဂဏိတာတိ မဟာသဟဿီ၊ ဧတ္တာဝတာ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠပရိမာဏော
ဒဿိ တော ဟောတိ၊-တိကနိပါတ်။

နတ်ဗိမာန်၊ ပဒေသာပင်တို့၏။ ပရိစ္ဆေဒမတ္တကမေဝ-အပိုင်းအခြားမျှသည်သာ။ ပညာယိတ္တ-ထင်ရှားပြီ။ [ဤနေရာကား နေ၊ ဤနေရာကား လ-ဟု အရောင်အလင်း မထင်ရှားဘဲ သူနေရာနှင့်သူ အပိုင်းအခြားမျှသာ ထင်ရှားတော့သည်-ဟူလို၊] ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနံ-အရပ်သည်၊ ဗုဒ္ဓရသ္မိတံ ယေဝ-ဘုရား ရောင်ခြည်တော်တို့သည်သာလျှင်၊ အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌ-လွှမ်းမိုးအပ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။ . . . ၈-ဆက်၊ အယံ-ဤတန်ခိုးတော်သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ အဓိဌာနိဒ္ဓိ-အဓိဌာန် ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးတော်သည်၊ နေဝ ဟောတိ-မဟုတ်၊ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ-ဘာဝနာကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးတော်သည်၊ န-မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ သဏှ သုခုမဓမ္မ-သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သမန္တပဋ္ဌာန်းကို၊ သမ္ပသတော-သုံးသပ်တော်မူသော၊ လောကနာထဿ-သတ္တလောက၏ကိုးကွယ်ရာ မြတ်စွာဘုရား၏၊ လောဟိတံ-သွေးတော်သည်၊ ပသီဒိ-ကြည်လင်ပြီ၊ ဝတ္ထုရူပံ-ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည်၊ ပသီဒိ-ပြီ၊ ဆဝိဝဏ္ဏော-အရေအဆင်းတော်သည်၊ ပသီဒိ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ် သော၊ ဝါ-စိတ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝဏ္ဏဓာတု-အဆင်းဓာတ်တော်သည်၊ သမန္တာ - ထက်ဝန်းကျင်၌၊ အသီတိဟတ္ထမတ္တေ-အတောင်ရစ်ဆယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပဒေသေ-အရပ်၌၊ နိစ္စလာဝ-မတုန် မလှုပ်သည် သာလျှင်၊ (ဟုတွာ၊) အဌာသိ-တည်ပြီ၊ [စိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝဏ္ဏဓာတုနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။] ဣမိနာ နိဟာရေန - ဤနည်းဖြင့်၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ သမ္ပသိ-သုံးသပ်တော်မူပြီ၊ သတ္တရတ္တိဒိဝါနိ-ခုနစ်ည၌၊ ခုနစ်နေ့တို့ပတ်လုံး၊ သမ္ပသိတဓမ္မော-သုံးသပ်အပ်သော တရားတော်သည်၊ ကိတ္တ ကော-အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ (သတ္တရတ္တိဒိဝါနိ-လုံး၊ သမ္ပသိတဓမ္မော-သည်၊) အနန္တော-အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသည်၊ အပရိမာဏော-အတိုင်းအရှည်မရှိသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ တာဝ-ဝစီဘေဒဒေသနာမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဓိဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) အယံ-ဤဒေသနာတော်သည်၊ မာနသဒေသနာနာမ-စိတ်တော်၌ ဖြစ်သော ဒေသနာ တော်မည်၏။ [“မနသိ+ပဝတ္တာ မာနသာ၊ မာနသာ ၈+သာ+ဒေသနာ စာတိ မာနသဒေသနာ”ဟု ရှိသင့်၏။ “မနသာဒေသနာ”ဟု ရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

[မာနသဒေသနာကို ပြပြီး၍ ဝစီဘေဒဒေသနာကို ပြလိုသောကြောင့် “သတ္တာ ပန”စသည် မိန့်၊] ပန-မာနသဒေသနာမှတစ်ပါး ဝစီဘေဒဒေသနာကို ဆိုဦးအံ့၊ သတ္တာ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ မနသာ-စိတ်တော်ဖြင့်၊ စိန္တိတဓမ္မ-ကြံစည်တော်မူအပ်ပြီးသော တရားတော်ကို၊ ဝစီဘေဒံ-စကားလုံး၏ကွဲပြားခြင်း ကို၊ ဝါ-နှုတ်မြှောက်ခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလသော်၊ ဝဿ သတေနပိ-နှစ်အရာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဿသဟဿေနပိ-နှစ်အထောင်ဖြင့်

လည်းကောင်း၊ ဝဿသတသဟဿေနပိ-နှစ်အသိန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မတ္ထကံ-အပြီးအဆုံးသို့၊ ပါပေတွာ-ရောက်စေ၍၊ ဒေသေတုံ-ဟောတော်မူခြင်းငှာ၊ နသက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ က္ကတိ-သို့၊ န ဝတ္ထဗ္ဗံ-မဆိုထိုက်၊ [“ထိုမျှလောက်သော အနန္တအပရိမာဏတရားတို့ကို နှုတ်ဖြင့် ဟောတော်မူလျှင်လည်း ပြီးဆုံးစေနိုင်သည်”ဟူလို၊] ဟိ-မှန်၊ အပရ ဘာဂေဝိ-နောက်အဖို့၌လည်း၊ တထာဂတော-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တာဝတိံသဘဝနေ-တာဝတိံသာဘုံ၌၊ ပါရိစ္ဆတ္တကမူလေ-ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏အနီးအောက်၌၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာယံ-ပဏ္ဍုကမ္မလာကျောက်နေရာ၌၊ ဒသသဟဿစတ္တဝါဠဒေဝတာနံ-တစ်သောင်းသော စကြဝဠာမှလာကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်တော်မူလျက်၊ မာတရံ-နတ်မယ်တော်ကို၊ ကာယသက္ခိ-ကိုယ်တော်၏ မျက်မှောက်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ကုသလာဓမ္မာ အကုသလာ ဓမ္မာ အဗျာကတာ ဓမ္မာတိ-ကုသလာ ဓမ္မာ အကုသလာ ဓမ္မာ အဗျာကတာ ဓမ္မာ အစရှိသော၊ [က္ကတိသဒ္ဓါ အာဒျတ္ထံ] ဓမ္မံ-တရားတော်ကို၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလသော်၊ သတဘာဂေန-အရာသော အဖို့အစုဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဟဿ ဘာဂေန-အထောင်သော အဖို့အစုဖြင့်လည်းကောင်း၊ သတသဟဿဘာဂေန-အသိန်းသော အဖို့အစုဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မန္တရာ-တရားတစ်မျိုးမှ၊ ဓမ္မန္တရံ-တရားတစ်မျိုးသို့၊ သင်္ကမိတွာ သင်္ကမိတွာဝ-ပြောင်းရွှေ့၍ ပြောင်းရွှေ့၍သာလျှင်၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ [တရားပုဒ်ပေါင်း တစ်ရာကို၊ တရားပုဒ်တစ်ထောင်ကို၊ တရားပုဒ်ပေါင်း တစ်သိန်းကို တစ်စု တစ်စုစီ ထား၍ တရားတစ်မျိုးမှ တရားတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ ဟောတော်မူသည်-ဟူလို၊] တယောမာသေ- ၃ လတို့ပတ်လုံး၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ ပဝတ္တိတဒေသနာ-ဖြစ်စေအပ်သော ဒေသနာတော်သည်၊ ဝေဂေန-အဟုန် ဖြင့်၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော၊ အာကာသဂင်္ဂါ ဝိယ-ကောင်းကင်၌ စီးသွားသော ဂင်္ဂါမြစ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကောင်းကင်ရေတံခွန်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ကျောက်ဆောင် ကျောက်နံရံများကို အဟုန်ဖြင့် တိုက်၍ အထက်သို့ တက်၍ အတော်ရှည်လျားစွာ စီးနေသော ရေအယဉ်ကို “အာကာသဂင်္ဂါ”ဟု ဆိုသည်၊] အဓောမုခထပိတဥဒကယဇ္ဇာ-အောက်၌ မျက်နှာမူ၍ ထားအပ်သော ရေအိုးမှ၊ နိက္ခန္တဥဒက ဓာရာဝိယစ-ထွက်သော ရေအယဉ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟုတွာ-၍၊ အနန္တာ အပရိမာဏာ အဟောသိ။

ဟိ-မှန်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဘတ္တာနုမောဒနကာလေပိ-ဆွမ်းအနုမောဒနာ ပြုရာအခါ၌လည်း၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊ ဝဇေတွာ-တိုးချဲ့၍၊ အနုမောဒေန္တာနံ-အနုမောဒနာ ပြုတော်မူကုန်လသော်၊ (အဖန်ဖန် ဝမ်းမြောက်စေတော်မူကုန်လသော်၊) ဝါ-ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဒေသနာ-ဒေသနာတော်သည်၊ ဒီဃမဇ္ဈိမနိကာယပမာဏာ-ဒီဃနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်ပမာဏရှိသည်။

(ဒီဃနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်လောက် ရှည်လျားသည်။) ဟောတိ-၏။ [“ဆွမ်းအနု မောဒနာတရားတော်သည်ပင် ဒီဃနိကာယ် မဇ္ဈိမနိကာယ်လောက် ရှည်လျား သည်”ဟူလို၊ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးနောက် ဆွမ်း၏အကျိုးကို ပြသောတရားကို ဟောတော်မူလျှင် ဆွမ်းဒါယကာတို့ လွန်စွာဝမ်းမြောက်ကြ၏။ ဤသို့ ဝမ်းမြောက် ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ထိုဆွမ်းတရားကို “ဘတ္တာနုမောဒနာ”ဟု ခေါ်သည်။ အနု-အဖန်ဖန်၊ မောဒနာ-ဝမ်းမြောက်ကြောင်းဆွမ်းတရား။] ပန-ကား၊ ပစ္ဆာဘတ္တ- ဆွမ်း၏နောက်အဖို့ဖြစ်သောအခါ၌၊ သမ္ပတ္တပရိသာယ-ရောက်လာသော ပရိသတ် အား၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေန္တာနံ-ဟောတော်မူကုန်လသော်၊ ဝါ-ကုန်သော၊ (ဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏။) ဒေသနာ-သည်။ သံယုတ္တအင်္ဂုတ္တရိကဒွိမဟာနိကာယပုမာဏာဝ-သံယုတ္တ နိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဟူသော နှစ်ပါးသော နိကာယ်ကြီး ပမာဏရှိသည် သာလျှင်၊ ဟောတိ။

ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ တံ မုဟုတ္တံ-ထိုဘတ္တာနုမောဒန ကာလ၊ ပစ္ဆာဘတ္တ ကာလဟူသော တစ်မဟုတ်၌၊ ဝါ-ထိုဘတ္တာနုမောဒနကာလ၊ ပစ္ဆာဘတ္တကာလ ဟူသော တစ်ခဏ၌၊ [မဟုတ္တသဒ္ဓါသည် လယဆယ်ခုအချိန်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဝါတွင်း ၃ လကို ထောက်လျှင် ဘတ္တာနုမောဒန ကာလ ပစ္ဆာဘတ္တကာလမျှဖြစ်၍ မကြာသောကြောင့် “မဟုတ္တ”ဟု သုံးစွဲထား သည်။] ဒေသိတဓမ္မောပိ-ဟောတော်မူအပ်သော တရားတော်သော်မှလည်း၊ ဣတ္ထကော- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်သနည်း၊ [တသ္မာဝါကျက ပုဒ်များကို ယူ၍ အနက်ပေးသည်။] ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဘဝင်ပရိဝါသော-ဘဝင်၏ အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ လဟုကော- လျှင်မြန်၏၊ ဒန္တာဝရဏံ-(သွားတော်တို့ကို ပိတ်ဖုံးကြောင်းဖြစ်သော) နှုတ်ခမ်းတော် အစုံသည်၊ သုဖုသိတံ-ကောင်းစွာထိသည်၊ (ဟောတိ)၊ မုခါဒါနံ-(အစာကို ယူကြောင်းဖြစ်သော) ခံတွင်းပေါက်တော်သည်၊ သိလိဋ္ဌံ- ပြေပြစ် ညက်ညော၏၊ ဇိဝှာ-လျှာတော်သည်၊ မုဒုကာ-နှူးညှံ၏၊ သရော-အသံတော်သည်၊ မဓုရော-

ပစ္ဆာဘတ္တံ။ ။ဘုရားနိစ္စာတိ ဘတ္တံ၊ ဆွမ်းစားရာကာလ၊ “ဘတ္တဿ ပစ္ဆာ ပစ္ဆာ ဘတ္တံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “ဆွမ်းစားရာကာလ၏ နောက်အဖို့”ဟု ရှေးနိဿယ ဂဏ္ဍိတို့ အနက် ပေးကြ၏။ ဘတ္တသဒ္ဓါသည် ဆွမ်းစားရာကာလကို ဟောရိုး မရှိပါ။ “ဘတ္တဿ-ဆွမ်း၏၊ ပစ္ဆာ- နောက်တည်း၊ ပစ္ဆာဘတ္တ-ဆွမ်း၏နောက်အဖို့ဖြစ်သော ကာလ” ဤသို့သာ အနက်ပေး၍ ဘတ္တဟူသော ဌာနီဖြင့် ဌာနကာလကို ဌာနပစ္စာရအားဖြင့် ယူသင့်ပါသည်။ ပုရေဘတ္တံ၌လည်း ဤနည်းတည်း။

ဘဝင်ပရိဝါသော။ ။ပရိသဒ္ဓါသည် ပုနပုနအနက်ဟော၊ ဝသဓာတ်ကား ပဝတ္တန အနက်ဟော၊ ရှေ့ဝိထိနှင့် နောက်ဝိထိအကြား၌ သတ္တဝါတိုင်းမှာ ဘဝင်များစွာ ကျရိုးရှိသော် လည်း ဘုရားရှင်ကား ဘဝင် ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်မျှ ကျရံဖြင့် ကိစ္စပြီး၏။ ထို့ကြောင့် “ဘဝင် ပရိဝါသော လဟုကော”ဟု ဆိုသည်။

ချိုမြိန်၏။ ဝါ-ချိုမြိန် သော အရသာနှင့် တူ၏။ ဝစနံ-စကားတော်သည်။ လဟုပရိဝတ္ထံ-လျင်မြန်သော ပြောင်းလဲခြင်းရှိ၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဘဝံ ပရိဝါသ၏လဟုကဖြစ်ခြင်းအစရှိသောအကြောင်းကြောင့်) တံမဟုတ္တံ-၌၊ ဒေသိတ ဓမ္မော-သော်မှလည်း၊ ဧတ္တကော-သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်သေး၏။ ပန-ချီးမွမ်းဖွယ် ရာ သမ္ဘာဝနာကား၊ တေမာသံ-ဝါတွင်း ၃ လပတ်လုံး၊ ဒေသိတဓမ္မော-ဟောတော် မူအပ်သော တရားတော်သည်။ အနန္တော (ယေဝ)-အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသည် သာလျှင်၊ အပရိမာဏောယေဝ-အတိုင်းအရှည် မရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ။

[ထိုအနန္တ အပရိမာဏဖြစ်ပုံကို အရှင်အာနန္ဒာ၏ လျင်မြန်ပုံဖြင့် ခိုင်မြဲစေလို သောကြောင့် အာနန္ဒတ္ထေရော ဟိအစရှိသောပါဌ်ကိုမိန့်] ဟိ-မှန်၊ အာနန္ဒတ္ထေ ရော-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်။ ဗဟုဿုတော-များသောသုတရှိသည်။ တိပိဋက ဓရော-ပိဋက ၃ ပုံကို နှုတ်ငုံဆောင်နိုင်သည်။ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍) ပဉ္စဒသဂါထာ သဟဿာနိ-ဂါထာပေါင်း တစ်သောင်းငါးထောင်ဟူကုန်သော၊ သဠိပဒသဟ သာနိ-ဂါထာပါဒပေါင်း ခြောက်သောင်းတို့ကို၊ လတာပုပ္ဖာနိ-နွယ်ပန်းတို့ကို၊

ဒန္တာဝရဏံ။ ။ နှုတ်ခမ်းတော် ၂ ဖက်ကို “ဒန္တာဝရဏ”ဟု ခေါ်၏။ အာဝရိယန္တိ ဧတေနာတိ အာဝရဏံ၊ ဒန္တာနံ+အာဝရဏံ ဒန္တာဝရဏံ၊ [“ဒန္တာဝရဏမောဋ္ဌောစ”-အဘိဓာန် ၂၆၂။] ထိုအထက် အောက် နှုတ်ခမ်းတော်၏ ကောင်းကောင်းထိုမှ အသံပြီသောကြောင့် “သုဖုသိတ”ဟု ဆိုသည်။

မုခါဒါနံ။ ။ မုခသဒ္ဓါသည် ခံတွင်းဟူသော အနက်၊ မျက်နှာဟူသော အနက်ကို ဟောရကား ဤနေရာ၌ ခံတွင်းအနက်ကို ယူစေလိုသောကြောင့် အာဒါနသဒ္ဓါနှင့် တွဲဖက်၍ ဆိုသည်။ “အစာကို ယူကြောင်းဖြစ်သော ခံတွင်းပေါက်”ဟူလို၊ [အာဒိယတိ ဧတေနာတိ အာဒါနံ၊ မုခမေဝ+အာဒါနံ မုခါဒါနံ] ထိုခံတွင်းပေါက် တလျှောက်လုံး၏ အဖုအထစ် မရှိဘဲ ပြေပြစ်ခြင်းကို “သိလိဌ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသိလိဌသဒ္ဓါ၏ ငြိတပ်ခြင်းအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ ဋီကာ၌ “သံဂတံ သုသဏ္ဌိတံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ [မုခါဒါနံ တိယောဇနသတဂမ္ဘိရံ- အသုရိန်နတ်ကြီး၏ ခံတွင်းပေါက်သည် ယူဇနာ ၃၀၀ နက်၏၊-ဒေဝပုတ္တသံယုတ်၊ ၁၀သုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ရှေးနိဿယတို့၌ မုခါဒါနန္တိ မုခဝိဝရံဟူသော ဋီကာပါဌ်ဝယ် ဝိဝရံဟူသော ပါဌ်ကို ထောက်၍ “မုခါဒါနံ-ခံတွင်းတော်ကို ဖွင့်လှစ်ခြင်းသည်”ဟု အာဒါနအတွက် ဘာဝသာနေ ကြံကြ၏။ ထိုအကြံကို ဤသံယုတ်အဋ္ဌကထာကို ထောက်၍ စဉ်းစားပါ။]

ဝစနံ လဟုပရိဝတ္ထံ။ ။ ပြခဲ့သော ဘဝံပရိဝါသလဟုက စသော အကြောင်းများ ကြောင့်ပင် စကားတစ်လုံးနှင့် တစ်လုံး အချိန်မကြာဘဲ အပြောင်းအလဲမြန်သည်။

လတာပုပ္ဖာနိ။ ။ လတာယ-နွယ်၏+ပုပ္ဖာနိ-ပန်းတို့တည်း၊ လတာပုပ္ဖာနိ-တို့၊ သစ်ပင် ပန်းပင်တို့ကား တစ်နေရာ၌ ရပ်၍ ဆွဲငင်ဆွတ်ခူးခြင်းငှာ မဖြစ်နိုင်၊ နွယ်ပန်းတို့ကိုသာ တစ် နေရာ၌ ရပ်တည်၍ ဆွဲငင်ဆွတ်ခူးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် လတာပုပ္ဖာနိကို ဆဋ္ဌိတပျရိသံ သမာသံဟု မှတ်ပါ။ ရှေးဆရာ အချို့တို့ကား “လတာစ+ပုပ္ဖာနိစ လတာပုပ္ဖာနိ”ဟု ဒွန်သမာသံ

အာကမုန္တော ဝိယ-တစ်နေရာတည်း၌ ရပ်တည်လျက် ဆွဲငင်ဆွတ်ခူးနိုင်သကဲ့သို့၊ ဌိတပဒေနေဝ-တည်မြဲတိုင်းသော ကုရိယာပုဏ်အဖို့ဖြင့်သာလျှင်၊ ဌတော-ရပ်၍၊ ဂဏှာတိဝါ-ကိုယ်တိုင်လည်း သင်ယူနိုင်၏။ ဝါစေတိဝါ-သူတစ်ပါးကိုလည်း ပို့ချနိုင်၏။ ဒေသေတိဝါ-ဟောပြောမှုလည်း ဟောပြောနိုင်၏။ ဧတ္တကော-ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော တရားအစဉ်သည်၊ ထေရဿ-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ ဧကော-တစ်ရပ်သော၊ ဥဒ္ဓေသမဂ္ဂေါ နာမ - ဥဒ္ဓေသအစဉ် မည်သည်၊ ဟောတိ - ၏။ [တစ်ဘာဏဝါရ ဟူသကဲ့သို့ “အရှင်အာနန္ဒာအတွက် ဂါထာပေါင်း တစ်သောင်း ငါးထောင်မှာ တစ်ကြိမ်ရွတ်သာ ဖြစ်သည်”ဟူလို။]

ဟိ - မှန်၊ ထေရဿ - အရှင်အာနန္ဒာထေရ်အား၊ အနုပဒံ - ပုဒ်စဉ်အတိုင်း၊ [ဆရာက တစ်ပုဒ်ချ တပည့်က တစ်ပုဒ်ဆို ဤကဲ့သို့ ပုဒ်စဉ်အတိုင်း-ဟူလို၊] ဥဒ္ဓေသံ-သင်ယူအပ်သော ပါဠိကို၊ ဒေမာနော-ပေးလသော်၊ အညော-ဘုရားမှ တစ်ပါး အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒါတုံ-သင်ပေးခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ န သမ္မာပုဏှာတိ-မမီနိုင်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်သာ၊ သမ္မာပုဏှော ယျ-မီနိုင်ရာ၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သို့ကလောက်၊ အဓိမတ္တသတိမာ-လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော သတိရှိသော၊ အဓိမတ္တဂတိမာ-လွန်ကဲသောအတိုင်းအရှည် ရှိသော ဉာဏ်ရည် ဉာဏ်သွားရှိသော၊ အဓိမတ္တဓိတိမာ-လွန်ကဲသော အတိုင်း အရှည်ရှိသော ဆောင်စွမ်းနိုင်သော ဝီရိယရှိသော၊ သာဝကော-အရှင်အာနန္ဒာ ဟူသော သာဝကသည်၊ သတ္တာရာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တေမာသံ-ဝါတွင်း ၃ လပတ်လုံး၊ ကုမိနာ နိဟာရေန-ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဒေသိတဒေသနံ-ဟောတော်မူ အပ်သော ဒေသနာတော်ကို၊ ဝဿသတံ-အနှစ်တစ်ရာပတ်လုံးလည်းကောင်း၊ ဝဿသဟသံ-အနှစ်တစ်ထောင်ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊ ဥဂ္ဂဏှန္တောပိ-သင်ယူပါ သော်လည်း၊ မတ္တကံ-အပြီးအဆုံးသို့၊ ပါပေတုံ-ရောက်စေခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်။ [ဤတွင် ဒေသနာ၏ အနန္တအပရိမာဏဂမ္ဘီရဖြစ်ပုံ အပြီးတည်း။]

ပြုကြ၏။ ၂ မျိုးလုံးကို ဥပမာပြသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိမည်နည်း၊ ဤနေရာ၌ကား တစ်နေရာ၌ ရပ်တည်၍ ပုဒ်ပေါင်းများစွာ သင်ယူနိုင်၊ ပို့ချနိုင်၊ ဟောနိုင်ပုံကို ဥပမာပြလိုရင်း ဖြစ်သည်။

ဌိတပဒေနေဝ။ ။ပဒသဒ္ဒါသည် အဖို့အစုအနက်ဟော၊ ကုရိယာပုဏ် ၄ ပါးတွင် “တည်မြဲတိုင်းသော ကုရိယာပုဏ် အဖို့အစုတစ်ခုခုဖြင့်”ဟူလို၊ [ဌိတပဒေနေဝါတိ ဧကေန ဌိတပဒေနေဝ-ယောဇနာ၊] “ပဒသဒ္ဒါသည် ကုရိယာပုဏ်အနက်ဟောတည်း”ဟု ကြံ၍ “ဌိတ ပဒေနေဝ-တည်မြဲကုရိယာပုဏ်ဖြင့်သာလျှင်”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ဆိုလိုရင်းမှာ-“ညောင်းညာ သည့်အတွက် အခြားကုရိယာပုဏ်သို့ မပြောင်းရဘဲ ရပ်နေလျှင် ထိုရပ်မြဲကုရိယာပုဏ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထိုနေလျှင် ထိုင်မြဲကုရိယာပုဏ်ဖြင့်လည်းကောင်း ထိုဂါထာပုဒ်များကို သင်ယူ နိုင်၊ ဟောပြော ပို့ချနိုင်သည်”ဟူလို။



၆။ သရီရပဝတ္တိကို ပြခန်း

“တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဝါတွင်း ၃ လပတ်လုံး အဘိဓမ္မာတရားကို ဟောတော်မူလျှင် ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာကိုယ်တော်သည် အဘယ်သို့ မျှတတော်မူရာပါလိမ့်မည်နည်း”ဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိရကား ထိုဝါတွင်း ၃ လ၌ ကိုယ်တော်၏ မျှတပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝံ တေမာသံ” စသည် မိန့်၍ ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ “ဒေသနာယ သရီရဿ ပဝတ္တိဂ္ဂဟဏံ”ဟု ဋီကာ၌ မိန့်သည်။] ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-အဘိဓမ္မာ၏ ဂမ္ဘီရဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ကိုယ်တော်၏ ယာပနဖြစ်ပုံကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧဝံ-သို့၊ တေမာသံ-ဝါတွင်း ၃ လပတ်လုံး၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ ဒေသေန္တဿ-ဟောတော်မူသော၊ တထာဂတဿ-၏၊ ကဗဠိကာရာဟာရပဋိဗဒ္ဓံ-ကဗဠိကာရအာဟာရနှင့် စပ်သော၊ ဥပါဒိန္နကသရီရံ-ဥပါဒိန္နကမ္မဇရုပ်ရှိသော ကိုယ်တော်သည်၊ ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ယာပေသိ-မျှတတော်မူသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ပဋိဇ္ဇေနေနေဝ-သုတ်သင်တော်မူခြင်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-စောင့်ရှောက်တော်မူခြင်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ယာပေသိ-မူပြီ။ [ဇေတဝတံသည် သောဓနပေါသနရက္ခဏအနက်ကို ဟော၏။]...ဟိ-ချဲ့၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ သောသော ကာလော-ထိုထိုအချိန်အခါ ကို၊ သုဝဝတ္တိကော-ကောင်းစွာ အသီးအသီးတည်နေစေတော်မူအပ်ပြီ၊ သုပရိစ္ဆိန္နော-ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားတော်မူအပ်ပြီ၊ သုပစ္စက္ခော-ကောင်းစွာ မျက်မှောက်ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေန္တောဝ-ဟောတော်မူရင်းပင်၊ မနုဿလောကေ-လူပြည်၌၊ [လူပြည်ဆိုသော်လည်း ဗမ္မုဒိပ်ကျွန်းကို ရည်ရွယ်သည်။] ကာလံ-အချိန်အခါကို၊ ဩလောကေတိ-ကြည့်တော်မူ၏၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘိက္ခာစာရဝေလံ-ဆွမ်းအလို့ငှာ လှည့်လည်တော်မူရာအချိန်ကို၊ ဝါ-ဆွမ်းခံတော်မူချိန်ကို၊ သလ္လက္ခေတ္တာ-ကောင်းစွာမှတ်သားတော်မူ၍၊ နိမ္မိတဗုဒ္ဓံ-ဖန်ဆင်းအပ်သောဘုရားကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်းတော်မူ၍၊ ဣမဿ-ဤနိမ္မိတဘုရားရှင်၏၊ စီဝရဂ္ဂဟဏံ-သင်္ကန်းကိုင်ပုံသည်လည်းကောင်း၊ ပတ္တဂ္ဂဟဏံ-သပိတ်ကိုင်ပုံသည်လည်းကောင်း၊ သရကုတ္တိံ-အသံပြုပုံသည်လည်းကောင်း၊ အာကပ္ပော-အသွင်အပြင်သည်လည်းကောင်း၊ ဧဝရူပေါ နာမ-ဤသို့ သဘောရှိသည်မည်သည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ရစ်စေသတည်း၊ ဧတ္တကမေဝ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတု-ဟောရစ်စေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဓိဋ္ဌာယ-အဓိဋ္ဌာန်တော်မူ၍၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ-ယူတော်မူ၍၊ အနောတတ္ထဒဟံ-အနဝတတ်အိုင်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့သည်၊ နာဂလတာဒန္တကဋ္ဌံ-နဂါးပြည်၌ဖြစ်သော နွယ်ဒန်ပူကို၊ ဒေန္တိ-ကပ်လှူကြကုန်၏၊ [နာဂေ+ပဝတ္တာ+လတာ နာဂလတာ၊ နာဂလတာယ+ကတံ+ဒန္တကဋ္ဌံ၊

“နွယ်ချိုဒန်ပူ”ဟုလည်း ပေးကြ၏။] တံ-ထိုဒန်ပူကို၊ ခါဒိတွာ-ခဲတော်မူ၍၊ အနောတတ္ထဒဟေ- အနဝတတ်အိုင်၏ အနီး၌၊ သရီရ- ကိုယ်တော်ကို၊ ပဋိဇဉ်တွာ- သုတ်သင်တော်မူပြီး၍၊ မနောသိလာတလေ-ဆေးဒန်းမြင်းသီလာကျောက်ဖျာ၌၊ ဌိတော-ရပ်တော်မူလျက်၊ သုရတ္ထဒပဋ္ဌ-ကောင်းစွာ ဆိုးအပ်သော နှစ်ထပ်ရှိသော သင်းပိုင်တော်ကို၊ နိဝါသေတွာ-ဝတ်တော်မူ၍၊ စီဝရံ-သင်္ကန်းတော်ကို၊ ပါရူပိတွာ- ရံတော်မူ၍၊ စတုမဟာရာဇေတ္ထိယံ-စာတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး လေးယောက်သည် ကပ်လှူအပ်သော၊ [ဒိန္နကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဒတ္တိယပြုထားသည်။] သေလမယံ- ကျောက်ညိုအတိပြီးသော၊ ပတ္တံ-သပိတ်တော်ကို၊ အာဒါယ-ယူတော်မူ၍၊ ဥတ္တရကုရံ-ဥတ္တရကုရကျွန်းသို့၊ ဝါ-မြောက်ကျွန်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏၊ တတော-ထိုမြောက်ကျွန်းမှ၊ ပိဏ္ဏပါတံ-ဆွမ်းကို၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်တော်မူ၍၊ အနောတတ္ထဒဟတိရေ-အနဝတတ်အိုင်၏ ကမ်းနား၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေတော်မူလျက်၊ တံ-ထိုဆွမ်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ-ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍၊ ဒိဝါဝိဟာရာယ-နေအခါ၌ သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းငှာ၊ (“နေသန့်စင်တော်မူခြင်းငှာ”ဟုလည်း ပေး၏။) စန္ဒနဝနံ-စန္ဒကူးတောသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏။

ဓမ္မသေနာပတိ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရောပိ-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်လည်း၊ တတ္ထ-ထိုစန္ဒကူးတောသို့၊ ဂန္တာ-ကြွတော်မူ၍၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဝတ္တံ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို၊ ကတာ-ပြု၍၊ ဧကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ် တစ်ခုသော အရပ်အဖို့၌၊ နိသိဒိ-ထိုင်ပြီ၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုအရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်အား၊ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ နယံ-နည်းကို၊ ဒေတိ-ပေးတော်မူ၏၊ (တစ်နည်း) နယံဒေတိ-အကျဉ်းချုပ်နည်းပေးတော်မူ၏၊ သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ၊ ဧတ္ထကော-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဓမ္မော-တရားတော်ကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ဒေသိတော-ဟောတော်မူအပ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာစိက္ခတိ-မိန့်တော်မူ၏၊ (နယံဒေတိကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ဧဝံ-ဤသို့၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ နယံ-နည်းကို၊ ဒေန္တေ-ပေးတော်မူလသော်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တဿ-ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ရောက်ပြီးသော၊ ဝါ-ရောက်အပ် ရအပ်ပြီးသော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ရှိသော၊ အဂ္ဂသာဝကဿ-အဂ္ဂသာဝကအား၊ ဝေလန္တေ-ကမ်း၏အစွန်၌၊ ဌာတွာ-ရပ်၍၊ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ ပဿာရေတွာ-ဆန့်တန်း၍၊ ဒဿိတသမုဒ္ဒသဒိသံ-ပြအပ်သောသမုဒ္ဒရာနှင့်တူသော၊ ဝါ-သမုဒ္ဒရာကို ပြခြင်းနှင့်တူသော၊ နယဒါနံ- နည်းပေးတော်မူခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [သမုဒ္ဒရာကို တစ်နေရာက

အနောတတ္ထဒဟ။ ။အဝတပ္ပတိတိ ဩတတ္ထံ-ပူသောရေ၊ အဝပုဗ္ဗ+တပဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ န+ဩတတ္ထံ အနောတတ္ထံ-ပူခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အေးမြသောရေ၊ အနောတတ္ထံ ဧတ္တာတိ အနောတတ္ထော-အေးမြသော ရေရှိသောအိုင်၊ အဝကို ဩ မပြုလျှင် “အနဝတတ္ထံ”ဟု ဖြစ်၏။

နေ၍ လက်ညှိုးညွှန်ပြလိုက်လျှင် သမုဒ္ဒရာတစ်စင်းလုံးကို သိရသကဲ့သို့ “အရှင် သာရိပုတ္တရာလည်း မြတ်စွာဘုရားက နည်းပေးတော်မူလိုက်လျှင် ဟောတော်မူ အပ်ခဲ့သော အဘိဓမ္မာအားလုံးကို သိသည်”ဟူလို] ထေရဿပိ-အရှင်သာရိ ပုတ္တရာထေရ်အားလည်း၊ နယသတေန-နည်းပေါင်းတစ်ရာဖြင့်၊ နယသဟဿေန- နည်းပေါင်းတစ်ထောင်ဖြင့်၊ နယသတသဟဿေန-နည်းပေါင်းတစ်သိန်းဖြင့်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသိတဓမ္မော-ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော တရားတော်သည်၊ ဥပဋ္ဌာတိယေဝ-ထင်လာသည်သာ။ . . . သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒိဝါဝိဟာရံ- နေ့ နေတော်မူရာအရပ်၌၊ နိသီဒိ တွာ-နေတော်မူပြီး၍၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတုံ- ဟောတော်မူခြင်းငှာ၊ ကာယ ဝေလာယ-အဘယ်အချိန်၌၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ သနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ သာဝတ္ထိဝါသိနံ-သာဝတ္ထိမြို့၌ နေလေ့ရှိကုန် သော၊ သမ္ပတ္တာနံ-ရောက်လာကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာနံ-အမျိုးသားတို့အား၊ ဓမ္မ ဒေသနဝေလာ နာမ-တရားဟောတော်မူရာ အချိန်မည်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တာယ ဝေလာယ-ထိုအချိန်၌၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတွာ- ဟောပြီး၍၊ ဂစ္ဆန္တိဝါ-လူပြည်သို့ ပြန်လာတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကိုလည်း ကောင်း၊ အာဂစ္ဆန္တိဝါ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ပြန်လာတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား ကိုလည်းကောင်း၊ ကေ-အဘယ် နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဇာနန္တိ-သိကြကုန်သနည်း၊ ကေ-အဘယ်နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ န ဇာနန္တိ-မသိကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ မဟေသက္ခာ-ကြီးသော အစိုးရခြင်းရှိသူတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-တန်ခိုးကြီးကုန်သော၊ ဒေဝတာ-နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဇာနန္တိ-သိကြကုန်၏၊ [မဟန္တော+ဣသော (အစိုးရခြင်း) ယေသံတိ မဟေသာ၊ မဟေသာ ဣတိ အက္ခာ ယန္တိတိ မဟေသက္ခာ-ကြီးသောအစိုးရခြင်းရှိသူတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာ တို့၊ “မဟန္တော+ဤသော မဟေသော”ဟုလည်း ပြုကြ၏၊ ဤသကို ပုလ္လိင်ဟု ထောမနိဓိ ဆိုသည်၊ အပ္ပေသက္ခာလည်း နည်းတူ၊] အပ္ပေသက္ခာ-နည်းသော အစိုးရခြင်းရှိသူတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-တန်ခိုးနည်းကုန်သော၊ ဒေဝတာ- နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ န ဇာနန္တိ-မသိကြကုန်၊ ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်၊ န ဇာနန္တိ- မသိကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿဝါ-မြတ်စွာ ဘုရား၏လည်းကောင်း၊ နိမ္မိတဗုဒ္ဓဿဝါ-နိမ္မိတဘုရားရှင်၏လည်းကောင်း၊ ရသ္မိ အာဒိသု-ကိုယ်ရောင်အစရှိသည်တို့၌၊ နာနတ္တာဘာဝါ-ထူးသည်၏အဖြစ်၏ မရှိ ခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ဥဘိန္နမ္မိ-နှစ်ဆူလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ-ထို သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၊ နိမ္မိတဗုဒ္ဓတို့၏၊ ရသ္မိသုဝါ-ကိုယ်ရောင်တို့၌လည်းကောင်း၊ သရေသု ဝါ-အသံတော်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝစနေသုဝါ-စကားသုံးနှုန်းပုံတို့၌လည်းကောင်း၊ နာနတ္တံ-ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [ဤကား တရားဟောတော်မူ ချိန်၌ ကိုယ်တော်၏ ဖြစ်ပုံတည်း။]

၇။ ဝါစနာမဂ္ဂ ပဘာဝိတတာကို ပြခန်း

[ယခုအခါ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ဝါစနာမဂ္ဂ၏အဖြစ်၊ ထိုဝါစနာမဂ္ဂ၏ အရှင်သာရိပုတ္တရာလျှင် အစအမှန်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြလို၍ သာရိပုတ္တတ္ထေရောပိ အစရှိသောပါဌ်ကို မိန့်၊] သာရိပုတ္တတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊ သတ္တာရာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေသိတံ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်တိုင်း ဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော၊ (နေ့စဉ် ဟောတော်မူအပ်သော၊) ဓမ္မံ-တရားတော်ကို၊ အာဟရိတ္တာ-ဆောင်၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာနံ-ဥပဇ္ဈာယ်ယူ အတူနေတပည့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒံ ဘိက္ခုသတာနံ-ရဟန်းငါးရာတို့အား၊ ဒေသေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ တေသံ-ထိုငါးရာသော ရဟန်းတို့၏၊ ပုဗ္ဗယောဂေါ-ရှေး၌ အားထုတ်အပ်သော ကောင်းမှုတည်း၊ [ယုဇ္ဇတေ-အားထုတ်အပ်၏၊ ဣတိယောဂေါ၊ ပုဗ္ဗေ+ယောဂေါ ပုဗ္ဗယောဂေါ၊] ကိရ-ချဲ့၊ တေ-ထိုရဟန်းငါးရာတို့သည်၊ ကဿပဒသဗလဿ-ကဿပမြတ်စွာဘုရား၏၊ ကာလေ-လက်ထက်တော်၌၊ ခုဒ္ဒကဝဂ္ဂုလိယောနိယံ-ငယ်သောလင်းနို့မျိုး၌၊ [ကြီးသောလင်းဆွဲကြီးတွေ ရှိသောကြောင့် “ခုဒ္ဒက”ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊] နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ရကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ပတ္တာရေ-တောင်ဝှမ်း၌၊ ဩလမ္မန္တာ-တွဲရ၍ ဆွဲနေကြကုန်စဉ်၊ ဒွိန္ဒံ-၂ ပါးကုန်သော၊ အာဘိဓမ္မိကဘိက္ခုနံ-အဘိဓမ္မာဆောင်ရဟန်းတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ အဘိဓမ္မံ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို၊ သဇ္ဈယန္တာနံ-သရဇ္ဈာယ်ကြကုန်စဉ်၊ [သံ အဓိပုဗ္ဗ ဣဓာတ်ဖြစ်၍ “သဇ္ဈယ”ဟု ရှိစေ၊] သရေ-အသံ၌၊ နိမိတ္တံ-တရားသံဟူသော အမှတ်အသားကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ကဏ္ဍပက္ခသုက္ကပက္ခေ-မည်းညစ်သော အကုသိုလ်အဖို့၊ ဖြူစင်သော ကုသိုလ်အဖို့တို့ကို၊ အဇာနိတွာပိ-မသိမူ၍လည်း၊ ဝါ-မသိပါဘဲလျက်လည်း၊ သရေ-အသံ၌၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟမတ္ထကေနေဝ-တရားသံဟူသော အမှတ်အသားကို ယူခြင်းမျှကြောင့်သာလျှင်၊ (နိဗ္ဗတ္တိသုဉ် ၈၀)၊ ကာလံ ကတွာ-သေ၍၊ ဒေဝလောကေ-နတ်ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိသု-ဖြစ်ကြရကုန်ပြီ၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ဗုဒ္ဓန္တရံ-ကဿပမြတ်စွာဘုရား၊ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားတို့၏အကြားကာလပတ်လုံး၊ [ဗုဒ္ဓါနံ+အန္တရံ ဗုဒ္ဓန္တရံ၊] ဒေဝလောကေ-၌၊ ဝသိတွာ-ဆက်ကာဆက်ကာနေပြီး၍၊ [ကဿပဘုရား ဂေါတမဘုရား ၂ ဆူတို့၏အကြား၌ နတ်ပြည်ဝယ် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ကြရသောကြောင့် ထိုမျှလောက်ကြာသည်၊] တသ္မိံ ကာလေ-ထိုအခါ၌၊ မနုဿလောကေ-လူပြည်၌၊

ကာလံ ကတွာ။ ။“ကာလံကတော”ပုဒ်၌ ကာလသဒ္ဒါ၏ သမယအနက် မဇ္ဈအနက်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ တတိယပါရာဇိက၌ ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ ထိုတွင် မဇ္ဈအနက်ကို ယူရာ၌ စုရာဒိကလဓာတ်၏ ခေပအနက်ကို ယူ၍ “ကာလနံ (ယထာဂတိတဿ အတ္တဘာဝဿ ခေပနံ)-ယူအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော အတ္တဘောကို ကုန်စေခြင်း၊ အာယုက္ခယန္တိ အတ္ထော”ဟု မူလပဏ္ဏာသ အနဂ်ဏသုတ်ဋီကာဖွင့်သည်။

နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ကြရကုန်သည်။ (ဟုတွာ၊) ယမကပါဠိဟာရိယေ-ရေမီးအစုံအစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာဋ္ဌ၊ ပသီဒိတွာ-ကြည်ညို၍၊ ထေရဿ-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ ပဗ္ဗဇိသု-ရှင်ရဟန်းပြုကြကုန်ပြီ၊ ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ဒေသိတံ ဒေသိတံ-ဟောအပ်တိုင်း ဟောအပ်တိုင်းသော၊ ဓမ္မံ-ကို၊ အာဟာရိတွာ-ဆောင်၍၊ တေသံ-ထိုလင်းနို့သားဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ငါးရာသော တပည့်ရဟန်းတို့အား၊ ဒေသေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ အဘိဓမ္မဒေသနာပရိယောသာနဉ္စ-အဘိဓမ္မာဒေသနာ၏ ပြီးဆုံးခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ-ထိုလင်းနို့သားဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ငါးရာသော ရဟန်းတို့၏၊ သတ္တပုကရဏဂ္ဂဟဏဉ္စ-အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းကို သင်ယူခြင်း၏ ပြီးဆုံးခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ပရိယောသာနပုဒ် အကျေကြို) ဧကပ္ပဟာရေနေဝ-တစ်ပဟိုရ်တည်း၌သာလျှင်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

အဘိဓမ္မေ-အဘိဓမ္မာ၌၊ ဝါစနာမဂ္ဂေါ နာမ-ပို့ချအပ်သောပါဠိတော်၏ အစဉ်မည်သည်၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရပုဘဝေါ-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်ဟူသော အစအမွန်ရှိ၏၊ မဟာပကရဏေ-ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး၌၊ ဂဏနစာရောပိ-ဂဏန်းသင်္ချာဖြစ်ပုံကိုလည်း၊ ထေရေနေဝ-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်ပင်၊ ထပိတော-ထားအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊ ဣမိနာ နီဟာရေန-ဤဂဏန်းသင်္ချာကို ထားခြင်းဟူသောနည်းအားဖြင့်၊ ဓမ္မန္တရံ-တရားတစ်မျိုးကို၊ အမက္ခေတွာ-မချေဖျက်မူ၍သာလျှင်၊ (အခြားတရားတစ်မျိုးနှင့် မရောယှက်စေမူ၍သာလျှင်၊)

ဧကပ္ပဟာရေနေဝ။ ။ပဟရိယတိ ဧတ္တာတိ ပဟာရော၊ ရှေးခေတ်က တစ်နေ့လျှင် ပဟိုရ်စည်ကြီးကို ၃ ကြိမ်တီးရ၏၊ ထိုတီးရာအချိန်ကို “ပဟာရ”ဟု ခေါ်၏၊ တစ်နေ့ကို ၃ ပုံပုံလျှင် တစ်ပုံသည် တစ်ပဟိုရ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပဟာရောတိ ဒိဝသဿ တတိယော ဘာဂေါ ဝုစ္စတိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ဤနေရာ၌ကား နောက်ဆုံး တတိယအဖို့ကို ယူကြ၏၊ သို့သော် စဉ်းစားသင့်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း-တရားဟော၍ ပြီးသောအခါ ထိုလပြည့်နေ့၌ပင် မြတ်စွာဘုရားသည် လူပြည်သို့ ကြွလာရမည်ဖြစ်၏၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာလည်း သင်္ကဿနဂိုရ်ပြည်သို့ ကြွ၍ ကြိုဆိုနှင့်ရမည် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နောက်ဆုံးပဟိုရ်ကား ဖြစ်သင့်မည် မထင်။ [တစ်ပဟိုရ်လျှင် ၁၀ နာရီရှိ၏၊ ထို ၁၀ နာရီအတွင်း၌သာ ပြီးဆုံးခြင်း တူကြသည်၊ တစ်ပြိုင်နက် တစ်ချိန်တည်း ပြီးသည်ဟုကား မဆိုလို။]

ဆက်ဦးအံ့=မြတ်စွာဘုရားသည် နောက်ဆုံးနေ့ဝယ် စန္ဒကူးတော၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာအား မနေ့ညမှ ယနေ့နံနက်အထိ ကိုယ်တော်တိုင် ဟောအပ်ပြီးတရားကိုလည်းကောင်း၊ နိမ္မိတဘုရားရှင် ဟောတော်မူရစ်မည့် တရားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ပြန်ကြွတော်မူပြီးနောက် ကိုယ်တော်တိုင် ဆုံးအောင်ဟောမည့်တရားကိုလည်းကောင်း နည်းပေးတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ရဟန်းတို့အား ပြီးဆုံးအောင် ပို့ချခြင်းကိစ္စနှင့် တာဝတိံသာဝယ် ဘုရားရှင်တရားဟောတော်မူခြင်း ကိစ္စသည် တစ်ခုတည်းသော ပဟိုရ်ချိန်အတွင်း ပြီးဆုံးခြင်းတူကြသည်။

သုခံ-ချမ်းချမ်းသာသာ၊ ဝါ-လွယ်လွယ်ကူကူ၊ ဂဟေတုံ-နာယူခြင်းငှာလည်းကောင်း၊
ဓာရေတုံ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏိတုံ-သင်ယူခြင်း
ငှာလည်းကောင်း၊ ဝါစေတုံစ-ပို့ချခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ပဟောတိ-စွမ်းနိုင်လောက်
၏။ ဣတိ-ဤသို့ မြော်မြင်တော်မူ၍၊ ဂဏနစာရံ-ကို၊ ထပေသိ-ထားတော်မူပြီ။
[ဤတွင်အဘိဓမ္မာ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ဝါစနာမဂ္ဂဖြစ်ပုံ၊ အရှင် သာရိပုတ္တရာ
ထေရ်လျှင် အစအမွန်ရှိပုံ အပြီးတည်း။]

၈။ ဗုဒ္ဓ၏ အာဒိအာဘိဓမ္မိကအဖြစ်

[မြတ်စွာဘုရား၏ ရှေးဦးစွာ အာဘိဓမ္မိကအဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ ဧဝံ သန္တေ
စသော အခြေခံစကားကိုမိန့်] ဧဝံ သန္တေ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ (ဤသို့အဘိဓမ္မာ၌
ဝါစနာမဂ္ဂ၏ အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်ပဉ္စဘဝအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်လသော်၊) ထေရောဝ-
အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်သာ၊ ပဌမတရံ-မြတ်စွာဘုရား၏ ရှေးဦးစွာ၊ အာဘိ
ဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မာကို တတ်သိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်သလော၊ ဣတိ-
ဤကား အမေးတည်း၊ (ဧဝံသန္တေပိ-ဤသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ထေရော-အရှင်
သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊ ပဌမတရံ-မြတ်စွာဘုရား၏ ရှေးဦးစွာ၊ အာဘိဓမ္မိကော-

ဂဟေတုံ စသည်။ ။ သုတ္တာ တုဏှိဘူတောဝ ပဂုဏ် ကရောန္တော ဥဂ္ဂဏှာတိ နာမ၊
[ထိုဥဂ္ဂဏှာတိနှင့် ဤဂဟေတုံသည် သဘောတူ၏။ သို့မဟုတ် “ဥဂ္ဂဟေတုံဝါ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊]
ပဒါနပဒံ (ဆရာပို့ချအပ်သော ပုဒ်စဉ်အတိုင်း) ယဋေတွာ ဝါစာယ ပရိစိတံ ကရောန္တော
ပရိယာပုဏာတိ နာမ၊ ဥဘယထာပိ ပဂုဏ် အာဓာရပတ္တံ ကရောန္တော ဓာရေတိ နာမ၊
နိဒါနသံယုတံ ဂဟပတိဝဂ်၊ ပဉ္စမသုတ် အဋ္ဌကထာ။



ဧဝံ သန္တေ။ ။ “ယံ ဒေဝဒေဝေါ ဒေဝါနံ၊ ဒေသေတွာ နယတော ပုန”ဟူသော
ဂန္ထာရမ္ဘ စကားအရ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အာဒိအာဘိဓမ္မိကအဖြစ် ပြီးခဲ့ပါသော်လည်း ထိုစကားကို
အတည်မယူဘဲ “အဘိဓမ္မေ ဝါစနာမဂ္ဂေါ နာမ သာရိပုတ္တတ္ထေရပဉ္စဘဝေါ”ဟူသော စကားကို
အတည်ယူပြီးလျှင် “ယံ ဒေဝဒေဝေါ” စသော ရှေ့စကားကိုလည်း ပယ်လိုသောကြောင့် “ဧဝံ
သန္တေ”စသောပါဠိဖြင့် စောဒနာသည်၊ အဘိဓမ္မာ၌ ပို့ချစဉ်၏ အရှင်သာရိပုတ္တရာမှစ၍ ဖြစ်ရ
လျှင် အရှင်သာရိပုတ္တရာသည်သာ ဘုရားရှင်၏ ရှေးဦးစွာ အာဘိဓမ္မိကဖြစ်နေသည် မဟုတ်ပါ
လော-ဟူလို။ [ဤကား မြတ်စွာဘုရား၏ ရှေးဦးစွာ အာဘိဓမ္မိကဖြစ်ကြောင်းကို ပတိဝေဓ
ဗုဒ္ဓဝစနပိဋကနိကာယ စသည်တို့ဖြင့် ထင်ရှားစေလို၍ အခြေခံရအောင် ပြအပ်သော စောဒနာ
စကားတည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ ရှေ့ဝါကျ၌ “ယဒိ သစေ” ရှိလျှင် နောက်ဝါကျ၌ “ဧဝံသတိ၊ ဧဝံသန္တေ”
ရှိရိုး၊ မရှိလျှင်လည်း ထည့်ရိုးဖြစ်သကဲ့သို့ နောက်၌ “ဧဝံသတိ၊ ဧဝံသန္တေ”ရှိလျှင်လည်း ရှေ့
ဝါကျ၌ “ယဒိ သစေ” ရှိရိုး၊ မရှိလျှင် ထည့်ရိုးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌ တိုက်ရိုက်မရှိရကား-

သည်။) န ဟောတိ-မဖြစ်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်သာလျှင်၊ ပဌမတရ်-အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ရှေးဦးစွာ၊ အာဘိဓမ္မိကော (ဟောတိ) ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ နံ-ထိုအာဘိဓမ္မာကို၊ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ဂဇာယော-မဟာဗောဓိပလ္လင်၌ပင်၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်တော်မူ၍၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူခဲ့ပြီ၊ [ဤစကားဖြင့် ပဌမဆုံးအာဘိဓမ္မာကို သိတော်မူသောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ပဌမအာဘိဓမ္မိကအဖြစ်ကို သိစေသည်။]

[ယခုအခါ ဗုဒ္ဓဝစန စသည်တို့ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ အာဒိအာဘိဓမ္မိကအဖြစ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ စပန”စသည်ကို မိန့်၊] စ ပန-ထပ်၍ ဆက်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ ဧကပလ္လင်္ဂန-တစ်ခုတည်းသော ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ဖြင့်၊ နိသိန္နော-ထိုင်တော်မူလျက်၊ ဥဒါနံ-ဥဒါန်းကို၊ ဥဒါနေသိ-ကျူးရင့်တော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကျူးရင့်တော်မူသနည်း၊) ယဒါဟဝေ၊ ပေ၊ အန္တလိက္ခန္တိ-ယဒါ ဟဝေ၊ ပေ၊ အန္တလိက္ခန္တိ-၍၊ (ဥဒါနေသိ-ပြီ၊) ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ အာတာပိနော-ကိလေသာတို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သောသမ္ပပ္ပဓာန်လုံလဝီရိယရှိတော်မူထသော၊ ဈာယတော-အာရမဏူပနိဇ္ဈာန်၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်တို့ဖြင့် ကသိုဏ်းအစရှိသောအာရုံ၊ အနိစ္စအစရှိသောလက္ခဏာ၊ နိဗ္ဗာန်၏တထလက္ခဏာကို စူးစိုက်စွာ ရှုတော်မူထသော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-မကောင်းမှုတို့ကို မျှောပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌) ဟ- ထင်ရှားစွာ၊ ဝေ- စင်စစ်၊ ဓမ္မာ- ၃၇ ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့သည်၊ ပါတုဘဝန္တိ-ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟဝေ-

“ယဒိ အာဘိဓမ္မေ ဝါစနာမဂ္ဂေါနာမ သာရိပုတ္တတ္ထေရပုပ္ဖာပေါ ဟောတိ၊ ဧဝံသန္တေ ထေရောပ ဗုဒ္ဓမတရံ အာဘိဓမ္မိကော ဟောတိ၊ န ဗုဒ္ဓေါ”ဟု အပြည့်အစုံ စောဒနာဝါကျ ထုတ်ပြီးလျှင် ယဒိပိ အာဘိဓမ္မေ ဝါစနာမဂ္ဂေါနာမ သာရိပုတ္တတ္ထေရပုပ္ဖာပေါ ဟောတိ၊ ဧဝံသန္တေပိ န ထေရော ပဌမတရံ အာဘိဓမ္မိကော ဟောတိ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပဌမတရံ အာဘိဓမ္မိကော”ဟု အပြည့်အစုံထည့်၍ ပရိဟာရဝါကျ ရှိနိုင်သည်။ [ထိုသို့ ထည့်ရာ၌ ပရိဟာရဝါကျဝယ် “ယဒိပိ” ဟု အနုဂ္ဂဟတ္ထဇောတက၊ ဧဝံ သန္တေပိ”ဟု အရုဗျတ္ထဇောတက ပိသဒ္ဓါများကိုလည်း ထည့်ရသေးသည်။]

[ဆောင်] ယဒိ သစေ၊ ရှေ့၌နေသော်၊ သန္တေသတိ၊ ဧဝံထည့်၍၊ နောက်ရှိဝါကျ၊ နေတတ်လှသို့၊ နောက်မှတစ်ဖန်၊ ဧဝံသန္တေ၊ သတိနေသော်၊ သစေ ယဒိ၊ ရှေ့တိတိ၌၊ ရှိလျှင်ရှိစေ၊ မရှိချေမူ၊ ထည့်လေ ထုံးစံအမြဲတည်း။

ဝိနည်းမဟာဝါဠ။ ။ဥဒါနံ ဥဒါနေသီတိ သောမနဿယုတ္တဉာဏသမုဋ္ဌာနံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ၊ အတ္တမနဝါစံ နိစ္ဆာရေသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ပါတုဘဝန္တိတိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဓမ္မာတိ အနုလောမပဋိလောမပစ္စယာကာရပတိဝေဓသာဓကော ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ၊ အထ ဝါ၊ ပါတုဘဝန္တိတိ ပကာသန္တိ၊ အဘိသမယဝသေန ဗျတ္တာ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ၊ ဓမ္မာတိ စတုအရိယသစ္စဓမ္မာ။ [အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို ဝိနည်းမဟာဝါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

စင်စစ်၊ ဓမ္မာ-သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့သည်၊ ပါတုဘဝန္တိ-ထိုးထွင်း၍ သိသောအားဖြင့် ထင်ရှားလာကုန်၏။ အထ-၃၇ ပါး၊ ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရာ ထိုအခါ၌၊ ဝါ-သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့ ထင်ရှားလာရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌) သဗ္ဗာ-ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အလုံးစုံကုန်သော၊ ကင်္ခါ-ယုံမှားခြင်း ဟူသမျှတို့သည်၊ ဝပယန္တိ (ဝိ+အပ+ယန္တိ)-ကင်းကုန်၏။ ဝါ-ကင်းပျောက် ချုပ်ငြိမ်း ကုန်၏။ (ကသ္မာ-အဘယံကြောင့်နည်း။) ယတော-အကြွေကြောင့်၊ (သော-ထို ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်။) သဟေတုဓမ္မံ-အဘိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းတရားနှင့် တကွဖြစ်သော သင်္ခါရ အစရှိသော အကျိုးတရားကို၊ ပဇာနာတိ-အပြားအားဖြင့် သိတော်မူ၏။ (တတော-ထို့ကြောင့်တည်း။)

ယဒါ-၌၊ ပေ၊ ဝပယန္တိ-ကုန်၏။ (ကသ္မာ) ယတော-ကြောင့်၊ (သော-ထိုရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။) ပစ္စယာနံ-အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတရားတို့၏၊ ခယံ-ကုန်ရာ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ အဝေဒိ-သိတော်မူပြီ။ (တတော-တည်း။) ...ယဒါ-၌၊ ပေ၊ ပါတုဘဝန္တိ-ကုန်၏။ (အထ-၃၇ ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ဖြစ်ပေါ်လာရာ ထို အခါ၌၊ ဝါ-၌) သူရိယော-နေသည်။ အန္တလိက္ခံ-ကောင်းကင်ကို၊ ဩဘာသယံ- ပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်း ထွန်းလင်းစေလျက်၊ ဝါ-ပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်း ထွန်းလင်းစေ ရင်းပင်၊ (အန္တကာရံ-အမိုက်မှောင်ကို၊ ဝိဇ္ဇပယံ-ဖျက်ဆီးလျက်၊ တိဋ္ဌတိက္ကဝ- တည်နိုင်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ သော- ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (တေဟိ ဓမ္မေဟိ-

အာတာပိနော၊ ပေ၊ ပြာဟူဏဿ။ ။ အာတာပေါ ဝုစ္စတိ ကိလေသသန္တာ ပနဋ္ဌေန ဝိရိယံ၊ အာတာပိနောတိ သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယဝတော၊ ဈာယတောတိ အာရဏူပနိဇ္ဈာနလက္ခဏေန စ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနလက္ခဏေန စ ဒွိဟိ ဈာနေဟိ ဈာယတော၊ ပြာဟူဏဿာတိ ဝါတိတပါသယ ခိဏာသဝဿ။ [ပြာဟူဏဿ၏ ရဟန္တာအနက်ကို ဟောခိုက် ဝိဂ္ဂဟကို ဝေရုဇ္ဈကဏ္ဍဘာသာ ဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အထဿကင်္ခါ ဝပယန္တိ သဗ္ဗာ။ ။ ယာ ဧတာ၊ ပေ၊ ပစ္စယာကာရေ ကင်္ခါ ဝုတ္တာ၊ ယာ စ ပစ္စယာကာရဿေဝ အပ္ပတိဝိဒ္ဓတ္တာ၊ “အဟောသိ နုခေါ အဟံ အတိတမဒ္ဓါနံ”တိအာဒိကာ သောဠသကင်္ခါ အာဂတာ၊ တာ သဗ္ဗာ ဝပယန္တိ (ဝိ+အပ+ယန္တိ) အပဂစ္ဆန္တိ နိရုဇ္ဈန္တိ။

ယတော၊ ပေ၊ ဓမ္မံ။ ။ ယသ္မာ၊ အဝိဇ္ဇာဒိကေန ဟေတုနာ သဟေတုကံ က္လမံ သင်္ခါရာဒိ ကေဝလံ ဒုက္ခက္ခန္ဓဓမ္မံ ပဇာနာတိ ပဋိဝိဇ္ဇတိ။ [ဤ ပဌမဂါထာသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဆင်ခြင်တော်မူခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့် နှုတ်တော်၌ ဖြစ်လာသော ဥဒါန်းတည်း။]

ဒုတိယဂါထာ။ ။ ဤဂါထာကား နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်တော်မူခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဥဒါန်းဂါထာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ယတော ခယံ ပစ္စယာနံ အဝေဒိ”ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ ယသ္မာ ပစ္စယာနံ ခယသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ အညာသိ ပတိဝိဇ္ဇိ၊ တသ္မာ ယဒါဿ၊ ပေ၊ ပါတုဘဝန္တိ၊ ပေ၊ တာ သဗ္ဗာပိ ကင်္ခါ+ဝပယန္တိ။

ထို ၃၇ ပါးဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) တေန မဂ္ဂေန-ထိုအရိယာမဂ်
ဖြင့်၊ မာရသေန-ကာမာ တေ ပဌမာသေနာအစရှိသော မာရ်စစ်တပ်ကို၊ ဝိဇ္ဇပယံ-
ဖျက်ဆီးလျက်၊ တိဋ္ဌတိ-တည်နိုင်၏။ . . . ကုဒ်-ဤစကားတော်သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓဝစန
နာမ-ပဌမဗုဒ္ဓဝစန မည်၏။

ပန-ကား၊ ဓမ္မပဒဘာဏက-ဓမ္မပဒကို ရွတ်အံသောထေရ်တို့သည်၊ ဝါ-
ဓမ္မပဒဆောင်ထေရ်တို့သည်၊ အနေကဇာတိသံသာရံ၊ ပေ၊ ခယမဇ္ဈဂါတိ-ဟူသော၊
ကုဒ်-ဤစကားတော်သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနနာမ-ပဌမဗုဒ္ဓဝစနမည်၏။ ဝါ-ရှေးဦးစွာ
သော ဘုရားစကားတော်မည်၏။ ကုတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။

[ဂါထာနက်] (ယသွာ-အကြွင်းကြောင့်၊) ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်း
သည်၊ (ဇရာဗျာဓိမရဏမိဿတာယ-အိုနာသေရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့နှင့်၊ ရောထွေး၍
နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ပုနပ္ပုန-ထပ်ကာ ထပ်ကာ၊ (ဥပဂန္တိ-ကပ်ရောက်ရခြင်း
ငှာ) ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲလှချေ၏။ (တသ္မာစ-ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တသ္မိ-ထိုတဏှာ
ယောက်ျား လက်သမားကို၊ အဒိဋ္ဌေ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင်၊ မတွေ့မြင်အပ်သေးသည်

တတိယဂါထာ။ ။ဤဂါထာကား မဂ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၏အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ
သော ဥဒါန်းတည်း၊ ယဒါ ဟဝေ၊ ပေ၊ ပြာဟ္မဏဿ၊ တဒါ သော ပြာဟ္မဏော တေဟိ
ဥပ္ပန္နဟိ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေဟိ၊ ပေ၊ တေန အရိယမဂ္ဂေန၊ ပေ၊ ကာမာ တေ ပဌမာ သေနာတိ
အာဒိနာ နယေန ဝုတ္တပ္ပကာရံ မာရသေနံ ဝိဇ္ဇပယန္တော ဝိမေန္တော ဝိဒ္ဓံ သေန္တော တိဋ္ဌတိ၊
ယထာ သူရိယော အဗ္ဘူဂ္ဂတော အတ္တနော ပဘာယ အန္တလိက္ခံ ဩဘာသေန္တောဝ အန္တကာရံ
ဝိမေန္တော တိဋ္ဌတိ။ [ဝိနည်းမဟာဝါ အဋ္ဌကထာမှ လိုရာကို ထုတ်ပြအပ်သော အဖွင့်။]

ပဌမဗုဒ္ဓဝစန။ ။ဤဂါထာတို့တွင် “ယဒါ ဟဝေ”စသော ဂါထာ ၃ ရပ်သည် ဝိနည်း
မဟာဝါခန္ဓက၌ ပါ၏။ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် မကြာမီပင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဆင်ခြင်သော
အခါ နှုတ်တော်ဖြင့် ကျူးရင့်အပ်သော ဥဒါန်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ခန္ဓကဘာဏကထေရ်တို့က
သူတို့၏ ဥဒါန်းကို “ပဌမဗုဒ္ဓဝစန”ဟု ယူကြသည်။ အနေကဇာတိသံသာရံ စသော ဂါထာသည်
ဓမ္မပဒ၌ ပါ၏။ ဘုရားဖြစ်ပြီးလျှင်ပြီးခြင်း ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်သောအခါ
တဏှာကို ပယ်ပြီးကြောင်း မြင်တော်မူရ၍ စိတ်ထဲမှာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဒါန်းတည်း၊ နောက်၌
ထိုဂါထာကို အရှင်အာနန္ဒာအား ထပ်၍ ဟောပြတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒ ဘာဏကထေရ်
တို့ကလည်း သူတို့ဂါထာကိုသာ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနဟု ဆိုလိုကြသည်။

ခန္ဓကဘာဏကဆရာတို့သည်- “အနေကဇာတိသံသာရံ”သည် ရှေးဦးအစဖြစ်သော
တရားဟုတ်သော်လည်း “ဝစန” မဟုတ်သေး၊ စိတ်တော်၌သာ ဖြစ်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ဝစန
အမည်တပ်၍ “ပဌမဗုဒ္ဓဝစန”ဟု မဆိုအပ်ဟု ငြင်းကြ၏။ ဓမ္မပဒဘာဏကထေရ်တို့ကား “ထို
အချိန်၌ ဝစန မဟုတ်သေးသော်လည်း နောင်အခါ ဝစနအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော
တရားဖြစ်ရကား ပဌမဗုဒ္ဓဝစနဟုပင်” ဆိုလိုကြသည်။

ရှိသော်၊ သာ ဇာတိ-ထိုဇာတိသည်၊ န နိဝတ္တတိ-အလိုအလျောက် နောက်ဆုတ် လိမ့်မည် မဟုတ်၊ တသ္မာစ-ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊) ဂဟကာရံ-ခန္ဓာအိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာယောက်ျား လက်သမားကို၊ ဂဝေ သန္ဓော-မရမနေ ရှာဖွေသော၊ (အဟံ-ငါသည်၊) အနိဗ္ဗိသံ-တဏှာမြင်ရန်၊ သဗ္ဗ ညာဏ်ကို၊ ဧကန်ပိုင်ပိုင်၊ မရနိုင်သေးသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဧတ္တကံ ကာလံ-ဤမျှလောက်သော ၄ အသချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကာလပတ်လုံး၊) အနေကဇာတိသံသာရံ-အသိန်းမက ဘဝများစွာ သံသရာစက်ဝိုင်းကို၊ သန္ဓာ ဝိသံ-ဆုံဝယ်တပ်နွား၊ ရဟတ်ချားသို့၊ ပြေးသွားကျင်လည်ခဲ့ရလေပြီ။

ဂဟကာရက-ခန္ဓာအိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာ ယောက်ျား၊ ဟဲ့...လက်သမား၊ (ဒါနိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တွံ-သင်သည်၊ ဝါ-ကို၊) ဒိဋ္ဌော-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်ပြီးသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဂေဟံ-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ န ကာဟသိ-ပြုလုပ်ရတော့မည် မဟုတ်၊ တေ-၏၊ သဗ္ဗာ-ကြွင်းမဲ့ဥသို့ အလုံးစုံကုန်သော၊ ဖာသုကာ-ကိလေသာ အခြင် ရနယ်တို့ကို၊ ဘဂ္ဂါ-ချိုးဖျက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဂဟကူဋ်-ခန္ဓာအိမ်၏ အဝိဇ္ဇာအထွဋ်ကို၊ ဝိသင်္ခိတံ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ စိတ္တံ-ငါ၏စိတ်သည်၊ ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန် ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ပြီ၊ (အဟဉ္စ-ငါသည်လည်း၊) တဏှာနံ- သင် တဏှာတို့၏၊ ခယံ-ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ရပြီ၊ (တစ်နည်း) ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသော အားဖြင့် ရောက်သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ တဏှာနံ-တို့၏၊ ခယံ-ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ပြီ။ [ဤ ၂ ဂါထာ၏အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

[ပဌမဗုဒ္ဓဝစနကို ပြပြီး၍ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနကို ပြသင့်လျက် ပါရိသေသနည်း အားဖြင့် အကြွင်းကို သိလွယ်စိမ့်သောငှာ ပဉ္စိမဗုဒ္ဓဝစနကို ပြလိုရကား “ယမက သာလာနမန္တရေ”စသည် မိန့်၊] ယမကသာလာနံ-အစုံသော အင်ကြင်းပင်ပျိုတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ နိပန္နေန-လျောင်းတော်မူသော၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ပရိနိဗ္ဗာန သမယေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီးအခါ၌၊ “ဟန္တ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ သမ္မာဒေသာတိ- ဟန္တ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ သမ္မာဒေသ”ဟူ၍၊ ဝုတ္တဝစနံ-ဟောတော်မူအပ်သော စကားတော်သည်၊ ပဉ္စိမဗုဒ္ဓဝစနံနာမ-ပဉ္စိမဗုဒ္ဓဝစနမည်၏၊ ဝါ-နောက်ဆုံးဖြစ်သော ဘုရားစကားတော်မည်၏၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဟန္တ-တိုက်တွန်းတော်မူ၏၊ ဒါနိ-ယခု အခါ၌၊ ဝေါ-သင်တို့ကို၊ အာမန္တယာမိ-သတိပေးနှိုးဆော် သိစေတော်မူ၏၊ (ကိ- နည်း၊ ယသွာ-ကြောင့်၊) သင်္ခါရာ-ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့သည်၊ ဝယဓမ္မာ-ဖျက်စီးခြင်း သဘောရှိကုန်၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ တုမှေ-တို့သည်၊) အပ္ပမာဒေန-ပမာဒ၏

ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမ္မာပဋိပတ်အကျင့်မြတ်ဖြင့်၊ (တိဝိဓသိက္ခံ-သီလ သမာဓိ ပညာ ၃ ဖြာသော သိက္ခာကို၊) သမ္မာဒေသ-ပြီးစီးစေကြကုန်လော၊ ဣတိ-သို့၊ အာမန္တယာမိ-သတိပေးနှိုးဆော်၊ သိစေတော်မူ၏။]

ဥဘိန္ဒ-ပဌမ ပဋိပဒ္ဓဝစန ၂ ပါးတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ပဉ္စစက္ကာလီသ ဝဿာနိ-၄၅ ဝါတို့ပတ်လုံး၊ ပုပ္ဖဒါမံ-ပန်းကုံးကို၊ ဂန္တေန္တေန ဝိယ-ထုံးဖွဲ့တော်မူ သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရတနာဝလီ-ရတနာရွဲလုံးကို၊ ဝါ-ရတနာပုလဲလုံးကို၊ အာပု နန္တေန ဝိယစ-သီကုံးတော်မူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကထိတော-ဟောတော်မူအပ် သော၊ အမတပ္ပကာသနော-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ သဒ္ဓမ္မော- သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားတော်သည်၊ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန နာမ-မည်၏၊ ဝါ-အလယ် ဖြစ်သော ဘုရားစကားတော်မည်၏။...[မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနတွင် အဘိဓမ္မာပါဠိတော် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၏၊ ထိုဗုဒ္ဓဝစနဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ပဌမတရအဘိဓမ္မိကအဖြစ်ကို သိစေပြီး၍ ယခုအခါ ပိဋက နိကာယ် စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် သိစေပြန်လိုသော ကြောင့် တံ သဗ္ဗမ္မိ စသည်ကို မိန့်၊] သဗ္ဗမ္မိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ တံ (ဗုဒ္ဓဝစန)- ထိုဘုရားစကားတော်သည်၊ ဝါ-ကို၊ သင်္ဂယုမာနံ-သိမ်းယူအပ်သည်ရှိသော်၊ ပိဋကတော-ပိဋကအားဖြင့်၊ တီဏိ ပိဋကနိ-၃ သွယ်ကုန်သော ပိဋကတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ နိကာယတော-နိကာယ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စနိကာယာ-ငါးဖြာကုန်သောနိကာယ် တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ အင်္ဂတော-အင်္ဂါအားဖြင့်၊ နဝင်္ဂီနိ-ကိုးတန်သော အင်္ဂါတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဓမ္မက္ခန္ဓတော-တရား အစုအားဖြင့်၊ စတုရသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ- ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။

ကထံ-အဘယ်သို့ ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမ္မိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစန-ဤမြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော် သည်၊ ပိဋကတော-ပိဋကအားဖြင့်၊ ဝိနယပိဋကံ-ဝိနယပိဋကလည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-သုတ္တန္တပိဋကလည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-အဘိဓမ္မပိဋကလည်း ကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တိပ္ပဘောဒမေဝ-၃ ပါးအပြားရှိသည်ပင်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဗုဒ္ဓဝစနကဲ့သို့ ပိဋကသည်လည်း ၃ ပါးပြားသည်ပင်ဟူလို၊ ဤဇေမ္ဗိုးကို သန္နိဌာ နာဝဓာရဏဟုချည်း မှတ်ပါ၊] တတ္ထ-ထို ၃ ပါးတို့တွင်၊ ဥဘယာနိ-ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ အားဖြင့် နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပါတိမောက္ခာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဒွေ-ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ အားဖြင့် ၂ ပါးကုန်သော၊ ဝိဘင်္ဂါ-ပါတိမောက်ကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ ပဒဘာဇနီ တို့လည်းကောင်း၊ ဒွါရိသတိ-၂၂ ပါးသော၊ ခန္ဓကာ-ခန္ဓကတို့လည်းကောင်း၊ သောဠသပရိဝါရော-၁၆ ဝါရတို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ပရိဝါလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤပိဋကသည်၊ ဝိနယပိဋကံ နာမ-မည်၏။

ဗြဟ္မဇာလာဒိစတုတ္ထိသသုတ္တသင်္ဂဟော-ဗြဟ္မဇာလသုတ် အစရှိသော သုံးဆယ့်လေးသုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဒီဃနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ [ဣတိဉ္စ ဝပ်၊] မူလပရိယာယသုတ္တာဒိဒိယဗုဒ္ဓသုတ္တသင်္ဂဟော-မူလပရိယာယသုတ် အစရှိသော တစ်ရာငါးဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ [ဒိယဗုဒ္ဓသတ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာ၊ ဝါ-တစ်ရာငါးဆယ်၊] ဩဃတရဏသုတ္တာဒိ ပေ၊ သုတ္တသင်္ဂဟော-ဩဃတရဏသုတ် အစရှိသော ခုနစ်ထောင်ခုနစ်ရာခြောက်ဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ [သတ္တ-၇ ခုတို့ဖြင့် မြှောက်အပ်သော+သုတ္တသဟဿ-သုတ်တို့အထောင်၊ ဝါ-ခုနစ်ထောင်၊] သံယုတ္တနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တပရိယာဒိသုတ္တာဒိ ပေ၊ သင်္ဂဟော-စိတ္တပရိယာဒိနသုတ် အစရှိသော ကိုးထောင်ငါးရာငါးဆယ့်ခုနစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ [နဝ+သုတ္တသဟဿ-ကိုးခုတို့ဖြင့်မြှောက်အပ်သော+သုတ်အထောင်၊] အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒကပါဌဓမ္မပဒ၊ ပေ၊ စရိယာပိဋကဝသေန-ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ဓမ္မပဒ၊ ဥဒါန်း၊ ဣတိဝုတ်၊ သုတ္တနိပါတ်၊ ဝိမာနဝတ္ထု၊ ပေတဝတ္ထု၊ ထေရဂါထာ၊ ထေရီဂါထာ၊ ဇာတ်၊ နိဒ္ဒေသ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၊ အပဒါနိ၊ ဗုဒ္ဓဝင်၊ စရိယာပိဋကတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ပန္နရသပ္ပဘေဒေါ-တစ်ဆယ့်ငါးပါးအပြားရှိသော၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ သုတ္တန္တပိဋကံနာမ-သုတ္တန္တပိဋကမည်၏၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီအာဒိနိ-ဓမ္မသင်္ဂဏီအစရှိကုန်သော၊ သတ္တပ္ပကရဏာနိ-အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့သည်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ နာမ-အဘိဓမ္မာပိဋက မည်၏။

အမှာ။ ။ ဤမှနောက်၌ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာနှင့် တူသောပါဠိရပ်တို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။ ဤ၌ နိဿယအနက်မျှကိုသာ ပြပါမည်။

[ဝိနယ စသည်တို့၏ သရုပ်ကို ပြပြီး၍ ဝိနယသဒ္ဒါစသည်တို့၏ ဝစနတ္ထကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် တတ္ထစသည်ကိုမိန့်] တတ္ထ-ထိုသုံးသွယ်သော ပိဋကတို့တွင်၊ [အယံ ဝိနယော ဣတရံ အဘိဓမ္မဿတိဉ္စ ဝပ်၊ ရှေးနိဿယ၌ကား “တတ္ထ ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု ပေး၏၊] (ဣမဿ ဝိနယဿ-ဤဝိနည်းပိဋက၏၊) [ဟိတ်ဆိုက်လေရာ ကြိယာ၏ ကံကတ္တာကို ဟိတ်၏သမ္ပန်ခံမြဲ] ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ-အထူးထူး အပြားပြားများသောနည်း၊ ထူးသောနည်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊ ဝိနယနတောစေဝ-ဆုံးမတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနယတ္ထဝိဒူဟိ-ဝိနယသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ အယံ ဝိနယော-ဤဝိနည်း

ပိဋကကို၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယ မည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသွာ-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋက၌၊ ဝိဝိဓာ-အထူးထူးအပြားပြား များကုန်သော၊ ပဉ္စဝိဓ၊ ပေ၊ ဝိဘင်္ဂီဒိပ္ပဘေဒါ-၅ ပါးအပြား ရှိသော ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသ၊ ပါရာဇိက အစရှိသော ၇ ပါးသော အာပတ်အစု၊ မာတိကာ၊ ဝိဘင်းအစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ နယာ-နည်းတို့သည်၊ (သန္တိ-ကုန်၏) တသ္မာ ဝိဝိဓနယတ္တာ-ထိုသို့အထူးထူးအပြားအပြား များသော နည်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (ဝိဝိဓနယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရမှတစ်ပါး ဝိသေသနယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရကား၊) (ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋက၌၊) ဝိသေသဘူတာ-ထူးကုန်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဠိကမ္မသိထိလကရဏ ပွယောဇနာ-မူလပညတ်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြုခြင်း၊ လျော့အောင်ပြုခြင်း အကျိုးရှိကုန်သော၊ အနုပညတ္တိနယာ-အနုပညတ်နည်းတို့သည်၊ (သန္တိ) တသ္မာ ဝိသေသနယတ္တာ-ထိုသို့ထူးသော နည်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ . . . စ-ကား၊ (ဝိသေသနယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရမှတစ်ပါး ဝိနယနတော်စေဝ ကာယဝါစာနံဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရကား၊) ကာယိကဝါစသိကအဇ္ဈာစာရနိသေဓနတော-ကိုယ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကို တားမြစ်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန၊) ဧသ (ဧသော)-ဤဝိနည်းသည်၊ ကာယ-ကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါစဉ္စ-နှုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနေတိ-ကန့်မြစ်ဆုံးမတတ်၏၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊ တသ္မာ ဝိနယတောစ-ထိုသို့ ကန့်မြစ်ဆုံးမတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယမည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ပြီ၊ တေန-ထိုဝိဝိဓနယတ္တာ အစရှိသော ဟိတ် ၃ ရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ-ဤဝိနယသဒ္ဒါ၏၊ (“အဲဒီ ဝိနယသဒ္ဒါ၏”ဟူလို) ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ-ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ပေ၊ အက္ခာတောတိ-တောဟူသော၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ)-ဤဂါထာစကားကို၊ (တစ်နည်း) ဧတံ (အတ္ထဝစနံ)-ဤအနက်ကို ပြကြောင်းစကားကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။ [ဋီကာ၌ “ဧတဿာတိ ဝိနယဿ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “ဧတဿ-ဤဝိနယပိဋက၏”ဟု ပေး၍ ဝစနတ္ထဝယ် ဝစန၌ စပ်။]

[ဝိနယသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သုတ္တသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြလို၍ “ဣတရံ ပန”စသည်ကို မိန့်၊] ပန-ကား၊ (ဝိနယသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သုတ္တသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ဣတရံ-ဝိနည်းပိဋကမှ တစ်ပါးသော သုတ္တန်ပိဋကကို၊ အတ္တာနံ-စီးပွားတို့၏၊ (သုဝုတ္တတော စသည်၌ စပ်) ဝါ-တို့ကို၊ သူစနတော-ထင်ရှားပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုဝုတ္တတော-ကောင်းစွာ ဟောအပ်ရာ၏

အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဝနတော-သီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အထ-ထိုမြို့၊ သူဒနတော-သွန်ချတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တဏာ-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တသဘာဂတောစ-တမျဉ်းကြိုး ပန်းသီချည်နှင့်တူသော အဖို့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တမျဉ်းကြိုး ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (သုတ္တတ္ထဝိဒ္ဓဟိ-သုတ္တသဒ္ဓါ၏အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်) သုတ္တန္တိ-သုတ္တမည်၏ဟူ၍၊ အကွာတံ-ပြီ။

ဟိ-ချဲ့၊ တံ-ထိုသုတ္တန်ပိဋကသည်၊ အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒေ-မိမိစီးပွား၊ သူတစ်ပါးစီးပွား အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ-စီးပွားတို့ကို၊ (တစ်နည်း) အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒေ-အတ္တတ္ထ၊ ပရတ္ထအစရှိသောအပြားရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သူစေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ တသွာ သူစနတော-ထိုသို့ ထင်ရှားပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊ (သူစနတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး သုဝုတ္တတော၊ပေ၊အံ၊) ဧတ္ထ-ဤသုတ္တန်ပိဋက၌၊ အတ္တာ-အတ္တတ္ထ ပရတ္ထအစရှိသော စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သုဝုတ္တာ-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုလောမေန-ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယအားလျော်သောအားဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-အပ်၏၊ အတ္တာနံ-တို့၏၊ တသွာ သုဝုတ္တတော-ထိုသို့ ကောင်းစွာ ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊ (သုဝုတ္တတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး သဝနတောဟူသော၊ပေ၊ အံ၊) သသံ-ကောက်သည်၊ ဖလံ-အသီးကို၊ သဝတိဣဝ-သီးတတ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) ဧတံ-ဤသုတ္တန်သည်၊ အတ္ထေ-အတ္တတ္ထ ပရတ္ထအစရှိသောစီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သဝတိ-သီးတတ်၏၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ တသွာ သဝနတော-ထိုသို့သီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။) ...စ-ကား၊ (သဝနတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး သူဒနတောဟူသော၊ပေ၊ အံ၊ ဧတံ-သည်၊ (အတ္ထေ-အတ္တတ္ထ ပရတ္ထအစရှိသော စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊) သူဒတိ-သွန်ချတတ်၏၊ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) [အဖြေကို မသိသေးဘဲ သာမညအနေဖြစ်၍ နပုံလိင်ဖြင့် မေးသည်၊] ဓေန-နွားမသည်၊ ဒီရံ-နို့ရည်ကို၊ သူဒတိ ဝိယ-သွန်ချသကဲ့သို့တည်း၊ ပဋ္ဌရတိ-သွန်ချတတ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ တသွာ

သုဒနတော-ထိုသို့ သွန်ချတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊
 (သုဒနတောဟူသော၊ပေ၊ သုတ္တာဏာဟူသော၊ပေ၊ ကား၊) ဧတံ-သည်၊ [ရှေ့ဝါကျမှ
 လိုက်သည်၊] နေ-ထိုအတ္တတ္ထ ပရတ္ထအစရှိသောစီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊
 သုဋ္ဌ-ကောင်းစွာ၊ တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊
 ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုတ္တာဏာ-ထိုသို့ ကောင်းစွာ
 စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။) . . . စ-ကား၊ (သုတ္တာဏာ
 ဟူသော၊ပေ၊ သုတ္တသဘာဂတော ဟူသော၊ပေ၊ ကား၊) ဧတံ-ဤသည်၊ သုတ္တ
 သဘာဝံ-တမျိုးကြီးပန်းသီချည်နှင့် တူသောအဖို့ရှိ၏၊ ဝါ-တမျိုးကြီး ပန်းသီချည်
 နှင့်သဘောတူ၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တစ္ဆကာနံ-လက်သမားတို့၏၊ သုတ္တံ-တမျိုးကြီးသည်၊
 [တိုင်းတာကြောင်း မျဉ်းကြိုး-ဟူလို] ပမာဏံ-တိုင်းတာကြောင်းသည်၊ ဝါ-လိုရင်း
 ပမာဏသည်၊ ဟောတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤ အတူ၊ ဧတမ္ပိ-ဤသုတ္တန်
 သည်လည်း၊ ဝိညူနံ-တရားဆုံးဖြတ်သောပညာရှိတို့၏၊ (ပမာဏံ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း
 သည်၊ ဝါ-လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိ-၏၊) စ-တမျိုးကြီးနှင့်တူပုံသာမကသေး၊
 သုတ္တေန-ချည်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာနိ-သိမ်းယူအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-သီကုံးအပ်ကုန်သော၊
 ပုပ္ဖာနိ-တို့ကို၊ ဝါတေန-လေသည်၊ န ဝိကိရိယန္တိ ယထာ-ဖရိဖရဲ မဖြန့်ကြဲအပ်
 မဖြန့်ကြဲနိုင်ကုန်သကဲ့သို့၊ န ဝိဒ္ဓသိယန္တိယထာ-မဖျက်ဆီးအပ် မဖျက်ဆီးနိုင်ကုန်
 သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဧတေန-ဤသုတ္တန်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိ တာ-ကုန်သော၊ အတ္တာ-အတ္တတ္ထ
 ပရတ္ထအစရှိသောစီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ (မိစ္ဆာဝါဒေန-မိစ္ဆာဝါဒသည်၊)
 န ဝိကိရိယန္တိ-ကုန်၊ န ဝိဒ္ဓသိယန္တိ-ကုန်၊ (တသ္မာ သုတ္တသဘာဂတောစ-ထိုသို့
 တမျိုးကြီးပန်းသီချည်နှင့်တူသောအဖို့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-
 နှင့်သဘောတူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တတ္ထဝိဒ္ဓဟိ-တို့သည်၊
 သုတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ အက္ခာတံ-ပြီ၊) တေန-ထိုအတ္တာနံ သုဒနတော အစရှိသော ဟိတ်
 ၆ ရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ-ဤသုတ္တသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္တံ-ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်၌
 ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ အတ္တာနံ သုဒနတော၊ပေ၊ အက္ခာ
 တန္တိ-အက္ခာတံဟူသော၊ ဧတံ (ဂါယာ ဝစနံ)-ကို၊ (တစ်နည်း) ဧတံ (အတ္ထဝစနံ)-
 ဤအနက်ကို ပြကြောင်းစကားကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။

အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထော-ကို၊ (မယာ-သည်၊) ဝုတ္တောယေဝ-
 ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊ [“ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မော၊ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန”ဟု
 ဆိုခဲ့ပြီးပြီဟူလို] အပရော-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းမှ တစ်ပါးသော၊ နယော-နည်းကို၊
 (မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့၊) ယံ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ
 အဘိဓမ္မဝိဇ္ဇာ၌၊ ဝုဗ္ဗိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တရားတို့ကိုလည်း
 ကောင်း၊ သလက္ခဏာ-အမှတ်အသားနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်း

ကောင်း၊ ပူဇိတာ-ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာ-
ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဓိကာ-လွန်ကဲကုန်သော၊
ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊
(ထိုသို့၊ ဝုဗ္ဗိမန္တအစရှိသောတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊)
အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒ္ဓဟိ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏အနက်ကို သိကုန်သောပညာရှိတို့သည်၊
အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မ မည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ။ [အဘိဓမ္မောတိဟု
ဆိုလိုလျက် အာကာရ ဇောတက ကူတိသဒ္ဓါ အကျေကြုံ။]

ဟိ-ချဲ့၊ အယံ အဘိသဒ္ဓေါ-ဤအဘိသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုဗ္ဗိလက္ခဏပူဇိတ
ပရိစ္ဆိန္ဒာဓိကေသု-ဝုဗ္ဗိအနက်၊ လက္ခဏအနက်၊ ပူဇိတအနက်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒအနက်၊
အဓိကအနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ [“ပါဠိတော်၌ တွေ့
မြင်အပ်၏”ဟူလို] တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ (တစ်နည်း) တထာဟိ-ထိုစကားကို
ချဲ့ဦးအံ့၊ ဧသ (ဧသော)-ဤအဘိသဒ္ဓါသည်၊ (အာဂတော၌ စပ်၊) ဗာဠာ မေ
အာဝုသော ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ နော ပဋိက္ကမန္တိတိ အာဒိသု-ဗာဠာ၊ ပေ၊
နော ပဋိက္ကမန္တိအစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝုဗ္ဗိယံ-တိုးပွားခြင်းဟူသော အနက်၌၊
အာဂတော-လာ၏၊ [အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ မေ-ငါ၏၊ ဗာဠာ-ပြင်းထန်ကုန်သော၊
ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲစေတတ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာတို့သည်၊ အဘိက္ကမန္တိ-တိုးပါကုန်
၏၊ နော ပဋိက္ကမန္တိ-မဆုတ်ပါကုန်၊ (ကဿပသံယုတ်စသည်၌ လာသည်။)] ယာ
တာ ရတ္တိယော အဘိညာတာ၊ အဘိလက္ခိတာတိ အာဒိသု-တာအစရှိကုန်သော
ပါဠိရပ်တို့၌၊ လက္ခဏေ-အမှတ်အသားဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိ
ညာတာ-လထက်ဝက်စသော အမှတ်အသားဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-ထင်ရှား
ကုန်သော၊ အဘိလက္ခိတာ-လထက်ဝက်စသော အမှတ်အသားဖြင့် မှတ်သားအပ်
ကုန်သော၊ ယာ တာ ရတ္တိယော-အကြင်ညဉ့်တို့သည်၊ သန္တိ-ကုန်၏၊ (မူလပဏ္ဏာသ
ဘယဘေရဝသုတ်၊) တရားနာဖို့ရန် ဥပုသ်စောင့်ဖို့ရန် အဋ္ဌမိ၊ စာတုဒ္ဓသိ၊ ပန္နရသီ
ညဉ့်များကို လ ဖြင့် မှတ်သားကြသည်-ဟူလို။]

ရာဇာဘိရာဇမနုဇိန္ဒောတိအာဒိသု-နွေအစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ ပူဇိတေ-
ပူဇော်ထိုက်ဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [မနုဇိန္ဒော-လူတို့ကို အစိုးရသော၊
ရာဇာဘိရာဇာ-မင်းအပေါင်းတို့သည် ပူဇော်ထိုက်သော စကြာမင်းသည်၊ (ဟုတ္တာ-
၍၊ ရဇ္ဇ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဟိ-ပြုစေပါလော့) မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ သေလသုတ်၊]
ပဋိဗလော ဝိနေတုံ အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေတိအာဒိသု-ယေ အစရှိသောပါဠိရပ်
တို့၌၊ ပရိစ္ဆိန္ဒေ-ပိုင်းခြားအပ်ဟူသောအနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိဓမ္မေ-
ပိုင်းခြားကန့်သတ်အပ်သော ဓမ္မအရာ၌လည်းကောင်း၊ အဘိဝိနယေ-ပိုင်းခြား
ကန့်သတ်အပ်သော ဝိနည်းအရာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိနေတုံ-တပည့်တို့ကို သင်ကြား

ပို့ချဆုံးမခြင်းငှာ၊ ပဋိပလော-စွမ်းနိုင်၏။ (ဝိနည်းမဟာဝါ ပဗ္ဗဇ္ဇက္ခန္ဓက စသည်၌ လာသောပါဠိ။) အညမညသင်္ကရိရဟိတေ-အချင်းချင်း ရောယှက်ခြင်းမှကင်းသော၊ ဓမ္မေစ-ဓမ္မအရာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိနယေစ-ဝိနည်းအရာ၌လည်းကောင်း၊ (ဝိနေတု-ငှာ၊ ပဋိပလော-၏။) ကုတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံဟောတိ၊ အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေနာတိအာဒိသု-န အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိကေ-အလွန်အကဲဟူသောအနက်၌၊ အာဂတော-၏။ [အဘိက္ကန္တေန-အလွန်နှစ်သက်အပ်သော၊ ဝဏ္ဏေန-အဆင်းဖြင့်၊ (ဝန္တတိ-ရှိခိုးလာသူကား၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊) (ဝိမာနဝတ္ထု၌လာသော ပါဠိ။)]

စ-ဆက်၊ (အတ္တယုတ္တိကို ဆက်၍ ပြဦးအံ့ “သဒ္ဓယုတ္တိမှတစ်ပါး အတ္တယုတ္တိကို ဆိုဦးအံ့”လည်း ပေးကြ၏။) ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မာပိဋက၌၊ (ဝုတ္တာ၌စပ်၊) ရူပပပတ္တိယာမဂ္ဂံ ဘာဝေတိ၊ မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝုဗ္ဗိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ဝုဗ္ဗိမန္တတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) [ရူပပပတ္တိယာ-ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-၏၊ မဂ္ဂံ-အကြောင်းဖြစ်သောဈာန်ကို၊ ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ-တိုးပွားစေ၏၊ မေတ္တာသဟဂတေန-မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ-ဖြင့်၊ ဧကံဒိသံ-တစ်ခုသောအရပ်မျက်နှာကို၊ ဝါ-တစ်ခုသောအရပ်မျက်နှာ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဖရိတွာ-ဖြန့်၍၊ ဝိဟရတိ-နေ၏။] ရူပါရဏံ ဝါ သဒ္ဓါရမဏံ ဝါတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အာရမဏာဒိဟိ-အာရုံအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ သံလက္ခဏီယတ္တာ-မှတ်သားအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [သံလက္ခဏီယတ္တာတိ သဉ္ဇာနိတတ္တာ-ဋီကာ၊] သလက္ခဏာ-အမှတ်အသားနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-န်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ သလက္ခဏတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) [ရူပါရမဏံဝါ-ရူပါရုံလျှင် အာရုံရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဓါရမဏံဝါ-သော၊ပေ၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-အတိတ်စိတ်၏ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ခဏတ္တယသို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ-၏။] သေက္ခာ ဓမ္မာ၊ အသေက္ခာ ဓမ္မာ၊ လောကုတ္တရာ ဓမ္မာတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ပူဇိတာ-ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ ကုတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပာယော-အလိုရှိအပ်သောအနက်တည်း၊ တသ္မာ-ထိုသို့ ပူဇိတတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [သေက္ခာ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏၊ စသည်ဖြင့် ပေး၊] ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ သဘာဝပရိစ္ဆိန္နတ္တာ-သဘောအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နာ-ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊

ဓမ္မာပိ ဝုတ္တာ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ပရိစ္ဆိန္နတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊) [ဖဿော-တွေ့ထိခြင်းသဘောသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝေဒနာ-ခံစားခြင်းသဘောသည်၊ ဟောတိ-၏၊] မဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ၊ အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ၊ အနုတ္တရာ ဓမ္မာတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အဓိကာ-လွန်ကဲကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့အဓိကတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒူဟိ-တို့သည်၊ အဘိဓမ္မာ-မည်၏ ဟူ၍၊ အက္ခာ တော-ပြီ၊) တေန-ထိုဝုဗ္ဗိမန္တတာ စသော ဟိတ် ၅ ရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ-ဤအဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏၊ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ-ဝိပြိုဟ်ဝစနတ္ထ၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ် ဟူသောဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ယံ ဧတ္ထ ဝုဗ္ဗိမန္တော၊ ပေ၊ အက္ခာတောတိ-ဟူ၍၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ)-ကို၊ တစ်နည်း၊ ဧတံ (အတ္ထဝစနံ)-ဤအနက်ကို ပြကြောင်းစကားကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပန-ကား၊ (ဝိနယ သုတ္တ အဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထမှ တစ်ပါး၊ ပိဋကသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ဧတ္ထ-ဤအချင်းချင်းထူးခြားသော ဝိနယ၊ သုတ္တ၊ အဘိဓမ္မသဒ္ဒါတို့၌၊ (သမောဓာနေတဗ္ဗံ-ပေါင်းစပ်ထိုက်သော၊ ဝါ-သမာသံ တွဲထိုက်သော၊) ယံ-အကြင် ပိဋကသဒ္ဒါသည်၊ အဝိသိဋ္ဌံ-အနက်အားဖြင့် မထူး၊ တံ ပိဋကံ-ထိုပိဋကသဒ္ဒါကို၊ [တံ ပိဋကသဒ္ဒံ တိ အတ္ထော၊-ဋီကာ (အာဟု၌ စပ်၊)] ပိဋကတ္ထဝိဒူ-ပိဋကသဒ္ဒါ၏အနက်ကို သိကုန်သောပညာရှိတို့သည်၊ ပရိယတ္တိဗ္ဗာ ဇနတ္ထတော-သင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ တည်ရာဟူသော အနက် တို့ဖြင့်၊ ဝါ-သင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ တည်ရာဟူသော အနက် ရှိ၏ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ တေန-ထိုပိဋကသဒ္ဒါနှင့်၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်းစပ်၍၊ ဝါ-သမာသံတွဲ၍၊ [တေနာတိအာဒိနာ သမာသံ ဒဿေတိ၊-ဋီကာ၊] တယောပိ-၃ ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိနယာဒယော-ဝိနယအစရှိသောသဒ္ဒါ တို့ကို၊ ဥေယျာ-သိထိုက်ကုန်၏။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ (နောက်၌ တသ္မာရှိသည်၊) ပရိယတ္တိပိ-သင်ယူအပ်သောပါဠိကိုလည်း၊ မာ ပိဋကသမ္ပဒါနေနာတိအာဒိသု-နေန အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ ပိဋကန္တိ-ပိဋကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [ပိဋကသမ္ပဒါ နေန-ကျမ်းစာကို ကောင်းစွာပေးရာ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ကျမ်းစာကို ကောင်းစွာ တတ်ကျွမ်းကာမျှဖြင့်၊ မာ ဂဏှိတ္ထ-ဤအယူဝါဒသည် ငါတို့ကျမ်းစာနှင့်ညီမျှ၏ဟု အတည်မယူကြကုန်လင့်၊] အထ၊ပေ၊ အာဒါယာတိအာဒိသု-အာဒါယအစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ယံကိဝိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဘာဇနမ္ပိ-တောင်းကိုလည်း၊ (ပိဋကန္တိ ဝုစ္စတိ၊) [အထ-ထိုအခါ၌၊ ပုရိသော-ယောက်ျားတစ်ယောက်သည်၊

ကုဒါလပိဋကံ-ပေါက်တူးနှင့်တောင်းကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အာဂစ္ဆေယျ-လာရာ၏။
တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိယတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဇနကိုလည်းကောင်း
ပိဋကဟု ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ပိဋကံ-ပိဋကသဒ္ဒါကို၊ ပိဋကတ္ထဝိဒ္ဓ-
တို့သည်၊ ပရိယတ္တိဘာဇနတ္ထတော-တို့ဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ အာဟု-ကုန်ပြီ။

[စာအုပ်တို့၌ “ဣဒါနီ” ပါ၏၊ မပါသင့်ကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌
ပြထားပြီ။] တေန သမောဓာနေတွာ တယောပိ ဝိနယာဒယော ဥေယျာတိ-
ဥေယျာဟူသည်ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒုဝိဓတ္ထေန-၂ ပါးအပြားရှိသော အနက်ရှိသော၊
တေန ပိဋကသဒ္ဓေန-နှင့်၊ သမာသံ-သမာသ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝိနယောစ-ဝိနည်း
လည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထိုဝိနည်းဟူသည်၊ ပရိယတ္တိဘာဝတော-သင်ယူအပ်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဿ တဿ အတ္ထဿ-ထိုထိုအနက်၏၊
ဘာဇနတောစ-တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပိဋကဉ္စ-ပိဋကလည်း
ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤ ၂ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ ဝိနယပိဋကံ-ကမည်၏၊ ယထာ
ဝုတ္တေနော-အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊
[ယထာ ဝုတ္တေနောဝါတိ ဧဝံ ဒုဝိဓတ္ထေနာတိအာဒိနာ နယေန-ဋီကာ၊] သုတ္တန္တဉ္စ-
သုတ္တန်လည်း ဟုတ်၏၊ [အန္တသဒ္ဒါ အနက်မရှိ၊] တံ-ထိုသုတ္တန်ဟူသည်၊ ပိဋကဉ္စ-
ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤ ၂ ပါးသောသတ္တိကြောင့်၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-မည်၏၊ အဘိဓမ္မော
စ-၏၊ သော-သည်၊ ပိဋကဉ္စ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-၏၊ ဣတိ ဧဝံ-
သို့၊ တယောပိ-ကုန်သော၊ ဧတေ ဝိနယာဒယော-ဤဝိနယအစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊
ဥေယျာ-သိထိုက်ကုန်၏။

စ-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဥတွာ-စာသင်သားတို့ သိပြီး ခြင်းကြောင့်၊ ပုနပိ-
တစ်ဖန်လည်း၊ ဝါ-ထပ်၍လည်း၊ တေသေဝ ပိဋကေသု-ထို ပိဋက ၃ ပုံတို့၌ပင်၊
(နာနာပွကာရကောသလ္လတ္တံ၌စပ်၊) နာနာပွကာရကောသလ္လတ္တံ-အမျိုးမျိုးသော
အပြားအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ တေသု-ထိုပိဋက
၃ ပုံ တို့၌၊ (ပရိဒီပယေ၊ ဝိဘာဝယေတို့၌စပ်၊) ယထာရဟံ-စွာ၊
ဒေသနာသာသနကထာဘေဒံ-ဒေသနာအထူးအပြား၊ သာသနအထူးအပြား၊
ကထာအထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ သိက္ခာပဟာနဂန္ထိရဘာဝဉ္စ-သိက္ခာ၊ ပဟာနံ၊
ဂန္ထိရဘောဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဒီပယေ-ထက်ဝန်းကျင်ပြရာ၏။

ပရိယတ္တိဘေဒံ-သင်ယူပုံအထူးအပြားကိုကိုလည်းကောင်း၊ (ဝိဘာဝယေ၌
စပ်၊) ယဟိ-အကြင် ၃ ပါးသောပိဋက၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင်အပြား
တို့ဖြင့်၊ ယံ သမ္ပတ္တိ-အကြင်ပြည့်စုံခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ-အကြင်
ပျက်စီးခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်ရ၏၊ (တဟိ-၌၊) တမ္ပိ သဗ္ဗံ-
ထိုအလုံးစုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏၊ (တစ်နည်း) ယဟိ-၌၊

ဘိက္ခု-သည်။ ယထာ-အကြင်ဥပါရမ္မအစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းသဖြင့် ကျင့်ခြင်းဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ၊ ယံ သမ္ပတ္တိံ၊ ယံ ဝိပတ္တိစ္ဆာပိ၊ ပါပုဏာတိ-၏။ (တဟိ-၌) တမ္ပိသဗ္ဗံ-ကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ-၏။

တတြ-ထိုဂါထာတို့၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ပရိဒီပနာ-ထက်ဝန်းကျင်ပြခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝနာစ-ထင်စွာပြခြင်းသည်လည်းကောင်းတည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ တိဏိ-၃ ပုံကုန်သော၊ ဧတာနိ ပိဋကနိ-တို့ကို၊ ယထာက္ကမံ-တိုင်း၊ အာဏာဝေါဟာရပရမတ္ထဒေသနာတိစ-အာဏာဒေသနာ၊ ဝေါဟာရဒေသနာ၊ ပရမတ္ထဒေသနာတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ [ကထာတိစမှ ဣတိစ လိုက်စေ၊] ယထာပရာဓပေ၊ သာသနာနိတိစ-ယထာပရာဓသာသနာ၊ ယထာနုလောမသာသနာ၊ ယထာဓမ္မသာသနာတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သံဝရာသံဝရ ပေ၊ ကထာတိစ-သံဝရာသံဝရကထာ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကထာ၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒကထာတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏။ ဟိ-ထပ်၍ ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ-နိဒ္ဒေသမှတစ်ပါး ပဋိနိဒ္ဒေသကိုဆိုဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤပိဋက ၃ ပုံတို့တွင်၊ ဝိနယပိဋကံ-ကို၊ အာဏာရဟေန-အာဏာထားခြင်းငှာ ထိုက်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ အာဏာဗာဟုလ္လတော-အာဏာများသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ [ဝိနယပိဋကဿဟု သမ္ပန်ခံ၊] ဒေသိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဏာဒေသနာတိ-နာဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။ သုတ္တန္တပိဋကံ-ကို၊ [အန္တသဒ္ဓါအနက်မရှိ၊ သုတ္တမေဝ+သုတ္တန္တံ၊ တဗ္ဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရည်း၊] ဝေါဟာရကုသလေန-အခေါ်အဝေါ်ပညတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝေါဟာရဗာဟုလ္လတော-ပညတ်၏များသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝေါဟာရဒေသနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၊ ပရမတ္ထကုသလေန-ပရမတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ပရမတ္ထဗာဟုလ္လတော-ပရမတ်၏များသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ ပရမတ္ထဒေသနာတိ-၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ပဌမံ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကကို၊ ပရုရာပရာဓာ-များသော အပြစ်ရှိကုန်သော၊ ယေ တေ သတ္တာ-တို့သည်၊ (သန္တိ-ကုန်၏)၊ တေ-ထိုသတ္တဝါတို့ကို၊ ယထာပရာဓံ-အပြစ်အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋက၌၊ သာသိတာ-ဆုံးမတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အပြစ်အားလျော်စွာ ဆုံးအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာပရာဓသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။ ဒုတိယံ-၂ ခုမြောက်သုတ္တန်ပိဋကကို၊ အနေကဇ္ဈာသယာနသယစရိယာဓိမုတ္တိကာ-များသောအဇ္ဈာသယ၊ များသောအနုသယ၊ များသောစရိယ၊ များသောအဓိမုတ္တိရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့ကို၊ ယထာနုလောမံ-အကြင်အကြင် အဇ္ဈာသယ အစရှိသည်တို့

အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ္တန်ပိဋကဋ္ဌ၊ သာသိတာ-ဆုံးမတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-
 ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဇ္ဈာသယစသည်အားလျော်စွာ ဆုံးမအပ်ရာ၏ အဖြစ် ကြောင့်၊)
 ယထာနုလောမသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတိယံ-၃ ခုမြောက် အဘိ
 ဓမ္မပိဋကကို၊ ဓမ္မပုဉ္ဇမတ္ထေ-သဘာဝဓမ္မအစုမျှ၌၊ အဟံ-ငါတည်း၊ မမံ-ငါ၏ဥစ္စာ
 တည်း၊ ဣတိ သညိနော-ဤသို့ မှတ်ထင်ခြင်းရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့ကို၊ ယထာ
 ဓမ္မံ-သဘာဝဓမ္မအားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မပိဋကဋ္ဌ၊ သာသိတာ-ကုန်ပြီ၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဘာဝဓမ္မအားလျော်စွာ ဆုံးမအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊)
 ယထာဓမ္မသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [သာသနဘေဒမှတစ်ပါး ကထာဘေဒကား-ဟူလို၊]
 ပဌမံ-ရှေးဦးစွာသော ဝိနည်းပိဋကကို၊ အဇ္ဈာစာရပဋိပက္ခဘူတော-လွန်ကျူးမှု၏
 ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သံဝရာသံဝရော-ငယ်သော စောင့်စည်းခြင်း၊
 ကြီးသော စောင့်စည်းခြင်းကို၊ ဝါ-ငယ်သော စောင့်စည်းကြောင်းတရား၊ ကြီးသော
 စောင့်စည်းကြောင်းတရားကို၊ ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋကဋ္ဌ၊ ကထိတော-ဟောတော်မူ
 အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သံဝရာသံဝရကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊)
 သံဝရာသံဝရကထာတိ-ထာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သံဝရာသံဝရောတိ-ကား၊ ခုဒ္ဒကော
 စေဝ-ငယ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ မဟန္တောစ-ကြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ သံဝရော-
 စောင့်စည်းခြင်းတည်း၊ (ကိမိဝ-နည်း၊) ကမ္မာကမ္မံ ဝိယ-ကံငယ် ကံကြီးဟူသကဲ့သို့
 လည်းကောင်း၊ ဖလာဖလံ ဝိယ-သစ်သီးငယ် သစ်သီးကြီးဟူသကဲ့သို့လည်းကောင်း
 တည်း၊ [“မဟန္တောစ၏ နောက်၌ သံဝရာသံဝရော”ဟု တွေ့ရ၏၊ သီလက္ခန္ဓာ၌
 “သံဝရော”ဟူသော ရှိသည်၊ အသဒ္ဓါ “အကြီး”အနက်ဟောတည်း၊] ဒုတိယံ-ကို၊
 ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိပဋိ ပက္ခဘူတာ-၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍
 ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနာ-မိစ္ဆာအယူတို့ကို ဖြေရှင်းကြောင်းတရားကို၊ ဧတ္ထ-ဤ
 သုတ္တန်ပိဋကဋ္ဌ၊ ကထိတာ-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကို ဟောအပ်
 ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကထာတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတိယံ-ကို၊ ရာဂါဒိ
 ပဋိပက္ခဘူတော-ရာဂအစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ နာမရူပ
 ပရိစ္ဆေဒေါ-နာမ်ရုပ် ၂ ပါး ပိုင်းခြားကြောင်းတရားကို၊ ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မပိဋကဋ္ဌ၊
 ကထိတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နာမရူပရိစ္ဆေဒကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်
 ကြောင့်၊) နာမရူပပရိစ္ဆေဒကထာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

စ-ကား၊ (ဒေသနာသာသနကထာဘေဒ၏ ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး သိက္ခာပဟာနု
 ဂဓိရဘာဝ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) တီသုပိ-၃ ပုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု-ဤပိဋက
 တို့၌၊ တိသော-ကုန်သော၊ သိက္ခာ-သိက္ခာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တီဏိ-ကုန်သော၊
 ပဟာနာနိ-ပဟာနိတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတုပ္ပိဓော-သော၊ ဂဓိရဘာဝေါစ-နက်နဲ
 သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊
 ဝိနယပိဋကေ-၌၊ ဝိသေသေန-အဓိစိတ္တ၊ အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊

အဓိသီလသိက္ခာ-အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သုတ္တန္တပိဋကေ-
 ဌ၊ ဝိသေသေန-အဓိသီလ၊ အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊ အဓိစိတ္တ
 သိက္ခာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ၊ အဘိဓမ္မပိဋကေ-၌၊ ဝိသေသေန-အဓိသီလ၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာ
 တို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊ အဓိပညာသိက္ခာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။

စ-ကား၊ (သိက္ခာ၏ ဝိတ္တာရမှတစ်ပါး ပဟာန၏ ဝိတ္တာရကား၊) ဝိနယပိဋကေ-
 ၌၊ ကိလေသာနံ-သံကိလေသာတို့၏၊ ဝါ-ကံကိလေသာတို့၏၊ [ကံအထမြောက်
 သော ကိလေသာတို့၏-ဟူလို၊] ဝိတိက္ကမပဟာနံ-ဝိတိက္ကမပဟာနံကို၊ ဝါ-လွန်ကျူး
 မှုကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်
 သနည်း၊) သီလဿ-ဝိနည်း၌ ဟောတော်မူအပ်သော သီလ၏၊ ကိလေသာနံ-
 တို့၏၊ ဝိတိက္ကမပဋိပက္ခတ္တာ-လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိညာ
 ယတိ-၏၊ သုတ္တန္တပိဋကေ-၌၊ (ကိလေသာနံ-သံကိလေသတရားတို့၏၊) ပရိယုဋ္ဌာ
 နပဟာနံ-ပရိယုဋ္ဌာနပဟာနံကို၊ ဝါ-ကုသိုလ်အခွင့်အလမ်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ ထကြွ
 မှုကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်
 သနည်း၊) သမာဓိဿ-သုတ္တန်ဝယ် ဟောတော်မူအပ်သော သမာဓိ၏၊ (ကိလေ
 သာနံ-တို့၏၊) ပရိယုဋ္ဌာနပဋိပက္ခတ္တာ-ပရိယုဋ္ဌာန၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်
 ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ၊ အဘိဓမ္မပိဋကေ-၌၊ (ကိလေသာနံ-သံကိလေသတရား
 တို့၏၊) [သုတ္တန် အဘိဓမ္မာ၌ ကိလေသာ ၁၀ ပါးလုံးကို ယူ၊] အနုသယပဟာနံ-
 ကို၊ ဝါ-အစဉ်မပြတ် ကိန်းဝပ်ခြင်းကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကသ္မာ
 ဝိညာယတိ၊) ပညာယ-အဘိဓမ္မာဝယ် ဟောတော်မူအပ်သော ပညာ၏၊ (ကိလေ
 သာနံ-တို့၏၊) အနုသယပဋိပက္ခတ္တာ-အနုသယ၏ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဝိညာယတိ-၏။

စ-သည်သာမကသေး၊ [ပဟာနံနှင့်စပ်၍ ဆိုဖွယ်ကျန်သေး၏-ဟူလို၊ စ သည်
 သမုစ္စယတ္ထဇောတက၊] ပဌမေ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋက၌၊ ကိလေသာနံ-
 ကိလေသာတို့ကို၊ တဒင်္ဂပူဟာနတဒင်္ဂပဟာနံကို၊ ဝါ - ထိုထို သုသီလ
 အစိတ်အပိုင်းဖြင့် ထိုထိုဒုသီလအစိတ်အပိုင်းကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊
 (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) ဣတရေသု-ဝိနည်းမှတစ်ပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပိဋကတို့၌၊
 (ကိလေသာနံ-တို့ကို၊) ဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပူဟာနာနိ-ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနံ၊ သမုစ္ဆေဒ
 ပဟာနံတို့ကို၊ ဝါ-ပယ်ခွာခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်းတရား၊ အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း
 အားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်းတရားတို့ကို၊ (ဝုတ္တာနိ၊) စ-သည်သာမကသေး၊ ပဌမေ-
 ပဌမဖြစ်သောဝိနည်းပိဋက၌၊ ဒုစ္စရိတသံကိလေသဿ-ကာယဝစီဒုစရိုက်ဟူသော
 သံကိလေသကို၊ ပဟာနံ-ပယ်ကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ၊) ဣတရေသု-ဝိနည်းမှ
 တစ်ပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပိဋကတို့၌၊ တဏှာဒိဋ္ဌိသံကိလေသာနံ-တဏှာ
 သံကိလေသ၊ ဒိဋ္ဌိ သံကိလေသတို့ကို၊ (ပဟာနံ ဝုတ္တံ။)

၈-ကား၊ (ပဟာနမှတစ်ပါး ဂမ္ဘီရဘာဝကား-ဟူလို၊) ဧတ္ထ-ဤ ၃ ပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-၁ ပုံ ၁ ပုံသော ပိဋက၌၊ စတုပ္ပိဓောပိ-၄ ပါးအပြား ရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ဓမ္မ၏ နက်နဲသည်၏ အဖြစ်၊ အတ္တ၏နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ ဒေသနာ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ ပဋိဝေဓ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ တတ္ထ-ထိုဓမ္မအတ္ထဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့တွင်၊ ဓမ္မောတိ-ကား၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်တည်း၊ အတ္ထောတိ-ကား၊ တဿာ ယေဝ-ထိုပါဠိတော်၏ပင်၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ဒေသနာတိ-ကား၊ မနသာ-စိတ်တော်ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထပိတယ-မဟောမိ ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်သော၊ တဿာ ပါဠိယာ-ကို၊ ဒေသနာ-နှုတ်မြှောက်၍ ဟောတော်မူခြင်းတည်း၊ ပဋိဝေဓောတိ-ကား၊ ပါဠိယာ-ပါဠိဓမ္မကိုလည်းကောင်း၊ ပါဠိအတ္ထဿ ၈-ပါဠိဓမ္မ၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ယထာဘူတာဝဗောဓော-မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းတည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ [ဓမ္မနှင့်ဒေသနာတို့ အရတူသောကြောင့် “ပါဠိယာ ပါဠိအတ္ထဿ”ဟု ဓမ္မနှင့်အတ္ထကိုသာ ပြ၍ “ဒေသနာယ”ဟု မပြောဘဲ] ၈-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ၈-ကား၊ (ပဋိဝေဓမှတစ်ပါး ဂမ္ဘီရဘာဝကား)၊ တီသုပိ-၃ ပုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု-ဤပိဋကတို့၌၊ ဧတေ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓ-တို့သည်၊ (ဂမ္ဘီရာ၌ စပ်)၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သဿ ဒီဟိ-ယုန်အစရှိသောသတ္တဝါကလေးတို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒုက္ခော ဂါဟော ဝိယစ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-သက်ဝင် နိုင်ခဲသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျပ္ပတိဌာ ဝိယ စ-မရအပ်သော ထောက်တည်ရာရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာ မရနိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ တထာ-တူ၊) မန္တဗုဒ္ဓိဟိ-နဲ့သောဉာဏ်ရှိသူတို့သည်၊ ဝါ-ပညာနဲ့သူ လူပြိုန်းတို့သည်၊ ဒုက္ခောဂါဟာစ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သက်ဝင်နိုင်ခဲကုန်သည်လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျပ္ပတိဌာစ-မရ အပ်သော ထောက်တည်ရာရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာကို မရနိုင်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မဟာ သမုဒ္ဒရာဝယ် ယုန်သူငယ်အလား မန္တဗုဒ္ဓိတို့ ဒုက္ခောဂါဟာအလဘနေယျပ္ပတိဌ တို့၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဂမ္ဘီရာ-နက်နဲခက်ခဲကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-၌၊ စတုပ္ပိဓောပိ-သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [ဧဝံ စသည်ကား နိဂုံးဝါကျ။]

အပရော နယော-တစ်နည်းကား၊ (တစ်နည်း) ပုဗ္ဗနယတော-ရှေ့နည်းမှ၊ အပရော-တစ်ပါးသော၊ နယော-နည်းကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မောဟူသည်ကား၊ ဟေတု-အကြောင်းတည်း၊ (တစ်နည်း) ဟေတု-အကြောင်းသည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ဟေတုမှ ဉာဏ်

ဓမ္မပဋိသန္တိဒါတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊ ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဟေတုမှ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသန္တိဒါတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏၊ [နောက်၌လည်း ဤအတိုင်း ၂ နည်း ပေးနိုင်သည်၊ ဟေတုမှ-အကြောင်း၌၊ ဉာဏံ-သိတတ်သော ဉာဏ်သည်၊ ဓမ္မပဋိသန္တိဒါ-ဒါမည်၏၊ ပဋိသန္တိဒါဝိဘင်း၌ လာသောပါဠိတော်၊] အတ္ထောတိ-ကား၊ ဟေတုဖလံ-အကြောင်း၏အကျိုးတည်း၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ဟေတုဖလေဉာဏံအတ္ထပဋိသန္တိဒါတိ-ဒါဟူသော၊ ဧတံသုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ၊ ဝုတ္တံ။ [ဟေတုဖလေ-အကြောင်း၏အကျိုး၌၊ ဉာဏံ-သည်၊ အတ္ထပဋိသန္တိဒါ-မည်၏။]

ဒေသနာတိ-ကား၊ ပညတ္တိ-ပရမတ္ထပညတ်တည်း၊ ဝါ-နာမပညတ်တည်း၊ ယထာဓမ္မ-အကြင်အကြင်အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းသဘော၊ သင်္ခါရအစ ရှိသော အကျိုးသဘော၌၊ ဝါ-အဝိဇ္ဇာ အစရှိ ပေ၊ အကျိုးသဘောအားလျော်စွာ၊ ဓမ္မာဘိလာပေါ-မဖောက်မပြန် မှန်ကန်စွာ အနက်သို့ ရှေးရှုရုံဆိုအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓတည်း၊ ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပာယော-မိမိ၏အလို တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အနုလောမပဋိလောမသင်္ခေပဝိတ္ထာရာဒိဝသေန-အနုလုံ ပဋိလုံ၊ အကျဉ်းအကျယ်အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကထနံ-ဟောကြောင်းဖြစ် သောစိတ္တပ္ပာဒိတော်သည်၊ ဒေသနာ-ဒေသနာမည်၏။ [ဤဝါကျမျိုး ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ မပါ။]

ပဋိဝေဓောတိ-ကား၊ အဘိသမယော-အဘိသမယတည်း၊ [နောက်၌ တရားကိုယ်အားဖြင့် အကျယ်လာမည်ဖြစ်၍ အကျဉ်းပေးလိုက်သည်၊] သော စ-ထို အဘိသမယသည်လည်း၊ လောကီယလောကုတ္တရော-လောကီ လောကုတ္တရာဖြစ်သော၊ ဝိသယတောစ-အာရုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသမ္မော ဟတောစ-မတွေဝေသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တာနုရူပံ-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအားလျော်စွာ၊ ဓမ္မေသု-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၌လည်း ကောင်း၊ ဓမ္မာနုရူပံ-အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရားအားလျော်စွာ၊ အတ္ထေသု- သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၌လည်းကောင်း၊ ပညတ္တိပထာနုရူပံ-ဟောဖော် ပညတ်ခြင်း၏အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ပညတ္တိသု-ဒေသနာဟူသော သဒ္ဓပညတ် တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဒေသနာဟူသော နာမပညတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ အဝ ဗောဓော-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်တည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိကြောင်းဉာဏ် တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုပိဋက၌၊ တေသံ တေသံ ဝုတ္တဓမ္မာနံ- ထိုထိုဟောတော်မူအပ်သော ရူပံ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်၊ နိဗ္ဗာန် ဟူသောတရားတို့၏၊ ပဋိဝိဇ္ဇိတဗျော-ထိုးထွင်း၍သိထိုက်သော၊ သလက္ခဏ

သင်္ခါတော-မိမိ မိမိတို့၏ ရူပုန, ဝေဒိယနစသော လက္ခဏာဟု ဆိုအပ်သော၊ အဝိပရိတသဘာဝေါ-မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောသဘောသည်၊ (ပဋိဝေဓော-ပဋိဝေဓမည်၏။) [ဤဝါကျမျိုးလည်း ပါရာဒိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ။ “ပဋိဝိဇ္ဇိယတိ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏။ ဣတိ ပဋိဝေဓော”ဟု ဝစနတ္ထပြုလျှင် ထိုထိုရုပ်အစရှိသည်တို့၏ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘောရ၏။]

ဣဒါနိ-၌၊ (ဂစ္ဆိရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၌ စပ်)၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတေသု ပိဋကေသု-တို့၌၊ ယံ ယံ ဓမ္မဇာတံဝါ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းအပြားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော ဖြစ်သမျှအကြောင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယံယံ အတ္ထဇာတံဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရစသော အကျိုးအပြားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရစသောဖြစ်သမျှအကျိုးသည်လည်းကောင်း၊ ယထာယထာ-အကြင်အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ ဉပေတဗ္ဗော-သိစေထိုက်သော၊ (သိစေလိုရင်းဖြစ်သော) အတ္ထော-အနက်သည်၊ သောတုနံ-တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-စာသင်သားတို့၏၊ ဉာဏဿ-၏၊ အဘိဓမ္မာ-ရှေးရှုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ တထာ-ထိုထိုအပြားအားဖြင့်၊ (သောတုတို့ဉာဏ်၏ ရှေးရှုလောက်အောင်ဖြစ်သော ထိုထိုအပြားအားဖြင့်)၊ တဒတ္ထဇောတိကာ-ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထွန်းပြတတ်သော၊ ယာစ အယံ ဒေသနာ-အကြင် ဒေသနာလည်းကောင်း၊ ဧတ္ထ-ဤပိဋကတို့တွင် ပါဝင်သော ဓမ္မအတ္ထဒေသနာတို့၌၊ အဝိပရိတာဝဗောဓေသင်္ခါတော-မဖောက်မပြန် ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ယောစ ပဋိဝေဓော-ဓမ္မသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ (ဧတ္ထ ဧတေသု ပိဋကေသု-ထိုပိဋကတို့၌)၊ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုထိုရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဉ်, နိဗ္ဗာန်ဟူသော တရားတို့၏၊ ပဋိဝိဇ္ဇိတဗ္ဗော-သော၊ သလက္ခဏသင်္ခါတော-သော၊ ယောစ အဝိပရိတသဘာဝေါ-အကြင် မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောသဘောသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ-၏)၊ ဧတံ သဗ္ဗံ-ဤ အလုံးစုံသော ဓမ္မအတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓအပေါင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရေဟိ-မဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်အဆောက်အဦရှိကုန်သော၊ ဒုပ္ပညေဟိ-ပညာမဲ့သူ လူပြိန်းတို့သည်၊ သသာဒိဟိ-တို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုက္ခောဂါဟော ဝိယစ-သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌောဝိယစ-သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ (တထာ-တူ)၊ ဒုက္ခောဂါဟံစ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌံစ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် ယုန်သူငယ်တမျှ

ဣဒါနိ ယသ္မာ။ ။ “ဣဒါနိ ယသ္မာ”ဟု အဋ္ဌကထာ ဋီကာစာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။ ရှေးနည်းအတိုင်း “သဗ္ဗမေတံ ယသ္မာ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ ဧတံကို ဂစ္ဆိရံ၌ ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ ဒုက္ခောဂါဟံ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌံတို့၌ အပဓာနအဖြစ်ဖြင့် စပ်။

ဒုပ္ပညပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဒုက္ခောဂါဟအလဘနေယျပုတိဋ္ဌတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရ်-၏၊ ဇေတိ-ဤသို့လည်း၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ (ဧကမေကသ္မိ-၌) စတုပ္ပိဓောပိ-သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

စ-နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) စ-ဆက်၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ (အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်၊ တတိယန္တပုဒ်၊) (တစ်နည်း) ဧတ္တာဝတာ-“ဧတာနိ ဟိ တိဏိ ပိဋကနိ”အစ “ဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော” အဆုံးရှိသော ဤစကားအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ [ပရိစ္ဆေဒတ္ထဝါစကနိပါတ်၊] ဒေသနာသာသန ကထာ၊ ပေ၊ ပရိဒီပယေ ဣတိ-ပရိဒီပယေဟူသော၊ အယံ ဂါထာ-သည်၊ ဝုတ္တတ္ထာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ။ [ဝုတ္တော အတ္ထော ဧတိဿာတိ ဝုတ္တတ္ထာ (ဂါထာ)။]...ပန-ကား၊ (ပဌမဂါထာ၏ ပရိဒီပနာမုတစ်ပါး ဒုတိယဂါထာ၏ ဝိဘာဝနာကို ဆိုဦးအံ့) ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိ၊ ပေ၊ တမ္ပိ သဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေ ဣတိ-ဝိဘာဝယေဟူသော၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ (ဝိဘာဝနာ-ထင်စွာ ပြခြင်းကို၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ သော နည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏) တီသု-ကုန်သော၊ ပိဋကေသု-တို့တွင်၊ (ဧကမေကသ္မိ-၌) တိဝိဓော-၃ ပါးအပြားရှိသော၊ ပရိယတ္တိ ဘေဒေါ-သင်ယူပုံအထူးအပြားကို၊ ဝါ-သင်ယူအပ်သော ပါဠိအထူးအပြားကို၊ ဒဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ ပရိယတ္တိယော-သင်ယူခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-သင်ယူ အပ်သောပါဠိတို့သည်၊ အလဂဒ္ဓူပမာ-အလဂဒ္ဓူပမာပရိယတ်လည်းကောင်း၊ နိဿရဏတ္တာ-တ္တာပရိယတ်လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ-ပရိယတ် လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဿော-၃ မျိုးတို့တည်း၊ တတ္ထ-ထို ၃ မျိုးသော ပရိယတ်တို့တွင်၊ ယာ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ ဝါ-အကြင်ပါဠိကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-မကောင်း သဖြင့် သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု-ဥပါရမ္ဘ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပရိယာပုဋ္ဌာ-သင်ယူအပ်ပြီ၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ ဝါ-ဤသင်ယူအပ်သောပါဠိ သည်၊ အလဂဒ္ဓူပမာ-အလဂဒ္ဓူပမာပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ-မြွေဖမ်းခြင်းဥပမာရှိသော သင်ယူခြင်းမည်၏၊ ယံ-ယင်းမကောင်းသဖြင့် သင်ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ် တော်မူ၍၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ သေယျထာပိ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနန္တိ-ဓမ္မာနံဟူသော၊ (ဧတံ သုတ္တံ-ဤအလဂဒ္ဓူသုတ်ကို) ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။-[မရိမပဏ္ဏာသ။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သေယျထာပိ-ဤသို့ရံခါ ဖြစ်တန်ရာသော ဥပမာမည်သည် ကား၊ အလဂတ္တိကော-မြွေဆိုးကို အလိုရှိသော၊ ဝါ-မြွေဆိုးဖြင့် အလိုရှိသော၊ [အာသိဝိသတ္တိကော-ဝိနည်းဋီကာ၊] အလဂဒ္ဓဂဝေသိ-မြွေဆိုးကို ရှာလေ့ရှိသော၊ [တဿိလတ္တကံ၊] ပုရိသော-သည်၊ အလဂဒ္ဓပရိယေသနံ-မြွေဆိုးကို ရှာမှီးခြင်းငှာ၊ စရမာနော-လှည့်လည်သည်၊ (အဿ-ရာ၏၊) [ပရိကပ္ပောပမာဖြစ်၍ “အဿ”ဟု

ပရိကပ္ပကြိယာတည့်သည်။] သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ မဟန္တ-ကြီးစွာသော၊ အလဂဒ္ဓိ-မြေဆိုးကို၊ ပဿေယျ-တွေ့ရာ၏၊ တမေနံ-ထိုမြေဆိုးကို၊ ဝါ-၏၊ ဘောဂေဝါ-ကိုယ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နဂုံဌေဝါ-အမြီး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဏေယျ-ဖမ်းကိုင်ရာ၏၊ [ဘောဂေဝံ သရီရေ၊] တဿ-ထိုမြေဖမ်းသမားယောက်ျား၏၊ သော အလဂဒ္ဓေါ-သည်၊ ပရိဝတ္တိတွာ-ပြန်လည်၍၊ ဟတ္ထေဝါ-လက်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗာဟယဝါ-လက်မောင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ အညတရသ္မိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ အင်္ဂပစ္စင်ေ ဝါ-အင်္ဂါကြီးငယ်၌သော်လည်းကောင်း၊ [ဟတ္ထဗာဟမ္ပ ကြွင်းသမျှကို “အညတရအင်္ဂပစ္စင်”ဟု ဆိုသည်။] ခုံသေယျ-ကိုက်ရာ၏၊ [အလဂဒ္ဓေါ-မြေဟောက်”ဟု ပေးကြ၏၊ မြေဟောက်သည် ပြန်၍ မကိုက်နိုင်သောကြောင့် စဉ်းစားပါ။] သော-ထိုမြေဖမ်းသမားယောက်ျားသည်၊ တတော နိဒါနံ-ထိုမြေကိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ မရဏံဝါ-သေခြင်းသို့သော်လည်းကောင်း၊ မရဏမတ္တံ-သေခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သေလုမတ္တဖြစ်သော၊ ဒုက္ခံဝါ-ဆင်းရဲသို့သော်လည်းကောင်း၊ နိဂစ္ဆေယျ-ရောက်ရာ၏၊ တံ-ထိုသို့ မြေကိုက်ခံရခြင်း၊ မရဏ၊ မရဏမတ္တဒုက္ခသို့ ရောက်ရခြင်းသည်၊ ကိဿဟေတု-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အလဂဒ္ဓဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် ဖမ်းယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝါ-အဖမ်းမတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝမေဝါခေါ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဣဝေ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစ္စေ-အချို့ကုန်သော၊ မောဃပုရိသာ-အချီးနီးယောက်ျားတို့သည်၊ ဝါ-အလကားယောက်ျားတို့သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ [ဓမ္မန္တံ ပါဠိဓမ္မံ၊ ပါဠိဓမ္မသရုပ်ကို သုတ္တဂေယျ စသောအင်္ဂါ ၉ ပါးထုတ်ပြသည်။] ပရိယာ ပုဏန္တိ-သင်အံ့လေကျက်ဆောင်ရွက်ကြကုန်၏၊ သုတ္တံ-သုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝေဒလ္လံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ တေ-ထိုမောဃပုရိသတို့သည်၊ တံ ဓမ္မံ-ထိုပါဠိကို၊ ပရိယာပုဏိတွာ-သင်ယူပြီး၍၊ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုပါဠိတို့၏၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝါ-အကျိုးကို၊ [ယထာဘူတံ ဘာသိတတ္ထံစ၊ ပယောဇနတ္ထံစ၊] န ဥပပရိက္ခန္တိ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကြကုန်၊ တေသံ-ထိုမောဃပုရိသတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အနုပပရိက္ခတံ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကုန်လသော်၊ (ဂစ္ဆတံကဲ့သို့ နံဝိဘတ်၊) ဝါ-ကုန်သော၊ တေသံ-တို့၏၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ နိဇ္ဈာနံ-အကြွင်းမဲ့ ရှုဆင်ခြင်တတ်သောဉာဏ်ကို၊ န ခမန္တိ-မခံကုန်၊ တေ-ထိုမောဃပုရိသတို့သည်၊ ဥပါရမ္ဘာ နိသံသာစေဝ-ဥပါရမ္ဘအကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (သူတစ်ပါးတို့ဝါဒ၌ ကပ်၍

နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးနိုင်ခြင်း အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊) ဣတိ-ဤသင်ယူအပ်သောပါဠိဖြင့်၊ ဝါဒပမောက္ခာနိသံသာစ-သူတစ်ပါးတို့ တင်အပ်သောအပြစ်၏ လွတ်ခြင်းအကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဣတိဝါဒပမောက္ခာနိသံသာ စ-သူတစ်ပါးတို့တင်အပ်သော ထိုထိုအပြစ်၏ လွတ်ခြင်းအကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ-၍) ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ယဿ-အကြင်သီလစသည်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏၊ ဝါ-အကြင် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ (ကုလပုတ္တာ-တို့သည်၊) ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ အဿ-ထိုပါဠိဓမ္မ၏၊ တဉ္စ အတ္ထံ-ထိုသီလဒီပရဏအကျိုးကိုလည်း၊ ဝါ-ထိုမဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်အကျိုးကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော-ဤမကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်သည် မည်လောက်အောင် သင်ယူကြကုန်သောမောယပုရိသတို့သည်၊) နာနုဘောန္တိ-မခံစားကြရကုန်၊ (တစ်နည်း) စ-ဆက်၊ ယဿ-အကြင်ဥပါရမ္ဘ၊ ဣတိ ဝါဒပမောက္ခာ၏၊ အတ္ထာယ-ငှာ၊ ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ အဿ-၏၊ တဉ္စ အတ္ထံ-ထိုဥပါရမ္ဘ၊ ဣတိဝါဒပမောက္ခာအကျိုးမျှကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော-တို့သည်၊) နာနုဘောန္တိ-ကုန်၊ တေသံ-ထိုမောယပုရိသတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဒီယရတ္တံ-ရှည်စွာသောညဉ့်ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ-စီးပွားမဲ့အလို့ငှာ၊ ဒုက္ခာယ-ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-ကုန်၏၊ တံ-ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ဝါ-ထိုဆုံအပ်ပြီးသော အကျိုးကိုမပြီးစေနိုင်ခြင်း၊ အဟိတဒုက္ခအကျိုးငှာဖြစ်ရခြင်းသည်၊) ကိဿ ဟေတု-နည်း၊ [တံတိ ယထာဝုတ္တဿ အတ္တဿ (သီလဒီပရဏအကျိုးကို၊ တစ်နည်း-ဥပါရမ္ဘာဒိအကျိုးကို)၊ အနဘိသမ္ဘုဏနံ၊ တေသံစ ဓမ္မာနံ အဟိ တာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တနံ ပရာမသတိ၊] ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ-ပါဠိတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ပန-ကား၊ (အလဂဒ္ဒုပမာပရိယတ္တိမှတစ်ပါး နိဿရဏတ္တာပရိယတ္တိကား၊) ယာ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ သုဂ္ဂဟိတာ-ကောင်းစွာသင်ယူအပ်ပြီ၊ သီလက္ခန္ဓာဒီပါရိပူရိယေဝ-သီလက္ခန္ဓာအစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူး၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုသာလျှင်၊ အာကခံမာနေန-လိုလားတောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ) ပရိယာပုဏ္ဍ-သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရမ္ဘာဒိ ဟေတု-ဥပါရမ္ဘအစရှိသောအကြောင်းကြောင့်၊ န ပရိယာပုဏ္ဍ-သင်ယူအပ်သည် မဟုတ်၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ နိဿရဏတ္တာ-နိဿရဏတ္တာပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ-သံသရာဝဋ်၊ ဘဝညွတ်မှ၊ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးရှိသော သင်ယူခြင်းမည်၏၊ ယံ-ယင်းကောင်းစွာ သင်ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ တေသံ တေ ဓမ္မာ၊ ဝေ၊ ဓမ္မာနန္တိ-ဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [တေသံ-ထိုအမျိုးကောင်းသားတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ သုဂ္ဂဟိတာ-ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဒီယ

ရတ္တံ-လုံး၊ ဟိတာယ-ငှာ၊ သုခါယ-ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-ကုန်၏၊ တံ-ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊
(ထိုသို့ကောင်းကျိုးရ၍ ဟိတသုခအကျိုးငှာ ဖြစ်ရခြင်းသည်။) ကိဿဟေတု-နည်း၊
ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ သုဂ္ဂဟိတတ္တာ-ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်ကုန်
သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။]

ပန-ကား၊ (နိဿရဏတ္ထာပရိယတ္တိမှတစ်ပါး ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိကား၊)
ယံ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ ပရိညာတက္ခန္ဓော-ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ပြီးသော ဒုက္ခသစ္စာ
ခန္ဓာရှိသော၊ ဒုက္ခသစ္စာခန္ဓာကို ပိုင်းခြား၍ သိပြီးသော၊ ပဟိနကိလေသော-ပယ်
အပ်ပြီးသော သမုဒယသစ္စာ ကိလေသာရှိသော၊ ဝါ-သမုဒယသစ္စာ ကိလေသာကို
ပယ်ပြီးသော၊ ဘာဝိတမဂ္ဂေါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော မဂ္ဂသစ္စာရှိသော၊
ဝါ-မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေပြီးသော၊ ပဋိဝိဒ္ဓါကုပ္ပော-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီးသော
အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသော၊ ဝါ-အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိပြီးသော၊ သစ္စိကတ
နိရောဓော-မျက်မှောက်ပြုအပ်ပြီးသော နိရောဓသစ္စာရှိသော၊ ဝါ-နိရောဓသစ္စာကို
မျက်မှောက်ပြုပြီးသော၊ ခီဏာသဝေါ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကေဝလံ-ဥပါရမ္ဘ
စသည်မဖက် သက်သက်၊ ပဝေဏိပါလနတ္ထာယ-တရားတော်၏ အစဉ်အဆက်ကို
စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝံသာနုရက္ခန္ဓာယ-မြတ်စွာဘုရား၏အနွယ်တော်
ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပရိယာပုဏာတိ-သင်ယူ၏၊ အယံ-ဤပရိယတ်
သည်၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ-ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ-ဘဏ္ဍာတိုက်စိုး
နှင့်တူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်ယူအပ်သော ပါဠိမည်၏၊ ဣတိ-ပရိယတ္တိဘေဒ
အပြီးတည်း။

ပန-ကား၊ (ပရိယတ္တိဘေဒဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး သမ္ပတ္တိဟူ
သော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) ဝိနယေ-ဝိနည်းပိဋက၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-ကောင်းစွာ
ကျင့်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သီလသမ္ပတ္တိ (သီလသမ္ပဒ်)-သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊
နိဿာယ-မှီ၍၊ (ပကတူပနိဿယပြု၍) တိဿော-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့သို့၊
ပါပုဏာတိ-၏၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) တတ္ထ-ထိုဝိနည်းပိဋက၌၊
တာသံယေဝေ-ထို ၃ ပါးသော ဝိဇ္ဇာတို့ကိုသာလျှင်လည်း၊ ပဘေဒဝေနတော-
အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏၊) သုတ္တေ-၌၊ သုပ္ပဋိ
ပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) သမာဓိသမ္ပဒ်-သမာဓိ၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-
၍၊ ဆ-ကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်တို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ (ကသွာ ဝိညာ
ယတိ-နည်း၊) တတ္ထ-ထိုသုတ္တန်ပိဋက၌၊ တေသံယေဝေ-ထို ၆ ပါးသော အဘိညာဉ်
တို့ကိုသာလျှင်၊ ပဘေဒဝေနတော-ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏၊) အဘိဓမ္မေ-၌၊
သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ပညာသမ္ပဒ်-ပညာ၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-

မှီ၍၊ စတသော-ကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-ဒါတို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ (ကသွာ ဝိညာယတိ၊) တာသဗ္ဗ-ထို ၄ ပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါတို့ကိုလည်း၊ တတ္ထေဝ-ထိုအဘိဓမ္မာ ပိဋကဋ္ဌိသော၊ ပဘေဒဝစနတော-ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ၊) ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတေသု-ဤ ၃ ပုံသော ပိဋကတို့၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ယထာတ္တမေန-အကြင် အကြင် အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇတ္တယ၊ ပေ၊ ဘေဒံ-ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးအပေါင်း၊ ၆ ပါးသော အဘိညာဉ်၊ ၄ ပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါအပြားရှိသော၊ ဣမံ သမ္ပတ္တိ-ဤပြည့်စုံခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-၏။ [ဧဝံ စသည်ကား နိဂုံး။]

ပန-ကား၊ (သမ္ပတ္တိဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္တာရမုတစ်ပါး ဝိပတ္တိဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္တာရကား၊) ဝိနယေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) အနုညာတ၊ ပေ၊ သာမညတော-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ကောင်းသောအတွေ့ရှိသော အခင်းအခြံအစရှိသည်တို့၏အတွေ့နှင့်တူကုန်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိက္ခိတ္တေသု-ပယ်မြစ်တော်မူအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဥပါဒိန္နကဗ္ဗသော ဒီသု-ဥပါဒိန္နကဖြစ်သော မာတုဂါမ၏အတွေ့ အစရှိသည်တို့၌၊ အနဝဇ္ဇသညိ-အပြစ်မရှိဟု အမှတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊ တထာဟံ ဘဂဝတာ၊ ပေ၊ အန္တရာယာယာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (ဝစနံ)-ဤစကားကို၊ (အရိဋ္ဌေနာပိ-အရိဋ္ဌ ရဟန်းသည်လည်း၊) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယေ မေ (ယေ+ဣမေ) ဓမ္မာ-အကြင် မေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ အန္တရာယိကာ-သဂ္ဂမောက္ခ၏ အန္တရာယ်၌ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ တေ ဓမ္မေ-ထိုမေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ ပဋိသေဝတော-မှီဝဲသောရဟန်း၏၊ (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ယထာ-အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ အန္တရာယာယ-သဂ္ဂမောက္ခ၏ အန္တရာယ်အကျိုးငှာ၊ နာလံ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ တထာ-ထို အပြားအားဖြင့်၊ အဟံ-သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ အာဇာနာမိ-သိ၏၊] တတော-ထိုသို့ အပြစ်မရှိဟု မှတ်ထင်ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝီတိက္ကမိတွာ-လွန်ကျူး၍) ဒုဿီလဘာဝံ-ဒုဿီလ၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏။

သုတ္တေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ စတ္တာရော-၄ ယောက်ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ-တို့သည်၊ သန္တောသံဝိဇ္ဇမာနာ-ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိပ္ပာယ်-ဘုရားရှင်၏အလိုတော်ကို၊ အဇာနန္တော-မသိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ဒုဂ္ဂဟိတံ-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ (မှားမှားယွင်းယွင်း၊) ဂဏှာတိ-၏၊ ယံ-ယင်းမကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ အတ္တနာ၊ ပေ၊ ပသဝတီတိ-ဟူသော၊ (ဧတံ သုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သောသဘောဖြင့်၊

(တစ်နည်း) အတ္တနာ-၏၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့် ယူခြင်းဖြင့်၊ အမှေစေ-
ငါဘုရားတို့ကိုလည်း၊ အတ္တစိက္ခတိ-စွပ်စွဲ၏၊ အတ္တနန္တ-မိမိကိုလည်း၊ (မိမိ၏
ကုသိုလ်အမြစ်အရင်းကိုလည်း) ခနတိ-တူးဖျက်၏၊ ဗဟုံစ-များစွာလည်း၊ အပုည-
မကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေ၏။] တတော-ထိုသို့ မကောင်းသဖြင့်ယူအပ်သည်
မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကြောင့်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတံ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏာတိ-
၏။

အဘိဓမ္မေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ဓမ္မစိန္တံ-သဘာဝဓမ္မကို
စဉ်းစားကြံစည်ခြင်းကို၊ အတိဓာဝန္တော-လွန်၍ ပြေးသွားသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊)
အစိန္တေယျာနိပိ-မကြံအပ် မကြံထိုက်သော အကြောင်းအရာတို့ကိုလည်း၊ စိန္တေတိ-
ကြံမိ၏၊ တတော-ထိုသို့ကြံမိခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပံ-စိတ်၏ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့၊ ဝါ-
စိတ်ကတောက်ကတက်သို့၊ ပါပုဏာတိ - ၏၊ ဟံ - သာဓကကား၊ စတ္တာရိမာနိ
ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ အဿာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-
ပြီ၊

[ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အစိန္တေယျာနိ-မကြံအပ် မကြံထိုက်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ-
ကုန်သော၊ ဣမာနိ-ဤအကြောင်းအရာတို့ကို၊ န စိန္တေတဗ္ဗာနိ-မကြံသင့် မကြံထိုက်
ကုန်၊ ယာနိ-ယင်းမကြံအပ် မကြံထိုက်သော အကြောင်းအရာတို့ကို၊ စိန္တေန္တော-
ကြံသူသည်၊ ဥမ္မာဒဿ-ရှူးသွပ်ခြင်း၏၊ ဝိယာတဿ-(မရှူးသော်လည်း) စိတ်ပင်ပန်း
ခြင်း၏၊ ဘာဂီ-အဖို့ရှိသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ ရှူးဖို့ရှိ၊ စိတ်ပင်ပန်းဖို့ရှိသည်-ဟူလို၊
စတုတ္တဝုတ္တရ၊ အပဏ္ဏဝဂ်၊-ယာနိ စိန္တေန္တောတိ ယာနိ ကာရဏာနိ စိန္တေန္တော။]

ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတေသု-ဤ ၃ ပုံသော ပိဋကတို့၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-
သည်၊) ယထာတ္တမေန-ဖြင့်၊ ဒုဿီလဘာဝမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာစိတ္တက္ခေပုဘေဒံ-ဒုဿီလ၏
အဖြစ်၊ မှားသောအယူရှိသူ၏အဖြစ်၊ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းအပြားရှိသော၊ ဣမံ ဝိပတ္တိ-
ဤပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ စ-နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်း
အရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တာဝတာ-“ဧတ္ထ ပန တီသု
ပိဋကေသု”အစ “ဝိပတ္တိ ပါပုဏာတိ”အဆုံးရှိသော စကားအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ ပရိ
ယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိ၊ ပေ၊ ဝိဘာဝယေ ဣတိ-ဟူသော၊ အယမ္ပိ ဂါထာ-သည်လည်း၊
[ပိပြင့် ရှေ့ဂါထာကို ပေါင်း၊] ဝုတ္တတ္ထာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၊
ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ နာနပ္ပကာရတော-အထူးထူးသောအပြားအားဖြင့်၊ [ဂါထာ
၂ ဂါထာ၏ ရှေ့၌ “နာနပ္ပကာရကောသလ္လတ္တံ”ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် “နာနပ္ပကာရ
တော”ဟု ဆိုသည်၊] ပိဋကနိ-တို့ကို၊ ဥတွာ-သိပြီး၍၊ တေသံ-ထိုပိဋကတို့၏၊
ဝသနေ-အပြားအားဖြင့်၊ သဗ္ဗဓမ္မိ-သော၊ ဧတံ (ပုဒ္ဒဝစနံ)-ဤမြတ်စွာဘုရားစကား

တော်ကို၊ သင်္ဂယုမာနံ-သိမ်းယူအပ်သည်ရှိသော်၊ တီဏိ-ကုန်သော၊ ပိဋကနိ-
တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။

[ပရိယတ္တိဘေဒစသော ဂါထာ၏အနက်အကျယ်၊] ပရိယတ္တိဘေဒ-သင်ယူပုံ
အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ ယဟိ-အကြင်၃ ပုံသော ပိဋက၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊
ယထာ-အကြင်ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသောအပြားတို့ဖြင့်၊
ယံ သမ္ပတ္တိစာပိ-အကြင် ဝိဇ္ဇတ္တယဆဋ္ဌဘိညစတုပဋိသမ္ဘိဒါ ဟူသော
ပြည့်စုံခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိစာပိ-အကြင် ဒုဿိလဘာဝ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာ၊
စိတ္တက္ခေပ ဟူသော ပျက်စီးခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပါပဏာတိ-ရောက်ရ၏။ တဟိ-
ထို ၃ ပုံသောပိဋက၌၊ တံပိသဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသော ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း
မကောင်းကျင့်ခြင်းဟူသောအပြား၊ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ (ပိဖြင့်
ပရိယတ္တိဘေဒကို ပေါင်း၊) ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏။

တစ်နည်း။ ။ယဟိ-၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင်ဥပါရမ္ဘ၊ နိဿရဏ၊
ဓမ္မကောသရက္ခန္ဓာကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း
ဟူသောအပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒ စ-အကြင် သင်ယူပုံအထူးအပြားသို့
လည်းကောင်း၊ ယံ သမ္ပတ္တိစ-သို့လည်းကောင်း၊ (ရှေ့အတိုင်းပေး၊) ယံ ဝိပတ္တိစ-
သို့လည်းကောင်း၊ ပါပဏာတိ-၏။ တဟိ-၌၊ တံပိ သဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသော ဥပါရမ္ဘ
စသောအကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း မကောင်းကျင့်ခြင်း
အပြား၊ ပရိယတ္တိဘေဒ၊ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိဟူသမျှကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ-ရာ၏။
[ဤသို့ ၂ နက်ပေးကြရာဝယ် “သမ္ပတ္တိ ပါပဏာတိ ဝိပတ္တိ ပါပဏာတိ”ဟူသော
အကျယ်စကားကို ထောက်၍ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိတို့ကိုသာ ပါပဏာတိ၌ စပ်ထိုက်
သည်၊ ပရိယတ္တိဘေဒကိုကား ဝိဘာဝယေ၌ စပ်ထိုက်သည်။]

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ နိကာယတော-နိကာယ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊
နိကာယာ-နိကာယ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်သနည်း၊) ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊
ဟိ-အဖြေကား၊ သဗ္ဗမေဝ-အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဧတံ-ဤဘုရားစကားတော်
သည်၊ ဒီဃနိကာယော-ဒီဃနိကာယ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-လည်း
ကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စပုဘေဒ-ငါးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ တတ္ထ-ထို ၅
ပါးတို့တွင်၊ ကတမော-အဘယ်သည်၊ ဒီဃနိကာယော-ဒီဃနိကာယ်မည်သနည်း၊
တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-၃ ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရခြင်းရှိကုန်သော၊ ဗြဟ္မဇာလာဒီနိ-ဗြဟ္မ

ဇာလ အစရှိကုန်သော၊ စတုတ္ထိသ-၃၄ ပါးသော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့သည်၊ ဒီဃနိကာယော-မည်၏၊ (တစ်နည်း) ဒီဃနိကာယော-ဟူသည်၊ ကတမော-နည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-ကုန်သော၊ ဗြဟ္မဇာလာဒီနိ-ကုန်သော၊ စတုတ္ထိသ-သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့တည်း။

ယဿ-အကြင်နိကာယ်၏၊ (သုတ္တဂဏနတော-သုတ်အရေအတွက်အားဖြင့်) စတုတ္ထိသေဝ-၃၄ ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ သုတ္တန္တာ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ကုန်၏) ဝဂ္ဂသင်္ဂဟဝသေန-ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-သိမ်းယူကြောင်း ဝဂ်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ တိဝဂ္ဂေါ-၃ဝဂ်ရှိသော၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူကြောင်း အရေအတွက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ပဌမော-ရှေးဦးစွာသော၊ ဧသ-ဤနိကာယ်သည်၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဒီဃနိကာယ်ဟူ၍၊ အနုလောမိကော-အနက်အားလျော်သော အမည်ရှိ၏၊ ဝါ-အန္တတ္ထနာမည်ရှိ၏။ [အန္တတ္ထနာမည်ရှိပုံမှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ ဧသ-ဤနိကာယ်ကို၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-နည်း၊ ဒီဃပုမာဏာနံ-ရည်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ သုတ္တာနံ-သုတ်တို့၏၊ သမူဟတောစ-အပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဝါသတောစ-တည်နေရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ [ဝုစ္စန္တိတိုင်ရုံ ရည်ရွယ်သည်။] (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ [လောကတောတိုင်အောင် ရည်ရွယ်သည်။] သမူဟနိဝါသာ-အပေါင်းတည်နေရာတို့ကို၊ နိကာယောတိ-ယဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ-ကုန်၏၊ စ-သာဓကကား၊ နာဟံ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယောတိ ဧဝမာဒီနိ-ဤသို့အစရှိသော ဥဒါဟရုဏ်တို့သည်၊ ဧတ္ထ-ဤနိကာယသဒ္ဒါ၏ သမူဟနိဝါသအနက်တို့ကို ဟောသည်၏အဖြစ်၌၊ သာသနတောစ-သာသနာတော်ပြုယှက်မှလည်းကောင်း၊ လောကတောစ-လောကီပြုယှက်မှလည်းကောင်း၊ (သမာနိတာနိ-ကောင်းစွာဆောင်ယူအပ်ကုန်သော၊) သာဓကနိ-ပြီးစေတတ်သော ဥဒါဟရုဏ်တို့တည်း၊ ဝါ-ပြီးစေတတ်သောသက်သေတို့တည်း၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တိရစ္ဆာနဂတာ-တိရစ္ဆာန်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣဒံ(ဣမေ) ပါဏာ-ဤသတ္တဝါတို့သည်၊ [ဣဒိနိပါတ်ပုဒ်၊] (စိတ္တာ) ယထာ-ဆန်းကြယ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဝါ-သို့ကလောက်၊ စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်သော၊ အည-တိရစ္ဆာန်အပေါင်းမှတစ်ပါးသော၊ ဧကနိကာယမ္ပိ-တစ်ခုသောအပေါင်းကိုလည်း၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ န သမနုပဿာမိ-မြင်တော်မမူ၊ ပေါဏိကနိကာယော-ပေါဏိကမင်းတို့၏နေရာ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယော-စိက္ခလ္လိကမင်းသားတို့၏နေရာ၊] ဧဝံ-ဤအတူ၊ သေသာနမ္ပိ-ဒီဃနိကာယ်မှ ကြွင်း

သော နိကာယ်တို့၏လည်း၊ နိကာယဘာဝ-နိကာယမည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၌၊
ဝစနတ္ထော-သဒ္ဓါနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ကတမော-သည်၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-နည်း၊ မဇ္ဈိမပ္ပမာဏာနိ-အလယ်အလတ်
၌ ဖြစ်သောအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ [“ဒိယနိကာယ်သုတ်များလောက်လည်း
မရှည်၊ သံယုတ္တ၊ အင်္ဂုတ္တရသုတ်များလောက်လည်းမတို”ဟူလို၊] ပဉ္စဒသဝဂ္ဂသင်္ဂ
ဟာနိ-၁၅ ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်း ရှိကုန်သော၊ မူလပရိယာယသုတ္တာ
ဒီနိ-မူလပရိယာယသုတ် အစရှိကုန်သော၊ ဒိယဗုသတံ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာသော၊
ဝါ-တစ်ရာငါးဆယ်သော၊ (သုတ္တာနိစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊) ဒွေ-၂ ပါးကုန်
သော၊ သုတ္တာနိစ-လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-မည်၏။ [ပဉ္စဒသဝဂ္ဂေဟိ
သင်္ဂဟော ဧတေသန္တိ ပဉ္စဒသဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ။]...ယတ္ထ-အကြင်နိကာယ်၌၊ ဒိယဗု
သတသုတ္တန္တာ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာသောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-
တစ်ရာငါးဆယ်သောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွေ-နှစ်သော၊ သုတ္တာနိစ-လည်း
ကောင်း၊ (သန္တိ-န်၏။) ပဉ္စဒသဝဂ္ဂပရိဂ္ဂဟော-၁၅ ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်
သော၊ သော နိကာယော-သည်၊ မဇ္ဈိမော-မဇ္ဈိမနိကာယ်မည်၏။ [ပဉ္စဒသဝဂ္ဂ
ပရိဂ္ဂဟောတိ-ပဉ္စဒသဟိဝဂ္ဂေဟိပရိဂ္ဂဟိတော၊ သင်္ဂဟိတောတိ အတ္ထော-သာရတ္ထ
ဋီကာ၊ “ပရိဂ္ဂယုတေတိ ပရိဂ္ဂဟော”ဟု ကမ္မသာဓိပြု။]

ကတမော-သည်၊ သံယုတ္တနိကာယော-နည်း၊ ဒေဝတာသံယုတ္တာဒိဝသေန-
ဒေဝတာသံယုတ်အစရှိသည်တို့၏ အပြားဖြင့်၊ ဌိတာနိ-တည်ကုန်သော၊ ဩဃ
တရဏာဒီနိ-ဩဃတရဏသုတ် အစရှိကုန်သော၊ သတ္တသုတ္တသဟဿာနိစ-ခုနစ်
ထောင်သောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တသုတ္တသတာနိစ-ခုနစ်ရာသော
သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွါသဌိ-ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော၊ သုတ္တာနိ စ-
တို့သည်လည်းကောင်း၊ သံယုတ္တနိကာယော-မည်၏။

သတ္တသုတ္တသဟဿာနိ-ခုနစ်ထောင်သောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
သတ္တသုတ္တသတာနိစ-ခုနစ်ရာ သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွါသဌိ-၆၂
ပါးသော၊ သုတ္တန္တာစေတ-သုတ်တို့ သည်လည်းကောင်း၊ ဧသော-
ဤသုတ် အပေါင်းသည်၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟော-သံယုတ္တနိကာယ်၏
သိမ်းယူအပ်သောသုတ်အပေါင်းတည်း။ [သံယုတ္တနိကာယ သာ+သင်္ဂဟော၊-
ဋီကာ၊ စာစပ်ပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ကတမော-သည့်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-နည်း။
 ဧကေကအင်္ဂါတိရေကဝသေန-တစ်ပါးတစ်ပါးသော အင်္ဂါ၏
 ပိုလွန်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဌိတာနိ-တည်ကုန်သော၊ စိတ္တပရိယာဒါနာဒိနိ-
 စိတ္တပရိယာဒါနသုတ်အစရှိကုန်သော၊ နဝသုတ္တသဟဿာနိ-
 ကိုးထောင်သောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ-ငါးရာသောသုတ်
 တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တပဏ္ဏာသ-၅၇ ပါးသော၊ သုတ္တာနိစ-သုတ်တို့သည်
 လည်းကောင်း၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-မည်၏။ [အင်္ဂါနံ+ဥတ္တရော ယေသံတိ
 အင်္ဂုတ္တရာနိ-အင်္ဂါတို့၏ပိုလွန်ခြင်းရှိသောသုတ်တို့၊ ဒုကနိပါတ်သုတ်များသည် ဧက
 နိပါတ်ထက် အင်္ဂါတစ်ပါးပိုလာ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အင်္ဂုတ္တရဖြစ်ပုံကိုသိပါ။]

နဝသုတ္တသဟဿာနိ-ကိုးထောင်သောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
 ပဉ္စသုတ္တသတာနိစ-ငါးရာသောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တပဏ္ဏာသ-၅၇
 ပါးသော၊ သုတ္တန္တာ-သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အယံ-ဤအရေအတွက်သည်၊
 အင်္ဂုတ္တရ နိကာယေ-အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌၊ သင်္ချာ-အရေအတွက်တည်း။
 [နဝသုတ္တသဟဿာနိ စသည်တို့၏ တုလျတ် လိင်္ဂတ်စပ်ပုံကို သတ္တသုတ္တ
 သဟဿာနိ ဂါထာအတိုင်း သိပါ။]

ကတမော-သည့်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-နည်း၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ ဝိနယ
 ပိဋကံ-ဝိနည်းပိဋကသည်လည်းကောင်း၊ (သကလံ) အဘိဓမ္မပိဋကံ-သည်လည်း
 ကောင်း၊ ခုဒ္ဒကပါဌဓမ္မပဒါဒယော-ခုဒ္ဒပါဌဓမ္မပဒ အစရှိကုန်သော၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေ့၌၊
 နိဒဿိတာ-ညွှန်ပြအပ်ပြီးကုန်သော၊ ပန္နရသဘေဒါစ-၁၅ ပါး အပြား
 ရှိသောတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော-နသော၊ နိကာယေ-နိကာယ်ကြီး
 တို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ အဝသေသံ-နိကာယ်ကြီး ၄ ရပ်မှ ကြွင်းသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-
 ဘုရား စကားတော်သည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-ခုဒ္ဒကနိကာယ် မည်၏။

ဒီယ အာဒိကေ-ဒီယနိကာယ်အစရှိကုန်သော၊ စတုရောပိ-ကုန်သော၊
 ဧတေနိကာယေ-ဤ နိကာယ်ကြီးတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ တဒညံ-ထိုနိကာယ်ကြီး
 ၄ ရပ်မှ တစ်ပါး သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်ကို၊ ခုဒ္ဒကောနိကာယော-
 ခုဒ္ဒကနိကာယ် မည်၏ဟူ၍၊ မတော-သိအပ်၏၊ ဣတိ-နိကာယ် ၅ ရပ်
 အပြီးတည်း၊ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ပိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်) နိကာယတော-
 နိကာယ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ နိကာယာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ။ [ဧဝံ စသည်ကား
 နိဂုံး။]

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ပိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်) အင်္ဂဝသေန-
 အင်္ဂါတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ နဝင်္ဂါနိ-၉ ပါးသော အင်္ဂါတို့သည်၊ (ဟောတိ-နည်း။)

ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း။ ဟိ-အဖြေကား၊(တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်။ သုတ္တံ-သုတ္တလည်းကောင်း၊ ပေ၊ဝေဒလ္လံ-ဝေဒလ္လလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နဝပ္ပဘေဒံ-၉ ပါးအပြားရှိသည်။ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ၉ ပါးတို့တွင်၊ ဥဘတောဝိဘင်္ဂနိဒ္ဒေသခန္ဓကပရိဝါရာ-ဥဘတောဝိဘင်္ဂ၊ စူဠနိဒ္ဒေသ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ၊ စူဠဝဂ္ဂ မဟာဝဂ္ဂခန္ဓက၊ ပရိဝါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တနိပါတေ-သုတ္တနိပါတ်၌၊ ဝါ-သုတ္တနိပါတ်ထည်းက၊ မင်္ဂလသုတ္တရတနသုတ္တနာလကသုတ္တတုဝဋ္ဋကသုတ္တာနိ-မင်္ဂလသုတ်၊ ပေ၊တုဝဋ္ဋကသုတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အညမ္ဗိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ သုတ္တနာမကံ-သုတ်အမည်ရှိသော၊ တထာဂတဝစနံ-ဘုရားစကားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တိ-သုတ္တမည်၏ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွံ-သိထိုက်၏။ [သုတ္တန္တိဟူသော အာကာရကို ငဲ့၍ “ဝေဒိတဗွံ”ဟု ဧကဝုစ်ထားသည်။]

သဗ္ဗမ္ဗိ-သော၊ သဂါထကံ-ဂါထာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သုတ္တံ-စုဏ္ဏိယသုတ်ကို၊ ဂေယန္တိ-ဂေယျဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊ ဝိသေသေန-အထူးအားဖြင့်၊ [သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၌ တစုတဝေးတည်း များစွာရှိသောကြောင့် “ဝိသေသ”ဟု ဆိုသည်။] သံယုတ္တနိကာယေ-သံယုတ္တနိကာယ်၌၊ သကလောပိ-လည်းဖြစ်သော၊ သဂါထာဝဂ္ဂေါ-သဂါထာဝဂ်ကို၊ (ဂေယန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊) သကလံ-သော၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကိုလည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂါထကံ-ဂါထာမရှိသော၊ သုတ္တံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အည မ္ဗိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ-အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊ အသင်္ဂံ ဟိတံ-မသိမ်းယူအပ်သော၊ ယံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ (အတ္ထိ-၏၊) တံစ-ထိုဘုရားစကားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေယျာကရဏန္တိဝေယျာကရဏဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊ ဓမ္မပဒံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ထေရဂါထာ-ကိုလည်းကောင်း၊ ထေရီဂါထာ-ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တနိပါတေ-၌၊ ဝါ-သုတ္တနိပါတ်ထည်းက၊ နော သုတ္တနာမိကာ-သုတ်အမည် မရှိကုန်သော၊ သုဒ္ဓိကဂါထာစ-စုဏ္ဏိယမဇက် သက်သက်သော ဝတ္ထုဂါထာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂါထာတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွာ-၏။

သောမနဿဉာဏမယိကဂါထာပဋိသံယုတ္တာ-သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့်ဖြစ်သောဂါထာတို့နှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဒွါသီတိသုတ္တန္တာ-ရှစ်ဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို၊ ဥဒါနန္တိ-ဥဒါနဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊ ဝုတ္တဉ္စေတံ ဘဂဝတာတိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ-ဝုတ္တဉ္စေတံ ဘဂဝတာ အစရှိသောနည်းဖြင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသုတ္တရသတသုတ္တန္တာ-၁၀ သုတ်အလွန်ရှိသော တစ်ရာသော သုတ်တို့ကို၊ ဣတိဝုတ္တကန္တိ-ဣတိဝုတ္တကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊ အပဏ္ဏဇာတကာဒီနိ-အပဏ္ဏကဇာတ် အစရှိကုန်သော၊ ပညာသာမိကာနိ-ငါးဆယ် အလွန်ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စဇာတကသတာနိ-ငါးရာသောဇာတ်တို့ကို၊ ဇာတကန္တိ-ဇာတကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊ စတ္တာရောမေ

ဘိက္ခဝေ အစ္စရိယာ အဗျူတဓမ္မာ အာနန္တေတိအာဒိနယပွဝတ္တာ-အာနန္တေ အစရိ
 သောနည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ အစ္စရိယအဗျူတဓမ္မပဋိ
 သံယုတ္တာ-အစ္စရိယအဗျူတဓမ္မနှင့်စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ သုတ္တန္တာ-တို့ကို၊ အဗျူတဓမ္မန္တိ-
 ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏၊ စူဠဝေဒလ္လံ၊ ပေ၊ မဟာပုဏ္ဏမသုတ္တာဒယော-စူဠဝေဒလ္လသုတ်၊
 မဟာဝေဒလ္လသုတ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်၊ သက္ကပဉ္စသုတ်၊ သင်္ခါရဘာဇနိယသုတ်၊ မဟာ
 ပုဏ္ဏမသုတ်အစရိကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-နသော၊ ဝေဒဉ္စ-အသိဉာဏ်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ တုဋ္ဌိဉ္စ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းပီတိသောမနဿကိုလည်းကောင်း၊ လဒ္ဓါ
 လဒ္ဓါ-ရ၍ရ၍၊ ပုစ္ဆိတသုတ္တန္တာ-မေးအပ်သော သုတ္တန်တို့ကို၊ ဝေဒလ္လန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိ
 တဗွဲ-၏၊ ဧဝံ-သို့၊ (သဗ္ဗမ္မိ) ဧတံ (ဗုဒ္ဓဝစနံ) အင်္ဂတော နဝင်္ဂီနိ။ [ဧဝံ စသည်ကား
 နိဂုံး။]

ကထံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗပိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓာတော-ဓမ္မက္ခန္ဓာအားဖြင့်၊ စတု
 ရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သည်၊
 ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း)
 ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ဒွါသီတိဗုဒ္ဓတော ဂဏှိံ၊ ပေ၊
 ပဝတ္တိနောတိ-ပဝတ္တိနောဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ပရိဒီပိတဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-အရှင်အာနန္ဒာ
 သည် ပြအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရသီတိသဟဿပုဗ္ဗဘေဒံ-
 ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဂါထာနက်-(ဗြဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊) ဒွါသီတိသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင်
 သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-ဘုရားအထံတော်မှ၊ ဂဏှိံ-သင်ယူခဲ့ပြီ၊ ဒွေ
 သဟဿာနိ-နှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဘိက္ခုတော-အရှင်သာရိပုတ္တရာ
 စသော ရဟန်းတော်တို့အထံမှ၊ ဂဏှိံ-ပြီ၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင်ဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့
 သည်၊ မေ-ငါ၏၊ (ဇိဝုဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌) ပဝတ္တိနော-နှုတ်တက်ရွှေ့ ဖြစ်လာကြကုန်၏၊
 (တေ ဓမ္မာ-ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သည်) စတုရသီတိသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း လေး
 ထောင်တို့တည်း။

တတ္ထ-ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတို့တွင်၊ ဧကာနုသန္တိကံ-တစ်ပါးသော အနုသန္တေရှိသော၊
 သုတ္တံ-သည်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-ဓမ္မက္ခန္ဓာမည်၏၊ ယံ-အကြင်သုတ်
 သည်၊ အနေကာနုသန္တိကံ-များသော အနုသန္တေရှိ၏၊ တတ္ထ-ထိုများသော အနု
 သန္တေရှိသော သုတ်၌၊ အနုသန္တိဝသေန-အနုသန္တေတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓ
 ဂဏနာ-ဓမ္မက္ခန္ဓာအရေအတွက်သည်၊ (ဟောတိ-၏) ဂါထာဗန္ဓေသု-ဂါထာဗန္ဓ
 တို့၌၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ-ပြဿနာမေးကြောင်းစကားသည်၊ ဧကော-သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-
 မည်၏၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ဖြေကြောင်းစကားသည်၊ ဧကော-သော၊ (ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏။)

အဘိဓမ္မေ-၌၊ ဧကမေကံ-တစ်ပါးတစ်ပါးသော၊ တိကဒုကဘာဇနံ-တိက်ကို ဝေဖန်ကြောင်း၊ ဒုက်ကို ဝေဖန်ကြောင်းစကားသည်လည်းကောင်း၊ ဧကမေကံ-သော၊ စိတ္တဝါရဘာဇနံ-စိတ်အကြိုက်ကို ဝေဖန်ကြောင်းစကားသည်လည်းကောင်း၊ ဧကော-တစ်ပါးတစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာ-မည်၏၊ ဝိနယေ-ဝိနည်း၌၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ [အရှင်သုဒ္ဓိန်ဝတ္ထုမျိုးတည်း၊] မာတိကာ-မာတိကာသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ [ဒွေမာတိကာခေါ် သိက္ခာပုဒ်များတည်း၊] ပဒဘာဇနီယံ-ပဒဘာဇနီသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ [“ယော ပနာတိ ယော ယာဒိသော”စသော မာတိကာအဖွင့်တည်း၊] အာပတ္တိ-အာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ အနာပတ္တိ-အနာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ အန္တရာပတ္တိ-အန္တရာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တိကစ္ဆေဒေါ-တိက်တို့ကို ပိုင်းခြားကြောင်းစကားသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုဝတ္ထု စသည်တို့တွင်၊ ဧကမေကော-သော၊ ကောဌာသော-အဖို့အစုသည်၊ [ဤကောဌာသောပါဌ်ဖြင့် ခန္ဓသဒ္ဓါ၏ အစုအနက်ကို ပြ၏၊] ဧကမေကော-သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာ-မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗျော-၏၊ ဧဝံ (သဗ္ဗပိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓတော-အားဖြင့်၊ စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ - ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဟောတိ-၏။

[နိဂုံးကို ပြလို၍ ဧဝံ စသည်မိန့်၊] ဧဝံ-လျှင်၊ သဗ္ဗမ္ပိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ (သံဂီတံ၌ စပ်၊) ပဉ္စသတိကသံဂီတိကာလေ-ပဉ္စသတိကသံဂါယနာတင်ရာ အခါ၌၊ သင်္ဂါယန္တေန-သံဂါယနာတင်တော်မူသော၊ မဟာကဿပဗုဓဓေန-အရှင် မဟာကဿပ အကြီးအမှူးရှိသော၊ ဝသိဂဏေန-ရဟန္တာအပေါင်းသည်၊ (သင်္ဂီတံ၌ စပ်၊) အယံ-ဤတရားသည်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မတည်း၊ အယံ-သည်၊ ဝိနယော-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ-တည်း၊ ပေ၊ အယံ-ဤသုတ်အပေါင်းသည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-တည်း၊ ဣမာနိ-ဤသည်တို့ကား၊ သုတ္တာဒိနိ-သုတ္တအစရှိကုန်သော၊ နဂင်္ဂီနိ-အင်္ဂါ ၉ ပါးတို့တည်း၊ ဣမာနိ-ဤတရားတို့သည်၊ စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ-တို့တည်း၊ ဣမံ ပဘေဒံ-ဤအထူးအပြားကို၊ ဝဝတ္ထပေတွာဝ-ပိုင်းခြား၍သာလျှင်၊ သင်္ဂီတံ-ပြီ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ကေဝလံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ စသည်မဖက် သက်သက်၊ ဣမမေဝ (ပဘေဒံ)-ဤအထူးအပြားကိုသာ၊ (ဝဝတ္ထပေ တွာ-၍၊ သင်္ဂီတံ-သံဂါယနာတင်အပ်သည်ကား၊ န-မဟုတ်သေး၊) အညံ-အခြား သော၊ [အညမ္ပိမှ ပိကို “သင်္ဂဟပုဘေဒ မ္ပိ”ဟု ရွှေ့ထိုင်စေ၊] ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟဒိအနေက ဝိမံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟ အစရှိသော များသောအပြားရှိသော၊ တီသု ပိဋကေသု-ပိဋက ၃ ပုံတို့၌၊ သန္တိဿမာနံ-ကောင်းစွာတွေ့မြင်အပ်သော၊ သင်္ဂဟပုဘေဒမ္ပိ-သင်္ဂဟအပြားကိုလည်း၊ ဝဝတ္ထပေတွာဝ-၍သာလျှင်၊ သတ္တဟိ မာသေဟိ-ခုနစ်လတို့ဖြင့်၊ သင်္ဂီတံ-ပြီ။

[သံဂါယနာအဆုံး၌ အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်ပုံများကို ပြလို၍ “သင်္ဂီတိပရိယောသာနေ စဿ” စသည်မိန့်၊] စ-ဆက်၊ အဿ-ဤဘုရားစကားတော်ကို၊ သင်္ဂီတိပရိယောသာနေ-သံဂါယနာတင်ခြင်း၏အဆုံး၌၊ မဟာကဿပတ္ထေရေန-သည်၊ ဒသဗလဿ-၏၊ ဣဒံ သာသနံ-ကို၊ ပဉ္စဝဿသဟဿပရိမာဏကာလံ-အနှစ် ၅ ထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကာလပတ်လုံး၊ ပဝတ္တနသမတ္ထံ-ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပါပေပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ သဇ္ဇာတပ္ပမောဒါ-လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ) သာဓုကာရံ-သာဓုဟု ပြုအပ်သော အသံကို၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊ ဒဒမာနာ ဝိယ-မပေးသော်လည်း ပေးသကဲ့သို့၊ [သာဓုဣတိ ကရိယတီတိ သာဓုကာရော၊ သာဓုမခေါ်ဘဲ ခေါ်တတ်သကဲ့သို့ဆိုသော တဒ္ဓမ္မူပစာတည်း၊] အယံ မဟာပထဝီ-သည်၊ ဥဒကပရိယန္တံ-ရေအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ အနေကပ္ပကာရံ-တစ်ပါးမက များသောအပြားအားဖြင့်၊ ဝါ-ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ ကမ္မိ-တုန်လှုပ်ပြီ၊ သကမ္မိ-အထက်အထက်သို့ တက်ကာတက်ကာ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပကမ္မိ-အထက်အောက် နိမ့်တံမြင့်တံအပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပဝေဓိ-အရပ်လေးမျက်နှာ ယိမ်းထိုး၍ အမျိုးမျိုးအပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီ၊ [တစ်နည်း-သင်္ကမ္မိ-အရှေ့အနောက် နိမ့်ကာမြင့်ကာ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပကမ္မိ-တောင်မြောက် နိမ့်ကာမြင့်ကာ အပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပဝေဓိ-အလယ်အနား ယိမ်းထိုး၍ အမျိုးမျိုးအပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီ၊ ဤကား ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာအလိုတည်း၊] အနေကာနိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ အစ္ဆရိယာနိစ-ပန်းမိုးရွာခြင်း၊ အဝတ်မြှောက်ခြင်းအစရှိသော အံ့ဖွယ်တို့သည်လည်း၊ ပါတုရဟေသု-ထင်ရှားဖြစ်ကုန်ပြီ။ [အစ္ဆရံ ပဟရိတုယုတ္တာနိ အစ္ဆရိယာနိ၊ ပုပ္ဖဝဿ စေလုက္ခေပါဒီနိ။-သာရတ္ထ။]

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့ အယံ ဓမ္မောစသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသောအပြားရှိသောနည်းဖြင့်၊ သင်္ဂီတေ-သံဂါယနာတင်အပ်ပြီးသော၊ ဧတ္ထ-ဤဘုရားစကားတော်တွင်၊ အယံ အဘိဓမ္မော-သည်၊ ပိဋကတော-အားဖြင့်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-အဘိဓမ္မာပိဋကတည်း၊ နိကာယတော-အားဖြင့်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-ကာယတည်း၊ အင်္ဂတော-အင်္ဂါအားဖြင့်၊ ဝေယျာကရဏံ-ဏတည်း၊ ဓမ္မက္ခန္ဓတော-အားဖြင့်၊ ကတိ ပယာနိ-အနည်းငယ်ကုန်သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ-ဓမ္မက္ခန္ဓာအထောင်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ [ဤတွင် အဘိဓမ္မာ၏ အဘိဓမ္မာပိဋကအဖြစ်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ၏အဖြစ်၊ ဝေယျာကရဏ၏အဖြစ်ကို တိုက်ရိုက်ပြဆိုကြောင်း စကားရပ်အပြီးသတ်သတည်း၊ ထိုသို့ တိုက်ရိုက်ပြလိုက်သဖြင့် ဤအဘိဓမ္မာ၏မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန၏အဖြစ်၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ရှေးဦးစွာ အဘိဓမ္မိက၏အဖြစ်ကိုလည်း နေယျတ္ထနည်းအားဖြင့် ပြပြီးဖြစ်သည်။]

၉။ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို

(က) ဝိနည်းဖြင့် ပြခန်း

[အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်က ပြီးစီးမှသာ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန၏အဖြစ် ပြီးနိုင်ရကား ယခုအခါ၌ အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ပြီးစေဖို့ရာ ဝတ္ထုကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “တံ ဓာရယန္တေသု”အစရှိသောပါဌ်ကို မိန့်] တံ-ထိုအဘိဓမ္မာကို၊ ဓာရယန္တေသု-အာဂုံနှုတ်တက်ဆောင်ရွက်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုသု-ရဟန်းတို့တွင်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဧကော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သဗ္ဗသာမယိကပရိသာယ-အလုံးစုံနိကာယ်တို့ကို သင်ယူသောပရိသတ်၌၊ ဝါ-အလုံးစုံနိကာယ်ဆောင်ပရိသတ်၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ [သဗ္ဗေ+သမယာ သဗ္ဗသမယာ၊ သမယသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ အပေါင်း (နိကာယ)အနက်ဟောတည်း၊ သဗ္ဗသမယေ+ပရိယာပုဏာ တိတိ သဗ္ဗသာမယိကာ၊ ပရိသာ၊ မဇ္ဈေဝုဒ္ဓိ] အဘိဓမ္မတော-အဘိဓမ္မာမှ၊ သုတ္တံ-ပါဠိကို၊ အာဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ကထေန္တော-ဟောလသော်၊ ရူပက္ခန္ဓော-ရူပက္ခန္ဓာသည်၊ အဗျာကတော-အဗျာကတတည်း၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာ-တို့သည်၊ သိယာ-အချို့ခန္ဓာတို့ကား၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ [ဤပါဠိကား ခန္ဓဝိဘင်း ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းမှ ယူအပ်သောပါဠိတည်း၊] ဒသ-ကုန်သော၊ အာယတနာ-အာယတနတို့သည်၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ အာယတနာ-မနာယတန၊ ဓမ္မာယတနတို့သည်၊ သိယာ-အချို့အာယတနတို့ကား၊ အကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း။ [ဤပါဠိကား အာယတနဝိဘင်းပါဠိတည်း။]

သောဠသ-၁၆ ပါးကုန်သော၊ ဓာတုယော-ဓာတ်တို့သည်၊ အဗျာကတာ-တို့ တည်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဓာတုယော-မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်တို့သည်၊ သိယာ-အချို့ဓာတ်တို့ကား၊ ကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အကုသလာ-တို့ပတည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ [ဤပါဠိကား ဓာတုဝိဘင်းပါဠိတည်း၊] သမုဒယသစ္စံ-သည်၊ အကုသလံ-အကုသိုလ်တည်း၊ မဂ္ဂသစ္စံ-သည်၊ ကုသလံ-တည်း၊ နိရောဓသစ္စံ-သည်၊ အဗျာကတံ-တည်း၊ ဒုက္ခသစ္စံ-သည်၊ သိယာ-အချို့ကား၊ ကုသလံ-တည်း၊ သိယာ-ကား၊ အကုသလံ-တည်း၊ သိယာ-ကား၊

သိယာ ကုသလာ။ ။သိယာပုဒ်သည် အာချာတ်ပုဒ် နိပါတ်ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ဤနေရာ၌ နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ထိုနိပါတ်ပုဒ်သည် တစ်ဖို့တစ်စု တစ်ချို့ကို ဟောသော ဧကံသ အနက်၊ တစ်ရံတစ်ခါကို ဟောသော ဝိကပ္ပအနက်အားဖြင့် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ ဧကံသအနက်ဟော နိပါတ်ဖြစ်သည်ဟု ဂဏှိဆိုသည်။

အဗျာကတံ-တည်း၊ [ဤပါဠိကား သစ္စဝိဘင်းပါဠိတည်း၊] ဒသ-ကုန်သော၊ ကုန္တိယာ-စက္ခုန္တေ၊ သောတိန္တေ၊ ယာနိန္တေ၊ ဇိဝိန္တေ၊ ကာယိန္တေ၊ ကုတ္တိန္တေ၊ ပုရိသိန္တေ၊ သုခိန္တေ၊ ဒုက္ခိန္တေ၊ အညာတာဝိန္တေတို့သည်၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ ဒေါမနသိန္တိယံ-ဒေါမနသိန္တေသည်၊ အကုသလံ-တည်း၊ အနညာတညဿာမိတိန္တိယံ-အနညာတညဿာမိတိန္တေသည်၊ ကုသလံ-တည်း၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ကုန္တိယာနိသဒ္ဓိန္တေ၊ သတိန္တေ၊ ပညိန္တေ၊ အညိန္တေတို့သည်၊ သိယာ-တို့ကား၊ ကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ ဆ-နသော၊ ကုန္တိယာနိ-မနိန္တေ၊ သောမနသိန္တေ၊ ဥပေက္ခိန္တေ၊ ဝီရိယိန္တေ၊ ဇီဝိတိန္တေ၊ သမာဓိန္တေတို့သည်၊ သိယာ-တို့ကား၊ ကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ [ဤပါဠိကား ကုန္တိယဝိဘင်းပါဠိတည်း၊] ကုတိ-ဤသို့၊ ဓမ္မကထံ-တရားစကားကို၊ ကထေသိ-ဟောပြီ။

တသ္မိံ ဌာနေ-ထိုအရပ်၌၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ နိသိန္နော-ထိုင်လျက်၊ ဓမ္မကထိက-အို ဓမ္မကထိက၊ တွံ-သင်သည်၊ သိနေရုံ-မြင်းမိုရ်တောင်ကို၊ ပရိက္ခိပန္တော ဝိယ-ရစ်ပတ်သကဲ့သို့၊ ဒီဃသုတ္တံ-ရှည်စွာသောပါဠိကို၊ အာဟရသိ-ထုတ်ဆောင်ဘိ၏၊ ဧတံ-ဤပါဠိသည်၊ ကိံ သုတ္တံနာမ-အဘယ်ပါဠိမည်သနည်း၊ ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ အဘိဓမ္မသုတ္တံနာမ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်မည်၏၊ ကုတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ ကသွာ-အဘယ်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မသုတ္တံ-အဘိဓမ္မာပါဠိကို၊ အာဟရသိ-ဆောင်ဘိသနည်း၊ အညံ-အဘိဓမ္မာပါဠိမှတစ်ပါးသော၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတံ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်သော၊ သုတ္တံ-ပါဠိကို၊ အာဟရိတု-ဆောင်ခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ ကိံ-မသင့်သလော၊ ကုတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ အဘိဓမ္မာ-အဘိဓမ္မာကို၊ ကေန-အဘယ်သူသည်၊ ဘာသိတော-ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ကုတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ ဧသော-ဤအဘိဓမ္မာပါဠိကို၊ န ဗုဒ္ဓဘာသိတော-မြတ်စွာဘုရား ဟောအပ်သည် မဟုတ်၊ ကုတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ တေ-သင်သည်၊ ဝိနယပိဋကံ-ဝိနည်းပိဋကကို၊ ဥဂ္ဂဟိတံ ကိံ ပန-သင်ယူအပ်ပြီးပါလော၊ ကုတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ န ဥဂ္ဂဟိတံ-သင်ယူအပ်ပြီး မဟုတ်ပါ၊ ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ အဝိနယဓာရိတာယ-ဝိနည်းဆောင် မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တွံ-သည်၊ အဇာနန္တော-အဘိဓမ္မ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို မသိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (ကိံ အညံ ဗုဒ္ဓဝစနံအစရှိသော ဤစကားကို) ဝဒေသိမညေ-ပြောဆိုလေယောင်တကား၊ ဝါ-ပြောဆို၏ဟု မှတ်ထင်၏၊ ကုတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ ဝိနယမတ္ထံ-ဥဘတောဝိဘင်းဟူသော ဝိနည်းမျှကို၊ ဥဂ္ဂဟိတံ-သင်ယူအပ်ပါပြီ၊ ကုတိ-ဤသို့ပြောပြီ။ [မတ္တသဒ္ဓါ အပ္ပဝါစက၊ ဋီကာ၌ “ဝိနယမတ္ထံ”ဟု ရှိ၏။]

တမ္ဗိ-ထိုအနည်းငယ်သော ဝိနည်းကိုလည်း၊ တေ-သင်သည်။ ဒုဂ္ဂဟိတံ-မကောင်းသဖြင့် နာယူအပ်သည်။ ဝါ-မကောင်းသဖြင့်စာလိုက်အပ်သည်။ ပရိသပရိယန္တေ-ပရိသတ်အစွန့်၍၊ နိဿိဒိတွာ-ထိုင်၍၊ နိဒ္ဒါယန္တေန-ငိုက်မျဉ်းလျက်၊ ဥဂ္ဂဟိတံ-နာယူအပ်သည်။ ဝါ-စာလိုက်အပ်သည်။ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ [ဒုဂ္ဂဟိတံကို ထပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။] ဟိ-ဆက်၊ တုမှာဒိသော-သင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပဗ္ဗာဇေန္တောဝါ-ရှင်လောင်းကို ရှင်ဖြစ်စေသော်လည်းကောင်း၊ ဥပသမ္မာဒေန္တောဝါ-ရဟန်းလောင်းကို ရဟန်းဖြစ်စေသော်လည်းကောင်း၊ သာတိသာရော-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သည်။ ဝါ-အပြစ်ရှိသည်။ ဟောတိ-၏။ ကိံ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ဝိနယမတ္တဿပိ-အနည်းငယ်သောဝိနည်း၏လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် နာယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

တုမှာဒိသော ဟိ။ ။ တွံ ဝိယ+ဒိဿတိတိ တုမှာဒိသော-သင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သူ၊ ဝါ-သင့်လိုလူစား၊ ပဗ္ဗာဇေန္တောဝါ-ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ လုပ်၍ ရှင်လောင်းကို ရှင်ဖြစ်စေသော်လည်းကောင်း၊ (ရှင်ပြုပေးသော်လည်းကောင်း)၊ ဥပသမ္မာဒေန္တောဝါ-ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ လုပ်၍ ရဟန်းလောင်းကို ရဟန်းဖြစ်စေသော်လည်းကောင်း၊ (ရဟန်းပြုပေးသော်လည်းကောင်း)၊ သင့်မှာ အပြစ်ရှိသည်-ဟူလို၊ “အပြစ်”ဟူသည် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ၏ အင်္ဂါမပြည့်စုံပါဘဲ ဥပဇ္ဈာယ်လုပ်မှုကြောင့် သင့်အပ်သော ဒုက္ခဋီအာပတ်အပြစ်တည်း။

သာတိသာရော။ ။ ဝိနည်းမဟာဝါ မဟာခန္ဓက၊ န သမ္မာဝတ္ထနာဒိကဏာ၌ သာတိသာရောကို “သဒေါသော၊ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ”ဟု ဖွင့်၏။ အတိ (အတိတ္တမိတွာ)-ဘုရားအမိန့်တော်ကို ကျူးကျော်၍၊ သရဏံ ပဝတ္ထနံ-ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ အတိသာရော-ခြင်း၊ သံဝိဇ္ဇတိ+အတိသာရော ယဿာတိ သာတိသာရော၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ လုပ်မှုကြောင့်သာ အာပတ်အပြစ် ရှိပါသည်။ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာက စေခိုင်းလျှင် သရဏဂုံဆရာလုပ်ခြင်း၊ ကမ္မဝါစာဆရာလုပ်ခြင်းကြောင့်ကား အပြစ်မရှိပါ။ [“တုမှာဒိသော ဟိ”စသောဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျကို ခိုင်မြဲစေသောသဘောမရှိ၊ ရှေ့ဝါကျနှင့်ဆက်၍ ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်၌ အပြစ်ပြသော ဝါကျရမ္မဝါကျသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။]

တုမှာဒိသေဟိ။ ။ တုမှာဒိသေဟိဟု တတိယာဗဟုဝစနန္တကတ္တားဟော ကြံ၍ ပဗ္ဗာဇေန္တော ဥပသမ္မာဒေန္တောတို့၌ အန္တကိုလည်း မာနမှပြန်လာသော ကံဟောအန္တဟု ကြံပြီးလျှင် “တုမှာဒိသေဟိ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗာဇေန္တောဝါ-ရှင်ဖြစ်စေအပ်သော သာမဏေသည်လည်းကောင်း၊ ဥပသမ္မာဒေန္တောဝါ-ရဟန်းဖြစ်စေအပ်သော ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ သာတိသာရော-သည်၊ ဟောတိ-၏”ဟု အနက်ပေးကြသေး၏။ [ဤနည်း၌ “အပြစ်”ဟူသည် “ရှင်မဖြစ် ရဟန်းမဖြစ်ခြင်းတည်း”ဟုလည်း ယူကြ၏။ ထိုအယူကို အောက်ပါအတိုင်း စဉ်းစားပါ။]

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဥဘတောဝိဘင်းကို ကောင်းစွာ မသင်ဖူးသော ဆရာက သရဏဂုံဆရာလုပ်၍ ရှင်ပြုပေးအပ်၊ ကမ္မဝါစာဆရာလုပ်၍ ရဟန်းပြုပေးအပ်သူသည် “ရှင်သာမဏေမဖြစ်-ရဟန်း မဖြစ်”ဟု ဝိနည်း၌ မတွေ့မိပါ။ ဌာန်ကရိုဏ်း ပီသစွာ သရဏဂုံ ကမ္မဝါစာကို

ဟိ-သာကေကား၊ (အသင်၏ ဝိနယမတ္တကို တော်စွာ လျော်စွာ သင်ယူခဲ့ကြောင်းကို အထောက်ပြဦးမည်ဟူလို) တတ္ထ-ထိုအသင်ပရဝါဒီ သင်အပ်ပြီးသော အနည်းငယ်သော ဝိနည်း၌၊ အနာပတ္တိ န ဝိဝဏ္ဏေတုကာမော၊ ပေ၊ ပရိယာပုဏိဿတိတိ-အနာပတ္တိ၊ ပေ၊ ပရိယာပုဏိဿတိဟူ၍လည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တေ ဩကာသံ၊ ပေ၊ အဘိဓမ္မဝါ ပုစ္ဆတိတိ-သုတ္တန္တေ ဩကာသံ၊ ပေ၊ အဘိဓမ္မဝါ ပုစ္ဆတိဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧတံ-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [န ဝိဝဏ္ဏေတုကာမော-ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှာ အလိုမရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊) အာပုသော-ငါရှင်၊ ဣဃံ-တိုက်တွန်းပါ၏၊ သုတ္တန္တဝါ-သုတ္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂါထာယောဝါ-ဂါထာတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မဝါ-အဘိဓမ္မာကိုသော်လည်းကောင်း၊ တာဝ ပရိယာပုဏဿု-သင်ပါဦးလော၊ ပစ္ဆာပိ-နောက်၌လည်း၊ ဝါ-နောက်မှလည်း၊ ဝိနယံ-ဝိနည်းကို၊ ပရိယာပုဏိဿသိ-သင်ရပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဘဏတိ-ပြောအံ့၊ အနာပတ္တိ-အာပတ်မသင့်၊ သုတ္တန္တေ-သုတ္တန်၌၊ ဩကာသံ-မေးခွင့်ကို၊ ကာရာပေတွာ-ပြုစေပြီး၍၊ အဘိဓမ္မဝါ-အဘိဓမ္မာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝိနယံဝါ-ဝိနည်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆတိ-မေးအံ့၊ (အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ၊) အဘိဓမ္မေ ဩကာသံ ကာရာပေတွာ သုတ္တန္တံ ဝါ ဝိနယံ ဝါ ပုစ္ဆတိ (အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ၊) ဝိနယေ ဩကာသံ ကာရာပေတွာ သုတ္တန္တံ ဝါ အဘိဓမ္မဝါ ပုစ္ဆတိ (အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ၊) တံ ပန-သင်သည်ကား၊ ဧတ္တကမ္မိ-ဤမျှကိုလည်း၊ န ဇာနာသိ-မသိ၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဧတ္တကေနပိ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသောစကားဖြင့်လည်း၊ ပရဝါဒီ-ပရဝါဒီသည်၊ ဝါ-ကို၊ နိဂ္ဂဟိတော-နှိပ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ရွတ်ဆိုနိုင်လျှင် ယနေ့ဖြစ်စ ရဟန်းပင်လည်း ရှင်သာမဏေဖြစ်အောင်၊ ရဟန်းဖြစ်အောင် ပြုနိုင်ပါ၏။ ဥပဇ္ဈာယ်အင်္ဂါ မပြည့်စုံလျှင် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသာ မလုပ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဝိဘင်း ၂ ဖြာကို ကောင်းစွာကျန မသင်ဖူးသူက ရှင်ရဟန်း ပြုပေးအပ်သူသည် ရှင်မဖြစ် ရဟန်းမဖြစ်သည်မှာ အမှန်ဖြစ်ပါမူ ယခုခေတ်၌ သရဏဂုံဆရာ ကမ္မဝါစာဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ လုပ်ကြသူတို့တွင် ဥဘတောဝိဘင်းကို ကောင်းစွာ သင်ဖူးသူ (အဓိပ္ပာယ်သိအောင် ကျနစွာ သင်ဖူးသူ) မည်မျှရှိနိုင်ပါသနည်း-ဟု စဉ်းစားကြပါလေ။

ဝုတ္တဉ္စေတံ။ ။ဤသာကေပါဠိ ၂ ရပ်တွင် “အနာပတ္တိ၊ ပေ၊ ပရိယာပုဏိဿသိ”ဟူသော ပါဠိသည် သဟမေဓိကဝဂ် ဝိလေခနသိက္ခာပုဒ် ပဒဘာဇနီဝိဘင်း၌ ပါသော ပါဠိတည်း။ “သုတ္တန္တေ၊ ပေ၊ အဘိဓမ္မံ ဝါ ပုစ္ဆတိ”ဟူသော ပါဠိသည် ဆတ္တပါဟနဝဂ် ဒွါဒသမသိက္ခာပုဒ် ပဒဘာဇနီ၌ ပါသော ပါဠိတည်း။ ထိုပါဠိတော်များ၌ အဘိဓမ္မာကို သုတ္တန်ဝိနည်းတို့နှင့် တွဲဖက်၍ ဟောတော်မူထားသောကြောင့် သုတ္တန် ဝိနည်းတို့ကဲ့သို့ပင် အဘိဓမ္မာသည် ဗုဒ္ဓဘာသိတဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ “သို့ဖြစ်ပါလျက် အသင်ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဒုဂ္ဂဟိတဖြစ်သောကြောင့် အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတဖြစ်ကြောင်း နားမလည်ဘဲ ရှိရသည်”ဟူလို။

၉။ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို

(ခ) ဂေါသိင်္ဂီသုတ်ဖြင့် ပြခန်း

ပန-ထိုသို့ပင် နှိပ်အပ်ပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း၊ (တစ်နည်း) ပန-အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ဝိနည်းဖြင့် ပြီးစေပုံမှတစ်ပါး မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်ဖြင့် ပြီးစေပုံကို ပြဦးအံ့၊ မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ္တံ-မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်သည်၊ ဣတောပိ-ဤဝိနည်းထက်လည်း၊ ဗလဝတရံ-သာ၍ အားရှိ၏၊ ဟိ-ချေ၊ တကြ-ထိုမဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်၌၊

မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ္တံ ၊ပေ၊ ဗလတရံ။ ။“ဝိနယေနာထ ဂေါသိင်္ဂီသုတ္တေန စ မဟေသိနာ” ဟူသော ဋီကာပါဠိသန္နိဝေသနှင့်အညီ အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ဝိနည်းဖြင့် ပြီးစေပြီး၍ ယခုအခါ မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်ဖြင့် ပြီးစေလိုသောကြောင့် “မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ္တံ ၊ပေ၊ ဗလဝတရံ” မိန့်၊ ဤအလို ပနသဒ္ဓါသည် ပက္ခန္တရဇောတက၊ တစ်နည်း၊ ထိုသို့ နှိပ်အပ်ပြီးဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်ကို ပြရပါသေးသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “မဟာဂေါသိင်္ဂီ သုတ္တံ ပန”စသည် မိန့်၊ ဝိနည်းဖြင့် ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်ကို နှိပ်အပ်ပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ပြရာဝယ် မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်က သာ၍ အားရှိသောကြောင့် မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်ကို ပြရပါသည်-ဟူလို၊ ဤအလို ပနသဒ္ဓါ အရုဇ္ဈဇောတက၊ မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်၌ အဘိဓမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်အား သာဓုကာရပေးပုံကို ပြထား၏၊ ထိုသို့ပြသဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ပြရာဝယ် ဝိနည်းထက်ပင် အားရှိပါသေးသည်-ဟူလို၊ ဗလဝန္တတရံဟု ဆိုလိုလျက် နွှတ်ချေ၊ တစ်နည်း၊ အတိသယအနက်ဟော ဗလဝံ နိပါတ်နောင် တရပစ္စည်း သက်ထားသည်ဟုလည်း ကြံကြသေး၏။

ဂေါသိင်္ဂီသုတ္တံ။ ။“ဂေါသိင်္ဂီသာလဝန”ဟု ခေါ်အပ်သော တောရှိ၏၊ “ဂေါသိင်္ဂီ-နွားဦးချိုနှင့်တူသော”ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုတောကို “တရုပ်စကားပင်ပေါက်သော တော”ဟု ဆိုကြ၏၊ ဤအလို သာလသဒ္ဓါသည် သစ်ပင်သာမညကို ဟောနိုင်သောကြောင့် “ဂေါသိင်္ဂီ”ဟု ဝိသေသနပြုရသည်ဟု ကြံပါ၊ သာလသဒ္ဓါသည် “အင်ကြင်းပင်”ဟူသော သစ်ပင်ဝိသေသကိုလည်း ဟောရကား “နွားဦးချိုနှင့် တူသော အင်းကြင်းတော”ဟုလည်း ဆိုကြသည်၊ ထိုတော၌ ဟောတော်မူအပ်သော သုတ်ကို “ဂေါသိင်္ဂီသုတ်”ဟု ခေါ်၏၊ မူလပဏ္ဏာသဝယ် (၃၂) န်ပါတ်သုတ်တည်း။

ဆက်ဦးအံ့-ထိုတော၌ ဘုရားရှင်သည် အရှင်သာရိပုတ္တရာစသော သာဝကကြီးများ အပြင် တိသဟဿမတ္တ (၃ ထောင်ခန့်) ရဟန်းတော်များနှင့်အတူ သီတင်းသုံးတော်မူသတတ်၊ ထိုအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ အထံ၌ အရှင်မဟာကဿပ၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၊ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၊ အရှင်ရေဝတ (ကင်္ခါရေဝတဟု ထင်ရှားသော ရဟန္တာတစ်ပါး)၊ အရှင်အာနန္ဒာတို့ စုမိကြလေရာ အရှင်သာရိပုတ္တရာက “ဤတောသည် ဘယ်လိုပုဂ္ဂိုလ်နေလျှင် တင့်တယ်သာယာဖွယ်ရှိပါမည်နည်း”ဟု မေးလေသော် ရဟန္တာကြီးများသည် မိမိသဘောကျအတိုင်း ဖြေဆိုကြ၏၊ ထို့နောက် အရှင်သာရိပုတ္တရာကို ပြန်၍ မေးသောအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာလည်း မိမိဆန္ဒတော်အတိုင်းပင် ဖြေဆိုတော်မူ၏။ [ဖြေပုံအကျယ်ကို ထိုသုတ္တန်၌ ကြည့်ပါ။]

(အာဟ ၂ ရပ်တို့၌ စပ်၊) ဓမ္မသေနာပတိ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော၊ သာရိ

ပုတ္တတ္ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်။ အညမည-အချင်းချင်း၊ ပုစ္ဆိတပဉ္စမေ-အပ်သော ပြဿနာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိသဇ္ဇနဉ္စ-အဖြေကိုလည်းကောင်း၊ အာရောစေတုံ-လျှောက်စေခြင်းငှာ၊ (ဂန္ဓာ၌ စပ်)၊ သတ္ထု-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကံ-အထံတော်သို့၊ ဂန္ဓာ-သွားပြီး၍၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ-အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်၏၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကို၊ အာရောစေန္တော-လျှောက်လိုလသော်၊ ဣဓာဝုသော သာရိပုတ္တ၊ ပေ၊ သောဘေယျာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ အာဝုသော သာရိပုတ္တ-အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဇေ-န်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အဘိဓမ္မကထံ-အဘိဓမ္မာနှင့်စပ်သော စကားကို၊ ကထေန္တိ-ပြောဆိုကြကုန်၏၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ ဝါ-တစ်ပါးတစ်ပါးကို၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-မေးကြကုန်၏၊ အညမညဿ-အချင်းချင်းသည်၊ ဝါ-တစ်ပါးတစ်ပါးသည်၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုဋ္ဌာ-မေးအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်)၊ ဝိသဇ္ဇန္တိ-ဖြေကြကုန်၏၊ နောစ သံသာရေန္တိ-ရွံ့တီးရွံ့တွန့်လည်း မဖြစ်ကြကုန်၊ [နောစ သံသာဒေန္တိ ဟုရှိသောပါဌ်၌ (စ-ထိုသို့ပင်မေးကြ ဖြေကြပါကုန်သော်လည်း၊ နော သံသာဒေန္တိ-အပြစ်မတင်လိုကြကုန်၊ ဝါ-အပြစ်တင်လို၍ မေးကြသည်မဟုတ်ကုန်)ဟု ပေးပါ။]

ဓမ္မသေနာပတိ၊ ပေ၊ အာဟ။

။အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ထိုအရှင်များကို ဘုရားအထံတော်သို့ ခေါ်သွား၍ အသီးအသီးဖြေကြပုံကို လျှောက်သောအခါ ဘုရားရှင်သည် အသီးအသီးဖြေပုံကို လျှောက်ပြီးတိုင်း သာဓုခေါ်တော်မူ၏၊ ထိုတွင် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၏ အဖြေကို လျှောက်ပုံနှင့် သာဓုခေါ်ကိုသာ ဤအဋ္ဌကထာ၌ ထုတ်ပြထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရောသည် အာဟ၏ ကတ္တားပုဒ်သာတည်း၊ အာရောစေတုံ ဂန္ဓာ အာရောစေန္တောတို့၏ ကတ္တလည်း ဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍ “ဓမ္မသေနာပတိမိ သာရိပုတ္တတ္ထေရေ အာရောစေန္တေ” ဟု လက္ခဏာ လက္ခဏဝန္တ ပြင်ကြသည်မှာ “ဣဓာဝုသော သာရိပုတ္တ”ကို ကြည့်၍ အာဟ၏ ကတ္တားကို “အာယသ္မာ မောဂ္ဂလ္လာနော”ဟု ထည့်ရမည်ဟု ထင်သောကြောင့်တည်း။

ဣဓာဝုသော၊ ပေ၊ သောဘေယျ။

။ဤစကားရပ်သည် ရဟန္တာကြီးများ စုဝေး၍ မေးကြဖြေကြစဉ်က အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ဖြေပုံအတိုင်း အရှင်သာရိပုတ္တရာက မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထားသော စကားဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အာဝုသော သာရိပုတ္တ”သည် ဘုရားရှင်ထံ မရောက်မီ ထိုစုဝေးချိန်က အရှင်သာရိပုတ္တရာကို ခေါ်သော အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၏ အာလုပ်တည်း၊ ဘုရားလက်ထက်တော်၌ ရဟန်းတော်အချင်းချင်း “အာဝုသော”ဟုချည်း ခေါ်ကြ၏၊ အနက်ကိုသာ “ငါ့ရှင်၊ အရှင်ဘုရား”ဟု သင့်တော်သလို ပေးရကြသည်။

နောစ သံသာရေန္တိ (သံသာဒေန္တိ)။

။[န ဩရေန္တိ၊ သဟေတုကံ ဟိ သကာရဏံ ကတ္တာ ပဉ္စ ပုစ္ဆိတုံ ဝိသဇ္ဇိတုံပိ အသက္ကောန္တော သံသာရေတိနာမ၊ ဧဝံ န ကရောန္တိတိ အတ္ထောဂေါသိင်္ဂသုတ္တဋ္ဌကထာ။] “အကြောင်းလုံလောက်စွာ မမေးနိုင် မဖြေနိုင်သူသည် သံသာရကို

နေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဓမ္မိ-တရားရှိသော၊ ကထာစ-စကားသည်လည်း၊ ပဝတ္တိနိ-
မြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ အာဂုသော သာရိ
ပုတ္တ-ပုတ္တရာ၊ ဧဝရူပေန-ဤသို့ဘောရှိသော၊ ဘိက္ခုနာ-ဖြင့်၊ ဂေါသိင်္ဂိသာလဝနံ-
နွားဦးချိုနှင့် တူသော တရုပ်စကားတောသည်၊ ဝါ-အင်ကြင်းတောသည်၊ သော
ဘေယျံ-တင့်တယ်ရာပါ၏။

သတ္တာ-သည်၊ အာဘိဓမ္မိကာနာမ-အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့မည်သည်၊
မမ-ငါဘုရား၏၊ သာသနေ-သာသနာတော်၌၊ ပရိဗာဟိရာ-ပြင်ပဖြစ်သူတို့တည်း၊
ဣတိ-သို့၊ အဝတွာ-မိန့်တော်မမူဘဲ၊ သုဝဏ္ဏာလိင်္ဂသဒိသံ-ရွှေမရိုးစည်ငယ်နှင့်
တူသော၊ ဂီဝံ-လည်တော်ကို၊ ဥန္နာမေတွာ-မော်တော်မူ၍၊ ပုဏ္ဏစန္ဒသသသိရိကံ-
လပြည့်ဝန်း၏ အသရေနှင့်တူသော အရေရှိသော၊ မဟာမုခံ-မြတ်သော ခံတွင်း

ပြုတတ်၏”ဟု ဆိုသောကြောင့် မိမိအမေး မိမိအဖြေကို အတိအကျ မဖြစ်စေနိုင်ဘဲ “ဟင်
ဟုတ်ပေါင်”ဟု ရွံ့တီးရွံ့တွန့်နှင့် မေးရင်း ဖြေရင်း စကားရွှေ့နေသူကို “သံသာရေတိ”ဟု ဆိုလို
မည် ထင်သည်။ [သံ (ပုနုပ္ပန်)-အဖန်ဖန်+သာရော-ရွှေ့စေခြင်း (ရွှေ့ခြင်း)။]

ဋီကာ။ ။ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ဤသို့အဓိပ္ပာယ်ရသော်လည်း ဋီကာ၌မူ “န
အာသာဒနာပေက္ခာ အညမည် ပဉ္စ ပုစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော-တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး အပြစ်တင်လို ရှုတ်ချ
လို၍ ပြဿနာမေးကြသည် မဟုတ်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “နောစ
သံသာဒေန္တိ”ဟု ပြင်ကြဟန်တူသည်၊ အဖွင့်၌လည်း “ဩသာဒေန္တိ”ဟုပင် ရှိရပေလိမ့်မည်။

ဓမ္မိစ၊ပဝတ္တိနိ။ ။“ဓမ္မိ+ကထာ=ဓမ္မိ+ကထံ” စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်၌ သုံးစွဲရိုးအတိုင်း
ဓမ္မိသည် ကုတ္တိဇောတက ဤပစ္စယန္တပုဒ်တည်း၊ “ဓမ္မော ယဿ အတ္တိတိ ဓမ္မိ”ဟု ပြု၊ ပဝတ္တိနိကို
နဒိသောတော ဝိယ ပဝတ္တတိ”ဟု ထိုအဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း၊ “ပဂုဏာ”ဟု ဋီကာ၌လည်း
ကောင်း ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ကထာနှင့် ပဝတ္တိနိသည် သမာသ်မဟုတ်ဟု သိသာ၏။

ဘိက္ခုနာ သောဘေယျ။ ။သုဘဓာတ်သည် တင့်တယ်ခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌
ဘူဝါဒိဖြစ်သော်လည်း ဝုဒ္ဓိပြုရ၏၊ “သောဘတိ မစ္ဆော ဂင်္ဂေယျော”စသည်တည်း၊ ဤ၌လည်း
ကာရိတ်မဝင်ဘဲ “သောဘေယျ”ဟုရှိနိုင်၏၊ ကတ္တားကား “ဂေါသိင်္ဂိသာလဝနံ”တည်း၊ ထို့ကြောင့်
ဘိက္ခုနာကို “တပသာ ဥတ္တမော”ကဲ့သို့ ဝိသေသနပေးသည်၊ တပသာသည် မြတ်ခြင်း၏
အကြောင်းလည်းဖြစ်သကဲ့သို့ ဘိက္ခုနာလည်း တင့်တယ်ခြင်း၏အကြောင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်၊
“ထိုကဲ့သို့သော ရဟန်းကြောင့် ဂေါသိင်္ဂိသာလဝနာသည် တင့်တယ်စရာရှိပါသည်”ဟုလို။

မုခံ။ ။မုနန္တိ ဗန္ဓန္တိ ဧတေနာတိ မုခံ-နှောင်ဖွဲ့-ကြောင်း ပါးစပ်၊ ခံတွင်း၊ သက္ကတ၌
“မုခ”ဟု ရှိ၏၊ ဂဏ္ဍိ၌ “မုခ”ဟု ရှိ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ကိုလည်း သာကေပြု၏၊ သို့သော် ဣဒိ
မောဂ္ဂလ္လာန် (၃၁) ၌ “မုခ”ဟု ရသဖြင့် တွေ့ရ၏၊ ဓာတ်ကျမ်း၌လည်း “မု-ဗန္ဓနေ ကိယာဒိ”ဟု
ရသပင် ရှိသည်။ [မဟန္တံ+မုခံ မဟာမုခံ။]

တော်ကို၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဗြဟ္မယောသံ-မြတ်သော အသံတော်ကို၊ ဝါ-
 ဗြဟ္မာ၏ အသံနှင့်တူသော အသံတော်ကို၊ နိစ္ဆာရေန္တော-မိန့်မြွက်တော်မူလျက်၊
 သာဓု သာဓု သာရိပုတ္တောတိ-သာဓု သာဓု သာရိပုတ္တောဟူ၍၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာန
 ထွေရဿ-မဟာမောဂ္ဂလ္လာနထေရ်အား၊ သာဓုကာရံ-ကောင်းချီးကို၊ ဒတွာ-ပေး
 တော်မူပြီး၍၊ ယထာတံ၊ ပေ၊ ဓမ္မကထိကောတိ-ယထာတံ၊ ပေ၊ ဓမ္မကထိကော
 ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ [မောဂ္ဂလ္လာနောစ-သည်လည်း၊ (စဖြင့် အခြားထေရ်
 ၅ ပါးကို ဆည်း၊) ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဗျာကရမာနော-ဖြေဆိုလ
 သော်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဗျာကရေယျ-ဖြေဆိုရာ၏၊ ဝါ-ဖြေဆိုသူမည်ရာ၏၊ (ဧဝံ-
 ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဗျာကတံ-ဖြေဆိုအပ်ပါပေပြီ)၊ ဟိ-မှန်၊ သာရိပုတ္တ-တြာ၊
 မောဂ္ဂလ္လာနော- သည်၊ ဓမ္မကထိကော- ဓမ္မကထိကတည်း။] (ယထာတံ၌
 တံအနက် မရှိ၊ တံ-ထိုပြဿနာကိုဟုလည်း ပေးကြ၏။)

အာဘိဓမ္မကဘိက္ခုယေဝ-အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့သည်သာ၊ ဓမ္မကထိ
 ကာနာမ-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ မည်သည်၊ ဟောန္တိ ကိရ-ဖြစ်ကုန်သတတ်၊ အဝ
 သေသာ-အဘိဓမ္မာဆောင်ရဟန်းမှ ကြွင်းကုန်သော၊ (ဘိက္ခု-တို့သည်၊) ဓမ္မကထံ-
 တရားစကားကို၊ ကထေန္တာပိ-ဟောပါကုန်သော်လည်း၊ န ဓမ္မကထိကာ-ဓမ္မ
 ကထိကအစစ် မဟုတ်ကြကုန်၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ အာဘိဓမ္မကာယေဝ-
 တို့သည်သာ၊ ဓမ္မကထိကာနာမ-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သနည်း၊ အဝသေသာ-
 န်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေန္တာပိ-ဟောပါကုန်သော်လည်း၊
 န ဓမ္မကထိကာ-ဓမ္မကထိကအစစ် မဟုတ်ကြကုန်သနည်း၊ ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊
 တေ-ထိုအဘိဓမ္မာဆောင် မဟုတ်သောရဟန်းတို့သည်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေန္တာ-
 ဟောကုန်လသော်၊ ကမ္မန္တရံ - ကံတစ်ပါးကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပါကန္တရံ - ဝိပါက

ယထာ၊ ပေ၊ ဗျာကရေယျ။ ။မိမိစိတ်ထည်းမှာ ရှိသော အလိုဆန္ဒအတိုင်း ဖြေခြင်းကို
 (လှည့်ပတ်၍ မဖြေဘဲ စိတ်ရင်းအတိုင်း ဖြေခြင်းကို) “သမ္မာ”ဟု ဆိုသည်၊ [သမ္မာတံ သဌ၊
 ယထာအဇ္ဈာသယံတိ အဓိပ္ပာယော၊-ထိုသုတ်ဋီကာ၊] ယထာကို ဗျာကရဏမာနော၌ စပ်၊
 ယထာ အတွက် “ဧဝံ ဗျာကတံ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ နိယမဝါကျထည့်သည်၊ “အကြင်အခြင်းအရာ
 (အကြင်နည်းဖြင့်) ဖြေလသော် ကောင်းစွာဖြေသူ ဖြစ်ရာ၏၊ ဤသို့ဖြစ်လောက်အောင်သော
 အခြင်းအရာ (နည်း) ဖြင့် ဖြေအပ်ပါပေပြီ”ဟူလို။

ကမ္မန္တရံ။ ။အန္တရသဒ္ဓါသည် အညအနက်ဟောတည်း၊ ကမ္မတော-ကာမာဝစရ စသော
 ကံမှ+အန္တရံ-တစ်ပါးတစ်ခြားသော ရူပါဝစရစသော ကံတည်း၊ ကမ္မန္တရံ-ကံ၊ “အန္တရံ+ ကမ္မံ
 ကမ္မန္တရံ”ဟု ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်းလည်း လုပ်ကြ၏၊ ကာမာဝစရကံတရားကို
 ရူပါဝစရကံ စသည်ဖြင့် ပြောဆိုလျှင်လည်းကောင်း၊ ကာမာဝစရကံ အချင်းချင်းတွင်လည်း
 မည်းညစ်သော အကျိုးရှိသော အကုသိုလ်ကံကို ဖြူစင်သော အကျိုးရှိသော ကုသိုလ်ကံဟု
 ပြောလျှင်လည်းကောင်း ကမ္မန္တရကို ရှုပ်ထွေးစေသည် မည်၏။

တစ်ပါးကိုလည်းကောင်း၊ ရူပါရူပပရိစ္ဆေဒ-ရုပ်နာမ်အပိုင်းအခြားကိုလည်းကောင်း၊
ဓမ္မန္တရံ-တရားတစ်ပါးကိုလည်းကောင်း၊ အာလောဋေတွာ-မွေနှောက်၍၊ ဝါ-ရော
မွေ၍၊ ကထေန္တိ-ဟောကြကုန်၏။ အဘိဓမ္မိကာ ပန-အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်း
တို့သည်ကား၊ ဓမ္မန္တရံ-ကို၊ [ကမ္မန္တရံ စသည်ကို ချုံးလိုက်ဟန်တူသည်။] န အာလော

ဆက်ဦးအံ့-ယခုခေတ်၌လည်း အဘိဓမ္မာသဘောကို မပိုင်သူတို့သည် တရားအားထုတ်၍
ကာမာဝစရိပိပဿနာဉာဏ် အတော်အတန် ထက်သန်လာသောအခါ လောကုတ္တရာမဂ်
ဉာဏ်ဟု ထင်မှား၍ သူတစ်ပါးအား ပြောတတ်ကြခြင်း၊ “ဝိပဿနပတ္တိလေသ”ဟု ခေါ်သော
နိကာန္တိကတဏှာ (အကုသိုလ်ကံ)ကိုလည်း မဂ်ကုသိုလ်ကံဟု ထင်မှား၍ သူတစ်ပါးအား ပြော
တတ်ကြခြင်း၊ မိမိချစ်သူ၏ သေခါနီး၌ ပင်ပန်းနေသည်ကို သနားလှသဖြင့် မြန်မြန်သေအောင်
ပြုမှု (အကုသိုလ်ကံ)ကိုလည်း ကုသိုလ်ဟု ထင်မှား၍ ပြောဆိုတတ်ကြခြင်းသည် ကမ္မန္တရ
အာလောဋန (ကံတစ်ခုကို အခြား ကံတစ်ခုဖြင့် ရော၍မွေခြင်း)ပင်တည်း။

ဝိပါကန္တရ။ ။ပြခဲ့သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ထက်သန်မှုကြောင့် ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တ
ပဿဒ္ဓိနှင့် သုခဝိတိတို့ဖြစ်၍ လောကကြီးကို မေ့သကဲ့သို့ ပျော်မွေ့မှုဖြစ်ခြင်းကို ဖလသမာပတ်
ဟု ထင်မှတ်ပြောဆိုကြခြင်း၊ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာတို့ ငတ်ပြတ်နေချိန် ဆာလောင်မွတ်သိပ်ချိန်ဝယ်
မစင်-ခွေးပုတ်စသည်ကို ရရ၌ အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးအာနိသင်ဖြစ်ပါလျက် ကုသိုလ်ကံ၏
အကျိုးဟု မှတ်ထင်ပြောဆိုကြခြင်း၊ အကုသိုလ်ဖြင့် အသက်မွေးသူ၏ ကောင်းကျိုး ရနေခြင်း
သည် ရှေးကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဖြစ်ပါလျက် အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဟု ထင်မှား၍ ပြောဆို
ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကောင်းသောအမှုဖြင့် အသက်မွေးနေပါလျက် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသူကို
ကုသိုလ်ကံက မကောင်းကျိုးပေးသည်ဟု ထင်မှား ပြောဆိုကြခြင်း၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ လှပသော
ရူပါရုံစသည်ကို မြင်ရ၊ ကောင်းသော သဒ္ဓါရုံကို ကြားရသောအခါ ကာမဝစရက်၏ အကျိုး
ဖြစ်ပါလျက် ရူပကံ၏အကျိုးဟု ထင်မှတ်ပြောဆိုကြခြင်းသည် ဝိပါကန္တရအာလောဋန (ဝိပါကံ
တစ်ပါးကို အခြားဝိပါကံတစ်ပါးဖြင့် ရောမွေခြင်း)ပင်တည်း။

ရူပါရူပပရိစ္ဆေဒံ။ ။ရုပ်တရား နာမ်တရားသည် အဘိဓမ္မာ၌ ကျွမ်းကျင်သူများအတွက်
ခွဲခြားပြီးဖြစ်၏။ သို့သော် အဘိဓမ္မာ၌ မကျွမ်းကျင်လျှင်ကား အိပ်ပျော်ချိန်၌ ဘဝင် စိတ်အစဉ်
ဖြစ်နေခြင်းကို (နာမ်တရားမဟုတ်) ရုပ်တရားဟု ထင်မှားပြောဆိုတတ်ကြခြင်း၊ အိပ်ချင်၍
မိဒ္ဓဖြစ်ခြင်းကို ရုပ်တရားဟု ထင်မှားပြောဆိုတတ်ကြခြင်းသည် ရူပါရူပပရိစ္ဆေဒအာလောဋန
မည်၏။

ဓမ္မန္တရ။ ။နာမ်တရားအချင်းချင်းလည်း အကုသိုလ်ဝိတက်ကို ဉာဏ်ဟုလည်းကောင်း၊
မောဟကို သဒ္ဓါဟုလည်းကောင်း၊ သားချစ် မယားချစ် ချစ်ခြင်းဟူသော တဏှာ (လောဘ)ကို
မေတ္တာဟုလည်းကောင်း၊ ချစ်သူဒုက္ခရောက်၍ ဝမ်းနည်းခြင်းသဘောကို ကရုဏာဟုလည်း
ကောင်း၊ ချစ်သူသုခရောက်၍ ဝမ်းမြောက်မှုသောမနဿနှင့်ယှဉ်သော လောဘကို မုဒိတာဟု
လည်းကောင်း ထင်မှားပြောဆိုခြင်းသည် ဓမ္မန္တရအာလောဋန (ရုပ်တရားကို နာမ်တရားဖြင့်
နာမ်တရားကို ရုပ်တရားဖြင့် ရောမွေခြင်း) မည်၏။

ဋ္ဌေန္တိ-မမ္မေနောက်ကြကုန်၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ အာဘိဓမ္မကဘိက္ခုယေဝ-တို့သည် သာ၊ ဓမ္မကထိကာနာမ-တို့မည်၏၊ အဝသေသာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မကထ-ကို၊ ကထေန္တာပိ-န်သော်လည်း၊ န ဓမ္မကထိကာ-ဓမ္မကထိကအစစ် မဟုတ်ကြကုန်၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့၏သာ ဓမ္မကထိကတို့၏အဖြစ် ကြွင်းသော ရဟန်းတို့၏ တရားဟောကုန်သော်လည်း ဓမ္မကထိကအစစ် မဟုတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) အာဘိဓမ္မကော-အဘိဓမ္မာဆောင်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဓမ္မ-ကို၊ ကထေတုဝါ-ဟောမူလည်း ဟောပါစေ၊ မာကထေတုဝါ-မဟောမူလည်း မဟောပါစေ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ပုစ္ဆိတကာလေ-မေးအပ်ရာအခါ၌၊ ပဉ္စ-ကို၊ ကထေဿတိ-ဖြေဆိုလတ္တံ့၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ အယမေဝ-ဤအဘိဓမ္မာဆောင်ရဟန်းသည်သာလျှင်၊ ဧကန္တဓမ္မကထိကောနာမ-ဧကန် ဓမ္မကထိက မည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣဒံ-ဤ ဧကန်ဓမ္မကထိက၏ အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ-တော်မူ၍၊ သတ္တာ-သည်၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဒတ္တာ-ပေးတော်မူပြီး၍၊ သုကထိတံ မောဂ္ဂုလ္လာနေနာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။ [မောဂ္ဂုလ္လာနေန-သည်၊ သုကထိတံ-ကောင်းစွာ ဖြေဆိုအပ်ပါပေပြီ။]

အဘိဓမ္မ-ကို၊ ပဋိဗာဟန္တော-တားမြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣမသ္မိ ဇိနစက္ကေ-ဤမြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်ဟူသောစက်၌၊ ဝါ-အား၊ ပဟာရံ-ပုတ်ခတ်ခြင်းကို၊ ဒေတိ-ပေး၏၊ ဝါ-ပေးရာရောက်၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-ကို၊ ပဋိဗာဟတိ-

န အာလောဋ္ဌေန္တိ။ ။န အာလောဋ္ဌေန္တိတိုင်အောင် ကသ္မာအမေးကို ပြန်၍ အုပ်သော ပရိဟာရဝါကျဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ အာဘိဓမ္မကောယေဝ ၊ပေ၊ န ဓမ္မကထိကော”ဟု ရှေ့က ပုစ္ဆာဝါကျကို ထည့်၍ အဖြေပေးရသည်။ ဤ၌ တိုက်ရိုက်ရှိသော တသ္မာကား ထိုအဖြေဝါကျကိုပင် လှမ်း၍စွဲရသည်။ “တသ္မာရှေ့၊ ဟိတ်ကိုတွေ့၊ ပြား၍ရှိမှခံ၊ တသ္မာထို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုမြဲထုံးစံ”ဟူသော နိယာမ၏အသွားမျိုးပင်တည်း။ ဤတသ္မာစသော ဝါကျကား ထိုဖလဝါကျ၏ အကျိုးကို ပြသော လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျတည်း။ [“အာလောဋ္ဌေန္တိ”ဟု ရှိသော်လည်း ဓာတ်ကျမ်း၌ “မန္တ-မ္မေနောက်ခြင်း”အနက်ဟောသော လုဠ (လုသု) ဓာတ်ကို ဘူဝါဒီဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “အာလောဋ္ဌေန္တိ”ဟု ရှိပါစေ၊ အ၊ ကို ဧ၊ ပြုထားသည်ဟုသော်လည်း ကြံပါ။]

ဇိနစက္ကေ၊ပေ၊ ပဋိဗာဟတိ။ ။“ဇိနသာသနေ”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် ပရိယတ္တိသာသနာ၊ ထိုသာသနာတွင် ပါဝင်သော အဘိဓမ္မာကိုပင် “ဇိနစက္က”ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ အဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်မှ တားမြစ်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ဟူသော စက်ဘီးကြီးကို တင်းပုတ်ဖြင့် နှက်သကဲ့သို့ ဖျက်ဆီးရာရောက်သည်-ဟူလို၊ ထိုသို့ ဖျက်ဆီးသောအားဖြင့် ဤတရားမျိုးကို ဘုရား မဟောနိုင်ဟု ဆိုရာရောက်ရကား သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုလည်း တားမြစ်ရာ ရောက်သည်။ [ဂဏ္ဌိ၌ကား “အာရုံဖြစ်သော အဘိဓမ္မာကို တားမြစ်လျှင် အာရမဏိက သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုလည်း တားမြစ်ရာ ရောက်သောကြောင့် သဗ္ဗညုတညာဏံ ပဋိဗာဟတိ”ဟု မိန့်ကြောင်းကို ဆိုသည်။]

တားမြစ်၏။ ဝါ-တားမြစ်ရာရောက်၏။ သတ္တု-၏။ ဝေသာရုဇ္ဈဏ-ဝေသာရုဇ္ဈဏဏ်တော်ကို။ ပဋိနိဝတ္တေတိ-ဆုတ်နစ်စေ၏။ သောတုကာမံ-ကြားနာခြင်းငှာ အလိုရှိ သော၊ ပရိသံ-ကို၊ ဝိသံဝါဒေတိ-အမှားမှား အယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေ၏။ အရိယမဂ္ဂေ-အရိယာဖြစ်ကြောင်းလမ်းစဉ်၌၊ အာဝရဏ-ပိတ်ဆီးကြောင်းဖြစ်သော စည်းကို၊ ဗန္ဓတိ-ဖွဲ့၏။ အဋ္ဌာရသသု-န်သော၊ ဘေဒကရဝတ္ထုသု-ဘေဒကရဝတ္ထုတို့တွင်၊ ဧကသ္မိ-တစ်ခုသောဝတ္ထု၌၊ သန္တိဿတိ-ထင်ရှား၏။ ဥက္ခေပနီယကမ္မ တဇ္ဇနီယကမ္မာရဟော-ဥက္ခေပနီယကံ၊ တဇ္ဇနီယကံကို ထိုက်သည်။ ဟောတိ-၏။ တံတံ ကမ္မံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဂစ္ဆ-သွားလော၊ ဝိယာသာဒေါ-စားကြွင်းစားသည်။ ဟုတ္တာ-၍၊ ဇီဝိဿသိ-အသက်မွေးရလတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဥယျောဇေ တဗ္ဗော-နှင့်လွှတ်ထိုက်၏။

ဧသော၊ပေ၊ ဝိသံဝါဒေတိ။ ။အန္တရာယိကဓမ္မကို အန္တရာယိကဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊ နိယျာနိကဓမ္မကို နိယျာနိကဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အာသဝေါ ကုန်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဤသို့ “အန္တရာယ၊ နိယျာနနှင့်၊ ဗုဒ္ဓအာသဝဂ်” ဤလေးချက်၌ ဟန့်ဖျက်မသမာ၊ ကန့်ကွက်လာသော်၊ လွန်စွာရဲတင်း၊ ဖြေရှင်းနိုင်သော ဉာဏ်တော်သည် ဝေသာရုဇ္ဈဏ် မည်၏။ ဤနေရာ၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ် (ဗုဒ္ဓအဖြစ်) ကို တားမြစ်ရကား ဝေသာ ရုဇ္ဈဏ်ကို ဆုတ်နစ်စေရာရောက်သည်။

သောတု၊ပေ၊ ဗန္ဓတိတိ။ ။အဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓဘာသိတ မဟုတ်ဟု ဆိုရကား အဘိဓမ္မာ နာယူလိုသူများကို မနာယူစေချင်အောင် ပိတ်ပင်ရာ ရောက်သောကြောင့် နာယူလိုသူကို လွဲမှား (မနာယူစေ) ရာလည်း ရောက်၏။ ထိုသို့ မနာယူရသဖြင့် ရုပ်နာမ်တရားကို ပိုင်းခြား၍ မသိနိုင်ရကား အရိယာဖြစ်ဖို့လမ်းဝယ် စည်းရိုးကြီး တားလိုက်သည်နှင့် တူသည်။

အဋ္ဌာ၊ပေ၊သန္တိဿတိ။ ။ဘေဒကရဝတ္ထု (သံဃာကွဲပြားခြင်း၏အကြောင်း) ၁၈ ပါးကို ဝိနည်းပါဠိတော် သံဃဘေဒကက္ခန္ဓက တတိယဘာဏဝါရ ဥပါဠိပဉာမှာ ရှုပါ။ ထို ၁၈ ပါးတွင် “ဘာသိတံ လပိတံ တာထာဂတေန အဘာသိတံ အလပိတံ တထာဂတေနာတိ ဝဒတိ”ဟူသော ဝတ္ထုလည်းပါ၏။ (တထာဂတဘာသိတဖြစ်သော အဘိဓမ္မာကို အဘာသိတ (ဘုရားဟော မဟုတ်)ဟု ပြောဆိုခြင်းဟူသော ဘေဒကရဝတ္ထုတစ်ပါး၌ ပါဝင်ထင်ရှားနေသည်။)

ကမ္မာရဟော။ ။ဗုဒ္ဓဘာသိတအဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓဘာသိတ မဟုတ်ဟု ငြင်းခုံခြင်းသည် ဝိဝါဒမည်၏။ အဘိဓမ္မာ၏ အပြစ်ကို ပြောခြင်းဟူသော ဓမ္မအဝဏ္ဏဘာသနလည်းဖြစ်၏။ ထိုသို့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဥက္ခေပနီယကံလည်း ပြုထိုက်၊ တဇ္ဇနီယကံလည်း ပြုထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကံများကို ပြု၍ “စားကြွင်းစား သူတောင်းစားလုပ်တာ အသက်မွေးလေတော့”ဟု ပြောဆို နှင်ထုတ်ရမည်-ဟု ဆိုသည်။ [ဝိရူပေါ+ယာသော ဝိယာသော-ဖောက်ပြန်သောအစာ (အကြွင်း အကျန်အစာ) ဝိယာသံ+အဒတိ ဘက္ခတိ-(စားတတ်၏)၊ ဣတိ ဝိယာသာဒေါ။]

(ဂ) နိဒါန်းဖြင့် ပြီးစေခန်း

[အဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ဂေါသိင်္ဂသုတ်ဖြင့် ပြီးစေပြီး၍ ယခု အခါ၌ နိဒါန်းနှင့်စပ်သော စကားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ပြီးစေလိုသောကြောင့် “အထာပိ ဧဝံ ဝဒေယျ” စသော စောဒနာဝါကျကို မိန့်၊] (ပရဝါဒီ-ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ် သည်) ဧဝံ-သို့၊ အထာပိ ဝဒေယျ-အကယ်၍မူလည်းဆိုအံ့၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဆိုရာ သနည်း၊) အဘိဓမ္မာ-အဘိဓမ္မာသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတော-သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊) အနေကေသု-တစ်ပါးမကများစွာကုန်သော၊ သုတ္တသဟဿေသု-သုတ်အထောင်တို့၌၊ ဧကံသမယံ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရ တိတိအာဒိနာ-ဧကံသမယံ ၊ပေ၊ ဝိဟရတိ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ နိဒါန- နိဒါန်းကို၊ သဇ္ဇိတံ ယထာ-စီရင်အပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤ၊ အတူ၊ အဿာပိ-ဤအဘိ ဓမ္မာ၏လည်း၊ နိဒါနံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ သဇ္ဇိတံ-စီရင်အပ်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အထာပိ ဝဒေယျ-အံ့၊ ဧဝံသတိ-သော်၊ သော- ထိုပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ဧဝံ ဝတ္ထုဗ္ဗော၌ စပ်၊) ဇာတကသုတ္တနိပါတဓမ္မပဒါဒိနံ-ဇာတ် တော်၊ သုတ္တနိပါတ်၊ ဓမ္မပဒ အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၏၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘော ရှိသော၊ (ဧကံသမယံ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိအစရှိသော သဘောရှိသော၊) နိဒါနံ-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ စ-ထိုသို့ပင် မရှိပါသော်လည်း၊ ဧတာနိ-ဤဇာတ်တော်၊ သုတ္တနိပါတ်၊ ဓမ္မပဒ အစရှိသော ပါဠိတော်တို့သည်၊ န ဗုဒ္ဓဘာသိတာနိ-ဗုဒ္ဓဘာ သိတ မဟုတ်ကုန်သည်ကား၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ (ဗုဒ္ဓဘာသိတာနိဧဝ-ဗုဒ္ဓဘာသိတ တို့သာတည်း၊) ဣတိ-သို့၊ ပဋိကိပိတ္တာ-ပယ်မြစ်ပြီး၍၊ ဥတ္တရိပိ-အလွန်လည်း၊ ဧဝံ- သို့၊ ဝတ္ထုဗ္ဗော-ပြောဆိုထိုက်၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောဆိုထိုက်သနည်း။)

ပဏ္ဍိတ-သုခမိန့်၊ [ပရဝါဒီကိုပင် နှိပ်သောအားဖြင့် ပြောသော ချီးမွမ်းခြေ ကျောက်စကားဟု ခေါ်သည်၊] ဧသ အဘိဓမ္မာနာမ-ဤအဘိဓမ္မာမည်သည်၊ သဗ္ဗညုတဗုဒ္ဓါနိယေဝ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့၏သာ၊ ဝိသယော-အရာတော်တည်း၊ အညေသံ-သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓမှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ န ဝိသယော-အရာမဟုတ်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ (သဗ္ဗညုတဗုဒ္ဓမှတစ်ပါး အခြား ပုဂ္ဂိုလ်၏ အရာမဟုတ်ကြောင်းကို ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့-ဟူလို၊) ဗုဒ္ဓါနံ-သဗ္ဗညု ဘုရားတို့၏၊ ဩက္ကန္တိ-မယ်တော်ဝမ်းသို့ သက်ရောက်တော်မူခြင်းသည်၊ ပါကဋ္ဌာ- သာသနာတော်တွင် ထင်ရှား၏၊ အဘိဇာတိ-မယ်တော်ဝမ်းမှ ဖွားမြင်တော်မူခြင်း သည်၊ ပါကဋ္ဌာ-၏၊ အဘိသမ္မောဓိ-သစ္စာ ၄ ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူခြင်း သည်၊ ပါကဋ္ဌာ-၏၊ ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနံ-ဓမ္မစကြာကို ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ ပါကဋ္ဌ- ၏၊ ယမကပါဋိဟာရီယံ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ မကြွမီ ကဏ္ဍမ္ပဥယျာဉ်၏အနီး၌ ပြုအပ်သော ရေမီးအစုံဟူသော တန်ခိုးပြာဋိဟာသည်၊ ပါကဋ္ဌ-၏၊ တိဝိက္ကမော-

တာဝတိံသာသို့ ၃ ဖဝါးဖြင့် ကြွတော်မူခြင်းသည်၊ ပါကဋေ-၏၊ (တစ်နည်း) (အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊) ဒေဝလောကေ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ဒေသိတဘာဝေါ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ပါကဋေ-၏၊ ဒေဝေါ ရောဟနံ-အဘိဓမ္မာတရားကို ဟောတော်မူပြီး၍ တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ သင်္ကဿနဂိုရ်သို့ ကြွဆင်းတော်မူခြင်းသည်၊ ပါကဋေ-၏။... [ဤမျှလောက်ထင်ရှားသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏အဘိဓမ္မာတရားကို ဗုဒ္ဓဘာသိတ မဟုတ်ဟု ဆိုလိုခြင်း၌ ဥပမာပြလို၍ ယထာနာမ စသည်ကို မိန့်၊] ယထာနာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ စက္ကဝတ္ထိရညော-၏၊ ဟတ္ထိရတနံ-ဆင်ရတနာကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဿရတနံ-မြင်းရတနာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ထေနေတွာ-ခိုး၍၊ ယာနကေ-ယာဉ်ငယ်၌၊ ယောဇေတွာ-ကပ်ယှဉ်၍၊ ဝိစရဏနာမ-လှည့်လည်ခြင်းမည်သည်၊ အဋ္ဌာနံ ယထာ-အရာမဟုတ်သကဲ့သို့၊ အကာရဏယထာ-အကြောင်းမဟုတ်သကဲ့သို့၊ ဝါပန-သည်သာမကသေး၊ စက္ကရတနံ-စကြာရတနာကို၊ ထေနေတွာ-၍၊ ပလာလသကဋေ-ကောက်ရိုးလှည်း၌၊ ဩလမ္ပိတွာ-နောက်က တွဲလွဲဆွဲ၍၊ ဝိစရဏနာမ-သည်၊ အဋ္ဌာနံယထာ-သို့၊ အကာရဏယထာ-သို့၊ ဝါ ပန-သည်သာမကသေး၊ ယောဇနပ္ပမာဏံ - တစ် ယူ ဇနာ အတိုင်း အရည် ရှိ သော အရပ် ကို ၊ (အရပ်တိုင်အောင်၊) ဩဘာသနသမတ္ထံ-ထွန်းလင်းစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ မဏိရတနံ-ပတ္တမြား ရတနာကို၊ ကပ္ပာသပစ္စိယံ-ဝါတောင်း၌၊ (ဝါဖတ်တောင်း၌) ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ဝလဉ္စနံနာမ-သုံးစွဲခြင်း မည်သည်၊ အဋ္ဌာနံယထာ-သို့၊ အကာရဏံ ယထာ-သို့၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ရာဇာရဟတဏှာတယ-မင်းအားထိုက်သော ဘဏ္ဍာ၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူပင်၊ အဘိဓမ္မာနာမ-သည်၊ အညေသံ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ န ဝိသယော-အရာမဟုတ်၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါနံယေဝ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့၏သာလျှင်၊ ဝိသယော-အရာတော်တည်း၊ [သဗ္ဗညုဘုရားရှင် တို့သာ ဟောနိုင် သည် - ဟူ လို ။] တေသံ - ထို သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝသေန-

တိဝိက္ခမော။ ။ဝိက္ခမသဒ္ဓါသည် ခြေလှမ်းခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူသောအခါ၌ ခြေချတော်မူရာဖဝါးကို ၃ ဖဝါးဟု ဆိုသတတ်၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်ကြွတော်မူခါနီး၌ ရတနာစကြီတော်ပေါ်ဝယ် ဝဲဘက်တော်ဖဝါး ချထားခြင်း၊ မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌ ညာဘက်တော် ဖဝါးလှမ်း၍ ချထားခြင်း၊ ထို့နောက် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ တစ်ကြိမ်လှမ်း၍ ဖဝါးချထားခြင်းကို ၂ လှမ်း ၃ ဖဝါးဟု ဆိုကြသည်။ [တိဟံ+ဝိက္ခမော တိဝိက္ခမော] (တစ်နည်း) ဝိဒိဝိက္ခမောဟုလည်း ပါဠိရှိ၏။ “တိဒိဝဿ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့၊ ကမော-ကြွသွားခြင်းတည်း၊ တိဒိဝိက္ခမော-ခြင်း”ဟု ပေး၊ ဒိဝိက္ခမောဟုလည်း ပါဠိရှိသေး၏၊ အနက်မှာ အတူတူပင်။

အစွမ်းဖြင့်၊ ဒေသေတဗ္ဗဒေသနာ-ဟောတော်မူထိုက်သော ဒေသနာတော်တည်း။
 ဟိ-မှန်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဩက္ကန္တိ-သည်၊ ပါကဋ္ဌာ-၏၊ ပေ၊ ဒေဝေါရောဟနံ-သည်၊
 ပါကဋ္ဌ-၏၊ ပဏ္ဍိတ-သုခမိန်၊ အဘိဓမ္မဿ-(ဒေသ၊ ကာလ၊ ဒေသက၊ ပရိသတ်
 တို့ဖြင့်) ထင်ရှားပြီးသော အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ နိဒါနကိစ္စနာမ-နိဒါန်းထားဖွယ်
 ကိစ္စမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထဗ္ဗော-ပြောဆိုထိုက်၏၊ [“ဥတ္တရိပိ ဧဝံ
 ဝတ္ထဗ္ဗော” ပြန်လှည့်] ဟိ-ပြောဆိုရခြင်း၏အကျိုးကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆို
 အပ်သော်၊ ဝါ-ပြောဆိုလိုက်လျှင်၊ ပရဝါဒိနာ-ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဟမေဓိကံ-
 အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ (အကြောင်းလုံလောက်သော) ဥဒါဟရဏံ-ဥဒါ
 ဟရဏံသက်သေကို၊ ဥဒါဟရိတုံ-ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်တော့။

[နိဒါန်းတိုက်ရိုက်မပါသော်လည်း ဩက္ကန္တိကာလစသည်တို့၏ ထင်ရှားခြင်း
 ကြောင့် နိဒါန်းဆိုဖွယ်ရာ မရှိကြောင်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ မဏ္ဍလာရာမဝါသီ
 တိဿဘူတိထေရ်၏ အဘိဓမ္မာဝယ် မဟာဗောဓိနိဒါန်းရှိ၏ဟူသောဝါဒကို ပြလို
 သောကြောင့် “မဏ္ဍလာရာမဝါသီ”အစရှိသောပါဌ်ကိုမိန့်၊] ပန-ဝါဒန္တရကား၊ မဏ္ဍ
 လာရာမဝါသီ-မဏ္ဍလာရုံကျောင်းတိုက်၌ နေလေ့ရှိသော၊ တိဿဘူတိထေရော-
 တိဿဘူတိထေရ်သည်၊ (တစ်နည်း) မဏ္ဍလာရာမဝါသီတိဿဘူတိထေရော-
 မဏ္ဍလာရုံကျောင်းတိုက်၌နေလေ့ရှိသော တိဿဘူတိထေရ်သည်၊ [ဝါသီဟု ဒီယ
 ရှိလျှင် နောက်ပုဒ်နှင့်သမာသ်မဟုတ်၊ ဝါသီဟု ရဿရှိလျှင် နောက်ပုဒ်နှင့်သမာသ်
 ဖြစ်သည်၊] ဧသ ဧသော အဘိဓမ္မော - ဤ အဘိဓမ္မာ မည်သည်၊ မဟာဗောဓိ
 နိဒါနော-မဟာဗောဓိပင်ဟူသော နိဒါန်း ရှိ၏၊ ဣတိ-ဤ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊

နိဒါနကိစ္စ နာမ နတ္ထိ။ ။နိဒါန်းဟူသည် မထင်ရှားသော ကာလ၊ ဒေသ၊ ဒေသက၊
 ပရိသတ်တို့ကို ထင်ရှားအောင် ပြတတ်သောစကားရပ်တည်း။ နိဒါဒိတိ အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတ္တာ
 နိဒေသေတိတိ နိဒါနံ-အဝိဒိတံ-မထင်ရှားသော ကာလ ဒေသ စသည်ကို၊ ဝိဒိတံ ကတ္တာ-
 ထင်ရှားအောင်ပြု၍၊ နိဒါဒိတိ နိဒေသေတိ-ညွှန်ပြတတ်၏၊ ဣတိ နိဒါနံ၊ အဘိဓမ္မာတရားတော်
 အတွက်ကား ကဏ္ဍမ္ဘသရက်ပင်၏အနီး ရတနာစကြိုတော်ဝယ် တန်ခိုးပြပြီး၍ တာဝတိံသာ
 ဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာကာလ၌ ဟောတော်မူသောကြောင့် ကာလအားဖြင့်လည်း ထင်ရှား
 ပြီး ဖြစ်၏၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်ဟူသော ဒေသအားဖြင့်လည်း ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏၊ မယ်တော်
 အမှူးရှိသော နတ်ဗြဟ္မာပရိသတ်အား ဟောတော်မူသောကြောင့် ပရိသတ်အားဖြင့်လည်း
 ထင်ရှား၏၊ အမိဝမ်းသို့ သက်ရောက်တော်မူချိန်က စ၍ အတူမရှိသော သဗ္ဗညုဘုရားတို့သာ
 ဟောစွမ်းနိုင်သော တရားထူး တရားမြတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့်လည်း
 ထင်ရှားပြီးဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “နိဒါနကိစ္စ နတ္ထိ”ဟု ဆိုသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ဖယ်၍
 အညတရဘာသိတဟု ဆိုခြင်းကား ဆင်ယုံ မြင်းယုံရတနာတို့ကို ယာဉ်ငယ်၌ ကပ်ယှဉ်ခြင်း၊
 စကြာရတနာကို ကောက်ရိုးလှည်း၌ တွဲလွှဲဆွဲထားခြင်း၊ တစ်ယူဇနာအရပ်တိုင်အောင် အရောင်
 လင်းနိုင်သော ပတ္တမြားကို ဝါတောင်း၌ ထည့်၍ သုံးစွဲခြင်းနှင့် တူလေသည်။

ဒဿေတုံ-သွယ်ဝိုက်၍ ပြခြင်းငှာ၊ ယေန ဟေ၊ ဝိဟာသိန္နိ-ဟူသော၊ ဣမံ ပဒေသ ဝိဟာရသုတ္တန္တံ-ဤပဒေသဝိဟာရသုတ်ကို၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်၍၊ ကထေသိ-ဆိုပြီး၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သွာဟံ သောအဟံ-ထိုငါဘုရားသည်၊ ယေန ဝိဟာရေန-အကြင် ဆင်ခြင်၍ နေကြောင်းဖြစ်သောတရားဖြင့်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သစ္စာ ၄ ပါး တရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီးသည်၊ ဝါ-ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဌမံ-အလုံးစုံသော သတ္တာဟတို့၏ ရှေးဦးစွာ၊ ဝိဟရာမိ-နေတော်မူ၏၊ ဝါ-နေ တော်မူပြီ၊ (တကာလာပေက္ခဝတ္ထမာန်)၊ တဿ (ဝိဟာရဿ)-ထိုဆင်ခြင်၍ နေကြောင်းတရား၏၊ ပဒေသေန-အစိတ်အပိုင်းဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-နေတော်မူပြီ။]

[သုတ္တန်၌ ဤမျှသာပါသော်လည်း ထိုသုတ္တန်ဝယ်ရှိသော ပဒေသတို့ကို ချဲ့ ပြလို၍ ဒသဝိဓော ဟိအစရှိသော ပါဠိကို မိန့်၊] ဟိ-ချဲ့၊ ပဒေသောနာမ-ပဒေသ မည်သည်၊ ခန္ဓပဒေသော-ခန္ဓပဒေသလည်းကောင်း၊ ဝါ-ခန္ဓာတို့၏အစိတ်အပိုင်း လည်းကောင်း၊ ဟေ၊ ဓမ္မပဒေသော-ဓမ္မပဒေသလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကုသလာ အစ အရဏာအဆုံးရှိသော တိက်ဒုက်တို့၏ အစိတ်အပိုင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒသဝိဓော-၁၀ ပါးအပြားရှိ၏၊ တေသု-ထို ၁၀ ပါးသော ပဒေသတို့တွင်၊ သတ္တာ-သည်၊ မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တို့၏ ကြည်လင်ရာ မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ ပဉ္စက္ခန္ဓေ-ငါးပါးသော ခန္ဓာတို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-အကြွင်း မရှိသောအားဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇိ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ [ခန္ဓာငါးပါးဟူသည် အဘိဓမ္မာ တရားတော်တည်း၊ ဤခန္ဓာငါးပါးကို ဆင်ခြင်ရာဒေသကား မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင် တည်း၊ ထို့ကြောင့် မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်ကို အဘိဓမ္မာ၏ဒေသနိဒါန်းဟု ဆိုလိုသည်၊] ဣမံ တေမာသံ - ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းရာ ဤ ၃ လပတ်လုံး၊

မဟာဗောဓိနိဒါနော။ ။ “မဟာဗောဓိ”အရ ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ ဗောဓိပင်ကို ယူပါ၊ ဗုဒ္ဓတိ ဧတ္ထာတိ ဗောဓိ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူရာ ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်၊ မဟန္တော စ-ဘုရားဖြစ်ရာ အရပ်ဖြစ်သောကြောင့် မြတ်သည်လည်း ဟုတ်၏+သော+ဗောဓိစာတိ မဟာ ဗောဓိ၊ ထိုမဟာဗောဓိပင်သည် ခန္ဓာစသော အဘိဓမ္မာ၏ အခြေခံအစဖြစ်သော ဒေသနိဒါန်း တည်းဟု အရှင်တိဿဘူတိထေရ်က မိန့်ဆိုလိုသည်။ [တိဿဘူတိတ္ထေရောကို ဒဿေတုံ၊ ကထေသိတို့၌ စပ်။]

ပဒေသဝိဟာရသုတ္တန္တံ။ ။ ဤသုတ်သည် မဟာဝဂ္ဂသံယုတ် (၂) ဝိဟာရဝဂ်တွင် ပါဝင်၏၊ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သောတရားကို “ပဒေသ”ဟု ခေါ်၏၊ ပဒိဿတိ-အစိတ် အပိုင်း အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်၏၊ ဣတိ ပဒေသော၊ ဘုရားရှင်သည် ဘုရားဖြစ်တော်မူစ ပဌမအချိန်၌ မဟာဗောဓိပင်ဝယ် ခန္ဓာစသော တရားတို့ကို အကုန်အစဉ်သိမြင်၍ ထိုတရား တို့ကို ဆင်ခြင်တော်မူကာ နေတော်မူခဲ့၏၊ (ဤသုတ္တန်နှင့် စပ်သော) တစ်ပါးတည်း ကိန်း အောင်း၍ နေတော်မူရာ ၃ လအချိန်ကား ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် စသည်တို့၏ တစ်စိတ်သော ဝေဒနာကိုသာ ဆင်ခြင်၍ နေတော်မူသည်-ဟူလို။

ဝေဒနာက္ခန္ဓဝသေနေဝ-ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ဆင်ခြင်၍
နေတော်မူပြီ၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ-၌၊ မဟာဗောဓိမဏ္ဍေကို နောက်နောက်ပုဒ်များ၌
လိုက်စေ၊) ဒွါဒသာယတနာနိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌာရသ-ကုန်သော၊ ဓာတု
ယော-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-ပြီ၊ ကုမံ တေမာသံ-လုံး၊
ဓမ္မာယတနေ-၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဝေဒနာဝသေနေ-ဝေဒနာတည်းဟူသော ဓမ္မာယတန၏
အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ ဓမ္မဓာတုယဉ္ဇ-၌လည်း၊ ဝါ-တွင်လည်း၊ ဝေဒနာဝသေ
နေဝ-ဝေဒနာတည်းဟူသော ဓမ္မဓာတ်၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ (မဟာ
ဗောဓိမဏ္ဍေ)၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ သစ္စာနိ-တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-ပြီ၊
ကုမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဒုက္ခသစ္စေ-၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဝေဒနာဝသေနေဝ-ဝေဒနာတည်း
ဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ။

(မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) ဗာဝိသတိ-၂၂ ပါးသော၊ ကုန္တိယာနိ-တို့ကို၊ နိပ္ပဒေ
သေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-ပြီ၊ ကုမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဝေဒနာပဉ္စကကုန္တိယဝသေနေ-ဝေဒနာ
ငါးပါးအပေါင်းဖြစ်သော ကုန္တိတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ဝေဒနိန္ဒြေ ငါးပါးတို့၏ အစွမ်း
ဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) ဒွါဒသပဒိကံ-၁၂ ပါးသော အဗ္ဗိအစုရှိသော၊
ပစ္စယာကာရဝဋ်-အကြောင်းအကျိုးအားဖြင့် လည်တတ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၊
နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-ပြီ၊ ကုမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာဝသေ
နေဝ-ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ (မဟာဗောဓိ
မဏ္ဍေ)၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေ-တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-
ပြီ၊ ကုမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဝေဒနာသတိပဋ္ဌာနဝသေနေဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-
ပြီ။

(မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ဈာနာနိ-တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊
ပဋိဝိဇ္ဈိ-ပြီ၊ ကုမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဈာနဇေသု-ဈာန်အင်္ဂါ ၄ ပါးတို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊
ဝေဒနာဝသေနေဝ-ဝေဒနာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာ
သိ-ပြီ၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) နာမံ-နာမ်တရားကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-ပြီ၊
ကုမံ တေမာသံ-လုံး၊ တတ္ထ-ထိုနာမ်တရား၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဝေဒနာဝသေနေဝ-ဖြင့်
သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) ဓမ္မေ-ကုသလာအစ အရဏာအဆုံး
ရှိသော တိက်ဒုက်တရားတို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-ထိုးထွင်း၍သိတော်မူပြီ၊
ကုမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဝေဒနာတ္တိကဝသေနေဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-နေတော်မူ
ပြီ၊ ကုတိ-ဤကား အကျယ်တည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ထေရော-သည်၊ ပဒေသဝိဟာရ
သုတ္တန္တဝသေန-ပဒေသဝိဟာရသုတ္တန်၏အစွမ်းဖြင့်၊ အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာ၏၊
နိဒါနံ-မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်ဟူသော နိဒါန်းကို၊ ကထေသိ-ပြောဆိုပြီ။

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ဂါမဝါသီ-ရွာကျောင်း၌နေလေ့ရှိသော၊ သုမနဒေဝထွေ
 ရော-သုမနဒေဝထေရ်သည်။ [“သုမနဒေဝထေရ်”ဟု ဂဏ္ဍိ၌ ရှိ၏။] ဟေဋ္ဌာလောဟ
 ပါသာဒေ-ကြေးပြာသာဒ်၏ အောက်ထပ်၌၊ ဓမ္မ-အဋ္ဌကထာနှင့်တကွဖြစ်သော
 အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို၊ ပရိဝတ္ထေန္တော-အဖန်ဖန် လည်စေလေသော်၊ ဝါ-စာပြန်လ
 သော်၊ အယံ ပရဝါဒီ-ဤပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဗာဟာ-လက်မောင်းတို့ကို၊ ပဂ္ဂယု-
 မြှောက်ချီ၍၊ အရညေ-တော၌၊ ကန္တန္တော ဝိယ-ကိုးကွယ်ရာမဲ့၊ ငိုးကြွေးသူကဲ့သို့
 လည်းကောင်း၊ အသက္ခိကံ-သက်သေမရှိသော၊ အဗ္ဘု-တရားကို၊ ကရောန္တော ဝိယ
 စ-ပြုသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ-ဖြစ်နေ၏။) အဘိဓမ္မေ-၌၊ နိဒါနဿ-၏၊
 အတ္ထိဘာဝမ္ပ-ရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်း၊ န ဇာနာတိ-မသိပေ၊ ဣတိ-ဤသို့၊
 ဝတ္တာ-ပြောဆို၍၊ နိဒါနံ-ကို၊ ကထေန္တော-ပြောဆိုလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ-
 သို့၊ အာဟ-ပြောပြ၊ ကိ-အဘယ်သို့ ပြောသနည်း၊ ဧကံ သမယံ၊ပေ၊ အဗျာကတာ
 ဓမ္မာတိ-ဧကံ သမယံ၊ပေ၊အဗျာကတာ ဓမ္မာဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြ၊ [ဧကံ သမယံ-
 ၇ ဝါမြောက် ရောက်တော်မူရာအခါတစ်ပါး၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာဝတိံသေသု
 ဒေဝေသု-တာဝတိံသာနတ်ပြည်တို့၌၊ ပါရိစ္ဆတ္တကမူလေ-ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏
 အနီးအောက်၌၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသီလသယံ-ပဏ္ဍုကမ္မလာကျောက်နေရာ၌၊ ဝိဟရတိ-
 သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ တတြ-သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊
 တာဝတိံသာနံ-တာဝတိံသာဘုံ၌ စည်းဝေးရောက်လာကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-နတ်
 ဗြဟ္မာတို့အား၊ အဘိဓမ္မကထံ-အဘိဓမ္မာနှင့် စပ်သောတရားစကားကို၊ ကထေသိ-
 ဟောတော်မူပြီ၊ ကိ-အဘယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ကုသလာ ဓမ္မာ အကုသလာ
 ဓမ္မာ အဗျာကတာ ဓမ္မာတိ-ကုသလာ ဓမ္မာ အကုသလာ ဓမ္�ာ အဗျာကတာ
 ဓမ္မာ အစရှိသည်ဟူ၍၊ ကထေသိ-ဟောတော်မူပြီ။]

[အဋ္ဌကထာဆရာသည် နိဒါန်းမလိုဟု မိမိဝါဒကိုပြပြီး၍ မဏ္ဍလာရာမဝါသီ
 တိဿဘူတိထေရ်၊ ဂါမဝါသီသုမနဒေဝထေရ်တို့၏ အလိုအားဖြင့် နိဒါန်းရှိနိုင်

ဓမ္မံ ပရိဝတ္ထေန္တော။ ။[ဓမ္မံတိ သာဌကထံ ပါဠိ၊] အဋ္ဌကထာနှင့်တကွဖြစ်သော
 အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို စာပြန်သလို ပြန်နေစဉ် “ဓမ္မကထိက တံ သိနေရုံ ပရိက္ခိပန္တော
 ဝိယ”စသော ပရဝါဒီ၏ စောဒနာစကားရပ်သို့ ရောက်သောအခါ “အယံ ပရဝါဒီ ဗာဟာ
 ပဂ္ဂယု” စသော စကားကို ပြောလေသည်။

အရညေ ကန္တန္တော၊ပေ၊ကထေသိ။ ။အဘိဓမ္မာ၏နိဒါန်းကိုသိသော ငါတို့လို ကိုးကွယ်ရာ
 ရှိပါလျက် တောထဲ၌ ကိုးကွယ်ရာမဲ့ငိုကြွေးနေသူကဲ့သို့၊ နိဒါန်းရှိကြောင်းကို သက်သေပြနိုင်သော
 ငါတို့ရှိပါလျက် သက်သေမရှိဘဲ တရားတွေ့သူကဲ့သို့ အဘိဓမ္မာ၏ နိဒါန်းကို ရှာဖွေကာ နိဒါန်း
 ရှိမှန်းကို မသိရှာပလေ၊ “ဧကံ သမယံ၊ပေ၊ ကထေသိ”ကား အသင် ပရဝါဒီ ရှာဖွေအပ်သော
 နိဒါန်းပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။

ကြောင်းကို ပြပြီးလျှင် ဤကဲ့သို့ နိဒါန်းမျိုးကိုသာ ပြရမည်ဆိုသော် နိဒါန်း၂ မျိုး တောင် ရှိနိုင်သေး၏ဟု ပြလိုသောကြောင့် အညေသု ပနစသည်မိန့်၊] ပန-ဆက်၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ပန-အဖို့တစ်ပါးကို ဆိုအံ့”ဟုလည်း ပေးသည်။] အညေသု-ဤအဘိဓမ္မာမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ သုတ္တေသု-သုတ်တို့၌၊ ဧကမေဝ-တစ်ပါးသာ လျှင်ဖြစ်သော၊ နိဒါနံ-ဒေသနာနိဒါန်းသည်၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ အဘိဓမ္မေ-၌၊ အဓိဂမနိဒါနဉ္စ-အဓိဂမနိဒါန်းလည်းကောင်း၊ ဒေသနာနိဒါနဉ္စ-ဒေသနာနိဒါန်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ-ဤသို့) ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ နိဒါနာနိ-နိဒါန်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တတ္ထ-ထိုနိဒါန်း ၂ ပါးတို့တွင်၊ အဓိဂမနိဒါနံ-အဓိဂမနိဒါန်းကို၊ ဒီပင်္ကရဒသဗလတော-ဒီပင်္ကရမြတ်စွာဘုရားမှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ယာဝ ဗောဓိပလ္လင်္ကာ-မဟာဗောဓိပလ္လင်တိုင်အောင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ ဒေသနာနိဒါနံ-ဒေသနာနိဒါန်းကို၊ (ဒီပင်္ကရဒသဗလတော-မှ၊ ပဌာယ-၍) ယာဝ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနာ-ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ်တိုင်အောင်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။)

အဓိဂမနိဒါနံ။ ။အဘိဓမ္မာတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို “အဓိဂမ”ဟု ခေါ်၏။ “ဧတေန-ဤဉာဏ်တော်ဖြင့်+အဓိဂစ္ဆတိ-အဘိဓမ္မာကို ထိုးထွင်း၍ သိရ၏၊ ဣတိ အဓိဂမော”ဟု ပြ၊ ထိုဉာဏ်တော်၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်သော ပါရမီ၊ စာဂ၊ စရိယတို့ကို “အဓိဂမနိဒါန်း”ဟု ခေါ်၏။ “နိဒေတိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို (ရှေ့-ယူတော့ဟု) အပ်နှင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ နိဒါနံ၊ အဓိဂမဿ+နိဒါနံ အဓိဂမနိဒါနံ”ဟု ပြ။ [အဋ္ဌကထာ၌ “အဓိဂမနိဒါနံ ၊ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟူသောစကားသည် အဓိဂမနိဒါန်း၏ အရကောက်ကို ပြသောစကား မဟုတ်၊ အဓိဂမနိဒါန်းကို ဆည်းပူးရာကာလကို ပြသော စကားတည်း။]

ဒေသနာနိဒါနံ။ ။အဘိဓမ္မာတရားကို ဟောတော်မူရခြင်း၏ အကြောင်းသည် ဒေသနာနိဒါန်း မည်၏၊ ထိုနိဒါန်းကား ပါရမီ စာဂ စရိယနှင့် ဒေသ ကာလ ဒေသက ပရိသတ်တို့တည်း၊ မှန်၏၊ ပါရမီ၊ စာဂ၊ စရိယ တို့ကို အရင်းခံ၍ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော် ဖြစ်ပေါ်ရ၏၊ တာဝတိံသာစသော ဒေသ ကာလ ပရိသတ်ရှိမှလည်း အဘိဓမ္မာဒေသနာတော် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်၊ အဋ္ဌကထာ၌ “ယာဝ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနာ”ဟူသော စကားဝယ် အဘိဓမ္မာဒေသနာကိုပင် “ဓမ္မစက္ကပဝတ္တန”ဟု ဆိုကြောင်း အနုဋီကာ မိန့်သည်။ [အခြားတစ်နည်းလည်း မိန့်သေး၏၊] မဇ္ဈိကာ၌ကား “ဒေသနာနိဒါနဉ္စာတိ ဧတ္ထစ ပါရမီအာဒယောစ၊ ဒေသကာလာဒိစ၊ ယာဝ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနာတိ ဝုတ္တတ္ထ၊ အနုဋီကာကာရေန ပန ဒေသကာလာဒိယေဝ ဒေသနာနိဒါနံ ဝုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်။

- [ဆောင်] ၁။ သဗ္ဗညုတံ၊ ထိပ်ဆုံးဉာဏ်ကို၊ ခေါ်ရန်မှန်လှ၊ အဓိဂမတည်း၊ ထိုဓိဂမ၊ ရဖို့ရွယ်ရည်၊ ပါရမီနှင့်၊ တစ်လီစာဂ၊ စရိယ၊ ဓိဂမနိဒါန်းတုံး။
- ၂။ အဘိဓမ္မာ၊ ဒေသနာ၏၊ ဟောရာကြောင်းမှီ၊ အလီလီဟု၊ ပါရမီစာဂ၊ စရိယနှင့်၊ ဒေသ ကာလာ၊ စသည်မှာ၊ ဒေသနာနိဒါန်းဖွဲ့။

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဥဘယနိဒါနသမ္ပန္နဿ-၂ ပါးစုံသောနိဒါန်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ အဿ အဘိဓမ္မဿ-ဤအဘိဓမ္မာ၏၊ နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ-နိဒါန်း၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ တာဝ-ဝိသဇ္ဇနမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဣဒံ ပဉ္စကမ္မံ-ဤပြဿနာမေးမှုကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - သိထိုက်၏၊ (ကိံ - အဘယ်သို့ သိထိုက်သနည်း၊) အယံ အဘိဓမ္မာနာမ-ဤအဘိဓမ္မာပါဠိတော်မည်သည်ကို၊ ကေန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဘာဝိတော-စ၍ ဖြစ်စေအပ်သနည်း၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ပရိပါစိတော-ရင့်ကျက်စေအပ်သနည်း၊ ဝါ-ဆည်းပူးအပ်သနည်း၊ ကတ္ထ-၌၊ အဓိဂတော-ရအပ်သနည်း၊ ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ အဓိဂတော-နည်း၊ ကေန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဓိဂတော-နည်း၊ ကတ္ထ-၌၊ ဝိစိတော-ဆင်ခြင်စိစစ်တော်မူအပ်သနည်း၊ ကဒါ-၌၊ ဝိစိတော-နည်း၊ ကေန-သည်၊ ဝိစိတော-နည်း၊ ကတ္ထ-၌၊ ဒေသိတော-ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ ဒေသိတော-နည်း၊ ကိမတ္ထံ-အကယ်အကျိုးငှာ၊ ဒေသိတော-နည်း၊ ကေဟိ-အဘယ်သူတို့သည်၊ ပဋိဂ္ဂဟိတော-နာခံအပ်သနည်း၊ ကေ-အဘယ်သူတို့သည်၊ သိက္ခန္တိ-ကျင့်ဆဲဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ကေ-တို့သည်၊ သိက္ခိတသိက္ခာ-ကျင့်အပ်ပြီးသော သိက္ခာရှိကုန်သနည်း၊ ကေ-တို့သည်၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားကုန်သနည်း၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ ဝစနံ-စကားနည်း၊ ကေန-အဘယ်သူသည်၊ အာဘတော-ဆောင်ယူမှတ်သားအပ်ခဲ့သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဣဒံ ပဉ္စကမ္မံ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၏။)

ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ တဩ-ထိုပြဿနာမေးမှု၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေတည်း၊ ကေန ပဘာဝိတောတိ-ကေန ပဘာဝိတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေကား၊ ဗောဓိအဘိနိဟာရသဒ္ဓါယ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်ကြောင်းဖြစ်သောသဒ္ဓါသည်၊ ပဘာဝိတော-စ၍ဖြစ်စေတော်မူအပ်ပြီ၊ ကတ္ထ ပရိပါစိတောတိ-ကတ္ထ ပရိပါစိတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေကား၊ အမုဆက္ကေသု-အခွဲအားဖြင့် ၆ ခုအပေါင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဇာတကသတေသု-ဇာတ်အရာတို့၌၊ (တစ်နည်း) အမုဆက္ကေသု ဇာတကသတေသု-ငါးရာငါးဆယ်သော ဇာတ်တို့၌၊ ပရိပါစိတော-ရင့်ကျက်စေတော်မူအပ်ပြီ၊ ကတ္ထ အဓိဂတောတိ-

အမုဆက္ကေသု ဇာတကသတေသု။ ။ “အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ဟောနိုင်ဖို့ရာ ဘယ်မျှလောက်သော ဘဝတို့၌ ပါရမီဖြည့်ခဲ့ရသနည်း”ဟူသော အမေး၌ “ငါးရာငါးဆယ်သော ဇာတ် (ဘဝ)တို့၌ ဖြည့်ခဲ့ရသည်”ဟု ဖြေဆိုခြင်းသည် ထိုငါးရာငါးဆယ်ကို အကြောင်းဝတ္ထုပေါ်လာ၍ ဘုရားဟောတော်မူထားခြင်းကြောင့်တည်း၊ အမှန်အားဖြင့် ၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာ တစ်သိန်းအတွင်းဝယ် မရေတွက်နိုင်အောင်သောဘဝတို့၌ ဖြည့်တော်မူခဲ့ရသည်။ [အခြားဇာတ်တော်များအတွက် အကြောင်းဝတ္ထုမပေါ်ခြင်းကြောင့် ဟောတော်မမူဘဲ ထားခဲ့ရသည်။-အနုဋီကာ။]

ကတ္ထ အဓိဂတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဗောဓိမူလေ-ဗောဓိပင်၏ အနီးအောက်၌၊ အဓိဂတော-ရတော်မူအပ်ပြီ၊ ကဒါ အဓိဂတောတိ-ကဒါ အဓိဂတောဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဝိသာခါပုဏ္ဏမာသိယံ-ဝိသာခါနက္ခတ် နှင့် စန်းယှဉ်သော ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ အဓိဂတော-ပြီ၊ ကေန အဓိဂတောတိ-ကေန အဓိဂတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေန-သဗ္ဗညု ဘုရားရှင်သည်၊ အဓိဂတော-ပြီ၊ ကတ္ထ ဝိစိတောတိ-ကတ္ထ ဝိစိတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဗောဓိမဏ္ဍေ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ ဝိစိတော-ဆင်ခြင် စိစစ် တော်မူအပ်ပြီ၊ ကဒါ ဝိစိတောတိ-ကဒါ ဝိစိတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ရတနာယရသတ္တာဟေ-ရတနာယရသတ္တာဟ၌၊ ဝိစိတော-ပြီ၊ ကေန ဝိစိ တောတိ-ကေန ဝိစိတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေန- သည်၊ ဝိစိတော-ပြီ။ . . . ကတ္ထ ဒေသိတောတိ-ကတ္ထ ဒေသိတောဟူသော ပြဿနာ ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ တာဝတိံသေသု ဒေဝေသု-တာဝတိံသာနတ်ပြည်တို့၌၊ ဒေသိ တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ကဿတ္တာယ ဒေသိတောတိ-ကဿတ္တာယ ဒေသိ တောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဒေဝတာနံ-နတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ အတ္တာယ- အကျိုးငှာ၊ ဒေသိတော-ပြီ၊ ကိမတ္ထံ ဒေသိတောတိ-ကိမတ္ထံ ဒေသိတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ စတုရောယနိတ္ထရတ္ထံ-၄ ပါးသော ဩယမှ ထုတ်ဆောင် ခြင်းအကျိုးငှာ၊ [စတုရောယနိတ္ထရတ္ထံ ရှိလျှင် ကောင်း၏၊] ဒေသိတော-ပြီ၊ ကေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတောတိ-ကေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတောဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဒေဝေဟိ-နတ်ဗြဟ္မာတို့ သည်၊ ပရိဂ္ဂဟိတော-နာခံအပ်ပြီ၊ ကေ သိက္ခန္တိတိ-ကေ သိက္ခန္တိဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ သေက္ခာ စ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း ကောင်း၊ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏာ စ-ကလျာဏပုထုဇဉ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သိက္ခန္တိ- ကျင့်ဆဲဖြစ်ကုန်၏။

ကေ သိက္ခိတသိက္ခာတိ-ကေ သိက္ခိတသိက္ခာဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ- ကား၊ ဒီဏသာသဝါ-ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိကုန်သော၊ အရဟန္တာ-ရဟန္တာ တို့သည်၊ သိက္ခိတသိက္ခာ-ကျင့်အပ်ပြီးသော သိက္ခာရှိကုန်၏၊ ကေ ဓာရေန္တိတိ- ကေ ဓာရေန္တိဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ယေသံ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ (ဟဒယေ-စိတ်နှလုံး၌) ဝတ္ထန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဓာရေန္တိ- ဆောင်ရွက်မှတ်သားကြကုန်၏၊ ကဿ ဝစနန္တိ-ကဿ ဝစနံဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ အရဟတော-ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ သ-မဖောက်မပြန် အလုံးစုံသောတရားတို့ကို ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူပြီးသော၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝစနံ-စကားတော်တည်း၊ ကေနာဘတောတိ- ကေနာဘတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေကား၊ အာစရိယပရမ္မရာယ-

ဆရာအဆက်ဆက်သည်။ အာဘတော-ပြီ၊ ဟိ-မှန် (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ အယံ-
ဤအဘိဓမ္မာကို၊ [အာဘတော၌စပ်၊] သာရိပုတ္တတ္ထေရော-သာရိပုတ္တရာထေရ်
လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ရေဝတော-ရေဝတထေရ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံမာဒိ-ဤသို့
အစရှိကုန်သောထေရ်တို့သည်။ ယာဝတတိယသင်္ဂီတိကာလာ-တတိယသံဂါယနာ
တင်ရာ ကာလတိုင်အောင်၊ အာဘတော-ဆောင်ယူအပ်ပြီ၊ တတော-ထိုတတိယ
သံဂါယနာ တင်ရာအခါမှ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌၊ တေသံယေဝ-
ထိုထေရ်တို့၏ပင်၊ သိဿာနုသိဿဟိ-တပည့်၊ တပည့်၏ တပည့်တို့သည်။
(အာဘတော-ဆောင်ယူအပ်ပြီ) ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ တာဝ-သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ရှေးဦးစွာ၊
ဇမ္ဗုဒီပတလေ-ဇမ္ဗုဒီပအပြင်၌၊ အာစရိယပရမ္ပရာယ-ဆရာအဆက်ဆက်သည်။
အာဘတော-ဆောင်ယူအပ်ပြီ။ ... ဣမံ ပန ဒီပံ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ကား၊
[အာဘတော၌စပ်၊] တတော ဇမ္ဗုဒီပါ-ထိုဇမ္ဗုဒီပမှ၊ မဟိန္ဒော-မဟိန္ဒထေရ်လည်း
ကောင်း၊ ဣဋ္ဌိယော-ဣဋ္ဌိယထေရ်လည်းကောင်း၊ ဥဋ္ဌိယော-ဥဋ္ဌိယထေရ်လည်း
ကောင်း၊ သမ္ဗလော-သမ္ဗလထေရ်လည်းကောင်း၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ပဏ္ဍိတော-
ပညာရှိသော၊ ဘဒ္ဒနာမောစ-ဘဒ္ဒနာမ အမည်ရှိသောထေရ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-
သို့) မဟာပညာ-ကြီးသောပညာရှိကုန်သော၊ ဧတေ နာဂါ-ဤရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်
တို့သည်၊ ဣဓ-ဤသီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဂတာ-ကြွလာတော်မူကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-
ဤသို့၊ (ဝုတ္တေဟိ-ပရိဝါပါဠိတော်၌ ဆိုအပ်ကုန်သော) ဣမေဟိ မဟာနာဂေဟိ-
ဤရဟန္တာကြီးတို့သည်၊ အာဘတော-ဆောင်ယူအပ်ပြီ၊ တတော-ထိုရဟန္တာကြီး
တို့မှ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌၊ တေသံယေဝ-ထိုရဟန္တာကြီးတို့
၏ပင်၊ သိဿာနုသိဿသင်္ခါတာယ-တပည့်၊ တပည့်၏ တပည့်ဟု ဆိုအပ်သော၊
အာစရိယပရမ္ပရာယ-ဆရာအဆက်ဆက်သည်။ ယာဝဇ္ဇတနကာလာ-ယနေ့
ကာလတိုင်အောင်၊ အာဘတော-ဆောင်ယူ မှတ်သားအပ်ပြီ။

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အာဘတဿ-ဆောင်ယူအပ်ပြီးသော၊ ဧဿ-ဤအဘိ
ဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ (အနုပုဗ္ဗိကထာ၌ စပ်၊) ဒီပင်္ကရဒသဗလတော-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာ
ဘုရားမှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ယာဝ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကာ-မဟာဗောဓိပလ္လင်တိုင်အောင်၊
ယံတံ အဓိဂမနိဒါနံ-အကြင် အဓိဂမနိဒါနံကိုလည်းကောင်း၊ (ဒီပင်္ကရဒသဗလ
တော-မှ၊ ပဌာယ-၍) ယာဝ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနာ-ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ်တိုင်အောင်၊
ယံတံ ဒေသနာနိဒါနဉ္စ-အကြင်ဒေသနာနိဒါနံကိုလည်းကောင်း၊ (မယာ-ငါသည်၊)
ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ၊ တဿ-ထိုအဓိဂမနိဒါနံ၊ ဒေသနာနိဒါနံ၏၊ အာဝိ
ဘာဝတ္ထံ-ထင်စွာဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော၊ အနုပုဗ္ဗိကထာ-
အစဉ်အတိုင်းသော တရားစကားကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏။



သုမေကေယာအဖွင့်

ကိရ-ချဲ့၊ ကူတော-ဘုရားငါးဆူ ပွင့်တော်မူရာ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ၊ ကပ္ပသတ သဟဿာမိကာနံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်း အလွန်ရှိကုန်သော၊ စတုန္တံ အသင်္ချေယျာနံ- ၄ အသင်္ချေတို့၏၊ မတ္ထကေ-အထက်၌၊ အမရဝတီ နာမ-အမရဝတီမည်သော၊ နဂရံ-မြို့တော်သည်၊ အဟောသိ-ရှိခဲ့ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုအမရဝတီမြို့တော်၌၊ မာတိ တောစ-အမိဘက်မှလည်းကောင်း၊ ပိတိတောစ-အဘဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဥဘ တော-မိမျိုး ဘမျိုး ၂ ဖက်မှ၊ သုဇာတော-ကောင်းစွာဖြစ်သော၊ ဝါ-ကောင်းသော ဇာတ်ရှိသော၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော-သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိသော၊ သတ္တမာ-၇ ဆက်တို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ယာဝ ကုလပရိဝဋ္ဌာ-အမျိုးတို့၏ အစဉ်အဆက်တိုင်အောင်၊ (တစ်နည်း) ယာဝ သတ္တမာ ကုလပရိဝဋ္ဌာ-ဆွေ ၇ဆက် မျိုး ၇ ဆက်တိုင်အောင်၊ ဇာတိဝါဒေန-ဇာတ်နှင့်စပ်သော စကားကြောင့်၊ အက္ခိ

ဥဘတော ၊ပေ၊ ပိတိတောစ။ ။“ဥဘတော သုဇာတော”ဟူသာ ဆိုလျှင် မည်သည့် ၂ ဖွဲ့မှန်း မသိနိုင်၊ သုဇာတသဒ္ဓါကလည်း “သုဇာတော စာရဒဿနော”စသော ပါဠိရပ်တို့၌ အရပ်အမောင်း၏ ကောင်းခြင်းကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် မိဘက် ဘဘက် ၂ ဖက်ကို “ဥဘတော”ဟု သိစေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် သုဇာတဖြစ်ကြောင်း ကို ထင်ရှားစေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း “မာတိတော စ ပိတိတော စ”ဟု ဆက်၍ မိန့်ရသည်။

သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော။ ။ဂဗ္ဘံ ဂဏှာတိ ဓာရေတိတိ ဂဟဏီ-ကိုယ်ဝန်ကို ယူတတ် သော အမိဝမ်းတိုက် (သားအိမ်)၊ သံသုဒ္ဓါ+ဂဟဏီ ယဿာတိ သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော-စင်ကြယ် သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိသူ၊ စင်ကြယ်ဟူသည် အခြားယောက်ျားတို့ သွားလာမှု၏မရှိခြင်းတည်း၊ [သံသုဒ္ဓါတိ အနုညပုရိသသာဓာရဏာတိ အတ္ထော။-သီလက္ခနီ-သစ်။] သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော ဟူသောပါဌ်ဖြင့် မာတိတော ပိတိတောအရ မွေးစားသောမိဘ မဟုတ်၊ အမိရင်း အဘရင်း ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။

ယာဝ ၊ပေ၊ ပရိဝဋ္ဌာ။ ။ပရိဝဋ္ဌတိ-အဆက်ဆက် လည်တတ်၏၊ ကူတိ ပရိဝဋ္ဌော၊ ဆွေ ၇ ဆက် မျိုး ၇ ဆက်တိုင်အောင် လည်တတ်သည်-ဟူလို၊ ယာဝနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် အပါဒါန်မှည့်၍ ပဉ္စမိဝိဘတ် သက်ရသည်၊ ဤပုဒ်ကို သံသုဒ္ဓဂဟဏီကောနှင့်လည်း တွဲနိုင်၏၊ ဆွေ ၇ ဆက် မျိုး ၇ ဆက်တိုင်အောင် စင်ကြယ်သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိသည်-ဟူလို၊ နောက်၌ လာမည့် အက္ခိတ္ထော အနုပက္ကဋ္ဌော ဇာတိဝါဒေနနှင့်လည်း တွဲနိုင်သည်၊ ကာကောလောကန နည်းတည်း။ [ဧဝံ ယာဝ သတ္တမော ပုရိသော၊ တာဝ သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော၊ အထ ဝါ အက္ခိတ္ထော အနုပက္ကဋ္ဌော ဇာတိဝါဒေနာတိ။-သီလက္ခနီ သောဏဒဏ္ဍာသုတ္တ အဋ္ဌကထာ။]

အက္ခိတ္ထော ၊ပေ၊ ဇာတိဝါဒေန။ ။အက္ခိတ္ထောကို “အပနေထ ဧတံ၊ ကိ ဣမိနာတိ ဧဝံ အက္ခိတ္ထော”ဟုလည်းကောင်း၊ “န အတ္ထောသံဝါ နိန္ဒံဝါ လဒ္ဓပုဗ္ဗော”ဟုလည်းကောင်း ထို အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ဇာတိဝါဒေနကား အက္ခိတ္ထအနုပက္ကဋ္ဌ၏ အကြောင်းတည်း၊ အမျိုးဇာတ်နှင့်

တ္ထော-ပယ်လည်း မပယ်အပ်သော၊ ဝါ-အပယ်လည်း မခံရသော၊ အနုပတ္တုဋ္ဌော-ဆဲလည်း မဆဲအပ်သော၊ ဝါ-အဆဲလည်း မခံရသော၊ အဘိရူပေါ-သူတစ်ပါးထက် လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသော၊ ဝါ-အလွန်အဆင်းလှသော၊ ဒဿနီယော-ကြည့်ရှုအပ် ကြည့်ရှုထိုက်သော၊ ဝါ-ရှုချင်စဖွယ် တင့်တယ်သော၊ ပါသာဒိကော-စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ (အလွန်ကြည်ညိုစရာကောင်းသော) ပရမာယ-လွန်မြတ်သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ-အဆင်း၏ ကောင်းသည်၏အဖြစ်နှင့်၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ-လှပသော အဆင်း၊ ကောင်းသော ကိုယ်လုံး ကိုယ်ပေါက်နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသော၊ သုမေဓောနာမ-သုမေဓေမည်သော၊ ပြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏားသည်၊ ပဋိဝသတိ-နေ၏။

သော-ထိုသုမေဓာသတို့သားသည်၊ အည-အတတ်သင်ခြင်းမှ တစ်ပါးသော၊ ကမ္မ-အလုပ်ကို၊ အကတ္တာ-မလုပ်မူ၍၊ ပြာဟ္မဏသိပ္ပမေဝ-ပြာဟ္မဏတို့၏အတတ်ကိုသာ၊ ဥဂ္ဂဏှိ-သင်ယူပြီ၊ [“ဝေဒ ၃ ပုံဟူသော အတတ်ကိုသာ သင်ယူသည်”-ဟူလို၊] တဿ - ထိုသုမေဓာသတို့သား၏၊ ဒဟရကာလေယေဝ - ငယ်ရွယ်သူ၏

စပ်သော စကားကြောင့် မင်္ဂလာကိစ္စတို့၌ အပယ်လည်း မခံခဲ့ရ၊ တစ်ယောက်တစ်ခွန်း စကားများကြရာဝယ် အမျိုးဇာတ်နှင့် စပ်၍ “ဟဲ့ စက္ကာလမျိုး” စသည်ဖြင့် အဆဲလည်း မခံခဲ့ရ-ဟူလို၊ [ဇာတိဝါဒေနတိ ဣဒံ ဟေတုမ္ပိ ကရဏဝစနံ-သီလကွန်ဋီကာသစ်...အကိစ္စော၌ ခိပဓာတ် တပစ္စည်း၊ “ခိပိယိတ္တာတိ ခိတ္တော၊ န+ခိတ္တော အကိစ္စော”ဟု ပြု၊ အနုပတ္တုဋ္ဌော၌ ဥပ ရှေးရှိသော ကုသဓာတ်၊ ကုသ အတ္တောသေ၊ ဥပတ္တောသီယိတ္တာတိ ဥပတ္တုဋ္ဌော၊ န+ဥပတ္တုဋ္ဌော အနုပတ္တုဋ္ဌော။]

အဘိရူပေါ ၊ပေ၊ ပါသာဒိကော။ ။အညေဟိ မနုဿေဟိ အဘိရူပေါ အဓိကရူပေါ၊ “အဓိကံ+ရူပံ+ယဿာတိ အဓိကရူပေါ”ဟု ပြု၊ ဒီဝသံပိ ပဿန္တာနံ အတိတ္ထိကရဏတော ဒဿနယောဂေါ-တစ်နေ့လုံး ကြည့်ရသော်လည်း အားမရနိုင်လောက်အောင် ရှုချင်ဖွယ်ကို ဆောင်သည်-ဟူလို၊ “ပဿီယတေတိ ဒဿနီယော”ဟု ပြု၊ အနီယပစ္စည်း အရဟ အနက်၌ သက်၊ အချို့ကား “ဒဿနံ အရဟတီတိ ဒဿနီယော၊ အရဟတိတဒ္ဓိတံ၊ ဣယ ပစ္စည်း”ဟု ဆိုကြ၏၊ ဒဿနေနေဝ စိတ္တပသာဒဇနနတော ပါသာဒိကော-မြင်ရုံဖြင့် စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ “ပဿာဒံ ဇနေတီတိ ပါသာဒိကော”ဟု ပြု။

ပရမာယ ၊ပေ၊ တာယ။ ။“ပေါက္ခရံ ပဒုမေ ဒေဟေ၊ ဝဇ္ဇတဏှာမုခေဝိစ၊ သုန္နရတ္တေ စ သလိသေ၊ မာတင်္ဂကရကောဋိယံ”ဟူသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ပေါက္ခရသဒ္ဓါသည် သုန္နရတ္တအနက်ကို ဟော၏၊ ဝဏ္ဏဿ-အဆင်း၏၊ ပေါက္ခရတာ-ကောင်းသည်၏အဖြစ်တည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-ဖြစ်၊ (တစ်နည်း) သရီရအနက်ဟောဟု ယူ၍ “ဝဏ္ဏဉ္စ+ပေါက္ခရဉ္စ ဝဏ္ဏပေါက္ခရာနိ၊ တေသံ+ဘာဝေါ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-အဆင်းကိုယ်တို့၏အဖြစ်”ဟုလည်း သီလကွန် သောဏဒဏှသုတ်အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ “လှသောအဆင်း၊ ကောင်းသော လက်ခြေ စသော ကိုယ်၏ ပြည့်စုံခြင်း”-ဟူလို။

အခါ၌ပင်၊ ဝါ-ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင်၊ မာတာပိတရော-မိဘတို့သည်၊ ကာလံ-သေခြင်းကို၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုသုမေဓာသတို့သား၏၊ ရာသိဝဗ္ဗကော-ဥစ္စာစုကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ အမစ္စော-ထိုထိုကိစ္စ၌ တကွဖြစ်သောကိုယ်စားလှယ်သည်၊ အာယပေါတ္တကံ-အတိုးအပွားတို့ကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော စာရင်းစာအုပ်ကို၊ အာဟရိတ္တာ-ဆောင်ယူ၍၊ သုဝဏ္ဏရဇတမဏိမုတ္တာဒိ ပူရိတေ-ရွှေ၊ ငွေ၊ ပတ္တမြား၊ ပုလဲအစရှိသောရတနာတို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ဂဗ္ဘေတိုက်ခန်းတို့ကို၊ ဝိဝရိတ္တာ-ဖွင့်၍၊ ကုမာရ-အရှင်သား၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဥစ္စာသည်၊ တေ-အရှင်သား၏၊ မာတုသန္တကံ-အမိ၏ဥစ္စာပါတည်း၊ ဝါ-အမိဘက်က ဥစ္စာပါတည်း၊ ဧတ္တကံ-သည်၊ ပိတုသန္တကံ-အဘ၏ဥစ္စာပါတည်း၊ ဝါ-အဘဘက်က ဥစ္စာပါတည်း၊ ဧတ္တကာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဥစ္စာတို့သည်၊ အယျကပယျကာနံ- အဖိုး အဘေးတို့၏၊ သန္တကာ- ဥစ္စာတို့ပါတည်း၊ [အယျက ပယျကာနံ၌ ပသည် ပရအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “ပေယျက”ဟု မရှိရ၊ အာစရိယပါစရိယော၌ ပကဲ့သို့တည်း၊] ဣတိ-သို့၊ သတ္တမာ-၇ ဆက်တို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ယာဝ ကုလပရိဝဋ္ဌာ-အမျိုးတို့၏ အစဉ်အဆက်တိုင်အောင်၊ ဓနံ- ဥစ္စာတွေကို၊ အာစိက္ခိတ္တာ- ပြောပြ၍၊ ဧတံ- ဤဥစ္စာတွေကို၊ ပဋိပဇ္ဇာဟိ-

အမစ္စော။ ။သဟအနက်ဟော အမာနိပါတ်ပုဒ် ဝသတိအနက်၌ တျက်ပစ္စည်းသက်၊ အနုဗန်ချေပြီးလျှင် “အမာတျ”ဟု သက္ကတရှိ၏၊ ပါဠိ၌ တျကို စပြု ဒွေဘော်လာ၍ “အမစ္စ”ဟု ဖြစ်ရသည်၊ [အမာ-ထိုထိုကိစ္စ၌ အတူတကွ+ဝသတိ-နေတတ်၏+ဣတိ-ကြောင့်၊ အမစ္စော-မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ ရှင်ဘုရင်၏အမတ်ကိုသာ အမစ္စခေါ်သည် မဟုတ်၊ ထိုထိုအလုပ်ကိစ္စ၌ တကွဖြစ်သော အတွင်းလူယုံတော် ကိုယ်စားလှယ်ကိုလည်း “အမစ္စ”ဟု ခေါ်နိုင်သည်။]

အာယပေါတ္တကံ။ ။အာယ၌ အာပုဗ္ဗ+ဣဓာတ်+အပစ္စည်းတည်း၊ အာယတိ-ဝင်လာတတ်၏၊ ဣတိ အာယော-အတိုးအပွားအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ လယ်စုယာစုအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း ဝင်လာတတ်သော ဥစ္စာဟူသမျှကို “အာယ”ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုအတိုးအပွားတို့ကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော စာရင်းစာအုပ်သည် “အာယပေါတ္တကံ” မည်၏။

ယာဝ ကုလပရိဝဋ္ဌာ။ ။ယာဝသည် အဘိဝိမိအပါဒါနိန် မရိယာဒအပါဒါနိန် ၂ မျိုးကို ထွန်းပြ၏၊ မရိယာဒအပါဒါနိန်ဆိုလျှင် ၇ ဆက်မြောက်ဆွေမျိုးက အပြင်သို့ ရောက်နေစရာရှိ၏၊ ဥပမာ-“ယာဝပဗ္ဗတာ ခေတ္တံ-တောင်တိုင်အောင် လယ်တောတည်၏”ဟူရာ၌ ပဗ္ဗတသည် လယ်တောကို ပိုင်းခြားသော မရိယာဒဖြစ်၍ လယ်တောပြင်ဘက် ရောက်နေသကဲ့သို့တည်း၊ အဘိဝိမိအပါဒါနိကား မိမိအပေါ်သို့ ပြန်စေသည်၊ ဤ၌လည်း ၇ ဆက်မြောက် ဆွေမျိုးကို လွှမ်း၍ သွားသောကြောင့် ယာဝသည် အဘိဝိမိအပါဒါနိန်ကို ထွန်းပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးနိဿယများ၌ “သတ္တမာ သတ္တမံ-သော၊ ကုလပရိဝဋ္ဌာ ကုလပရိဝဋ္ဌံ-ကို၊ ယာဝအန္တော ကတွာ-အတွင်းပြု၍”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ပေးကြသည်။

သိမ်းပိုက်ပါလော၊ ကူတိ-သို့၊ အာဟ-ပြောပြ။ [ပဋိပဇ္ဇာဟိန္ဒ ပဒေသာတံသည် ပတိ ဥပသာရ ရှေးရှိသောကြောင့် ပဋိဂ္ဂဟဏအနက်ကို ဟော၏။]

သုမေဓပဏ္ဍိတော-သုမေဓသုခမိန်သည်၊ စိန္တေသိ-စဉ်းစားပြီး၊ (ကိ-အဘယ် သို့ စဉ်းစားသနည်း၊) ကုမံ ခနံ-ဤဥစ္စာတွေကို၊ သံဟရိတွာ-စုဆောင်း၍၊ မယု-ငါ၏၊ ပိတုပိတာမဟာဒယော-အဘအဘိုးအစရှိသူတို့သည်၊ ပရလောက-နောက် လောကသို့၊ ဝါ-တမလွန်ဘဝသို့၊ ဂစ္ဆန္တာ-သွားကုန်လသော်၊ ဧကကဟာပဏမ္ပိ-တစ်အသပြာကိုလည်း၊ ဝါ-တစ်ကျပ်မျှကိုလည်း၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ န ဂတာ-မသွား နိုင်ကြကုန်၊ မယာ ပန-ငါသည်ကား၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဂမနကာရဏံ-သွားခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ကာတု-ပြုခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ကူတိ-ဤသို့ စဉ်းစားပြီး၊ ကူတိ-ဤသို့ စဉ်းစားပြီး၍၊ (ကူတိတစ်လုံး ကျေ၊) သော-ထိုသုမေဓသုခမိန်သည်၊ ရညော-မင်းအား၊ အာရောစေတွာ-သံတော်ဦးတင်၍၊ (မိမိဥစ္စာတွေကို စွန့်ကြဲ ပေးကမ်း လှူဒါန်းလိုကြောင်းကို သံတော်ဦးတင်၍၊) နဂရေ-နေပြည်တော်၌၊ ဘေရိ-စည်ကို၊ စရာပေတွာ-လှည့်လည်စေ၍၊ [ကန္တာ ပစရန္တိကဲ့သို့ စည်သမား တို့၏ လှည့်လည်ခြင်းကို “ဘေရိ စရာပေတွာ” ဟု ဌာနပုစာရအားဖြင့် ဆိုသည်၊] မဟာဇနဿ-များစွာသော လူအပေါင်းအား၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒတွာ-ပေးလှူပြီး၍၊ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ-ရသေ့တို့၏ ပဗ္ဗဇ္ဇာသို့၊ ပဗ္ဗဇိ-ကပ်ရောက်ပြီး၊ [တာပသဟူသော သဒ္ဓါဖြင့် သမဏပဗ္ဗဇ္ဇာကို ကန့်သည်။]

ပန-ဆက်၊ ကုမသ္မိံ ဌာနေ-ဤအရာ၌၊ သုမေဓကော-သုမေဓကောကို၊ ဝါ-ဘုရားလောင်းသုမေဓ၏ အကြောင်းအရာကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော တရား စကားကို၊ (ဓမ္မကထိကေန-ဓမ္မကထိကသည်၊) (တစ်နည်း၊ အာစရိယေန-စာချ ဆရာသည်၊) ကထေတဗ္ဗော-ပြောဟောထိုက်၏၊ [“သုမေဓကော ကထေတဗ္ဗော” ဟု အခြေခံစကားပျိုးကို ပြုပြီး၍ ထိုစကားကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ဝုတ္တ ဂ္ဌေတံ” စသည်မိန့်၊] အခြားနေရာများ၌ “ဝုတ္တဂ္ဌေတံ” ဟု လာလျှင် သာဓကဝါကျ ဖြစ်၍ ဟိသည် ဒဋ္ဌိကရဏဇောတကတည်း၊ ဤနေရာ၌ကား ဝိတ္ထာရဇောတက သာ ဖြစ်သည်၊] ဟိ-ချေ၊ ဗုဒ္ဓဝံသေ-ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်၌၊ ဧတံ-ဤစကားရပ်ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီး၊ (ကိ-နည်း၊) [ကိအမေးကို သုမေဓကော နိဋ္ဌိတာ၏ ရှေ့ ကူတိသဒ္ဓါဖြင့် အုပ်လတ္တံ့၊] (ကူတော-ဘုရားငါးဆူ ပွင့်တော်မူရာ ဤတဒ္ဓ ကမ္ဘာမှ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော အတိတ်ကာလသို့၊ အာရောဟနဝသေန-တက်၍ ရေတွက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊) သတသဟဿေ-တစ်သိန်းအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊

သတသဟဿေ။ ။ သတသဟဿံပုဒ်ရင်းသည် နပုလ္လင်ဧကဝုဇ်တည်း၊ ဤ၌ ပုလ္လင် ဗဟုဝုဇ်ဖြစ်သောကြောင့် “သတသဟဿံ+ပမာဏံ ယေသံတိ သတသဟဿာ” ဟု အဿတ္ထိ ပြု တစ်သိန်းအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော ကမ္ဘာတို့။

ကပ္ပေ စ-ကမ္ဘာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတုရော အသဒ္ဓိယေ-၄ အသချေဟူကုန်
 သော၊ (ကပ္ပေ စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အတိက္ကမိတ္တာ-ကျော်လွန်၍၊) ဒဿနေယျ-
 ကြည့်ရှုခြင်းကို ထိုက်သော၊ ဝါ-ရှုချင်စဖွယ် လွန်တင့်တယ်သော၊ မနောရမံ-စိတ်
 နှလုံး၏ မွေ့လျော်ရာဖြစ်သော၊ အမရံနာမ-အမရမည်သော၊ နဂရံ-မြို့တော်သည်၊
 (အဟောသိ-ရှိခဲ့ဖူးပြီ။)

(နဂရံ-အမရဝတီမြို့တော်သည်။) ဒသဟိ-၁၀ မျိုးကုန်သော၊ သဒ္ဓေဟိ-အသံ
 တို့ဖြင့်၊ အဝိဝိတ္တံ-မကင်းဆိတ်သည်၊ အန္နပါနသမာယုတံ-စားဖွယ် သောက်ဖွယ်

အသဒ္ဓိယေ။ ။ရှေးစာအုပ်များ၌ အသချေယေဟု ရှိ၏။ ဆန်းဂိုဏ်း မကောင်းသော
 ကြောင့် “အသဒ္ဓိယေ”ဟုသာ ဇရိုဏ်းဖြင့် ဆန်းဂိုဏ်းကောင်းအောင် ပြင်ကြသည်။ သဒ္ဓိယေ၌
 သံ+ခါဓာတ်၊ ခါ-ပကထနေ၊ ကျပစ္စည်း၊ ကုအာရုံ၊ ကာအနုဗန်ချေ၊ သင်္ချာတဗ္ဗာတိ သံခိယာ-
 ရေတွက်အပ်သောကမ္ဘာတို့၊ န+သဒ္ဓိယာ အသဒ္ဓိယာ၊ ဤ၌ ကပ္ပေစ၊ ပေ၊ အသဒ္ဓိယေပုဒ်တို့၏
 စပ်ရာကြွယ်ာ တိုက်ရိုက်မပါသောကြောင့် “အတိက္ကမိတ္တာ”ဟုလည်းကောင်း၊ အမရံနာမ နဂရံ
 ၏ စပ်ပုဒ်ကြွယ်ာလည်း မပါသောကြောင့် “အဟောသိ”ဟုလည်းကောင်း၊ ထို ၄ အသချေနှင့်
 ကမ္ဘာတစ်သိန်းကို အဘယ်နည်းဖြင့် ရေတွက်ရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥဒ္ဓံ
 အာရောဟနဝသေန”ဟုလည်းကောင်း၊ မှီကာထည့်သည်။ “ဤကမ္ဘာမှ ပြန်၍ အထက်သို့
 ရေတွက်သောအားဖြင့် ၄ အသချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းတို့ကို လွန်၍ အမရနဂရပြည် ရှိခဲ့ဖူး
 သည်”ဟူလို။ [စတုရော စ အသဒ္ဓိယေတိ ဥဒ္ဓံ အာရောဟနဝသေန အတိက္ကမိတ္တာ အမရံ
 နာမ အဟောသိတိ ဝစနသေသယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။]

အမှာ။ ။၄ အသချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ရေတွက်ပုံမှာ နောက်ဘုရားအဆူဆူတို့၏
 တစ်ဆူပြီးတစ်ဆူ ပွင့်တော်မူပုံကို ပြခန်း၌ ထင်ရှားလတ်၊ “ဣတော-ဤအမရဝတီနေပြည်
 တည်ရာအခါမှ၊ ဥဒ္ဓံ-အနာဂတ်ဖြစ်သော အထက်သို့၊ အာရောဟနဝသေန-ဖြင့်၊ ကပ္ပေသ
 သတသဟဿေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတုရောစ အသဒ္ဓိယေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အတိက္က
 မိတ္တာ-၍”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏၊ မကောင်း။

ဒဿနေယျ။ ။ဒဿနံ အရဟတီတိ ဒဿနေယျ၊ အရဟတိအနက်၌ ဧကယျ
 ပစ္စည်းသက်၊ “ကောင်းစွာ ဝေဖန်အပ်သည်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သော တန်ဆောင်း၊ ပြအိုး၊ မြို့ရိုး၊
 တံတား၊ ရင်းတား၊ ပစ္စင်၊ ကျုံးမြောင်း၊ လမ်းကြီး လမ်းငယ် အသွယ်သွယ်တို့ကြောင့် ရှုချင်စဖွယ်
 တင့်တယ်၏”ဟု ဂဏှိ၌ ဆိုသည်။

မနောရမံ။ ။ရမတိ ဧတ္တာတိ ရမံ၊ မနသော+ရမံ မနောရမံ “ကုန်းကျင်းမထင်၊
 သန့်စင်ညီညွတ်သော မြေအပြင်ရှိခြင်း၊ အရိပ်ကောင်း၊ ရေကောင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ အစာ
 အဟာရ ရလွယ်ခြင်း၊ အဆောက်အဦတို့၏ တင့်တယ်ခြင်းတို့ကြောင့် လာလာသမျှ လူအား
 လုံးတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ရွှင်ပြုံးမွေ့လျော်စေနိုင်သည်”ဟူလို။

ဒသဟိ သဒ္ဓေဟိ။ ။အသံ (၁၀) မျိုးဟူသည် ဟတ္ထိသဒ္ဓ၊ ရထသဒ္ဓ၊ ဘေရိသဒ္ဓ၊
 သင်္ခသဒ္ဓ၊ မုဒိင်္ဂသဒ္ဓ၊ ဝိဇာသဒ္ဓ၊ ဂီတသဒ္ဓ၊ သမ္မတာဠသဒ္ဓ၊ ခါဒထ ပိဝထဟု ကြွေးကြော်အပ်
 သော သဒ္ဓတို့တည်း။

တို့နှင့် ပြည်စုံသည်။ ဟောတိ-၏။ ဟတ္ထိသဒ္ဓံ-ဆင်တို့၏အသံဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဿသဒ္ဓံ-မြင်းတို့၏အသံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘေရိသင်္ခရဏာန (ဘေရိသင်္ခရဏာနံ)-စည်ကြီး၊ ခရုသင်း၊ ရထားတို့၏။ (သဒ္ဓေဟိ စ-အသံတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊) အဝိဝိတ္တံ-မကင်းဆိတ်သည်။ ဟောတိ။ (တစ်နည်း) နဂရံ-သည်။ ဟတ္ထိသဒ္ဓံ-ဆင်တို့၏ အသံရှိသည်လည်းကောင်း၊ အဿသဒ္ဓံ-မြင်းတို့၏ အသံရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဘေရိသင်္ခရဏာန (ဘေရိသင်္ခရဏာနံ)တို့၏၊ သဒ္ဓဝန္တံ-အသံရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။

ခါဒထ-ခဲစားလည်း ခဲစားလှည့်ကြပါကုန်၊ ပိဝထ စေဝ-သောက်လည်း သောက်လှည့်ကြပါကုန်၊ (ဣတိ-သို့) အန္တပါနေန-စားဖွယ်သောက်ဖွယ်ဖြင့်၊ ယောသိတံ-ကြွေးကြော်အပ်သည်၊ ဝါ-ကြွေးကြော်အပ်ရာသည်။ ဟောတိ။ နဂရံ-သည်။ သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နံ-ဥယျာဉ် ရေကန်အစရှိသော အလုံးစုံသော မြို့၏အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံ၏။ သဗ္ဗကာမမုဂတံ-အလုံးစုံ အလိုရှိအပ်သော ကာမဂုဏ်အာရုံတို့နှင့် ပြည့်စုံ၏။

ဟတ္ထိသဒ္ဓံ။ ။အသံ ၁၀ မျိုးရှိသော်လည်း ၆ မျိုးမျှကိုသာ နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ညွှန်ပြလိုသောကြောင့် ဟတ္ထိသဒ္ဓံ စသည်မိန့်၊ ဤဟတ္ထိသဒ္ဓံစသည်၌ ဒသဟိနှင့် ဝိဘက်တူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် စုတ္တိယဖြစ်လျှင် “ဟတ္ထိသဒ္ဓေန” စသည်ဖြင့် ရှိရသည်။ ဤနေရာ၌ကား ဂါထာဖြစ်၍ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ထားသော်လည်း ထိုဒုတိယာဘဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်စေရသည်။ [ဟတ္ထိသဒ္ဓန္တိ ကရဏတ္ထေ ဥပယောဂေါ ဒဌဗ္ဗော-ဋီကာ။]

ဘေရိသင်္ခရဏာနံ။ ။ဘေရိသင်္ခရဏာနံ၌ ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတံချေထားသည်။ “ဘေရိသင်္ခရဏာနံ”ဟု ဆိုလိုသည်။ “သဒ္ဓေဟိ”ဟု ထည့်၍ ပေးပြီးလျှင် အဝိဝိတ္တံ၌ စပ်၊ တစ်နည်း-ယောသိတံ၌ စပ်။ [ဘေရိသင်္ခရဏာနဉ္စ သဒ္ဓေဟိ အဝိဝိတ္တန္တိဝါ ယောသိတန္တိဝါ ယောဇေတဗ္ဗံ-ဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။“ဟတ္ထိသဒ္ဓေါ ဧတ္ထာတိ ဟတ္ထိသဒ္ဓံ”ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတံကြံ၍ “ဆင်တို့၏ အသံရှိ”ဟုလည်း ဖွင့်သေး၏။ အဿသဒ္ဓံ၌လည်း နည်းတူ။ [ဟတ္ထိသဒ္ဓန္တိဝါ ဟတ္ထိသဒ္ဓဝန္တံ နဂရံ-ဋီကာ။]

ခါဒထ ပိဝထစေဝ။ ။“ခါဒထ ပိဝထစေဝိတိ”ဟု ဆိုလိုလျက် သိလောက်သောကြောင့် ဣတိသဒ္ဓါ မထည့်ဘဲ “ခါဒထ ပိဝထစေဝ”ဟု ထားသည်။ [ခါဒထ ပိဝထစေဝိတိ ဣတိသဒ္ဓေါ ဉာတတ္ထတ္တာ အပ္ပယုတ္တော ဒဌဗ္ဗော-ဋီကာ။] ခါဒထနေရာ၌ “အသ္မာထ”ဟုလည်း ဋီကာပါဌ်ရှိ၏။ “အသ-ဘက္ခနေ”ဟူသော ဓာတ်+ကိယာဒိ နာပစ္စည်းသက်၍ “အသ္မာထ-စားလှည့်ကြပါကုန်”ဟု အနက်ပေး၊ အသ္မာထ ပိဝထဟူသော အသံသည် ဈေးသည်တို့၏ ဈေးခေါ်သံတည်း၊ ထို့ကြောင့် ယောသိတံဟု ဆိုသည်။ ယောသိတံ-ကြွေးကြော် ဟစ်ခေါ်အပ်ရာသည်။ ဟောတိ-၏။ “ယောသေန္တိ ဧတ္ထာတိ ယောသိတံ”ဟု ပြု၊ တ၊ ပစ္စည်းကို အဓိကရဏသာနေအနက်၌ သက်စေ။

သတ္တရတနသမ္ပန္နံ-ရွှေငွေ စသား ၇ ပါးသော ရတနာတို့နှင့် ပြည့်စုံ၏။ (သုဝဏ္ဏရဇတ် မုတ္တာ၊ မဏိဝေဠုရိယာနိစ၊ ဝဇိရစ္ဆ ပဝါဠန္တိ၊ သတ္တာဟု ရတနာနိမေ) [ထိုမြို့ကို စကြာမင်း၏မြို့ဟု ယူဆ၍ “သတ္တရတနသမ္ပန္နံ-ဆင်ခြင်းစသော ရတနာ ၇ ပါးနှင့်ပြည့်စုံ၏”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။] နာနာဇနသမာကုလံ-အမျိုးမျိုးသော လူတို့ဖြင့် ရောပြွမ်း၏။ (“ယခုခေတ် တရုပ်၊ ကုလားစသော လူမျိုးစုံတို့ဖြင့် ရောပြွမ်း သကဲ့သို့တည်း။) ဒေဝနဂရံ-နတ်မြို့ကဲ့သို့၊ သမိဒ္ဓံ-ပြည့်စုံကြွယ်ဝ၏။ ပုညကမ္ပိနံ-ဘုန်းရှင်ကဲ့သို့ သမ္ဘာရှင်တို့၏။ အာဝါသံ-အမြဲနေရာသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

အမရဝတီယာ-အမရဝတီမည်သော၊ နဂရေ-မြို့တော်၌၊ အနေကကောဋိ သန္နိစယော-သိုမှီးသိမ်းဆည်းအပ်သော ကုဋေများစွာ ဥစ္စာရှိသော၊ ပဟူတဓနဓည ဝါ-နေ့စဉ်အမြဲ သုံးစွဲဖို့ရာ များစွာသော ဥစ္စာစပါးရှိသော၊ အဇ္ဈာသယော-ဝေဒ ကျမ်းဂန်ကို ရွတ်အံ့ သရဇ္ဈာယ်တတ်သော၊ မန္တဓရာ-ဝေဒမန္တန်တို့ကို အာဂုံနှုတ် တက် ဆောင်ရွက်နိုင်သော၊ တိဏ္ဍံ-သာမ၊ ဣရု၊ ယဇုအားဖြင့် ၃ ပါးကုန်သော၊ ဝေဒါနံ-ဗေဒင်တို့၏။ (တစ်နည်း) တိဏ္ဍံ ဝေဒါနံ-ဗေဒင် ၃ ပုံတို့၏။ ပါရဂူ-တစ်ဖက် ကမ်းရောက်၊ အပြီးအဆုံးတတ်မြောက်သော၊ လက္ခဏေ-မိန်းမ ယောက်ျားတို့၏

အနေကကောဋိ သန္နိစယော။ ။သန္နိစိယန္တေ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းအပ်ကုန်၏။ ဣတိ သန္နိစယာ၊ အနေကကောဋိယော+သန္နိစယာ+ယဿာတိ အနေကကောဋိသန္နိယော၊ ဂါထာ ဖြစ်၍ အကို ချေထားသည်။

ပဟူတဓနဓညဝါ။ ။“ပဟူတ+ဓနဓညံ ပဟူနဓနဓညံ”ဟု ရှေးဦးစွာ သမာသ်တွဲ၊ ထိုနောက်မှ “ပဟူတဓနဓညံ+ယဿာတိ ပဟူတဓနဓညဝါ”ဟု အဿတ္ထိပြု၊ ဝန္တပစ္စည်း၊ “ပဟ သတ္တိယံ”ဟူသော ဓာတ်နောင် တပစ္စည်းသက်၊ ၂ လာ၍လည်းကောင်း၊ ပပုဗ္ဗ+ဟူဓာတ် နောင်+တပစ္စည်းသက်၊ ဦးကို ရသျှါ၍လည်းကောင်း၊ ပဟူတဟု အဘိဓာန်ဋီကာ၌ ဆိုသတတ်၊ သို့သော် သက္ကတ၌ “ပြဘူတ”ဟု ရှိ၏။ ဘကို ဟပြုလျှင် “ပဟူတ”ဟု ပါဠိ၌ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သက္ကတကို မှီး၍ ဦးဃနှင့် ရှိသင့်သည်။

အဇ္ဈာသယော။ ။အဓိပုဗ္ဗ+ဣဓာတ်+ဣပစ္စည်းဖြင့် ဣကို ဧပြု၊ ဧကို အာယပြု၍ “အဇ္ဈာသယော”ဟု ပြီး၏။ “တယော ဝေဒေ အဇ္ဈာသတိတိ အဇ္ဈာသယော”ဟု ပြု၊ “သူတော် ကောင်း ဘုန်းတော်ကြီးများသည် ပိဋကတော်တို့ကို ရွတ်အံ့ သရဇ္ဈာယ်၍ နေတတ်ကြသကဲ့သို့ ဝေဒ ၃ ကျမ်းတို့ကို ရွတ်အံ့ သရဇ္ဈာယ်၍ နေတတ်သူ”ဟူလို။

မန္တဓရာ။ ။မန္တနှင့် ဝေဒသည် ပရိယာယ်တည်း။ “ဝေဒေါ မန္တော သုတိတ္ထိယံ” အဘိဓာန်၊ မန္တေ ဓာရေတိတိ မန္တဓရာ-ဝေဒ ၃ ပုံတို့ကို စာအုပ်ကြည့်၍ ရွတ်အံ့နေရုံသာမက အာဂုံနှုတ်တက်လည်း ဆောင်ရွက် မှတ်သားနိုင်သည်-ဟူလို။

တိဏ္ဍံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ။ ။သာမ၊ ဣရု၊ ယဇုတို့ကို ဝေဒ ၃ ပုံဟု ခေါ်၏။ ပါရဂူ၌ ပါရသဒ္ဒါသည် ဟိုဘက်ကမ်းကို ဟော၏။ ကျမ်းဂန်တို့၏ အစသည် ဤဘက်ကမ်းနှင့် တူ၏။ အဆုံးကား ဟိုဘက်ကမ်းနှင့် တူသည်၊ ထို့ကြောင့် “ပါရံ ဝိယာတိ ပါရံ”ဟု ပြု၍ ကျမ်းဂန်၏

လက္ခဏာကိုပြသော လက္ခဏာကျမ်းလည်းကောင်း၊ ဣတိဟာသေစ-ဣတိဟာသ အမည်ရသော ပုရာဏကျမ်းလည်းကောင်း၊ သဓမ္မေ-မိမိဟူသော ပြာဟ္မဏတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ၃ ဖြာဗေဒင် ယဇ်ပူဇော်ပုံ အစီအရင်စသည်ကို ပြသောတရား၌ လည်းကောင်း၊ ပါရမီ-တစ်ဖက်ကမ်းခတ်၊ အပြီးအဆုံးကို သိတတ်သော ဉာဏ်သို့၊ ဂတော-ရောက်သော၊ သုမေဓောနာမ-သုမေဓမည်သော၊ ပြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏား သည်၊ (“ပဋိဝသတိ-နေ၏”ဟု ကြိယာထည့်ပါ။)

[ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်ကို ရှင်သာရိပုတ္တရာအား ဟောတော်မူသောကြောင့် ရှေး နိဿယများ၌ ရှင်သာရိပုတ္တရာကို အာလုပ်အဖြစ်ဖြင့် ထည့်၍ ပေးထားသည်။] သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ၊ တဒါ-သုမေဓာဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ အယံ-သုမေဓာဖြစ် သော ငါသည်၊ ရဟောဂတော-ပြာသာဒ်အပေါ်ထပ် ဆိပ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ရောက် ပြီးသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ [“ရဟသိ ဂတော”ဟု ဖွင့်လေ့ရှိ၏။] နိသိဒိတွာ-ထိုင်နေပြီး၍၊

အဆုံးဟု ကြုံ၊ “ပါရံ+ဂစ္ဆတိတိ ပါရဂူ-ဝေဒ ၃ ကျမ်းတို့ကို အဆုံးတိုင်ရောက် တတ်မြောက် သည်”ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဝေဒသဒ္ဒါသည် “ဝိဒတိ ဇာနာတိ ဧတေနာတိ ဝေဒေါ”နှင့်အညီ ထိုထို အကြောင်းအရာကို သိကြောင်းဖြစ်သော အတတ်ပညာကို ဟော၏။ ပိဋက ၃ ပုံကဲ့သို့ ပြာဟ္မဏ တို့မှာလည်း သာမ ဣရု ယဇ်အားဖြင့် ဝေဒ ၃ ပုံရှိသည်။ ဝကို ဗပြု၍ ဗေဒဟု ခေါ်ကြ၏။ ထိုဗေဒ၏အစိတ်အပိုင်းကို “ဝေဒဂံ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဝေဒဂံကိုပင် မြန်မာတို့က “ဗေဒင်”ဟု ခေါ်ကြသည်။

လက္ခဏေ။ ။“လက္ခဏေတိ ဣတ္ထိလက္ခဏေ ပုရိသလက္ခဏေ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ မိန်းမ ယောက်ျား စသူတို့၏ လက္ခဏာကို ပြသော ကျမ်းကိုလည်း ဌာနုပစာရအားဖြင့် “လက္ခဏ”ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် “လက္ခဏ”အရ ကျမ်းဂန်တိုင်အောင် ယူပါ။

ဣတိဟာသေ စ။ ။“ဣတိဟာသော ပုရာဇုတ္တ-ပွဗန္ဓော ဘာရတာဒိကော”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဘာရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးပုံကို ပြသောကျမ်း၊ ဒသဂီရိဘိလူးက သိတာ မိဖုရားကို ဆောင်ယူသွားပုံကို ပြသောကျမ်း ဤသို့ ရှေးစကားကြီးများကို ပြသော ပုရာဏ ကျမ်းကို “ဣတိဟာသကျမ်း”ဟု ခေါ်သည်။ [“ဣတိဟာသ” ခေါ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို သီလက္ခန္ဓ် အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။]

သဓမ္မေ။ ။[“သဓမ္မေတိ အတ္တနော တေဝိဇ္ဇ ဓမ္မေစ၊ ယညဝိမိ အာဒိကေစ”-ဋီကာ။] သဿ-ပြာဟ္မဏဟူသော မိမိ၏၊ ဓမ္မော-ဝေဒ ၃ ပုံဟူသော တရားသဘော၊ ယဇ်ပူဇော်ပုံ အစီအရင် အစရှိသည်ကို ပြသော တရားသဘောတည်း။ သဓမ္မော-သဘော။ [သဓမ္မေ၌ သန္တ၏ ကာရိယ (သ) မဟုတ်သောကြောင့် “သဒ္ဓမ္မေ”ဟု ဒ၌ ဒွေဘော် မရှိရ။]

ပါရမီဂတော။ ။ပါရံ+မာတိ ဇာနာတိတိ ပါရမီ-တစ်ဖက်ကမ်းခတ် သိတတ်သော ဉာဏ်၊ ဝါ-အဆုံးတိုင်အောင် သိတတ်သော ဉာဏ်၊ ပါရသဒ္ဓါပပဒ၊ မာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိ ဇောတက ဤ ပစ္စည်း။

စေ-သို့၊ စိန္တေသိ-ကြံစည်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြံစည်သနည်း)၊ [ကုသလစ္ဆေဒ ဘယာ ကျမှ ကိ အမေးကို ပြန်၍အုပ်လတ္တံ့၊] ပုနဗ္ဗဝေါ နာမ-တစ်ဖန်ဘဝ မည်သည်၊ ဝါ-ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းမည်သည်၊ ဒုက္ခော-ဆင်းရဲ ကြောင်းတည်း၊ သရီရဿ-ရရှိပြန်ရာ ကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒနစ-ပေါက်ကွဲချို့ယွင်း သေရခြင်းသည်လည်း၊ (ဒုက္ခ-ဆင်းရဲကြောင်းတည်း၊) သမ္မောဟမရဏံ-တွေတွေ ဝေဝေ သေရခြင်းသည်၊ ဒုက္ခံ-တည်း၊ ဇရာယ-ဇရာ၏၊ အဘိမဒ္ဒနံ-လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်ခံရခြင်းသည်၊ (ဒုက္ခံ-တည်း။)

တဒါ-သုမေဓာဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ သဟံ သော အဟံ-ထိုငါသည်၊ ဇာတိ ဓမ္မော-ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်းသဘောရှိသည်၊ ဇရာဓမ္မော-အိုရခြင်းသဘော ရှိသည်၊ ဗျာဓိဓမ္မော-နာရခြင်းသဘောရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ အဇရံ-အိုခြင်းမရှိသော၊ အမတံ-သေခြင်းမရှိသော၊ ခေမံ-ဘေးခပ်သိမ်းတို့၏ ကုန်ငြိမ်းရာဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗတိ- တစ်ဆယ့်တစ်သီး မီးငြိမ်းရာမှန် အေးနိဗ္ဗာန်ကို၊ ပရိယေသိဿာမိ-မရမနေ ရှာဖွေ တော့အံ့၊ [ထိုကြံပုံကို အကျယ်ပြလို၍ ယံနန္တိမံ စသည်ကို မိန့်၊] နာနာကုဏပ ပူရိတံ-အမျိုးမျိုးသော အကောင်ပုပ်တို့ဖြင့် ပြည့်သော၊ ဝါ-အမျိုးမျိုးသော အကောင်ပုပ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမန္တဝိသေသန၊) ကုမံ ပူတိကာယံ-ဤပုပ်သောကိုယ်ကို၊ ဝါ-ဤခန္ဓာကိုယ်ယုတ် အကောင်ပုပ်ကို၊ အနု ပေက္ခော-ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသည်၊ အနတ္တိကော-ဤအကောင်ပုပ်ဖြင့် အလိုမရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ ဆဿိတိတာန-စွန့်ပစ်၍၊ ယန္တူန ဂစ္ဆေယျ-အကယ်၍ သွားရပါမူကား

ဒုက္ခော ပုနဗ္ဗဝေါနာမ။ ။ပုနဗ္ဗဝံ၌ ပဋိသန္ဓေအစစတိအဆုံး တစ်ဘဝလုံးကို ရသော် လည်း ဤနေရာ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းကိုသာ ဆိုလိုသည်။ ထိုပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်း ဟူသော ဇာတိကြောင့် ဇရာ၊ မရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသတို့ ဖြစ်ရကား ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းသည် ထိုဒုက္ခအားလုံး၏ အကြောင်းဖြစ်သည်-ဟူလို။

သရီရဿ ဘေဒနံ။ ။ဇာတိကို စတည်မိသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ၂၂ဖြာ အပေါင်းဖြစ်သော ကိုယ်သည် ထင်ရှား၍ လာ၏။ ထိုကိုယ်က သေကျေပျက်စီးခြင်းလျှင် အဆုံးရှိ၏။ ထိုသေကျေပျက်စီးရခြင်းသည်လည်း ဆင်းရဲကြောင်းဖြစ်သည်။ [ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာဟူသော ပါဠိ၌ ဘေဒါနှင့် မရဏသည် အရတူဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ ဘေဒနံ ကိုလည်း သေခြင်းတိုင်အောင် အနက်ပေးလိုက်သည်။ ကာယဿနှင့် သရီရဿကား ပရိယာယ် တည်း။ ဤမှနောက်၌ “သမ္မောဟမရဏံ ဒုက္ခံ၊ ဇရာယ အဘိမဒ္ဒနံ”ဟု သည် ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော် ရင်း၌ မပါ။ နောက်ဆရာတို့ ထည့်အပ်သော ထည့်ပါဠိဟု ဆိုကြသည်။

သမ္မောဟမရဏံ ဒုက္ခံ။ ။သေခါနီး၌ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များသည် အချိန်တော်တော် ကြာကြာ မေ့၍ တွေဝေနေတတ်၏။ ထိုသို့ တွေဝေနေလျှင် ကံပစ်ချသလို ဖြစ်ရတော့မည်ဖြစ်၍ ဆင်းရဲကြောင်း အမှန်ဖြစ်သည်။

ကောင်းလေစွ။ [ယံနန္တသညံ ပရိဝိတက္ကနတ္ထနိပါတ်တည်း။ ယနေ့ ဖွားကာစ ခန္ဓာကိုယ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ပုပ်ခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် ပူတိကာယဟု ခေါ်သည်။ ဥပမာ-ကျင်ငယ်သည် ထွက်ခါစဖြစ်၍ မပုပ်သေးသော်လည်း “ပူတိမုတ္တ” အမည်ရသကဲ့သို့တည်း။]

သော မဂ္ဂေါ-ဘဝ ၃ ဖြာ သံသရာမှ လွတ်ရာလွတ်ကြောင်း ကောင်းမြတ်သော ထိုအကျင့်သည်။ အတ္တိ-စင်စစ်ဧကန် အမှန်ရှိသည်။ ဟေဟိတိ-ဖြစ်လတုံ။ သော မဂ္ဂေါ-ဘဝ ၃ ဖြာ သံသရာမှ လွတ်ရာလွတ်ကြောင်း ကောင်းမြတ်သော ထိုအကျင့်သည်။ န ဟေတုယေ-မရှိဘဲနေခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဘဝတော-ဘဝ ၃ ဖြာ သံသရာမှ၊ ပရိမုတ္တိယာ-လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ၊ တံ မဂ္ဂ-ကောင်းမြတ်သော ထိုအကျင့်ကို၊ ပရိယေသိဿာမိ-မရမနေ ရှာဖွေတော့အံ့။

ဟိ-ထိုကဲ့သို့ ကြံစည်စဉ်းစားသင့်၏။ ဒုက္ခေ-ဒုက္ခသည်။ ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိလသော်၊ သုခံနာမအပိ-သုခမည်သည်လည်း၊ ဝိဇ္ဇတိ ယထာ-ရှိရသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဘဝေ-၃ ပါးသော ဘဝသည်။ ဝိဇ္ဇမာနေ-ရှိလသော်၊ ဝိဘဝေါပိ-ဘဝကင်းလတ် နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ကိုလည်း၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗကော-အလိုရှိထိုက်၏။ [မချွတ်ဧကန် အမှန်ရှိ၏ဟု မှတ်ထိုက်၏။]...အပိ-ဥပမာတစ်နည်းကား၊ ဥဏှေ-အပူသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိလသော်၊ အပရံ-အပူမှ တစ်ပါးသော၊ သီတလံပိ-အအေးသည်လည်း၊ ဝိဇ္ဇတိ ယထာ-

အတ္တိဟေဟိတိ န ဟေတုယေ။ ။ဤနေရာ၌ အတ္တိကို နာမ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း၊ နိပါတ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း ၂ မျိုးကြကြ၏။ အာချာတ်ပုဒ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း သိဝိဘတ်ကျေသော နာမဓာတ်ဟုလည်း ကြကြ၏။ ဟေဟိတိ၌ကား ဟူဓာတ် သာတိဝိဘတ် “ဟောတိဿရေ ဟောဟေ” စသော သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ ဟေတုယေ၌ ဟိဓာတ် တုံပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတံချေ၊ ယေ နိပါတ်ဟု ကြကြ၏။ တာယေပစ္စည်းရှိသကဲ့သို့ တုယေပစ္စည်းလည်း ရှိသင့်၏ဟုလည်း ကြကြ၏။ ဟိဓာတ်ကား ဂတိအနက်ဟော၊ “ယေ ဂတုတ္တာ တေ ဗုဒ္ဓုတ္တာ၊ ပဝတ္တိပါပုဏတ္ထကာ”နှင့်အညီ ဖြစ်ခြင်း ရှိခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟောသည်။ “ဓာတူနံ အနေကတ္တတာ”အရ ဟိဓာတ်သည်ပင် ဟူဓာတ်၏အနက်ဟောဟုလည်း ကြကြ၏။ ဟူဓာတ်၏ ဦးကို ဧပြုထားသည်ဟုလည်း ကြကြ၏။

သော မဂ္ဂေါ။ ။မဂ္ဂသဒ္ဒါသည် ဥပါယအနက်ဟောဟုပင် ဖွင့်ကြ၏။ တံ တံ ကိစ္စံ ဟိတံဝါ နိပ္ပါဒေတုကာမေဟိ မဂ္ဂိယတိ ဂဝေသီယတိတိ မဂ္ဂေါ (ဥပါယော)-ထိုထိုကိစ္စကို (တစ်နည်း) ထိုထိုအစီးအပွားကို ပြီးစေလိုသူတို့သည် ရှာမှီးအပ်သောကြောင့် အကြောင်းဥပါယနည်းလမ်းကို မဂ္ဂဟု ခေါ်၏။-(သဒ္ဓနီတိ)၊ ဤသို့ဥပါယအနက် ဆိုကြသော်လည်း လမ်းခရီးအနက်ဟောသာ ထင်သည်။ မှန်၏-မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် နိဗ္ဗာန်ရောက် လမ်းခရီးနှင့် တူ၏။ (“ဥဇ္ဇကောနာမ သော မဂ္ဂေါ”-ဒေဝပုတ္တသံယုတိ)၊ ဘုရားအလောင်းတော်လည်း ဤလမ်းခရီးကိုပင် ရည်ရွယ်၍ “အတ္တိ ဟေဟိတိ သော မဂ္ဂေါ၊ န သော သက္ကာ န ဟေတုယေ”ဟု ကြသည်တော် မူမည်ထင်သည်။

ရှိသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တိဝိဓဂ္ဂို-ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏ ၃ ပါးအပြားရှိသော မီးသည်၊ [လက္ခဏာဝန္တ သတ္တမိအနက်၌ ပဌမာဝိဘတ်သက်၊ (တစ်နည်း) သတ္တမိဝိဘတ် အကျေကြ်] ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိလသော်၊ နိဗ္ဗာန်-မီး ၃ ပါး၏ ငြိမ်းအေးရာမှန်၊ အေးနိဗ္ဗာန်ကို၊ ကုစ္စိတဗ္ဗကံ-အလိုရှိထိုက်၏၊ (မချွတ်ဧကန် အမှန်ရှိ၏ဟု မှတ်ထိုက်၏) [နိဗ္ဗာတိ ဧတ္တာတိ နိဗ္ဗာနံ] အဝိ-ကား၊ ပါပေ-မကောင်းမှုသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-သော၊ ကလျာဏ မဝိ-ကောင်းမှုသည်လည်း၊ ဝိဇ္ဇတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဇာတိ-ဇာတိသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိလသော်၊ အဇာတိဝိ-ဇာတိမဲ့လတ်၊ တရားမြတ်ကို လည်း၊ ကုစ္စိတဗ္ဗကံ-ထိုက်၏။

ဂူထဂတော-မစင်သည်ကပ်ရောက်အပ်သော(မစင်လူးနေသော) ပုရိသော-သည်၊ ပုရိတံ-ရေဖြင့်ပြည့်သော၊ တဠာကံ-တစ်ဖက်ဆည်ကန်ကို၊ ဒိသ္မာန-မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရပါလျက်၊ တံတဠာကံ-ထိုတစ်ဖက်ဆည်ကန်ကို၊ န ဂဝေသတိ န ဂန္တံ၊ ဧသတိ-သွားခြင်းငှာအလိုမရှိ (တစ်နည်း) န ဂဝေသတိ-မသွား၊ သော(ဒေါသော)- ထိုမသွားလိုခြင်းဟူသောအပြစ်သည်၊ တဠာကဿ-၏၊ န ဒေါသောယထာ-အပြစ် မဟုတ်သကဲ့သို့၊ (ပုရိသဿေဝ-မသွားလိုသော ယောက်ျား၏သာလျှင်၊ ဒေါသော-သည်၊ ဟောတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့) ဧဝံ-တူ၊ ကိလေသမလဓာဝေ-ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့ကို ဆေးလျှော်တတ်သော၊ အမတန္တဋ္ဌေ-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော တစ်ဖက်ဆည်ကန်သည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိပါလျက်၊ တံ တဠာကံ-ထိုအမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော တစ်ဖက်ဆည်ကန်သို့၊ န ဂဝေသတိ န ဂန္တံ၊ ဧသတိ-သွားခြင်းငှာ အလိုမရှိ၊ (တစ်နည်း) န ဂဝေသတိ-မသွား၊ (သော ဒေါသော-ထိုမသွားလိုခြင်းဟူသော အပြစ်သည်) အမတန္တဋ္ဌေ အမတန္တဋ္ဌဿ-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော တစ်ဖက်ဆည် ကန်၏၊ န ဒေါသော-အပြစ်မဟုတ်၊ (သတ္တဿေဝ-မသွားလိုသောသတ္တဝါ၏ သာလျှင်၊ ဒေါသော-သည်၊ ဟောတိ-၏။)

(ပုရိသော-ယောက်ျားကို) အရိဟိ-ရန်သူတို့သည်၊ ပရိရုဒ္ဓေါ-ထက်ဝန်းကျင် ပိတ်ဆို့ထားအပ်ပြီ၊ သော ပုရိသော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ဂမနေ-ထွက်ပြေးကြောင်း ဖြစ်သော၊ ပထေ-လမ်းသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-လျက်၊ န ပလာယတိ-မထွက်ပြေး၊ သော (ဒေါသော)-ထိုမထွက်ပြေးခြင်းဟူသောအပြစ်သည်၊ အဉ္စသဿ-လမ်း၏၊ န ဒေါ သော ယထာ-အပြစ်မဟုတ်သကဲ့သို့၊ (ပုရိသဿေဝ ဒေါသော ဟောတိ ယထာ)။

န ဂဝေသတိ။ ။ဂဝေသဓာတ်သည် ရှာမှီးခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ရှေးက ဒိသ္မာနဟု ရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် ရှာဖွယ် မလိုရကား ဂဝေသတိကို “ဂန္တံ ဧသတိ”ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်၊ ထိုအလို ဂန္တံမှ န္တံ ချေ၊ ဝလာ၍ “ဂဝေသတိ”ဟု ဖြစ်ရသည်၊ ဧသဓာတ်သည် အလိုရှိခြင်း ကုစ္စာအနက်ကို ဟော၏၊ တစ်နည်း- ကုသုဓာတ်ဟု ကြံ၊ [ဂဝေသဓာတ်သည်ပင် “ဓာတုနံ အနေကတ္ထတ္ထာ”နှင့်အညီ ဂမနအနက်ဟောဟုလည်း ကြံကြ၏။]

ဧဝံ-တူ၊ ကိလေသပရိရုဒ္ဓေါ-ကိလေသာတို့သည် ထက်ဝန်းကျင်ပိတ်ဆို့အပ်သော၊
 (သတ္တော-သတ္တဝါသည်။) သိဝေ-ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးကြောင်းဖြစ်သော၊
 ပထေ-လမ်းသည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ-ရှိပါလျက်၊ တံ မဂ္ဂံ-ထိုလမ်းသို့၊ န ဂဝေသတိ န
 ဂန္တံ ဧသတိ၊ (တစ်နည်း) န ဂဝေသတိ-မသွား၊ (သော ဒေါသော-သည်။) သိဝ
 မဉ္ဇူသေ သိဝမဉ္ဇူသဿ-အေးငြိမ်းသော လမ်းခရီး၏၊ န ဒေါသော-အပြစ်မဟုတ်၊
 (သတ္တဿေဝ ဒေါသော ဟောတိ။) [မဉ္ဇူသ၌ (မိ) သည် အာဂုံ၊ သိဝသဒ္ဓါလည်း
 နိဗ္ဗာန်ကို မဟော၊ ဘေးကင်းသောအရပ်ကို ဟောသည်။]... အပိ-ဥပမာ
 တစ်နည်းကား၊ ဗျာဓိတော-လွန်စွာဖြစ်သောအနာရှိသော၊ [သဉ္ဇာတ အဿ
 အနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊] ပုရိသော-သည်၊ တိကိစ္ဆကေ-ဆေးဆရာသည်၊
 ဝိဇ္ဇမာနေ-ရှိပါလျက်၊ တံ ဗျာဓိ-ထိုအနာကို၊ န တိကိစ္ဆာပေတိ-ဆေးမကု၊ သော
 (ဒေါသော)-ထိုဆေးမကုစေခြင်းဟူသော အပြစ်သည်၊ တိကိစ္ဆကေ တိကိစ္ဆကဿ-
 ဆေးဆရာ၏၊ န ဒေါသော ယထာ-အပြစ်မဟုတ်သကဲ့သို့၊ (ပုရိသဿေဝ
 ဒေါသော ဟောတိ ယထာ)၊ ဧဝံ-တူ၊ ကိလေသဗျာဓိဟိ-ကိလေသာအနာတို့သည်၊
 (ပရိပိဋိတော၌ စပ်၊) ဝါ-ကိလေသာအနာတို့ဖြင့်၊ (ဒုက္ခိတော၌ စပ်၊) ဒုက္ခိတော-
 လွန်စွာဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ပရိပိဋိတော-ထက်ဝန်းကျင် နှိပ်စက်အပ်
 သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊) အာစရိယံ-ကိလေသာအနာကို ကုစားတတ်
 သော ဆရာကို၊ န ဂဝေသတိ-မရှာမှီး၊ [ဤ၌ ဂဝေသတိကား ရှာမှီးခြင်း အနက်၌
 သာ ဖြစ်သင့်သည်။] သော (ဒေါသော)-သည်၊ ဝိနာယကေ ဝိနာယကဿ-
 ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ နာယကတစ်ဆူဖြစ်သော ဆရာကောင်း၏၊ န ဒေါသော-အပြစ်
 မဟုတ်၊ (သတ္တဿေဝ ဒေါသော ဟောတိ။)...ပုရိသော-ယောက်ျားတစ်ယောက်
 သည်၊ ကဏ္ဏေ-လည်ပင်း၌၊ ဗဒ္ဓံ-ရန်သူတို့သည်ဖွဲ့ချည်အပ်သော၊ ဇိဂုစ္ဆိယံ-စက်ဆုပ်
 ခြင်းကိုထိုက်သော၊ [ဇိဂုစ္ဆိ အရဟတီတိ ဇိဂုစ္ဆိယော၊ အရဟတိအနက်၌ ဣယ
 ပစ္စည်းသက်၊] ကုဏာပ-အကောင်ပုပ်ကို၊ မောစယိတွာန-လွတ်စေပြီး၍၊ ဝါ-
 ဖြေချွတ်ပြီး၍၊ သုခိ-ချမ်းသာခြင်းရှိသည်၊ သေရီ-မိမိအလိုရှိတိုင်း ဖြစ်ခြင်းအလေ့
 ရှိသည်၊ သယံဝသီ-မိမိ၏အလိုရှိသည်၊ ဝါ-မိမိအလို အတိုင်း နေနိုင် သွားနိုင်သည်။

သေရီ သယံဝသီ။ ။သက္ကတ၌ “သွေရိန်”သည် ပါဠိ၌ “သေရီ”ဟု ဖြစ်၏၊ သ+ဧရီ
 ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဤရဓာတ်သည် ဂတိ(ဖြစ်ခြင်း) အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ဤရော သီလံ
 ယဿာတိ ဧရီ၊ သေန-မိမိအလိုအားဖြင့်၊ ဧရီ-ဖြစ်ခြင်းအလေ့ရှိသူတည်း၊ သေရီ-သူ၊ ကိုယ့်
 အလိုအတိုင်း နေနိုင် သွားနိုင်သူ၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ပိုင်သူ-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ထောမနိမိ၌ “သုစ္ဆာ
 စာရိနိ သွတန္တရေ-မိမိအလိုအတိုင်း လှည့်လည်လေ့ရှိသော မိမိပြဋ္ဌာန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၌”ဟု
 အနက်ဖွင့်သည်၊ ဂတ္ထိ၌ကား “ဤရတိ အာယတ္တော ဟောတိတိ ဤရော၊ သေန+ဤရော
 သေရော၊ သေန-မိမိနှင့်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သဿ-မိမိ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သေ-မိမိ၌၊ ဤရော-

(ဟုတွာ-၍) ဂစ္ဆေယျယထာ-သွားရာသကဲ့သို့၊ တထေဝ-ထို့အတူသာလျှင်၊ နာနာကုဏပသဉ္စယံ-အမျိုးမျိုးသော အကောင်ပုပ်တို့၏ စုဝေးရာဖြစ်သော၊ ဣမံ ပူတိကာယံ-ဤပုပ်သောကိုယ်ကို၊ ဝါ-ဤခန္ဓာကိုယ်ယုတ်၊ အကောင်ပုပ်ကို၊ အနပေက္ခာ-ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသည်၊ အနတ္တိကော-အလိုမရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဆဉ္စယံ တွာန-စွန့်ပစ်၍၊ ဂစ္ဆေယျ-သွားသင့်၏။ [ဂစ္ဆိသံရှိလျှင် သာ၍ကောင်းသည်။]

နရနာရိယော-ယောက်ျား မိန်းမဟူသမျှတို့သည်၊ ဥစ္စာရဋ္ဌာနမှိ-ကျင်ကြီးစွန့်ရာ အရပ်၌၊ ကရိသံ-ကျင်ကြီးကို၊ ဆဉ္စယံတွာန-၍၊ အနပေက္ခာ-ကုန်သည်၊ အနတ္တိ ကာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဂစ္ဆန္တိ ယထာ-သွားကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ အဟံ- ငါသည်၊ နာနာကုဏပပူရိတံ-အမျိုးမျိုးသော အကောင်ပုပ်တို့ဖြင့် ပြည့်သော၊ ဣမံ ကာယံ-ဤကိုယ်ကို၊ ဝစ္စံ-ကျင်ကြီးကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ကုဋိ-ကျင်ကြီးအိမ်ကို၊ ဆဉ္စန္တိ ယထာ-စွန့်ပစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ဆဉ္စယံတွာန-၍၊ ဂစ္ဆိသံ- သွားတော့အံ့။...အပိ-ဥပမာတစ်နည်းကား၊ ဇေရုံ-ဆွေးမြေ့သော၊ ပလုဂ္ဂံ-အပြား အားဖြင့် ပျက်စီးသော၊ ဥဒဂါဟိနိ-ရေကို ဆောင်ယူတတ်သော၊ နာဝံ-လှေကို၊ ဆဉ္စယံတွာ-၍၊ သာမိကာ-လှေ့ရှင်တို့သည်၊ အနပေက္ခာ၊ အနတ္တိကာ၊ (ဟုတွာ) ဂစ္ဆန္တိယထာ-သွားကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ အဟံ-ငါသည်၊ န ဂစ္ဆိဒ္ဓံ-ကိုးခုသော အပေါက်ရှိသော၊ ဝါ-ကိုးပေါက်ဒွါရ အနာဝရှိသော၊ ဓုဝဿဝံ-အမြဲယိုချသော၊ ဣမံ ကာယံ-ဤကိုယ်ကို၊ သာမိကာ-လှေ့ရှင်တို့သည်၊ ဇိဏ္ဏနာဝံ-လှေအိုကို၊ ဆဉ္စန္တိ ဣဝံ-သို့၊ ဆဉ္စယံတွာန-၍၊ ဂစ္ဆိသံ-သွားတော့အံ့။ [ဇေရုံပုဒ်ပြီးပုံကို ဒုတိယပါရာဇိကဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]...အပိ-ဥပမာတစ်နည်းကား၊ ဘဏ္ဍံ- အဖိုးထိုက် အဖိုးတန်ဘဏ္ဍာကို၊ အာဒိယ-ယူ၍၊ စောရေဟိ-တောပုန်းဓားပြတို့နှင့် တကွ၊ ဂစ္ဆန္တော-ခရီးသွားနေရသော၊ ပုရိသော-ယောက်ျားသည်၊ ဘဏ္ဍုစ္ဆေဒဘယံ- ဘဏ္ဍာကို ဖြတ်တောက်လုယူမည့်ဘေးကို၊ ဒိသွာ-မျှော်တွေး၍၊ ဆဉ္စယံတွာန- တောပုန်းဓားပြတို့ကို စွန့်ခွာ၍၊ ဂစ္ဆတိယထာ-သွားသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ အယံ ကာယော-ဤကိုယ်သည်၊ မဟာစောရသမော-ကြီးစွာသော တောပုန်းဓားပြနှင့် တူ၏၊ [ဥပမာနဝါစက သမသဒ္ဓါပါပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဝိယသဒ္ဓါအနက်မရှိ၊] ကုသလစ္ဆေဒနာဘယာ-ကုသိုလ်ကို ဖြတ်တောက် လုယူမည်မှ ကြောက်ခြင်း ကြောင့်၊ [နာ၌ ဆန်းကြောင့် ဒီယ၊] ဣမံ-ဤကိုယ်ကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ဂမိဿာမိ-သွားတော့အံ့၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံစည်ခဲ့ပြီ။)

စပ်သည်တည်း၊ သေရော-မိမိနှင့်၊ မိမိ၏၊ မိမိ၌ စပ်သည်၊ သေရော ယဿ အတ္တိတိ သေရီ”ဟု ကြံလေသည်၊ သယံ-မိမိ၏၊ ဝသော-အလိုတည်း၊ သယံဝသော-အလို၊ သယံဝသော ဧတဿ အတ္တိတိ သယံဝသိ။

(သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ) အဟံ-သုမေဓာဖြစ်သော ငါသည်။ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-
ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ စိန္တယိတွာန-ကြံစည်စဉ်းစားပြီး၍၊ အနေကကောဋီ
သတံ-ကုဋေအရာမက များပြားလှစွာသော၊ ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ နာထာနာထာနံ-ကိုး
ကွယ်ရာရှိသူ ကိုးကွယ်ရာ မရှိသူတို့အား၊ ဒတွာန-ပေးလှူပြီး၍၊ ဟိမဝန္တံ-ဟိမဝန္တာ
သို့၊ ဥပါဂမိ-ချဉ်းကပ်ခဲ့ပြီ။

ဟိမဝန္တာဿ-ဟိမဝန္တာ၏၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ ဓမ္မိကော နာမ-ဓမ္မိကမည်သော၊
ပဗ္ဗတော-တောင်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တတ္ထ-ထိုဓမ္မိက တောင်၌) မယံ-ငါသည်၊
ဝါ-ငါ့ဖို့၊ အဿမော-ကျောင်းသင်္ခမ်းကို၊ သုကတော-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ပြီ၊ ပဏ္ဏ
သာလာ-သစ်ရွက်တို့ဖြင့် မိုးကာအပ်သောကျောင်းကို၊ သုမာပိတာ-ကောင်းစွာ
ဖန်ဆင်းအပ်ပြီ။

တတ္ထ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ ပဉ္စဒေါသဝိဝဇ္ဇိတံ-၅ မျိုးသော အပြစ်တို့သည်
ကြဉ်အပ်သော၊ စကံမံ-စကြိုကို၊ အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမူပေတံ-ရှစ်ပါးသောသမဏသုခ ဟူ
သော ဂုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော၊ (အဿမံ-ကျောင်းသင်္ခမ်းကို၊ မာပေသိ-ဖန်ဆင်းပြီ)

နာထာနာထာနံ။ ။(နာထ+အနာထာနံ) နာထသဒ္ဒါသည် အခြားနေရာ၌ ကိုးကွယ်ရာ
ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟောပါသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား “နာထော ဧတေသံ အတ္ထိတိ နာထာ”ဟု
အဿတ္ထိပြု၍ ကိုးကွယ်ရာရှိသူကို ဟောရသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “နာထောတိ
နာထဝန္တော” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုနာထဝန္တပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် အားကိုးအားထားပြုလောက်သော
ဥစ္စာရှိသူတို့တည်း။ နတ္ထိ+နာထော+ဧတေသန္တိ အနာထာ-အားကိုးအထား ပြုလောက်အောင်
ဥစ္စာ မရှိသူတို့။

ဓမ္မိကောနာမ။ ။ဓမ္မံ စရတိတိ ဓမ္မိကော-တရားကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤနေရာ၌ တရား
ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ တည်နေရာ တောင်ကိုလည်း ဌာနုပစာရအားဖြင့် “ဓမ္မိက”ဟု ခေါ်ရ
သည်။ ပဗ္ဗံ ယသ္မိ အတ္ထိတိ ပဗ္ဗတော-အဆစ်အဆစ်ရှိသောတောင်။

အဿမော။ ။အာ (သမန္တတော)-ထက်ဝန်းကျင်မှ၊ ကာယစိတ္တပိဋ္ဌာသင်္ခါတာ
ပရိယယာ-ကိုယ်စိတ်တို့ကို နှိပ်စက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ဘေးရန်တို့သည်၊ သမန္တိ ဧတ္တာတိ
အဿမော-ငြိမ်းအေးရာဖြစ်သောကြောင့် အဿမမည်၏၊ ဤကျောင်းသင်္ခမ်းသို့ ရောက်လျှင်
ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးလုံး ငြိမ်းအေးသည်-ဟူလို၊ ဤအဿမဟူသော အမည်ကား ကျောင်းသင်္ခမ်း
ကလေး တစ်ကျောင်း၏ နာမည်တည်း။

အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမူပေတံ။ ။နောက်အကျယ်အဖွင့်၌ “ယထာ တသ္မိ အဿမေ ဝသန္တေန
သက္ကာ ဟောန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌသမဏသုခါနိ ဝိန္နိတုံ၊ ဧဝံ အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမူပေတံ တံ အဿမံ
မာပေသိ”ဟု ဖွင့်လတ္တံ့၊ ဖြစ်သောကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ အလိုအားဖြင့် အဋ္ဌဂ္ဂုဏ
သမူပေတံသည် အဿမံ၏ ဂုဏ်ပုဒ်တည်း၊ ဤအယူကို ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာက ပယ်ကြောင်းကို
အကျယ်အဖွင့်၌ ပြအံ့၊ ဆန်းကို ငဲ့၍ အဋ္ဌဂ္ဂု စဟု ဒွေဘော်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမူပေတံကို

လည်း ယဂိုဏ်း ဖြစ်အောင် “သမူပေတံ”ဟုလည်းကောင်း ရှိရသည်။

အဘိညာဗလံ-အဘိညာဉ်သမာပတ်ကို ဖြစ်စေဖို့ရာ ဝိပဿနာ အားစွမ်းကို၊ အာဟရိ-ဆောင်ခဲ့ပြီ။...တတ္ထ-ထိုကျောင်းသစ်မ်း၌၊ နဝဒေါသမုပါဂတံ-ကိုးပါးသော အပြစ်တို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သော၊ ဝါ-ကိုးပါးသော အပြစ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သာဓူကံ-လူဝတ်အစုံကို၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ခဲ့ပြီ၊ ဒွါဒသဂ္ဂုဏမုပါဂတံ-၁၂ ပါးသော ဂုဏ်တို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သော၊ ဝါ-၁၂ ပါးသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဝါကစီရံ-လျော်တေအဝတ်ကို၊ နိဝါသေသိ-ဝတ်ခဲ့ပြီ။

အဋ္ဌဒေါသသမာကိဏ္ဏံ-ရှစ်ပါးသော အပြစ်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော၊ ပဏ္ဏသာလကံ-သစ်ရွက်ကျောင်းကို၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ခဲ့ပြီ၊ ဒသဟိ-၁၀ ပါးကုန်သော၊ ဂုဏေဂုဏေဟိ-ဂုဏ်တို့သည်၊ [ဟိဝိဘတံ အကျေကြို] ဥပါဂတံ-ကပ်ရောက်အပ်သော၊ (တစ်နည်း) ဂုဏေဂုဏေဟိ-ဂုဏ်တို့နှင့်၊ ဥပါဂတံ-ပြည့်စုံသော၊ ရုက္ခမူလံ-သစ်ပင်၏ အနီးအောက်သို့၊ ဥပါဂမိ-ချဉ်းကပ်ခဲ့ပြီ။

ဝါပိတံ-ကြံချအပ်သော၊ ရောပိတံ-စိုက်ပျိုးအပ်သော၊ ဓညံ-စပါးကို၊ ဝါ-စပါးမှ ဖြစ်သောအစာကို၊ [ကာရဏူပစာ၊] နိရဝသေသတော-အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့်၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ခဲ့ပြီ၊ အနေကဂုဏသမ္ပန္နံ-တစ်ပါးမက များစွာသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပဝတ္ထဖလံ-အလိုလိုဖြစ်သော သစ်သီးကို၊ အာဒိယိ-ကောက်ယူသုံးဆောင်ခဲ့ပြီ။

အဘိညာဗလံ။ ။နောက်အကျယ်အဖွင့်၌ “အဘိညာနဉ္စ သမာပတ္တိနဉ္စ ဥပ္ပာဒနတ္ထာယ၊ ပေဝိပဿနာဗလံ အာဟရိ”ဟု ရှိသောကြောင့် “အဘိညာယ+ဗလံ အဘိညာဗလံ”ဟု တဒတ္ထတပျူရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု၍ “အဘိညာဉ်သမာပတ်တို့အကျိုးငှာ ဝိပဿနာအားအစွမ်းကို”ဟု အနက်ပေးရသည်။ အကျိုးအဘိညာဉ်ကို ဆိုသဖြင့် အကြောင်းသမာပတ်ကိုလည်း ပြုပြီးဖြစ်ရကား ဖလူပစာဟု မှတ်ပါ။ [ဝိပဿနာသည် မဂ်ဖိုလ်၏ အကြောင်းသာ ဖြစ်၏၊ အဘိညာဉ်သမာပတ်၏ အကြောင်းမဟုတ်၊ ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်တိုင်းသာ အနက်ပေးလိုက်သည်။]

ပဝတ္ထဖလံ။ ။ပဝတ္ထံ-မိမိက မဆွတ်မခူးရဘဲ ဖြစ်သော+ဖလံ-သစ်သီးတည်း၊ ပဝတ္ထဖလံ-သီး၊ မိမိက မသတ်ရဘဲ ဈေး၌ ရောင်းဖို့ရန် ဖြစ်နှင့်ပြီးသော အသားကို ပဝတ္ထမံသဟု ခေါ်သကဲ့သို့တည်း၊ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “ပဝတ္ထဖလန္တိ သယမေဝ ပတိတဖလံ”ဟု ဖွင့်၏၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ ထိုအဖွင့်လိုက်၍ ရှေးက “အလိုလို ကြွေကျသောသစ်သီး”ဟု ပေးကြ၏၊ ထိုပဝတ္ထဖလ၏ အနေကဂုဏသမ္ပန္နကို ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ ဆိုထား၏။

ပဝတ္ထဖလသန္တုဋ္ဌော၊ အပရာယတ္ထဇီဝိကော၊
ပဟိနာဟာရလောလုပ္ပော၊ ဟောတိ စာတုဒ္ဓိသော မုနိ။
ဇောတိ ရသတဏှဉ္စ၊ အာဇီဝေါ တဿ သုဇ္ဈတိ၊

တသွာ ဟိ နာတိ မညေယျ၊ ပဝတ္ထဖလဘောဇနံ။

တတ္ထ-ထို သင်္ခမ်းကျောင်း၌၊ နိသဇ္ဇဌာနစက်မ (နိသဇ္ဇဌာနစက်မေသု)-
ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ စကြိုသွားခြင်းဟူသော ဣရိယာပုထ် ၃ ပါးတို့၌၊ [အိပ်ခြင်း
ဣရိယာပုထ် မပါ။] ပဓာနံ-အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော သမ္ပပ္ပဓာန်လေးဝ ဝိရိယ
ကို၊ ပဒဟိ-အားထုတ်ပြီ၊ သတ္တာဟေ သတ္တာဟဿ-၇ ရက်၏၊ [ဆဋ္ဌိအနက်၌
သတ္တမိဝိဘတ်သက်၊] အပ္ပန္တရမ္ပိ-အတွင်း၌၊ အဘိညာဗလံ-အဘိညာဉ်သမာပတ်
ဟူသော အားအစွမ်းသို့၊ ပါပုဏီ-ရောက်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်၌ ဟော
တော်မူအပ်ပြီ။ [ဤ၌ အဘိညာဗလံကား တပျူရိသ်မဟုတ် ကမ္မဓာရည်းသာ။]

တတ္ထ-ထိုဂါထာတို့၌၊ အဿမော သုကတော မယံ၊ ပဏ္ဏသာလာ သုမာပိ
တာတိ ဣမိဿာ ပါဠိယာ-အဿမော၊ ပေ၊ သုမာပိတာဟူသော ဤပါဠိတော်ဖြင့်၊
သုမေဓပဏ္ဍိတေန-သုမေဓသုခမိန်သည်၊ အဿမပဏ္ဏသာလာစက်မာ-ကျောင်း
သင်္ခမ်း၊ သစ်ရွက်မိုးကျောင်း၊ စကြိုတို့ကို၊ သဟတ္ထာ-မိမိလက်ဖြင့်၊ ဝါ-ကိုယ်တိုင်၊
မာပိတာ ဝိယ-ဖန်ဆင်းအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန-
စင်စစ်ကား၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဧတ္ထ-ဤပါဠိတော်၌၊ အတ္ထော-အနက်
တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ မဟာသတ္တံ-မြတ်သောသတ္တဝါကို၊ ဝါ-ဘုရားလောင်းကို၊ (ဒိသွာ၌
စပ်)၊ ဟိမဝန္တံ-ဟိမဝန္တာသို့၊ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ-သက်ဝင်၍၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဓမ္မိက
ပဗ္ဗတံ-ဓမ္မိကတောင်သို့၊ ပဝိသိဿာမိ-ဝင်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ နိက္ခန္တံ-
ထွက်လာပြီးသည်ကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒော-အရှင်သခင်ဖြစ်
သော၊ သက္ကော-သိကြားမင်းသည်၊ ဝိသုကမ္မဒေဝပုတ္တံ-ဝိသကြုံနတ်သားကို၊
အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ ပြောပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောသနည်း။) [ဝိသုကမ္မပုဒ်ကို
ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ပဌမသံဂါယနာတင်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

တာတ-အမောင်၊ ဂစ္ဆ-သွားချေ၊ အယံ သုမေဓပဏ္ဍိတော-ဤသုမေဓာ
သုခမိန်သည်၊ ပဗ္ဗဇိဿာမိ-ရသေ့ရဟန်းပြုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ နိက္ခန္တော-တော
ထွက်လာပြီ၊ ဧတဿ-ဤ သုမေဓာသုခမိန်၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်ကို၊
မာပေသိ-ဖန်ဆင်းချေလော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ သော-ထိုဝိသကြုံနတ်သားသည်၊
တဿ-ထိုသိကြားမင်း၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ-ဝန်ခံ၍၊ ရမဏီယံ-မွေ့လျော်အပ်
သော၊ ဝါ-မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော၊ [ရူပသိဒ္ဓိ၌ “ရမဏီယော ဝိဟာရော”ဟု
ကံဟောရုပ်ကို ပြထား၏၊] အဿမံ-ကျောင်းသင်္ခမ်းကိုလည်းကောင်း၊ သုဂုတ္တံ-
ကောင်းစွာ လုံခြုံသော၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်ကျောင်းကိုလည်းကောင်း၊ မနောရမံ-
စိတ်၏မွေ့လျော်ရာဖြစ်သော၊ စကံမံ-စကြိုကိုလည်းကောင်း၊ မာပေသိ-ဖန်ဆင်းပြီ၊
ပန-ထိုသို့ပင် ဝိသကြုံ ဖန်ဆင်းအပ်ပါသော်လည်း၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တဒါ-သုမေဓာ

ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပုညာနုဘာဝေန-ဘုန်းကံ၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊ နိပ္ပန္နံ-ပြီးသော၊ တံ အဿမံ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်းဟူသောတည်ရာကို၊ (ပဒသဒ္ဒါ ၀တ္ထုဝါစက)၊ သန္ဓာယ-တော်မူ၍၊ သာရိပုတ္တ-တ္တရာ၊ တသို့ ဓမ္မကပဗ္ဗတေ-ထိုဓမ္မကတောင်၌၊ မယံ-ငါသည်၊ ဝါ-ငါဖို့၊ အဿမော-ကျောင်းသင်္ခမ်းကို၊ သုကတော-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ပြီ၊ ပဏ္ဏသာလာ-သစ်ရွက်တို့ဖြင့် မိုးကာအပ်သော ကျောင်းကို၊ သုမာပိတာ-ကောင်းစွာ ဖန်ဆင်းအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ ပဉ္စဒေါသဝိဝဇ္ဇိတံ-၅ မျိုးသော အပြစ်တို့သည် ကြဉ်အပ်သော၊ စင်္ကမံ-စင်္ကြံကို၊ မာပေသိ-ဖန်ဆင်းပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ အဿမော သုကတော မယုန္တိ-အဿမော သုကတော မယံဟူသည်ကား၊ မယာ-ငါသည်၊ သုကတော-ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီ၊ ပဏ္ဏသာလာ သုမာပိတာတိ-ပဏ္ဏသာလာ သုမာပိတာဟူသည်ကား၊ မေ-ငါသည်၊ ပဏ္ဏစ္ဆနာ-သစ်ရွက်အမိုးရှိသော၊ (တစ်နည်း) ပဏ္ဏစ္ဆန္နာ-သစ်ရွက်တို့ဖြင့် မိုးအပ်သော၊ သာလာပိ-ကျောင်းသည်လည်း၊ ဝါ-ကျောင်းကိုလည်း၊ သုမာပိတာ-ကောင်းစွာ ဖန်ဆင်းအပ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ပဉ္စဒေါသဝိဝဇ္ဇိတန္တိ ဧတ္ထ-ပဉ္စဒေါသဝိဝဇ္ဇိတဟူသောဤပါဌ်၌၊ စင်္ကမဒေါသာနာမ-စင်္ကြံ၏အပြစ်တို့မည်သည်၊ ထဒ္ဒဝိသမတာ-ကြမ်းတမ်းသော မညီညွတ်သော မြေရှိသည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အန္တောရုက္ခတာ-အတွင်း၌ သစ်ပင်ရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဂဟနစ္ဆန္နတာ-ချုံ့ရုပ်တို့သည် ဖုံးအုပ်အပ်သည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အတိသမ္မာတော-အလွန် ကျဉ်းမြောင်းသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အတိဝိသာလတာ-အလွန်ပြန့်ကျယ်သည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမေပဉ္စ-ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ထဒ္ဒဝိသမဘူမိဘာဂသို့-ကြမ်းတမ်းသော မညီညွတ်သော မြေအဖို့ရှိသော၊ စင်္ကမေ-စင်္ကြံ၌၊ စင်္ကမန္တဿ-စင်္ကြံသွားသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပါဒါ-ခြေတို့သည်၊ ရုဇ္ဇန္တိ-ကျင်နာကုန်၏၊ ဖောဋ္ဌာ-အဖုတို့သည်၊ ဥဌဟန္တိ-ထကုန်၏၊ [ခြေပေါက်သည်-ဟူလို]၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ဧကဂ္ဂတံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-တည်ကြည်ခြင်းကို၊ န လဘတိ-မရ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ ဝိပဇ္ဇတိ-ပျက်စီး၏၊ ပန-အနွယ်ကား၊ မုခဒုသမတလေ-နူးညံ့ညီညွတ်သောအပြင်ရှိသော(စင်္ကမေ-စင်္ကြံ၌) ဖာသုဝိဟာရံ-ချမ်းသာစွာနေရခြင်းကို၊ အာဂမ္မ-စွဲ၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-သည်၊ သမ္ပဇ္ဇတိ-ပြည့်စုံ၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ထဒ္ဒဝိသမဘူမိဘာဂတာ-ကြမ်းတမ်းသောမညီညွတ်သောမြေအဖို့ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဧကော ဒေါသောတိ-စင်္ကြံ၏အပြစ်တစ်ပါးဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

စင်္ကမဿ-စင်္ကြံ၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ [အန္တောဝါဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏၊ ဝါမလို]၊ မဇ္ဈေဝါ-အလယ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ကောဋိယံဝါ-ဟိုဘက်သည်ဘက်အစွန်၌သော်လည်းကောင်း၊ [အန္တော၏သရုပ်ကို ပြသည်] ရုက္ခေ-သစ်ပင်သည်၊

သတိ-သော်၊ အမာဒံ-မေ့လျော့ခြင်းကို၊ ဝါ-အမှတ်တမဲ့ကို၊ အာဂမ္မ-စွဲ၍၊ စက်မန္တ
 သ-စင်္ကြံသွားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နလာဋ်ဝါ-နဖူးကိုသော်လည်းကောင်း၊ သိသံဝါ-
 ဦးခေါင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဋိဟညတိ-ထိခိုက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 အန္တောရက္ခတာ-အတွင်း၌သစ်ပင်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒုတိယော ဒေါသော(တိ)-
 ၂ ခုမြောက်အပြစ်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ တိဏာလတာဒိဂဟနစ္ဆန္တေ-မြက်နွယ်
 အစရှိသော တောချုံရှုပ်တို့သည် ဖုံးအုပ်အပ်သော၊ စက်မေ-စင်္ကြံ၌၊ စက်မန္တော-
 စင်္ကြံသွားသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အန္တကာရဝေလာယံ-ညဉ့်မှောင်မိုက်ရာအခါ၌၊ ဥရဂါ
 ဒိကေ-မြေအစရှိကုန်သော၊ ပါဏေ-သတ္တဝါတို့ကို၊ အတ္တမိတွာဝါ-မိမိက နင်းမိ၍
 သော်လည်း၊ မာရေတိ-သေစေတတ်၏၊ တေတိဝါ-ထိုမြေအစရှိသော သတ္တဝါ
 တို့သည်သော်လည်း၊ ဒဋ္ဌော-ကိုက်အပ်သည်၊ ဝါ-အကိုက်ခံရသည်၊ (ဟုတွာ) ဒုက္ခ-
 ဒုက္ခသို့၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်ရ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂဟနစ္ဆန္တတာ-တောချုံရှုပ်တို့
 ဖုံးအုပ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ တတိယော ဒေါသော(တိ)-၃ ခုမြောက်အပြစ်ဟူ၍၊
 ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ အတိသမ္မာဓေ-အလွန်ကျဉ်းမြောင်းသော၊ စက်မေ-၌၊ ဝိတ္တာရ
 တော-အပြန့်အကျယ်အားဖြင့်၊ ဝါ-အနံ့အားဖြင့်၊ ရတနိကေဝါ-တစ်တောင်ရှိသည်
 မူလည်း ဖြစ်သော၊ အမုရတနိကေဝါ-တစ်တောင်ဝက်ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊
 (စက်မေ-၌)[အတိသမ္မာဓေကို ထပ်ဖွင့်သည်။] စက်မန္တသ-၏၊ ပရိစ္ဆေဒေ-
 စင်္ကြံ၏ အပိုင်းအခြားဖြစ်သောကုန်းကမူပေါ်၌၊ ပက္ခလိတွာ-ချော်လဲ၍၊ နခါပိ-
 လက်သည်း ခြေသည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂုလိယောပိ-
 လက်ချောင်းခြေချောင်းတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဘိဇ္ဇန္တိ-ကွဲတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-
 ကြောင့်၊ အတိသမ္မာဓတာ-အလွန် ကျဉ်းမြောင်းသည်၏အဖြစ်ကို၊ စတုတ္ထော
 ဒေါသော(တိ)-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

အတိဝိသာလေ-အလွန်ကျယ်ပြန့်သော၊ စက်မေ-၌၊ စက်မန္တသ-၏၊ စိတ္တံ-
 သည်၊ ဝိဓာဝတိ-ထိုထိုအာရုံသို့ ပြေးသွား၏၊ ဧကဂ္ဂတံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံ
 ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-တည်ကြည်ခြင်းကို၊ န လဘတိ-မရ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 အတိဝိသာလတာ-အလွန်ကျယ်ပြန့်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပဉ္စမော ဒေါသော (တိ)-

ဂဟနစ္ဆန္တတာ။ ။ဂဟန၌ ဂဟဓာတ်မဟုတ်၊ “ဂါဟ-ဝိဇ္ဇောလနေ”ဟူသောဓာတ်၊ ယု
 ပစ္စည်းတည်း၊ ဂါဟတိ-ရှုပ်ထွေးတတ်၏၊ ဣတိ ဂဟနံ၊ ဂါ၌ အာကို ရဿပြဟု ထောမနိမိဆို၏၊
 ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ၌ “ဂဟဓာတ်၊ ဒုဗ္ဗောဓအနက်ဟော”ဟု ဆိုသည်၊ ကစွဉ်းကျမ်း၌ “ရဟာ
 ဒိတော ဏ”သုတ်အရ ရကာရန္တ၊ ဟကာရန္တနောင် ယုပစ္စည်းမှ ဖြစ်သော အန၏ နကို ဏပြုရ
 မည်ဆိုသော်လည်း သက္ကတ၌ ဂြဟဓာတ်မှလာသော ဟကာရန္တဓာတ်ကို ဆိုသည်၊ ထိုဓာတ်၌
 လည်း ဟအတွက်ကြောင့် နကို ဏပြန်ခြင်း မဟုတ်၊ ဂြ၌ ရကြောင့် နကို ဏပြန်ခြင်း ဖြစ်သည်၊
 ဤဂါဟဓာတ်၌ကား ရအက္ခရာ လုံးဝမပါသောကြောင့် နကို ဏမပြန်ဘဲ “ဂဟန”ဟု ရှိရသည်။

၅ ခုမြောက်အပြစ်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ပန-အန္တယကား၊ စေတိယဂိရိမိ-
 စေတိယတောင်၌၊ ဒီပပုဿာဒမဟာမဟိန္ဒတ္ထေရဿ-သီဟိုဠ်ကျွန်းကို ကြည်ညိုစေ
 တတ်သော မဟာမဟိန္ဒထေရ်၏၊ စင်္ကမနံ ဝိယ-စင်္ကြံသည်ကဲ့သို့၊ ပုထုလတော-
 အပြန်အကျယ်အားဖြင့်၊ ဝါ-အနံအားဖြင့်၊ ဒီယဗုရတနံ-အခွဲအားဖြင့် ၂ တောင်
 ရှိသော၊ ဝါ-တစ်တောင်ထွာရှိသော၊ ဒွိသု-၂ ဖက်ကုန်သော၊ ပဿေသု-ဘေးတို့၌၊
 ရတနမတ္ထအနုစင်္ကမ-တစ်တောင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော စင်္ကြံငယ် (စင်္ကြံမြောင်)
 ပါရှိသော၊ [“ရတနမတ္ထံ အနုစင်္ကမံ”ဟု ရှိရာ၌ အလုတ္တသမာသ်ဟု ဆိုကြ၏၊
 (တစ်နည်း) မတ္တံ၌ နိဂ္ဂဟိတိလာထားသည်ဟုလည်း ဆိုကြ၏၊] ဒီယတော-
 အလျားအားဖြင့်၊ သဌိဟတ္ထံ-အတောင် ၆၀ ရှိသော၊ ဝါ-အတောင် ၆၀ ရှည်သော၊
 မုဒုတလံ-နူးညံ့သော မြေအပြင်ရှိသော၊ သမဝိပွကိဏ္ဏဝါလုကံ-အညီအမျှ
 ကြံဖြန့်အပ်သော သဲရှိသော၊ စင်္ကမံ-စင်္ကြံသည်၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ တံ-ထိုသုမေဓာ
 ရှင်ရသေ့၏ စင်္ကြံသည်၊ တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ တေန-
 ထို့ကြောင့်၊ စင်္ကမံ တတ္ထ မာပေသီ ပဉ္စဒေါသဝိဝဇ္ဇိတန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-
 ဟောတော်မူပြီ။ [ရှေးနိဿယ၌ “စေတိယဂိရိမိ၊ ပေ၊ စင်္ကမနံ ဝိယ-ကဲ့သို့၊ တံ-
 ထိုသုမေဓာရှင်ရသေ့၏စင်္ကြံသည်၊ တာဒိသံ-ထိုမဟာမဟိန္ဒထေရ်၏ စင်္ကြံနှင့်
 တူသောသဘောရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ”ဟု ပေးပြီးလျှင် ပုထုလတော စသည်ဖြင့်
 ရှေ့သို့ လှည့်၍ အနက်ပေး၏၊ “စင်္ကမနံ ဝိယ”ဟု ဆိုပြီးလျှင် “တာဒိသံ”ဟု
 တစ်ဝါကျတည်း၌ ဆိုပြန်သောကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်။]

အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမူပေတန္တိ-ကား၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ သမဏသုခေဟိ-
 သမဏသုခတို့နှင့်၊ (သမဏ၏ ချမ်းသာကြောင်းဂုဏ်တို့နှင့်) ဥပေတံ-ပြည့်စုံသော၊
 (စင်္ကမံ မာပေသီ၌ စပ်၊) သမဏသုခါနိနာမ-သမဏသုခတို့မည်သည်၊ ဓနဓည
 ပရိဂ္ဂဟာဘာဝေါ-ဥစ္စာ၊ စပါးကို သိမ်းပိုက်ရခြင်း၏မရှိခြင်းလည်းကောင်း၊ အနဝဇ္ဇ

သမဏသုခါနိ။ ။သမဏဿ-သမဏအမည်ရသော ရသေ့ရဟန်း၏၊ သုခါနိ-ချမ်းသာ
 ကြောင်းဖြစ်သော အကျိုးအာနိသင်တို့တည်း၊ သမဏသုခါနိ-တို့၊ ဤသမဏသုခရှစ်ပါးကို
 အဋ္ဌကထာဆရာသည် သဌိနိပါတ် သောဏကဇာတ်ကို မှီ၍ ဖွင့်ပြဟန်တူသည်၊ မှန်၏-ထို
 ဇာတ်တော်၌လည်း “သမဏာဋ္ဌိ”ဟူသော နာမည်ဖြင့် ရှစ်ပါးပင်ရှိသည်၊ သို့သော် အားလုံး
 ကား မတူတတ်ပေ။

ဓနဓညပရိဂ္ဂဟာဘာဝေါ။ ။ဥစ္စာစပါးတို့ကို “ငါ့ဥစ္စာ”ဟု သိမ်းပိုက်ထားမှု မရှိခြင်း၊
 ထိုသို့ မရှိသည့်အတွက် သိမ်းဆည်းရသော ဒုက္ခ၊ ကြောင့်ကြရသော ဒုက္ခတို့မှ ကင်းခြင်းသည်
 သမဏသုခတစ်မျိုးပင်တည်း၊ ဇာတ်တော်၌လည်း “န တေသံ ကောဋေ ဩပေန္တိ၊ န ကုမ္ဘိ န
 ကဋ္ဌောပိယံ-ထိုသမဏတို့သည် ကျီ (ဂိုဒေါင်) ထဲ၌လည်း သိမ်းဆည်း၍ မထားကြ၊ အိုးထဲ၌
 လည်း သိမ်းဆည်း၍ မထားကြ၊ တောင်းထဲ၌လည်း သိမ်းဆည်း၍ မထားကြကုန်”ဟု မိန့်သည်။

ပိဏ္ဏပရိယေသနဘာဝေါ-အပြစ်မရှိသောဆွမ်းကို ရှာမှီးခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏဘုဉ္ဇနဘာဝေါ-ငြိမ်းအေးသောဆွမ်းကို စားရခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ရဋ္ဌ-တိုင်းပြည်ကို၊ ဝါ-တိုင်းသူပြည်သားကို၊ ပီဠေတွာ-ညှစ်၍၊ ဓနသာရံဝါ-ဥစ္စာနှစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သီသကဟာပဏာဒီနိဝါ-သလွဲမြည်း၊ ငွေအသပြာအစရှိသည်တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရာဇကုလေသု-မင်းမျိုးတို့သည်၊ ဂဏုန္တေသု-ယူကုန်လသော်၊ (သယံ-မိမိတို့မှာ) ရဋ္ဌပိဋနကိလေသာဘာဝေါ-တိုင်းသူပြည်သားကို ညှစ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပူပန်ရခြင်း၏မရှိခြင်းလည်းကောင်း၊ ဥပကရဏေသု-မိမိအဆောက်အဦတို့၌၊ နိစ္ဆန္တရာဂဘာဝေါ-တပ်မက်တတ်သော

အနဝဇ္ဇပိဏ္ဏပရိယေသနဘာဝေါ။ ။ကုလဒ္ဓသနအနေသနအဖြစ်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော အပြစ်မှ ကင်းသော ဆွမ်း (အာဟာရ) ကို “အနဝဇ္ဇပိဏ္ဏ”ဟု ဆို၏။ ဇာတ်ပါဠိတော်၌လည်း “အနဝဇ္ဇပိဏ္ဏော ဘောတ္တဗ္ဗော”ဟု ဟောတော်မူ၍ “အနေသန ပန ပဟာယ မိစ္ဆာဇီဝံ ဝဇ္ဇေတွာ ဓမ္မေန သမေန ဥပ္ပာဒိတော၊ ပဋိသင်္ခါယောနိသော ၊ပေ၊ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဉ္ဇောဝံ အနဝဇ္ဇပိဏ္ဏော နာမ”ဟု ဖွင့်သည်။

နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏဘုဉ္ဇနဘာဝေါ။ ။ဆွမ်းအပေါ်၌ သာယာနှစ်သက်ခြင်းမရှိအောင် ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်လျှင် တဏှာတည်းဟူသော မီးသည် ငြိမ်းအေး၏။ အာရမဏိကတဏှာ၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို အာရုံဆွမ်းပေါ်၌တင်စား၍ ဖလူပစာရ(ဌာနုပစာရ)အားဖြင့် ဆွမ်းကိုလည်း “နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏ”ဟု ခေါ်ရသည်။ နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏအစစ်ဖြစ်အောင်ကား ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သာ တတ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ “နိဗ္ဗာတောတိ ပုထုဇ္ဇနဘိက္ခုနာ ဓမ္မေန ဥပ္ပန္နပိဏ္ဏောပိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဉ္ဇမာနော နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏော နာမ၊ ဧကန္တတော ပန ခိဏာသဝဿ ပိဏ္ဏောဝံ နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏော နာမ”ဟု ဖွင့်သည်။

ရဋ္ဌ၊ပေ၊ရာဇကုလေသု။ ။[ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ “ရာဇပရိယေသု”ဟု ရှိ၏။] မင်းခစား (မင်းမှုထမ်း)တို့သည် တိုင်းသူပြည်သားတို့ကို ညှစ်၍(နှိပ်စက်၍) အခွန်အတုတ်ကို ယူကြကုန်၏။ ထိုသို့ယူသောအခါ အခွန်ပေးရသူတို့သည် စိတ်ပင်ပန်းခြင်း၊ စိတ်ညစ်ခြင်းဟူသော ကိလေသာ ဖြစ်ကြရ၏။ [ဤသုခနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သော သမဏဘဒြကား ဇာတ်တော်၌ မပါ။]

ရဋ္ဌပိဋနကိလေသာဘာဝေါ။ ။ရသေ့ရဟန်းဖြစ်သော သမဏတို့မှာ အခွန်အတုတ် ပေးစရာ မရှိရကား (တိုင်းသူပြည်သား၏ အခွန်အတုတ်ကို ညှစ်ယူမှုဟူသော) ထိုရဋ္ဌပိဋနကြောင့် စိတ်ညစ်ခြင်း စိတ်ပင်ပန်းခြင်း မရှိကြ။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဂဏုန္တေသု ဂဏုန္တာနံ၊ ရာဇကုလေသု ရာဇကုလာနံ”ဟု ပြင်၍ အနက်ပေးပြီးလျှင် ပိဋန၌ စပ်ကြ၏။ ထိုသို့ ပြင်ဖွယ် မလိုပါ။ “ရာဇကုလတို့က အခွန်အတုတ်ကို နှိပ်စက်၍ ယူကုန်လသော် (ယူကြရာအခါ၌) သမဏတို့မှာ ညှစ်၍ ယူခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော “ပူပန်မှု မဖြစ်ရ”ဟု လက္ခဏာအနက်အတိုင်းပင် အဓိပ္ပာယ်ရနိုင်ပါသည်။]

ဥပပေ၊နိစ္ဆန္တရာဂဘာဝေါ။ ။ခင်မင်တွယ်တာလောက်သော အဆောက်အအုံ မရှိသောကြောင့်၊ ရှိစေကာမူ တပ်မက်မှု မရှိသောကြောင့် အဆောက်အဦတို့၌ ဆန္ဒရာဂ မရှိခြင်း။

ဆန္ဒရာဂ၏ မရှိခြင်းလည်းကောင်း၊ စောရဝိလောပေ-သူပုန်ဓားပြတို့ လုယက်ရာ အခါ၌၊ နိဗ္ဗယဘာဝေါ-ဘေးမရှိသည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ရာဇရာဇမဟာ မတ္တေဟိ-မင်း မင်း၏အမတ်ကြီးတို့နှင့် ရောနှောခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်လည်း ကောင်း၊ စတုသု ဒိသာသု-အရပ် ၄ မျက်နှာတို့၌၊ အပ္ပမ္ဘိဟတဘာဝေါ-မပိတ်ပင် မဆီးတားအပ်သည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ (အပိတ်အပင်မရှိ သွားလာနိုင်သည် ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊) ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမာနိ အဋ္ဌ-ဤရှစ်ပါးတို့တည်း၊ ဣဒံ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ(ကံ) ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖန်ဆင်းလသော်၊ တသ္မိ အဿမေ-ထို ကျောင်းသခံမီး၌၊

[“သင်္ဂေါ ယဿ န ဝိဇ္ဇတိ”ဟူသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်သော ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ကား “ယဿ ဝါမနိဂမာဒိသု စရန္တဿ ရာဂသင်္ဂါဒိသု (ကပ်ငြိတွယ်တာတတ်သော ရာဂအစရှိသည်တို့တွင်) ဧကောပိ သင်္ဂေါ နတ္ထိ”ဟု အဆောက်အဦ၌သာမက ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၌ မတွယ်တာ ခြင်းကိုလည်း ဖွင့်သည်။]

စောရ ပေ၊ နိဗ္ဗယဘာဝေါ။ ။သပိတ် သင်္ကန်းမှ စ၍ အပိုပစ္စည်း မရှိသောကြောင့် ရွာ၊ နိဂုံးတို့ကို သူပုန်ဓားပြတို့ လုနေသော်လည်း ရသေ့ရဟန်းတို့မှာ ထိုအလုအယက်ခံရခြင်းနှင့် စပ်သော ဘေးရန်မရှိ။ [“ရေဌ ပိလုမ္မမာနမိ၊ နာဿကိဉ္စိ အဟိရထ”ဟူသော ပါဠိတော်အဖွင့် ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း “ယထာ ပဗ္ဗတရဟနာဒိဟိ နိက္ခမိတွာ ရဋ္ဌံ ဝိလုမ္မမာနေသု စောရေသု ဗဟုပရိက္ခာရဿ အန္တောဂါမေ ထပိတံ ဝိလုမ္မတိ ဟိရတိ၊ တထာ ယဿ အဓနဿ ကာယ ပဋိဗဒ္ဓပရိက္ခာရဿ (ကိုယ်၌ စပ်နေသော ဝတ်ရုံထားအပ်သော ပရိက္ခရာမျှသာ ရှိသော ရသေ့ရဟန်း၏) န ကိဉ္စိ အဟိရထ-ဘာတစ်ခုကိုမျှ မဆောင်ယူအပ်”ဟု ဖွင့်သည်။]

ရာဇပေ၊ အသံသဋ္ဌဘာဝေါ။ ။မင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ မင်း၏အမတ်တို့နှင့်လည်းကောင်း ရောနှောနေသူတို့သည် ဂုဏ်ကို လိုလားသူ၊ လာဘ်ကို လိုလားသူတွေသာ များ၏။ “ရာဇော” ဟူရာ၌လည်း ဆရာဒကာဖြစ်ရုံမျှမက၊ သဟသောကီ သဟနန္ဒိ သုခိတေ သုခိတော ဒုက္ခိတေ ဒုက္ခိတော-မိမိ၏ ဒါယကာ မင်းအမတ်တို့ ရာထူးကျလျှင် ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ရာထူးတက်လျှင် ဝမ်းသာခြင်း၊ သူတို့ချမ်းသာလျှင် မိမိလည်း ချမ်းသာခြင်း၊ သူတို့ဆင်းရဲလျှင် မိမိလည်း ဆင်းရဲ ခြင်းအားဖြင့် အေးအတူ ပူအမျှဖြစ်ခြင်းတည်း။ ဂုဏ် လာဘ်ကို မမက်မောသူတို့မှာ ထိုသို့ ရောနှောစရာ မရှိတော့၊ သာမန်ဆရာဒကာ အဖြစ်မျှလောက်၌သာ တန်ရပ်နေပေလိမ့်မည်။

အပ္ပမ္ဘိဟတဘာဝေါ။ ။[န ပမ္ဘိဟညတေ-မပိတ်ပင်အပ် မဆီးတားအပ်၊ ဣတိ အပ္ပမ္ဘိ ဟတော၊] အရပ် ၄ မျက်နှာသို့ မေတ္တာဘာဝနာ ဖြန့်သောအခါ (ရန်သူဟု မရှိသောကြောင့်) အပိတ်အပင် အဆီးအတား မရှိ ပျံ့နှံ့စေနိုင်ခြင်းကို “စာတဒ္ဓိသော”ပုဒ်၌ ဖွင့်လေ့ရှိကြ၏။ ဤ၌ကား “ရသေ့ရဟန်းတို့၏ ပရိက္ခရာရှစ်ပါးမျှကို ကိုယ်၌ဝတ်ဆင် ကိုင်ယူ၍ သွားသော ကြောင့် လမ်းမှ ယုယူမည့်သူကိုလည်း မကြောက်ရ၊ အခွန်အကောက်လည်း မပေးရသဖြင့် လွတ်လွတ်လပ်လပ် သွားလာနိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ [“ပတ္တစီဝရမာဒါယ သောတ္ထိ ဂစ္ဆတိ သုဗ္ဗတော”ကို ဖွင့်သော ပါဠိတော်၏ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ဖွင့်ပြသည်။]

ဝသန္တေန-နေသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဝိနွိတုံ၌ အဝုတ္တကတ္တားစပ်၊) အဋ္ဌ-ကုန်သော၊

ဣမာနိ သမဏသုခါနိ-ဤသမဏသုခတို့ကို၊ ဝိနိတု-ရခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံ-ဤသမဏသုခတို့ကို ရနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဋ္ဌဂ္ဂုစသမူပေတံ-စုံသော၊ တံ အဿမံ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်းကို၊ မာပေသိ-ဖန်ဆင်းပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

အဘိညာဗလမာဟရိန္တိ-ကား၊ ပစ္စာ-ရသေ့ဖြစ်ပြီးရာ နောက်အခါ၌၊ တသ္မိ အဿမေ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ ဝသန္တော-နေလသော်၊ ဝါ-နေသော၊ (အဟံ-ငါသည်၊) ကသိဏပရိကမ္ပံ-ကသိုဏ်းပရိကမ်ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ အဘိညာနဉ္စ-အဘိညာဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမာပတ္တိနဉ္စ-သမာပတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပာဒနတ္ထာယ-ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ အနိစ္စတော-အနိစ္စအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခတော- ဒုက္ခအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ အာရဘိတွာ-

ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ။ ။ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာကို စီရင်သော အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တထေရ်ကား “အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမူပေတံ”ဟူသော ဤပါဌ်ကို “အဿမံ”နှင့် မစပ်ဘဲ အဘိညာဗလံနှင့် တွဲ၍ “အဋ္ဌဂ္ဂုဏ”အရ အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော “ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ၊ ပရိယော ဒါတေ၊ အနင်္ဂဏေ၊ ဝဂတုပက္ကိလေသေ၊ မုဒုဘူတေ၊ ကမ္မနိယေ၊ ဌိတေ၊ အာနဉ္စပုစ္ဆေ”တို့ကို ယူ၍ ဤအဋ္ဌသာလိနီ၌ အရှင်ဗုဒ္ဓယောသဖွင့်ပြအပ်သော “အဋ္ဌဂ္ဂုဏ”အရကို ပယ်ချ လေသည်။ [ကေစိ ပန “အဋ္ဌဟိ သမဏသုခေဟိ ဥပေတံ၊ ပေ၊ အဿမံ မာပေသိ”တိ အဿမေန သမ္ပန္တံ ကတွာ ဝဒန္တိ၊ တံ ပါဠိယာ န သမေတိ။-ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။]

စိစစ်ခြင်း။ ။“စင်္ဂမံ တတ္ထ မာပေသိ”ဟု စကြိုနှင့်စပ်သော စကားကို ဟောတော်မူပြီးမှ ရှေ့ဂါထာ၌ ဟောတော်မူအပ်ခဲ့သော အဿမဂုဏ်ကို ဤဂါထာ၌ မဟောတန်ရာ၊ ထို့ပြင် “အဋ္ဌဂ္ဂုဏ”အရ ထုတ်ပြရာ၌လည်း အဿနဇာရုဏ်အဖြစ်ဖြင့် မပြနိုင်ဘဲ သမဏဇာ သုခဂုဏ်အဖြစ်ကိုသာ ပြနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမူပေတံ”ကို အဿမံနှင့် တွဲစပ်သော အရှင်ဗုဒ္ဓယောသအဖွင့်ကို ပယ်၍ ပါဠိတော်များ၌ အဘိညာဉ်ရှေ့ဝယ် တွေ့နေကျဖြစ်သော “ပရိသုဒ္ဓံ”စသော ရှစ်ပါးကိုသာ အရှင် ဖွင့်ပြပေသည်။

အနိစ္စတော ဒုက္ခတော။ ။သာသနာပကာလ၌ အတ္တစွဲလမ်းချက်က ခိုင်မြဲလှသောကြောင့် အနတ္တဝိပဿနာမရှိ ဘုရားအလောင်းတော်များပင်ဖြစ်သော်လည်း အနိစ္စ ဒုက္ခဟူသော ဝိပဿနာရှုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အနတ္တလက္ခဏမပါဘဲ “အနိစ္စတော ဒုက္ခတော”ဟု ဆိုသည်။

အဘိညာဗလံ။ ။ဤပုဒ်ကို “အဘိညာနဉ္စ သမာပတ္တိနဉ္စ၊ ပေ၊ ဝိပဿနာဗလံ”ဟု ဖွင့်၏။ အကျိုးအဘိညာဉ်ကို ပြသဖြင့် အကြောင်းဈာန်သမာပတ်တို့လည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် ပြပြီးဖြစ်၍ “အဘိညာနဉ္စ သမာပတ္တိနဉ္စ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဗလံ အရကိုလည်း ဝိပဿနာအားအစွမ်းကို ယူစေလိုသောကြောင့် “တာမပ္ပတ္တံ ဝိပဿနာဗလံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “အဘိညတ္ထာယ ဗလံ အဘိညာဗလံ”ဟု ပြ။

အားထုတ်၍၊ ထာမပ္ပတ္တိ-အားအစွမ်းသို့ ရောက်သော၊ ဝိပဿနာဗလံ-ဝိပဿနာ အားအစွမ်းကို၊ အာဟရိ-ဆောင်ခဲ့ပြီ၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖန်ဆင်းလသော်၊ တသ္မိ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ ဝသန္တော-နေသော ငါသည်၊ တံ ဗလံ-ထိုဝိပဿနာအားအစွမ်းကို၊ အာဟရိတုံ-ဆောင်ခြင်းငှာ၊ သက္ကာမိ-စွမ်းနိုင် ၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝိပဿနာအားအစွမ်းကို ဆောင်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တံ အဿမံ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်းကို၊ အဘိညတ္တာယ-ငှာ၊ တဿ ဝိပဿနာဗလဿ-ထိုဝိပဿနာအားအစွမ်းအား၊ အနုစ္စဝိကံ-လျှောက်ပတ် သည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ မာပေသိ-ဖန်ဆင်းခဲ့ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အဓိပ္ပာယ် နက်တည်း။

သာဓကံ ပဇဟိ တတ္ထ နဝဒေါသမုပါဂတန္တိ ဧတ္ထ-သာဓကံ ၊ပေ၊ မုပါဂတံ ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အနုပုဗ္ဗိကထာ-အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သော စကားတည်း၊ ဝါ-ပြောရိုးဆိုစဉ် စကားတည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ တဒါ-တောထွက် လာရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိသုကမ္မဒေဝပုတ္တေ-ဝိသင်္ကြန်တသားသည်၊ [ဂတေ နောက်က

ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။ ။ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ အဘိညာဗလံကို အားအစွမ်းသို့ ရောက် သော အဘိညာဉ်ဟု ဖွင့်၏၊ “အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမုပေတံ-ပရိသုဒ္ဓ၊ ပရိယောဒါတစသော ရှစ်ပါးသော ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အဘိညာဗလံ-အဘိညာဉ်တည်းဟူသော အားအစွမ်းကို၊ အာဟရိ-ဆောင်ပြီ”ဟု ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာအလို ပေး၊ အာဟရိဟု ဆိုသောကြောင့် “ထိုအချိန်၌ မရသေး၊ အဘိညာဉ်ရဖို့ရန် စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ရုံမျှသာ ရှိသေးသည်”ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံသည် “သော သမာဟိတေ စိတ္တေ၊ပေ၊ ပုဗ္ဗေ နိဝါသာနုဿတိညာဏာယ စိတ္တံ အဘိနိန္နာမေသိ (အဘိနိဟရိ)”ဟူသော ပါဠိတော်စာသွားနှင့် လျော်၏၊ ဤအဋ္ဌသာလိနီ ဖွင့်ပုံမှာ ပါဠိတော်စာသွားအတိုင်း မကျချေ၊ အဘိညာဉ်ကို ရဖို့ရန် ဝိပဿနာအားအစွမ်းကို ဆောင်သည်ဟူသော စကားလည်း စဉ်းစားဖွယ်ကောင်းလှ၏၊ ဘာ ကြောင့်နည်း၊ အဘိညာဉ်တက်ရာ၌ ဝိပဿနာမဖက် သမထသက်သက်ဖြင့် တက်နိုင်သော ကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမုပေတံ” မှ စ၍ “အဘိညာဗလမာဟရိ”တိုင်အောင် အဋ္ဌသာလိနီ ဖွင့်ပြပုံကို ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဒတ္တ မနှစ်သက်ချေ။

အနုပုဗ္ဗိကထာ။ ။ပုဗ္ဗာယ-ရှေ့စကားအား၊ အနုရူပံ-လျော်သည်တည်း၊ အနုပုဗ္ဗံ-ရှေ့ စကားအားလျော်သည်၊ အဗျယ်ဘောသမာသံ၊ အနုပုဗ္ဗံ ပဝတ္တာ အာနုပုဗ္ဗိ-ပဝတ္တတဒ္ဓိတံ၊ ရှေ့ စကားအား လျော်စွာဖြစ်သောစကား၊ ရှေးကပြောရိုးအတိုင်း ဆက်၍ဆက်၍ လျော်စွာဖြစ် သောစကား၊ ဤကဲ့သို့ ပုဒ်ကြိုလျှင် ပဝတ္တအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ ဣတ္ထိဇောတက ဤ ပစ္စည်းသက်ပြီးလျှင် “အာနုပုဗ္ဗံ”ဟု ရှိသင့်၏၊ သို့သော် စာအုပ်များ၌ အနုပုဗ္ဗိဟုချည်း ရှိသည်၊ “အနုပုဗ္ဗကထာ”ဟု ရှိရာ၌ကား “ပုဗ္ဗာယ အနုရူပါ အနုပုဗ္ဗာ”ဟု တပျူရိသ်သမာသံပြု၍ “အနုပုဗ္ဗာ”ဟုပင် ပါဠိမှန် ရှိသင့်၏၊ ထိုနောက်မှ “အနုပုဗ္ဗာ စ+သာ+ကထာ စာတိ အနုပုဗ္ဗ ကထာ”ဟု ပြု။

ဝိသုကမ္မဒေဝပုတ္တေကိုလည်း လက္ခဏဝန္တကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် ဤ၌ ယူပါ။] ကုဋိ
 လေဏစက်မာဒိပုဋိမဏ္ဍိတ-ကျောင်းငယ်၊ လိုဏ် စကြို အစရှိသော အဆောက်
 အအုံတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ [ကုဋိဟူသည် ဝစ္စကုဋိ မဟုတ်၊ ကျောင်းကုဋိ
 ကလေးတည်း။] ပုပ္ဖုပဂတဖလူပဂတရုက္ခသန္တန္တိ-အပွင့်သို့ ကပ်ရောက်ကုန် အသီး
 သို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော သစ်ပင်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ ဝါ-အပွင့် ပွင့်ကုန်
 အသီး သီးကုန်သော သစ်ပင်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ ရမဏီယံ-မွေ့လျော်သင့်
 မွေ့လျော်ထိုက်သော၊ ဝါ-မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော၊ မဓုရသလိလာသယံ-ချိုမြိန်
 သော ရေဇါတည်ရာ ရေကန်ရှိသော၊ [အဿမံ၌ စပ်။] အပဂတဝါဠမိဂဘိသနက
 သကုဏံ-ကင်းသော ရဲရင့်သော ခြင်္သေ့ သစ် ကျားစသော သားကောင်အပေါင်း၊
 ခြောက်လှန့်တတ်သော ငှက်အပေါင်းတို့မှ ကင်းသော၊ ပဝိဝေကက္ခမံ-အပေါင်း
 အဖော်တို့မှကင်းဆိတ်ခြင်း၌ ခံသော၊ (ကာယဝိဝေက ရလောက်သော၊) [ကမ္မနိ
 သာဓု ကမ္မညကဲ့သို့ “ပဝိဝေကေ ခမော ပဝိဝေကက္ခမော”ဟုပြု။] အဿမံ-ကျောင်း
 သင်္ခမ်းကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်းပြီး၍လည်းကောင်း၊ [ဂတေ၌စပ်။] အလင်္ကာတစင်္ဂ
 မဿ-တန်ဆာဆင်အပ်ပြီးသောစကြို၏၊ ဥဘောသု-နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ အန္တေသု-
 အစွန်အဖျားတို့၌၊ အာလမ္မနဖလကံ-မှီရာပျဉ်ချပ်ကို၊ ဝါ-တကံမှီပျဉ်ချပ်ကို၊ [ထိုင်
 သောအခါ မှီ၍ ထိုင်စရာဖြစ်သောပျဉ်ချပ်ကို ရှေးက “တကံ”ဟု ခေါ်ကြသည်။]
 သံဝိဓာယ-စီရင်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ နိသီဒနတ္ထာယ-ထိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ စင်္ဂမ
 ဝေမဇ္ဈေ-စကြို၏အလယ်၌၊ သမတလံ-ညီညွတ်သော အပြင်ရှိသော၊ မုဂ္ဂဝဏ္ဏ
 သိလံ-ပဲနောက်အဆင်းရှိသော ကျောက်ဖျာကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်းပြီး၍လည်း
 ကောင်း၊ အန္တောပဏ္ဏသာလာယံ-သစ်ရွက်တို့ဖြင့် မိုးအပ်သော ကျောင်းအတွင်း၌။

မဓုရသလိလာသယံ။ ။မဓုရံ+သလိလံ မဓုရသလိလံ-ချိုမြိန်သော ရေ၊ မဓုရသလိလ
 သ+အာသယော-တည်ရာရေကန်တည်း၊ မသ္မိ-ဤအဿမံ၌၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ မဓုရသလိလာ
 သယော။

အပဂတဝါဠမိဂဘိသနကသကုဏံ။ ။ဝါဠ-ရဲရင့်သော+မိဂ-ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားစသော
 သားကောင်၊ ဝါဠာစ+တေ+မိဂါစာတိ ဝါဠမိဂါ၊ “ဘိသိ”ဟု ဣကာရန္တဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့်
 နိဂ္ဂဟိတိလာ၍ “ဘိသ”ဟု သဒ္ဒနီတိဆို၏၊ သို့သော် သက္ကတ၌ ဘိဓာတ်ကို ဘိသပြုသော
 ကြောင့် “ဘိသ”ဟု ဆရာတို့ ရေးတော်မူကြသည်၊ ဘိသယန္တိ-ကြောက်စေတတ် (ခြောက်တတ်)
 ကုန်၏၊ ဣတိ ဘိသနာ၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက်၍ “ဘိသနကာစ+တေ+သကုနာ (ဏာ)
 စာတိ ဘိသနကာသကုဏာ၊ ဝါဠမိဂါစ+ဘိသနကသကုဏာစ ဝါဠမိဂဘိသနကသကုဏာ၊
 အပဂတာ+ဝါဠမိဂဘိသနကသကုနာ ယသ္မာတိ အပဂတဝါဠ၊ ပေ၊ သကုဏော (အဿမော)။
 [သကုဏော၌ သကဓာတ် ဥနပစ္စည်းဖြင့် သကုနဟုလည်းရှိ၏၊ နကို ဏပြု၍ သကုဏဟု
 လည်း ရှိ၏၊ “အာကာသေ ဂန္တံ သက္ကောန္တိတိ(ကောင်းကင်၌ ပျံနိုင်သောကြောင့်) သကုဏာ။]

ဇဉ္ဇေ၊ ပေ၊ ကုဏ္ဍိကာဒိကေ-ဆံကျစ်ဝန်း၊ လျှော်တေသင်္ကန်း၊ ၃ ချောင်းထောက်၊ ကရားအစရှိကုန်သော၊ တာပသပရိက္ခာရ-ရသေ့တို့၏ပရိက္ခရာတို့လည်းကောင်း၊ မဏ္ဍပေ- မဏ္ဍပ်၌၊ ပါနီယသဉ္ဇပါနီယသင်္ခါနီယသရာဝါနီ- သောက်ရေအိုး၊ သောက်ရေခရုသင်း၊ သောက်ရေခွက်တို့လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိသာလာယံ-မီးတင်းကုင်း၌၊ အင်္ဂါရကပလ္လဒါရုအာဒိနိ-မီးအိုးကင်း၊ ထင်းအစရှိသည်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ယံ ယံ-အကြင် အကြင် အသုံးအဆောင်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတာန-ရသေ့တို့အား၊ ဥပကာရာယ-လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ တံတံ-ထိုထို အသုံးအဆောင်ကို၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်းပြီး၍လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဏသာလာယ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်း၏၊ ဘိတ္တိယံ-နံရံ၌၊ ယေကေစိ-အမှတ်မရှိအလုံးစုံကုန်သော၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ-ရသေ့ပြုလိုသူတို့သည်၊ ဣမေ ပရိက္ခာရ-ဤပရိက္ခရာတို့ကို၊ အက္ခရာနိ-အက္ခရာတို့ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြတ်ထွင်း၍၊ ဒေဝ လောကမေဝ-နတ်ပြည်သို့သာ၊ ဂတေ-ပြန်သွားလသော်။

သုမေဓပဏ္ဍိတော-သုမေဓာသုခမိန်သည်။ ဟိမဝန္တပါဒေ-ဟိမဝန္တာတောင်ခြေ၌၊ ဂိရိကန္တရာနုသာရေန-တောင်ကြို ချောက်ကြား လျှောက်သွားသဖြင့်၊ [ဂိရိ-တောင်၊ ကန္တရ-ချောက်၊ ကေန+ဒရိယတေတိ ကန္တရော-ရေသည် ဖောက်ခွဲအပ်သော ချောက်၊ “ချောင်”ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏၊] အတ္တနော-မိမိ၏၊ နိဝါသနာနုရူပ-နေခြင်းအား လျှောက်ပတ်သော၊ ဖာသုကဋ္ဌာနံ-ချမ်းသာလောက်သော အရပ်ကို၊ ဩလောကေန္တော-ကြည့်ရှုရှာဖွေလသော်၊ နဒီနိဝတ္တနေ-မြစ်ရေ၏ဆုတ်နစ်ရာအရပ်၌၊ ဝါ-မြစ်ကွေ့၌၊ [နဒီ+နိဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ နဒီနိဝတ္တနံ-မြစ်ရေ၏ဆုတ်နစ်ရာအရပ်၊ ဆုတ်နစ်ပြီး အခြားတစ်နေရာသို့ ဆက်၍စီးသွားသောကြောင့်“မြစ်ကွေ့”ဟု ခေါ်သည်၊] ဝိသုကမ္မနိမ္မိတံ-ဝိသကြိုနတ်သားသည် ဖန်ဆင်းအပ်သော၊ သက္ကဒတ္တိယံ-သိကြားမင်းသည်ပေးအပ်သော၊ ရမဏိယံ-မွေ့လျော်အပ် မွေ့လျော်ထိုက်

တိဒဏ္ဍ။ ။တေဒဏ္ဍိကောတိ ကုဏ္ဍိကတ္ထပနတ္ထာယ (ရေကရားကို တင်ထားဖို့ရာ) တိဒဏ္ဍကံ ဂဟေတွာ စရန္တော၊ တိက၊ တိရိဝစ္ဆဇာတကဋ္ဌကထာ၊ ဤအလို ရေကရား တင်ဖို့ရာ ၃ ချောင်းထောက် ခုံကလေးကို “တိဒဏ္ဍ”ဟု ယူပါ၊ တယော+ဒဏ္ဍာ ယဿာတိ တိဒဏ္ဍံ (ပိဋံ)။ [ဝါးတောင်ဝှေး၏ အဖျား၌ အလံကလေး ၃ ခု တပ်ထားသောကြောင့် ဝါးတောင်ဝှေးကို “တိဒဏ္ဍ”ဟု ဆိုသောနည်း၊ အခွ ၃ ခုပါသော တောင်ဝှေးကို “တိဒဏ္ဍ”ဟု ခေါ်သောနည်း၊ စလွယ် ၃ သွယ်ကို “တိဒဏ္ဍ” ခေါ်သော နည်းများကို ဤ၌ မလိုအပ်ပါ။]

သက္ကဒတ္တိယံ။ ။သိကြားမင်းစေခိုင်း၍ ဝိသကြိုနတ်သား ဖန်ဆင်း၍ ပေးအပ်သည်ကိုပင် “သက္ကဒတ္တိယံ”ဟု ဆိုသည်၊ ဒီယတေတိ ဒိန္နော၊ သဒ္ဓနီတိ၌ “နိစ္စံ သက္ကာဒိတော ဒတ္တိယော”ဟု သုတ်တည်၍ ဒိန္နကို ဒတ္တိယဟု ပြုသည်။

သော၊ ဝါ-ဓမ္မလျော်ဖွယ်ကောင်းသော၊ အဿမံ-ကျောင်းသင်္ခမ်းကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ စက်မကောဋီ-စကြီအစွန်သို့၊ ဂန္တာ-သွားပြီး၍၊ ပဒဝလဉ္စ-ခြေရာကို၊ အပဿန္တော-မမြင်ရသည်၊ (ဟုတွာ) ဓုဝံ-မချွတ်ဧကန်၊ ပဗ္ဗဇိတာ-ရသေ့ရဟန်းတို့သည်၊ ဓုရဂါမေ-ပဓာနဖြစ်သော ရွာ၌၊ ဝါ-အနီးဖြစ်သော ရွာ၌၊ [ပဓာနေသန္တိကေ ဓုရော-အဘိဓာန်၊] ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ပရိယေသိတွာ-ရှားမှီး၍၊ ကိလန္တရူပါ-ပင်ပန်းသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) [ကိလန္တရူပါ၌ ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပကြံ၊ သို့မှ ရူပနှင့်အရတူနိုင်သည်၊] အာဂန္တာ-ပြန်လာ၍၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံစည်တွေးတော၍၊ ထောက်အတန်ငယ်၊ ဝါ-တစ်ခဏလောက်၊ အာဂမေတွာ-ဆင်းငံ့ပြီး၍၊ အတိဝိယ-အလွန်သာလျှင်၊ [ဝိယသဒ္ဓါ ဧဝအနက်ဟော၊] စိရာယန္တိ-ကြာမြင့်ကုန်၏။ [စိရံပုဒ်နောင်ဘူဓာတ်အနက်၌ အာယပစ္စည်း သက်ထားသော နာမဓာတ်တည်း၊] “ဇာနိဿာမိသိအံ၊ ဝါ-သိအောင်ပြုအံ၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍။ . . . ပဏ္ဏသာလကုဋ်ဒွါရံ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းငယ်၏တံခါးကို၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်ပြီး၍၊ အန္တော-အတွင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဣတောစ-ဤမှလည်းကောင်း၊ ဣတောစ- ဟိုမှလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဣတောစိတောစ- ဟိုဟိုဒီဒီလည်း၊ ကြလောကေန္တော-ကြည့်လသော်၊ မဟာဘိတ္တိယံ-နံရံကြီး၌၊ အက္ခရာနိ-အက္ခရာတို့ကို၊ ဝါစေတွာ-တိုးတိုးဆိုစေ၍၊ ဝါ-ဖတ်၍၊ ဧတေ-ဤပရိက္ခရာတို့သည်၊ မယံ-ငါ့ဖို့၊ ကပ္ပိယပရိက္ခရာ-အပ်စပ်သော ပရိက္ခရာတို့တည်း၊ (ဣတိ-ဤသို့ဆုံးဖြတ်၍) ဣမေ-ဤပရိက္ခရာတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပဗ္ဗဇိဿာမိ-ရသေ့ရဟန်းပြုတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ နိဝတ္ထပါရုတ်-ဝတ်အပ် ခြံအပ်သော၊ သာဓုကယုဂံ-လူဝတ်အစုံကို၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ပြီ၊ [“သုမေဓပဏ္ဍိတော”ဟု ကတ္တားရှိသောကြောင့် “ပဇဟိ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိရသည်၊] တေန-ထို့ကြောင့်၊ သာဓုကံ ပဇဟိ တတ္ထာတိ-သာဓုကံ ပဇဟိ တတ္ထဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊ သာရိပုတ္တ-ရာ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်သောနည်းဖြင့်၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်ပြီးသော၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ တဿံ ပဏ္ဏသာလာယံ-ထိုသစ်ရွက်မိုးကျောင်း၌၊ သာဓုကံ-အဝတ်အစုံကို၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ခဲ့ပြီ။

နဝဒေါသမုပါဂတန္တိ(ကုမိနာ)-နဝဒေါသမုပါဂတံဟူသောဤပါဠိဖြင့်၊ (ဒီပေတိ၌ စပ်) သာဓုကံ-အဝတ်အစုံကို၊ ပဇဟန္တော-ပယ်စွန့်လသော်၊ ဝါ-ပယ်စွန့်သော၊ (အဟံ-သည်)၊ နဝဒေါသေ-ကိုးပါးသောအဖြစ်တို့ကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တာပသပဗ္ဗဇိတာနံ-ရသေ့ရဟန်းတို့အား၊ (“တာပသပဗ္ဗဇိ-ရသေ့တို့၏ ပဗ္ဗဇာသို့၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ-ကပ်ရောက်သူတို့အား”ဟုလည်း အချို့စာ၌ ရှိ၏) (ဥပဌဟန္တိ၌ စပ်) ဝါ-တို့၏၊ သာဓုကသို့-

လူဝတ်ကြောင်တို့၏အဝတ်၌၊ နဝဒေါသာ-ကိုးပါးသော အပြစ်တို့သည်၊ ဥပဋ္ဌဟန္တိ-ထင်လာကုန်၏။ တေသု-ထိုကိုးပါးသော အပြစ်တို့တွင်၊ တဿ-ထိုအဝတ်၏၊ မဟတ္တဘာဝေါ-များသော အဖိုးရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဒေါသော-အပြစ်တည်း၊ ပရပဋိဗဒ္ဓတာယ-သူတစ်ပါးတို့၌ စပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနဘာဝေါ-ဖြစ်ရသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-သော၊ (ဒေါသော-တည်း။) [ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်၍ မဖြစ်၊ သူတစ်ပါး ရက်ပေးမှ ဖြစ်ခြင်းကို “ပရပဋိဗဒ္ဓတာယ ဥပ္ပဇ္ဇနဘာဝ”ဟု ဆိုသည်၊ ပရေသု+ပဋိဗဒ္ဓေါ ပရပဋိဗဒ္ဓေါ-(သာဓကော)၊ “ပရေသု ပဋိဗဒ္ဓါ”ဟု အဘိဏှသုတ်၌ ဖွင့်သည်။]

ပရိဘောဂေန-သုံးစွဲခြင်းကြောင့်၊ လဟုကံ-လျင်စွာ၊ ကိလိဿနဘာဝေါ-ညစ်နွမ်းသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော ဒေါသော-တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ကိလိဋ္ဌော-ညစ်နွမ်းသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်၊) ဓောဝိတဗ္ဗောစ-ဖွပ်လျော်ထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ရဇိတဗ္ဗော-ဆိုးထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ [ဖွပ်ရ ဆိုးရသည်အတွက် ပလိဗောဓကိစ္စများသောကြောင့် ကိလိဿနဘာဝကို အပြစ်တစ်ပါးဟု ဆိုသည်၊ ကိလိဋ္ဌောဝ, ကိလိဋ္ဌောစ”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။] ပရိဘောဂေန-ကြောင့်၊ လဟုကံ-လျင်စွာ၊ ဇီရဏဘာဝေါ-ဆွေးမြေ့သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကောဒေါသော၊ ဟိ-မှန်၊ ဇိဏ္ဏဿ-ဆွေးမြေ့သောအဝတ်ကို၊ တုန္တုဝါ-အပ်ဖြင့်ချုပ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ [ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ တုန္တုကရဏံဟုရှိ၏၊ “အပ်ချုပ်မှုကို ပြုခြင်း”ဟုပေး၊] အဂ္ဂဠာနိဝါ-အပေါ်ထပ်ပေး၊ ဖာထေးခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သည်၊ ဟောတိ၊ [ဆွေးမြေ့သည်ရှိသော် ချုပ်ရ ဖာရခြင်းဟူသော ပလိဗောဓကိစ္စ များသည့်အတွက် “လဟုကံ ဇီရဏဘာဝ”ကို အပြစ်တစ်ပါးဟု ဆိုသည်၊] ပုန-တစ်ဖန်၊ ပရိယေသနာယ-ရှာမှီးခြင်းဖြင့်၊ (သာဓကဿ-၏၊) ဒုရဘိသမ္ဘဝဘာဝေါ-ခဲယဉ်းစွာ ရအပ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (ရခဲခြင်းသည်၊) ဧကော-သော၊ ဒေါသော-တည်း။

တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာယ-ရသေ့တို့၏ ပဗ္ဗဇ္ဇာအား၊ အသာရုပ္ပဘာဝေါ-(လူဝတ်၏) မလျောက်ပတ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-သော၊ ဒေါသော-တည်း၊ ပစ္စတ္ထိကာနံ- ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသောသူခိုးတို့၏၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ သာဓာရဏဘာဝေါ-ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-သော၊ ဒေါသော-တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် လုံခြုံစေအပ်သော်၊ နံ-ထိုလူဝတ်ကြောင်တို့၏ အဝတ်ကို၊ ပစ္စတ္ထိကာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသောသူတို့သည်၊ န ဂဏန္တိ-မယူနိုင်ကုန်၊ ဧဝံ-ဤသို့ မယူနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဂေါပတဗ္ဗော-လုံခြုံစေထိုက်သည်၊ ဝါ-စောင့်ရှောက်ထိုက်သည်၊ ဟောတိ-၏။

ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ-သုံးစွဲသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝိဘူသနဌာနဘာဝေါ-တန်ဆာ၏အဖြစ်၌ တည်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ-တန်ဆာအရာ၌ တည်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဧကော-သော၊ ဒေါသော-တည်း၊ ဂဟေတွာ-သွားလေရာရာ ဆောင်ယူ၍၊ စရန္တဿ-လှည့်လည်သွားလာသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ခန္တဘာရမဟိစ္ဆဘာဝေါ-ပန်းဝန်ဖြင့် များစွာသော ပစ္စည်းတို့ကို အလိုရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ ဧကော-သော၊ ဒေါသော-တည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ဝိဘူသနဘာဝေ + ဌာနံ ဝိဘူသနဌာနံ (ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပ ကြံ) ဝိဘူသန ဌာနဿ + ဘာဝေါ ဝိဘူသနဌာန ဘာဝေါ။]

ဝါကစီရံ နိဝါသေသိန္နိ-ကား၊ သာရိပုတ္တ-ရာ၊ တဒါ-သုမေဓာဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ-ငါသည်၊ နဝ-ကိုးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဒေါသေ-ဤအပြစ်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ သာဓုကံ-လူဝတ်ကြောင်တို့၏ အဝတ်အစုံကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ဝါကစီရံ-ဖြူဆံမြက်ဖြင့် ပြုအပ်သော လျှော်တေသင်္ကန်းကို၊ နိဝါသေသိ-ဝတ်ခဲ့ပြီ၊ မုဉ္ဇတိဏံ-ဖြူဆံမြက်ကို၊ ဟိရံ ဟိရံ-အမျှင်အမျှင်၊ ဝါ-အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာ၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဂန္တေတွာ-သိကုံး၍၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ဝါကစီရံ-ဖြူဆံမြက်ဖြင့် ပြုအပ်သော လျှော်တေသင်္ကန်းကို၊ နိဝါသနပါရူပနတ္ထာယ-ဝတ်ခြင်း ခြံခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာဒိယိ-ယူခဲ့ပြီ၊ ဣတိ အထွော-ဤကားအဓိပ္ပာယ်နက်တည်း။

ဒွါဒသဂုဏမုပါဂတန္တိ-ကား၊ ဒွါဒသဟိ-၁၂ ပါးကုန်သော၊ အာနိသံသေဟိ-အာနိသင်အကျိုးတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-ပြည့်စုံသော၊ (ဝါကစီရံ၊ နိသေသိ၌ စပ်၊) ဟိ-ချဲ့၊ ဝါကစီရံသို့-လျှော်တေသင်္ကန်း၌၊ ဒွါဒသ-၁၂ ပါးကုန်သော၊ အာနိသံသာ-အကျိုးတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) (ဝါကစီရံ-လျှော်တေသင်္ကန်းသည်၊) အပ္ပတ္တံ-နည်းသော အဖိုးရှိ၏၊ ဝါ-အဖိုးမတန်၊ သုန္နရံ-ကောင်း၏၊ ကပ္ပိယံ-အပ်၏၊ ဣတိ အယံ-ဤ အဖိုး မတန်သည်၏ အဖြစ်၊ ကောင်းသည်၏ အဖြစ်၊ အပ်သည်၏ အဖြစ်သည်။

ဝါကစီရံ။ ။စိယတိ-စိအပ်၏+ဣတိ စီရံ-မည်၏၊ စိဓာတ်+ရက်ပစ္စည်း၊ စိ၌ ဒီဃပြု၊ ဝါကသဒ္ဓါသည် သစ်ပင်၏ အခေါက်တို့မှ ရအပ်သော လျှော်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ သစ်ခေါက်တို့ကို ထုရိုက်တေထားသောကြောင့် “လျှော်တေ”ဟု ခေါ်ကြ၏၊ “ဝါကေန+ကတံ+စီရံ ဝါကစီရံ”ဟု ပြု၊ လျှော်တေဖြင့် ပြုအပ်သော သင်္ကန်းကိုသာ မုချအားဖြင့် ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ကား ဖြူဆံမြက်ဖြင့် ပြုအပ်သော သင်္ကန်းဖြစ်သောကြောင့် ရသေ့တို့၏ အဝတ်ချင်း တူရကား မုဉ္ဇတိဏံစီရံကိုပင် အတွင်ရ၍ သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် “ဝါကစီရံ”ဟု ခေါ်ပါ။

ဟိရံ ဟိရံ။ ။ဟိရံ ဟိရံကို အဝယဝံ အဝယဝံဟု ယောဇနာဖွင့်၏၊ ဟိဓာတ်+ရက် ပစ္စည်းဖြင့် ဒီဃပြု၍ “ဟိရံ”ဟု ဖြစ်သတတ်၊ ဟိနောတိ ပဝတ္ထတိ-အစိတ်အစိတ် ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဟိရံ။

တာဝ-ဒုတိယအာနိသင် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) ဧကော-တစ်ပါးသော၊ အာနိသံသော-အကျိုးတည်း၊ (ဝါကစီရ်-ကို)၊ သဟတ္တာ-မိမိလက်ဖြင့်၊ ဝါ-ကိုယ်တိုင်၊ ကာတု-ပြုခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း၏၊ ဣတိ အယံ-ဤကိုယ်တိုင် ပြနိုင်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဒုတိယော-နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ (ဝါကစီရ်-သည်)၊ ပရိဘောဂေန-သုံးစွဲခြင်းကြောင့်၊ သဏိကံ-ဖြေးဖြေး၊ ကိလိဿတိ-ညစ်နွမ်း၏၊ ဓောဝိယမာနေပိ-ဖွပ်လျော်အပ်သော် လည်း၊ ပပဉ္စော-ကိစ္စလုပ်ငန်းကို ချဲ့ထွင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကြာမြင့်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ အယံ-ဤသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ဖြေးဖြေးညစ်နွမ်းသည်၏အဖြစ်သည်၊ တတိယော-၃ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ (ဝါကစီရ်-သည်)၊ ပရိဘောဂေန-သုံးစွဲခြင်းကြောင့်၊ ဇိဏ္ဏေပိ-ဆွေးမြေ့ပါသော်လည်း၊ သိပ္ပိတဗ္ဗာ ဘာဝေါ-ချုပ်ထိုက်သည်၏အဖြစ်၏မရှိခြင်းသည်၊ (အပ်ချုပ်ဖွယ်မလိုခြင်းသည်)၊ စတုတ္ထော-၄ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ပရိယေသန္တ သ-ရှာမှီးသော ရသေ့ရဟန်း၏၊ သုခေန-လွယ်ကူသဖြင့်၊ ကရုဏာဘာဝေါ-ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ပဉ္စမော-၅ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း။

တပသပဗဇာ-ရသေ့အဖြစ်ဟူသော ပဗဇာအား၊ သာ ၂ ဘာဝေါ-လျောက် ပတ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဆဋ္ဌော-၆ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ပစ္စတ္ထိ ကာနံ-တို့၏၊ နိရူပဘောဂဘာဝေါ-အသုံးအဆောင် မဟုတ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ သတ္တမော-၇ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ပရိဘုဉ္စန္တဿ-သုံးစွဲသော ရသေ့ရဟန်း၏၊ ဝိဘူသနဋ္ဌာနာဘာဝေါ-တန်ဆာ၏အဖြစ်၌ တည်ခြင်း၏ မရှိခြင်း သည်၊ အဋ္ဌမော-၈ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ဓာရဏေ-သွားလေ ရာရာ ဆောင်ယူခြင်း၌၊ သလ္လဟုကဘာဝေါ-ပေါ့ပါးသည်၏အဖြစ်သည်၊ နဝမော-၉ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ စီဝရပစ္စယေ-သင်္ကန်းဟူသောပစ္စည်း၌၊ အပ္ပိစ္ဆာဘာဝေါ-နည်းသောအလိုရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ ဒသမော-၁၀ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ဝါကုပ္ပတ္တိယာ-လျော်မှ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မိကအနဝဇ္ဇဘာ ဝေါ-တရားနှင့်လျော်သည်၏အဖြစ်၊ အပြစ်မရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကာဒေ သမော-၁၁ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ဝါကစီရ်-လျော်တေသင်္ကန်း သည်၊ နဋ္ဌေပိ-ပျောက်ပျက်ပါသော်လည်း၊ အနပေက္ခဘာဝေါ-ငဲ့ကွက်ခြင်း မရှိ သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဒွါဒေသမော- ၁၂ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

အဋ္ဌဒေါသသမုကိဏ္ဏံ၊ ပဇဟိ ပဏ္ဏသာလကန္တိ-ကား၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်သနည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုသုမေဓာသုခမိနိသည်၊ ဝရသာဋက ယုဂံ-လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ကောင်းမြတ်သောပုဆိုးအစုံကို၊ ဩမုဉ္ဇန္တော-ချွတ်လျက်၊

စီဝရဝံသေ-သင်္ကန်းတန်းဝါး၌၊ လဂ္ဂိတံ-ချိတ်အပ်သော၊ ဝါ-လွှားအပ်သော၊ အနော
 ဇပုပ္ဖဒါမသဒိသံ-အနော်ဇာပန်းကုံးနှင့်တူသော၊ ဝါ-လိပ်ဆူးရွှေပန်းကုံးနှင့်တူသော၊
 ရတ္တဝါကစီရံ-ဆိုးအပ်ပြီးသောလျော်တေသင်္ကန်းကို၊ [လိပ်ဆူးရွှေသည် ဝါသော
 ကြောင့် ရတ္တကို “နိမြန်းသော”ဟု မပေးစေလိုကြ၊] ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ နိဝါသေတွာ-
 ဝတ်၍၊ တဿ-ထိုကိုယ်ဝတ်သင်္ကန်း၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ အပရိ-တစ်ပါးသော၊
 သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသောအဆင်းရှိသော၊ ဝါကစီရံ-လျော်တေသင်္ကန်း
 ကို၊ ပရိဒဟိတွာ-ဝတ်ရုံ၍၊ ဝါ-ရမ်း၍၊ ပုန္နာဂပုပ္ဖသန္တရသဒိသံ-ပုန်းညက်ပန်း
 အခင်းနှင့်တူသော၊ သဓုရံ-ခွာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အဇိနစမ္ပ-သားရေကို၊ ဧကံသံ-
 တစ်ခုသော လက်ဝဲအဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲတစ်ဖက် ပခုံးထက်၌၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-
 တင်၍၊ ဇဋ္ဌာမဏ္ဍလံ-ဆံကျစ်ဝန်းကို၊ ပရိမုဉ္ဇိတွာ-စွပ်၍၊ စူဠာယ-ဥသျှောင်နှင့်၊
 သဒ္ဓိ-တကွ၊ နိစ္စလဘာဝကရဏတ္ထံ-မတုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊
 [ဆံကျစ်ဝန်းနှင့်ဥသျှောင်ကို မတုန်လှုပ်အောင်၊] သာရသုဇ္ဈိ-ကောင်းမြတ်သော
 ဆံထိုးကို၊ [အချို့က “ဒန္တသုဇ္ဈိ”ဟု ဆိုသေး၏၊ မကောင်း၊ သာရသုဇ္ဈိ၊ ဥတ္တမတ္ထ
 ဝါစက၊] ပဝေသေတွာ-သွင်း၍၊ မုတ္တဇာလသဒိသာယ-ပုလဲဇာကွန်ယက်နှင့်တူ
 သော၊ သိက္ခာယ-ဆိုင်း၍၊ ပဝါဠဝဏ္ဏ-သန္တာအဆင်းရှိသော၊ ကုဏ္ဍိတံ-ရေကရားကို၊
 ဩဒဟိတွာ-ထား၍၊ တိသု ဌာနေသု-အဖျား ၂ သွယ် အလယ်အားဖြင့် ၃ ဌာန
 တို့၌၊ ဝင်္ကကာဇံ - ကောက်သော ထမ်းပိုးကို၊ အာဒါယ - ယူ၍၊ ဧကိဿာ-
 တစ်ဖက်သော၊ ကာဇကောဋိယာ-ထမ်းပိုးအစွန့်၌၊ ကုဏ္ဍိကံ-ရေကရားကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဧကိဿ-တစ်ဖက်သော၊ (ကာဇကောဋိယာ-၌) အင်္ဂုသကပစ္ဆိတိဒဏ္ဍ
 ကာဒိနိ-သစ်သီးချူစရာချိတ်၊ တောင်း၊ သုံးချောင်းထောက် (ခွေးခြေ)တို့ကိုလည်း

သဓုရံ အဇိနစမ္ပ။ ။အဇောတံ ကုနပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော အဇိနသဒ္ဓါသည် “စမ္ပ-
 သားရေ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ [အဇတိ ရဇံ ဒိပတီတိ အဇိနံ-မြို့ကို ပစ်ပယ်တတ်သော
 သားရေ၊ မောဂ္ဂုလ္လာန်၌ “အဇတိ ဝိက္ကယံ ဂစ္ဆတိ-ရောင်းအပ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်၏၊ ကုတိ
 အဇိနံ”ဟု ပြု၏၊] သမင်ကို အဇိနယောနိ (သားရေ၏အကြောင်းဖြစ်သောသားကောင်)ဟု
 အဘိဓာန် (၆၁၇) ဆို၏၊ ဤ၌ အဇိနနှင့် စမ္ပကို တွဲ၍ ပြသောကြောင့် အဇိနပုဒ်ကို သမင်
 စသော သားကောင်အနက်ဟောဟု ကြိုသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဇိနစမ္ပ-သားရေ (သားကောင်
 ၏အရေ)”ဟု ဖတ်ပါ၊ ဤအတိုင်းဆိုလျှင် “သဓုရံ-ခွာနှင့် တကွဖြစ်သော (ခွာပါသော) သားရေ”
 ဟူသော စကားနှင့်လည်း လျော်၏။

ရှေးအနက်။ ။ရှေးက “သဓုရံ-ခြေသည်းမြွှာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အဇိနစမ္ပ-သစ်နက်ရေ
 ကို”ဟုလည်း တစ်နည်း ပေးကြသေး၏၊ “ဓုရံကိုလည်း ခွာနှင့်တူသော ခြေသည်းမြွှာကို သဒိသု
 ပစာရအားဖြင့် ဟော၏”ဟု ယူကြ၏၊ ဂဏ္ဌိ၌ကား “သစ်နက်”ဆိုသော်လည်း “တကယ်နက်
 သော သားကောင်မဟုတ်၊ သားကောင်တစ်မျိုး၏ နာမည်သာ”ဟု ဆို၍ “သဓုရံ-ခွာနှင့်တကွ
 ဖြစ်သော”ဟုသာ ပေးစေလိုသည်။

ကောင်း၊ ဩလဂ္ဂေတွာ-တွဲရစ္ဆေခါတ်၍၊ ခါရိကာဇံ-ရသေ့ပရိက္ခရာတို့ဖြင့် ပြည့်သော ထမ်းပိုးကို၊ အံသေ-ပခုံး၌၊ ကတွာ-ပြု၍၊ (ထမ်း၍)၊ ဒက္ခိဏေန ဟတ္ထေန-လက်ျာ လက်ဖြင့်၊ ကတ္တရဒဏ္ဍံ-တောင်ဌေးကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ပဏ္ဏသာလတော- သစ်ရွက်မိုးကျောင်းမှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ သဠိဟတ္ထေ-အတောင်ခြောက်ဆယ် ရှိသော၊ မဟာစက်မေ-စကြို၌၊ [ဘေး ၂ ဖက်က စကြိုမြှောက်ကို တားမြစ်လို၍ “မဟာ”ဟု ဝိသေသနထည့်သည်။] အပရာပရံ-ထိုမှ၍၊ ဝါ-ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်၊ စက်မန္တော-စကြိုသွားလျက်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝေသံ-ရသေ့အသွင်ကို၊ ဩလော ကေတွာ-ကြည့်၍၊ မယံ-ငါ၏၊ မနောရထော-စိတ်၏အလိုသည်၊ မတ္တကံ-အထွတ် အထိပ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ပေပြီတကား၊ မေ-ငါ၏၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ရသေ့အဖြစ်သည်၊ သောဘတိ ဝတ-တင့်တယ်ပေစွတကား၊ အယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာနာမ-ဤရသေ့အဖြစ်မည် သည်ကို၊ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒိဟိ-ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အစရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေဟိဝိ- အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓိရပုရိသေဟိ-ပညာရှိယောက်ျားတို့သည်၊ ဝဏ္ဏိတာ- ချီးမွမ်းအပ်ပြီ၊ တောမိတာ-ထောမနာပြုအပ်ပြီ။

မေ-ငါသည်၊ ဂိဟိဗန္ဓနံ-လူတို့၏ အနှောင်အဖွဲ့မှ၊ ပဟိနံ-ပယ်အပ်ပေပြီ၊ နေက္ခမ္မံ-လူ့ဘောင်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းရသေ့အဖြစ်သို့၊ [“နေက္ခမ္မံ ပဌမဇ္ဈာနေ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာယံ ဝိမုတ္တိယံ”စသော အဘိဓာန်လာ ၅ နက်တို့တွင် ဤ၌ နေက္ခမ္မသဒ္ဓါသည် ပဗ္ဗဇ္ဇာအနက်ဟော၊] နိက္ခန္တော-ထွက်ပြေးသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ မေ-ငါသည်၊ ဥတ္တမ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-မြတ်သောရသေ့အဖြစ်ကို၊ လဒ္ဓါ-ရအပ်ပြီ၊ သမဏဓမ္မံ-ရဟန်းတရားကို၊ ကရိယာမိ-ပြုတော့အံ့၊ အဂ္ဂဗလသုခံ-မြတ်သောဖိုလ်ချမ်းသာကို၊ လဘိယာမိ- ရတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဥဿာဟဇာတော-ဖြစ်သောအားတက်သရော ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ခါရိကာဇံ-ရသေ့ပရိက္ခရာဝန်တို့ဖြင့် ပြည့်သော ထမ်းပိုးကို၊ ဩတာရေတွာ-ချ၍၊ [ပခုံးပေါ်မှ ချ၍၊] စက်မဝေမဇ္ဈေ-စကြိုအလယ်၌၊ မုဂ္ဂဝဏ္ဏ သိလာပဋ္ဌေ-ပဲနောက်အဆင်းရှိသော ကျောက်ဖျာ၌၊ သုဝဏ္ဏပဋိမာ ဝိယ-ရွှေဆင်း တုတော်ကဲ့သို့၊ နိသိန္နော-ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေလျက်၊ ဒိဝသဘာဂံ-နေအဖို့ကို၊ ဝိတိနာမေတွာ-လွန်စေပြီး၍၊ သာယနသမယံ-ညနေချမ်းအချိန်၌၊ ပဏ္ဏသာလံ- သစ်ရွက်မိုးကျောင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်ပြီး၍၊ ဝိရလမဉ္ဇကဿ-ခပ်ကျဲကျဲ ခက်အပ် သော ညောင်စောင်းငယ်၏ဘေး၌၊ ကဋ္ဌတ္ထရိကာယ-သစ်သားအခင်း၌ နိပန္နော-

ဝိရလမဉ္ဇကေ။ ။ ကြိမ်နွယ်တို့ဖြင့် ကျိုးတိုးကျဲထဲ ဖွဲ့ကြပ်ထားအပ်သောကြောင့် ဝိရလ (ဝိရဠ) ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ “ဝိရလံ-ကျိုးတိုးကျဲထဲ+ဝိတံ-ရက်ရအပ် ဖွဲ့ကြပ်သော+မဉ္ဇကံ ဝိရဠမဉ္ဇကံ”ဟု ပြု၊ “ဝိတမဉ္ဇက”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊ “ကြိမ်နွယ်တို့ဖြင့် ရက်အပ်သော ညောင် စောင်း” ဟုပင် အနက်ထွက်၏။ [စာအုပ်တို့၌ “ဝိရလ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ အဘိဓာန်၌ မရှိ။]

လျောင်းလျက်၊ သရီရံ-ကိုယ်ကို၊ ဥတု-အငွေ့ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ယူစေ၍၊
ဗလဝပစ္စုသေ-အားရှိသော မိုးသောက်အချိန်၌၊ (“ပစ္ဆိမယံ၌”ဟု ယောဇနာရှိ၏။)
ပဗုဇ္ဈိတွာ-ရိုး၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အာဂမနံ-တောထွက်၍ လာခဲ့ပုံကို၊
အာဝဇ္ဇေသိ-ဆင်ခြင်ပြီ။... (ကိ-အဘယ်သို့ ဆင်ခြင်သနည်း။) အဟံ-ငါသည်၊
ဃရာဝါသေ-အိမ်ဟူသော အာဝါသ၌၊ ဝါ-အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်၌၊
အာဒီနဝံ-အပြစ်ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ အမိတဘောဝံ-မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော စည်းစိမ်ကို
လည်းကောင်း၊ အနန္တယသံ-အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော အခြေအရံကိုလည်း
ကောင်း၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ အရညံ-တောသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ နေက္ခမ္ပံ-
နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို၊ [ဤနေရာ၌ကား “နေက္ခမ္ပသဒ္ဓါသည် နိဗ္ဗာန်အနက်ဟော”ဟု
ယောဇနာ ဆို၏။] ဂဝေသန္တော-ရှားမှီးလိုသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတော-ရသေ့
အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခဲ့ပြီ၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဣတော-ဤနေ့မှ၊ ပဌာယ-စ၍၊
ပမာဒစာရံ-မေ့မေ့လျော့လျော့ လှည့်လည်ခြင်းကို၊ စရိတု-လှည့်လည်ခြင်းငှာ၊ န
ဝဋ္ဋတိ-မသင့်၊ [စာရနှင့်စရိတုသည် အရတူသောကြောင့် အဘေဒဘေဒပစ္စာကြံ၊]
ဟိ-မှန်၏၊ ပဝိဝေကံ-အပေါင်းအဖော်ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို၊ ပဟာယ-
ပယ်စွန့်၍၊ ဝိစရန္တံ-လှည့်လည်သူကို၊ မိစ္ဆာဝိတက္ကမက္ခိကာ-မိစ္ဆာဝိတက်တည်း
ဟူသော မှက်ခြင်တို့သည်၊ ခါဒန္တိ-ခဲစားကုန်၏၊ [ဝိဝေကရဖို့ အားမထုတ်သူမှာ
ကိလေသာ တိုးနေသည်-ဟူလို၊] ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ မယာ-ငါသည်၊ ပဝိဝေကံ-
အပေါင်းအဖော်ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို၊ အနုဗြူဟေတု-အဖန်ဖန်
တိုးပွားစေခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ ဟိ-မှန်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဃရာဝါသံ-အိမ်ဟူ
သော အာဝါသကို၊ ဝါ-အိမ်ရာတည်ထောင် လူ၏ဘောင်ကို၊ ပလိဗောဓတော-

ကဋ္ဌတ္တရိကာယ။ ။ကဋ္ဌ+အတ္တရိကာ၊ အာပုဗ္ဗ ထရဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံဟု
ကြံ၊ အတ္တရိယတေ-ခင်းအပ်၏၊ ဣတိ အတ္တရိကာ၊ ယကို ကပြ၊ ဝုဒ္ဓိပြု၍ “တ္ထာ”ဟု ရှိလျှင်
ကောင်း၏၊ အခြားနေရာ၌ အပစ္စည်းဖြင့် “အတ္တရ”ဟုသာ တွေ့ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တရိ
ယတေတိ အတ္တရော၊ အတ္တရောယေဝ အတ္တရိကာ”ဟုသော်လည်း ကြံပါ၊ ကဋ္ဌေန+ကတာ+
အတ္တရိကာ ကဋ္ဌတ္တရိကာ-သစ်သားဖြင့် ပြုအပ်သော အခင်း၊ (သစ်သားပျဉ်ချပ်)၊ ညောင်
စောင်းဘေး၌ ထားအပ်သော ထိုအခင်းပေါ်၌သာ လည်းလျောင်းသည်၊ ညောင်စောင်းပေါ်၌
မအိပ်-ဟူလို၊ [ယောဇနာ၌ “ကဋ္ဌာဒေဝ အတ္တရိကာ ကဋ္ဌတ္တရိကာ”ဟု ပြု၍ “အတ္တရိတပဒရ
ကဋ္ဌသ္မိ-ခင်းအပ်သော ပျဉ်ချပ်သစ်သား၌”ဟု အနက်ဖွင့်၏။]

မိစ္ဆာဝိတက္ကမက္ခိကာ။ ။ကာမ၊ ဗျာပါဒ၊ ဝိဟိသာဝိတက်ကို မိစ္ဆာဝိတက်ဟု ဆိုသည်၊
မက္ခိကာသဒ္ဓါသည် “မက္ခိကာ ပူတိ မိစ္ဆန္တိ”၌ ယင်ကောင်ကို ဟော၏၊ “မက္ခိကမဓု”၌ ယင်ဖျား
ကို ဟော၏၊ “ဝမ္ဗိကေဟိ မက္ခိကာ နိက္ခမိသု”၌ ပလူကို ဟော၏၊ ဤ၌ကား “ခါဒန္တိ”ဟု ဆို
သောကြောင့် မှက်-ခြင်အနက်ကို ယူသင့်သည်။

နောက်ယှက်တတ်သော ဘေးရန်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ နိက္ခန္ဓာ-ထွက်ခဲ့ပြီ။
 [“ယရာဝါသပလိဗောဓတော အာဒိနဝံ ဒိသွာ”ဟုလည်းရှိ၏၊ မကောင်း၊] အယဉ္ဇ
 ပဏ္ဏသာလာ-ဤသစ်ရွက်မိုးကျောင်းသည်လည်း၊ မနာပါ-စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်
 ၏၊ ဝါ-မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်း၏၊ ပရိဘဏ္ဍကတာ-ပြုအပ်ပြီးသော ပရိဘဏ်ရှိသော၊
 ဝါ-ထက်ဝန်းကျင် အပြေအပြစ်ပြုအပ်ပြီးသော၊ ဘူမိ-မြေသည်၊ ဗေလုဝပဏ္ဏ
 ဝဏ္ဏာ-ဥရုဏ်သီးမှည့်အဆင်းကဲ့သို့ ဝါဝင်းသောအဆင်းရှိ၏၊ သေတဘိတ္တိယော-
 ဖြူသောနံရံတို့သည်၊ ဇရတဝဏ္ဏာ-ငွေအဆင်းရှိကုန်၏၊ ပဏ္ဏစ္ဆဒနံ-သစ်ရွက်အမိုး
 သည်၊ ကပေါတပါဒဝဏ္ဏံ-ခိုခြေအအဆင်းရှိ၏၊ ဝိရလမဉ္ဇကော-ကျိုးတိုးကျဲတဲ
 ခက်အပ်သော ညောင်စောင်းငယ်သည်၊ ဝိစိတ္တတ္ထရဏဝဏ္ဏာ-ဆန်းကြယ်သော
 အခင်း၏ အဆင်းရှိ၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်သည်၊ နိဝါသနဗာသုကံ-နေခြင်း၌
 ချမ်းသာ၏၊ မေ-ငါ၏၊ ဂေဟသမ္ပဒါ-အိမ်၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဧတ္ထော-ဤနေရာ
 အရပ်ထက်၊ အတိရေကတရာ ဝိယ-သာလွန်သကဲ့သို့၊ န ပညာယတိ-မထင်ရှား၊
 [“လူ့ဘောင်တုန်းက အိမ်သည် ဤနေရာထက် မသာပါ”ဟုလို၊] ဣတိ-ဤသို့၊
 အာဝဇ္ဇေသိ-ဆင်ခြင်ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ ဆင်ခြင်ပြီး၍) ပဏ္ဏသာလာယ-သစ်ရွက်မိုး
 ကျောင်း၏၊ ဒေါသေ-အပြစ်တို့ကို၊ ဝိစိနန္ဒော-စူးစမ်းစိစစ်လသော်၊ အဋ္ဌဒေါသေ-
 ရှစ်ပါးကုန်သော အပြစ်တို့ကို၊ ပဿိ-တွေ့မြင်ရပြီ။

ဟိ-ချဲ့၊ ပဏ္ဏသာလပရိဘောဂသို့-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းကို သုံးစွဲခြင်း၌၊ အာဒိ
 နဝေါ-အပြစ်တို့သည်၊ အဋ္ဌ - ရှစ်ပါးတို့တည်း၊ မဟာသမ္ဘာရေန - များစွာသော
 အဆောက်အဦဖြင့်၊ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေ-သစ်သားအဆောက်အဦတို့ကို၊ သမောဓာနေ
 တွာ-စုပေါင်း၍၊ ကရဏပရိယေသနဘာဝေါ-ပြုရခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်၊ ရှာမှီးရခြင်း
 ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ တိဏပဏ္ဏမတ္တိ
 ကာသု-မြက်၊ သစ်ရွက်၊ မြေညက်တို့သည်၊ ပတိတာသု-ကျကုန်လသော်၊ တာသံ-
 ထိုမြက်၊ သစ်ရွက်၊ မြေညက်တို့၏၊ (တာ၌ စပ်)၊ ဝါ-တို့ကို၊ (တဗ္ဗ၌ စပ်)၊ ပုနပွန်-
 အဖန်ဖန်၊ ထပေတဗ္ဗတာယ-ထားထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗဒ္ဓဇ္ဇဂ္ဂနဘာဝေါ-
 အမြဲမပြတ် သုတ်သင်ရခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဒုတိယော-သော၊ အာဒိနဝေါ-
 တည်း၊ သေနာသနံနာမ-ကျောင်းအိပ်ရာနေရာမည်သည်၊ မဟလ္လကဿ-အသက်
 သိက္ခာ ဂုဏ်ဝါကြီးသူ၏(အထံသို့) ပါပုဏာတိ-ရောက်၏၊ အဝေလာယ-အချိန်မဲ့
 အခါမဲ့၌၊ ဝုဋ္ဌာပိယမာနဿ-ကြီးသူက ထစေအပ်သော သီတင်းငယ်၏၊ စိတ္တေ
 ကဂ္ဂတာ-စိတ်၏တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-စိတ်၏ တည်
 ကြည်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥဋ္ဌာပနိယဘာဝေါ-ထစေထိုက်
 သည်၏အဖြစ်သည်၊ တတိယော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ သီတုဏှပဋိယာတေန-
 အအေးအပူကို တားမြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ကာယဿ-၏၊ [ကျောင်းတွင်း၌နေသော

ကိုယ်၏။] သုခုမာလကရဏဘာဝေါ-နုနယ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ စတုတ္ထော၊ အာဒိနဝေါ၊ ဂေဟံ-အိမ်သို့၊ ဝါ-ကျောင်းသို့၊ ပဝိဋ္ဌေန-ဝင်ပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ပါပံ-မကောင်းမှုကို၊ ကာတု-ပြုခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဂရဟပဋိစ္ဆာဒနဘာဝေါ-ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို ဖုံးထားတတ်သည်၏အဖြစ်သည်။ ပဉ္စမော-သော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ [ထိုသို့ ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို ဖုံးထားနိုင်သောကြောင့် လူဝတ်ကြောင်တို့ မင်္ဂလာဆောင်ပြီးနောက် အိမ်ဆောက်ကြတော့သည်။] မယုန္တိ-ငါ၏ဥစ္စာဟူ၍၊ ပရိဂ္ဂဟကရဏဘာဝေါ-သိမ်းပိုက်မှုကို ပြုရခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ ဆဋ္ဌော-သော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ ဂေဟဿ-အိမ်၏၊ ဝါ-ကျောင်း၏၊ ဧသ (ဧသော) အတ္ထိဘာဝေါ နာမ-ဤရှိသည်၏အဖြစ် မည်သည်၊ ဒုတိယကဝါသော ဝိယ-နှစ်ယောက်မြှောက်ရှိသူ၏ နေခြင်းနှင့် တူ၏၊ [လင်ရှိသော မယား၊ မယားရှိသော လင်၏နေခြင်းမျိုးနှင့်တူ၏-ဟူလို] ဣတိ (အယံ)-ဤသို့နှစ်ယောက်မြှောက်ရှိသူ၏ နေခြင်းနှင့် တူသည်၏အဖြစ်သည်။ သတ္တမော-သော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ ဥကာ မင်္ဂလဃရဂေါဠိကာဒိနံ-သန်း၊ ကြမ်းပိုး၊ အိမ်မြှောင်အစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ သာဓာရဏတာယ-ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုသာဓာရဏဘာဝေါ-များစွာသောသတ္တဝါတို့နှင့် ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်သည်။ အဋ္ဌမော-သော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ အာဒိနဝေ-ဤအပြစ်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ မဟာသတ္တော-ဘုရားလောင်းသည်၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းကို၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အဋ္ဌဒေါသသမာကိဏ္ဏံ၊ ပဇဟိ ပဏ္ဏသာလကန္တိ-ကံဟူ၍၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အာဟ-ပြီ။

ဥပါဂမိ ရုက္ခမူလံ ဂုဏေ ဒသဟုပါဂတန္တိ-ကား၊ ဆန္ဒ-အမိုးကို၊ ဝါ-မိုးအပ်သော ကျောင်းကို၊ ပဋိက္ခိပိတ္တာ-ပယ်ပြီး၍၊ ဒသဟိ-၁၀ ပါးကုန်သော၊ ဂုဏေဟိ-အာနိသင်ဂုဏ်တို့နှင့်၊ ဥပေတံ-ပြည့်စုံသော၊ ရုက္ခမူလံ-သစ်ပင်၏အနီးအောက်သို့၊ ပါဂတော-ကပ်ရောက်သည်၊ အသို့-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒတိ-ဟောတော်မူ၏၊ တတြ-ထိုဂုဏေ ဒသဟုပါဂတံဟူသောပါဌ်၌၊ ဣမေ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့တို့ကား၊ ဒသ-၁၀ ပါးကုန်သော၊ ဂုဏာ-အာနိသင်ဂုဏ်တို့တည်း၊ အပ္ပသမ္ဘာရတာ-သစ်ဝါးစသော အဆောက်အဦ မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဂုဏော-အာနိသင်ဂုဏ်တည်း၊ [အပ္ပဟရိတေ၌ကဲ့သို့ ဤအပ္ပသမ္ဘာရတာ၌ အပ္ပသဒ္ဓါ အဘာဝဝါစက၊] ဟိ-မှန်၊ တတ္ထ-ထိုရုက္ခမူလ၌၊ ဥပဂမနမတ္ထမေဝ-ကပ်ဝင်ခြင်းမျှသည်သာ၊ ဝါ-ကပ်ဝင်ရုံမျှသည်သာ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ [ဧဝဖြင့် “အထူးပြုလုပ်စရာမရှိ”ဟု ကန့်သည်။] ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပသမ္ဘာရတာ-သည်၊ ဧကော၊ ဂုဏော - တည်း၊ အပ္ပဋိဇ္ဇဂ္ဂတာ - သုတ်သင်ရခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။

ဒုတိယော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ တံ-ထိုရုက္ခမူလသည်၊ သမ္ပဋ္ဌ-တံမြက်
လှည်းအပ်သည်၊ (သမာနံ)ပိ-ဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ အသမ္ပဋ္ဌ-တံမြက်မလှည်း
အပ်သည်၊ (သမာနံ)ပိ-ဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ပရိဘောဂဗာသုကံ-သုံးစွဲခြင်း၌
ချမ်းသာသည်၊ ဟောတိယေဝ-ဖြစ်သည်သာ၊ အနုဋ္ဌာပနီယဘာဝေါ-သီတင်း
ကြီးက မထစေထိုက်သည်၏အဖြစ်သည်၊ တတိယော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊
ဂရဟံ-ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို၊ နပုဋိစ္ဆာဒေတိ-မဖုံးကွယ်တတ်၊ ဟိ-မှန်၊ တတ္ထ-ထိုသစ်ပင်၏
အနီးအောက်၌၊ ပါပံ-မကောင်းမှုကို၊ ကရောန္တော-ပြုသူသည်၊ လဇ္ဇတိ-အရှက်ရ
တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဂရဟာယ-ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို၊ အပုဋိစ္ဆာဒနဘာဝေါ-မဖုံး
ကွယ်တတ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ စတုတ္ထော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ အဗ္ဘောကာသ
ဝါသော ဝိယ-လွင်တီးခေါင်၌ နေရခြင်းကဲ့သို့၊ (နေရသလောက်) ကာယံ-ကိုယ်ကို၊
န သန္တမ္ပေတိ-မတောင့်တင်းစေ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကာယဿ-ကိုယ်၏၊ အသန္တမ္ပနဘာ
ဝေါ-မတောင့်တင်းစေတတ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ပဉ္စမော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊
ပရိဂ္ဂဟကရဏာဘာဝေါ-ငါ့ဥစ္စာဟု သိမ်းပိုက်မှုကို ပြုရခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်၊
ဆဋ္ဌော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ဂေဟာလယပဋိက္ခေပေါ-ကျောင်း၌ တွယ်တာမှုကို
ပယ်နိုင်ခြင်းသည်၊ သတ္တမော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ဗဟုသာဓာရဏဂေဟေ
ဝိယ-များစွာသော လူတို့နှင့် ဆက်ဆံသော အိမ်၌ကဲ့သို့၊ နံ-ထိုရုက္ခမူလကို၊ ပဋိ
ဇ္ဇိဿာမိ-သုတ်သင်အံ့၊ နိက္ခမထ-ထွက်ကြပါကုန်ဦး၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ နိဟရ
ဏာဘာဝေါ-နှင့်ထုတ်ရခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်၊ အဋ္ဌမော-သော၊ ဂုဏော-ဂုဏ်
တည်း၊ ဝသန္တဿ-နေသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သပ္ပိတိကဘာဝေါ-နှစ်သက်ခြင်းနှင့်တကွ
ဖြစ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ နဝမော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ရုက္ခမူလသေနာသန
ဿ-ရုက္ခမူကျောင်း၏၊ ဂတဂတဌာနေ-ရောက်အပ် ရောက်အပ်သော အရပ်၌၊
သုလဘတာယ-လွယ်ကူစွာရအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ရလွယ်သည်၏အဖြစ်
ကြောင့်) အနပေက္ခဘာဝေါ-ငဲ့ကွက်ရခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဒသမော-
သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဒသ-၁၀ ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဂုဏေ-
ဤအာနိသင်ဂုဏ်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ ရုက္ခမူလံ-သို့၊ ဥပဂတော-ကပ်ရောက်ခဲ့
သည်၊ အသို့-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒတိ-ဟောတော်မူ၏။

ဧတ္ထကာနိ- ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဣမာနိ ကာရဏာနိ-ဤ
အကြောင်းတို့ကို၊ သလ္လက္ခေတ္တာ-မှတ်သားပြီး၍၊ မဟာသတ္ထော-ဘုရားအလောင်း
သည်၊ ပုနဒိဝသေ-နောက်တစ်နေ့၌၊ ဘိက္ခာယ-ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ပါဝိသိ-
ဝင်ပြီ၊ အထ-ဆွမ်းခံဝင်ပြီးရာထို အခါ၌၊ အဿ-ထိုသုမေဓာရသေ့အား၊ သမ္ပတ္တ
ဂါမေ-ရောက်အပ်သော ရွာ၌၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ မဟန္တေန-ကြီးစွာသော၊
ဥဿာဟေန-အားတက်သရောဖြင့်၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ အဒံသု-ပေးလှူကြကုန်ပြီ၊

သော-ထိုသုမေဓာရှင်ရသေ့သည်။ ဘတ္တကိစ္စ-ဆွမ်းစားခြင်းကိစ္စကို၊ နိဋ္ဌာပေတ္တာ-
ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ အဿမံ-ကျောင်းသင်္ခမ်းသို့၊ အာဂမ္မ-လာ၍၊ နိဿိဒိတွာ-ထိုင်၍၊
စိန္တေသိ-စဉ်းစားပြီး၊ (ကိ-အဘယ်သို့ စဉ်းစားသနည်း၊) အဟံ-ငါသည်၊ အာဟာရံ-
အာဟာရကို၊ န လဘာမိ-မရ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြုံ၍၊ န ပဗ္ဗဇိတော-ရသေ့အဖြစ်သို့
ကပ်ရောက်ခဲ့သည် မဟုတ်၊ ဒေ သေသော သိနိဒ္ဓါဟာရော နာမ-ဤအဆီအစေး
ပါသောအာဟာရမည်သည်၊ မာနမဒပုရိသမဒေ-ငါမြတ်၏စသည်ဖြင့် ထောင်လွှား
တက်ကြွသော မာန်၊ ငါယောက်ျားဟု ထောင်လွှားတက်ကြွသော မာန်တို့ကို၊
ဝဇ္ဇေတိ-တိုးပွားစေ၏၊ [ထိုမာန်၌ မျိုးကို ပါရာဇိကဏ် သုဒ္ဓိန္နကဏ္ဍဘာသာဋီကာ၌
ပြခဲ့၏။] အာဟာရမူလကဿ-အာဟာရလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊ ဒုက္ခဿ-
ဒုက္ခ၏၊ အန္တော-အဆုံးသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [လယ်ယာလုပ်ကိုင်ရ အစေအပါးခံရခြင်း
စသောအားဖြင့် အဆုံးမရှိ၊] အဟံ-သည်၊ ဝါပိတရောပိတဉ္စေဗ္ဗတ္ထကံ-ကြချအပ်
သော စပါး၊ စိုက်ပျိုးအပ်သော စပါးမှ ဖြစ်သော၊ အာဟာရံ-အာဟာရကို၊ ပဇဟိ
တွာ-ပယ်စွန့်၍၊ ပဝတ္ထဖလဘောဇနော-အလိုလိုဖြစ်သော သစ်သီးလျှင် အစာရှိ
သည်၊ ယံနုန ဘဝေယျံ-အကယ်၍ ဖြစ်ရပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-ဤသို့
စဉ်းစားပြီး၊ (ဣတိ-ဤသို့စဉ်းစားပြီး၍) သော-ထိုသုမေဓာရှင်ရသေ့သည်၊
တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ တထာ-ထိုစဉ်းစားသည့်အတိုင်း၊ ကတွာ-ပြု၍၊
ဃဋ္ဌေန္တော-ရှေ့လုံလနှင့် နောက်လုံလကို ဆက်စပ်စေလျက်၊ ဝါယမန္တော-လုံးပမ်း
ကြိုးကုတ် အားထုတ်လသော်၊ သတ္တာဟဗ္ဘန္တရေယေဝ-၇ ရက်အတွင်း၌သာလျှင်၊
အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ သမာပတ္တိယော-သမာပတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ-ငါးပါး
ကုန်သော၊ အဘိညာယောစ-အဘိညာဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗတ္တေသိ-ဖြစ်စေပြီး၊
တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဝါပိတံ ရောပိတံ ၊ပေ၊ ပါပုဏိန္ဒြိ-ဝါပိတံ ၊ပေ၊ ပါပုဏိဟူ၍၊
ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ မေ-ငါသည်၊ သာသနေး-ရသေ့တို့၏
သာသနာ၊ ဈာန်အဘိညာဉ်အရာ၌၊ သိဒ္ဓိပုတ္တဿ-လိုတိုင်းပြီးမြောက် သိဒ္ဓိပေါက်
စဉ်၊ ဝသီဘူတဿ-စွမ်းရည်သတ္တိ ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်စဉ်၊ ဒီပင်္ကရောနာမ-ဒီပင်္ကရာ
မည်တော်မူသော၊ လောကနာထော-သတ္တလောက၏၊ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ နာယက
ဖြစ်တော်မူသော၊ ဇိနော-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပွင့်တော်မူပြီ။

ဧဝံ၊ပေ၊ဝသီဘူတဿ။ ။ဧဝံဖြင့် ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးကို ညွှန်းသည်။ သိဒ္ဓိပုတ္တဿ၌ စပ်၊
“တောထွက်ဖို့ ကြံစည်ခြင်းမှစ၍ တောထွက်ပြီးလျှင် အဘိညာဉ်ရသည်တိုင်အောင် ဆိုအပ်ပြီး
သောအစဉ်ဖြင့် သိဒ္ဓိပေါက်ပြီးလသော်”ဟူလို။ [မေ သိဒ္ဓိပုတ္တဿ ဝသီဘူတဿတို့၌ ဆဋ္ဌိ
ဝိဘတ်ကို ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ “အနာဒရလက္ခဏေ သာမိဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ”ဟု ဆို၏။] ဝသီ
(ဟုတွာ) ဘူတော ဝသီ ဝသီဘူတော။

ဥပ္ပဇ္ဇန္တေ-ပဋိသန္ဓေတည်နေတော်မူသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပဋိသန္ဓေတည်
 နေတော်မူရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဇာယန္တေ-ဖွားမြင်တော်မူသော်လည်းကောင်း၊
 ဝါ-ဖွားမြင်တော်မူရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဗုဇ္ဈန္တေ-သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့ကို သိ
 တော်မူသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ဓမ္မ
 ဒေသနေ-ဓမ္မစကြာတရားကို ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ သတိ-ဖြစ်သော်လည်း
 ကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မဒေသနေ-ဓမ္မစကြာကို ဟောတော်မူရာအခါ၌လည်း
 ကောင်း၊ စတုရော စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ နိမိတ္တေ နိမိတ္တာနိ-နိမိတ်ကြီးတို့ကို၊
 ဈာနာရတိသမပ္ပိတော-ဈာန်၌ဓမ္မ-လျော်ခြင်းသည် သက်ရောက်အပ်သည်၊
 (ဟုတွာ-ဖြစ်၍) နာဒွသံ-မမြင်လိုက်ရ။ [ဈာနာရတိသမပ္ပိတော၌ နဂိုဏ်းမဖြစ်သင့်
 သောကြောင့် “ဈာနာ”ဟု နာ၌ ဒီဃရှိရသည်။]...ပစ္စန္တဒေသဝိသယေ-မရှိမ
 ဒေသတွင်ပါဝင်သော ပစ္စန္တဒေသအရပ်၌၊ တထာဂတံ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားကို၊
 နိမန္တေတွာ-ပင့်ဖိတ်၍၊ တဿ-ထိုဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ အာဂမနံ-ကြွလာ
 ကြောင်းဖြစ်သော၊ မဂ္ဂံ-လမ်းကို၊ တုဋ္ဌမာနသာ-နှစ်သက်သောစိတ်ရှိကြကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ-ဖြစ်၍) ဇနာ-လူတို့သည်၊ သောဓန္တိ-သောင်းသောင်းဖြဖြ သုတ်သင်

သာသနေ။ ။ “သာသနာ”အရ ရသေ့တို့၏ အဆုံးအမဩဝါဒဖြစ်သော အကျင့်ပဋိ
 ပတ်သာသနာကိုလည်းကောင်း၊ ထိုအကျင့်ပဋိပတ်ဖြင့် ရအပ်သော ဈာန်အဘိညာဉ်ကိုလည်း
 ကောင်း ယူပါ။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ ပဋိပတ်ဖြင့် ရအပ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သည် အထွဋ်
 အထိပ်ပဋိဝေဓဖြစ်သကဲ့သို့ ရသေ့တို့၏ သာသနာ၌လည်း ဈာန်အဘိညာဉ်သည် ပဋိဝေဓ
 သဘောပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် မှီက၌ “သာသနေတိ ဧတ္ထ တာပသသာသနံ ဈာနအဘိညာစ”
 ဟု ဖွင့်သည်။ စသဒ္ဓါဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် “တာပသသာသနံ”အရ တခြား “ဈာနအဘိညာ”
 အရလည်း တစ်ခြားဟု ယူပါ။

ဥပ္ပဇ္ဇန္တေ၊ပေ၊ဒေသနေ။ ။ဥပ္ပဇ္ဇန္တေ ဇာယန္တေကို “ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏေ၊ မာတုကုစ္ဆိတော
 နိက္ခမနေ”ဟု ယူပစ္စည်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သောကြောင့် အန္တပစ္စည်း
 သည် ဘောဟော မာနပစ္စည်းမှ ပြန်သော အန္တဟု ဆို၍ “ပဋိသန္ဓေနေတော်မူခြင်း၌”ဟု
 ပေးကြ၏။ မိမိကား “ရိုးရာ လက္ခအနက်ပေးလျှင် အာဓာရသဘောလည်း ပါဝင်နိုင်သည်”ဟု
 ယူဆ၍ လက္ခအနက်သာ ပေးလိုက်သည်။ ဓမ္မဒေသနေ၌ကား တရားဟောခြင်းကို အရ
 ကောက်လျှင် ကူတ္တိလိင်မှ ပုလ္လိင်ပြန်သော လိင်္ဂဝိပ္ပလ္လာသဟု ကြံပါ။ ကာလကို အရကောက်
 ရာ၌ကား “ဒေသီယတိ ဧတ္ထာတိ ဒေသနော”ဟု ပြု။

စတုရော နိမိတ္တေ။ ။ “စတ္တာရိ နိမိတ္တာနိ”ဟု ဆိုသင့်လျက် လိင်္ဂဝိပ္ပလ္လာသနည်းအား
 ဖြင့် “စတုရော နိမိတ္တေ”ဟု ပုလ္လိင်ဆိုထားသည်။ နိမိတ်တို့သည် ၄ ပါးမက၊ ၃ ပါး ရှိ၏။
 သို့သော် နိမိတ်ဖြစ်ရာဌာနက ၄ ဌာနသာ ရှိသောကြောင့် ဌာနပစ္စာရအားဖြင့် “စတုရော”ဟု
 ဆိုသတတ်။ [အချို့ကား “စတုရော (စတုသု)-၄ ဌာနတို့၌”ဟု ဝိဘတ္တိဝိပ္ပလ္လာသ ကြံကြ၏။
 တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်းစသော နိမိတ် ၃ ပါးကို အဋ္ဌသာလိနီ
 ဝဏ္ဏိနှင့် ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာတို့၌ ရှုပါ။]

ရှင်းလင်းကြကုန်၏။ [“ပစ္စန္ဓဒေသ”ဟုဆိုသော်လည်း ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါးတွင်ပါဝင်သော ပစ္စန္ဓ မဟုတ်၊ မဇ္ဈိမဒေသတွင် အစွန်ကျသောကြောင့် ပစ္စန္ဓဒေသဟု ဆိုသည်။ (မဇ္ဈိမဒေသသေဝ ဧကပဿေ ပစ္စန္ဓဒေသသည်တေ ဇနပဒေ၊-ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ)၊ ဋီကာ၌ “သောဓေတိ ဇနော”ဟု တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် “သောဓေတိ တုဋ္ဌမာနသော”ဟု ဧကဝုတ်ပြင်ကြ၏။ ဤသို့ ပြင်မှလည်း နောက်၌ “ဝေဒဇာတံ ဇနံ ဒိသ္မာ”ဟူသော စကားနှင့် ညီ၏။]

အဟံ-သုမေဓာဖြစ်သော ငါသည်၊ တေ သမယနေ-ထိုအခါ၌၊ သကဿမာ-မိမိကျောင်းသင်္ခမ်းမှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်ခဲ့၍၊ ဝါကစီရာနိ-လျှော်တေသင်္ကန်းတို့ကို၊ ဓုနန္တော-ခါလျက်၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အမ္မရေ-ကောင်းကင်၌၊ ဂစ္ဆာမိ-သွားခဲ့၏။ [တံကာလာပေက္ခဝတ္ထမာန်ဖြစ်၍ အတိတ်ကိုပင် ဂစ္ဆာမိဟု ဝတ္ထမာန်ဖြင့် သုံးစွဲသည်။ တေန သမယေနကို နိက္ခမိတွာ၌လည်းကောင်း၊ တဒါကို ဂစ္ဆာမိ၌လည်းကောင်း စပ်စေရသောကြောင့် ကာလာဓာရ ၂ ခုရှိရသည်။]

ဝေဒဇာတံ-ဖြစ်သော နှစ်သက်ခြင်းသဘောရှိသော၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌာ-သုခဖြင့် နှစ်သက်၊ ပီတိဖြင့် ရွှင်လန်းသော၊ ပမောဒိတံ-ပါမောဇ္ဇဖြင့် ဝမ်းမြောက်သော၊ ဇနံ-လူအပေါင်းကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဂဂနာ-ကောင်းကင်မှ၊ ဩရောဟိတွာန-သက်ဆင်းပြီး၍၊ တာဝဒေ-သက်ဆင်းပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ မနုဿေ-လူတို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးပြီး၊ (ကိ-အဘယ်သို့ မေးသနည်း။) [ပုစ္ဆိဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတံ ချေထားသည်။]

တုဋ္ဌဟဋ္ဌာ-နှစ်သက်ရွှင်လန်းသော၊ ပမုဒိတော-လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်သော၊ ဝေဒဇာတော-ဖြစ်သော နှစ်သက်ခြင်းရှိသော၊ မဟာဇနော-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူဖို့၊ အဉ္စသံ-အဉ္စသမည်သော၊ ဝဋ္ဋမံ-ဝဋ္ဋမမည်သော၊ အယနံ-အယနမည်သော၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ သောယေတိ-သုတ်သင်ပါသနည်း။

ဝေဒဇာတံ ၊ပေ၊ ပမောဒိတံ။ ။ဝေဒဇာတံကို “သဉ္စာတသောမနဿ”ဟု ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ဝေဒသဒ္ဓါ၏ ဉာဏအနက်၊ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းအနက်၊ ဝေဒကျမ်းဟူသောအနက်တို့တွင် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ယူစေ၍၊ ဇာတဟူသော ဝိသေသနနောက်ကျသော ဗဟုဗ္ဗိဟိဟု သိစေသည်။ တုဋ္ဌ၊ ဟဋ္ဌ၊ ပမောဒိတတို့ကိုကား အချင်းချင်း ပရိယာယ်ပုဒ်ဟု ဆို၏။ တစ်နည်း = သုခဖြင့် နှစ်သက်သည်ကို တုဋ္ဌ၊ ပီတိဖြင့် ရွှင်လန်းသည်ကို ဟဋ္ဌ၊ ပါမောဇ္ဇဖြင့် ဝမ်းမြောက်သည်ကို ပမောဒိတဟုလည်း ဆိုကြသည်။

အဉ္စသံ ဝဋ္ဋမာယနံ။ ။ဤ ၃ ပုဒ်သည် မဂ္ဂသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ပုဒ်များတည်း။ အဉ္စဓာတ်၊ ဝဇ္ဇဓာတ်၊ အယဓာတ်တို့သည် ဂတိအနက်ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် “အဉ္စတိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အဉ္စသံ၊ (အသပစ္စည်း၊) ဝဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဝဋ္ဋမံ၊ (ဇကို ဋ္ဌပြု၊ ဥမပစ္စည်း၊) အယတိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အယနံ”ဟုပြု၊ မဂ္ဂသဒ္ဓါ၏ အကြောင်းဥပါယအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ အဉ္စသံဟု

(ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ)...(တစ်နည်း) မဟာဇနော-များစွာသောလူအပေါင်းသည်၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌော-နှစ်သက်ရွှင်လန်းသည်၊ ပမုဒိတော-လွန်စွာဝမ်းမြောက်သည်၊ ဝေဒဇာတော-ဖြစ်သော နှစ်သက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ သောဓေတိ-သုတ်သင်၏၊ တုဓမ္မဟိ-သင်တို့သည်၊) ကဿ-အဘယ်သူဖို့၊ အဉ္စသ-အဉ္စသမည်သော၊ ဝဋ္ဋမ-ဝဋ္ဋမ မည်သော၊ အယန-အယန မည်သော၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းကို၊ သောဓိယတိ-သုတ်သင်အပ်ပါသည်။ (ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ။)

မေ-ငါသည်၊ ပုဋ္ဌာ-မေးအပ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ ဝိယာကံသု-ဖြေဆိုကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြေဆိုကြကုန်သနည်း၊) (အမ္ဘောတာပသ-အိုရသေ့၊) လောကေ-လောက၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ အနတ္တရော-အတုမရှိ အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူသော၊ ဒီပင်္ကရောနာမ-ဒီပင်္ကရာမည်တော်မူသော၊ လောကနာထော-သတ္တလောက၏ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ နာယကဖြစ်တော်မူသော၊ ဇိနော-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပွင့်တော်မူပြီ၊ တဿ-ထိုဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားဖို့၊ အဉ္စသ-သော၊ ဝဋ္ဋမ-မည်သော၊ အယန-မည်သော၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ သောဓိယတိ-သုတ်သင်ပါ၏၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိယာကံသု-ဖြေဆိုကြကုန်ပြီ။)

ဗုဒ္ဓေါတိနာမံ-ဗုဒ္ဓေါဟူသောအမည်တော်ကို၊ သုတွာန-ကြားရ၍၊ တာဝဒေ-ကြားရရာ ထိုအခါ၌၊ ပီတိ-နှစ်သက်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓေါတိ ဗုဒ္ဓေါတိ-ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါဟူ၍၊ ကထယန္တော-နှုတ်ဖြင့်တွတ်တွတ် ရွတ်ဆိုလျက်၊ သောမနဿ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို၊ ပဝေဒယိ- သိစေပြီ၊ တတ္ထ- ထိုကြားရရာ အရပ်၌၊

ဝိသေသနပြု၊ ထိုအဉ္စသလည်း ဥဇကတ္ထ စသည်ကို ဟောရကား “ဝဋ္ဋမ”ဟု ထပ်၍ ဝိသေသနပြု၊ ထိုဝဋ္ဋမလည်း “ပရိဝဋ္ဋမော-ထက်ဝန်းကျင် လုံးဝိုင်း၏” စသည်ဖြင့် ပရိမဏ္ဍလ စသော အနက်ကို ဟောရကား “အယန”ဟု ထပ်၍ ဝိသေသနပြုရသည်ဟု မဏိဒီပကြိုသတတ်၊ ဝိသေသန ၆ မျိုးတွင် တဗ္ဘာဝတာ (ထိုသဘောကို ထင်ရှားပြသော) ဝိသေသနတည်း။

သောဓိယတိ သောဓိယတိ။ ။စာအုပ်တို့၌ “ကဿ သောဓိယတိ မဂ္ဂ”ဟု ကတ္တာဟောဝါကျကို တွေ့ရ၍ ထိုအတိုင်း ပဌမအနက်ပေးသည်၊ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ကား “ကဿ သောဓိယတိ မဂ္ဂေါ”ဟု ကံဟောဝါကျရှိ၏၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌော၊ ပေ၊ မဟာဇနောတို့အတွက် “ဟုတွာ မဂ္ဂ သောဓေတိ”ဟု အပိုထည့်ပေး၏၊ ထိုအတိုင်း ဒုတိယနည်းပေးသည်။ [“ကဿ-အဘယ်သူဖို့”ဟူသော အနက်သည် “ကဿတ္ထာယ”ဟု ဖွင့်သော တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်ပင်တည်း၊ ဝဋ္ဋမာယနံ၌ ဆန်းကြောင့် “အာ”ဟု ဖြစ်ရသည်၊ လမ်းအနက်ဟောကား “အယန”သာတည်း။]

မှတ်ချက်။ ။နပုလ္လိင်မြို့သောကြောင့် ဒုတိယနည်း၌ မဂ္ဂေါနှင့် တွဲသော်လည်း “အဉ္စသံ ဝဋ္ဋမ အယနံ”ဟု ရှိရသတတ်၊ သို့သော် ထိုထိုနေရာ၌ “ဝါယောဓာတု အဉ္စသော ဟောတိ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ကောယနောယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ”ဟုလည်းကောင်း တွေ့ရသောကြောင့် ထိုအဆိုနှင့်တကွ ကံဟောဝါကျကိုပါ စဉ်းစားသင့်သည်။

ဌတွာ-ရပ်၍၊ တုဌော-နှစ်သက်သည်။ သံဝိဂ္ဂမာနသော-ပီတိဖြင့် အံ့ဩသောစိတ်ရှိသည်။ (သံဝိဂ္ဂမာနသောတိ ပီတိဝိမ္ဗိတမာနသော၊-ဗုဒ္ဓဝံသဌ၊) ဝိစိန္တေသိ-အထူးထူးအထွေထွေ ကြံစည်ပြီး၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြံစည်သနည်း၊) ဣဓ-ဤပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော လယ်ယာမြေကောင်း၌၊ ဗီဇာနိ-ကုသိုလ်တည်းဟူသော မျိုးစေ့တို့ကို၊ ရောပေသံ-ပေါက်စေတော့အံ့၊ ဝါ-စိုက်ပျိုးလိုက်တော့အံ့၊ ခဏော-ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒနဝမခဏ ဟူသော အခွင့်ကောင်းသည်၊ ဝေ-စင်စစ်၊ မာ ဥပစ္စဂါ-ကပ်ရောက်ပြီးကာ လွန်၍ မသွားပါစေလင့်၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိစိန္တေသိ-အထူးထူးအထွေထွေ ကြံစည်ပြီး။)

(တုမေ-တို့သည်၊) ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရားဖို့ (မဂ္ဂ-လမ်းကို၊) ယဒိ သောဓေတ-အကယ်၍ သုတ်သင်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ သုတ်သင်ကုန်လသော်၊) မေ-ငါအား၊ ဧကောကာသံ-တစ်ခုသောရပ်ကွက်ကို၊ ဒဒါထ-ပေးကြပါကုန်၊ အဟမ္ဘိ-ငါသည်လည်း၊ အဉ္စသံ-အဉ္စသမည်သော၊ ဝဇ္ဈမံ-ဝဇ္ဈမမည်သော၊ အယနံ-အယနမည်သော၊ (မဂ္ဂ-လမ်းကို၊) သောဓယိဿာမိ-သုတ်သင်ပါအံ့။

တဒါ-ထိုအခွင့်တောင်းရာ ထိုအခါ၌၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ မမ-ငါအား၊ သောဓေတုံ-သုတ်သင်ခြင်းငှာ၊ ဩကာသံ-ရပ်ကွက်တစ်ခုဖြစ်သော၊ အဉ္စသံ-လမ်းကို၊ အဒံသု-ပေးကြကုန်ပြီ၊ တဒါ-ပေးကြရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါတိ-ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါ ဟူ၍၊ စိန္တေန္တော-စိတ်ဖြင့် ဖန်ဖန် ကြံစည်လျက်၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ သောဓေမိ-သုတ်သင်ခဲ့၏။

မမ-ငါ၏၊ ဩကာသေ-ရပ်ကွက်သည်၊ အနိဌိတေ-မပြီးစီးသေးမီ၊ ဒီပင်္ကရာ-ဒီပင်္ကရာ မည်တော်မူသော၊ မဟာမုနိ-မြတ်သောမုနိဖြစ်တော်မူသော၊ ဝါ-မုနိ ၅ ပါးတို့တွင် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်တော်မူသော၊ ဇိနော-ငါးမာရ်အောင်မြင် ဘုရားရှင်သည်၊ စတူဟိသတသဟဿေဟိ-၄ သိန်းကုန်သော၊ [“၄ သိန်း အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော”ဟု မပေးနှင့်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်မဟုတ်၊ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိကဲ့သို့

အဒံသု တေ မမောကာသံ။ ။အယံ သုမေဓပဏ္ဍိတော မဟိဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါတိ ဇာနမာနာ ဒုဗ္ဗိသောဓနံ (အသုတ်သင်ခက်သော) ဥဒကသမ္ဘိန္ဒံ (ရေနှင့် ရောစပ်သော) အတိဝိယ ဝိသမံ (အလွန် မညီညွတ်သော) ဧကံ ဩကာသံ သလ္လက္ခေတွာ ၊ပေ၊ အဒံသု။-ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ။

မဂ္ဂံ သောဓေမဟံ တဒါ။ ။တတော (ထိုသို့ပေးရာအခါ၌) သုမေဓပဏ္ဍိတော ဗုဒ္ဓါရမဏံ ပီတိ ဥပ္ပာဒေတွာ စိန္တေသိ၊ အဟံ ပန ဣမံ ဩကာသံ ဣဒ္ဓိယာ ပရမဒဿနီယံ (အလွန် ကြည့်ပျော် ရှုပျော်ကောင်းအောင်) ကာတုံ ပဟောမိ၊ ဧက ကတေ ပန န မံ ပရိတောသေတိ၊ အဇ္ဇ မယာ ကာယဝေယျာဝစ္စံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိတိ ပံသုံ အာဟရိတွာ တံ ပဒေသံ ပူရေတိ။-ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ။

ဝါကျသာ။] ဆဋ္ဌဘိညေဟိ-၆ ပါးသော အဘိညာဉ်ရှိကုန်သော၊ တာဒိဟိ-ဣဋ္ဌ
 ကိုပင် ထိုအနိဋ္ဌကဲ့သို့ ရှုတတ်၊ အနိဋ္ဌကိုလည်း ထိုဣဋ္ဌကဲ့သို့ ရှုတတ်ကုန်သော၊
 ဝါ-လောကဓမ္မရုပ်ပါးကြောင့် ဖောက်ပြန်မကုန်၊ တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြကုန်သော၊
 [တမိဝ ဒိဿန္တိတိ တာဒိနော။] ဝိမလေဟိ-ကင်းသော ရာဂအစရှိသော အညစ်
 အကြေးရှိကုန်သော၊ ခိဏာသဝေဟိ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ)၊ အဇ္ဈသံ-လမ်းကို၊
 ပဋိပဇ္ဇိ-ကြွတော်မူလာပြီ။

(ရမ္မနဂရဝါသီနံ - ရမ္မာမြို့သုမြို့သားတို့၏။) ပစ္စုပ္ပန်မနာ-
 ရှေးရှုတတ်သွားခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်းတို့သည်၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။
 [“ရမ္မနဂရဝါသီနော-တို့သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်မနာ-ခရီးဦးကြိုဆိုကုန်သည်၊ ဝတ္တန္တိ-န်၏”
 ဟုလည်း ပေးကြသည်။] ဗဟူ- များစွာကုန်သော၊ ဘေရိယော-စည်ကြီးတို့သည်၊
 ဝဇ္ဇန္တိ-မြည်ကုန်၏။ (တစ်နည်း) ဘေရိယော-စည်ကြီးတို့ကို၊ ဝဇ္ဇန္တိ-မြည်စေကြကုန်
 ၏။ ဝါ-တီးကြကုန်၏။ နရမရူ-လူနတ်တို့သည်၊ အာမောဒိတာ-လွန်စွာဝမ်းမြောက်
 ကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ)၊ သာဓုကာရံ-ကောင်းလေစွဟု၊ အားရနှစ်လို၊ မြွက်ဆိုအပ်
 သော အသံကို၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊ ပဝတ္ထယံ-ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ။

ဒေဝါ-နတ်တို့သည်၊ မနုဿေ-လူတို့ကို၊ ပဿန္တိ-မြင်ကြကုန်၏။ မနုဿာပိ
 စ-လူတို့သည်လည်း၊ ဝါ-လူတို့ကလည်း၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့ကို၊ (ပဿန္တိ)၊ ဥဘောပိ-
 ၂ မျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုနတ်လူတို့သည်၊ ပဉ္စလိကာ-ချီမြှောက်အပ်
 သော လက်အုပ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တထာဂတံ အနု-မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်
 တော်၌၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရား၏နောက်တော်က၊ ယန္တိ-လိုက်သွားကြကုန်၏။ [အနု
 ဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနိယ၏ ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် တထာဂတံဝယ် ဆဋ္ဌိအနက်
 ၌ ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ရသည်။]

ဝဇ္ဇန္တိ။ ။အန္တိဝိဘတ်ဖြင့် ဝဒဓာတ်ကို ဝဇ္ဇပြုလျှင် ဝဇ္ဇန္တိဟု ကတ္တရုပ်ဖြစ်၏။ လူတို့
 တီးသောကြောင့် မြည်ရသော်လည်း စည်တွေကိုက အလိုလို မြည်သကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့်
 “ဝဇ္ဇန္တိ”ဟု ဆိုသည်။ တစ်နည်း=ဝဒဓာတ်၊ ကာရိတ် ဣယပစ္စည်းဖြင့် ဝါဒယန္တိဟု ပြီးစေပြီးမှ
 ဒျကို ဖြေ၊ ဝါ၌ အာကိုလည်း ရသယပြု၍ ဟေတုကတ္တရုပ်လည်း ကြံကြသည်။ [“အဋ္ဌကထာယံ
 ဝဇ္ဇန္တိတိ ဝါဒယန္တိတိ ဟေတုကတ္တရဝသေန ဝိဝရဏံ”ဟူသော အခြားနေရာ၌ သဒ္ဓနီတိဖွင့်
 သည်ကို ဤနေရာ၌ ယူ၍ ကြံကြခြင်းဖြစ်သည်။]

နရမရူ။ ။နရသဒ္ဓါသည် “နရနာရိယော”ဟု ရှိရာ၌ လူယောက်ျားအနက်ကို ဟော၏။
 နရုတ္တမော၌ “သတ္တဝါ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ ယောက်ျား မိန်းမနှင့်
 ဆက်ဆံသော “လူ”ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ [“မရတိ-အသက်အပိုင်းအခြားအတိုင်း
 သေတတ်၏။ ဣတိ မရူ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ နတ်ကို ဟောသည်။ မရဓာတ်၊ ဦးပစ္စည်း၊ မောဂ္ဂလ္လာန်
 ၌ကား “ရူပကာယေန သဟေဝ မရတိ-ရူပကာယနှင့်အတူ သေတတ်၏။ ဣတိ မရူ”ဟု
 ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။]

ဒေဝါ-နတ်တို့သည်၊ ဒိဗ္ဗေဟိ-နတ်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တူရိယေဟိ-တူရိယာတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဓာတ်ကတ္တား၊) ဝါ-တူရိယာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ကာရိတ်ကံ၊) မနုဿာ-လူတို့သည်၊ မာနုဿကေဟိ-လူ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တူရိယေဟိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဘောပိ-၂ မျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုနတ်လူတို့သည်၊ ဝဇ္ဇယန္တာ-မြည်စေကြကုန်လျက်၊ တထာဂတံအနု၌၊ ဝါ-ကာ ယန္တိ-ကုန်၏။

အကာသေန-ကောင်ကင်ခရီးဖြင့်၊ [“ခရီး၌”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊] ဂတာ-သွားကြကုန်သော၊ မဇ္ဈ-နတ်တို့သည်၊ ဒိဗ္ဗ-နတ်၌ဖြစ်သော၊ မန္ဒာရဝပုပ္ဖံ-မန္ဒာရဝမည်သော ပန်းကိုလည်းကောင်း၊ (“ထင်ရှားပန်း”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊) ပဒုမံ-ပဒုမ္မာကြာပန်းကိုလည်းကောင်း၊ ပါရိဆတ္ထကံ-ပင်လယ်ကသစ်ပန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသောဒိသံ-ထိုထိုအရပ်သို့၊ ဩကိရန္တိ-ကြချကြကုန်၏။ [ဒိသံဒိသံဟူသော ဝိစ္ဆာပုဒ်မှ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၍ ရှေ့သ၏ အကို ဩပြု၍ ဒိသောဒိသံဟု ဆိုသည်၊ အညောအညံကဲ့သို့တည်း။]

အာကာသေန-ကောင်းကင်ခရီး ဖြင့်၊ ဂတာ-သွားကြကုန်သော၊ မဇ္ဈ-နတ်တို့သည်၊ ဒိဗ္ဗ-နတ်၌ဖြစ်သော၊ စန္ဒနုဇ္ဈာ-စန္ဒကူးနံသာမှုန့်ကိုလည်းကောင်း၊ ကေဝလံ-အလုံးစုံသော၊ ဝရဂန္ဓဉ္စ-ကောင်းမြတ် သော နံသာကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသောဒိသံ-ထိုထိုအရပ်သို့၊ ဩကိရန္တိ-ကြချကြ ကုန်၏။

ဘူမိတလဂတာ-မြေအပြင်၌ သွားကြကုန်သော၊ နရာ-လူတို့သည်၊ စမ္ပကံ-စကားပန်းကိုလည်းကောင်း၊ သရလံ-ထင်းရူးပန်းကိုလည်းကောင်း၊ နိပံ-ထိန်ပန်းကိုလည်းကောင်း၊ နာဂပုန္နာဂကေတကံ-ကံကော်ပန်း၊ ပုန်းညက်ပန်း၊ ဆပ်သွားပန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသောဒိသံ-ထိုထိုအရပ်သို့၊ ဩကိရန္တိ-ကြမြှောက်ကြကုန်၏။

အဟံ-ငါသည်၊ ကေသေ-ဆံတို့ကို၊ မုဉ္ဇိတွာ-ဖြေ၍၊ တတ္ထ-ထိုငါ့အား ပေးအပ်သောရပ်ကွက်၌၊ ဝါကစီရဉ္စ-လျှော်တေသင်္ကန်းကိုလည်းကောင်း၊ စမ္ပကံ-စ-သားရေပိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကလလေ-ညွှန်ပျောင်း၌၊ ပတ္ထရိတွာန-ဖြန့်ခင်း၍၊ အဝကုဇ္ဇော-အောက်၌ ထားအပ်သော မျက်နှာရှိသည်၊ ဝါ-မှောက်ခုံ၊ (ဟုတွာ-၍) နိပဇ္ဇိ-လျောင်းပြီ။ [အဟံတစ်ပုဒ် အနက်မရှိ၊ (တစ်နည်း) ရှေ့ အဟံသည် မုဉ္ဇိတွာ ပတ္ထရိတွာတို့၌ စပ်၊ နောက် အဟံက နိပဇ္ဇိ၌ စပ်။]

(ကိ-အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍ လျောင်းသနည်း၊) ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သိဿေဟိ-၄ သိန်းကုန်သော သတ္တဝါတို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ မဲ-ငါ့ကို၊ အတ္တမိတ္တာန-နင်း၍၊ ဂစ္ဆတု-ကြတော်မူပါစေ၊ ကလလေ-ရွံ့ညွှန်ပျောင်း၌၊ မာ အတ္တမိတ္ထ-မနင်းပါစေလင့်၊ [အဇ္ဇတ္တနီ အာဝိဘတ်ကို ထွပြုထားသည်၊ နံအနက် မရှိ၊ တံထည့်ပါ။]

(တံ-ထိုသို့ ငါ့ကို နင်း၍ ကြွသွားတော်မူခြင်းသည်။) မေ-ငါ၏။ ဟိတာယ-စီးပွား အလိုငှာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ (ဣတိ-ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ နိပဇ္ဇိ-လျောင်းပြီ။) [ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “တံကလလေ အနက္ကမံ-ထိုရွံ့ညွန့်ပျောင်း၌ နင်းတော်မမူခြင်း သည်” ဟု ဖွင့်၏။ ရွံ့ညွန့်၌ နင်းတော်မမူခြင်းသည် လိုရင်းမဟုတ်၊ မိမိကို နင်း၍ ကြွတော်မူခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သည်။]

ပထဝိယံ-ရွံ့ညွန့်မြေ၌၊ [ဝီဟု ဆန္ဒာနု ရက္ခဏဒီပနီလျှင် ကောင်းသည်။ နိပဇ္ဇဿ-လျောင်းသော၊ မေ-ငါ၏။ စေတသော-စိတ်၏။ ဧဝံ-ဤသို့သော အကြံသည်။ အာသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း။) [“သန္တာရေဿ သဒေဝကံ” ကျမှ ကိ အမေးကို ပြန်၍ အုပ်လိမ့်မည်။] အဟံ-ငါ သည်။ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ကုစ္ဆမာနော-ကိလေသာတို့ကို သတ်ဖြတ်လိုမှုကား၊ ကိလေ သေ- ကိလေသာတို့ကို၊ ဃာဋိယာမိ-သတ်ဖြတ်နိုင်၏။ [ယနေ၊ ကိလေသာတို့ကို သတ်ဖြတ်၍ ရဟန္တာဖြစ်အောင် အားထုတ်နိုင်သည်-ဟူလို။]

မေ-ငါအား၊ [ကိအတွက် အလမတ္ထသမ္ပဒါနံ၊] ဣဝေ-ဤဒီပနီရာမြတ်စွာ ဘုရားထံတော်ပါး၌၊ အညာတဝေသေန-မထင်ရှားသူ၏အသွင်ဖြင့်၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ သစ္စိကတေန-မျက်မှောက်ပြုခြင်းဖြင့်၊ ကိ-အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ သဗ္ဗညုတံ- သဗ္ဗညု၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာသို့၊ ဝါ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့၊ ပါပုဏိတွာ- ရောက်ပြီး၍၊ သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွသော လောက၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ ဟေသံ-ဖြစ်အံ့။ [“ဖြစ်ရပါလို၏” ဟု ဆုတောင်းတော်မမူ၊ “ဖြစ်အံ့၊ ဖြစ်အောင် ပြုအံ့” ဟု စိတ်ကို အဓိဋ္ဌာန်တော်မူသည်။]

ထာမဒဿိနာ-မိမိ၏ဉာဏ်စွမ်းကို သိမြင်သော၊ ဝါ-မိမိ၏ဉာဏ်စွမ်းကို သိ မြင်ပါလျက်၊ ဧကေန-တစ်ယောက်တည်းသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တိဇ္ဈေန-သံသရာရေ အယဉ်မှ ကူးသွားသော၊ ပုရိသေန-ယောက်ျားမျိုးဖြင့်၊ မေ-ငါအား၊ ကိ-အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ သဗ္ဗညုတံ-သို့၊ ဝါ-သို့၊ ပါပုဏိတွာ-၍၊ သဒေဝကံ-နတ်ဗြဟ္မာနှင့်

ဃာဋိယာမဟံ။ ။ ဋီကာ၌ “ဃာဋိ (တိ) ယာမဟံ” ဟု ရှိ၏။ စုရာဒိဂိုဏ်း ဃာဋဓာတ်သည် ဟိသာ-ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ မောဂ္ဂဇ္ဈာန်အလိုအားဖြင့် စုရာဒိ ကိ ပစ္စည်း သက်၍ ဣကို ခါဒိကဏ္ဍ ၁၃၆ သုတ်ဖြင့် ဣယဉ်ပြု၍ ဃာဋိယာမိဟု ပြီးရသည်။ အဟံ၌ အ,ပုဒ် ဟံ,ပုဒ်တို့ကား အနက်မရ နိပါတ်မျှသာ၊ [ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ကား “ကိလေသေ ဈာပယေ မမ” ဟု ရှိ၏။ သာ၍ ရှင်းသည်။] “ဃာဋိယာမိ” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် ကိလေသာတို့ကို သတ်ဆဲ၊ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ဆဲဟု မလှသင့်၊ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခါနီးဖြစ်၍ အနာ ဂတ်ကိုပင် သမိပဝတ္တမာန်ဖြင့် ဆိုထားသည်ဟု ကြံပါ။ [ဃာဋိယာမိနေရာဝယ် ဟနဓာတ်ကို ဃာတပြု၍ “ဃာတဃာမဟံ” ဟုလည်း ပြင်ကြ၏။ နဟဓာတ်က ဘူဝါဒိသာ ရှိသောကြောင့် ဣယပစ္စည်း မသက်နိုင်ပါ။ ထိုထိုနေရာ၌ “ဃာတေဿာမိ-သတ်အံ့၊ ဃာတေဟိ-သတ်လော” စသည်ဖြင့် တွေ့ရ၏။ ထိုပါဌ်များလည်း မုဒ္ဒဇ ဋသန်လျင်းချိတ်ဖြင့် ရှိမှသာ စုရာဒိ ဣပစ္စည်း သက်နိုင်စရာရှိသည်။]

တကွဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သန္တာရေသံ-သံသရာရေအယဉ်မှ ကယ်တင် ပေအံ့။ [ဤဂါထာအဖွင့်ကို ဋီကာ ဂါထာရမ္မ၌ ပြထား၏။]

မေ-ငါသည်၊ (ကတေန၌ စပ်) ဝါ-ငါ၏၊ (အဓိကာရေန၌ စပ်) ပုရိသုတ္တမေ-ယောကျ်ားမြတ် ဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၌၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရား အထံတော်၌၊ ကတေန-ပြုအပ်သော၊ ဣမိနာ အဓိကာရေန-ဤလွန်ကဲသော ကောင်းမှုကြောင့်၊ သဗ္ဗညုတံ-သို့၊ ပါပုဏိတွာ-၍၊ ဗဟံ-များစွာသော၊ ဇနတံ-သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ တာရေမိ-သံသရာရေအယဉ်မှ ကယ်တင်ပေအံ့။

သံသာရသောတံ-သံသရာတည်းဟူသော ရေအယဉ်ကို၊ ဝါ-သံသရာကို ပြုတတ်သော တဏှာရေအယဉ်ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြတ်၍၊ တယောဘဝေ-ကာမရူပ၊ အရူပဟု သုံးဝသော ဘဝတို့ကို၊ ဝိဒ္ဓံသေတွာ-ဖျက်ဆီးပြီး၍၊ [ဘဝပြတ်ကြောင်းကံကို ပြုလျှင် ဘဝကို ဖျက်ဆီးရာရောက်၏၊ ဖလူပစာတည်း၊] ဓမ္မနာဝံ-မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ တရားတည်းဟူသော လေ့သဘောကို၊ သမာရယု-ကောင်းစွာ တက်စီး၍၊ သဒေဝကံ-နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တကွဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သန္တာရေသံ-အံ့၊ [ဣတိ-သို့၊ စေတသော-စိတ်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့သော အကြံသည်၊ အာသိ-ဖြစ်ပြီ။]

**ကိံ မေ ဧကေန တိဏ္ဏေန၊ ပုရိသေန ထာမဒဿိနာ၊
သဗ္ဗညုတံ ပါပုဏိတွာ၊ သန္တာရေသံ သဒေဝကံ။**

ထာမဒဿိနာ-မိမိသတ္တိ၊ မျှော်မှန်းကြည့်၍၊ သိရှိထင်ထင်၊ စွမ်းရည်ကို မြင်ပါလျက်၊ ဧကေန-အများထိုထို၊ မကယ်လိုဘဲ၊ တစ်ကိုယ်ထီတည်း၊ ဖော်မမှီးဘဲသာလျှင်၊ တိဏ္ဏေန-သံသရာမြင်၊ ရေအယဉ်ဝယ်၊ မဂ္ဂင်လှော်ခတ်၊ ကူးသွားတတ်သော၊ ပုရိသေန-ယောကျ်ားဇာနည်၊ မဝိစတောင်း၊ ကိုယ်ကောင်းငဲ့လျှိုး၊ ယောကျ်ားမျိုးဖြင့်၊ မေ-ဒီပင်္ကရာ၊ စောမြတ်စွာကို၊ သေချာဖူးတွေ့၊ ငါရသေ့အား၊ ကိံ ပယောဇနံ-အဘယ်သို့နည်း၊ အထင်ကြီး၍၊ ခိုမှီးအားရ၊ အသုံးချတော့အံ့နည်း၊ နိပ္ပယောဇနမေဝ-သူငါရိုးရိုး၊ သတ္တဝါမျိုးသို့၊ အားကိုးမရသဖြင့်၊ အသုံးမကျတော့သည်သာတည်း၊ သဗ္ဗညုတံ-ကြွင်းမဲ့ဥသံ၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်သိသူ၊ ဘုရားတစ်ဆူအဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိတွာ-ဘုရားဆူဆူ၊ ကျင့်နည်းယူလျက်၊ ထပ်တူဆင့်ဆင့်၊ ရောက်အောင်ကျင့်ပြီးလျှင်၊ သဒေဝကံ-နတ်နှင့်တကွ၊ ဝေနေယျဟု၊ များလှဘိတောင်း၊ သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သန္တာရေသံ-သမုဒိနက်ကျယ်၊ သံသာနယ်မှ၊ ထုတ်ဆယ်အတူ၊ ကယ်တင်တော်မူပေအံ့။

အဓိကာရေန။ ။အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ၊ ကာရော-ပြုအပ်သော ကောင်းမှုတည်း၊ အဓိကာရော-လွန်လွန်ကဲကဲ ပြုအပ်သော ကောင်းမှု၊ ရွံ့ညွှန်ပေါ်၌ လျောင်းတော်မူ၍ တံတားကဲ့သို့ နင်းသွားဖို့ရန် လှူဒါန်းခြင်းသည် သာမန်ကောင်းမှု မဟုတ်၊ အကယ်၍ နင်းသွားလျှင် ရွံ့ညွှန်ထဲ၌ နစ်ကာ အသက်သေလောက်စရာ ရှိ၏၊ ထိုသို့ အသက်ကို စွန့်၍ ပြုအပ်သောကောင်းမှု ဖြစ်သောကြောင့် “အဓိကာရ”ဟု ခေါ်ရသည်။

သံသာရသောတံ။ ။ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့၏ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းသည် ရေအယဉ်နှင့် တူသောကြောင့် “သံသာရသဒီတော+သောတော သံသာရသောတော” မည်၏၊ (တစ်နည်း) သံသရာကို ပြုတတ်သော တဏှာရေအယဉ်ကို “သံသာရဿ+ကာရကော+သောတော သံသာရသောတော”ဟု ဆိုသည်။ [ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။]

အာဟုတီနံ-အဝေးမှယူ ဆောင်၍မူလည်း၊ ကြည်ဖြူလေးမြတ်၊ ပူဇော်အပ်သော ပစ္စည်းကို၊ ပဋိဂ္ဂဟော-ခယူထိုက်တော်မူသော၊ ဒီပင်္ကရော-ဒီပင်္ကရမည်တော်မူသော၊ လောကဝိဒ္ဓ-လောကသုံးပုံ၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်သိမြင်၊ ဘုရားရှင်သည်။ မံ-ငါ့ကို၊ ဝါ-ငါ၏၊ ဥဿိသကေ-ဦးခေါင်းအနီး၌၊ ဝါ-ဦးခေါင်းရင်း၌၊ ဌတ္တာန-ရပ်တော်မူ၍၊ ဣဒံ ဝစနံ-ဤ ဗျာဒိတ်စကားကို၊ အဗြဝိ-မိန့်မြွက်တော်မူပြီ။ [သီသဿ+သမိပံ ဥဿိသံ၊ ဥဿိသံယေဝ ဥဿိသကံ၊ မံကို အဗြဝိ၌ စပ်ခိုက်ကံ၊ ဥဿိသကေ၌ စပ်ခိုက် ဆဋ္ဌိအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်။]

ဇဇိလံ-ဆံကျစ်ရှိသော၊ ဥဂ္ဂတာပနံ-ထက်မြက်သော အကျင့်ရှိသော၊ ဣမံ တာပသံ-ဤရသေ့ကို၊ ပဿထ-ကြည့်ကြကုန်၊ (အယံ တာပသော-ဤရသေ့သည်။) ဣတော-ဤကမ္ဘာမှ၊ အပရိမေယျေ-မနှိုင်းယှဉ်အပ်၊ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်ကုန်သော၊ ကပ္ပေ-၄ အသင်္ချေနှင့်ကမ္ဘာတစ်သိန်းတို့ကို၊ (အတိက္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍) လောကေ-သတ္တလောက၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်။

အဟု (အဟော)-ထိုမြို့၊ တထာဂတော-ဘုရားလောင်းသည်၊ ရမ္မာ-နှလုံးမွေ့လျော်ပျော်ဖွယ်ရာကောင်းသော၊ ကပိလဝုယာ-ကပိလအမည်ရှိသော နေပြည်တော်မှ၊ ဝါ-ကပိလဝတ္ထုအမည်ရှိသောပြည်မှ၊ [သညာချာဝါ သမညာ စ၊ ဘိဓာနနာမမဝယော”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့် အညီ အဝုယသဒ္ဓါ အမည်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။] နိက္ခမိတွာ - ထွက်ပြီး၍၊ ပဓာနံ - အားထုတ်ကြောင်း ဝီရိယကို၊

အာဟုတီနံ။ ။ “အာပုဗ္ဗ၊ ဟု ဒါနာဒါနဟဗျပဒါနေသု”ဟူသော ဓာတ်နောင် တိပစ္စည်းသက်၊ အာ (အာဟရိတွာ)-အဝေးမှ ဆောင်၍+ဟူယန္တေ-ပူဇော်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ အာဟုတိယော၊ အာဟုနေယျပုဒ်မှ အာဟုနှင့် အနက်တူတည်း။

ဥဂ္ဂတာပနံ။ ။ သက္ကတ၌ ဥစဓာတ်၊ ရက်ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ဥဂြသဒ္ဓါသည် ပါဠိ၌ “ဥဂ္ဂ”ဟု ဖြစ်၏၊ အနက်များစွာတွင် “ဥတိကဋ္ဌ (တိဗ္ဗ)-ထက်မြက်”ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ တာပနံ၌ တပဓာတ်ကား ဘူ၊ စု၊ ဒိ ၃ ဝိုက်၌ ဒါဟ-ပူလောင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ကိလေသာကို လောင်မြိုက်တတ်သော အကျင့်ကို “တာပန”ဟု ဆိုပါ၊ စုရာဒိဏေပစ္စည်းသက်၍ “တာ”ဟု ဝုဒ္ဓိဖြစ်၏၊ (တစ်နည်း) ဆန်းကြောင့် ဒီယပြုထား၏၊ ဥဂ္ဂ+တာပနံ ယဿာတိ ဥဂ္ဂတာပနော။

အဟော(အဟု)။ ။ ဂဏ္ဍိ၌ “ဣမဿ တာပသဿ-၏၊ ဣဒံ ကမ္မံ-အသက်ကို စွန့်၍ ညွှန်၌ လျောင်းသော ဤအမှုသည်၊ အဟော-အံ့ဖွယ်သာတည်း” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အနက်ယောဇနာ၏၊ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “အဟူတိ အဟနိ (ဘုရားအဖြစ်နိုးရာနေ၌) အထာတိ အတ္ထော”ဟု တွေ့ရ၏၊ အယမေဝ ဝါ ပါဠောဟုလည်း ဆိုသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးကပင် “အဟော”ဟုလည်းကောင်း၊ “အဟု”ဟုလည်းကောင်း၊ “အဟနိ”ဟုလည်းကောင်း ပါဠိအမျိုးမျိုး ရှိဟန်တူသည်၊ မည်သို့ပင် ရှိစေကာမူ “အထ-ထိုအခါ၌”ဟူသောအနက် ယူစေလိုဟန်တူသည်။ [ဂဏ္ဍိ၌ကား “အဟူတိ အဟောသီတိ အတ္ထော”ဟု ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာရှိကြောင်းကို ဆိုသေး၏။]

ပဒဟိတွာန-အားထုတ်၍၊ ဒုက္ကရကာရိယံ-ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သောအကျင့်ကို၊ ကတွာ-ပြုကျင့်ပြီး၍၊ အဇပါလရုက္ခမူလေ-အဇပါလမည်သောညောင်ပင်၏အနီးအောက်၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်နေ၍၊ တထာဂတော-ဘုရားအလောင်းသည်၊ တတ္ထ-ထို အဇပါညောင်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ ပါယသံ-နွယ်နာကို၊ ပဂ္ဂယု-ခံယူပြီး၍၊ နေရဉ္စရံ-နေရဉ္စရာဖြစ်သို့၊ ဥပေဟိတိ-ချဉ်းကပ်လတ္တံ့။

နေရဉ္စရာယ-နေရဉ္စရာဖြစ်၏၊ တိရမ္ပိ-ကမ်း၌၊ သော ဇိနော-ထိုဘုရားလောင်းသည်၊ ပါယသံ-ကို၊ အဒ (အဒိတွာ)-ဘုဉ်းပေးပြီး၍၊ (တွာပစ္စည်း အကျေကြံ) ပဋိယတ္တဝရမဂ္ဂေန-နတ်တို့သည် စိစဉ်အပ်သော မြတ်သော လမ်းဖြင့်၊ ဗောဓိမူလံ-ဗောဓိပင်၏ အနီးအောက်သို့၊ ဥပေဟိတိ-ချဉ်းကပ်လတ္တံ့။ [နေရဉ္စရာပုဒ်ပြီးပုံကို ဝိနည်းမဟာဝါ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ အနုတ္တ ရော-အတုမရှိ မြတ်သော၊ မဟာယသော-များသော အခြံအရံအကျော်အစောရှိသော၊ သမ္မုဒ္ဓေါ-ဘုရားအလောင်းသည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်ကို၊ (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တို့၏ ကြည်လင်ရာ ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်ကို)၊ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ-လက်ျာရစ်ပြု၍၊ အဿတ္တမူလေ-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်၏ အနီးအောက်၌၊ ဗုဒ္ဓိဿတိ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိလတ္တံ့။ (ဘုရား ဖြစ်လတ္တံ့-ဟူလို။)

ဣမဿ-ဤမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဇနိကာ-ဖြစ်စေတတ်သော၊ မာတာ-မယ်တော်ရင်းသည်၊ [ဇနိကာဖြင့် မွေးစားသော မယ်တော်ကို ကန့်သည်၊] မာယာ နာမ-မာယာမည်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ပိတာ-ခမည်းတော်သည်၊ သုဒ္ဓေါဒနော နာမ-သုဒ္ဓေါဒန မည်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ အယံ-ဤ ရသေ့သည်၊ ဂေါတမော နာမ-ဂေါတမ မည်သည်၊ ဟေဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့။

တထာဂတော။ ။ဤဂါထာနှင့် နောက်ဂါထာ၌ တထာဂတောဟု ၂ ထပ်တွေ့ရ၏၊ ရှေ့တထာဂတောသည် ပဒဟိတွာန၊ နိသီဒိတွာတို့၌ စပ်၍ နောက်တထာဂတောက ပဂ္ဂယု၊ ဥပေဟိတိတို့၌ စပ်၊ ဘုရားဖြစ်လတ်သော ဘုရားအလောင်းကိုပင် တထာဂတောဟု ဖလူပစာအားဖြင့် သုံးစွဲထားသည်။ [ဥပေဟိတိ၌ ဥပ+ဣဓာတ်၊ သတိမှ သာကို မောဂ္ဂလ္လာန် တျာဒိကဏ္ဍ ဇေတိသ္မာဟူသော (၆၆) သုတ်ဖြင့် ဟိပြု၊ ဥပ+ဟိတိကို သန္နိစပ်၊ ပါယသံ၌ “ပယသ-နိရည်ဖြင့်+နိဗ္ဗတ္တော”ဟု ပြု၍ ဣပစ္စည်းဖြင့် “ပါယသော”ဟု ပြီးစေ။]

သုဒ္ဓေါဒနောနာမ။ ။သုဒ္ဓေါဒနမင်း၏ ရာဇာဖြစ်ကြောင်းကို ပါဠိတော်၌ မတွေ့၊ ထို့ကြောင့် “ရာဇာ မဟုတ်”ဟု ခေတ်လူတို့က ဝေဖန်ကြ၏၊ သုတ်မဟာဝါ မဟာပဒါနသုတ် ပါဠိတော်၌ “သုဒ္ဓေါဒနောနာမ ရာဇာ ပိတာ”ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ဇနပဒကလျာဏီ ထေရီအပဒါန၌လည်း “ရညော သုဒ္ဓေါဒနဿာဟံ၊ ဝိတာ အာသိ အနိန္ဒိတာ”ဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “ရာဇ”ဟု အသုံးရှိပုံကို သိပါ။

အနာသဝါ-အာသဝေါမရှိကုန်သော၊ ဝိတရာဂါ-ကင်းသောရာဂရှိကုန်သော၊ သန္တစိတ္တာ-ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိကုန်သော၊ သမာဟိတာ-ကောင်းစွာ အာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိကုန်သော၊ (တည်ကြည်ကုန်သော) ကောလိတော-ကောလိတသည်လည်းကောင်း၊ ဥပတိဿောစ-ဥပတိဿသည်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ သာဝကာ-စကားကို လိုက်နာတတ်ကုန်သောတပည့်တို့သည်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂိသာဝကာ-အဂ္ဂသာဝကတို့သည်၊ ဟေဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ အာနန္ဒေနာနာမ-အာနန္ဒာမည်သော၊ ဥပဋ္ဌာကော-အလုပ်အကျွေးသည်၊ ဣမံ ဇန-ဤဂေါတမဘုရားကို၊ ဥပဋ္ဌိဿတိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးလတ္တံ့။ [ဥပတိဿ၊ ကောလိတ အမည်တို့သည် ရွာကို အကြောင်းပြု၍ ရအပ်သော အမည်တည်း၊ သာရိပုတ္တ မောဂ္ဂလ္လာနအမည်တို့ကား အမိကို အကြောင်းပြု၍ ရအပ်သော နာမည်ဟု ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ သာရိပုတ္တထေရဝတ္ထု၌ ဆိုသည်။]

အနာသဝါပေ၊ ဝိတရာဂါ-န် သော၊ သန္တစိတ္တာ-န်သော၊ သမာဟိတာ-န်သော၊ ဝါ-န်သော၊ ခေမာ-ခေမာဘိက္ခုနီ သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာစ-ဥပ္ပလဝဏ် ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ သာဝိကာ-စကားကိုလိုက်နာတတ်ကုန်သော တပည့်မတို့ သည်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂိသာဝိကာ-အဂ္ဂသာ ဝိကာမတို့သည်၊ ဟေဿန္တိ-ဖြစ်ကုန် လတ္တံ့။

တဿ ဘဂဝတော-ထိုဂေါတမဘုရား၏၊ ဗောဓိ-သစ္စာ ၄ ပါးတရားကို သိရာ သစ်ပင်ကို၊ [ဗုဇ္ဈတိ ဧတ္ထာတိ ဗောဓိ၊] အဿတ္ထောတိ-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင် ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ စိတ္တောစ-စိတ္တသူကြွယ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထာဠဝ ကောစ-ဟတ္ထာဠဝကမင်းသားသည်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်ကုန် သော၊ ဥပဋ္ဌာကာ-အလုပ်အကျွေးဥပါသကာတို့သည်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂိဥပဋ္ဌာ ကာ-အဂ္ဂုပဋ္ဌာကတို့သည်၊ ဟေဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဥတ္တရာ-ဥတ္တရာသည်လည်း ကောင်း၊ နန္ဒမာတာစ-နန္ဒမာတာသည်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်ကုန် သော၊ ဥပဋ္ဌိကာ-အလုပ်အကျွေးဥပါသိကာမတို့သည်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂိဥပဋ္ဌိကာ- အဂ္ဂုပဋ္ဌိကာမတို့သည်၊ ဟေဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ (ဣတိ ဣဒံ ဝစနံ-ဤဗျာဒိတ် စကားတော်ကို၊ အဗြဝိ-မိန့်မြွက်တော်မူပြီ၊) [ဤသို့ မိန့်မြွက်တော်မူအပ်သော စကားကို အချို့နေရာ ၌ “ဗျာကာသိ”ဟု သုံးစွဲထားသောကြောင့် မြန်မာတို့က

စိတ္တောစပေ၊ဥပဋ္ဌာကော။ ။“စိတ္တော စ ဟတ္ထာဠဝကော စ၊ အဂ္ဂိ ဟေဿန္တိ၊ ဥပဋ္ဌာ ကာ”ဟူသော ၂ ပါဒသည် အချို့အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌ မရှိ၊ ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ၌ ရှိသည်ကို ဤ၌ ယူထားဟန်တူသည်၊ ဒီပင်္ကရာ စသော ဘုရားရှင်တို့၏ မယ်တော် စသည်ကို ပြရာ၌ ထိုအလုပ်အကျွေး မပါသောကြောင့် “မရှိခြင်းသာ ရှေ့နောက်စကား ညီသည်”ဟု ယူကြသည်။ [အာဠာဝကမင်းသားကိုပင် လက်အဆင့်ဆင့် ကူးပြောင်းရသောကြောင့် “ဟတ္ထာဠဝက”ဟု ခေါ်၏၊ အကျယ်ကို အာဠာဝကသံယုတ်၌ ရှုပါ။]

“ဗျာဒိတ်ပေးသည်”ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်။ ဝိ+အာပုဗ္ဗ, ကရဓာတ်, ဤဝိဘတ် ဖြင့် “ဗျာကာသိ”ဟု ပြီးသည်။]

အသမဿ-ပြိုင်ဘက်ရည်တူ ရှိတော်မူသော၊ မဟေသိနော-မြတ်သော က္လုသိ ဖြစ်တော်မူသောဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏။ က္လုဒံ ၀စနံ-ဤစကားတော်ကို၊ သုတ္တာန-ကြားရ၍၊ နရမရူ-လူနတ်တို့သည်၊ အယံ-ဤရသေ့သည်၊ ဗုဒ္ဓဗီဇံ ကိရ-ဘုရားမျိုးစေ့ဖြစ်သတတ်၊ (ဘုရားလောင်းဖြစ် သတတ်၊) က္လုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ အာမောဒိတာ-လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်ကြကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)။

(နရမရူနံ-လူနတ်တို့၏၊) ဥက္ကဋ္ဌိသဒ္ဓါ-ကြွေးကြော်သံတို့သည်၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ အပ္ပောဋ္ဌန္တိ-လက်ပန်းပေါက်လည်း ခတ်ကြကုန်၏၊ (လက်ခမောင်းလည်း ခတ်ကြကုန်၏၊) သဟန္တိစ-ရွှင်ရွှင်ပျပျ ပြီးလည်း ပြီးရယ်ကြကုန်၏၊ သဒေဝကာ- နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသသဟဿီ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်တို့သည်၊ ကတဉ္စလီ-ပြုအပ်သော လက်အုပ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ နမဿန္တိ-ရှိခိုးကြကုန်၏။

လောကနာထဿ-သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ က္လမဿ-ဤဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနံ-အဆုံးအမဩဝါဒကို၊ ယဒိ ဝိရဇ္ဈိဿာမ-အကယ်၍ မဂ်ဖိုလ်မရ ချွတ်ချော်ကြကုန်အံ့၊ (အကယ်၍ မမှီကုန်အံ့၊ ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊) အနာဂတမှိ-အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနေ-ကာလ၌၊ က္လမံ က္လမဿ-ဤရှင်ရသေ့၏၊ သမ္ပုခါ-မျက်မှောက်တို့သည်၊ ဟေဿာမ-ဖြစ်ကြရကုန်တော့အံ့၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ဟေဿာမ-ဖြစ်ရလိုကုန်၏”ဟု ပတ္တနာအနက်ပေး၏၊ ထိုအနက်မျိုးကို ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်က ဟော မဟော စဉ်းစားပါ။]

ဒသသဟဿီ သဒေဝကာ။ ။ဤအဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ “ဒသသဟဿီဒေဝတာ”ဟု ရှိ၏၊ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “ဒသသဟဿီ သဒေဝကာ”ဟု ရှိ၏၊ “သဟ+ဒေဝေဟိ သဒေဝကာ၊ ဒသသဟဿီ နမဿန္တိတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအတိုင်း ပေးလိုက်သည်၊ ရှေးနိဿယ၌ကား “ဒသသဟဿီယံ+ဝသန္တာ+သဒေဝကာ ဒသသဟဿီသဒေဝကာတိ မဇ္ဈေလောပသမာသော ဝါ”ဟူသော မဏိဒီပတို့ မှီ၍ “ဒသသဟဿီသဒေဝကာ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌ နေကုန်သော နတ်နှင့်တကွသော လူတို့သည်၊ ဥက္ကဋ္ဌိသဒ္ဓါ-ကြွေးကြော်သံရှိကုန်သည်၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏”ဟု ပေးသည်။

ယဒိ မဿ၊ ပေ၊ က္လမံ။ ။“ဝိရဇ္ဈိဿာမာတိ ယဒိ န သမ္မာပုဏိဿာမ”ဟု ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ “ဤဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်ကို မမှီနိုင်ကုန်အံ့”ဟု ဆိုလိုဟန် တူသည်၊ ဝိရဇ္ဈိဿာမ၏ သဒ္ဓါနက်မှာ “ချွတ်ချော်ကြကုန်အံ့၊ လွဲကုန်အံ့”ဟုသာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် န သမ္မာပုဏိဿာမသည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ [ဟေဿာမာတိ ဘဝိဿာမ၊ သမ္ပုခါတိ သမ္ပုခိဘူတာ၊ က္လမံတိ က္လမဿ၊ သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ-ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။]

မနုဿာ-လူတို့သည်၊ နဒီ-မြစ်ကို၊ တရန္တာ-ကူးကုန်လသော်၊ ပတိတိတ္ထံ-
ရှေးရှု ဆိပ်ကမ်းကို၊ ဝိရုဇ္ဈိယ-ချွတ်ချော်၍၊ ဟေဋ္ဌာတိတ္ထေ-အောက်ဆိပ်ကမ်း၌၊
ဝါ-အောက်ဆိပ်ကမ်းကို၊ ဂဟေတွာန-ယူ၍၊ မဟာနဒီ-မြစ်ကြီးကို၊ ဥတ္တရန္တိယထာ-
ကူးမြောက်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ မယံ-
ငါတို့သည်၊ ဣမံ ဇိနံ-ဤဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားကို၊ ယဒိ မုဉ္ဇာမ-အကယ်၍လွတ်
လိုက်ရကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊) အနာဂတမ္ပိ၊ ပေ၊ ဟေဿာမ-
ဖြစ်ကြရကုန်တော့အံ့။

အာဟုတိနံ-တို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟော-သော၊ ဒီပင်္ကရော-သော၊ လောကဝိဒ္ဓု-သည်၊
မေ-ငါ၏၊ ကမ္မံ-တံတားခင်းကြောင်း၊ ကောင်းမှုကို၊ ဝါ-တံတားခင်းကြောင်း
ကောင်းမှု၏အကျိုးကို၊ ပကိတ္တေတွာ-မိန့်မြှောက်တော်မူပြီး၍၊ ဝါ-ဗျာဒိတ်ပေး
တော်မူပြီး၍၊ ဒက္ခိဏံပါဒံ-လက်ျာခြေတော်ကို၊ ဥဒ္ဓရိ-ကြွမြှောက်တော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထိုဗျာဒိတ်ပေးတော်မူရာအရပ်၌၊ ယေ ဇိနပုတ္တာ-အကြင် ဘုရားသား
တော်ဖြစ်ကြသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အာသု-ရှိကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်
သော၊ တေ-ထိုဘုရားသားတော်ဖြစ်ကြသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊
ပဒက္ခိဏံ-အမြတ်တနိုး၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ [ဤနေရာ၌ ၄ သိန်းကုန်သော
ရဟန္တာတို့သည် လက်ျာရစ် လှည့်ပတ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ပဒက္ခိဏသဒ္ဓါ
မြတ်မြတ်နိုးနိုး လေးလေးစားစားဟူသော အနက်ကို ဟော၏”ဟု ယူပါ၊] နရာ-
လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ နာဂါ စ-နဂါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓဗ္ဗာ စ-ဂန္ဓဗ္ဗ
နတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အဘိ ဝါဒေတွာ-အလွန်ရိုသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ပတ္တမံ-
ဖဲသွားကြကုန်ပြီ။

သသံဃေ-နောက်လိုက်နောက်ပါ သံဃာတော်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ လောက
နာယကေ-သတ္တလောက၏ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ နာယကဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာ
မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဒဿနံ-မြင်ခြင်းကို၊ ဝါ-မြင်လောက်ရာအရပ်ကို၊
အတိတ္တန္တေ-လွန်တော်မူလသော်၊ တဒါ-လွန်တော်မူရာထိုအခါ၌၊ (အဟံ-ငါသည်၊)
ဟဋ္ဌတုဋ္ဌေန-ရွှင်လန်းနှစ်သက်သော၊ စိတ္တေန-စိတ်ဖြင့်၊ အာသနာ-ညွှန်ပျောင်း
နေရာမှ၊ ဝုဋ္ဌဟိ-ထခဲ့ပြီ။

တဒါ-ဗျာဒိတ်စကား ကြားနာရရာ ထိုအခါ၌၊ (အဟံ-သည်၊) သုခေန-
သုခဖြင့်၊ သုခိတော-လွန်စွာဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်းရှိသည်၊ [သဇ္ဇာတ အဿ
အနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊] ပါမောဇ္ဇေန-ပါမောဇ္ဇဖြင့်၊ ပမောဒိတော-လွန်စွာ
ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောမိ-ဖြစ်၏၊ ပီတိယာ စ-ပီတိဖြင့်လည်း၊
အဘိဿန္နော-လွန်စွာ စိုစွတ်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) ပလ္လင်္ဂီ-ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်
ကို၊ အာဘုဇိ-ဖွဲ့ခွေပြီ။

တဒါ-ဗျာဒိတ်တော်စကား ကြားနာပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ-ငါသည်၊ ပလ္လင်္ကေန-ထက်ဝယ်တင်လွှင့်ဖြင့်၊ နိသိဒ္ဓိတွာ-ထိုင်၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံစည်ခဲ့ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြံစည်ခဲ့သနည်း) အဟံ-ငါသည်၊ ဈာနေ-ဈာန်အရာ၌၊ ဝသီဘူတော-စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ (အမှီ-ဖြစ်၏) အဘိညာသု-အဘိညာဉ်တို့၌၊ ပါရမီ-တစ်ဖက်ကမ်းခတ်၊ အဆုံးတိုင်သိတတ်သော ဉာဏ်သို့၊ ဂတော-ရောက်ပြီးသည်၊ (အမှီ-ဖြစ်၏။)

ဒသသဟဿိလောကမှီ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌၊ မေ-ငါနှင့်၊ သမာ-တန်းတူကုန်သော၊ ဣသယော-ရသေ့တို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ [ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “သဟဿိယမှီ လောကမှီ”ဟု ရှိ၏။ “ဒသသဟဿိယံ”ဟုလည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။] ဣဒ္ဓိဓမ္မေသု-ဣဒ္ဓိဝိဓ၊ စသည်အပြား၊ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်တရားတို့၌၊ အသမော-အခြားရသေ့တို့နှင့် မတူသည်၊ (ဟုတွာ-၍) ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ သုခံ-ဗျာဒိတ်တော်စကားကို ကြားနာရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော သုခကို၊ အလဘိ-ရပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံစည်စဉ်းစားခဲ့ပြီ။) [ဣဒ္ဓိဓမ္မေသုအရ လောကီအဘိညာဉ်ငါးပါးကို ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။]

မယျံ-ငါ၏၊ ပလ္လင်္ကံဘုဇေန-ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာအခါ၌၊ ဒသသဟဿိဝါသိနော-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌ နေကုန်သောဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဓုဝံဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတီတိ-မချွတ်ဧကန်၊ အမှန်စင်စစ်၊ ဘုရားဖြစ်ပါလိမ့်မည်ဟူ၍၊ မဟာနာဒံ-ကျယ်စွာသော အသံကို၊ ပဝတ္ထေသု-ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ။... (ကသွာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတီတိ-မချွတ်ဧကန်၊ အမှန်စင်စစ်၊ ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့နည်း၊ ယသွာ-ကြောင့်၊) ပုဗ္ဗေ-ရှေးအခါ၌၊ ဗောဓိသတ္တာနံ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ဘုရားအလောင်းတို့၏၊ ပလ္လင်္ကံဝရမာဘုဇေ-မြတ်သော ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ကို

ဒသသဟဿိဝါသိနော။ ။ဒသသု လောကဓာတုသဟဿေသု သုဒ္ဓါဝါသမဟာ ဗြဟ္မာနော အတိတိဗုဒ္ဓဒဿာဝိနော (အသက်အရှည်ဆုံးဖြစ်ကြသော သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာတို့သည် ရှေးဘုရားတို့ကို ဖူးမြင်လိုက်ကြရကုန်သည်ဖြစ်၍) နိယတဗောဓိသတ္တာနံ ဗျာကရဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနပါဋိဟာရိယဒဿနေန (နိယတဗျာဒိတ်ရ ဘုရားအလောင်းတို့၏ ဗျာဒိတ်ပွဲ၌ တန်ခိုးပြာဋိဟာတို့ကို မြင်ခဲ့ရခြင်းကြောင့်) တထာဂတဝစနဿ အဝိတထတံ ပကာသေန္တော (ဒီပင်္ကရာ ဘုရားရှင် စကားတော်၏ မမှားနိုင်သည်အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြုလျက်) မံ ပရိဘောသေန္တော ဣမာ ဂါထာယော အာဟံသု၊ (ငါ့ကို နှစ်သက်စေကြကုန်လျက် ဤဂါထာတို့ကို ဆိုကြကုန်ပြီ။) - ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။

ဗောဓိသတ္တာနံ။ ။ဗောဓိယံ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၌၊ သတ္တော အာသတ္တော-ငြိက်ပစ်စွဲလမ်းသောသတ္တဝါတည်း၊ တစ်နည်း၊ ဗုဒ္ဓိဿတီတိ ဗောဓိ-မချွတ်ဧကန်သစ္စာ ၄ ပါးကို သိလတ္တံ့သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဗောဓိ စ+သော+သတ္တော စာ ဗောဓိသတ္တော။

ဖွဲ့ခွေရာအခါ၌၊ ယာ (ယာနိ) နိမိတ္တာနိ-အကြင်အတိတ်နိမိတ်တို့သည်၊ ပဒိဿန္တိ-ထင်ရှားကုန်၏။ တာနိ (နိမိတ္တာနိ)-ထိုအတိတ်နိမိတ်တို့သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ပဒိဿရေ-ထင်ရှားပါကုန်၏။ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ တွံ-အရှင်သုမေဓာသုခမိန်သည်၊ ဓုဝံ-မချွတ်ဧကန်၊ အမှန်စင်စစ်၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ ဘဝိဿသိ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဇာနာမ-သိရပါကုန်၏။)

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ-အို သုမေဓာသုခမိန်၊ ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တာနံ ပလ္လင်္ဂံ ဝရမာဘုဇေ) သီတံ-အချမ်းသည်၊ ဗျပဂတံ-ကင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏။ ဥဏှဉ္စ-အပူသည်လည်း၊ ဥပသမ္ပတိ-ငြိမ်းအေးပါ၏။ တာနိ-ထိုအချမ်းကင်းခြင်း၊ အပူငြိမ်းခြင်းတို့သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ပဒိဿန္တိ-ထင်ရှားပါကုန်၏။ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ တွံ-အရှင် သုမေဓာသုခမိန်သည်၊) ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။ [“ဘဝိဿသိ”ဟု တုမုယောဂဖြင့် ဆိုသောကြောင့် “အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ”ဟု အာလုပ်ထည့်၍ အနက်ပေးကြသည်။]

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ၊ ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တာနံ ပလ္လင်္ဂံ ဝရမာဘုဇေ)၊ ဒဿသဟဿီ-တစ်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ လောကဓာတု-လောကဓာတ်တို့သည်၊ နိဿဒ္ဓါ-အသံမဲ့တုံ၊ တိတ်ဆိတ်ကုန်သည်၊ နိရာကုလာ-အနှောင့်အယှက်မရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်၏။ တာနိ-ထိုတစ်သောင်းသော လောကဓာတ်တို့၏ အသံတိတ်ခြင်း၊ အနှောင့်အယှက် မရှိခြင်းတို့သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ပဒိဿန္တိ၊ တသ္မာ တွံ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ-အို သုမေဓာသုခမိန်၊ ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တာနံ ပလ္လင်္ဂံ ဝရမာဘုဇေ)၊ မဟာဝါတာ-ပြင်းထန်သော လေတို့သည်၊ န ဝါယန္တိ-မတိုက်ခတ်ပါကုန်၊ [ရှေးနိဿယ၌ “မဟာဝါတာ-လေမုန်တိုင်းတို့သည်၊ န ဝါယန္တိ-မလာကုန်”ဟု ပေး၏၊ ခတ်ပြင်းပြင်းလာသော လေဟူသမျှ၏ မလာခြင်းကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်၊ ညင်းညင်းသာသာ လေကား လာသေးသည်သာ။] သဝန္တိယော-မြစ်တို့သည်၊ န သန္တန္တိ-မစီးပါကုန်၊ တာနိ-ထိုလေမတိုက်ခြင်း၊ မြစ်ရေမစီးခြင်းတို့သည်၊ အဇ္ဇ ပဒိဿန္တိ၊ တသ္မာ တွံ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

နိမိတ္တာနိ။ ။[ယာကို “ယာနိ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ နပုလ္လင် “နိမိတ္တာနိ”နှင့် တူအောင် နိကို အာပြု၍ “ယာ”ဟု ဖြစ်ကြောင်းပြသည်။] နိမိနန္တိ သဉ္ဇာနန္တိ ဧတေဟိတိ နိမိတ္တာနိ၊ ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်ဟူသော အကျိုးတရားကို သိမှတ်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့် နိမိတ်တို့မည်၏။ ထို နိမိတ်တို့ကို သီတံ ဗျပဂတံ စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြုလတ္တံ့၊ [ရှေးဘုရားရှင်တို့ ဗျာဒိတ်ပွဲ၌ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော နိမိတ်တို့နှင့် တူသောကြောင့် သဒိဿပစာရအားဖြင့် “ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်”ဟု သိဖို့ရန် အကြောင်းမျှတို့သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ...ဣတိ ဇာနာမ”ဟု ထည့်ရသည်။]

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ရှေးဘုရားလောင်းတို့၏ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာထိုအခါ၌၊ ထလဇာ-ကုန်း၌ဖြစ်ကုန်သော၊ (ပုပ္ဖာ-ပန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊) ဒကဇာ-ရေ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖာ-ပန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသောပန်းတို့သည်၊ ပုပ္ဖန္တိ-ပွင့်ကြကုန်၏၊ တေပိ-ထိုကုန်းပန်း ရေပန်းတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံတို့သည်၊ ပုပ္ဖတာ-လွန်စွာဖြစ်သော အပွင့်ရှိကုန်၏၊ (တသ္မာ တံ)။ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ-၌၊ လတာဝါ-နွယ်ပင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယဒိ-ထိုမြို့၊ ရုက္ခာဝါ-နွယ်မှအခြားသော သစ်ပင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဖလဘာရာ-အသီးတည်းဟူသော ဝန်ရှိကုန်သည်၊ (အသီး သီးကုန်သည်) ဟောန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်၏၊ [“ဖလဓာရာ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ “အသီးကို ဆောင်ကုန်သည်”ဟု ပေး၊] တေပိ-ထိုနွယ်ပင်၊ သစ်ပင်တို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံတို့သည်၊ ဖလိတာ-လွန်စွာဖြစ်သော အသီးရှိပါကုန်၏၊ (တသ္မာ တံ)။ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ-၌၊ အာကာသဌာ-ကောင်းကင်၌ တည်ကုန်သော၊ (ရတနာစ-ရတနာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဘူမဌာ-မြေ၌ တည်ကုန်သော၊ ရတနာစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဇောတန္တိ-ပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်း ထွန်းလင်းပါကုန်၏၊ တေပိ ရတနာ-ထိုရတနာတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဇောတန္တိ-ကုန်၏၊ (တသ္မာ တံ)။ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇနာမ။ [တေပိ ရတနာတို့ကို လိင်္ဂိဝိပ္ပလ္လာသကြပါ။]... (အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ-၌၊ မာနုသိကာ-ကုန်သော၊ တူရိယာစ-တူရိယာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗာ-နံသော၊ တူရိယာစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဇန္တိ-မြည်ပါကုန်၏၊ ဥဘော-၂ မျိုးကုန်သော၊ တေပိ-ထိုတူရိယာတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ အဘိရဝန္တိ-လွန်စွာမြည်ပါကုန်၏၊ (တသ္မာ တံ)။ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇနာမ။ [သက္ကတ၌ “တူရ-ဟိသေ”ဟူသော ဓာတ်၊ ယတ်ပစ္စည်းဖြင့် “တူရိ ယှ”ဟု ရှိ၏။]

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ-၌၊ ဝိစိတ္တပုပ္ဖာ-ဆန်းကြယ်သော ပန်းတို့သည်၊ ဂဂန-ကောင်းကင်မှ၊ အဘိဝဿန္တိ-ရွာချပါကုန်၏၊ တေပိ-ထိုဆန်းကြယ်သော ပန်းတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ ပဝဿန္တိ-ရွာချပါကုန်၏၊ (တသ္မာ တံ)။ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ) မဟာသမုဒ္ဒေါ-မဟာသမုဒ္ဒရာသည်၊ အာဘုဇတိ-လက်ျာရစ်လည်ပါ၏၊ ဝါ-နောက်သို့ ပြန်လည်ပါ၏၊ ဒသသဟဿိ-တစ်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော လောကဓာတ်သည်၊ ပကမ္မတိ-ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပါ၏၊ ဥဘော-၂ မျိုးကုန်သော၊ တေပိ-ထိုမဟာသမုဒ္ဒရာ၊ တစ်သောင်းသော

လောကဓာတ်တို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ အဘိရဝန္တိ-လွန်စွာ မြည်ပါကုန်၏။ (တသ္မာတွံ)။ ခုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။ [အာဘုဇေတိတိ ဩသက္ကတိ-နောက်သို့ ဆုတ်ပါ၏၊ နောက်သို့ ပြန်၍ စီးပါ၏။-ဗုဒ္ဓဝံသဌ။]

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ-၌၊ ဒသသဟဿေ-တစ်သောင်းအတိုင်း အရှည်ရှိသော လောကဓာတ်၌၊ နိရယေ နိရယေသုပိ-ငရဲတို့၌လည်း၊ အဂ္ဂိ-မီးတို့သည်၊ နိဗ္ဗန္တိ-ငြိမ်းပါကုန်၏။ တေပိ အဂ္ဂိ-ထိုမီးတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ နိဗ္ဗတား-ငြိမ်းကြပါကုန်ပြီ။ (တသ္မာ တွံ)။ ခုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ၊ သူရိယော-နေသည်၊ ဝိမလော-ဆီးနှင်းမြူခိုး၊ ရာဟုမိုးဟု၊ ငါးမျိုးသော အညစ်အကြေးမရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏။ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ တာရကာ-ကြယ်တာရာတို့သည်၊ ဒိဿန္တိ-ထင်ရှားပါကုန်၏။ တာပိ-ထိုနေ၊ ကြယ်တာရာတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-၌၊ ပဒိဿန္တိ-ကုန်၏။ (တသ္မာ တွံ)။ ခုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ-၌၊ အနောဝဋ္ဌေန-မိုးမစွတ်အပ်ဘဲလျက်၊ (တစ်နည်း) အနောဝဋ္ဌေပိ-မိုးမစွတ်အပ်ပါသော်လည်း၊ ဥဒကံ-ရေသည်၊ မဟိယာ-မြေမှ၊ ဥတ္တိဇ္ဇိ-ဖောက်ထွက်ပါပြီ၊ တမ္ပိ-ထိုရေသည်လည်း၊ အဇ္ဇ-၌၊ မဟိယာ-မြေမှ၊ ဥတ္တိဇ္ဇတေ-ဖောက်ထွက်ပါ၏။ (တသ္မာ တွံ)။ ခုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။ [အနောဝဋ္ဌေနာတိ အနောဝဋ္ဌေ၊ ဘုဗ္ဗတ္ထေ ကရဏဝစနံ၊ အထဝါ အနောဝဋ္ဌေတိ အနဘိဝဋ္ဌေပိ၊ နာတိ နိပါတမတ္တံ၊ သုတွာန ဒုတဝစနန္တိအာဒိသု ဝိယ၊ သုတွာန၌ နအက္ခရာသည် အနက်မရှိသော နိပါတ်ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။-ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌထကာ။]

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တာဝဒေ၊ ဂဂနမဏ္ဍလေ-ကောင်းကင်အဝှမ်း၌၊ တာရာဂဏာ-ကြယ်တာရာအပေါင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ နက္ခတ္တာ-၂၇ လုံးသော နက္ခတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝိရောစန္တိ-တင့်တယ်ပါကုန်၏။ ဝိသာခါ-ဝိသာခါ နက္ခတ်သည်၊ စန္ဒိမယုတ္တာ-လနှင့်ယှဉ်ပါ၏။ (အဇ္ဇပိ-ယနေ၌လည်း၊ ဂဂနမဏ္ဍလေ တာရာဂဏာ နက္ခတ္တာ ဝိရောစန္တိ၊ ဝိသာခါ စန္ဒိမယုတ္တာ-လနှင့်ယှဉ်ပါ၏။ (တသ္မာ တွံ)။ ခုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။ [ဤကဲ့သို့ အပြည့်အစုံ ထည့်၍ပေးမှ ရှေးက ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အတိတ်နိမိတ်နှင့် တူကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ ထိုအတိတ် နိမိတ်ဟူသည်လည်း ရှေးအတိတ်က ဖြစ်ခဲ့သော အမှတ်အသားပင်တည်း။]

တာရာဂဏာ။ ။တာရာသဒ္ဓါသည် နက္ခတ်နှင့်တကွ ကြယ်တာရာကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ နက္ခတ်၏ အနက်ကို ချန်၍ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ကြွင်းသော ကြယ်တာရာတို့ကို ယူပါ။ “ဝိသာခါ စန္ဒိမယုတ္တာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဘုရားလောင်းတို့၏ ဗျာဒိတ်ရရာ နေသည် ကဆုန်လပြည့်နေ့တည်း”ဟု အသိအမှတ် ပြုကြသည်။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ၊ တာဝဒေ)၊ ဗိလာသယာ-တွင်းဟူသော နေရာရှိသော မြေ၊ မြေပါအစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒရီသယာ-ချောက်ဟူသော နေရာရှိသော သစ်၊ ကျားအစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ သကာသယာ-မိမိတို့၏နေရာမှ၊ နိက္ခမန္တိ-ထွက်ပါကုန်၏။ တေပိ-ထိုတွင်းအောင်း၊ ချောက်အောင်းသတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-၌၊ အာသယာ-မိမိတို့နေရာမှ၊ ဆုဒ္ဓါ-ထွက်ပါကုန်၏။ (တသ္မာ တံ)၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ၊ တာဝဒေ-၌) သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ အရတိ-မမ္မေ၊ မလျော်၊ မပျော်ပိုက်ခြင်းသည်။ န ဟောတိ-မဖြစ်ပါ။ သန္တုဋ္ဌာ-ဝမ်းမြောက်ရွှင်ပြ၊ နှစ်သက်ကြကုန်သည်။ ဟောန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်၏။ တေပိ-ထိုသတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံတို့သည်။ သန္တုဋ္ဌာ-ဝမ်းမြောက်ရွှင်ပျ၊ နှစ်သက်ကြပါကုန်၏။ (တသ္မာ တံ)၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)၊ တဒါ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ရှေးဘုရားလောင်းတို့၏ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌၊ ရောဂါ-အနာရောဂါတို့သည်၊ ဥပသမ္ပန္တိ-ငြိမ်းပျောက်ပါကုန်၏။ ဇိယတ္ထာစ-မွတ်သိပ်ဆာလောင်ခြင်းသည်လည်း၊ ဝိနဿတိ-ကင်းပျောက်ပါ၏။ တာနိပိ-ထိုရောဂါငြိမ်းခြင်း၊ မွတ်သိပ်ဆာလောင်ကင်းခြင်းဟူသော အတိတ်နိမိတ်တို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ ပဒိဿန္တိ၊ (တသ္မာ တံ)၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။... (အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)၊ တဒါ-၌၊ ရာဂေါ-ရာဂသည်၊ တန-နည်းပါးသည်၊ ဟောတိ၊ ဒေါသော-ဒေါသသည်လည်းကောင်း၊ မောဟော-သည်လည်းကောင်း၊ ဝိနဿတိ-ကင်းပျောက်ပါ၏။ တေပိ-ထိုရာဂ ဒေါသ မောဟတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ သဗ္ဗေ-တို့သည်၊ ဝိဂတာ-ကင်းပါကုန်၏။ (တသ္မာ တံ)၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

ဗိလာသယာ။ ။ဗိလာသယာသည် ဘေဒနအနက်ကို ဟော၏။ ဗိလိယတေ-ဖောက်ခွဲအပ်၏။ ဣတိ ဗိလံ၊ ဂဏ္ဌိ၌ ဝိလဓာတ်ကြ၍ ဝကို ဗ၊ ဣကို ဤပြုပြီးလျှင် “ဗိလံ”ဟု သတိပဋ္ဌာနသုတ် ဋီကာဆိုကြောင်း မိန့်၏။ အာသယန္တိ စက္ကာတိ အာသယော၊ နေရာ တွင်းချောက်အစရှိသောအရပ်၊ ဗိလံ+အာသယော ယေသန္တိ ဗိလာသယော၊ တွင်းဟူသော နေရာရှိသော (တွင်း၌ အောင်းနေတတ်သော) မြေ၊ မြေပါ၊ ဖြေခွေး စသော သတ္တဝါများ၊ ဒရီသယာ၌ ဒရီအာသယာဟု ဆိုလိုလျက် အာကို ချေ၊ သစ်၊ ကျားစသော သတ္တဝါများ၊ “သကာသယာ”နေရာ၌ “တဒါသယာ”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ “တဒါ တသ္မိံ ကာလေ၊ အာသယတော ဗိလတောတိ အတ္ထော” ဟုလည်း ဗုဒ္ဓဝင် ဖွင့်၏။

ဆုဒ္ဓါ။ ။ဆုတဓာတ်သည် “တံထွေး ထွေးခြင်းအနက်ကို ဟော၏”ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ ဆို၏။ သာမံ ယရာ နိစ္ဆုဘတိ-ကိုယ်တိုင် အိမ်မှထွက်၏”ဟုလည်း ပုံစံပါရှိ၏။ ထိုပုံစံသည် “ဆုဒ္ဓါတိ နိက္ခန္တာ”ဟု ဋီကာဖွင့်နှင့် ညီ၏။ ဤနေရာ၌လည်း ထွက်သွားခြင်း အနက်ပင်တည်း။ [ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ကား “ဆုဒ္ဓါတိ သုဆုဒ္ဓါ၊ သုဝုဒ္ဓါရိတာ၊ နိက္ခန္တာတိ အတ္ထော”ဟုရှိသည်။]

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တဒါ-၌၊ (သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏) ဘယံ-ကြောက်ခြင်းသည်၊ န ဘဝတိ-မဖြစ်ပါ။ အဇ္ဈပိ-ယနေ၌လည်း၊ ဧတံ-ဤကြောက်ခြင်း၏ မဖြစ်ခြင်းသည်၊ ပဒိဿတိ-ထင်ရှားပါ၏။ တေန လိင်္ဂေန-ထိုအမှတ်အသားကြောင့်၊ ဝါ-ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ (တွံ)၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ၊ တဒါ) ရဇော-မြို့မှုန်သည်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊ နန္ဒံ သတိ-မတက်ပါ။ [ဥပုဗ္ဗ+ခံသုဓာတ် ဂတိအနက်ဟော၊] အဇ္ဈပိ၊ ဧတံ-ဤမြို့မှုန်၏ မလွင့်တက်ခြင်းဟူသော အတိတ်နိမိတ်သည်၊ ပဒိဿတိ၊ တေန လိင်္ဂေန (တွံ)၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ တဒါ)၊ အနိဋ္ဌဂန္ဓော-အလိုမရှိအပ်သော အနံသည်၊ ဝါ-မကောင်းသော အနံသည်၊ ပက္ကမတိ-ဖံသွားပါ၏။ ဒိဗ္ဗဂန္ဓော-နတ်၌ဖြစ်သော အနံသည်၊ ပဝါယတိ-ကြိုင်လှိုင်ပါ၏။ သောပိ ဂန္ဓော-ထိုကောင်းသော အနံသည်လည်း၊ အဇ္ဈ၊ ဝါယတိ-ကြိုင်လှိုင်ပါ၏။ တသ္မာ တွံ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ တဒါ)၊ အရူပိနော-အရူပဗြဟ္မာတို့ကို၊ ထပယိတွာ-ချန်ထား၍၊ [အရူပဗြဟ္မာတို့ကို မမြင်ကောင်းသောကြောင့် ချန်ထားရသည်။] သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒေဝါ-နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ပဒိဿန္တိ-ထင်ရှားပါကုန်၏။ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ တေပိ-ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဈ၊ ဒိဿန္တိ-ထင်ရှားပါကုန်၏။ (တသ္မာ တွံ)၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အမ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ)၊ ယာဝတာ-အကြင်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ နိရယာနာမ-ငရဲတို့မည်သည်၊ (သန္တိ)၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော ငရဲတို့သည်၊ တာဝဒေ-၌၊ ဒိဿန္တိ၊ သဗ္ဗေ-န်သော၊ တေပိ-ထိုငရဲတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဈ၊ ဒိဿန္တိ၊ (တသ္မာ တွံ)၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

လိင်္ဂေန။ ။လိင်္ဂသဒ္ဓါသည် “လိင်္ဂဉ္စ နိပဇ္ဇတေ၊ ရုက္ခောတိ ဝစနံ လိင်္ဂီ” စသည်၌ သဒ္ဓါသာမညဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “သတလိင်္ဂဿ အတ္တဿ”၌ သဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိနိမိတ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “ဣတ္ထိလိင်္ဂီ ပါတုဘဝတိ” စသည်၌ “ကာဋကောဋစိကာ-ယောကျ်ား မိန်းမတို့၏ အင်္ဂါဇာတ်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ [“လိင်္ဂီ ဟတ္ထာဒိသဏ္ဌာနံ”၌ ပုံသဏ္ဌာန်ကိုလည်း ဟောသေး၏။] “တေန လိင်္ဂေန ဇာနာမ”စသည်၌ လက္ခဏ (အမှတ်အသား)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “တေဟိ လိင်္ဂေဟိ တေဟိ နိမိတ္တေဟိ”စသည်၌ အာကာရ (အခြင်းအရာ)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဤ၌ကား လက္ခဏအနက်တည်း။ [ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ကား “တေန ကာရဏေန”ဟု ကာရဏအနက် ဖွင့်၏။]

သဒ္ဓေ စ တံ နိမိတ္တေ စ၊ ကာဋကောဋစိကာယ စ၊
လက္ခဏေ စေဝ အာကာရေ၊ လိင်္ဂသဒ္ဓေါ ပဝတ္တတိ။ - သဒ္ဓနီတိ။

(အမွှော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တဒါ၊ ကုဋ္ဌ-နံရံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကဝါဏ-တံခါးရွက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သေလာစ - ကျောက်တောင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အာဝရဏာ-ဆီးတားကွယ်ကာကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ၊ တေပိ-ထိုနံရံ၊ တံခါးရွက်၊ ကျောက်တောင်တို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ အာကာသဘူတာ-ဟင်းလင်းအပြင် ဖြစ်၍ ဖြစ်ပါကုန်၏။ တသ္မာ တံ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ၊ ဇာနာမ။ [အာဝရဏာနေရာဝယ် ဂဏ္ဍိ၌ “အာဝရဏ”ဟု ဧကဝုစံရှိ၏။]

(အမွှော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ တသ္မိံ ခဏေ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ရှေးဘုရားလောင်းတို့၏ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာ ထိုင်ခဏ၌၊ စုတိစ-စုတေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဥပပတ္တိစ-ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိပါ။ တာနိ-ထိုစုတိ ပဋိသန္ဓေ မရှိခြင်းဟူသော အတိတ်နိမိတ်တို့သည်၊ အဇ္ဇ ပဒိဿန္တိ၊ တသ္မာ တံ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။ [တိ၊ တို့တို့၌ ဆန်းကြောင့် ဒီယ။]

(အမွှော သုမေဓပဏ္ဍိတ)။ ဝိရိယံ-ဝိရိယကို၊ ဒဉ္ဇ-ခိုင်မြဲစွာ၊ ပဂ္ဂဏှ-ချီးမြှောက်ပါလော၊ မာနိဝတ္တ-နောက်သို့ မဆုတ်ပါလင့်၊ အဘိက္ကမ-ရှေ့သို့တိုးတက်ပါလော၊ မယမ္ပိ-အကျွန်ုပ်တို့သည်လည်း၊ ဧတံ-ဤအမှန်စင်စစ် ဘုရားဖြစ်မည့်အကြောင်းကို၊ ဝိဇာနာမ-သိကြပါကုန်၏၊ ဓုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ မဟာနာဒ-ကျယ်စွာသောအသံကို၊ ပဝတ္ထေသု-ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ။) [မယမ္ပိ၌ ပိဖြင့် “ဒီပင်္ကရာ ဘုရားရှင်သာ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် သိတော်မူသည် မဟုတ်သေးပါ၊ ကျွန်ုပ်တို့လည်း သိကြပါသည်”ဟု ပေါင်းသည်။]

ဗုဒ္ဓဿ - ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝစနံ - ဗျာဒိတ်စကားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒသသဟဿိနံ-တစ်သောင်းလောကဓာတ်၌ နေကုန်သော သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာတို့၏၊ (ဝစနံ-စကားကိုလည်းကောင်း၊) ဥဘယံ-၂ ပါးစုံသော စကားကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ တဒါ-ကြားရရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ-သည်၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌော-နှစ်သက်ရွှင်လန်းသည်၊ ပမောဒိတော-လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံခဲ့ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြံခဲ့သနည်း၊ “ယာဝတာ ဓမ္မဓာတုယာ” အဆုံးကျမှ ဤ ကိ အမေးကို ပြန်၍ လှည့်။)

ဗုဒ္ဓါ-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ အဒ္ဓေဇ္ဈဝစနာ-နှစ်ဖြာသောစကား ရှိတော်မမူကြကုန်၊ ဝါ-စကားနှစ်ခု ဆိုတော်မမူကြကုန်၊ ဇိနာ-ငါးမာရ်အောင်မြင်၊ ဘုရားရှင်တို့သည်၊ အမောယဝစနာ-အနက်မမှီး အချည်းနှီးသောစကားရှိတော်မမူကြကုန်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝိတထံ-ချွတ်ယွင်းသော စကားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိနိုင်၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊) အဟံ-သည်၊ ဓုဝံ-မချွန်ဧကန်၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ ဘဝါမိ-ဖြစ်ရာတော့ အံ့။ [ဒေဇ္ဈရုပ်ပြီးပုံကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ “ဝိဘာဂေ ဓာစ”သုတ်၌

ပြထားပြီ၊ မဓုဋီကာ၌ကား “ဒွိဓာ+ဘာဝေါ ဒွေဇ္ဈံ”ဟု ပြု၏။ ဒွိနောင် ဘာဝအနက်၌
 ကျပစ္စည်း သက်၍ ဒွိ၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ချကို ဈပြု၍ ဒွေဘော်လာစေလိုသည်။ ဒွေဇ္ဈံ+ဝစနံ
 ဒွေဇ္ဈံ ဝစနံ၊ နတ္ထိ+ဒွေဇ္ဈံဝစနံ ယေသန္တိ အဒွေဇ္ဈံဝစနာ၊
 “ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်”ဟူသော စကား၌ “ဖြစ်-မဖြစ် ၂ ဖြာမကွဲ၊ ဧကန်ဖြစ်ရမည်ကို
 အဒွေဇ္ဈံဝစနရှိသည်”ဟု ဆိုသည်။ ဘုရား မဖြစ်လျှင် ထိုစကားသည် (အနက်
 အဓိပ္ပာယ် မရှိသော) မောဃဝစန ဖြစ်စရာရှိ၏။ နတ္ထိ+မောဃဝစနံ ယေသန္တိ
 အမောဃဝစနာ။]

နဘေ-ကောင်းကင်၌၊ ဝါ-သို့၊ ခိတ္တံ-ပစ်အပ်သော၊ လေဋ္ဌ-ခဲသည်။ ဓုဝံ-
 မချွတ်ဧကန်၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ ပတတိ ယထာ-ကျသကဲ့သို့၊ တထေဝ-ထို့အတူသာ
 လျှင်၊ ဗုဒ္ဓသေဌာနံ-ဘုရားမြတ်တို့၏၊ ဝစနံ-စကားတော်သည်၊ ဓုဝသဿတံ-မလွဲ
 ဧကန် အမြဲမှန်၏။...အဝိ-ဥပမာတစ်မျိုးရှိသေး၏။ သဗ္ဗသတ္တာနံ-အလုံးစုံသော
 သတ္တဝါတို့၏၊ မရဏံ-သေခြင်းသည်၊ ဓုဝသဿတံ-မလွဲဧကန် အမြဲမှန်သည်။
 ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထေဝ ဗုဒ္ဓသေဌာနံ ဝစနံ ဓုဝသဿတံ။

ရတ္တိက္ခယေ-ညဉ့်၏ကုန်ခြင်းသည်၊ ပတ္တေ-ရောက်လသော်၊ သူရိယုဂ္ဂမနံ-
 နေထွက်ခြင်းသည်၊ ဓုဝံ ယထာ-မြီသကဲ့သို့၊ တထေဝ ဗုဒ္ဓသေဌာနံ ဝစနံ ဓုဝ
 သဿတံ...နိက္ခန္တသယနဿ-အိပ်ရာရွှေဂူမှ ထွက်ပြီးသော၊ သီဟဿ-ကေသရာ
 ခြင်္သေ့၏၊ နဒနံ-မြည်ဟောက်ခြင်းသည်၊ ဓဝံ ယထာ-သို့၊ တထေဝ ဗုဒ္ဓသေဌာနံ
 ဝစနံ ဓုဝသဿတံ။

ဓုဝသဿတံ။ ။ဓုဓာတ်သည် ထိရ (ခိုင်မြဲခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ အပစ္စည်း (ဝိ)
 လာ၊ သဿတောကို ဟဟသဒါသတော-အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၏”ဟု ဖွင့်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်
 ၂ ပုဒ်လုံး “အမြဲ”ဟူသော အနက်ဟောချင်း တူရကား အတိသယအနက်ကို ယူ၍ “ဧကန္တ
 သဿတံ-ဧကန်မြဲ၏”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ “ဓုဝမေဝ+သဿတံ ဓုဝသဿတံ”ဟု ကမ္မဓာရည်းပြ။

နိက္ခန္တသယနဿ။ ။“သယန-အိပ်ရာ”ဟူသည်လည်း ခြင်္သေ့တို့၏ အောင်းရာဂူပင်
 တည်း။ ထိုဂူသည် ပတ္တမြားဂူ၊ ရွှေဂူ၊ ငွေဂူ၊ မနောသီလာ-ဆေးဒန်းမြင်းသီလာဂူ၊ ကျောက်ဂူ
 အားဖြင့် ၅ မျိုးရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဂူတစ်မျိုးမျိုးမှ ထွက်သော ခြင်္သေ့ကို “နိက္ခန္တသယန”ဟု
 ဆိုသည်။ “သယန္တိ ဧတ္တာတိ သယနံ၊ သယနတော+နိက္ခန္တော နိက္ခန္တသယနော”ဟု ပြ။

သီဟဿ။ ။[သဟနာစ ဟနနာစ သီဃဇဝတ္တာစ သီဟော၊-
 သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ၊] ထို ၃ မျိုးတွင် “သဗ္ဗပရိဿယေ သဟတိတိ သီဟော”ဟု
 ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ သဟဓာတ်နောင် အပစ္စည်းသက်၊ သ၏ အကို ဤပြုလျှင် သီဟဟု ပြီး၏။
 သဗ္ဗပရိဿယေ-အလုံးစုံသောဘေးရန် တို့ကို၊ သဟတိ-လွှမ်းမိုးတတ်၏၊ ဣတိ သီဟော၊
 ဟနနာဟူသော ဒုတိယအနက်၌ “ဟိသတိတိ သီဟော”ဟု ပြ။ ဟိသမှ နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့်
 သီဟဖြစ်ရသည်။ သီဟဟုလည်း ရေးကြ၏။ ဟိသတိ-သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ
 သီဟော၊ တတိယနည်း၌ “သံဝိဇ္ဇတိ+ဤဟာ+ ဧတဿာတိ သီဟော”ဟု ပြ။ ဧတဿ-
 ဤခြင်္သေ့၏၊ ဤဟာ-အားထုတ်ခြင်း (အဟုန်) သည်။

အာပန္နသတ္တာနံ-ရောက်သော သတ္တဝါရှိသော ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိန်းမတို့၏။ ဘာရမောရောပနံ-ကိုယ်ဝန်ကို ချရခြင်းသည်။ (မွေးဖွားရခြင်းသည်။) စုဝံ ယထာ-မြဲသကဲ့သို့၊ တထေဝ ဗုဒ္ဓသေဌာနံ ဝစနံ စုဝသဿတံ။ [အာပန္နာ+ သတ္တာ+ ယာသန္တိ အာပန္နသတ္တာ၊ ယာသံ-အကြင်မိန်းမတို့၏။ အာပန္နာ-ရောက်ကုန်သော၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်။ (သန္တိ) ကုတိ (တာ) အာပန္နသတ္တာ။]

ဟန္တ-ယခု၊ အဟံ-သည်။ ဥဒ္ဓံ-အထက်အရပ်၌လည်းကောင်း၊ အဓော-အောက်အရပ်၌လည်းကောင်း၊ (တိရိယံ-ဖိလာအရပ်၌လည်းကောင်း၊) ယာဝတာ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဒသဒိသာ-အရပ် ဆယ်မျက်နှာတို့သည်။ (သန္တိ-ရှိကုန်၏) တာသု-ထိုအရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့၌၊ ဓမ္မဓာတုယာ-ဓမ္မဓာတ်၌၊

သံဝိဇ္ဇတိ-၏။ ကုတိ သီဟော၊ ဤသီဟသဒ္ဓါသည် “သီဟော သေနာပတိ”စသည်၌ သီဟဟူသော အမည်ပညတ်ကို ဟော၏။ “သီဟောတိ ခေါ် ဘိက္ခဝေ တထာဂတဿေတံ အဓိဝစနံ” စသည်၌ ဘုရားကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ ခြင်္သေ့ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်။

ခြင်္သေ့အပြား။ ။ခြင်္သေ့သည်လည်း တိဏသီဟ၊ ကာဠသီဟ၊ ပဏ္ဍုသီဟ၊ ကေသရသီဟဟု ၄ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် တိဏသီဟသည် ခိုအဆင်းရှိသော နွားမနှင့် တူ၏။ မြက်ကို စား၏။ ကာဠသီဟကား နွားနက်မနှင့် တူ၏။ ပဏ္ဍုသီဟမှာ ဝင်းဝါသော ဖက်ရွက်ရော်အဆင်း ရှိ၏။ ကေသရသီဟကား ချိပ်ရည်အသွေးကဲ့သို့ နီတွေသော မျက်နှာ၊ အမြီး၊ ခူး၊ ခြေဖျား လေးဖက် ရှိ၏။ ချိပ်ရည်ဖြင့် ရေးသားသကဲ့သို့ အရေး သုံးကြောင်းတို့သည် ဦးထိပ်မှ ကျောက်ကုန်းသို့ လျှောက်၍ ပေါင်ကြားတိုင်အောင် သွားပြီးလျှင် လက်ျာရစ်လည်၍ တည်၏။ လည်တိုင်၌ ကမ္မလာနီဖြင့် ရစ်ပတ်သကဲ့သို့ အမွေးအမျှင်ရှိ၏။ ကြွင်းသော ကိုယ်တို့၌ ဝါဂွမ်းဆိုင် ကဲ့သို့ ဖွေးဖွေးဖြူ၏။ ထိုကဲ့သို့ အမွေးအမျှင်ကောင်းသောကြောင့်ပင် “ကေသာ အဿ အတ္ထိတိ ကေသရော”အရ “ကေသရာခြင်္သေ့”ဟု ခေါ်သည်။

သဟ ဟိသ ဤဟဝသာ၊ သီဟသဒ္ဓဂတိံ ဝဒေ၊

သဟနတော ဟနနတော၊ သီဟောတိ ဂရူ ဝဒံ။

သဟနာစ ဟိသနာစ၊ တထာသီယဇဝတ္ထတော၊

သီဟော ကုစ္စပိ ဘာသေယျ၊ သကျသီဟဿ သာသနေ။

သီဟေ ပညတ္တိယဉ္ဇာပိ၊ ဗုဒ္ဓေ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလေ၊

ကုမေသု တိသု အတ္ထေသု၊ သီဟသဒ္ဓေါ ပဝတ္တတိ။ - သဒ္ဓနီတိ။

ဥဒ္ဓံ အဓော ဒသဒိသာ။ ။“ဥဒ္ဓန္တိ ဒေဝလောကေ၊ အဓောတိ မနုဿလောကေ”ဟု ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ တိရိယံကိုလည်း ထည့်၍ ဖွင့်၏။ ဥဒ္ဓံ၊ အဓော၊ တိရိယံပေါင်းလျှင် အရပ်ဆယ်မျက်နှာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ယာဝတာ ဒသဒိသာ”ဟု ထိုအရပ်ဆယ်မျက်နှာကို ပေါင်း၍ ပြသည်။ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ကား ဒသဒိသာကို “ဒသဒိသာသု”ဟု ဖွင့်၏။ ဤ၌ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာအလို မလိုက်ဘဲ သင့်တော်သလို ရှေးနိဿယကို မှီ၍ အနက်ပေးထားသည်။

ဝါ-ဓမ္မဓာတ်ထဲက၊ ဗုဒ္ဓကဓရ-ဘုရားအဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မ-တရားတို့ကို၊ ဣတော စိတော-ဤမှ ဤမှ၊ ဝိစိနာမိ-စူးစမ်းရှာဖွေအံ့၊ (ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ကြံ့ခဲပြီ။)

တဒါ-ကြံစည်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိစိနန္တော-စူးစမ်းရှာဖွေလသော်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ပုဗ္ဗကေဟိ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ မဟေသီဟိ-မြတ်သော ဣသိဖြစ်တော်မူသော ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ အနုစိန္တံ-အစဉ်မပြတ် လေ့ကျင့်အပ်သော၊ မဟာပထံ-လမ်းမကြီးသဖွယ်ဖြစ်သော၊ ဒါနပါရမီ-ဒါနပါရမီကို၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ အဒက္ခိ-တွေ့မြင်ရပြီ၊ (ဒိသ္မာ-တွေ့မြင်ရ၍၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဩဝဒိ-ဆုံးမပြီ၊ ကိ-အဘယ်သို့ ဆုံးမသနည်း၊) [ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ “ဧဝံ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ ဩဝဒိ”ဟု နာမယောဂရှိ၏။]... (အမ္ဘော သုမေဓ-အမောင်သုမေဓ၊ တံ-သည်၊) ဗောဓိ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့၊ ပတ္တိ-ရောက်ခြင်းငှာ၊ ယဒိ ဣစ္ဆသိ-အကယ်၍ အလိုရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ အလိုရှိလသော်၊) တံ-သည်၊ ဣမံ-ဤဒါနပါရမီကို၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ တာဝ-အစဉ်အတိုင်း၊ ဒဠ်-မြဲမြံစွာ၊ ကတွာ-ပြု၍၊ သမာဒိယ-ဆောက်တည်၍၊ ဒါနပါရမိတံ-ဒါနပါရမီသို့၊ ဝါ-ကို၊ ဂစ္ဆ-ရောက်ပါလော၊ ဝါ-ဖြည့်ပါလော။

ဓမ္မဓာတုယာ။ ။ဋီကာ၌ “ဓမ္မဓာတုယံ”ဟု ဖွင့်၏။ အရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့၌ တရားသဘောရှိသမျှကို “ဓမ္မဓာတု”ဟု ဆို၏။ “အရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့၌ တရားရှိသမျှကို စိစစ်၍ ဘုရားဖြစ်ကြောင်းတရားကို ရှာမည်”ဟူလို၊ ဥပမာ-ဒါနတည်းဟူသော ဓမ္မဓာတ်ကို တွေ့လျှင် ဒါနတိုင်းသည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်၊ မည်သည့် ဒါနသည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်းဒါန ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ သီလတည်းဟူသော ဓမ္မဓာတ်ကို တွေ့လျှင် သီလတိုင်းသည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်၊ မည်သည့်သီလသည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်းသီလ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဤသို့ စသောအားဖြင့် ဓမ္မဓာတ်ဟူသမျှ၌ ဗုဒ္ဓတ္ထကရဓမ္မကို စူးစမ်းရှာဖွေမည်-ဟူလို။

ပရမ။ ။(၁) ပရတိ ပါလေတိ ပူရေတိစာတိ ပရမော-သူတစ်ပါးကို စောင့်ရှောက်တတ်၊ သူတစ်ပါးအလိုကို ဖြည့်တတ်သူသည် “ပရမ”မည်၏။ ပရဓာတ်၊ မပစ္စည်း၊ (၂) ပရံ သတ္တံ အတ္တနိ မုနာတိ ဗန္ဓတိ ဂုဏဝိသေသယောဂေနာတိ ပရမော-မိမိ၏ ဂုဏ်အထူးနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် တစ်ပါးသော သတ္တဝါကို မိမိ၌ ဖွဲ့တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် “ပရမ”မည်၏။ ပရသဒ္ဓုပပဒ၊ မုဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ (၃) ပရံ အဓိကတရံ မဇေတိ သုဇ္ဈတိ ကိလေသမလတောတိ ပရမော-ကိလေသာအညစ်အကြေးမှ အလွန်အကဲ စင်ကြယ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် “ပရမ” မည်၏။ ပရသဒ္ဓုပပဒ မဇဓာတ်၊ ကိပ္ပစ္စည်း။

(၄) ပရံ (သေဌ) နိဗ္ဗာန် မယတိ ဂစ္ဆတိတိ ပရမော - မြတ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ်သောကြောင့် “ပရမ”မည်၏။ ပရသဒ္ဓုပပဒ မယဓာတ်၊ ကိပ္ပစ္စည်း၊ (၅) ပရံ လောကံ ပမာဏ ဘူတေန ဉာဏဝိသေသေန ဣမံ လောကံ ဝိယ မုနတိ ပရိစ္ဆိန္နတိတိ ပရမော-တမလွန် လောကကို ဤလောကကိုကဲ့သို့ နှိုင်းယှဉ်တတ်သော ဉာဏ်အထူးဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိတတ်သော

ယဿ ကဿစိ- အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အရည်ဖြင့်၊ သံပုဏ္ဏော- ပြည့်သော၊ ကုမ္ဘော- အိုးသည်၊ အဓော-အောက်၌၊ ကတော-ပြုအပ်သည်၊ (တစ်နည်း) အဓောကတော- မှောက်အပ်သည်၊ (သမာဓော- ဖြစ်လသော်၊) နိဿေသံ-အကြွင်း မရှိအောင်၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ဝမတေ ယထာပိ-အံထုတ်သကဲ့သို့၊ တတ္ထ-ထိုရေ၌၊ န ပရိက္ခတိ ယထာ-(ထွက်မသွားအောင်) မစောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၊ တထေဝ-ထိုအတူသာလျှင်၊ ဟိနမုက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမေ-အယုတ် အလတ် အမြတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ (မအက္ခရာ အာဂုံ၊) ယာစကေ-တောင်းရမ်းသူတို့ကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရသည်ရှိသော်၊ အဓော-အောက်၌၊ ကတော-ပြုအပ်သော၊ (တစ်နည်း) အဓောကတော-မှောက်ထားအပ်သော၊ ကုမ္ဘော ဝိယ-အိုးကဲ့သို့၊ ဒါနံ-စွန့်ကြပေးကမ်းလှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ နိဿေသံ-အကြွင်းမရှိအောင်၊ ဒဒါဟိ-ပေးလှူပါလော၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဩဝဒိ-ဆုံးမပြီ၊) [ယဿ ကဿစိတိ

ပုဂ္ဂိုလ်၊ ပရသဒ္ဓူပပဒ မုနဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ (၆) ပရံ အတိဝိယ သီလာဒိဂုဏဂဏံ အတ္တနောသန္တာနေ မိနောတိ ပက္ခိပတိတိ ပရမော = အလွန်အကဲအားဖြင့် သီလစသော ဂုဏ်အပေါင်းကို မိမိသန္တာန်၌ ထည့်သွင်းတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ပရသဒ္ဓူပ ပဒ မိဓာတ်၊ အပစ္စည်း။

(၇) ပရံ (အတ္တဘူတတော ဓမ္မကာယတော အညံ၊ ပဋိပက္ခံ ဝါ တဒနတ္ထကရံ ကိလေသ စောရဂဏံ) မိနာတိ ဟိသတိတိ ပရမော-မိမိဟူသော ဓမ္မကာယမှတစ်ပါးသော၊ (တစ်နည်း ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော) ထိုဓမ္မကာယ၏ အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သော ကိလေသာ ခိုးသူအပေါင်း ကို ညှဉ်းဆဲတတ်သောကြောင့် “ပရမ”မည်၏၊ ပရသဒ္ဓူပ ပဒ မိဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ (၈) ပရမ သဒ္ဓါသည် ဥတ္တမတ္တဝါစီ ရဋ္ဌိ အနိပ္ပန္နပါဋိပဒိကပုဒ်တည်း၊ ဤအလို ဝိဂြိုဟ် မလုပ်ရ၊ ဓာတ် ပစ္စည်းလည်း ခွဲဖို့ မလို၊ ဤဝိဂ္ဂဟများအရ ဘုရားအလောင်းကို “ပရမ”ဟု ခေါ်သည်။

ပါရမီ။ ။ပရမဿ+အယံ ပါရမီ = မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာသည် ပါရမီမည်၏၊ (တစ်နည်း) ပရမဿ+ဘာဝေါ ပါရမီ = မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စွန့်ကြပေးကမ်းခြင်းစသော အကျင့်သည် ပါရမီမည်၏၊ (တစ်နည်း) ပရမဿ+ကမ္မံ ပါရမီ-မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော စွန့်ကြပေးကမ်းမှုစသည်သည် ပါရမီမည်၏၊ ပရမနောင် ဣဒံ၊ ဘာဝ၊ ကမ္မအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ထို့နောက်မှ ဣတ္ထိဇောတကဤပစ္စည်း ထပ်၍သက်၊ “ဒါနဉ္စ+တံ+ပါရမီစာတိ ဒါနပါရမီ”ဟု ပြု၊ ဒါနပါရမီယေဝ ဒါနပါရမီတာ၊ တာပစ္စည်း အနက်မရှိ၊ သုတ္ထ။

ပရဓာတု ဝသာစာပိ၊ ပရူပပဒတောပိ ဝါ၊

မုတော တထာ မဇေတော စ၊ မယတော မုနတော မိတော။

ပုန မိတောတိ ဧတေဟိ၊ ဓာတူတိ ခလု သတ္တဟိ၊

ဝဒေ ပရမသဒ္ဓဿ၊ နိပ္ပတ္တိ ဇိနသာသနေ။

ဥတ္တမဝါစီ ပရမ-သဒ္ဓေန သဟ အဋ္ဌဟိ၊

ဝဒေစိ ပါရမီသဒ္ဓံ၊ ဝဒေ တဒ္ဓိတပစ္စယံ။ - သဒ္ဓနီတိ။

ဥဒကဿ ဝါ ခီရဿ ဝါ ယဿ ကဿစိ သမ္ပုဏ္ဏော-ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၊
 ဧတ္တကာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါနပါရမီတရားတို့
 သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ-ဘုရားအဖြစ်ကို ပြုတတ်သောတရားတို့သည်၊ န ဘဝိဿရေ-
 ဖြစ်ကုန်လိမ့်မည် မဟုတ်သေး၊ [ကြံဆသောနေရာဝယ် အနာဂတ်ဝိဘတ်ဖြင့်
 သုံးရိုးရှိသည်၊] ယေ ဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့သည်၊ ဗောဓိပါစနာ-အရဟတ္တမဂ်
 ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရင့်သန်စေတတ်ကုန်၏၊ အညေပိ-ဒါနပါရမီမှ အခြား
 လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (တေ ဓမ္မေ-ထိုတရားတို့ကို၊) ဝိစိနိဿာမိ-စူးစမ်းရှာဖွေဦးအံ့၊
 (ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊)

တဒါ-အကြိမ်ရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိစိနန္တော-စူးစမ်းရှာဖွေလသော်၊ ဝါ-သော၊
 (အဟံ-သည်၊) ပုဗ္ဗကေဟိ-ကုန်သော၊ မဟေသီဟိ-မြတ်သော ဣသိဖြစ်တော်မူ
 သော ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ အာသေဝိတနိသေဝိတံ-အဖန်ဖန် မှီဝဲအပ်၊ အမြဲ
 မပြတ် မှီဝဲအပ်သော၊ ဒုတိယံ-၂ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ သီလပါရမီ-သီလပါရမီကို၊
 အဒက္ခိ-မြင်တော်မူရပြီ၊ (ဒိသ္မာန-မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဩဝဒိ-
 ဆုံးမခဲ့ပြီ၊ ကိ-အဘယ်သို့ ဆုံးမခဲ့သနည်း၊)...(အမ္ဘော သုမေဓ-အမောင် သုမေဓ၊
 တွံ-သည်၊) ဗောဓိ-သို့၊ ပတ္တု-ရောက်ခြင်းငှာ၊ ယဒိ ဣစ္ဆသိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) တွံ-
 သည်၊ ဒုတိယံ-၂ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤသီလပါရမီကို၊ တာဝ-အစဉ်
 အတိုင်း၊ ဒဠ်-မြဲမြဲစွာ၊ ကတွာ-၍၊ သမာဒိယ-ဆောက်တည်၍၊ သီလပါရမိတံ-
 သို့၊ ဝါ-ကို၊ ဂစ္ဆ-ရောက်ပါလော၊ ဝါ-ဖြည့်ပါလော၊ ယထာပိ-ဥပမာမည်သည်ကား၊
 စမရီ-စမရီမည်သော သားကောင်သည်၊ ကိသ္မိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော ချုံစသည်၌၊
 ပဋိလဂ္ဂိတံ-ငြိနေသော၊ ဝါလံ-မြီးဆံကို၊ ရက္ခတိယထာ-စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၊
 တတ္ထ-ထို ငြိနေရာ အရပ်၌၊ မရဏံ-သေခြင်းသို့၊ ဥပေတိယထာ-ကပ်ရောက်

ဒါနံ။ ။စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းအပ်သောပစ္စည်းကို “ဒါတဗ္ဗံတိ ဒါနံ”အရ “ဒါနံ”ဟု
 ခေါ်၏၊ ထိုဒါနသည် ဝိနည်းဒေသနာနည်းအားဖြင့် “ဆွမ်း သင်္ကန်း ကျောင်း ဆေး”ဟု
 ၄ပါး၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာနည်းအားဖြင့် ရူပါရုံစသော ၆ ပါး၊ သုတ္တန်ဒေသနာနည်းအားဖြင့်
 “အန္တံ ပါနံ ယရံ ဝတ္ထံ၊ ယာနံ မာလာ ဝိလေပနံ၊ ဂန္ဓော သေယျာ ပဒီပေယျံ၊ ဒါနဝတ္ထု
 သီယံ ဒသ” နှင့်အညီ ၁၀ ပါးရှိ၏၊ ဤသို့ ဒါနဝတ္ထုတွေက များသောကြောင့် နောက်ဂါထာ၌
 “နဟေတေ ဧတ္တကာယေဝ”ဟု ဗဟုဝစ်ဆိုသည်၊ ကာရဏူပစာတည်း။ [အကြောင်းအနက်၏
 ဗဟုဝစ်ကို အကျိုးသဒ္ဒါ၌ တင်စားခြင်းတည်း။]

ယထာပိ။ ။“ယထာ တထာ၊ ပေ၊ ယထာပိစ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ယထာပိ
 ပုဒ်သည် ယထာ၊ သေယျထာပိပုဒ်တို့နှင့်အနက်တူ ဥပမာဇောတကတစ်ပုဒ်သာဟု
 ယူဆသည်၊ ရှေးနိဿယ၌ကား ယထာတစ်ပုဒ်၊ အပိတစ်ပုဒ် ခွဲ၍ “အပိ-ဖြစ်သင့်ဖြစ်ရာ
 ဥပမာမည်သည် ကား”ဟု ပေးလေသည်။

သကဲ့သို့၊ (တစ်နည်း) မရက် ဥပေတိ ယထာ-အသေခံသကဲ့သို့၊ ဝါလဓိ-မြီးဆံ၏ တည်ရာ မြီးတံကို၊ ဝါ-မြီးဆံကို၊ န ဝိကောပေတိ ယထာ-မပျက်စေသကဲ့သို့၊ ဝါ-အပျက်မခံသကဲ့သို့၊ တထေဝ-လျှင်၊ စတူသု-ပါတိမောက္ခစသောအားဖြင့် ၄ ပါး ကုန်သော၊ ဘူမိသု-သံဝရ၏တည်ရာဘုံတို့၌၊ သီလာနိ-သီလတို့ကို၊ ပရိပူရိယ-ဖြည့်ကျင့်ပါလော၊ စမရီ-စမရီမည်သော သားကောင်သည်၊ ဝါလဓိ-မြီးဆံ၏ တည်ရာ မြီးတံကို၊ ဝါ-မြီးဆံကို၊ ရက္ခတိ ဝိယ-စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ)၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ သီလံ-သီလကို၊ ပရိရက္ခ-စောင့်ရှောက်ပါလော၊ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ။)

ဧတ္တကာ-ကုန်သော၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါန သီလပါရမီတရား ၂ ပါးတို့သည် သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ န ဘဝိဿရေ ယေ ဓမ္မာ ဗောဓိပါစနာ၊ အညေပိ-ဒါန သီလပါရမီမှ အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ (တေ ဓမ္မေ-တို့ကို)၊ ဝိစိနိဿာမိ-အံ၊ (ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ကြံတော်မူခဲ့ပြီ)၊ ...တဒါ-အကြိမ်ရံရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိစိနန္တော-သော်၊ ဝါ-သော၊ (အဟံ)၊ ပုဗ္ဗကေဟိ မဟေသီဟိ၊ အာသေဝိတနိသေဝိတံ-သော၊ တတိယံ-၃ ပါးမြောက် ဖြစ်သော၊ နေက္ခမ္မပါရမီ-နေက္ခမ္မပါရမီကို၊ အဒက္ခိ-တွေ့မြင်တော်

စမရီ။ ။ “စမ-ဘက္ခဏေ”ဟူသော ဓာတ်နောင် အရစ်ပစ္စည်းဖြင့် “စမရေ”ဟု ပုလ္လိင် ဖြစ်၏။ ဤ၌ကား ဤပစ္စည်းသက်၍ “စမရီ”ဟု ဖြစ်ရသည်။ သဒ္ဓါက ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်သော်လည်း “စမရီ မိဂေါ”ဟု ဖွင့်သည်။ ကျွန်ုပ် ပုံသဏ္ဌာန်တူသော သားကောင်တစ်မျိုးဟု ထောမနိမိ၌ ဆို၏။ အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ တိဗက်နိုင်ငံက နွားတစ်မျိုးဟု ဆိုသည်။ ထိုသားကောင်၏ အမြီးကို ယင်ခြောက်ဖို့ရာ ယင်နှင့်ယပ် ပြုကြ၏။ “စမရီသားမြီးယပ်”ဟု ခေါ်၏။ ထိုစမရီမည် သော သားကောင်သည် တောထဲ၌ သွားစဉ် အမြီး၏ ဆံဖြစ်သော မြီးဆံသည် ချုံစသည်၌ ငြိနေလျှင် ထိုမြီးဆံကို အပျက်မခံ၊ ထိုအရပ်၌ပင် အသေခံ၏။ “ထို့အတူ သီလကို စောင့်ထိမ်း ရာဝယ် သီလကို အပျက်မခံပါနှင့်”ဟု ဆုံးမသည်။

ဝါလဓိ။ ။ ဝါလသဒ္ဓါသည် “ဝါလော ကေသေဿာဒိလောမေ”ဟူသော အဘိဓာန် နှင့်အညီ ဆံပင်ကိုလည်းကောင်း၊ မြင်း စသည်တို့၏ အမြီးဆံကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ “ဝါလာ+ဓိယန္တိ အကြာတိ ဝါလဓိ-မြီးဆံတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော အမြီးဖျားအရပ်၊ ဤနေရာ၌ ကား အမြီးဖျားအရပ်သာမက မြီးဆံကိုပင် ဝါလဓိဟု ယူကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ၌ “ဝါလဓိန္တိ ဝါလံ”ဟု ဖွင့်သည်။

နေက္ခမ္မပါရမီ။ ။ နေက္ခမ္မပါရမီသည် “နေက္ခမ္မံ ပဌမဇ္ဈာနေ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာယံ ဝိမုတ္တိယံ၊ ဝိပဿနာယံ နိဿေသ-ကုသလမ္ပိစ ဒိဿတိ”ဟူသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနက်ကို ဟော၏။ နိက္ခမတိတိ နိက္ခမော၊ နိက္ခမတိ-အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်မှ ထွက် သွားတတ်၏။ ဣတိ နိက္ခမော၊ နိက္ခမဿ+ကမ္ပံ နေက္ခမ္မံ-အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်မှ ထွက်မြောက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလုပ်ဖြစ်သော ရသေ့ရဟန်းအဖြစ်။

မူရိပြီ၊ (ဒိသွာ အတ္တာနံ ဩဝဒိ၊ ကိံ) (အမ္ဘော သုမေဓ တုံ) ဗောဓိ ပတ္တု ယဒိ ကုစ္ဆသိ၊ (ဧဝံသတိ) တုံ တတိယံ-၃ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ ကုမံ-ဤနေကုမ္မပါရမီကို၊ တာဝ ဒဉ္စံ သမာဒိယ၊ နေကုမ္မပါရမိတံ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ ဂစ္ဆ-လော၊ ဝါ-ဖြည့်ကျင့် ပါလော။

ယထာ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ အန္တုယရေ-အချုပ်ထောင်၌၊ စိရဇ္ဇော-ကြာမြင့်စွာနေရသော၊ ဒုခဋ္ဌိတော-ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ ပုရိသော-ယောက်ျားသည်၊ တတ္ထ-ထိုအချုပ်ထောင်၌၊ ရာဂံ-တပ်မက်ခြင်းကို၊ န ဇနေတိ ယထာ-မဖြစ်စေသကဲ့သို့၊ မုတ္တိမေဝ-လွတ်ခွင့်ကိုသာလျှင်၊ ဂဝေသတိ ယထာ-ရှာသကဲ့သို့...တထေဝ-ထို့အတူသာလျှင်၊ တုံ-သင်သည်၊ သဗ္ဗမေဝ-ကာမ ရူပ၊ အရူပဟု၊ ဘဝ ၃ ဘုံ၊ အလုံးစုံတို့ကို၊ အန္တုယရံ ဝိယ-အချုပ်ထောင်ကိုကဲ့သို့၊ ပဿ-ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုပါလော၊ ဘဝတော-ဘဝ ၃ ဆောင်၊ အချုပ်ထောင်မှ၊ ပရိမုတ္တိယာ-လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ၊ နေကုမ္မာဘိမုခေါ-နေကုမ္မသို့ ရှေးရှုသည်၊ ဟောဟိ-ဖြစ်ပါလော၊ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ)။

ဧတ္တကာ-ကုန်သော၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါန၊ သီလ၊ နေကုမ္မပါရမီတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ န ဘဝိဿရေ၊ ယေ ဓမ္မာ၊ ပေ၊ ဝိစိနိဿာမိ၊ (ဣတိ စိန္တေသိ-ပြီ)၊ တဒါ-၌၊ ဝိစိနန္တော-သော်၊ ဝါ-သော၊ (အဟံ) ပုဗ္ဗကေဟိ၊ ပေ၊ ယဒိ ဗောဓိ ပတ္တုမိစ္ဆသိ။ ယထာပိ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ ဘိက္ခုန္တော-တောင်းခံလသော်၊ ဝါ-ဆွမ်းခံလသော်၊ ဟိနမုက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမေ၊ ဟိနမုက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမာနိ-အယုတ် အမြတ် အလတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုလာနိ-အမျိုးတို့ကို၊ ဝါ-အိမ်တို့ကို၊ န ဝိဝဇ္ဇန္တော ယထာ-မရှောင်ကြဉ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤသို့မရှောင်ကြဉ်လသော်၊ ဝါ-ဤသို့မရှောင်ကြဉ်ပါမှ၊ ယာပနံ-မျှတလောက်ရုံကို၊ လဘတိ ယထာ-ရသကဲ့သို့၊ တထေဝ-ထို့အတူသာ လျှင်၊ တုံ-သည်၊ သဗ္ဗကာလံ-အလုံးစုံသော ကာလပတ်လုံး၊ ဗုဓံ-ပညာရှိသော၊ ဇနံ-လူအပေါင်းကို၊ ပရိပုစ္ဆံ ပရိပုစ္ဆန္တော-အဖန်ဖန်မေးလျက်၊ ပညာပါရမိတံ-ပညာ

အန္တုယရေ။ ။ “အဒိ (ဗုဒ္ဓနေ) ကူပစ္စည်း”ဟု ထောမနိမိ ဆို၏။ ကံအနုဗန်ချေ၊ ပါဠိ စာအုပ်များ၌ “အန္တု”ဟု ရသေ့ချည်း ရှိ၏။ ကုတ္တိလိင်၊ အန္တုယတေ ဗန္တိယတေ ဧတာယာတိ အန္တု=ဖွဲ့နှောင်ကြောင်းဖြစ်သော ထောင်၊ အန္တု စ+သာ+ယရံ စာတိ အန္တုယရံ။ [“အဒ- ဘက္ခဏေ” ဓာတ်ဖြင့် “အဒ္ဓါ”ဟု ပါဠိ၌ ရှိ၏။]

ပရိပုစ္ဆံ။ ။ ကိံ ဘန္တေ ကုသလံ-ကောင်းသော တရားကား အဘယ်ပါနည်း၊ ကိံ အကုသုလံ-မကောင်းသော တရားကား အဘယ်ပါနည်း၊ ကိံ အနဝဇ္ဇံ-အပြစ်မရှိသောတရားကား အဘယ်ပါနည်း၊ ကိံ သာဝဇ္ဇံ-အပြစ်ရှိသော တရားကား အဘယ်ပါနည်း၊ ကုတိအာဒိနာ နယေန၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်၌၊ အဘိညာတေ-ထင်ရှားကုန်သော၊ ပတ္တိတေ ဇနေ ဥပသင်္ကမိတ္တာ ပရိပုစ္ဆန္တောတိ အတ္ထော။-ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။

ပါရမီကို၊ ဂန္ဓာ-ဖြည့်ကျင့်၍၊ (တစ်နည်း) ပညာယ-ပညာ၏၊ ပါရမီ-အပြီးအဆုံးကို သိတတ်သောဉာဏ်သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ သဗ္ဗောဓိ-သို့၊ ပါပုဏိဿသိ-ရောက်လတ္တံ့။ (ဣတိ၊ အတ္တာနံ ဩဝဒိ)။ [“ပညာယ ပါရမီ”ဟု ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ရှိ၏။]

ဧတ္တကာ-ကုန်သော၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါန သီလ၊ နေက္ခမ္မနှင့်၊ ပညာပါရမီ တရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ န ဘဝိဿရေ၊ ယေ ဓမ္မာ၊ ပေ၊ ဝိစိနိဿာမိ၊ (ဣတိ စိန္တေသိ)၊ တဒါ၊ ဝိစိနန္တော၊ ပေ၊ ယဒိ ဗောဓိ ပတ္တမိစ္ဆသိ။ . . . ယထာပိ-ကား၊ မိဂရာဇာ-သားကောင်တို့၏ မင်းဖြစ်သော၊ သီဟော-ခြင်္သေ့သည်၊ နိသဇ္ဇဌာန စက်မေ-ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း၌၊ (ရှေးနိဿယဝယ် “နိသဇ္ဇဌာနစက်မေ နိသဇ္ဇဌာနစက်မေသု”ဟု ဝစနဝိပလ္လာသကြံ၍ ဗဟုဝုဏ်အနက်ပေးသည်။) အလိန ဝိရိယော-မတွန့်ဆုပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ပဂ္ဂဟိတမနော-ချီးမြှောက်အပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ (တက်ကြွသော စိတ်ရှိသည်။) ဟောတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ တထေဝ တံ၊ သဗ္ဗဘဝေ-ဖြစ်လေရာရာ၊ များစွာဥသည့်၊ အလုံးစုံသောဘဝ၌၊ ဝီရိယံ-ဝီရိယကို၊ ဝဋ္ဋံ-မြဲမြံစွာ၊ ပဂ္ဂယု-ချီပင့်မြှောက်ထားပါလော၊ ဝီရိယပါရမိတံ-ဝီရိယပါရမီကို၊ ဂန္ဓာ-ဖြည့်ကျင့်၍၊ (တစ်နည်း) ဝီရိယဿ-ဝီရိယ၏၊ ပါရမီ-အထွေ အထိပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ သဗ္ဗောဓိ၊ ပါပုဏိဿသိ။ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ)။

ဧတ္တကာ၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါနသီလ၊ နေက္ခမ္မနှင့်၊ ပညာဝီရိယပါရမီတရားတို့ သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ န ဘဝိဿရေ၊ ပေ၊ အာသေဝိတနိသေဝိတံ။ . . . (အမ္ဘော သုမေဓ) တံ၊ ဆဌမံ-၆ ပါးမြှောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤ ခန္တိပါရမီကို၊ တာဝ ဝဋ္ဋံ ကတွာ သမာဒိယ၊ တတ္ထ-ထိုသည်းခံခြင်း၌၊ အဒ္ဓေဇ္ဈမာနသော-၂ ဖြာဖြစ်သော စိတ်မရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဗ္ဗောဓိ ပါပုဏိဿသိ၊ [“ဆာ ဌဌမာ”ဟူသော မောဂ္ဂ လ္လာန်သုတ်ဖြင့် ဂါထာအရ၌ ဌမပစ္စည်းသက်၊ တစ်နည်း-ဆဌနောင် သုတ္တအနက်၌ မပစ္စည်းသက်၊] ယထာပိ-ကား၊ ပထဝီနာမ-မြေကြီးမည်သည်၊ သုစိမ္မိ-စင်ကြယ် သော အရာကိုလည်းကောင်း၊ အသုစိမ္မိ-မစင်ကြယ်သော အရာကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ နိက္ခေပံ-မိမိအပေါ်၌ ပစ်ချအပ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ သဟတိ ယထာ-သည်းခံသကဲ့သို့၊ ပဋိယဒ္ဓယံ-မုန်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်းကို၊ န ကရောတိ ယထာ-

အဒ္ဓေဇ္ဈမာနသော။ ။ရံခါ သည်းခံခြင်း၊ ရံခါ သည်းမခံခြင်း၊ အချို့သူအား သည်းခံခြင်း၊ အချို့သူအား သည်းမခံခြင်းကို “နှစ်ဖြာဖြစ်သော စိတ်”ဟု ဆိုသည်။ “ထိုသို့ မဖြစ်စေဘဲ အမြဲသည်းခံသော စိတ်ရှိပါ”ဟုလို။

သုစိမ္မိပေ၊ နိက္ခေပံ။ ။မိမိအပေါ်၌ ပစ်ချအပ်သော ပန်းနံ့သာ စသည်ကို “သုစိမ္မိ နိက္ခေပံ”ဟု ဆိုသည်။ မိမိအပေါ်၌ စွန့်ချအပ်သော ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် အပုပ်ကောင် စသည်ကို “အသုစိမ္မိ နိက္ခေပံ”ဟု ဆိုသည်။ “နိက္ခိပိယတေတိ နိက္ခေပေါ”ဟု ပြု။

မပြုသကဲ့သို့...တထေဝ ကွမ္ပိ၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏။ သမ္မာနဝိမာ
နက္ခမော-မြတ်နိုးခြင်း၊ မထိမဲ့မြင် ပြုခြင်း၌ သည်းခံနိုင်သည်။ (ဟုတွာ) ခန္တိပါရမီတံ-
ခန္တိပါရမီသို့၊ ဂန္တာ-ရောက်၍၊ သမ္မောဓိ ပါပုဏိဿသိ၊ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ)။
[“ခန္တိယာ-၏၊ ပါရမီ-သို့၊ ဂန္တာ”ဟုလည်း ပါဌ်ရှိ၏။]

ဧတ္တကာ၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါနသီလ၊ နေက္ခမ္ပနှင့်၊ ပညာဝီရိယ၊ ခန္တိပါရမီ
တရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ န ဘဝိဿရေ၊ ယေ ဓမ္မာ ဗောဓိပါစနာ၊ အညေပိ-
ဆိုအပ်ပြီးမှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (တေ ဓမ္မေ-တို့ကို) ဝိစိနိဿာမိ၊ (ဣတိ
စိန္တေသိ)၊ တဒါ၊ ပေ၊ အာသေဝိတနိသေဝိတံ (ဒိသွာ အတ္တာနံ ဩဝဒိ၊ ကိံ)
(အဗ္ဗော သုမေေ) တွံ၊ သတ္တမံ-ခုနစ်ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤသစ္စပါရမီကို၊
တာဝ၊ ပေ၊ သမာဒိယ၊ တတ္ထ-ထိုသစ္စပါရမီ၌၊ အဒွေဇ္ဈဝစနော-၂ ပါးဖြာဖြစ်သော
စကားမရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သမ္မောဓိ ပါပုဏိဿသိ၊ ယထာပိ-ကား၊ ဩသဓိနာမ-
သောကြာကြယ်မည်သည်၊ [သောက်ရှူးကြယ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ စိုင်ရူးကြယ်
ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ကြသေး၏။] သဒေဝကေ - နတ်နှင့် တကွဖြစ်သော

ပဋိယဒ္ဓယံ။ ။ဒယာသဒ္ဓါသည် မေတ္တာကိုလည်းကောင်း၊ ကရုဏာကိုလည်းကောင်း
ဟော၏။ ဤနေရာ၌ကား ပဋိယ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မေတ္တာကို ဟောသည်။ မေတ္တာ
ဟူရာ၌ ချစ်ခင်ခြင်း ချစ်မေတ္တာလည်း ပါဝင်နိုင်၏။ ပဋိယောစ-စိတ်ကို ထိပါးနှိပ်စက်တတ်
သော ဒေါသလည်း၊ ဝါ-မုန်းခြင်းလည်း၊ ဒယာစ-ချစ်ခြင်းလည်း၊ ပဋိယဒ္ဓယံ-မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်း၊
သမာဟာရဒ္ဓနံ။ [ဆန်းကြောင့် ဒွဋ္ဌိ ဒွေးဘော်၊ “ပဋိယံ ဒယံ”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ “ပဋိယံ
တယာ”ဟုလည်း ရှိ၏။ သုစိ အသုစိပဟိ ၂ ဖက်ပြကို ထောက်၍ “ပဋိယံ”ဟု တစ်ဖက်တည်း
ရှိခြင်းကား မကောင်းဟု ဂဏှိပယ်သည်။]

သမ္မာနဝိမာနက္ခမော။ ။သမ္မာနနံ-မြတ်နိုးခြင်း၊ သမ္မာနော-မြတ်နိုးခြင်း၊ ဝိသဒ္ဓါသည်
ဝိဋ္ဌိသေခအနက်ဟော၊ ဝိမာနနံ ဝိမာနော-မမြတ်နိုးခြင်း၊ မမြတ်နိုးရုံသာမက၊ မြတ်နိုးခြင်း၏
ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မထိမဲ့မြင်ပြုခြင်း၊ မရိုမသေပြုခြင်းကို ယူ၊ သမ္မာနနေ
အာဒရကရဏေ ဝိမာနနေ အနာဒရကရဏေ၊-အပဒါန် အဋ္ဌကထာ။
[ဤသမ္မာနဝိမာနလည်း ပဋိယဒ္ဓယကဲ့သို့ ၂ ဖက်ပင်တည်း။]

အဒွေဇ္ဈဝစနော။ ။ရံခါ မှန်သော စကားကို ပြောခြင်း၊ ရံခါ မမှန်သော စကားကို
ပြောခြင်း၊ အချို့သူအား မှန်သော စကားကို ပြောခြင်း၊ အချို့သူအား မမှန်သော စကားကို
ပြောခြင်းသည် “ဒွေဇ္ဈဝစနံ”မည်၏။ ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ အမှန်ကိုချည်း ပြောသူကို “အဒွေဇ္ဈ
ဝစနံ”ဟု ဆိုသည်။

ဩသဓိနာမ။ ။ဩသဓိနာမ ဩသဓိတာရကာ၊ ဩသဓဂဟဏေ
ဩသဓတာရကံ ဥဒိတံ ဒိသွာ ဩသဓံ ဂဏှန္တိ၊ တသ္မာ ဩသဓိတာရကာတိ ဝုစ္စတိ၊ ဆေးကို
ယူရာအခါ၌ သောကြာကြယ် တက်လာသည်ကို မြင်မှ ဆေးကို ယူကြ၏။ ထို့ကြောင့်
ထိုကြယ်ကို “ဩသဓိ” ဟု ခေါ်သတတ်၊ ထိုသောကြာကြယ်သည် “ဆ မာသေ ပုရိမံ ဒိသံ

ဂစ္ဆတိ, ဆ မာသေ ပစ္စိမံ

လောက၌၊ တုလာဘူတော-နှိုင်းချိန်ကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်။ (ဟုတွာ)။ သမယေ-ဆောင်းအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဥတုဝဿေဝါ-မိုးအခါ၊ နွေအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဝီထိတော-သွားမြဲလမ်းခရီးမှ၊ န ဝေါက္ကမတိ ယထာ-မဖဲသွားသကဲ့သို့၊ ဝါ-လွဲ၍ မသွားသကဲ့သို့...တထေဝ တွမ္ပိ၊ သစ္စေသု-သစ္စာတို့၌၊ ဝါ-တို့၏၊ ဝီထိတော-သွားမြဲလမ်းမှ၊ မာ ဝေါက္ကမသိ-မဖဲပါလင့်၊ သစ္စပါရမိတံ-သစ္စပါရမီသို့၊ ဂန္တု-ရောက်၍၊ သမ္မောဓိ ပါပုဏိဿသိ၊ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ)။

ဧတ္တကာ၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါန သီလ၊ နေက္ခမ္မနှင့်၊ ပညာ ဝီရိယ ခန္တီ၊ သစ္စ ပါရမီတရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ န ဘဝိဿရေပေသမာဒိယ၊ တတ္ထ-ထိုအဓိဋ္ဌာန ပါရမီ၌၊ တွံ၊ အစလော-မတုန်လှုပ်သည်။ (ဟုတွာ)။ သမ္မောဓိ ပါပုဏိဿသိ... ယထာပိ-ကား၊ သေလော-ကျောက်အတိပြီးသော၊ (ကျောက်အတိပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (ဟေတုမန္တဝိသေသန)၊ အစလော-မတုန်လှုပ်သော၊ (မတုန်လှုပ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သုပ္ပတိဋ္ဌိတော-ကောင်းစွာတည်သော၊ ပဗ္ဗတော-တောင် သည်၊ ဘုသဝါတေဟိ-ပြင်းထန်သော လေမုန်တိုင်းတို့ကြောင့်၊ န ကမ္မတိ ယထာ-မတုန်လှုပ်သကဲ့သို့၊ သကဋ္ဌာနေ-မိမိ၏တည်မြဲတိုင်းသောအရပ်၌သာလျှင်၊ တိဋ္ဌတိ ယထာ-တည်သကဲ့သို့၊ [သီလာ-ကျောက်ဟူသော၊ ပကတိ-ပင်ကိုသည်၊ (အထည် ကိုယ်သည်၊) ယဿ အတ္တိတိ သေလော၊] တထေဝ၊ တွမ္ပိ၊ အဓိဋ္ဌာနေ-ကုသိုလ်

ဒိသံ ဂစ္ဆတိ”ဟု ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ ဆိုသောကြောင့် ၆ လပတ်လုံး အရှေ့အရပ်၌ သွား၍၊ ၆ လပတ်လုံး အနောက်အရပ်၌ သွား၏။ ထိုသို့ ၆ လသွားမြဲလမ်းမှ မပြောင်းလွဲခြင်းကို “န ဝေါက္ကမတိ ဝီထိတော”ဟု ဆိုသတတ်။

သမယေ ဥတုဝဿေ။ ။အဋ္ဌေထသော နွေကာလကို ဥတု၊ မိုးကာလကို ဝဿဟု ဆိုပြီးဖြစ်၍ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် သမယကို “ဆောင်းကာလ”ဟု ယူသင့်၏။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ကား “သမယေတိ ဝဿသမယေ-မိုးအခါ၌၊ ဥတုဝဿေတိ ဟေမန္တဝိမေ သု-ဆောင်းအခါ၊ နွေအခါတို့၌”ဟု ဖွင့်သည်။

သစ္စေသု ဝီထိတော။ ။“ဝစီသစ္စာတို့၌ သွားမြဲလမ်း”ဟူသည် မြင်အပ်သောအာရုံကို မြင်အပ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ကြားအပ်သောအာရုံကို ကြားအပ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ယာန ဇီဝှာ ကာယဝိညာဏ်တို့ဖြင့် ရောက်၍ သိအပ်သော မုတအာရုံကို သိအပ်သည်ဟုလည်း ကောင်း၊ ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ မုတ မဟုတ်သော အာရုံကို မမြင်အပ်၊ မကြားအပ်၊ မသိအပ်ဟုလည်း ကောင်း ပြောခြင်းတည်း။ [“သစ္စဿ ဝီထိနာမ”ဟု ဋီကာရှုသောကြောင့် “သစ္စာတို့၏”ဟု တစ်နည်း ပေးသည်။]

အဓိဋ္ဌာန။ ။အဓိ-စွဲစွဲမြဲမြဲ၊ ဌာန-တည်ကြောင်းဖြစ်သော စိတ်၊ ကောင်းသော ကုသိုလ် အလုပ်တို့၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ တည်တံ့ကြောင်းစိတ်ကို “အဓိဋ္ဌာနပါရမီ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ စွဲစွဲမြဲမြဲ တည်တံ့ခြင်းကိုပင် မြေထဲ၌ တိုင်စိုက်၍ အိမ်ဆောက်ထားသကဲ့သို့ ခိုင်မြဲသောကြောင့် “ဆောက်တည်ခြင်း”ဟု မြန်မာပြန်ကြသည်။

ကောင်းမှု၊ အစုစုဝယ်၊ အပြုလွန်ကဲ၊ စွဲမြဲခြင်း၌။ သဗ္ဗဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ အစလော-မလှုပ်ရှားသည်၊ ဘဝ-ဖြစ်ပါလော၊ အဓိဋ္ဌာနပါရမိတ်-အဓိဋ္ဌာနပါရမိသို့၊ (အဓိဋ္ဌာန်၏ အထွတ်အထိပ်သို့) ဂန္ဓာ၊ သမ္မောဓိ ပါပုဏိဿသိ၊ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ)။

ဧတ္တကာ၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါနသီလ၊ နေက္ခမ္မန္တံ၊ ပညာ ဝီရိယ၊ ခန္တိ သစ္စ၊ အဓိဋ္ဌာနပါရမိတရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ န ဘဝိဿရေ၊ ပေ၊ အာသေဝိတ နိသေဝိတံ၊ (ဒိသွာ အတ္တာနံ ဩဝဒိ၊ ကိံ) (အမ္ဘော သုမေဓ)၊ ဗောဓိ ပတ္တု ယဒိ ဣစ္ဆသိ၊ (ဧဝံသတိ) တံ၊ နဝမံ-၉ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤမေတ္တာပါရမီကို၊ တာဝ၊ ပေ၊ သမာဒိယ၊ မေတ္တာယ-မေတ္တာအားဖြင့်၊ အသမော-အတူမရှိသည်၊ ဟောဟိ-ဖြစ်ပါလော၊ ...ယထာပိ-ကား၊ ဥဒကံနာမ-ရေမည်သည်၊ ကလျာဏေ-ကောင်းကုန်သော၊ (ဇနေ-လူတို့ကိုလည်းကောင်း၊) ပါပကေ-ယုတ်မာကုန်သော၊ ဇနေ-လူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမံ-အညီအမျှ၊ သီတေန-အအေးဖြင့်၊ ဖရတိ ယထာ-ဖြန့်သကဲ့သို့၊ ရဇောမလံ-အာဂန္တုကမြို့ကိုယ်၌ဖြစ်သောချွေးစသောအညစ်အကြေးကို၊ ပဝါဟေတိ ယထာ-မျှောသကဲ့သို့၊ (သုတ်သင်သကဲ့သို့) [ရဇောတိ အာဂန္တုကရံ၊ မလံတိ သရီရေ ဥဋ္ဌိတံ သေဒမလာဒိ-ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၊]

တထေဝ တွမ္ပိ၊ ဟိတာဟိတေ-အစီးအပွားကို ပြုတတ်သော မိတ်ဆွေ၊ အစီးအပွား ကို မပြုတတ်သောရန်သို့၊ သမံ-အညီအမျှ၊ မေတ္တာယ-မေတ္တာကို၊ ဘာဝယ-တိုးပွားစေပါလော။ [မေတ္တာယ ဘာဝယာတိ မေတ္တံ ဘာဝယ၊ ဝဇေဟိ-ဗုဒ္ဓဝံဌ၊] မေတ္တာပါရမိတ်-သို့၊ ပါ-မေတ္တာ၏အထွတ်အထိပ်သို့၊ ဂန္ဓာ သမ္မောဓိ ပါပုဏိဿသိ၊ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ)။...ဧတ္တကာ၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါန၊ သီလ၊ ပေ၊ မေတ္တာ ပါရမိတရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ၊ ပေ၊ အာသေဝိတနိသေဝိတံ၊ (ဒိသွာ အတ္တာနံ ဩဝဒိ၊ ကိံ)။... (အမ္ဘော သုမေဓ)၊ တံ၊ ဒသမံ-၁၀ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤဥပေက္ခာပါရမီကို၊ တာဝ၊ ပေ၊ သမာဒိယ၊ တုလာဘူတော-ချိန်ခွင်၏ လက်တံ သဖွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ ဒဋ္ဌော-ခိုင်မြဲသည်၊ ဟုတွာ၊ သမ္မောဓိ ပါပုဏိဿသိ။ ယထာပိ-ကား၊ ပထဝီနာမ-မြေမည်သည်၊ နိက္ခိတ္တံ-မိမိအပေါ်၌ ပစ်ချအပ်သော၊ အသုဇိ-မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ သုဇိ-သန့်ရှင်းစင်ကြယ် တင့်တယ်သော အရာကိုလည်းကောင်း၊ ဥဘောပိ-၂ မျိုး

တုလာဘူတော။ ။ယခုအခါ ကတ္တားဟု ခေါ်သော ချိန်ခွင်၏ လက်တံကို “တုလာ”ဟု ယူပါ။ ထိုချိန်ခွင်၏ လက်တံသည် အောက်သို့လည်း မနိမ့်ရ၊ အထက်သို့လည်း မမြင့်ရ၊ အလယ်၌ တည့်တည့်မတ်မတ် တည်နေမှ မှန်သည်။ တုလာဘူတောတိ မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဌိတော၊ ယထာ တုလာယ ဒဏ္ဍော (လက်တံဖြစ်သော တုတ်သည်) သမံ တုလိတော သမံ တိဋ္ဌတိ၊ န နမတံ (အောက်သို့ မညွတ်)၊ န ဥန္နတိ (အထက်သို့ မတက်)၊ ဧဝမေဝ တွမ္ပိ သုခဒုက္ခေသု တုလာသဒိသော ဟုတွာ သမ္မောဓိ ပါပုဏိဿသိ။-ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ။ [ချိန်ခွင်ငယ်၌ကား ချိန်ခွင်လျှာကို တုလာဟု ယူသင့်သည်။]

လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ-ဤ အကောင်းအဆိုးတို့ကို၊ ကောပါနနယဝဇ္ဇိတော-
မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်းသည် ကြည်အပ် သည်၊ (မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်းမှ ကင်းသည်၊) (ဟုတွာ)၊
ဥပေက္ခာတိယထာ-အသင့်အား ဖြင့် ရှုသကဲ့သို့၊ ဝါ-လျစ်လျူရှုသကဲ့သို့၊ [တထေဝ၊
တွမ္မိ သုခဒုက္ခေ-သုခဒုက္ခံ၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ တုလာဘူတော-ချိန်ခွင်၏
လက်တံသဖွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ ဘဝ- ဖြစ်ပါလော၊ ဥပေက္ခာ ပါရမီတံ-
ဥပေက္ခာပါရမီသို့၊ ဂန္ဓာ၊ သမ္မောဓိ ပါပုဏိ သာသိ။]

လောကေ-လောက၌၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင် တရားတို့သည်၊ ဗောဓိ ပါစနာ-
အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရင့်သန်စေတတ်ကုန်၏၊ တေ ဓမ္မာ-
တို့သည်၊ ဧတ္တကာယေဝ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါရမီ ၁၀ ပါးတို့ သာတည်း၊
တတော-ထိုပါရမီ ၁၀ ပါးမှ၊ ဝါ-ထက်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ ဝါ-အလွန်၊ အညတြ
(အည)-အခြားသောတရားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ [တြပစ္စည်း ပဌမာ အနက်၌
သက်] တတ္ထ-ထိုပါရမီ ၁၀ ပါး၊ မြတ်တရား၌၊ (တွံ-သည်၊) ဒဉ္ဇ-ခိုင်မြဲစွာ၊ ပတိဋ္ဌဟ-
တည်ပါလော၊ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ)။

ဣမေ ဓမ္မေ-ဤပါရမီ ၁၀ ပါး မြတ်တရားတို့ကို၊ သဘာဝရသလက္ခဏေ-
သဘောသက် အမှန်ရှိသော ကိစ္စလက္ခဏာအားဖြင့်၊ သမ္မသတော- သုံးသပ်

ကောပါနနယဝဇ္ဇိတော။ ။ဒုက္ခတွေ့သော် စိတ်မကောင်းဖြစ်ခြင်း၊ သုခတွေ့သော် ဝမ်း
မြောက် ဝမ်းသာဖြစ်ခြင်းကို “ကောပါနနယ”ဟု ဆိုသည်၊ [အနု-လျော်စွာ+နယ-စိတ်ကို
ဆွဲ ဆောင်တတ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊] ထိုသို့ ကောပနအနနယ မဖြစ်ခြင်းကို “ကောပါနနယ
ဝဇ္ဇိတော”ဟု ဆိုသည်၊ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုသောကြောင့်
သတ္တဝါအပေါ်၌သာ မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်း မပြုဘဲ လျစ်လျူရှုသည်၊ ဤဥပေက္ခာပါရမီ၌ကား
သတ္တဝါတို့က မိမိအပေါ် ပြုသမျှ အကောင်းအဆိုးတွေကိုလည်းကောင်း၊ ကြုံတွေ့လာသော
လောကံ အကောင်းအဆိုးတွေကိုလည်းကောင်း အာရုံပြု၍ စိတ်ပျက်မှု၊ ဝမ်းမြောက်မှုမရှိဘဲ
လျစ်လျူရှုနိုင်ရသည်။

တတုဒ္ဓံ နတ္ထိ။ ။“ထိုပါရမီ ၁၀ ပါးထက်အလွန် အခြားတရား မရှိ”ဟူရာ၌
“မေတ္တာကဲ့သို့ သတ္တဝါအပေါ်၌ဖြစ်သော ကရုဏာ၊ မုဒိတာတရားကောင်း ၂ ပါး
ကျန်သေးသည် မဟုတ် ပါလော”ဟု စောဒနာဖွယ် ရှိ၏၊ ကရုဏာဖြင့် သနားသောကြောင့်ပင်
စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှု ဒါနကို ပြုရ၏၊ သနားသောကြောင့်ပင် ညှဉ်းဆဲခြင်း စသည်ကို မပြုဘဲ
သီလကို ထိန်းရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒါန သီလကို ယူလိုက်လျှင်ပင် ကရုဏာလည်း
ပါဝင်ပြီးဖြစ်တော့၏၊ သတ္တဝါတို့ ချမ်းသာနေ သည်ကို ဝမ်းမြောက်သော မုဒိတာကား
သတ္တဝါတို့အကျိုးကို လိုလားသော မေတ္တာ၏ အခြံ အရံအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ပြီးဖြစ်တော့၏၊
ထို့ကြောင့် ကရုဏာ မုဒိတာတို့ကို သီးခြားပါရမီအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မမူ။

သဘာဝရသလက္ခဏေ။ ။သဘာဝ၌ “ဘာဝ”ဟူသည် ပရမတ္ထသဘာဝ ဟူရာ၌ကဲ့သို့
ထင်ရှားရှိသော သဘောတည်း၊ ရသသဒ္ဓါသည် “ကိစ္စေ သမ္ပတ္တိယံ ရသော”ဟု လာသောကိစ္စ
အနက်၊ သမ္ပတ္တိအနက် ၂ မျိုးတွင် ဤနေရာ ကိစ္စအနက်ဟောတည်း၊ ထိုကိစ္စဟူသည်လည်း

ဆင်ခြင်သော ငါ၏၊ ဓမ္မတေဇေန- ဉာဏ်၏တန်ခိုးကြောင့်၊ ဒသသဟဿိ- တစ်သောင်းအတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ဝသုဓာ-မြေသည်၊ ပကမ္မထ-အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ရလေပြီ၊ [ပကမ္မိတ္ထ မှ ကုန်ကို အပြု၊ ထွက်လည်း ထပြုထားသည်။] စလတာ စလတာယ-တုန်လှုပ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပထဝီ-မြေသည်၊ ရဝတိ- အသံမည်၏၊ ပီဠိတံ-ကြည့်စစ်သူတို့၊ ညှစ်အပ်သော၊ ဥစ္ဆယန္တံ- ကြံကြိတ်ယန္တယားသည်၊ ဝါ-ကြံစက်သည်၊ (ကမ္မတိ က္ကဝ- တုန်လှုပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တေလယန္တေ-ဆီကြိတ်ယန္တယား၌၊ ဝါ-ဆီစက်၌၊ စက္ကံ-စက်ဘီးသည်၊ ကမ္မတိယထာ-သို့လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-တူ၊ မေဒနီ-မြေသည်၊ ကမ္မတိ-တုန်လှုပ်၏။

ဗုဒ္ဓဿ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိဝေသေန-ဆွမ်း လုပ်ကျွေးရာအရပ်၌၊ [“ပရိဝသန္တိ ဧတ္တာတိ ပရိဝေသနံ”ဟု ပြု၊] ယာဝတာ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ပရိသာ-ပရိသတ်သည်၊ အာသိ-ရှိပြီ၊ တတ္ထ-ထိုဆွမ်းလုပ်ကျွေးရာအရပ်၌၊ (တာဝတာ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊) သာ-ထို ပရိသတ်သည်၊ ပဝေဓမာနာ- တုန်လှုပ်လျက်၊ မုစ္ဆိတာ-လွန်စွာဖြစ်သော မိန်းမော တွေဝေခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊) ဘူမိယာ-မြေ၌၊ သေသိ-အိပ်ပြီ၊ ဝါ-လဲပြီ။ [အားလုံးလူတွေ မေ့၍ လဲသွားကြသည်- ဟူလို၊ သဉ္ဇာတာ+မုစ္ဆာ အဿာတိ မုစ္ဆိတာ၊ သဉ္ဇာတအဿအနက်၌ ကုတပစ္စည်း၊]

တတ္ထ-ထိုဆွမ်းလုပ်ကျွေးရာအရပ်၌၊ ဃဏှာ (ဃဏှနံ)-သောက်ရေအိုးတို့၏၊ [သာမိအနက်၌ ပဌမာဟု ဂဏ္ဍိဆို၏၊ ဝိဘတ်ချေထားသည်ဟု ကြံလျှင်လည်း သင့် စရာရှိ၏၊] အနေကသဟဿာနိ-အထောင်မက များစွာတို့သည် လည်းကောင်း၊ ကုမ္ဘိနံ-ဆွမ်းချက်အိုးတို့၏၊ ဗဟူ-များစွာကုန်သော၊ သတာ သတာနိစ-အရာတို့ သည်လည်းကောင်း၊ အညမညသံဃဋ္ဌိတာ-အချင်းချင်း တိုက်ခိုက်အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ၊) သဗ္ဗဏ္ဏမထိတာ-မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြေမှုကုန်လျက် လုံးထွေးကြကုန်ပြီ။ [စုဏ္ဏာစေဝ မထိတာစ၊ မထိတစုဏ္ဏာတိ အတ္ထော၊-ဗုဒ္ဓဝံ-ဌ။ “သဗ္ဗဏ္ဏပတိတာ” ဟုလည်း ရှိ၏၊ “မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြေမှုလျက် ကျကုန်ပြီ”ဟု ပေး။]

ဟေမိဉာဏ်ကို ရင့်သန်စေခြင်းကိစ္စတည်း၊ ဒါနသည် အပြစ်မရှိသော ဝတ္ထုကို စွန့်လွှတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ သီလသည် သမာဓိ၏ တည်ရာလက္ခဏာရှိ၏၊ ဤသို့စသော လက္ခဏာကို “လက္ခဏာ”ဟု ခေါ်သည်၊ “သဘာဝသင်္ခါတေန သရသလက္ခဏေန”ဟု ဗုဒ္ဓဝံ၌ ဖွင့်သည်၊ [ဋီကာနှင့်မခွဲ၍ကား “သဘာဝေန+သဟ ဝတ္ထုတိတိ သဘာဝေါ”ဟု ရသ၏ ဝိသေသနအဖြစ် ဖြင့်သာ ဖွင့်၏၊] သဘာဝသည် ထိုရသလက္ခဏ၏ဝိသေသနတည်း၊ သဟ+ဘာဝေန ဝတ္ထုတိတိ သဘာဝံ”ဟု ပြု၊ သဘာရသလက္ခဏေ၌ သ္မိဝိဘတ်ကိုလည်း ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ သက်ဟု သိစေလို၍ “တတော”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ဓမ္မတေဇေန၌ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ဉာဏ်ပညာဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ “ပါရမီတရားတို့ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင် သော ဉာဏ်ပညာ၏ တန်ခိုး”-ဟူလို။

မဟာဇနာ-ဆွမ်းကပ်ရာတွင် ပါဝင်ကြသူ အများလူတို့သည်၊ ဥဗ္ဗိဂ္ဂါ-ထိတ်ကုန်သည်၊ တသိတာ-လန့်ကုန်သည်၊ ဘိတာ-ကြောက်ရွံ့ကုန်သည်၊ ဘန္တာ-တုန်လှုပ်ကုန်သည်၊ ဗျထိတမာနသာ-ဆင်းရဲသောစိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) သမာဂမ္မ-ပေါင်းဆုံ၍၊ ဒီပင်္ကရံ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားသို့၊ ဥပါဂမုံ-ချဉ်းကပ်ကြကုန်ပြီ၊ (ဥပဂန္တာ-ချဉ်းကပ်ပြီး၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

(ကိ-အဘယ်သို့ လျှောက်ကြကုန်သနည်း၊) စက္ခုမ-ဉာဏ်စက္ခုရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ လောကဿ-လူအပေါင်း၏၊ ကိ-အဘယ်အကျိုးအပြစ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလတ္တံ့နည်း၊ ကလျာဏံ-ကောင်းကျိုးသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလတ္တံ့လော၊ အထ-သို့မဟုတ်၊ ပါပကံ-မကောင်းကျိုးသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလတ္တံ့လော၊ သဗ္ဗော-အလုံးစုံသော၊ လောကော-လူအပေါင်းကို၊ ဥပဒ္ဓုတော-ကြောက်ရွံ့ခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်ပါပြီ၊ တံ-ထိုကြောက်ရွံ့ခြင်းကို၊ (တွံ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊) ဝိနောဒေဟိ-ပယ်ဖျောက်တော်မူပါလော၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

တဒါ-လျှောက်ကြရာထိုအခါ၌၊ ဒီပင်္ကရော-ဒီပင်္ကရမည်တော်မူသော၊ မဟာမုနိ-မုနိထွတ်ထား၊ မြတ်ဘုရားသည်၊ တေသံ-ထိုအမျိုးတို့ကို၊ (ဆဋ္ဌိကံ)၊ သညာပေသိ-ကောင်းစွာသိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-နားလည်စေတော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ နားလည်စေတော်မူသနည်း၊) ဣမသ္မိံ ပထဝိကမ္မနေ-ဤမြေတုန်လှုပ်ခြင်းကြောင့်၊ တုမှေ-သင်တို့သည်၊ ဝိဿတ္တာ-စွန့်လွှတ်အပ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ရဲရင့်ကုန်သည်၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြကုန်လော၊ မာ ဘာထ-မကြောက်ကြကုန်လင့်။

ဥဗ္ဗိဂ္ဂါ၊ပေ၊ဘန္တာ။ ။ဥဗ္ဗိဂ္ဂါ၌ “ဥပုဗ္ဗ ဝိဇီ ဘယကမ္မေ”ဟူသော ဓာတ်တည်း၊ တသိတာ၌ “တသော-ဘယေ”ဟူသောဓာတ်တည်း၊ သဗ္ဗာတအဿအနက်၌ ဣတပစ္စည်း၊ ဘိတာ၌ “ဘိ-ဘယေ”ဟူသောဓာတ်တည်း၊ ဘန္တာ၌ “ဘမု-အနဝဋ္ဌာနေ” ဓာတ်တည်း၊ ထိုအားလုံးကို “အညမညဝေဝစနာနိ”ဟု ဗုဒ္ဓဝံသဋ္ဌကထာ မိန့်သည်။ [“တသိတာ-ပင်ပန်းကုန်သည်”ဟု ပေးကြ၏၊ ဓာတ်နက်နှင့် မလျော်။]

ဗျထိတမာနသာ။ ။“ဗျထ-ဒုက္ခဘယစလနေသု”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသော်လည်း ဘိတာ ဖြင့် ဘယကို၊ ဘန္တာဖြင့် စလနကို ယူပြီးဖြစ်၍ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ဒုက္ခအနက်ကို ယူ၊ ဗျထော သဗ္ဗာတော အဿ အတ္ထိတိ ဗျထိတံ၊ ဗျထိတံ + မာနသံ ယေသံတိ ဗျထိတမာနသာ။ [“ဗျထိတ”ဟု ရှိသည်ကား ဓာတ်ကျမ်းနှင့် မညီ။]

စက္ခုမ။ ။“ပဉ္စတိ စက္ခုဟိ စက္ခုမ”ဟု ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သမန္တ၊ ဒိဗ္ဗ၊ ပညာတည်း၊ ဤသို့ ဖွင့်သော်လည်း ထိုအချိန်က ထိုလူတို့သည် ဤစက္ခု ၅ ပါးကို သိနိုင် မည် မဟုတ်သောကြောင့် “ဉာဏ်စက္ခုရှိတော်မူသော”ဟု သာမညသာ ပေးလိုက်သည်။

(အယံ-ဤရသေ့သည်) လောကေ-လောက၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ကုတိ-ဤသို့၊ ယံ-အကြင် ရသေ့ကို၊ အဟံ-ငါသည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဗျာကာသိ-ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူခဲ့ပြီ၊ ဧသော-ဤရသေ့သည်၊ ပုဗ္ဗကံ-ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ဇိနသေဝိတံ-ဘုရားအလောင်းတို့သည် မှီဝဲအပ်သော၊ ဓမ္မံ-ပါရမီတရားကို၊ သမ္ပသတိ-သုံးသပ်ဆင်ခြင်၏၊ တဿ-ထိုရသေ့၏၊ ဝါ-သည်၊ အသေသတော-အကြွင်း မရှိသောအားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဘူမိ-ဘုရား၏ဖြစ်ရာ ဖြစ်သော၊ ဝါ-ဘုရားဖြစ်ကြောင်း ဖြစ် သော၊ ဓမ္မံ-ပါရမီတရားကို၊ သမ္ပသတော-သုံးသပ်ဆင်ခြင်လသော်၊ တေန-ထိုသို့ သုံးသပ်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ သဒေဝကော-နတ်နှင့် တကွဖြစ်သော လောက၌၊ ဒသသဟဿီ-တစ်သောင်းအတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ အယံ ပထဝီ-ဤမြေကြီးသည်၊ ကမ္မိတာ-တုန်လှုပ်ပြီ၊ (ကုတိ-ဤသို့၊ သညာပေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-နားလည် စေတော်မူပြီ။)

ဗုဒ္ဓဿ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝစနံ-စကားတော်ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ တာဝဒေ-ကြားရရာထိုအခါ၌၊ မနော-လူအများတို့၏ ပူပန် သော စိတ်သည်၊ နိဗ္ဗာယံ-ငြိမ်းအေးလေပြီ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသောလူတို့သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသကံမ္မ-ချဉ်းကပ်၍၊ ပုနာပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ အဘိဝန္တိသု-ရှိခိုးကြ ကုန်ပြီ။ [“အဘိဝန္တိသု”မှ နိဂ္ဂဟိတံကို ပြောင်းရွှေ့၍ “အဘိဝန္တိသု”ဟုဖြစ်သည်။]

တဒါ-ပါရမီတရားတို့ကို ဆင်ခြင်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဗုဒ္ဓဂုဏံ-ဘုရားဂုဏ်တော် ဖြစ်သော ပါရမီကို၊ သမာဒိယိတွာ-ကောင်းစွာယူ၍၊ ဝါ-ဆောက်တည်၍၊ မာနသံ-စိတ်ကို၊ ဒဉ္ဇ-မြဲမြံစွာ၊ ကတွာန-ပြုပြီး၍၊ ဒီပင်္ကရံ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားကို၊ နမဿိ-တွာ-ဦးညွှတ်ပြီး၍၊ အာသနာ-ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာမှ၊ ဝုဠဟိ-ထခဲ့ပြီ... အာသနာ-ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာမှ၊ ဝုဠဟန္တဿ-ထစဉ်၊ [“ဝုဠဟန္တဿ (ဝုဠဟန္တ)-ထသော ဘုရားအလောင်းကို”ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ဒေဝါ-နတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ မာနုသကာ-လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥဘော-နတ်လူ၂ မျိုးတို့ သည်၊ ဒိဗ္ဗံ-နတ်၌ဖြစ်သော၊ (ပုပ္ဖံ-ပန်းကိုလည်းကောင်း၊) မာနုသကံ-သော၊ ပုပ္ဖံ-ကိုလည်းကောင်း၊ (ဂဟေတွာ-ယူ၍၊) ပုပ္ဖေဟိ-လူပန်း နတ်ပန်းတို့ဖြင့်၊ သမော ကိရန္တိ-ကြပြန်ကြကုန်၏။

ဒေဝါ-နတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ မာနုသကာ-လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ဥဘော-ထိုနတ်လူ ၂ မျိုးတို့သည်၊ သောတ္ထိစ-ကောင်းချီးချမ်းသာ၊ မင်္ဂလာ စကားကိုလည်း၊ ဝေဒယန္တိ-သိစေကြကုန်၏၊ ဝါ-ဝမ်းမြောက်နှစ်လို၊ မြွက်ဆိုကြ

သောတ္ထိ။ ။ သုန္နရာ+အတ္ထော သောတ္ထော (“သု+အတ္ထော”မှ သု၏ ဥကို ဩဖြူ) သောတ္ထေန-ကောင်းသောအကျိုးစီးပွားနှင့်+သံယုတ္တံ+ဝစနံ သောတ္ထိ”ဟု ဂဏ္ဍိပြု၏။ “ကောင်းသောစီးပွားနှင့် စပ်ယှဉ်သောစကားကို”ဟု ပေး၊ သက္ကတ၌ကား “သုတ္တိ”ဟု အဗျယပုဒ်ရှိ၏။

ကုန်၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ သိစေကြကုန်သနည်း၊ အယုသုမေဓ-အရှင်သုမေဓာ) တုယံ-သင်သည်၊ မဟန္တ-ကြီးကျယ်သောရာထူးကို၊ ပတ္တိတံ-တောင့်တအပ်ပါပြီ၊ တံ-ထိုတောင့်တအပ်သောရာထူးကို၊ ယထိစ္ဆိတံ-အကြင်အကြင် အလိုရှိအပ်သည့် အတိုင်း၊ လဘဿု-ရပါစေလော့... သဗ္ဗိတိယော (သဗ္ဗာ ဤတိယော)-အလုံးစုံသော ဘေးဥပါဒ်တို့သည်၊ ဝိဝဇ္ဇန္တု-ရှောင်လွှဲကြပါစေကုန်သတည်း၊ သောကော-သောကသည်လည်းကောင်း၊ ရောဂေါ-အနာရောဂါသည်လည်းကောင်း၊ ဝိနဿတု-ကင်းပျောက်ပါစေသတည်း၊ တေ-အရှင်ရသေ့အား၊ အန္တရာယာ-အန္တရာယ်တို့သည်၊ မာ ဘဝန္တု-မဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း၊ ခိပ္ပံ-လျင်စွာ၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သော၊ ဗောဓိ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့၊ ဖုဿ-ထိရောက်ပါလော့... ယထာပိ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ သမယေ-ပွင့်ချိန်အခါသည်၊ ပတ္တေ-ရောက်လသော်၊ ပုပ္ဖိနော-အပွင့်ရှိကုန်သော၊ ဒုမာ-ပန်းပင်တို့သည်၊ ပုပ္ဖန္တိယထာ-ပွင့်ကုန်သကဲ့သို့၊ မဟာဝီရ-ကြီးမြတ်သော လုံ့လရှိသော အရှင်ရသေ့၊ တထေဝ-ထို့အတူသာလျှင်၊ ဗုဒ္ဓဉာဏေန-ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ပုပ္ဖသု-ပွင့်တော်မူပါ။ [“ပုပ္ဖသု”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းဂိုဏ်းတည်အောင် သံယုတ်ကို ချေထားသည်။]

ယေကေစိ-ကြွင်းမဲ့ဥသု အလုံးစုံကုန်သော၊ သမ္မုဒ္ဓါ-ရှေးဘုရားရှင်တို့သည်၊ ဒသ-၁၀ ပါးကုန်သော၊ ပါရမီ-ပါရမီတို့ကို၊ [ယောဝိဘတ်ချေထားသည်။] ပူရယံ ယထာ-ဖြည့်ကျင့်ကုန်သကဲ့သို့၊ မဟာဝီရ-ကြီးမြတ်သော လုံ့လရှိသောအရှင်ရသေ့၊ တထေဝ-ထိုရှေးဘုရားတို့နှင့် အတူသာလျှင်၊ တွံ-အရှင်ရသေ့သည်၊ ဒသ-ကုန်သော၊ ပါရမီ-တို့ကို၊ ပူရေဟိ-ဖြည့်ကျင့်ပါလော့၊ ယေကေစိ-ကုန်သော၊ သမ္မုဒ္ဓါ-တို့သည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍမိ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ ဗုဒ္ဓရေယထာ-သိတော်မူကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဝါ-ပွင့်တော်မူကြကုန်သကဲ့သို့၊ မဟာဝီရ၊ တထေဝ၊ တွံ-အရှင်ရသေ့သည်၊ ဇိနဗောဓိယံ-ဘုရားရှင်တို့၏ သစ္စာ ၄ ပါးကို သိရာ ဗောဓိပင်၌၊ ဗုဒ္ဓဿု-သိတော်မူပါလော့၊ (ပွင့်တော်မူပါလော့)... ယေကေစိ၊ သမ္မုဒ္ဓါ၊ ဓမ္မစက္ကံ-တရားတည်းဟူသော စကြာကို၊ ပဝတ္ထယံယထာ-လည်စေကုန်သကဲ့သို့၊ မဟာဝီရ၊ တထေဝ၊ တွံ၊ ဓမ္မစက္ကံ-တရားတည်းဟူသောစကြာကို၊ ပဝတ္ထသု-လည်စေတော်မူပါလော့၊ [“ပဝတ္ထသု”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းတည်အောင် သံယုတ်ချေထားသည်။]... ပုဏ္ဏ မာယေ-လပြည့်နေ၌၊ စန္ဒော-လသည်၊ ပရိသုဒ္ဓေါ-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိရောစတိယထာ-တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထေဝ-ထို့အတူသာလျှင်၊ တွံ-

သု+အတ္ထိ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍၊ ပါဠိ၌ “သောတ္ထိ”ဟု ဖြစ်၏။ “သုဝတ္ထိ”ဟုလည်း ဖြစ်၏။ ခေမအနက်၊ အာသိသ (တောင့်တခြင်း) အနက်စသည်ကို ဟော၏။ ဤ၌လည်း နိပါတပဋိရူပက နာမ်ပုဒ်ဟု ကြံ၍ “သောတ္ထိ ဖြစ်သည်”ဟု ယူပါ။ “ကောင်းချီးချမ်းသာ မင်္ဂလာစကား”ဟူသည်လည်း “ကောင့်တအပ်သော အာသိသ” ပင်တည်း။

အရှင်ရသေ့သည်၊ ဒသသဟဿိယံ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌၊ ပုဏ္ဏမနော-ပြည့်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိရောစ-တင့်တယ်ပါလော။ [ပုဏ္ဏော+မာ+ဧတ္ထာတိ ပုဏ္ဏမာ-ပြည့်သောလရှိရာနေ၊ (လပြည့်နေ)၊ သို့ဝိဘတ်ကို “ပုဏ္ဏမာတော သို့နော အာယေ ဂါထာယံ”- သဒ္ဒနီတိသုတ်ဖြင့် အာယေပြု။]

ရာဟုမုတ္တော-ရာဟုအသူရိန်မှလွတ်သော၊ သူရိယော-နေသည်၊ တာပေန-မိမိအရောင်ဖြင့်၊ အတိရောစတိယထာ-အလွန်တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထေဝ၊ တုဝံ-အရှင်ရသေ့သည်၊ လောကာ-လောကမှ၊ မုစ္စိတွာ-လွတ်၍၊ သိရိယာ-ဘုရားရှင်၏ အသရေတော်ဖြင့်၊ ဝိရောစ-တင့်တယ်ပါလော။... [တာပေန ပတာပေန၊ အာလောကေန၊-ဗုဒ္ဓဝင်း] ယာကာစိ-ကြွင်းမဲ့ဥသည့်၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ နဒီယော-ဖြစ်ကြီးမြစ်ငယ် အသွယ်သွယ်တို့သည်၊ မဟောဓိ-သမုဒ္ဒရာသို့၊ ဩသရန္တိယထာ-သက်ရောက်ကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သဒေဝကာ-နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ လောကာ-သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည်၊ တဝန္တိကေ-အရှင်ရသေ့၏ အထံ၌၊ ဩသရန္တ-သက်ရောက်ကြပါစေကုန်သတည်း၊ (ဣတိ-သို့၊ သောတ္ထိ-ကောင်းချီးချမ်းသာ၊ မင်္ဂလာစကားကို၊ ဝေဒယန္တိ-သိစေကြကုန်၏၊ ဝါ-ဝမ်းမြောက် နှစ်လို၊ မြှက်ဆိုကြကုန်၏။)...တေဟိ-ထိုနတ်လူတို့သည်၊ ထုတိပ္ပသတ္တော-ချီးမွမ်း အပ်သော မင်္ဂလာစကားရှိသော၊ (ချီးမွမ်းကြောင်းမင်္ဂလာစကားဖြင့် ချီးကျူးအပ် သော) သော-ထိုသုမေဓာ ရှင်ရသေ့သည်၊ ဒသ-၁၀ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ-ပါရမီ တရားတို့ကို၊ သမာဒိယ-ကောင်းစွာယူ၍၊ (ဆောက်တည်၍)၊ တဒါ-ထက်ဝယ် ဖွဲ့ခွေ၊ ထိုင်နေရာမှ၊ ထပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ တေ ဓမ္မေ-ထိုပါရမီဆယ်ပါး မြတ်တရား တို့ကို၊ ပရိပူရေန္တော-ဖြည့်ကျင့်လိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဝနံ-ဓမ္မိကတောင်တန်း၊ တော စခန်းသို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်သွားလေပြီ။

သုမေဓကထာ-သုမေဓာရှင်ရသေ့၏ အကြောင်းကို ဆိုရာဆိုကြောင်း
ဖြစ်သော စကားရပ်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

ထုတိပ္ပသတ္တော။ ။“တေဟိ ထုတိပ္ပသတ္တောတိ တေဟိ မနုဿေဟိ သမ္မုခါ ထုတော၊ ပရမ္ပုခါ ပသတ္တော”ဟု ယောဇနာ ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သော်လည်း “ထုတော”ဟု မရှိ၊ ထုတိဟု ရှိသောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။ “ထုတပ္ပသတ္တော”ဟု အချို့စာ ရှိ၏။ “ထုတေဟိ ဒီပင်္ဂရာဒီဟိ ပသတ္တော ထုတပ္ပသတ္တော”ဟု ဖွင့်ကြ၏။ မိမိကား “ထုတိ-ချီးမွမ်း ကြောင်း စကား၊ ထဝီယတိ အဘိတ္ထဝီယတိ ဧတယာတိ ထုတိ၊ ထုတိယာ+ပသတ္တော ထုတိပ္ပ သတ္တော-ချီးမွမ်းကြောင်း မင်္ဂလာစကားဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ရှေးနိဿယ၌ “ထုတိပ္ပသတ္တော အတိဝိယ ပသသိတော”ဟု အနက်တူသဒ္ဒါ ၂ မျိုးရှိသောကြောင့် “အလွန် လျှင် ချီးမွမ်းအံ့ဩ ထောမနာအပ်သော”ဟု ပေးသည်။

၂ ကျိပ် ၄ ဆူ ဗုဒ္ဓဝင်ခန်း

တဒါ-မြတ်စွာဘုရား၏စကားတော်ကို ကြားရ၍ ကြောက်ရွံ့ခြင်းငြိမ်းအေးရာ ထိုအခါ၌၊ [“ဝိဿတ္ထာ ဟောထ မာ ဘာထ”စသည်တို့ကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။] တေ-ထိုရမ္မာမြို့သူ မြို့သား၊ လူအများတို့သည်။ သံသယ-နောက်လိုက်နောက်ပါ သံဃာတော်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကနာယကံ-သတ္တလောက၏၊ ရှေ့ဆောင် ညွှန်ပြ၊ နာယကဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဘောဇယိတွာန- ဆွမ်းလုပ်ကျွေးပြီး၍၊ ဒီပင်္ကရဿ-ဒီပင်္ကရာမည်တော်မူသော၊ တဿ သတ္တုနော- ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ [ဥပယောဂဏ္ဌေ သာမိဝစနံ၊] သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဥပါဂစ္ဆံ-ဆည်းကပ်ကြကုန်ပြီ။ [ဥပါဂစ္ဆံ၌ ဥပရှေးရှိသော ဂမုဓာတ်၊ ဦဝိဘတ်၊ အကာရာဂမော ဟိယုတ္တနိစသောသုတ်ဖြင့် အလာ၊ ပ၏ အ ကို ချေ၊ ဒီဃပြု။]

တထာဂတော-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားသည်။ ကဗ္ဗိ-အချို့သော လူအပေါင်း ကို၊ သရဏဂမနေ-သရဏဂုံ၌၊ နိဝေသေသိ-သွင်းထားတော်မူပြီ၊ ဝါ-တည်စေ တော်မူပြီ၊ ကဗ္ဗိ-ကို၊ ပဉ္စသု သီလေသု-ငါးပါးသီလတို့၌၊ (နိဝေသေသိ)၊ အပရံ- အခြားသော လူအပေါင်းကို၊ ဒသဝိဓေ-ဆယ်ပါးအပြားရှိသော၊ သီလေ-သီလ၌၊ (နိဝေသေသိ-သွင်းထားတော်မူပြီ၊ ဝါ-တည်စေတော်မူပြီ)။ ။ကဿစိ-အချို့ သော လူအပေါင်းအား၊ (စတုဗ္ဗိခံ-၄ ပါးအပြားရှိသော) သာမညံ-သမဏ၏ဖြစ် ကြောင်း ကောင်းသောအရိယာမဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ စတုရော စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန် သော၊ ဖလမုတ္တမေ (ဖလမုတ္တမာနိ)-မြတ်သောဖိုလ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒေတိ- ပေးတော်မူ၏၊ [စတ္တာရော ဖလမုတ္တမေ၌ လိင်္ဂိပလ္လာသ၊ မအာဂုံ၊] သော-ထို ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကဿစိ-အား၊ အသမေ-အတူမရှိကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-ပဋိသမ္ဘိဒါ ဟူကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တရားတို့ကို၊ ဒေတိ-ပေးတော်မူ၏။ [ပဋိသမ္ဘိဒါနှင့်ဓမ္မေသည် လိင်္ဂမတူသော ဝိသေသန၊ ဝိသေသု။]

နရာသဘော-လူတို့ဥက္ကဋ္ဌ်၊ ဘုရားမြတ်သည်၊ [အာသဘသဒ္ဒါသည် သမာသ်အရာ နောက်ပုဒ် နေရာ၌ သေဌဝါစက၊] ကဿစိ-အား၊ အဋ္ဌ- ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဝရသမာပတ္တိ ယော-မြတ်သော ဈာန်သမာပတ်တို့ကို၊ ဒေတိ- ပေးတော်မူ၏၊ ကဿစိ-အား၊ တိဿော-၃ ပါးကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇယော- ဝိဇ္ဇာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆဠာဘိညာယော-၆ ပါးသော အဘိညာဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဝေစ္ဆတိ-ပေးတော်မူ၏။ ။မဟာမုနိ-

ပဝေစ္ဆတိ။ ။ပုပ္ဖ ဝိသမာတ်သည် ဒါနအနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒေတိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိ၏ ဣကို ဧဝဒ္ဓိပြု၊ မောဂ္ဂလ္လာန်-ခါဒိကဏ္ဍ (၁၇၃) သုတ် ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့် ဓာတွန် (သံ) ကို ဖွင့်ပြု၊ ဒါဓာတ်ကို ဝေစ္ဆပြုသောနည်းလည်း ရှိ၏၊ အဘယာရာမ ဆရာတော်၏ မောဂ္ဂလ္လာန် (၁၇၃) သုတ် နိဿယ၌ဝယ် အကျယ်ဆုံးဖြတ်ထားသည်။

မုနိထွတ်တင်၊ ဘုရားရှင်သည်။ တေန ယောဂေန-ထိုအားထုတ်အပ်သော နည်းလမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ထိုအားထုတ်အပ်သောအစဉ်ဖြင့်၊ [တေန ယောဂေနာတိ တေန နယေန၊ တေနာနုက္ကမေနစ၊-ဗုဒ္ဓဝံ-ဌ၊] ဇနကာယံ-လူအပေါင်းကို၊ သြဝဒတိ-ဆုံးမ ပေးတော်မူ၏။ တေန-ထိုသို့ ဆုံးမပေးတော်မူခြင်းကြောင့်၊ လောကနာထဿ-သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏။ သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊ ဝိတ္တာရိတံ-လွန်စွာဖြစ်သော ကျယ်ပြန့်ခြင်းရှိသည်၊ အာသိ-ဖြစ်ပြီ။ [သဉ္ဇာတ အဿအနက်၌ ကုတပစ္စည်း သက်။]

မဟာဟနု-ခြင်္သေ့မင်း၏ မေးကဲ့သို့ မြတ်သော မေးရှိတော်မူသော၊ ဥသဘ က္ခန္ဓော-နွားလားဥသဘ၏ပခုံးကဲ့သို့ ပြည့်ဖြိုးသောပခုံးရှိတော်မူသော၊ ဒီပင်္ကရ သနာမကော-ဒီပင်္ကရာဟူသော မိမိအမည်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗဟူ-များစွာကုန်သော၊ ဇနေ-သတ္တဝါတို့ကို၊ တာရယတိ-ကယ်တင်တော်မူ၏။ ဒုဂ္ဂတိ ဒုဂ္ဂတိတော-ဒုဂ္ဂတိဘဝမှ၊ ပရိမောစေတိ-လွတ်စေတော်မူ၏။ [ဒုဂ္ဂတိဝယ် ပဉ္စမိအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်၊ သဿ+နာမံ သနာမံ၊ ဒီပင်္ကရောတိ+သနာမံ ယဿာတိ ဒီပင်္ကရသနာမကော၊ သသဒ္ဓါသည် အတ္ထဝါစက။]...မဟာမုနိ-မုနိ ထွတ်တင်၊ ဘုရားရှင်သည်။ သတသဟဿေ-တစ်သိန်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ယော ဇနေပိ-ယူဇနာ၌သော်မှလည်း၊ ဗောဓနေယျံ-သစ္စာ ၄ ပါးတရားကို သိစေ ထိုက်သော၊ ဇနံ-သတ္တဝါကို၊ ဒိသ္မာ-ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် မြင်တော်မူရ၍၊ (မြင်တော်မူ သည်ရှိ သော်၊) ခဏေန-တစ်ခဏခြင်းဖြင့်၊ ဥပဂန္တာန-ချဉ်းကပ်တော်မူ၍၊ တံ- ထိုသတ္တဝါကို၊ ဗောဓေတိ-သိစေတော်မူ၏၊ (သိစေတော်မူပြီ။) [အတိတ်ဖြစ်သော် လည်း တံကာလပေက္ခဝတ္ထမာန်။]

ဗုဒ္ဓေါ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဌမာ ဘိသမယေ-ပဌမအကြိမ် သစ္စာ ၄ ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိကြရာအခါ၌၊ [အဘိ သမယ ဒွါသည် ပဋိဝေဓအနက်ဟော၊] (သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊) ကောဋိသတံ-ကုဋေတစ်ရာကို၊ အဗောဓယိ-သိစေတော်မူပြီ၊ နာထော-သတ္တဝါတို့၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒုတိယာဘိသမယေ-ဒုတိယ အကြိမ် သစ္စာ ၄ ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိကြရာအခါ၌၊ (သတ္တာနံ-တို့၏၊) နဂုတိ ကောဋိ-ကုဋေကိုးဆယ်ကို၊

သတသဟဿေ။ ။ “အနေကသဟဿေပိ ယောဇနေ ဌိတံ”ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “ဣဒံ ပန ဒသသဟဿိယံယေဝ သန္ဓာယ ဂုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ”ဟူ၍လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ သတသဟဿေ၌ အနေကသချာဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ သတသဟဿေဟု ဆိုသော် လည်း “တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်အတွင်းကိုသာ ရည်ရွယ်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုအလို “တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်အတွင်း၌ သိန်းပေါင်းများစွာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော”ဟု ပေး။ [ဗောဓိယတေ-သိစေခြင်း၊ ဗောဓေန-ခြင်း၊ ဗောဓနံ+အရဟတီတိ ဗောဓနေယျော။]

အဗောဓယံ-ပြီ၊ [“နဂုတိကောဋီ” နေရာ၌ “သတ သဟဿံ”ဟုလည်းရှိ၏။] ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား သည်၊ ဒေဝတာနမ္ပိ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ဓမ္မံ-အဘိဓမ္မာတရားကို၊ အဒေသယံ-ဟောတော်မူပြီ၊ (တဒါ-ထိုအခါ၌) နဂုတိကောဋီသဟဿာနံ-ကုဋေ ၉ သောင်း သောသတ္တဝါတို့၏၊ တတိယာဘိသမယော-တတိယအကြိမ် သစ္စာ ၄ ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိကြခြင်းသည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ။

ဒီပင်္ကရဿ-ဒီပင်္ကရာမည်တော်မူသော၊ သတ္တုနော-၏၊ တယော-၃ ကြိမ် ကုန်သော၊ သန္နိပါတော-သာဝကအစည်းအဝေးတို့သည်၊ အာသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ကောဋီသတသဟဿာနံ-ကုဋေတစ်သိန်းသောသာဝကတို့၏၊ ပဌမော-ရှေးဦးစွာ သော၊ သမာဂမော-ပေါင်းဆုံခြင်းသည်၊ ဝါ-အစည်းအဝေးသည်၊ အာသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ နာရဒကုဋမ္ပိ-နာရဒတောင်ထိပ်၌၊ ဇိနော-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား သည်၊ ပဝိဝေကဂတေ-ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်း ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ရောက်တော် မူပြီးလျှင်၊ ခီဏာသဝေါ-ကုန်ပြီးသောအာသဝေါရှိကုန်သော၊ ဝိတမလာ-ကင်းပြီးသော ကိလေသာအညစ်အကြေးရှိကုန်သော၊ သတကောဋီယော-ကုဋေ တစ်ရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ သမိသု-စည်းဝေးကြကုန်ပြီ။

ယဒါ-၌၊ မဟာဝီရော-ကြီးမြတ်သော လုံ့လရှိတော်မူသော ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ သုဒဿနသိလုစ္စယေ-သုဒဿနတောင်၌၊ ဝသိ-သီတင်းသုံးတော်မူပြီ၊ (တဒါ-၌) မဟာမုနိ-သည်၊ နဂုတိကောဋီသဟဿေဟိ-ကုဋေ ၉ သောင်းသော ရဟန္တာတို့နှင့်တကွ၊ ပဝါရေသိ-ပဝါရဏာပြုတော်မူပြီ၊ [“ပဝါရဏာပြု”ဟူသည် လည်း မြတ်စွာဘုရားက “သံဃံ ဘန္တေ”စသည်ဖြင့် ပဝါရဏာပြုခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ ပဝါရဏာပြုသောရဟန်းတို့အား ဩဝါဒပေးတော်မူခြင်းသာ ဖြစ်နိုင်သည်။] အဟံ-ငါသည်၊ တေန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ ဥဂ္ဂတာပနော-ထက်မြက်သော အကျင့်ရှိ သော၊ အန္တလိက္ခမ္ပိ-ကောင်းကင်၌၊ စရဏော-လှည့်လည်သွားလာနိုင်သော၊ ပဇ္ဇာဘိညာသု-၅ ပါးသော အဘိညာဉ်တို့၌၊ ပါရဂူ-အပြီးအဆုံးသို့ရောက်သော၊ ဇဋ္ဌိလော-ရသေ့သည်၊ (အာသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ။) [ဤဂါထာသည် ဤအဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌သာ ပါ၍၊ ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်၌ မပါ၊ ထိုသို့ မပါခြင်းသည်သာလျှင် ကောင်း၏၊ ဘာကြောင့်နည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ကို သုမေဓကထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သော ကြောင့်တည်းဟု ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာဆို၏။]

သမိသု။ ။သမိသု၌ သမဓာတ်၊ တစ်နည်း သံပုဗ္ဗ၊ ဣဓာတ်တည်း၊ သမဓာတ်ဖြစ်လျှင် ဝူပသမနတ္ထ (ငြိမ်းအေးခြင်းအနက်)، နိရောဓတ္ထ (ချုပ်ခြင်းအနက်) ဟောတည်း၊ ဣဓာတ် ဖြစ်လျှင် ဂတိအနက်ဟောတည်း၊ ထိုအနက်များကို တားမြစ်လို၍ “သန္နိပတိသု”ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်။

ဒသသဟဿာနံဝါ-တစ်သောင်းသော သတ္တဝါတို့၏လည်းကောင်း၊ ဝိသသဟဿာနံဝါ-၂ သောင်းသော သတ္တဝါတို့၏လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သစ္စာ ၄ ပါးတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည်။ အဟု-ဖြစ်ပြီ၊ ဧကဒ္ဒိန္နံ-၁ ယောက် ၂ ယောက်သော သတ္တဝါတို့၏၊ အဘိသမယော-သစ္စာ ၄ ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို၊ ဂဏနာတော-ဂဏန်းသင်္ချာအားဖြင့်၊ အသဒ္ဓိယော-မရေတွက်အပ် မရေတွက်နိုင်၊ တဒါ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဒီပင်္ကရဿ-ဒီပင်္ကရာမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-၏။ သုဝိသောဓိတံ-ကောင်းစွာ သုတ်သင်အပ်သော၊ (အလွန်သန့်ရှင်းသော) သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊ ဝိတ္ထာရိတံ-လွန်စွာဖြစ်သော ကျယ်ပြန့်ခြင်းရှိသည်၊ (အရပ်ရပ်၌ ပျံ့နှံ့သည်)၊ ဗာဟုဇဉ်-များစွာသော လူတို့သည် နိဿျာဓိကသာသနာဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သည်၊ ဣဒ္ဓ္မ-အဓိသီလစသော သိက္ခာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဖိတံ-သမာဓိစသည်တို့ဖြင့် စည်ပင်သည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ။ [ဇာနိတဗုဒ္ဓိ ဇဉ်၊ ဗဟုဟိ+ဇဉ် ဗဟုဇဉ်၊ ဗဟုဇဉ် ဧဝ ဗဟုဇဉ်၊ သုတ္တအနက်၌ ဣပစ္စည်း၊ အဓိသီလသိက္ခာဒီဟိ ဣဒ္ဓ္မ၊ သမာဓိအာဒီဟိ ဖိတဉ္စ အဟောသိ၊-ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ။]

စတ္တာရိသတသဟဿာနိ-၄ သိန်းကုန်သော၊ ဆဋ္ဌဘိညာ-၆ ပါးသော အဘိညာဉ် ရှိကုန်သော၊ မဟိဒ္ဓိကာ-ကြီးသော တန်ခိုးရှိကုန်သော ရဟန္တာသာဝကတို့သည်၊ ဒီပင်္ကရံ-ဒီပင်္ကရာမည်တော်မူသော၊ လောကဝိဒံ-လောကသုံးဘုံ၊ အလုံးစုံကို အကုန်သိမြင် ဘုရားရှင်ကို၊ သဗ္ဗဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ပရိဝါရေန္တိ-ဝန်းရံကြကုန်၏၊ တေန သမယေန-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ယေနေစိ-အမှတ်မရှိ အလုံးစုံကုန်သော၊ အပ္ပတ္တမာနသာ-မရောက်အပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်

ဒသဝိသ ပေ၊ အသဒ္ဓိယော။ ။ပဌမ ဒုတိယ တတိယ အဘိသမယ အကြီးအကျယ် တို့ အပြင် တစ်သောင်း၊ ၂ သောင်းသော သတ္တဝါတို့၏ အဘိသမယလည်း ရှိသေး၏။ “တစ် ယောက် ၂ ယောက်စသည်တို့၏ အဘိသမယမှာ မရေမတွက်နိုင်အောင် များသည်”ဟူလို။ [ဒသဝိသ သဟဿာနန္တိ ဒသသဟဿာနံ ဝိသတိသဟဿာနဉ္စ၊ ဓမ္မာဘိသမယောတိ စတုသစ္စဓမ္မပုဋိဝေဓော၊ ဧကဒ္ဒိန္နန္တိ ဧကဿ ဧဝံ ဒိန္နံ ၈၊ တိဏ္ဍံ စတုန္နံ ပေ၊ ဒသန္တန္တိအာဒိနာ နယေန အသင်္ချေယျာတိ အတ္ထော။ - ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ]

အပ္ပတ္တမာနသာ။ ။မာနသသဒ္ဓါသည် ရာဂ၊ စိတ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသောအနက်တို့ကို ဟော၏။ “အန္တလိက္ခစရော ပါသော၊ ယွာယံ စရတိ မာနသော”ဟူသော ဝိနည်းမဟာပါဠိတော်၌ မာနသသဒ္ဓါသည် ရာဂဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “မနသ္မိ+ဘဝေါ မာနသော”ဟု ပြု၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ရာဂ၊ “စိတ္တံ မနော မာနသံ”ဟူသော ဤဓမ္မသင်္ဂဟီပါဠိတော်၌ စိတ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “အပ္ပတ္တမာနသော သေခေါ၊ ကာလံ ကိရိယာ ဇနေ သုတော”ဟူသော မာရသံယုတ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ “မာနံ+သာတိ သမုတ္တိန္ဒတိတိ မာနသံ၊ အပ္ပတ္တံ+မာနသံ ယေဟိတိ အပ္ပတ္တမာနသာ”ဟု ပြု။

ရှိကုန်သော၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်ကြရကုန်သေးသည်ဖြစ်၍) သေက္ခာ-
သေက္ခာသဖြစ်ကုန်သော၊ (ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့သည်) မာနသံ-လွှဲ၍ဖြစ်သော၊ ဘဝံ-
ဘဝကို၊ ဇဟန္တိ-စွန့်ကြရကုန်၏။ တေ-ထိုသေက္ခာအဖြစ်ဖြင့် လူ့ဘဝကို စွန့်ကြ
ရသော ရဟန်းတို့သည်၊ (တို့ကို) ဂရဟတာ-ကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်သည်၊ (အကဲ့ရဲ့ခံရကုန်
သည်) ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ [“ရဟန္တာဖြစ်အောင် မကျင့်နိုင်ကောင်းလား”ဟု
အကဲ့ရဲ့ခံကြရသည်-ဟူလို။]...ပါဝစနံ-ချီးမွမ်းအပ်သောစကားတော်သည်၊ ဝါ-
ကြီးကျယ်သောစကားတော်သည်၊ တာဒိဟိ-ဣဌကိုပင် ထိုအနိဌကဲ့သို့ ရှုတတ်၊
အနိဌကိုလည်း ထိုဣဌကဲ့သို့ ရှုတတ်ကုန်သော၊ ဝါ-လောကဓမ်ရှစ်ပါးကြောင့်
ဖောက်ပြားမတုန်၊ တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူကုန်သော၊ ခိဏာသဝေဟိ-ကုန်ပြီး
သော အာသဝေါရှိကုန်သော၊ ဝိမလေဟိ-ကင်းပြီးသော ရာဂစသော အညစ်
အကြေး ရှိကုန်သော၊ (ရာဂစသော အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးကုန်သော) အရဟ
န္တေဟိ-ရဟန္တာတို့ဖြင့်၊ သုပုပ္ဖိတံ-လွန်စွာဖြစ်သောပွင့်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဒေဝ
ကေ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော လောက၌၊ ဥပသောဘတိ-တင့်တယ်တော်မူ၏။

ဒီပင်္ကရဿ-သော၊ သတ္တုနော-၏။ နဂရံ-နေပြည်တော်သည်၊ ရမ္မဝတီနာမ-
ရမ္မဝတီမည်၏။ ခတ္တိယော-ခမည်းတော်ရင်းသည်၊ သုဒေဝေါနာမ-သုဒေဝမည်၏။
ဇနိကာ-မယ်တော်ရင်းသည်၊ သုမေဓာနာမ-သုမေဓာမည်၏။ ဒီပင်္ကရဿ-သော၊
သတ္တုနော-၏။ သုမင်္ဂလောစ-သုမင်္ဂလမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊
တိဿောစ-တိဿမည်သောရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂသာဝကာ-အမြတ်
ဆုံး သာဝကတို့သည်၊ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ သောဘိတော နာမ-သောဘိတ
မည်သောရဟန်းသည်၊ (“သာဝတော နာမ”ဟုလည်း ရှိ၏) ဥပဌာကော-အလုပ်
အကျွေးသည်၊ (အဟောသိ)။ ။နန္ဒာစေတ-နန္ဒာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်း
ကောင်း၊ သုနန္ဒာစ-သုနန္ဒာမည်သောဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂသာဝိကာ-
အမြတ်ဆုံး သာဝိကာမတို့သည်၊ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တဿ ဘဂဝတော-ထို
ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဗောဓိ-သစ္စာ ၄ ပါးကိုသိရာ သစ်ပင်ကို၊ ပိပ္ပလိတိ-
ညောင်ကြတ်ပင်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ဒီပင်္ကရော-သော၊ မဟာမုနိ-သည်၊ အသီတိဟတ္ထံ-အတောင်ရှစ်ဆယ်တိုင်
တိုင်၊ ဥဗ္ဗေဓော-မြင့်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒီပရုက္ခောဝ-ပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်း
ထွန်းလင်းနေသော သစ်ပင်ကြီးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ - ဆီမီးတိုင်ကြီးကဲ့သို့

ပါဝစနံ သုပုပ္ဖိတံ။ ။ပါဝစနန္တိ ပသတ္ထံ ဝစနံ၊ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တံ ဝါ ဝစနံ ပဝစနံ၊
ပဝစနမေဝ ပါဝစနံ၊ သုတ္တအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ သာသနန္တိ အတ္ထော၊
ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၊ သဉ္ဇာတံ+ ပုပ္ဖံ ယဿာတိ ပုပ္ဖိတံ၊ သဉ္ဇာတအဿအနက်၌
ဣတပစ္စည်းသက်၊ သုဋ္ဌာ+ပုပ္ဖိတံ သုပုပ္ဖိတံ-လွန်စွာဖြစ်သော အပွင့်ရှိသည်၊ ဝါ-လွန်စွာ
ပွင့်လင်းသည်။

လည်းကောင်း၊ ပုပ္ဖိတော-လွန်စွာဖြစ်သော အပွင့်ရှိသော၊ (ပင်လုံးကျွတ်ပွင့်နေသော) သာလရာဇာဝ-အင်ကြင်းပင်မင်းသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သောဘတိ-တင့်တယ်တော်မူ၏၊ [တံကာလပေက္ခဝတ္ထမာန်၊] တဿ-ထိုဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ ဒွါဒသယောဇန-၁၂ ယူဇနာအတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်၌၊ ပဘာ-ကိုယ်တော်ရောင်သည်၊ ဝိဓာဝတိ-အထူးထူးအပြားပြားပြေးသွား၏၊ တဿ မဟေသိနော-ထိုဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ အာယု-အသက်တော်သည်၊ သတသဟဿဝဿာနိ-အနှစ်တစ်သိန်းတို့သည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-ထိုဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားသည်၊ တာဝတာ-ထိုမျှလောက်သော အနှစ်တစ်သိန်းဖြင့်၊ ဝါ-ထိုမျှလောက်သော အနှစ်တစ်သိန်းပတ်လုံး၊ တိဌမာနော-တည်တော်မူလျက်၊ ဗဟု-များစွာသော၊ ဇနတံ-သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ တရေသိ-သံသရာရေအယဉ်မှ ကယ်တင်တော်မူခဲ့ပြီ။...သသာဝကော-သာဝကနှင့်တကွ ဖြစ်တော်မူသော၊ သော-ထိုဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒ္ဓမ္မံ-သူတော်ကောင်းတရားကို၊ ဇောတယိတွာန-ထွန်းလင်းတောက်ပစေတော်မူပြီး၍၊ မဟာဇနံ-များစွာသော လူအပေါင်းကို၊ သန္တာရေတွာ - သံသရာရေအယဉ်မှ ကယ်တင်တော်မူပြီး၍၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-မီးအစုသည်၊ ဝါ-မီးပုံကြီးသည်၊ ဇလိတွာ-တောက်ပပြီး၍၊ နိဗ္ဗတော-ငြိမ်းသွားသကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ) ဇလိတွာ-တန်ခိုးတော်ဖြင့် တောက်ပတော်မူပြီး၍၊ နိဗ္ဗတော-ငြိမ်းအေးတော်မူလေပြီ၊ (ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေပြီ။)

သာစ ကုဒ္ဒိ-ထိုပြည့်စုံသော အာနုဘော်တော်သည်လည်းကောင်း၊ သောစ ယသော-ထိုအခြွေအရံတော်သည်လည်းကောင်း၊ ပါဒေသု-ခြေတော်တို့၌၊ တာနိစက္ကရတနာနိစ-ထိုစကြာရတနာတို့သည်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ တံသမ္ပတ္တိဇာတံ-ထိုသမ္ပတ္တိဟူသမျှသည်၊ အန္တရဟိတံ-ကွယ်ပျောက်ခဲ့လေပြီ၊ သဗ္ဗသင်္ခါရာ-အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့သည်၊ နန-စင်စစ်၊ ရိတ္တာ-နိစ္စ သာရ စသည်တို့မှ ကင်းဆိတ်လေကုန်စွတကား၊...ဣတိ-ဤတွင် ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏ ဗုဒ္ဓဝံသအပြီးတည်း။

သာစ၊ပေ၊သင်္ခါရာ။ ။သာစ ကုဒ္ဒိတိ သာစ သမ္ပတ္တိ အာနုဘာဝေါ၊ သောစ ယသောတိ သောစ ပရိဝါရော၊ ကိတ္တိယသ ပရိဝါရယသ ၂ မျိုးတွင် ကိတ္တိယသသည် ကုဒ္ဒိတွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ပရိဝါရယသကိုသာ ယူပါ၊ သဗ္ဗံ တမန္တရဟိတန္တံ တံသဗ္ဗံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ သမ္ပတ္တိဇာတံ အန္တရဟိတံ၊ အပဂတန္တိ အတ္ထော၊ နန ရိတ္တာ သဗ္ဗသင်္ခါရာတိ သဗ္ဗေ ပန သင်္ခတဓမ္မာ နန ရိတ္တာ တုတ္တာ နိစ္စသာရာဒိရဟိတာတိ အတ္ထော၊-ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၊ နနနေရာ၌ နနဟု ရှိ၏၊ “နန ဧကန္တေန”ဟုလည်း ယောဇနာဖွင့်၏။

အမှာ။ ။ဤမှနောက်၌ ဗုဒ္ဓဝင်များကို စာနေကျဉ်းအောင် အချို့ပုဒ်တို့ကိုသာ နိဿယအနက်ပေး၍ မြန်မာပြန် ရေးသွားပါမည်။

ကောဏ္ဍညဘုရား ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ (ဧကံ အသင်္ချေယံ) တစ်သင်္ချေကို လွန်၍ ကောဏ္ဍညမည်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ထင်ရှားပွင့်တော်မူပြီ။ ထိုကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား၏လည်း ၃ ကြိမ်ကုန်သော သာဝကအစည်းအဝေးတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ပဌမအစည်းအဝေး၌ ကုဋေတစ်သိန်းသည် (ဖြစ်၏။) ဒုတိယအစည်းအဝေး၌ ကုဋေတစ်ထောင်သည် (ဖြစ်၏။) တတိယအစည်းအဝေး၌ ကုဋေကိုးဆယ်တို့သည် (ဖြစ်ကုန်၏။)

ဘုရားအလောင်း ထိုအခါ၌ ဘုရားလောင်းသည် ဝိဇိတာဝီ မည်သော စက္ကဝတ်မင်းဖြစ်၍ ကုဋေတစ်သိန်းအရေအတွက်ရှိသော ဘုရားအမှူးရှိ
စကြာမင်း သော ဘိက္ခုသံဃာအား ကြီးစွာသောအလှူကို ပေးလှူပြီ။ မြတ်စွာ ဘုရားသည် (ဗောဓိသတ္တံ) အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၌ ငြိကပ်သော ဘုရားအလောင်းကို ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီး၍ တရားဟော တော်မူပြီ။ ထိုဝိဇိတာဝီမည်သော စက္ကဝတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏ (ဓမ္မကထံ) ဟောတော်မူအပ်သော တရားတော်ကို နာပြီး၍ မင်းအဖြစ်ကို (နိဿယတေတွာ) အပ်လွှဲ၍ ရဟန်းပြုပြီ။ ထိုဘုရားအလောင်း ရဟန်းတော်သည် ပိဋက ၃ ပုံတို့ကို သင်ယူပြီး၍ ရှစ်ပါးသော ဈာန်သမာပတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ၅ ပါးသော အဘိညာဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စေပြီး၍ (အပရိဟိနဇ္ဈာနော) မယုတ်လျော့သော ဈာန်ရှိသည် (ဖြစ်၍) ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ပြီ။ **ဆက်ဦးအံ-**
ကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား၏

ဧကံ အသင်္ချေယံ။ ။န+သင်္ချာတဗ္ဗောတိ အသင်္ချေယျော၊ ကာလော-မရေမတွက်နိုင်သော ကာလ။ ထိုအသင်္ချေယျသည် ကစ္စည်းကျမ်း၌ လာသော တစ်တစ်လုံး သုည ၁၄၀ ရှိသော အရေအတွက်ဟူသော ဂဏန်းအသင်္ချေယျလည်း ရှိ၏။ ထိုသို့ဂဏန်းရှိသော်လည်း အကြီးဆုံးဂဏန်းဖြစ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိအနက်ဟော အသဒ္ဓါဖြင့် “အသင်္ချေယျ”ဟု ခေါ်သည်။ “ဝုဒ္ဓိပတ္ထော+သင်္ချေယော အသင်္ချေယျော”ဟု ပြု။

သကလံ တိဏိ ဝဿာနိ၊ စက္ကဝါဠာဘိပူရယံ။
 ရတ္တိန္ဒြိယံ ဝိန္နု၊ ဝိန္နု၊ အသင်္ချေယောတိ ဝုစ္စတိ။

ဟု လာသော စကြဝဠာပြည့်အောင် ၃ နှစ်တိုင်တိုင် ရွာသော မိုးရေ မိုးပေါက်တို့ဖြင့် နှိုင်းယှဉ် အပ်သော အသင်္ချေသည် “အနုမာန အသင်္ချေ”မည်၏။ “ရေတွက်၍ကား မရ၊ ၃ နှစ်တိုင်တိုင် ရွာသော မိုးရေ မိုးပေါက်တို့ဖြင့် မှန်းဆအပ်သော အသင်္ချေ”ဟူလို။ ဤ၌လာသော အသင်္ချေ ကား ထိုအသင်္ချေမျိုး မဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓန္တရဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော “ဗုဒ္ဓန္တရအသင်္ချေ”တည်း။ ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားနှင့်ကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရားတို့၏ အကြား၌ “ကမ္ဘာပေါင်းမည်မျှ”ဟု ရေတွက်၍ မရသောကြောင့် ဘုရား ၂ ဆူတို့၏ အကြားဖြင့် မှတ်သားအပ်သော အသင်္ချေ-ဟူလို။

ဒီပင်္ကရဿ ဘဂဝတော၊ ကောဏ္ဍညဿစ သတ္ထုနော။
 တေသံပိ အန္တရာ ကပ္ပိ၊ ဂဏနာတော အသဒ္ဓိယော။

ရမ္မဝတိမည်သော နေပြည်တော်သည် (ဖြစ်၏။) သုနန္ဒမည်သော မင်းသည် ခမည်းတော်(ဖြစ်၏။) သုဇာတာမည်သော မိဖုရားသည် မယ်တော်ရင်း(ဖြစ်၏။) ဘဒ္ဒမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ သုဘဒ္ဒမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း ၂ ပါးတို့သည် အမြတ်ဆုံး သာဝကတို့(ဖြစ်ကုန်ပြီ။) အနုရုဒ္ဓါမည်သောရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေး(ဖြစ်ပြီ။) တိဿာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ ဥပတိဿာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း ဤ ၂ ပါးတို့သည် အမြတ်ဆုံး သာဝိကာမတို့ (ဖြစ်ကုန်ပြီ။) ထို ကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား၏ ဗောဓိပင်သည် သာကလျာဏီမည်သော သစ်ပင်တည်း။ ကိုယ်တော်သည် (အဋ္ဌာသီတိဟတ္ထုဗ္ဗေဓံ) ၈၈ တောင် အမြင့်ရှိ၏။ အနှစ် တစ်သိန်းသည် အသက်အတိုင်းအရှည်ဖြစ်ပြီ။ [သာလကလျာဏီဟူသည် သရက်ပင်၊ ပိန္နဲပင်တို့ကဲ့သို့ ထိုခေတ်က ထင်ရှားသော သစ်ပင်မျိုးတည်း။ “ဘုရားပွင့်မည့်အခါ စကြာမင်းပေါ်မည့်အခါတို့၌ တစ်ရက်တည်းဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာသည်”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

မင်္ဂလဘုရား ထိုကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ တစ်သင်္ချေကို လွန်၍ တစ်ခုတည်းသော ကမ္ဘာ၌သာလျှင် မင်္ဂလဘုရားရှင်၊ သုမနဘုရားရှင်၊ ရေဝတဘုရားရှင်၊ သောဘိတဘုရားရှင်ဟု ၄ ဆူကုန်သော ဘုရားရှင်တို့သည် ပွင့်တော်မူကြကုန်ပြီ။ ချဲ့ဦးအံ့-မင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏ ၃ ကြိမ်ကုန်သော သာဝကအစည်းအဝေးတို့တွင် ပဌမအစည်းအဝေး၌ ကုဋေတစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ဒုတိယအစည်းအဝေး၌ ကုဋေတစ်ထောင်သော (ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။) တတိယအစည်းအဝေး၌ ကုဋေကိုးဆယ်သော (ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။) ဆက်ဦးအံ့-ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏ (ဝေမာတိကာဘတာ) မိကွဲ ဘတူညီ တော်ဖြစ်သော အာနန္ဒမည်သော မင်းသားသည် ကုဋေကိုးဆယ်အရေအတွက် ရှိသော ပရိသတ်နှင့်တကွ တရားနာခြင်းအကျိုးငှာ မြတ်စွာဘုရား၏အထံသို့ သွားပြီ။ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုညီတော်ဖြစ်သော အာနန္ဒမင်းသားအား အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော တရားစကားကို ဟောတော်မူပြီ။ ထိုညီတော်ဖြစ်သော အာနန္ဒမင်းသားသည် ပရိသတ်နှင့်အတူ ပဋိသမ္ဘိဒါ ၄ ပါးတို့နှင့်တကွ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီ။ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုအမျိုးကောင်းသားတို့၏ ရှေး၌ဖြစ်သော အကျင့်ကို ကြည့်ရှုတော်မူလသော် (ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဿ) ကမ္မဒိဒ္ဓိကြောင့် ဖြစ်သော

ကောဏ္ဍညဿ အပရေန၊ မင်္ဂလောနမာ နာယကော။

တေသံပိ အန္တရာ ကပ္ပိ၊ ဂဏနာတော အသဒ္ဓိယော။

ဝေမာတိကာဘတာ။ ။ဝိသဒိသာ + မာတာ ဝိမာတာ၊ ဝိမာတာယ + အပစ္စံ ဝေမာတိကာ။ မတူသော မယ်တော်၏သား (ညီတော်)၊ မယ်တော်ချင်းကား မတူ၊ ခမည်းတော်ချင်းသာ တူသောကြောင့် မိကွဲ ဘတူဖြစ်သော ညီတော်။

သပိတ်သင်္ကန်း၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းကို မြင်တော်မူ၍ လက်ျာလက်
တော်ကို ဆန့်တန်းတော်မူပြီးလျှင် “ဧထ ဘိက္ခုဝေါ”ဟု ခေါ်တော်မူပြီ။ [ဧတိ
ဘိက္ခု ခေါ်ခြင်းမျိုးတည်း။] ထိုခဏ၌ပင် အလုံးစုံသော သပိတ်သင်္ကန်းကို ဆောင်
ကုန်သည်ဖြစ်၍ သိက္ခာဝါ (၆၀) ရပြီးသော ထေရ်ကြီးတို့ကဲ့သို့ ရဟန်းတို့၏
အသွင် အပြင်နှင့် ပြည့်စုံကုန်သည်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုး၍ ဝန်းရံကြကုန်ပြီ။
အယံ-ဤအစည်းအဝေးသည်။ အဿ-ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏။ တတိယော-
၃ ကြိမ် မြောက်ဖြစ်သော။ သာဝကသန္နံပါတော-သာဝကတို့၏
အစည်းအဝေးသည်။ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ဆက်ဦးအံ့- (အညေသံ) မင်္ဂလဘုရားမှ အခြားကုန်သော ဘုရားရှင်တို့၏
ပတ်ဝန်းကျင်၌ ကိုယ်ရောင်တော်သည် အတောင်ရှစ်ဆယ်
အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ ယထာ-သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ တဿ-ထို
မင်္ဂလဘုရား၏။ သရီရပ္ပဘာ-ကိုယ်ရောင်တော်သည်။ န-မဟုတ်၊ စင်စစ်ကား
ထိုမင်္ဂလဘုရား၏ ကိုယ်ရောင်တော်သည် အမြဲကာလပတ်လုံး တစ်သောင်းသော
လောကဓာတ်ကို ဖြန့်၍ တည်ပြီ။ သစ်ပင်၊ မြေကြီး၊ တောင်၊ သမုဒ္ဒရာအစရှိသော
အဆောက်အဦတို့သည် အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် ထမင်းအိုး အစရှိသည်တို့ကို
အစပြု၍ ရွှေပြားတို့ဖြင့် မြွေယုတ်ရစ်ပတ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ဆက်ဦးအံ့-
ထိုမင်္ဂလဘုရား၏အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အနှစ်ကိုးသောင်းတို့ဖြစ်ပြီ။ ဤမျှ
လောက်သော အနှစ်ကိုးသောင်း ကာလပတ်လုံး လ၊နေအစရှိသည်တို့သည် မိမိ
မိမိ၏အရောင်ဖြင့် တင့်တယ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ကြကုန်၊ ညဉ့်နေတို့၏ အပိုင်းအခြား
သည် မထင်ရှားတော့၊ နေအခါ၌ နေရောင်ဖြင့် (ဝိစရန္တိဝိယ) လှည့်လည်သွားလာ
ကြရကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) သတ္တဝါတို့သည် အမြဲဘုရားအရောင်တော်ဖြင့်
သာလျှင် လှည့်လည်သွားလာကြရကုန်ပြီ။ ညချမ်းအခါ၌ ဖြစ်သော အပွင့်ရှိကုန်
သော ပန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ နံနက်အခါ၌ မြည်တွန်ကုန်သော ငှက်တို့၏လည်း
ကောင်း အစွမ်းဖြင့် လူအပေါင်းသည် ညဉ့်နေအပိုင်းအခြားကို မှတ်သားရလေပြီ။

ပန-ပရိဟာရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး စောဒကပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဆိုဦးအံ့။ အညေသံ-မင်္ဂလ
ဘုရားရှင်မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏။ အယံ အာနုဘာဝေါ-ဤ
အာနုဘော်သည်။ နတ္ထိ ကိ-မရှိသလော၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း။ (အညေသံ-
ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။ အယံ အာနုဘာဝေါ-သည်။) နော နတ္ထိ-မရှိသည်မဟုတ်
ရှိသည်သာ၊ ဟိ-မှန်၏။ တေပိ-ထိုအခြားသော ဘုရားရှင်တို့သည်လည်း၊ အာကင်္ခ
မာနာ-အလိုရှိတော်မူကုန်လသော်၊ ဒသသဟသီ-တစ်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိ
သော၊ လောကဓာတုဝါ-လောကဓာတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ တတော-ထိုတစ်

သောင်းသော လောကဓာတ်ထက်၊ ဘိယျော ဝါ-အလွန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာဘာယ-ကိုယ်ရောင်တော်ဖြင့်၊ ဖရေယျ-ဖြန့်နိုင်ကုန်ရာ၏။ ပန-အဖို့တစ်ပါး ကား၊ မင်္ဂလဿ-မင်္ဂလမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပုဗ္ဗပတ္ထနာဝသေန- ရှေးဆုတောင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ အညေသံ-အခြားသောဘုရားရှင်တို့၏၊ ဗျာမပ္ပဘာ ဝိယ-တစ်လံမျှလောက်သော ကိုယ်ရောင်တော်ကဲ့သို့၊ သရိရပ္ပဘာ-ကိုယ်ရောင် တော်သည်၊ နိစ္စမေဝ-အမြဲသာလျှင်၊ ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ-တစ်သောင်း သော လောကဓာတ်ကို၊ ဖရိတွာ-ဖြန့်၍၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ။

ကိရ - ချဲ့ဦးအံ့၊ သော - ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗောဓိသတ္တစရိယ ကာလေ-ဘုရားအလောင်းတို့၏ ပါရမီအကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ရာအခါ၌၊ ဝေဿန္တရ သဒိသေ-ဝေဿန္တရာမင်း၏ အတ္တဘောနှင့်တူသော၊ အတ္တဘာဝေ-အတ္တဘော၌၊ ဌိတော-တည်လျက်၊ သပုတ္တဒါရော-သားတော်၊ သမီးတော်၊ မိဖုရားတော်တို့နှင့် တကွ၊ ဝင်္ဂပဗ္ဗတသဒိသေ-ဝင်္ဂတောင်နှင့်တူသော၊ ပဗ္ဗတေ-တောင်၌၊ ဝသိ- နေပြီ၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ ခရဒါဌိကောနာမ- (ကြမ်းတမ်းသော အစွယ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ခရဒါဌိက မည်သော၊ ယက္ခော-ဘီလူးသည်၊ မဟာပုရိသဿ-ယောက်ျားမြတ်၏၊ ဒါနဇ္ဈာသယတံ-ဒါန၌ လွန်ကဲသော အဇ္ဈာ သယရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ပြာဟ္မဏဝဏ္ဏေန-ပုဏ္ဏားအသွင်ဖြင့်၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ချဉ်းကပ်၍၊ မဟာသတ္တိ- ဘုရားအလောင်းကို၊ ဒွေ-၂ ယောက်ကုန် သော၊ ဒါရကေ-ကလေးတို့ကို၊ ယာစိ- တောင်းပြီ၊ မဟာသတ္တော-သည်၊ ပြာဟ္မဏ သ-ပုဏ္ဏအား၊ ပုတ္တေ-သားတော်၊ သမီးတော်တို့ကို၊ ဒဒါမိ-လျှူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော-ရွှင်လန်း၊ အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းသည်၊ ဝါ-အလွန်ရွှင်လန်း သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဥဒကပရိယန္တံ- ရေအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော၊ ပထဝီ-မြေကို၊ ကမ္မေန္တော-တုန်လှုပ်စေလျက်၊ ဒွေဝိ-၂ ယောက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါရကေ-တို့ကို၊ အဒါသိ-ပေးလှူပြီ။

ယက္ခော-ဘီလူးသည်၊ စင်္ကာမနကောဋိယံ-စင်္ကာစွန်း၌၊ မဟာသတ္တဿ-ဘုရား အလောင်းသည်၊ အာလမ္မနဖလကံ-ဆွဲကိုင်ရာ ယှဉ်ချပ်ကို၊ ဝါ-တံကံမှီယှဉ်ချပ်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ပဿန္တဿေဝ-ကြည့်ရှုစဉ်သာလျှင်၊ မူလကလာပံ ဝိယ-ကြာစွယ်စည်ကဲ့သို့၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ကြာစည်းကဲ့သို့”ဟု ပေးသည်၊] ဒွေ- ကုန်သော၊ ဒါရကေ-တို့ကို၊ ခါဒိ-ခဲစားပြီ၊ မဟာပုရိသဿ-၏၊ (ဒေါမနဿံ၌စပ်) ယက္ခံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ မုခေ-ခံတွင်းကို၊ ဝိဝဋ္ဌမတ္တေ-ဖွင့်အပ်ကာမျှ ဖြစ်လသော်၊ အဂ္ဂိဇာလံ ဝိယ - မီးလျှံကဲ့သို့၊ လောဟိတဓာရံ - သွေးအယဉ်ကို၊ ဥဂ္ဂိရမာနံ - အံထုတ်နေသော၊ တဿ - ထိုဘီလူး၏၊ မုခံ - ခံတွင်းကို၊ ဒိသ္မာပံ- မြင်ရ၍လည်း၊ ဝါ - မြင်ရပါသော်လည်း၊ ကေသမတ္တမ္ပိ - ဆံချည်ဖျားမျှလည်း ဖြစ်သော၊ (အနည်းငယ်လည်းဖြစ်သော) ဒေါမနဿံ-ဒေါမနဿသည်၊ နုပ္ပဇ္ဇတိ-

မဖြစ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ မေ-ငါသည်၊ ဒါနံ-သားတော် သမီးတော်ဟူသောအလှူကို၊ သုဒိန္နဝတ-ကောင်းစွာ ပေးလှူအပ်ပြီတကား၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တယတော-ကြံစည်သော၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ သရီရေ-ကိုယ်၌၊ မဟန္တ-ကြီးစွာသော၊ ပီတိသောမနဿ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်၊ ဥဒပါဒိ-ပြီ၊ သော-ထိုဘုရားအလောင်းသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဣမဿ-ဤသားတော် သမီးတော်အလှူ၏၊ (အချို့စာအုပ်၌ “ဣမိနာ”ဟု ရှိ၏။) နိဿန္တေန-အကျိုးဆက်ကြောင့်၊ အနာဂတေ-နောင် အခါ၌၊ ဣမိနာဝ နိဟာရေန-ဤနည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ သရီရတော-ကိုယ်မှ၊ ရသ္မိယော-အရောင်တို့သည်၊ နိက္ခမန္တ-ထွက်စေကုန်သတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပတ္ထနံ-ဆုတောင်းခြင်းကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ တဿ-ထိုမင်္ဂလဘုရားအလောင်း၏၊ ဝါ-သည်၊ တံ ပတ္ထနံ-ထိုဆုတောင်းခြင်းကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဗုဒ္ဓဘူတဿ-ဘုရားဖြစ်၍ ဖြစ်လသော်၊ သရီရတော-ကိုယ်တော်မှ၊ ရသ္မိယော-ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနံ-အရပ်ကို၊ ဖရိသု-ဖြန့်ကုန်ပြီ။

အပရမ္ပိ-အခြားတစ်မျိုးလည်းဖြစ်သော၊ အဿ-ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပုဗ္ဗစရိတံ-ရှေ့၌ ကျင့်အပ်သောအကျင့်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊ ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗောဓိသတ္တကာလေ-ဘုရားအလောင်းဖြစ်ရာအခါ၌၊ ဧကဿ-တစ်ဆူသော၊ ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ စေတိယံ-စေတီတော်ကို၊ ဒိသ္မာ-ဖူးမြော်၍၊ ဣမဿ ဗုဒ္ဓဿ-ဤမြတ်စွာဘုရားအား၊ မယာ-သည်၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ ပရိစ္စဇိတံ-စွန့်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဒဏ္ဍကဒိပိကာဝေဌနနိယာမေန-ဆီမီးတိုင်ကို ရစ်ပတ်ပုံနည်းအားဖြင့်၊ သကလသရီရံ-အလုံးစုံသောကိုယ်ကို၊ ဝေဌာပေတွာ-ရစ်ပတ်စေ၍၊ ရတနမတ္ထမကုဋ်-တစ်တောင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အထွတ်ရှိသော၊ (အလယ်၌ မီးစာရစ်ပတ်စရာ အထွတ်အငုံပါသော၊) သတသဟဿဌာနိကံ-အဖိုးတစ်သိန်းထိုက်သော၊ သုဝဏ္ဏပါတီ-ရွှေခွက်ကို၊ သပ္ပိဿ-ထောပတ်ဖြင့်၊ ပူရာပေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ တတ္ထ-ထိုရွှေခွက်၌၊ သဟဿဝဋ္ဋိယော-တစ်ထောင်သော မီးစာတို့ကို၊ ဇာလာပေတွာ-တောက်စေပြီး၍၊ တံ-ထိုရွှေခွက်ကို၊ သီသေန-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ သကလသရီရံ-ကို၊ ဇာလာပေတွာ-တောက်လောင်စေပြီး၍၊ စေတိယံ-စေတီကို၊ ပဒက္ခိဏံ-လက်ျာရစ်၊ ကရောန္တော-ပြုလျက်၊ (လှည့်လည်လျက်၊) သကလရတ္ထိ-အလုံးစုံသော ညဉ့်ကို၊ ဝီတိနာမေသိ-လွန်စေပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ယာဝ အရုဏဂ္ဂုမနာ-အရုဏ်တက်သည်တိုင်အောင်၊ ဝါယမန္တဿာပိ-အားထုတ်ပါသော်လည်း၊ (အားထုတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊) အဿ-ထိုဘုရားလောင်း၏၊ လောမကူပမတ္တိပိ-မွေးတွင်းပေါက်မျှကိုလည်း၊ ဥသုမံ-အပူငွေ့သည်၊ န ဂက္ခိ-မယူနိုင်၊ ပဒုမဂ္ဂံ-ပဒုမ္မာကြာတိုက်သို့၊ ပဝိဋ္ဌကာလော ဝိယ-ဝင်အပ်ရာအခါနှင့် တူသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ဟိ-မှန်၊ ဧသ ဧသော ဓမ္မောနာမ-ဤတရားမည်သည်၊ အတ္တာနံ-မိမိဟူသော တရားကို၊ ရက္ခန္တံ-စောင့်ရှောက်သူကို၊ ရက္ခတိ-ပြန်၍ စောင့်ရှောက်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မော၊ ဝေ၊ ဓမ္မစာရီတိ-ဟူ၍၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊ ဣမဿာပိ ကမ္မဿ-ဤဆီမီးလှူကြောင်း ကောင်းမှု၏လည်း၊ နိဿန္တေန-အကျိုး ဆက်ကြောင့်၊ တဿ ဘဂဝတော-ထိုမင်္ဂလဘုရား၏၊ သရီရောဘာသော-ကိုယ် ရောင်တော်သည်၊ ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ် ကို၊ ဖရိတွာ-ဖြန့်၍၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ၊ [ဓမ္မော-ကုသလကမ္မပထတရား ၁၀ ပါး သည်၊ ဟဝေ-စင်စစ်၊ ဓမ္မစာရီ-တရားကို ကျင့်လေ့ရှိသူကို၊ ရက္ခတိ-ပြန်၍ စောင့် ရှောက်၏၊ သုစိဏ္ဏော-ကောင်းစွာကျင့်အပ်သော၊ ဓမ္မော-ကုသလကမ္မပထတရား ၁၀ ပါးသည်၊ သုခံ-ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာခြင်းကို၊ ဝါ-လူနတ်နိဗ္ဗာန် ၃ တန် သော ချမ်းသာကို၊ မာဝဟတိ-ဆောင်နိုင်၏၊ ဓမ္မစာရီ-တရားကို ကျင့်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒုဂ္ဂတိ-မကောင်းသော ဂတိသို့၊ န ဂစ္ဆတိ-မရောက်နိုင်၊ ဧသ (ဧသော)- ဤဒုဂ္ဂတိသို့ မရောက်ရခြင်းသည်၊ သုစိဏ္ဏော-ကောင်းစွာ ကျင့်အပ်သော၊ ဓမ္မ- တရား၏၊ (ဆဋ္ဌိအနက်၌ သတ္တမိဝိဘတ်သက်၊) အာနိသံသော-အကျိုးတည်း။]

ဘုရားအလောင်း တဒါ-မင်္ဂလဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဇာမိသတ္ထော-ဘုရားအလောင်းသည်၊ သုရုစိနာမ-သုရုစိမည် ရဟန်းပြု သော၊ ပြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏားသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တေဿာမိ-ပင့်ဖိတ်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ချဉ်းကပ်၍၊ မရုရ ဓမ္မကထံ-ချုံမြိန်သော တရားစကားတော်ကို၊ သုတွာန-နာရ၍၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာ ဘုရား၊ သွေ-နက်ဖြန့်၌၊ မယံ-တပည့်တော်၏၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ဂဏှထ-ခံယူတော် မူပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ ပြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ တေ-သင်အား၊ ကိတ္တကေဟိ-အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-ရဟန်းတို့ဖြင့်၊ အတ္ထော-အလိုသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိသနည်း၊) ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာ ဘုရား၊ ဝေါ-ရှင်တော်ဘုရားတို့၏၊ ပရိဝါရာ-အခြံအရံဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်း တို့သည်၊ ကိတ္တကာ-အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ သတ္ထု-မင်္ဂလဘုရားရှင်၏၊ ပဌမသန္နိပါတောယေဝ- ပဌမအစည်းအဝေးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်သေး၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ကောဋိသတသဟဿံ-ကုဋေတစ်သိန်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ သဗ္ဗေဟိပိ-အလုံးစုံကုန်သော ကုဋေတစ်သိန်းသော ရဟန်းတော်တို့နှင့်လည်း၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ မယံ-တပည့်တော်၏၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ဂဏှထ-ခံယူတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ အဓိဝါသေသိ-လက်ခံတော်မူပြီ၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ သွာတနာယ-

နက်ဖြန်၌ဖြစ်သော ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းအလို့ငှာ၊ နိမန္တော-ပင်ဖိတ်ပြီး၍၊ ဂေဟ်-အိမ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားစဉ်၊ စိန္တေသိ-ကြပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြသနည်း၊) အဟံ-ငါသည်၊ ဧတ္တကာနံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့အား၊ ယာဂုဘတ္တဝတ္ထာဒီနိ-ယာဂု၊ ဆွမ်း၊ အဝတ်အစရှိသော လှူဖွယ်တို့ကို၊ ဒါတု-ပေး လှူခြင်းငှာ၊ နော န သက္ကောမိ-မစွမ်းနိုင်မဟုတ်၊ စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် စွမ်းနိုင်ပါသော်လည်း၊ နိသီဒနဌာနံ-ထိုင်နေရာအရပ်သည်၊ ကထံ-အဘယ်နည်း ဖြင့်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ တဿ-ထို သုရုစိပုဏ္ဏား၏၊ သာ စိန္တာ-ထိုအကြံသည်၊ စတုရာသီတိယောဇနသဟဿမတ္ထကေ-ယူဇနာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်၏ အထက်၌၊ ဌိတဿ-တည်သော၊ ဒေဝရဉ္ဇော-သိကြား နတ်မင်း၏၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာသနဿ-ပဏ္ဍုကမ္မလာကျောက်နေရာ၏၊ ဥဏှ ဘာဝံ-ပူရိန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဇနေသိ-ဖြစ်စေပြီ။

သက္ကော-သိကြားမင်းသည်၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ ဣမသ္မာဌာနာ-ဤ သိကြားရာထူးမှ၊ စာဝေတုကာမောနုခေါ-ရွေ့လျောစေလိုပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ-နတ်မျက်စိဖြင့်၊ ဩလောကေန္တော-ကြည်လသော်၊ မဟာပုရိသံ-ကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ အယံ သုရုစိဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗမံ-ဘုရား အမှူးရှိသော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ရဟန်းအပေါင်းကို၊ နိမန္တော-၍၊ နိသီဒနတ္ထာယ-ထိုင်နေရာအလို့ငှာ၊ စိန္တေသိ-ကြပြီ၊ မယာပိ-ငါသည်လည်း၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂန္တော-သွား၍၊ ပုညကောဌာသံ-ကောင်းမှု၏အဖို့ကို၊ ဂဟေတု-ယူခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဝဗ္ဗကိဝဏ္ဏံ-လက်သမားအသွင်ကို၊ နိမ္မိနိတ္တာ-ဖန်ဆင်း ပြီး၍၊ ဝါသီဖရသုဟတ္ထော-လက်၌ ပဲခွပ် ပုဆိန်ရှိသည်၊ (ပဲခွပ် ပုဆိန်ကို လက်စွဲ သည်၊) (ဟုတွာ) မဟာပုရိသဿ-၏၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ပါတုရဟောသိ-ထင်ရှား ဖြစ်ပြီ။ [“ဝါသိ-ဓား”လည်း ဟူ၏။]

သော-ထိုသိကြားမင်းသည်၊ ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဘတိ ယာ-အာဖြင့်၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ-ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ အတ္ထိ နုခေါ-ရှိပါသလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-မေးပြီ၊ မဟာပုရိသော-သည်၊ တံ-ထိုလက်သမားကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ကိံ ကမ္မံ-အဘယ်အမှုကို၊ ကရိဿသိ-ပြုလတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-မေးပြီ၊ မမ-အကျွန်ုပ်၏၊ အဇာနနသိပုံနာမ-မသိအပ်သော အတတ်မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိပါ၊ ဂေဟ်ဝါ-အိမ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အိမ်ကိုဖြစ်စေ) မဏ္ဍပ်ဝါ-မဏ္ဍပ်ကို သော်လည်းကောင်း၊ (မဏ္ဍပ်ကိုဖြစ်စေ) ယော-အကြင်သူသည်၊ ယံ-အကြင်မှုကို၊ ကာရေတိ-ပြုစေ၏၊ တဿ-ထိုသူ၏၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ ကာတု-ပြုခြင်းငှာ၊ ဇာနာမိ-သိပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ မယံ-ကျွန်ုပ်၏၊ (ကျွန်ုပ်မှာ) ကမ္မံ-အလုပ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ အယျ-အရှင်၊ ကိ-အဘယ်

အလုပ်ပါနည်း၊ ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ မေ-သည်၊ သွာတနာယ-ငှာ၊ ကောဋိသတ
 သဟဿံ-သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ နိမန္တိတာ-ပင့်ဖိတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထိုရဟန်း
 တို့၏၊ နိသီဒနမဏ္ဍပ်-ထိုင်နေရာမဏ္ဍပ်ကို၊ ကရိဿသိ-ပြုနိုင်လတ္တံ့လော၊ ကူတိ-
 ဤသို့မေးပြီ၊ မေ-အကျွန်ုပ်အား၊ ဘတိ-အခကို၊ ဒါတုံ-ပေးခြင်းငှာ၊ သစေ သက္ခိ
 သထ-အကယ်၍ စွမ်းနိုင်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ စွမ်းနိုင်ကုန်လသော်၊) အဟံ
 နာမ-အကျွန်ုပ်မည်သည်၊ ဝါ-အကျွန်ုပ်ဆိုတာ၊ ကရေယျံ-ပြုနိုင်တာပေါ့၊ ကူတိ-
 ဤသို့ပြောပြီ၊ တာတ-အမောင်၊ (ဘတိ-ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊) သက္ခိဿာမိ-စွမ်းနိုင်ပါ၏၊
 ကူတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ကရိဿာမိ-ပြုပါအံ့၊ ကူတိ-ဤသို့ပြော၍၊
 ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ဧကံ ပဒေသံ-တစ်ခုသောရပ်ကွက်ကို၊ ဩလောကေသိ-ကြည့်ပြီ။

ဒွါဒသတေရသယောဇနပုမာဏော-၁၂ ယူဇနာ၊ ၁၃ ယူဇနာအတိုင်းအရှည်
 ရှိသော၊ ပဒေသော-အရပ်သည်၊ ကသိမဏ္ဍလံ ဝိယ-ကသိုဏ်းဝန်းကဲ့သို့၊ သမ
 တလော-ညီမျှသော အပြင်ရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သော-ထိုလက်သမားသည်၊
 ဧတ္ထကေ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ သတ္တရတနမယော-
 ရတနာ ၇ ပါးအတိပြီးသော၊ မဏ္ဍပေါ-မဏ္ဍပ်သည်၊ ဥဌဟတု-
 ပေါ်ထွက်စေသတည်း၊ ကူတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ ဩလောကေသိ-ကြည့်ပြီ၊
 တာဝဒေဝ-ကြည့်ရာ ထိုခဏ၌ပင်၊ ပထဝီ-မြေကို၊ ဘိန္ဓိတွာ-ဖောက်ခွဲ၍၊ မဏ္ဍပေါ-
 သည်၊ ဥဌဟိ-ပေါ် ထွက်ပြီ၊ တဿ-ထိုမဏ္ဍပ်၏၊ သုဝဏ္ဏမယေသု-
 ရွှေအတိပြီးကုန်သော၊ ထမ္ဘေသု-တိုင်တို့၌၊ ရတမယာ-ငွေအတိပြီးကုန်သော၊
 ဃဋ္ဌကာ-ကြာသွတ်အိုးတို့သည်၊ (ကြာပန်းစိုက်ဖို့ရာ ရေအိုးတို့သည်၊) အဟေသုံ-
 ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ရတမယေသု-ငွေ အတိပြီးကုန်သော၊ ထမ္ဘေသု-တိုင်တို့၌၊
 သုဝဏ္ဏမယာ-ရွှေအတိပြီးကုန်သော၊ (ဃဋ္ဌကာ အဟေသုံ၊) မဏိထမ္ဘေသု-
 ပတ္တမြားတိုင်တို့၌၊ ပဝါဠမယာ-သန္တာအတိ ပြီးကုန်သော၊ (ဃဋ္ဌကာ အဟေသုံ၊)
 ပဝါဠထမ္ဘေသု-တို့၌၊ မဏိမယာ-ပတ္တမြား အတိပြီးကုန်သော၊ (ဃဋ္ဌကာ
 အဟေသုံ၊) သတ္တရတနမယေသု-ရတနာ ၇ ပါး အတိပြီးကုန်သော၊ ထမ္ဘေသု-
 တို့၌၊ သတ္တရတနမယာဝ-ရတနာ ၇ ပါးအတိပြီးကုန် သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊
 ဃဋ္ဌကာ အဟေသုံ။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ မဏ္ဍပဿ-၏၊ အန္တရန္တရေ-အကြား အကြား၌၊
 ကိင်္ကဏိကဇာလံ-ရွှေခြူကွန်ယက်သည်၊ (အဖျား၌ ခြူကလေးတွေ တွဲရ၍ပါသော
 ကွန်ယက်သည်၊) ဩလမ္မတု-တွဲရ၍ ဆွဲပါစေသတည်း၊ ကူတိ-ဤသို့ကြံ၍၊
 ဩလော ကေသိ-ကြည့်ပြီ၊ ဩလောကနေနေဝ-ကြည့်ခြင်းနှင့်သာလျှင်၊ သဟ-
 တကွ၊ (တစ် နည်း) သဟဩလောကနေနေဝ-ကြည့်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်၊
 ကိင်္ကဏိကဇာလံ-သည်၊ ဩလမ္မိ-တွဲရ၍ဆွဲပြီ၊ ယဿ-ယင်းရွှေခြူကွန်ယက်၏၊
 [မဓုရသဒ္ဓေါ၌ စပ်၊] ဝါ-သည်၊ မန္တဝါတေရိတဿ-ညင်းညင်းသာသာ
 လေတိုက်ခတ်အပ်သော်၊ (တစ်နည်း) မန္တဝါတေရိတဿ-သော၊ ယဿ-

ယင်းရွှေခြူကွန်ယက်၏၊ ပဉ္စဂီက သာ-အင်္ဂါ ၅ ပါးရှိသော၊ တူရိယာသာ-တူရိယာ၏၊ မဓုရသဒ္ဓေါ၊ ဣဝ-ချိုမြိန်သော အသံသည်ကဲ့သို့၊ မဓုရသဒ္ဓေါ-ချိုမြိန်သော အရသာနှင့် တူသော သာယာဖွယ် အသံသည်၊ နိဂ္ဂစ္ဆတိ-ထွက်၏၊ ဒိဗ္ဗသင်္ဂီတိဝတ္ထနကာလော ဝိယ-နတ်၌ဖြစ်သော သံပြိုင်သီချင်းဆိုခြင်း၏ ဖြစ်ရာအခါကဲ့သို့၊ ဟောတိ၊ [သံ-ပေါင်း၍+ဂီတိ-သီဆိုခြင်း၊ ရွေးနိဿယ၌ “နတ်၌ဖြစ်သော တူရိယာကို တီးသောကာလကဲ့သို့”ဟု ပေးသည်၊] အန္တရန္တရာ-အကြားအကြား၌၊ ဂန္ဓဒါမမာလာဒါမာနိ-နံသာကုံး ပန်းကုံးတို့သည်၊ ဩလမ္ဗန္တ-တွဲရရွဲဆွဲပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊ တာဝဒေဝ-ကြံရာထိုခဏ၌ပင်၊ ဒါမာနိ-နံသာကုံး ပန်းကုံးတို့သည်၊ ဩလမ္ဗိသု-ကုန်ပြီ။

ကောဋိသတသဟဿသင်္ချာနံ-ကုဋေတစ်သိန်းအရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့ကို၊ အာသနာနိစ-နေရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ အာဓာရကနိစ-သပိတ်ခြေတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပထဝီ-မြေကို၊ ဘိန္ဒိတွာ-ဖောက်ခွဲ၍၊ ဥဌဟန္တ-ပေါ်ထွက်ပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊ တာဝဒေဝ-ကြံရာ ထိုခဏ၌ပင်၊ ဥဌဟိသု-ပေါ်ထွက်ကုန်ပြီ၊ ကောဏေသု ကောဏေသု-မဏ္ဍပ်၏ အထောင့် အထောင့်အရပ်တို့၌၊ ဧကေကာ-တစ်လုံးတစ်လုံးကုန်သော၊ ဥဒကစာဋိယော-ရေအိုးစလည်းကြီးတို့သည်၊ ဥဌဟန္တ၊ ဣတိ၊ စိန္တေသိ၊ တာဝဒေဝ၊ ဥဒကစာဋိယော၊ ဥဌဟိသု၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော အဆောက်အဦကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်းပြီး၍၊ ပြာဟ္မဏဿ-၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ဂန္တု-သွား၍၊ အယျ-အရှင်၊ ဧဟိ-လိုက်ခဲ့ပါလော၊ တဝ-အရှင်၏၊ မဏ္ဍပ်-မဏ္ဍပ်ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ မယံ-အကျွန်ုပ်အား၊ ဘတိ-အခကို၊ ဒေဟိ-ပေးပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ မဟာပုရိသော-သည်၊ ဂန္တု-၍၊ မဏ္ဍပ်-ကို၊ ဩလောကေသိ-ပြီ၊ အဿ-ထိုဘုရားလောင်းသည်၊ ဩလောကေန္တဿေဝ-ကြည့်စဉ်ပင်၊ (တစ်နည်း) ဩလောကေန္တဿေဝ-ကြည့်စဉ်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အဿ-ထိုဘုရားလောင်း၏၊ သကလသရီရံ-အလုံးစုံသော ကိုယ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပဉ္စဝဏ္ဏာယ-ငါးပါးအပြားရှိသော၊ ပီတိယာ-ပီတိသည်၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ ဝါ-အကြား မရှိအောင်၊ ဖုဋ္ဌ-တွေ့ထိအပ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။ [“ဖုဋ္ဌ-ပျံ့နှံ့အပ်သည်”ဟုလည်း ပေးကြ၏။]

အထ-ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုဘုရားလောင်း၏၊ မဏ္ဍပ်-မဏ္ဍပ်ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း) အယံ မဏ္ဍပေါ-ဤမဏ္ဍပ်ကို၊ မနုဿဘူတေန-လူဖြစ်၍ ဖြစ်သူသည်၊ န ကတော-ပြုအပ်သည် မဟုတ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ မယံ-ငါ၏၊ အဇ္ဈာယသဂုဏ်-အဇ္ဈာယ၏ ဂုဏ်ကို၊ အာဂမ္မ-စွဲ၍၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ သက္ကဿ-သိကြား၏၊ ဘဝနံ-ဗိမာန်သည်၊ ဥက္ကံ-ပူရိန်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ တတော-ထို့ကြောင့်၊ ဘဝနံ-ဗိမာန်သည်၊ သက္ကေန-သိကြားဖြစ်သော၊ ဒေဝရညော-နတ်မင်းသည်၊ အယံ

မဏ္ဍပေါ-သည်။ ဝါ-ကို၊ ကာရိတော-ပြုလုပ်စေအပ်သည်။ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ကုတိ-ဤသို့သောအကြံသည်။ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ မေ-ငါ့ အား၊ [နယုတ္တံ၌ အလမတ္တသမ္ပဒါနံ စပ်၊] ဝါ-သည်။ [ဒါတုံ၌ အဂုတ္တကတ္တား စပ်၊] ဧဝရူပေ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ မဏ္ဍပေ-၌၊ ဧကဒိဝသံယေဝ-တစ်နေ့တည်း ၌သာလျှင်၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ န ယုတ္တံ-မသင့်၊ သတ္တာဟံ-၇ ရက်ပတ်လုံး၊ ဒဿာမိ-ပေးလှူအံ့၊ ကုတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ။

ဟိ-မှန်၊ ဗာဟိရကဒါနံ-ခန္ဓာကိုယ်မှ အပဖြစ်သောအလှူသည်။ တတ္ထကံ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသည်။ (ထိုမျှလောက် များပြားသည်။) သမာနံပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဗောဓိသတ္တာနံ-ဘုရားအလောင်းတို့၏၊ တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်ခြင်းကို၊ ဝါ-အားရကျေနပ်ခြင်းကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ပန-အန္ဓယကား၊ အလင်္ကာတသီသံ-တန်ဆာဆင်အပ်သော ဦးခေါင်းကို၊ ဆန္နိတွာ-ဖြတ်၍လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိတအက္ခိနိ-မျက်ရေကွင်းအပ်သော မျက်လုံးတို့ကို၊ ဥပ္ပာဋေတွာ-ထုတ်၍လည်းကောင်း၊ ဟဒယမံသံ-နှလုံးသားကို၊ ဥပ္ပာဋေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ ဒိန္နကာလေယေဝ-လှူအပ်ရာအခါ၌သာလျှင်၊ ဗောဓိသတ္တာနံ-တို့၏၊ စာဂံ-စွန့်ကြဲခြင်းကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ တုဋ္ဌိနာမ-နှစ်သက်ခြင်းမည်သည်။ ဝါ-အားရကျေနပ်ခြင်းမည်သည်။ ဟောတိ။...

ဟိ-မှန်၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဗောဓိသတ္တဿပိ-ဘုရား အလောင်း၏လည်း၊ သိဝိဇာတကေ-သိဝိဇာတ်၌၊ ဝါ-သိဝိမင်းဖြစ်ရာအခါ၌၊ ဒေဝ သိကံ-နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း၊ [ဝိစ္စာအနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်၊] ပဉ္စသတသဟဿ ကဟာပဏာနိ-၅ သိန်းသော ငွေအသပြာတို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇေတွာ-စွန့်၍၊ စတူသု-၄ ပေါက်ကုန်သော၊ နဂရဒ္ဒါရေသု-မြို့တံခါးတို့၌လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈေ-အလယ်ဖြစ် သော၊ နဂရေစ-မြို့၌လည်းကောင်း၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒဒန္တဿ-ပေးလှူရစဉ်၊ တံ ဒါနံ-ထိုအလှူသည်၊ တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်ခြင်းကို၊ (အားရကျေနပ်ခြင်းကို)၊ ဥပ္ပာဒေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်၊ ပန-အန္ဓယကား၊ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်းအား၊ ဗြာဟ္မဏဝဏ္ဏေန-ပုဏ္ဏားအသွင်ဖြင့်၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊ သက္ကော-သိကြားဖြစ်သော၊ ဒေဝရာဇာ-နတ်မင်းသည်၊ အက္ခိနိ-မျက်လုံးတို့ကို၊ ယာစိ-တောင်းပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ တာနိ-ထိုမျက်လုံးတို့ကို၊ ဥပ္ပာဋေတွာ-ထုတ်၍၊ ဒဒမာနဿေဝ-ပေးလှူစဉ်ပင်၊ ဟာသော-ရွှင်လန်းခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ဖြစ်ပြီ၊ ကေသမတ္တမ္ပိ-တစ်ဆံဖျားမျှလည်း၊ စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ အညထတ္တံ-တစ်ပါးသော အပြား၏အဖြစ်၏၊ (သဒ္ဓါတရားပျက်ခြင်းသည်)၊ နာဟောသိ-မဖြစ်၊ ဧဝ-ဤသို့လျှင်၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဗောဓိသတ္တာနံ-တို့၏၊ တိတ္ထိနာမ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲ ခြင်း မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ သောပိ-မဟာပုရိသော-ထိုမင်္ဂလ ဘုရားအလောင်းသည်လည်း၊ သတ္တာဟံ-၇ ရက်ပတ်လုံး၊

မယာ-ငါသည်။ ကောဋိ သတသဟဿသချာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ တသ္မိ မဏ္ဍပေ-၌၊ ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗခံ-ဘုရားအမှူးရှိသော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ နိဿိဒါပေတွာ-ထိုင်စေပြီး၍၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ ဂဝပါနံနာမ-ဂဝပါန မည်သောစားဖွယ်ကို၊ အဒါသိ-ပေးလှူပြီ၊ မဟန္တေ မဟန္တေ-ကြီးကုန် ကြီးကုန်သော၊ ကောလဓမ္မ-ထမင်းအိုးတို့ကို၊ ဒီရဿ-နီရည်ဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဥဒ္ဓနေသု-ခုံလောက်တို့၌၊ (ဖိုခနောက်တို့၌) အာရောပေတွာ-တင်၍၊ ဒီရေ-နီရည်သည်၊ ယနပါနကပတ္တေ-တစ်ခဲနက်ကျက်ခြင်းဖြင့် ကျက်ပြီးလသော်၊ (ခပ်ပျစ်ပျစ် ကျက်ပြီး လသော်၊) ထောကေ-အနည်းငယ်ကုန်သော၊ တဏှာလေ-ဆန်တို့ကို၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ပတ္တမဓုသက္ကရုဏ္ဏသပ္ပိဟံ-ကျက်ပြီးသော ပျားရည်၊ သကြားမှုန့်၊ ထောပတ်တို့ဖြင့်၊ အဘိသင်္ခတံ- ပြုစီရင်အပ်သော၊ ဘောဇနံ- ဘောဇင်ကို၊ ဂဝပါနန္တိ-ဂဝပါနဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ပန-ဆက်၊ မနုဿာယေဝ-လူတို့ချည်း သာလျှင်၊ ပရိဝိသိုတုံ-ဆွမ်းလုပ်ကျွေးခြင်းငှာ၊ န အသက္ခိသု-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ ဒေဝါပိ-နတ်တို့သည်လည်း၊ ဧကန္တရိကာ-တစ်ယောက်ခြာတို့သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ပရိဝိသိသု-ဆွမ်းလုပ်ကျွေးကုန်ပြီ၊ ဒွါဒသတေရသယောဇနပုဗ္ဗမာဏံ-၁၂ ယူဇနာ၊ ၁၃ ယူဇနာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနမှိ-အရပ်သည်လည်း၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့ကို၊ ဂဏှိတုံ-ယူခြင်းငှာ၊ နပုဟောတိယေဝ-မစွမ်းနိုင်သည်သာ၊ (မလောက်သည်သာ၊) ပန-ထိုသို့ပင် မစွမ်းနိုင်ပါသော်လည်း၊ တေ ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အာနုဘာဝေန-အာနုဘော်ဖြင့်၊ နိဿိဒိသု-ထိုင်ကြကုန်ပြီ၊ ပရိယောသာနဒိဝသေ-နောက်ဆုံးဖြစ်သောနေ့၌၊ သဗ္ဗဘိက္ခုနံ-အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့၏၊ ပတ္တာနိ-သပိတ်တို့ကို၊ ဓောဝါပေတွာ-ဆေးစေ၍၊ ဘေသဇ္ဇတ္တာယ-ဆေးအလို့ငှာ၊ သပ္ပိနဝတေလမဓုမာဏိတာနံ-ထောပတ်၊ ဆီဦးဆီ၊ ပျားရည်၊ တင်လဲတို့ဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေပြီး၍၊ တိစီဝရေဟိ-တိစီဝရိကသင်္ကန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ အဒါသိ- လှူပြီ။ သံဃနဝကဘိက္ခုနာ-သံဃနောရဟန်းသည်၊ (သံဃာတွင် အငယ်ဆုံးရဟန်းသည်။)

ဂဝပါနံ။ ။ဂေါဟိ နိဗ္ဗတ္တံ ဂဝံ-နွားမတို့မှဖြစ်သော နွားနို့စသောအရသာ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် နိဗ္ဗတ္တအနက်၌ အပစ္စည်းသက်၊ ဂေါ၏ ဩကို အဝပြု၊ ပါတဗ္ဗတံ ပါနံ၊ ဂဝံ စ+တံ+ပါနံ စာတိ ဂဝပါနံ၊ မူလက နွားနို့ဖြစ်သောကြောင့် သောက်ဖွယ်(ပါနံ)ပင်တည်း၊ သို့သော် ဆန်နှင့် တကွ ပျစ်နေသည့်အတွက် ဘောဇင်ငါးပါးတွင် ပါဝင်သောကြောင့် ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဘောဇနကိုပင် “ဂဝပါနံ”ဟု ခေါ်ရကြောင်း သိစေလို၍ “ဘောဇနံ ဝုစ္စတိ”ဟု ဝုစ္စတိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။ [ရှေးဆရာတို့ကား “ပါနံ၌ ပါဓာတ်သည် ဤနေရာဝယ် ဘောဇနအနက်ဟော”ဟု ကြံကြလေသည်။]

လဒ္ဓစီဝရသာဋကော-ရအပ်သော တိစီဝရိက်အဝတ် တို့သည်။ သတသဟဿဋ္ဌနိကာ-အဖိုးတစ်သိန်းထိုက်ကုန်သည်။ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ။ [သံဃနဝကဝယ် အဝကို ဩပြု၍ “သံဃနော”ဟု ရှေးက မြန်မာ ပြန်ကြသည်။ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်။ အနုမောဒနံ-ဆွမ်းအနုမောဒနာကို(အဖန်ဖန် ဝမ်းမြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဆွမ်းတရားကို) ကရောန္တော-ပြုတော်မူလသော်၊ (ဟောတော်မူလသော်)၊ အယံ ပုရိသော-ဤယောက်ျားသည်။ ဧဝရူပံ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ မဟာဒါနံ-အလှူကြီးကို၊ အဒါသိ-ပေးလှူပြီ၊ ကော-အဘယ်သူ သည်၊ ဘဝိဿတိနုခေါ-ဖြစ်လတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥပဓာရေန္တော-အနာဂတံသ ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်တော်မူလသော်၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ ကပ္ပသတ သဟဿာမိကာနံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်းအလွန်ရှိကုန်သော၊ ဒွိန္နံ အသင်္ချေယျာနံ-၂ သင်္ချေတို့၏၊ မတ္ထကေ-အထက်၌၊ ဂေါတမောနာမ-ဂေါတမမည်သော၊ ဗုဒ္ဓေါ- သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒိသွာ-မြင်တော်မူ၍၊ မဟာပုရိသံ- ကို၊ အာမန္တေတွာ-ခေါ်တော်မူ၍၊ တံ-သင်သည်၊ ဧတ္တကံနာမ ကာလံ-ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော ၂ သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကာလကို၊ အတိက္ကမိတွာ-လွန်၍၊ ဂေါတမောနာမ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဗျာကာသိ-ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ။ [ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်ကသာ အကြောင်းကြောင်းထောက်၍ ဘုရားဖြစ်လိမ့် မည်ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူသည်။ ဘုရားအလောင်းကိုယ်တိုင်ကမူ ဘုရားဖြစ်လိမ့် မည်ဟုလည်း မသိ၊ ဘုရားဆုလည်း မတောင်းပါ။]

မဟာပုရိသော-သည်၊ ဗျာကရဏံ-ဗျာဒိတ်စကားကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ အဟံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဘဝိဿာမိကရ-ဖြစ်လိမ့်မည်တဲ့၊ မေ-ငါ၏၊ ယရာဝါ သေန-အိမ်ဟူသော အာဝါသဖြင့်၊ (အိမ်၌နေခြင်းဖြင့်)၊ ကော အတ္ထော-အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ပဗ္ဗဇိဿာမိ-ရဟန်းပြုအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ တထာရူပံ- ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုမျှလောက်ကြီးကျယ်သော)၊ သမ္ပတ္တိ-စည်းစိမ်ကို၊ ခေဠ ပိဏ္ဍံ ဝိယ-တံထွေးပေါက်ကိုကဲ့သို့၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ သတ္တု-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိ-ရဟန်းပြုပြီ၊ စ-ဆက်၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရဟန်းပြုပြီး၍၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ- ဘုရားစကားတော်ကို၊ ဥဂ္ဂဏိတွာ-သင်ယူပြီး၍၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ သမာပတ္တိယောစ-ဈာန်သမာပတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ-ဖြစ် စေပြီး၍၊ အာယုပရိယောသာနေ-အသက်၏အဆုံး၌၊ [“အာယုပရိယောသာ နေ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ “အသက်ရှည်ရာနေ၏ အဆုံး၌”ဟု ပေးပါ။] ဗြဟ္မလောကေ- ဗြဟ္မာ့ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ပြီ။

ဆက်ဦးအံ့-မင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏ ဥတ္တရမည်သော နေပြည်တော်သည် ဖြစ်ပြီ၊ ခမည်းတော် သည်လည်း ဥတ္တရမည်သောမင်း(ဖြစ်ပြီ)၊ မယ်တော်သည်လည်း ဥတ္တရမည်သော မိဖုရား (ဖြစ်ပြီ)၊ သုဒေဝ မည်သော

ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မသေနာမည်သော ရဟန္တာသည်လည်း ကောင်း ၂ ပါးတို့သည် အဂ္ဂသာဝကတို့ (ဖြစ်ကုန်ပြီ) ပါလိတမည်သော ရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေး(ဖြစ်ပြီ) သီဝလိ မည်သောဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ အသောကာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်း ကောင်း ၂ ပါးတို့သည် အဂ္ဂသာဝိကာမတို့(ဖြစ်ကုန်ပြီ) ဗောဓိပင်သည် ကံ့ကော်ပင် တည်း။ ကိုယ်တော်သည် ၈၈ တောင်အမြင့် ရှိသည်ဖြစ်ပြီ။ ပန-ဆက်၊ နဂုတိဝဿ သဟဿာနိ-အနှစ် ၉ သောင်းတို့ပတ်လုံး၊ ဌတွာ-တည်ပြီး၍၊ တသ္မိ-ထိုမင်္ဂလ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာတ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးလသော်၊ ဧကပ္ပဟာရေ နေဝ-တစ်ပြိုင်နက်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဒသစက္ကဝါဠသဟဿာနိ-တစ်သောင်း သော စကြာဝဠာတို့သည်၊ ဧကန္တကာရာနိ-တစ်ခုတည်းသော အမှိုက်မှောင်ရှိကုန် သည်၊ အဟောသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗစက္ကဝါဠေသု-အလုံးစုံသော စကြာဝဠာတို့၌၊ မနုဿာနံ-တို့၏၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ အာရောဒနပရိဒေဝနံ-ရှေးရှုလှိုမ့်၍ ငိုခြင်း၊ ထက်ဝန်းကျင်လှိုမ့်၍ ငိုခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

သုမနဘုရား ဤသို့လျှင် တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်ကို အမှိုက်
ဘုရားအလောင်းနဂါးမင်း မှောင်ပြု၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာ
ဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ သုမနမည်သော မြတ်စွာဘုရား
သည် ထင်ရှားပွင့်တော်မူပြီ။ ထိုသုမနမြတ်စွာဘုရား၏လည်း ၃ ကြိမ်ကုန်သော
သာဝကအစည်းအဝေးတို့သည် (ဖြစ်ကုန်ပြီ) ၊ ပေ၊ ဒုတိယအစည်းအဝေးဝယ်
ရွှေတောင်၌ ကုဋေ ၉ သန်းသော ရဟန်းတို့သည် (ဖြစ်ကုန်ပြီ)၊ တတိယ
အစည်းအဝေး၌ (အသီတိကောဋိသတသဟဿာနိ) ကုဋေရှစ်သန်းတို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ။
ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် (မဟိဒ္ဓိကော) ကြီးသောတန်ခိုးရှိသော (မဟာန
ဘာဝေါ) ကြီးသောအာနုဘော်ရှိသော အတုလမည်သော နဂါးမင်း ဖြစ်ပြီ။ ထို
အတုလနဂါးမင်းသည် ဘုရားပွင့်တော်မူပြီဟု ကြား၍ (ဉာတိသံဃပရိဝတော)
ဆွေမျိုးအပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သည်ဖြစ်၍၊ နာဂဘဝနာ-နဂါးဗိမာန်မှ၊ နိက္ခမိတွာ-
ထွက်၍၊ ကုဋေတစ်သိန်းသော အခြံအရံရှိသော ထိုသုမနမြတ်စွာဘုရားကို နတ်၌
ဖြစ်သော တူရိယာတို့ဖြင့်၊ ဥပကာရံ-ပူဇော်ခြင်းကို၊ (ကာရေတွာ) ပြုစေပြီး၍
ကြီးစွာသော အလှူကို ဖြစ်စေပြီးလျှင် ကြီးစွာသောအလှူကို ဖြစ်စေပြီးလျှင် အသီး
အသီး (တစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီအား) အဝတ်အစုံတို့ကို ပေးလှူ၍ သရဏဂုံတို့၌
တည်ပြီ။ ထိုသုမနမြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ထိုအတုလနဂါးမင်းကို နောင်အခါ၌
ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ။ [“ဥပကာရံ ကာရေတွာ”ဟု ဆိုသော
ကြောင့် “ဆွေမျိုးတို့ကိုလည်း ပူဇော်စေသည်”ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။]

ထိုသုမနမြတ်စွာဘုရားသည် နေပြည်တော်သည် မေခလမည်သည် (ဖြစ်ပြီ) သုဒတ္တမည်သော မင်းသည် ခမည်းတော် (ဖြစ်ပြီ) သီရိမာမည်သော မိဖုရားသည် မယ်တော် (ဖြစ်ပြီ) သရဏမည်သော ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝိတတ္ထမည်သော ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဥဒေနမည်သောရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေး (ဖြစ်ပြီ) သောဏာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ ဥပသောဏ မည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဗောဓိပင်သည် ကံ့ကော်ပင်ပင်တည်း။ [ရှေ့၌ နာဂရက္ခောပါပြီးဖြစ်၍ သန္နိဋ္ဌာဝဓာရဏ ဧဝဖြင့် “နာဂရက္ခောဝ”ဟု ဆိုသည်။] ကိုယ်တော်သည် အတောင်ကိုးဆယ် အမြင့်ရှိ၏။ အသက်တော် အတိုင်းအရှည်သည် အနှစ် ၉ သောင်းတို့သည်ပင် ဖြစ်ပြီ။ [ရှေးမင်္ဂလဘုရားရှင်၏ အသက်တော်နှင့် နဂုတိဝဿသဟဿချင်း တူသောကြောင့် ဧဝဖြင့် ဆိုသည်။] ဣတိ-ဤတွင် သုမနဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ရေဝတဘုရား
ဘုရားအလောင်းမြာဟူက

ထိုသုမနမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ပေ၊ ပဌမ
အစည်း၌ အရေအတွက် မည်သည် မရှိ၊ ဒုတိယ
အစည်းအဝေး၌ ကုဋေတစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့
သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တတိယအစည်းအဝေး၌ ထိုအတူတည်း၊ ထိုအခါ၌ ဘုရား
အလောင်းသည် အတိဒေဝမည်သော ပုဏ္ဏားဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တရား
ဒေသနာတော်ကို နာရ၍ သရဏဂုံတို့၌ တည်၍ ဦးခေါင်း၌ လက်အုပ်ထား၍
ထို ရေဝတဘုရား၏ ကိလေသာပယ်ခြင်း၌ (ဝဏ္ဏ) ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပြောဆို၍
အပေါ်ခြံဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကို ပြုပြီ၊ ထိုရေဝတဘုရားရှင်သည်လည်း ထိုအတိဒေဝ
မည်သော ပုဏ္ဏားကို ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ၊ပေ၊ နေပြည်
တော်သည် သုဓညဝတီမည်သည် ဖြစ်ပြီ၊ ခမည်းတော်သည် ဝိပုလမည်သော
မင်းဖြစ်ပြီ၊ မယ်တော်သည်လည်း ဝိပုလာမည်သော မိဖုရားဖြစ်ပြီ၊ ဝရုဏမည်သော
ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဒေဝမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ပေ၊
သမ္ဘဝမည်သော ရဟန္တာသည် အလုပ်အကျွေးဖြစ်ပြီ၊ ဘဒ္ဒါမည်သော ဘိက္ခုနီသည်
လည်းကောင်း၊ သုဘဒ္ဒါမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ပေ၊ ကိုယ်တော်
သည် အတောင်ရှစ်ဆယ် အမြင့်ရှိသည် ဖြစ်ပြီ၊ အသက်တော်သည် အနှစ် ၆
သောင်းတို့တည်း၊...ဣတိ-ဤတွင်ရေဝတဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

သောဘိတဘုရား ထိုရေဝတမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ပေါ်ထိုအခါ၌
ဘုရားအလောင်းမြွေက ဘုရားအလောင်းသည် အဇိတမည်သော ပုဏ္ဏားဖြစ်၍
ပေါ်သရဏဂုံတို့၌ တည်၍ ဘုရားအမှူးရှိသော ရဟန်း
အပေါင်းအား ကြီးစွာသော အလှူကို ပေးလှူပြီ။ ထိုသောဘိတမြတ်စွာဘုရားသည်
လည်း ထိုအဇိတပုဏ္ဏားကို ပေါ် ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ။ ပေါ် နေပြည်တော်သည်
သုဓမ္မမည်သည် ဖြစ်ပြီ။ ခမည်းတော်သည် သုဓမ္မမည်သော မင်းဖြစ်ပြီ။ မယ်တော်
သည်လည်း သုဓမ္မာမည်သော မိဖုရားဖြစ်ပြီ။ အသမမည်သော ရဟန္တာသည်လည်း

ကောင်း၊ သုနေတ္ထမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ အနောမ မည်သော ရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေးဖြစ်ပြီ၊ နကုလာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ သုဇာတာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ကိုယ်တော်သည် ၅၈ တောင် အမြင့်ရှိသည် ဖြစ်ပြီ၊ အသက်အတိုင်းအရည်သည် အနှစ် ၉ သောင်းတို့တည်း၊...ကုတိ-ဤတွင် သောဘိတဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း၊...ထိုသောဘိတမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ တစ်ခုသော အသင်္ချေကို လွန်၍ တစ်ခုတည်းသော ကမ္ဘာ၌သာလျှင်၊ ပေ၊ ၃ ဆူကုန်သော ဘုရားရှင်တို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။

အနောမဒဿီဘုရား
ဘုရားအလောင်း နတ်ဘီလူး
အနောမဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ ပဌမအစဉ်းအဝေး
၌ ရှစ်သိန်းသောရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊တတိယ
အစဉ်းအဝေး၌ ၆ သိန်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်
ကုန်ပြီ၊ပေ။ မဟိဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါ(အနေကကောဋိသတသဟဿာနံ) ကုဋေ
သိန်းပေါင်းများစွာကုန်သော ဘီလူးတို့၏ အကြီးအကဲဖြစ်သော တစ်ယောက်သော
နတ်ဘီလူးစစ်သူကြီး ဖြစ်ပြီ၊ သော-ထိုနတ်ဘီလူးစစ်သူကြီးသည် ဘုရားပွင့်တော်
မူပြီဟု ကြား၍၊ပေ။ ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ၊ပေ။ စန္ဒဝတီမည်သော နေပြည်တော်
သည်ဖြစ်ပြီ၊ ယသဝါအမည်ရှိသောမင်းသည် ခမည်းတော်ဖြစ်ပြီ၊ ယသော်ဓရာ
မည်သော မိဖုရားသည် မယ်တော်ဖြစ်ပြီ၊ နိသဘမည်သော ရဟန္တာသည်လည်း
ကောင်း၊ အနောမမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ပေ။ ဝရုဏမည်သော
ရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေး ဖြစ်ပြီ၊ သုန္ဒရီမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊
သုမနာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ပေ။ ဗောဓိပင်သည် ဖောက်ကြံ့ပင်
တည်း၊ [ရှေးက အလားတူ မရှိသောကြောင့် အဇ္ဈနရက္ခောဝဟု ဧဝပါသည်ကား
အပို၊] ကိုယ်တော်သည် ၅၈ တောင် အမြင့်ရှိသည်ဖြစ်ပြီ၊ သက်တော်သည် အနှစ်
တစ်သိန်းတည်း၊ ဣတိ-ဤတွင် အနောမဒဿီဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ပဒုမဘုရား ထိုအနာမဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ပဒုမ
ဘုရားအလောင်းခြင်္သေ့မင်း မည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ထင်ရှားစွာ ပွင့်တော်
မူပြီပေ။ တတိယအစည်းအဝေး၌ ရွာမရှိသော တော
ဝယ် ကြီးစွာသော တောအုပ်၌ နေလေ့ရှိကုန်သော ရဟန်းတို့၏ ၂ သိန်းတို့သည်
(ဖြစ်ကုန်ပြီ) ထိုအခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုတောအုပ်၌ပင် သီတင်းသုံးတော်
မူစဉ် ဘုရားအလောင်းသည် ခြင်္သေ့ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို (နိရောဓဿမာပတ္တိ

သောတိတဿ အပရေန, အနောမဒဿိ မဟာယသော၊
တေသံပိ အန္တရာ ကပ္ပာ, ဂဏနတော အသင်္ခိယေ။

သုမေဓဘုရား

ထိုပဒေမုတ္တိုရ် မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ သတ္တတိ
ကပ္ပသဟဿာနိံ ကမ္ဘာ ၇သောင်းတို့ကို လွန်၍ [“တိသ
ကပ္ပသဟဿာနိံ-ကမ္ဘာ ၃ သောင်းတို့ကို”ဟု ရှေးစာ

သုဇာတ်ဘုရား

ထိုသုခမေမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ သုဇာတ
မည်တော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ပွင့်တော်မူပြီပေ။
ဒုတိယအစည်းအဝေး၌ ပညာသံ (ဘိက္ခုသတသဟ
သာ ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ [၅ သန်း-ဟူလိ၊]

တတိယအစည်းအဝေး၌ စက္ကလီသ (ဘိက္ခုသတသဟဿာနိ) သိန်းပေါင်း ၄၀
သော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ [၄ သန်း-ဟူလို]၊ ပေ၊ စတုမဟာဒီပရဇ္ဇ-ကျွန်းကြီး
၄ ကျွန်း၌ ဖြစ်သော မင်း၏စည်းစိမ်ကို၊ ဒတွာ-ပေးလှူပြီး၍၊ မြတ်စွာဘုရား၏
အထံတော်၌ ရဟန်းပြုပြီ၊ သကလရဋ္ဌဝါသိနော-အလုံးစုံသော အခွန်ဘဏ္ဍာကို
ယူ၍ အာရုဓ်စောင့်တို့၏ ကိစ္စကို ပြီးစေကုန်လျက်၊ ပေ၊ ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ။

သုမင်္ဂလမည်သော မြို့တော်၊ ဥဂ္ဂတမည်သော ခမည်းတော်၊ ပဘာဝတီမည်သော မယ်တော်၊ သုဒဿနမည်သော ရဟန္တာ၊ သုဒေဝမည်သော ရဟန္တာ၊ နာရဒမည်သော ရဟန်း၊ နာဂါမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ နာဂသမာလာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဗောဓိပင်သည် ကြီးစွာသောဝါးပင်တည်း။ သော-ထိုကြီးစွာသော ဝါးပင်သည်။ မန္တုဒ္ဓေါ-သေးငယ်သော အပေါက်ရှိသည်။ (ဝါးလုံးခေါင်း ကျဉ်းသည်-ဟူလို) ဟုတွာ-၍၊ ဥပရိ-အထက်သို့၊ ဥဂ္ဂတာဟိ-တက်ကုန်သော၊ မဟာသာခါဟိ-ကြီးစွာသော ခက်မဏိဖြင့်၊ မောရပိဉ္စကလာပေါ ဝိယ-ဥဒေါင်းမြီးစည်းကဲ့သို့၊ ဝိရောစိတ္တကိရ-တင့်တယ်သတတ်။

ပိယဒဿီဘုရား
ဘုရားအလောင်း ကဿပလုလင် တို့သည် နောက်အဖို့၌ ဤ
ကမ္ဘာမှ (အဋ္ဌရသကပ္ပသတမတ္ထကေ) တစ်ဆယ့်
အလွန်ရှိသော ကမ္ဘာတစ်ရာ၏ အထက်၌ တစ်ခု
တည်းသော ကပ်ဝယ် ၊ပေ၊ ပွင့်တော်မူကုန်ပြီ၊ပေ၊ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်း
သည် ဗေဒင် ၃ ပုံတို့၏ တစ်ဖက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်သော ကဿပ
မည် သော လုလင်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဒေသနာတော်ကို နာ၍ ကုဋေ
တစ်သိန်းသော ဥစ္စာတို့ကို စွန့်ကြဲခြင်းဖြင့် သံဃာ့အာရာမကို ပြုစေပြီး၍ သရဏဂုံ
တို့၌လည်းကောင်း၊ သီလတို့၌လည်းကောင်း တည်ပြီ၊ပေ၊ အနောမမည်သော
မြို့တော်၊ သုဒိန္နမည်သော ခမည်းတော်၊ စန္ဒာမည်သော မယ်တော်၊ ပါလိတ
မည်သော ရဟန္တာ၊ သဗ္ဗဒဿီမည်သော ရဟန္တာ၊ သောဘိတမည်သော ရဟန်း၊
သုဇာတာ မည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဓမ္မဒိန္နာ မည်သော ဘိက္ခုနီ၊ (ပိယဂုံရုက္ခော)-
ပျဉ်းပင်။ [“ကကုဓရုက္ခော-ရေခတက်ပင်”ဟုလည်း ရှိ၏။] ၊ပေ၊ ဣတိ-ဤတွင်
ပိယဒဿီဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

အဋ္ဌာရသကပ္ပသတမတ္တကေ။ ။ “ အဋ္ဌာရသာဓိကံ + ကပ္ပသတံ အဋ္ဌာရသကပ္ပသတံ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အနက်ပေးလိုက်သည်။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ကား “ဣတော အဋ္ဌကပ္ပသတာ ဓိကသဟဿကပ္ပမတ္တကေ-ကမ္ဘာရူစိရာအလွန်ရှိသော ကမ္ဘာတစ်ထောင်၏ အထက်၌”ဟု ရှိ၏။ သုတ်မဟာဝါ မဟာပဒါနသုတ်၌ကား “ဣတော အဋ္ဌာရသန္တံ ကပ္ပသဟဿာနံ ဥပရိ-တစ်သောင်းရစ်ထောင်ကုန်သော ကမ္ဘာတို့၏ အထက်၌”ဟု ရှိ၏။

အတ္ထဒဿီဘုရား ထိုပိယဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ အတ္ထဒဿီ
ဘုရားအလောင်း ရသေ့ မည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပြီပေ။ ပဌမ
 အစည်းအဝေး၌ ၉ သန်း ၈ သိန်းကုန်သော ရဟန်းတို့
 သည် ဖြစ်ကုန်ပြီပေ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော
 သုဿိမမည်သော ရသေ့ဖြစ်၍ နတ်ပြည်မှ မန္တာရဝမည်သော ပန်းထီးကို ဆောင်
 ယူခဲ့၍ မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်ပြီ။ ပေ။ သောဘနမည်သော မြို့တော်၊ သာဂရ
 မည်သော ခမည်းတော်၊ သုဒဿနမည်သော မယ်တော်၊ သန္တမည်သော ရဟန္တာ၊
 ဥပသန္တမည်သော ရဟန္တာ၊ အဘယမည်သော ရဟန်း၊ ဓမ္မာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊
 သုဓမ္မာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဗောဓိပင်သည် (စမ္ပကရုက္ခော) စကားပင် ပေ။ ဣတိ-
 ဤတွင် အတ္ထဒဿီဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ဓမ္မဒဿီဘုရား ထိုအတ္ထဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ပေ။
ဘုရားအလောင်း သိကြားမင်း ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် သိကြားမင်းဖြစ်၍
 နတ်၌ဖြစ်သော နံ့သာပန်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နတ်
 ၌ဖြစ်သော တူရိယာတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ပူဇော်မှုကို ပြုပြီ။ ပေ။ သရဏမည်သော
 မြို့တော်၊ သရဏမည်သော ခမည်းတော်၊ သုနန္ဒာမည်သော မယ်တော်၊ ပဒုမမည်
 သော ရဟန္တာ၊ ဖုဿဒေဝမည်သော ရဟန္တာ၊ သုနေတ္ထမည်သော ရဟန်း၊
 [သုဒတ္တ မည်သော ရဟန်းဟုလည်း ရှိ၏။] ခေမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊
 သဗ္ဗနာမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဗောဓိပင်သည် (ရတ္တကုရုက္ခော) သံသတ်ပင်တည်း။
 (ကကုဓရုက္ခောတိပိ) ရေခတ်ပင်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ (ဗိမ္ဗိဇာလောတိပိ)
 မျက်နှာပန်းပင်ဟူ၍လည်း ကောင်း ဆိုအပ်၏။ ပေ။ ဣတိ-ဤတွင်
 ဓမ္မဒဿီဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင် အပြီးတည်း။ [ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌
 “ဗိမ္ဗိဇာလောတိရတ္တကုရုက္ခော”ဟု တွေ့ရ၏။]

သိဒ္ဓတ္ထဘုရား ထိုဓမ္မဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဤကမ္ဘာမှ ၉၄
ဘုရားအလောင်း ရသေ့ ကမ္ဘာထက်ဝယ် တစ်သောကမ္ဘာ၌ တစ်ဆူတည်းသာလျှင်
 ဖြစ်သော သိဒ္ဓတ္ထမည်သော ဘုရားရှင်သည် ပွင့်တော်မူပြီ။
 ပေ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် (ဥဂ္ဂတေဇော) ထက်မြက်သော တန်ခိုးရှိ
 သော (အဘိညာဗလသမ္ပန္နော) အဘိညာဉ်အားအစွမ်းနှင့် ပြည့်စုံသော မင်္ဂလမည်
 သော ရသေ့ဖြစ်၍ ကြီးစွာသော ဇမ္ဗူသပြေသီးကို ဆောင်ယူခဲ့၍ မြတ်စွာဘုရား
 အား လှူပြီပေ။ ဝေဘာရမြို့တော်၊ ဇယသေနမည်သော ခမည်းတော်၊ သုဖဿာ
 မည်သော မယ်တော်၊ သမ္ပလမည်သော ရဟန္တာ၊ သုမိတ္တမည်သော ရဟန္တာ၊
 ရေဝတမည်သောရဟန်း၊ သီဝလာမည်သောဘိက္ခုနီ၊ [“သီလာ”ဟုလည်း ရှိ၏။]
 သုရာမာမည်သောဘိက္ခုနီ၊ [“သုရာ”ဟုလည်း ရှိ၏။] မဟာလေကားဗောဓိပင်
 တည်း။ ပေ။ ဣတိ-ဤတွင် သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

တိဿဘုရား ထိုသိဒ္ဓတ္ထမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဤကမ္ဘာမှ ၉၂
ဘုရားအလောင်း ရသေ့ ကမ္ဘာအထက်၌ တိဿမည်သော ဘုရားရှင်၊ ဖုဿမည်
သော ဘုရားရှင်ဟု တစ်ခုသော ကမ္ဘာ၌ ၂ ဆူသော
ဘုရားရှင်တို့သည် ပွင့်တော်မူကုန်ပြီပေ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် များ
သော စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော များသော အခြံအရံရှိသော သုဇာတမည်သော မင်း
ဖြစ်၍ ရသေ့ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ပြီးလျှင် ကြီးသော တန်ခိုးရှိသူ၏အဖြစ်သို့
ရောက်၍ ဘုရားပွင့်တော်မူပြီဟု ကြားရ၍ နတ်၌ဖြစ်သော မန္ဒာရဝပန်း၊ ပဒုမ္မာ
ကြာပန်း၊ ပင်လယ်ကသစ်ပန်းတို့ကို ယူ၍ ပရိသတ် ၄ ပါးတို့၏ အလယ်၌ ကြွသွား
တော်မူသောမြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်ပြီး ကောင်းကင်၌ ပန်းဗိတာန်(မျက်နှာကြက်)
ဖြစ်၍ တည်ပြီပေ။ ခေမမည်သော မြို့တော်၊ ဇနသန္ဓမည်သော ခမည်းတော်၊
ပဒုမာမည်သော မယ်တော်၊ ဗြဟ္မဒေဝမည်သော ရဟန္တာ၊ ဥဒယမည်သော ရဟန္တာ၊
သုမင်္ဂလမည်သော ရဟန်း၊ ဖုဿာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သုဒတ္တာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊
ပိတောက်ဗောဓိပင်ပေ။ ဣတိ-ဤတွင် တိဿဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ဖုဿဘုရား ထိုတိဿမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဖုဿမည်
 ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပြီ၊ ပေ၊ ဒုတိယ
 သိန်းပေါင်း ၅၀ သော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တတိယအစည်းအဝေး၌
 ဒုတ္တိယ (ဘိက္ခုသတသဟဿာနိ) ၃ သန်း ၂ သိန်းသော ရဟန်းတို့သည်
 ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ဝိဇိတာဝိမည်သော မင်းဖြစ်၍
 ကြီးစွာသော မင်းစည်းစိမ်ကို စွန့်၍ မြတ်စွာဘုရား၏အထံတော်၌ ရဟန်းပြု၍
 ပိဋက ၃ ပုံတို့ကို သင်ယူပြီးလျှင် များစွာသော လူအပေါင်းအား ဓမ္မကထာကို
 ဟောပြော၊ သီလပါရမီ ကိုလည်း ဖြည့်ပြီ၊ ပေ၊ ကာသိမည်သောမြို့တော်၊
 ဇာသေနမည်သောခမည်းတော်၊ သိရိမည်သောမယ်တော်၊
 သုရက္ခိတမည်သောရဟန္တာ၊ ဓမ္မသေနမည်သောရဟန္တာ၊ သဘိယမည်သောရဟန်း၊
 စာလာမည်သောဘိက္ခုနီ၊ ဥပစာလာမည်သောဘိက္ခုနီ၊ သျှိုသျှားဗောဓိပင် ၊ ပေ၊
 ဣတိ-ဤတွင် ဖုဿဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင် အပြီးတည်း။

ဝိပဿီဘုရား ထိုဖုသုမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဤကမ္ဘာမှ ၉၁
ဘုရားအလောင်း နဂါးမင်း ကမ္ဘာအထက်၌ ဝိပဿီမည်သော ဘုရားရှင်သည် ထင်
ရှား ပွင့်တော်မူပြီ၊ ပေ၊ ဒုတိယအစည်းအဝေး၌ ရဟန်း
တစ်သိန်းသည် ဖြစ်ပြီ၊ တတိယအစည်းအဝေး၌ ၈ သောင်းသော ရဟန်းတို့သည်
ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ကြီးသောတန်ခိုးရှိသော ကြီးသော
အာနုဘော်ရှိသော အတုလမည်သော နဂါးမင်းဖြစ်၍ ရတနာ ၇ ပါးတို့ဖြင့်

စီအပ်သော ရွှေအတိပြီးသော ကြီးစွာသောအင်းပျဉ်ကို မြတ်စွာဘုရားအား လှူပြီ။
 ပေ၊ ဗန္ဓုမတီမည်သော မြို့တော်၊ ဗန္ဓုမမည်သော ခမည်းတော်၊ ဗန္ဓုမတီမည်
 သော မယ်တော်၊ ခဏ္ဍမည်သော ရဟန္တာ၊ တိဿမည်သော ရဟန္တာ၊ အသောက
 မည်သော ရဟန်း၊ စန္ဒာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ စန္ဒမိတ္တာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သခွတ်
 ဗောဓိပင် ၊ပေ၊ ကိုယ်ရောင်တော်သည် အခါခပ်သိမ်း ၇ ယူဇနာတို့တိုင်တိုင် ဖြန့်၍
 တည်ပြီ။ ပေ၊ ဣတိ-ဤတွင် ဝိပဿီဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။ [“ပါဋလိ-
 သခွတ်ပင်”ဟု ရှေးက ပေးရိုးရှိ၏။ ပကာရေန ဋ္ဌလတိ ရတ္တဝဏ္ဏေန ဘဝတိတိ
 ဝါ ပါဋလိ၊ ပုပ္ဖာနံ ရတ္တဝဏ္ဏတာယ ပါဋလိတိ ဝေါဟာရော-အပဒါန် အဋ္ဌကထာ၊
 ပါဋလိတိ တမ္ပပုပ္ဖရက္ခံ-ဘလ္လာဝတိယဇာတ် ဋီကာ၊ ဤအဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကို
 ထောက်၍ “ကသစ်ပင်”ဟု အနက်ပေးဖို့ရန် ဂဏ္ဍိ၌ ဆုံးဖြတ်ထားသည်။]

သိခီဘုရား ထိုဝိပဿီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဤကမ္ဘာမှ ၃၁
 ဘုရားအလောင်း မင်း ကမ္ဘာထက်၌ သိခီဘုရားရှင်၊ ဝေဿဘူဘုရားရှင်ဟု ၂ဆူ
 သော ဘုရားရှင်တို့သည် ပွင့်တော်မူကုန်ပြီ။ ပေ၊ ဒုတိယ
 အစည်းအဝေး၌ ရှစ်သောင်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။ တတိယအစည်း
 အဝေး၌ သတ္တတိ (သဟဿာနိ) ၇ သောင်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။
 ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် အရိန္ဒမမည်သောမင်းဖြစ်၍ ဘုရားအမျိုးရှိသော
 ဘိက္ခုသံဃာအား သင်္ကန်းနှင့်တကွဖြစ်သော ကြီးစွာသောအလှူကို ဖြစ်စေ၍
 ၇ ပါးသော ရတနာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဆင်ရတနာကို ပေးလှူ၍၊
 ဆင် ပမာဏရှိသည်ကို ပြု၍ အပ်သောဘဏ္ဍာကို လှူပြီ။ [ပဌမဆင်ရတနာ
 လှူပြီး နောက် ရဟန်းတို့အား မအပ်သောကြောင့် ဆင်ပမာဏရှိသော
 ကပ္ပိယဘဏ္ဍာကို အစားလှူပြီ-ဟူလို] ၊ပေ၊ အရုဏဝတီမည်သော မြို့တော်၊
 အရုဏဝါမည်သော ခမည်းတော်၊ ပဘာဝတီမည်သော မယ်တော်၊
 အဘိဘူမည်သော ရဟန္တာ၊ သမ္ဘဝ မည်သော ရဟန္တာ၊ ခေမင်္ဂရမည်သော
 ရဟန်း၊ သခိလာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ပဒုမာမည်သော ဘိက္ခုနီ ၊ပေ၊
 သရက်ဖြူဗောဓိပင် ၊ပေ၊ ဣတိ-ဤတွင် သိခီဘုရား ရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ဝေဿဘူဘုရား ထိုသိခီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဝေဿဘူမည်
 ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပြီ။ပေ၊ ဒုတိယ
 အစည်းအဝေး၌ သတ္တတိ (ဘိက္ခုသဟဿာနိ) ၇
 သောင်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။ တတိယအစည်းအဝေး၌ သဌိ (ဘိက္ခု
 သဟဿာနိ) ၆ သောင်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ထိုအခါ၌ ဘုရား
 အလောင်းသည် သုဒဿနမည်သော မင်းဖြစ်၍ ၊ပေ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အထံ
 တော်၌ ရဟန်းပြုပြီး၍ အာစာရဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည် ဘုရားရတနာ၌ (စိတ္တိ

ကဿပဘုရား ထိုကောဏာဂုမံမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ကဿပ
ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု မည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပြီပေ။ ထို
အခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ဇောတိပါလမည်သော
လုလင်ဖြစ်၍ ဗေဒင် ၃ ပုံတို့၏ တစ်ဖက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်သည်ဖြစ်၍
မြေအပြင်၌လည်းကောင်း၊ ကောင်းကင်၌လည်းကောင်း ထင်ရှားသော ဃဋီကာရ
အိုးထိန်းသည်၏ မိတ်ဆွေဖြစ်ပြီ။ ထိုဇောတိပါလလုလင်သည် ထိုဃဋီကာရ
အိုးထိန်းသည်နှင့်အတူ မြတ်စွာဘုရားကို ချဉ်းကပ်၍ တရားဒေသနာတော်ကို
နာရ၍ ရဟန်းပြုပြီး၍ အားထုတ်အပ်သော ဝိရိယရှိသည်ဖြစ်၍ ၃ ပုံသော ပိဋက
တို့ကို သင်ယူပြီး၍၊ ဝတ္ထာ-ပြောဟောတတ်သည်။ ဟုတ္တာ၊ ဝတ္ထသမ္ပတ္တိယာ-
ဝတ်အကျင့်၏ ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ဘုရားသာသနာတော်ကို တင့်တယ်စေ၏။ပေ။ ဇာတ
မည်သော မြို့တော်၊ ဗြဟ္မဒတ္တမည်သော ပုဏ္ဏားသည် ခမည်းတော်ဖြစ်ပြီ။ ဓနဝတီ
မည်သော ပုဏ္ဏေးမသည် မယ်တော်ဖြစ်ပြီ။ တိဿမည်သော ရဟန္တာ၊ ဘာရဒွါဇ
မည်သော ရဟန္တာ၊ သဗ္ဗမိတ္တ မည်သော ရဟန်း၊ အနုဋ္ဌာ မည်သော ဘိက္ခုနီ၊
ဥရုဝေဋ္ဌာ မည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ပညောင်ဗောဓိပင်၊ ကိုယ်တော်သည် အတောင်
၂၀ အမြင့်ရှိသည် ဖြစ်ပြီ။ အသက်တော်သည် အနှစ် ၂ သောင်းတို့တည်း။ ဣတိ-
ဤတွင် ကဿပဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

နိယတဗျာဒိတ်ရအင်္ဂါ

ပန-ဆက်၊ တဿ ဘဂဝတော-ထိုကဿပမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဩရဘာဂေ-
ဤမှာဘက်၌၊ ဣမံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ-ဤမြတ်စွာဘုရားကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊
အညော-ဤမြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါးသော၊ ဗုဒ္ဓေါနာမ-ဘုရားမည်သည်၊ နတ္ထိ-
မရှိတော့၊ ပန-ဆက်၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်ဖြင့်၊ ဒီပင်္ကရာဒိနိ-
ဒီပင်္ကရာ အစရှိကုန် သော၊ စတုဝိသတိယာ-၂ ကျိပ် ၄ ဆူသော၊ ဗုဒ္ဓါနိ-
ဘုရားရှင်တို့၏၊ သန္တိကေ-အထံတော်၌၊ လဒ္ဓဗျာကရဏော-ရအပ်ပြီးသော
ဗျာဒိတ်ရှိသော၊ (ဗျာဒိတ်ရပြီး သော) ဗောဓိသတ္တော-ဘုရားအလောင်းသည်၊
[“ဝေဿန္တရတ္တဘာဝါ အာဂမိ”သို့ လှမ်းစပ်၊ ယေကိုလည်း “ဓမ္မာ ဒိဋ္ဌာ”၌
ဓမ္မာနှင့်တွဲ၊] အနေန-ဤဘုရားအလောင်း

စတုဝိသတိယာ။ပေ။ လဒ္ဓဗျာကရဏော။ ။၂ ကျိပ် ၄ ဆူသော ဘုရားရှင်တို့၏
အထံ တော်၌ ဗျာဒိတ်ခံရာတို့တွင် ရဟန်းဘဝဖြင့် ၉ ဘဝ၊ ရသေ့ဘဝဖြင့် ၅ ဘဝ၊ မြာဟူဏ
၂ ဘဝ၊ ကဿပလုလင် ၁ ဘဝ၊ မင်း ၂ ဘဝ၊ လူဝတ်ကြောင် ၅ ဘဝ၊ သိကြားမင်း ၁
ဘဝ၊ ယက္ခသေနာပတိ ၁ ဘဝ၊ နဂါးမင်း ၂ ဘဝ၊ ခြင်္သေ့ ၁ ဘဝတို့ဖြစ်ကြသည်။
[ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူရာကမ္ဘာ၌ ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား မပွင့်မီ တဏှက်ရ၊
မေဓကီရ၊ သရဏကီရ ဟူသော ၃ ဆူသော ဘုရားရှင်တို့ ပွင့်တော်မူကြကုန်၏။ ထို ၃
ဆူတို့၏ အထံတော်၌ ဗျာဒိတ် မခံရသောကြောင့် ဤဗုဒ္ဓဝင်၌ မပြကြ။ ထို ၃ ဆူနှင့် တကွ
ဂေါတမဗုဒ္ဓရှင်တော်ပါ ပေါင်း၍ “၂ ကျိပ် ရှစ်ဆူ”ဟု အမှတ်ပြုကြသည်။]

သည်။ မနုဿတ္တံ ၊ပေ၊ သမိဇ္ဈတိတိ-မနုဿတ္တံ ၊ပေ၊ သမိဇ္ဈတိဟူကုန်သော၊ အဋ္ဌ-
 ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ-ဤဂုဏ်တို့ကို၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ဤတရားတို့ကို”ဟု
 ပေး၏။] သမောဓာနေတွာ-ပေါင်းစု၍၊ ဒီပင်္ကရပါဒမူလေ-ဒီပင်္ကရမြတ်စွာဘုရား
 ၏ခြေတော်ရင်း၌၊ ကတာဘိနိဟာရေန-ပြုအပ်ပြီးသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေးရှု
 ဆောင်ကြောင်း ဆုတောင်းခြင်းရှိသည်၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း
 ဆုတောင်းမှုကို ပြုပြီးသည်။) (ဟုတွာ)၊ ဟန္တု ၊ပေ၊ ဣတောစိတောတိ-ဟူ၍၊
 ဥဿာဟံ-အားတက်သရောက်၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ဝိစိနန္တော၊ပေ၊ ဒါနပါရမိန္ဒြိ-
 ဝိစိနန္တော ၊ပေ၊ ဒါနပါရမိဟူကုန်သော၊ ဒါနပါရမိနာဒယော-ဒါနပါရမိ အစရှိကုန်
 သော၊ ဗုဒ္ဓကရာ-ဘုရားအဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင် ပါရမီ
 တရားတို့ကို၊ ဒိဋ္ဌာ-မြင်အပ်ကုန်ပြီ၊ တေ (ဓမ္မေ)-ထိုပါရမီတရားတို့ကို၊ ပူရေန္တော-
 ဖြည့်ကျင့်လျက်၊ ယာဝ ဝေဿန္တရတ္တဘာဝါ-ဝေဿန္တရာမင်း၏ အတ္တဘောတိုင်
 အောင်၊ အာဂမိ-ရောက်လာပြီ။

မနုဿတ္တံ-လူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-လူဘဝကို ရခြင်းလည်းကောင်း၊
 လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ-လိင်္ဂ၏ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပုလ္လင်ဖြစ်ခြင်းလည်းကောင်း၊
 ဟေတု-တိဟိတပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းလည်းကောင်း၊ သတ္တာရဒဿနံ-သက်
 တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရားကိုဖူးမြင်ရခြင်းလည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ရသေ့ရဟန်း၏

တိုက်တွန်းချက်။ ။ငါတို့ ဘုရားအလောင်း၏ ဗျာဒိတ်ခံရာ ၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာ
 တစ်သိန်းကာလဝယ် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် ၂၄ ကြိမ်သာ ထွန်းပေါ်ခဲ့၏၊ ထို ၂၄ ကြိမ်တွင်
 လည်း ဘုရားအလောင်းတော်သည် ရဟန်းဘဝကို ၉ ဘဝသာ ရတော်မူခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့်
 ယခုအခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ နောက်ပိုင်းသာသနာဝယ် ရဟန်းပြုသူတို့ကလည်း မိမိရဟန်းဘဝကို
 အမြတ်တနိုးထား၍လည်းကောင်း၊ သာသနာ့ဒါယကာ ဒါယိကာမ ဖြစ်သူတို့ကလည်း
 သာသနာတော်ကို အမြတ်တနိုးထား၍လည်းကောင်း၊ ကြံ့ခဲလှသော ဤသာသနာတော်ဝယ်
 အသီးအသီး ဝိဝဋ္ဌနိဿိတကောင်းမှုပါရမီများကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာဘာဝနာကိုလည်း
 ကောင်း ကြိုးစားသင့်ကြပါသည်။

မနုဿတ္တံ။ ။ဗုဒ္ဓဟူသည် လူဇာတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ထူးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓအဖြစ်ကို
 တောင်းတရာ၌ လူသားအဖြစ်ဖြင့်သာ တောင်းတ၍ ပြည့်စုံနိုင်သည်၊ ထို့ပြင် “မနော+ဥဿန္တံ
 ဧတေသံတိ မနုဿာ”နှင့်အညီ ထက်မြက်သော စိတ်ရှိသူသာ ဗုဒ္ဓအဖြစ်ကို တောင့်တ၍
 ပြည့်ဝနိုင်၏၊ လူ့ဘဝကား နတ်တို့ထက်ပင် သတိလည်းကောင်း၊ သူရဘာဝ (ရဲရင့်သော)
 သတ္တိလည်း ရှိ၍ ထက်မြက်သော စိတ်လည်း ရှိရာဘဝတည်း၊ ထို့ကြောင့် နိယတဗျာဒိတ်ရဖို့
 အင်္ဂါတွင် မနုဿတ္တံ (လူ့ဘဝ)ကို ထည့်ရသည်၊ ထိုလူ့ဘဝဟူသည်လည်း ဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊
 အရိယာသာဝကတို့ ဖြစ်နိုင်ရာ ဇမ္ဗူဒိပ်၌ လူ့ဘဝတည်း။

အင်္ဂုတ္တိုရ်။ ။တိဟိ ဘိက္ခဝေ ဌာနေဟိ ဇမ္ဗူဒိပ်ကာ မနုဿာ ဥတ္တရကုရုကေ စ
 မနုဿေ အဓိဂဏ္ဌန္တိ၊ ဒေဝေ စ တာဝတိံသေ၊ ကတမေဟိ တိဟိ၊ သူရာ၊ သတိမန္တော၊
 ဣဓ ပြဟ္မစရိယ ဝါသော။ - နဝကနိပါတ်၊ သတ္တာဝါသဝဂ်။

အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဂုဏသမ္ပတ္တိ-ဈာန်အဘိညာဉ်ဟူသော ဂုဏ်၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ အဓိကာရောစ-မြတ်စွာဘုရားအထံတော်၌ လွန်လွန်ကဲကဲ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုလည်းကောင်း၊ ဆန္ဒတာ-ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် ထက်သန်သော ဆန္ဒတော်လည်းကောင်း၊ [ဆန္ဒောယေဝ+ဆန္ဒတာ၊] (ဣတိ-သို့) အဋ္ဌဓမ္မသမောဓာနာ-

လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ။ ။“လိင်္ဂ”ဟု သာမညဆိုအပ်သော်လည်း သမ္ပတ္တိကို ထောက်၍ ပုရိသလိင်္ဂကိုသာ ယူရသည်။ မှန်၏- ထိုပုရိသလိင်္ဂနှင့် ပြည့်စုံသူတို့သာ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွားနှင့် စိတ်နေစိတ်ထား ကြီးမားကြ၏။ ထို့ကြောင့် စကြာမင်းအဖြစ်၊ သိကြာမင်းအဖြစ်၊ ဘုရားအဖြစ် စသော ကြီးကျယ်သော ရာထူးတို့သည် ပုရိသလိင်္ဂ ရှိသူတို့နှင့်သာ ထိုက်တန်ရကား ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် ဆုပန်သောအခါလည်း ယောက်ျားမြတ်တို့သာ ပြည့်စုံနိုင်သည်။ [ဤစကားဖြင့် “မိန်းမသားတို့ ဘုရားဆု မတောင်းထိုက်”ဟု မယူဆရ။ နိယတဗျာဒိတ်ရသော ဘဝ၌သာ ယောက်ျားဖြစ်နေဖို့ လိုသည်။]

ဟေတု။ ။ဋီကာ၌ “တိဟေတုကပဋိသန္ဓိတာ”ဟု ဖွင့်၏။ “ဟေတု”အရ တိဟိတပဋိသန္ဓေကို ယူစေလိုသည်။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာတို့၌ကား “ပုရိသဿာပိ တသ္မိ အတ္တဘာဝေ အရဟတ္တပုတ္တိယာ ဟေတုသမ္ပန္နဿေဝ ပတ္တနာ သမိဇ္ဈတိ၊ နော ဣတရဿ”ဟု ဆို၏။ ထို နိယတဗျာဒိတ်ရမည့်ဘဝ၌ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်လောက်သော အကြောင်းပါရမီများ ရှိနေခြင်းကို “ဟေတု”ဟု ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ-သုမေဓာရသေ့သည် ထိုဘဝ၌ နိဗ္ဗာန်ကို ယူလိုလျှင် ဒီပင်္ကရာ ဘုရားရှင်၏ သာဝကအဖြစ်ဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်နိုင်လောက်အောင် အကြောင်းပါရမီ စုံညီနေခြင်း ကဲ့သို့တည်း။ [“ဂုဏသမ္ပတ္တိ”အရ၌ ပြုအပ်လတ္တံ့သော အဘိညာဉ်သမာပတ်ရသဖြင့်လျှင် တိဟိတပဋိသန္ဓေနေကြောင်းမှာ ယုံမှားဖွယ် မရှိတော့ရကား အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံက သာ၍ သဘာဝကျပေသည်။]

သတ္ထာရဒဿနံ။ ။သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရားအထံ၌ ဆုပန်မှသာ ပြည့်စုံနိုင်၊ ဗျာဒိတ်လည်း ရနိုင်၏။ စေတီတော်၊ ဆင်းတုတော်၊ ဗောဓိပင်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ရဟန္တာစသော ပုဂ္ဂိုလ်များအထံ၌ ဆုပန်လျှင် ဗျာဒိတ်မရနိုင်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စသည်တို့မှာ ထိုဆုပန်သူ၏ ကံကို (မည်သည့်အဆင့်အတန်း ရှိသည်ဟု) ခွဲခြားဝေဖန်နိုင်သော “ကမ္မဝိဘင်္ဂ ဉာဏ်” မရှိသောကြောင့်တည်း။ [သတ္ထာရဒဿနံ၌ ရုပ်ပြီးပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ အညေသွာ ရတ္တံသုတ်၌ ရှုပါ။]

ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ ။ဘုရားဖြစ်ရာဘဝ၌ ရဟန်းပြုပြီးမှ ဘုရားဖြစ်ကြရသောကြောင့် ဘုရားဆုပန်ရာဘဝ၌လည်း ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော ရသေ့ဘဝ၊ သို့မဟုတ် ရဟန်းဘဝ ၌သာ ဆုပြည့်စုံနိုင်၏။ လူဝတ်ကြောင့်ဘဝ စသည်တို့၌ မပြည့်စုံနိုင်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ လာလတ္တံ့သော ဂုဏသမ္ပတ္တိ မရှိနိုင်သောကြောင့်တည်း။

အဓိကာရော။ ။[အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ၊ ကာရ-ပြုအပ်သော ကောင်းမှု၊] သုမေဓာ၏ အသက်ကို စွန့်လျှက် ကိုယ်ကို တံတားခင်းခြင်းဟူသော ကောင်းမှုကဲ့သို့သော ကောင်းမှုကို ပြုသူမှာလည်း နိယတဗျာဒိတ် ရနိုင်သည်။

ရှစ်ပါးသော ဂုဏ်တို့၏ ပေါင်းစုံခြင်းကြောင့်၊ အဘိနိယာရော-(စိတ်ကို သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း) ဆုတောင်းမှုသည်၊ သမိဇ္ဈတိ-ပြည့်စုံနိုင်၏။

နိယတဗျာဒိတ်ရအကျိုး

၈-ဆက်၊ အာဂစ္ဆန္တော-လာလသော်၊ (“တေ အာနိသံသေ အဓိဂန္တာဝ အာဂတော”၌ စပ်၊) ကတာဘိနိဟာရာနံ-ပြုအပ်ပြီးသော ဆုတောင်းမှုရှိကုန်သော၊ (ဆုတောင်းမှုကို ပြုပြီးကုန်သော၊) ဗောဓိသတ္တာနံ-ဘုရားအလောင်းတို့၏၊ ဧဝံ သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗပါရမီတိ-ဧဝံ သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗပါရမီဟူ၍၊ ယေ တေ အာနိသံသေ-အကြင် အကျိုးအာနိသင်တို့ကို၊ ဝဏ္ဏိတာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ တေ အာနိသံသေ-ထိုအကျိုးအာနိသင်တို့ကို၊ အဓိဂန္တာဝ-ရတော်မူ၍သာလျှင်၊ အာဂတော-လာတော်မူခဲ့ပြီ။

ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နာ-အလုံးစုံသော အင်္ဂါ ၈ ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဗောဓိယာ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၌၊ နိယတာ-မြဲကုန် သော၊ နုရာ-ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ (တစ်နည်း) နိယတာနုရာ-နိယတဗျာဒိတ်ရ ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ ကပ္ပကောဋိသတေဟိပိ-ကမ္ဘာကုဋေအရာတို့ဖြင့်သော် မှလည်း၊ (အပိကား သမ္ဘာဝနာ၊) ဒီယံ-ရှည်စွာသော၊ အဒ္ဓါနံ-ကာလပတ်လုံး၊ သံသရံ သံသရန္တော-ကျင်လည်ရကုန်လသော်၊ (ဝစနဝိပလ္လာသ၊ တစ်နည်း ယော ဝိဘတ် ချေ၊) အဝီစိမ့်-အဝီစိငရဲ၌၊ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-မဖြစ်ကြရကုန်၊ လောကန္တရေသု စ- လောကန္တရိုက်ငရဲတို့၌လည်း၊ တထာ-ထိုအတူ မဖြစ်ကြရကုန်၊ ဒုဂ္ဂတိ-အပါယ်

ဆန္ဒတာ။ ။ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန်စိတ်ဆန္ဒ အလွန်ထက်သန်မှလည်း နိယတဗျာဒိတ်ရနိုင်၏၊ စိတ်ဆန္ဒထက်သန်ပုံမှာ- စကြာဝဠာတစ်ခုလုံး ပြည့်နေသော ရေပြင်ကြီးကို လက်ပစ်ကူး၍ သွားနိုင်သူမှ၊ တစ်နည်း-စကြာဝဠာတစ်ခုလုံး ပြည့်နေသော မီးကျီးတွေကို ခြေဖြင့် နင်း၍ သွားနိုင်သူမှ နိယတဗျာဒိတ်ရမည်ဟု ဆိုလျှင် ထိုရေပြင်ကို ကူးသွားဝံ့သူ၊ ထိုမီးကျီးတွေကို နင်းသွားရသူ ဖြစ်ရမည်။

ဂဏယေ စက္ကဝါဠံ သော၊ စန္ဒနာယပိ သီတလံ၊
သမ္မောဓိသတ္တဟဒယော၊ ပဒိတ္တင်္ဂါရပူရိတံ။...အလင်္ကာ။

ဗောဓိယာ နိယတာ။ ။“သစာယံ ဗုဒ္ဓတ္တကာရကေ ဓမ္မေ ပူရေတုံ သတ္တုဏေယျ၊ အနာဂတေ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝေယျ”ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူလျှင် “ပါရမီဖြည့်နိုင်မှသာ ဗုဒ္ဓဖြစ်စရာ ရှိ၏”ဟု မိန့်တော်မူရာရောက်သောကြောင့် ထိုဗျာဒိတ်တော်သည် နိယတ မဟုတ်၊ “အယံ အနာဂတေ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတိ”ဟု မိန့်တော်မူအပ်သော ဗျာဒိတ်တော်သာ “ဗုဒ္ဓဖြစ်လိမ့်မည်”ဟု ဧကန် မိန့်တော်မူသောကြောင့် နိယတဖြစ်သည်၊ ထိုသို့ နိယတဗျာဒိတ်ရသော အလောင်းတော် များကို “ဗောဓိယာ နိယတာ နုရာ”ဟု ဆိုသည်။

ဒုဂ္ဂတိ၌၊ ဥပပဇ္ဇန္တာပိ-ဖြစ်ရပါကုန်သော်လည်း၊ နိဇ္ဈာမတဏှာ-နိဇ္ဈာမတဏှိကပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊ (တစ်ကိုယ်လုံး မီးလောင်အပ်သဖြင့် တပ်မက်ခြင်းတဏှာ မရှိသော ပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊) ခုပ္ပိပါသာ-ခုပ္ပိပါသပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊ (အမြဲဆာလောင်မွတ်သိပ်နေရသော ပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊) ကာလကဉ္စိကာ-ကာလကဉ္စိကအသူရတို့သည်လည်းကောင်း၊ န ဟောန္တိ-မဖြစ်ကြ ရကုန်၊ ခုဒ္ဒကာ-ငုံးအောက်ငယ်ကုန်သော၊ ပါဏာ-သတ္တဝါကလေးတို့သည်၊ န ဟောန္တိ၊ [ဝဋ္ဋက (ငုံမင်း)ဇာတ်ရှိသေးရကား “ငုံးကဲ့သို့ ငယ်သော သတ္တဝါကလေး များကား ဖြစ်သေးကြောင်း သိရ၏၊] မနုဿေသု-လူတို့၌၊ ဇာယမာနာ-ဖြစ်ကုန် လသော်၊ တေ-ထိုနိယတဗျာဒိတ်ရ ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ ဇစ္စန္ဒာ-ပဋိသန္ဓေ အားဖြင့် ကန်းသူတို့သည်၊ န ဘဝန္တိ-မဖြစ်ကြရကုန်။

သောတဝေကလ္လတာ-သောတပသာဒ ချို့တဲ့သူ၏အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ မူဂပက္ခိကာ-(အ)သူ ဆွံ့သူတို့သည်၊ န ဘဝန္တိ-မဖြစ်ကြရကုန်၊ ဣတ္ထိဘာဝံ-မိန်းမ အဖြစ်သို့၊ န ဂစ္ဆန္တိ-မရောက်ကြရကုန်၊ ဗောဓိယာ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်၌၊ နိယတာ-မြဲကုန်သော၊ နရာ-ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ (တစ်နည်း) နိယတာနရာ-နိယတဗျာဒိတ်ရ ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ ဥဘတောဗျဉ္ဇနပဏ္ဏာ ကာ-ဥဘတောဗျည်း၊ ပဏ္ဏာဂြိုဟ်တို့သည်၊ န ဘဝန္တိ-မဖြစ်ကြရကုန်၊ (ဗြဟ္မလောကူပ ပတ္တိပဌမကပ္ပိကကာလေသု-ဗြဟ္မာပြည်ဝယ်ဖြစ်ရာအခါ၊ ကမ္ဘာဦးဝယ်ဖြစ်ရာအခါ တို့၌၊ ဥဘယလိင်္ဂရဟိတာ-ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် နှစ်ပါးစုံတို့မှကင်းကုန်သည်၊ သမာနာ

ဥပပဇ္ဇန္တာပိ ဒုဂ္ဂတိ။ ။“ဥပ”ဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနိယနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ကမ္မပ္ပ ဝစနိယယုတ္တေသုတ်နှင့် အညီ ဒုဂ္ဂတိ၌ ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ထား၏၊ အနက်ကား သတ္တမိ အနက်သာ၊ အသည် နုပပဇ္ဇေရ၌လည်း နည်းတူ။ [“ဥပပဇ္ဇန္တာ ဒုဂ္ဂတိ”ဟု တချို့စာရှိ၏၊ ထိုအလို ဒုဂ္ဂတိဝယ် သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘက်သက်။]

သောတဝေကလ္လတာ။ ။ဝိကလဿ+ဘာဝေါ ဝေကလ္လံ၊ သောတဿ+ဝေကလ္လံ သောတဝေကလ္လံ၊ သောတပသာဒ ချို့တဲ့သူ၏ အဖြစ်၊ သောတပသာဒ မရှိခြင်း၊ သောတဝေကလ္လမေဝ သောတဝေကလ္လတာ၊ (သုတ္တအနက် တာပစ္စည်း၊) ဤသို့ ဂစ္ဆိ၌ ဆို၏၊ သို့သော် စက္ခုဝိကလလောပုဒ်ကဲ့သို့ သောတေန+ဝိကလော သောတဝိကလော၊ သောတ ပသာဒဖြင့် ချို့တဲ့သူ၊ သောတဝိကလဿ+ဘာဝေါ သောတဝေကလ္လံ - သောတပသာဒဖြင့် ချို့တဲ့သူ၏ အဖြစ်၊ ဤသို့ဆိုမှ သဒ္ဒါစည်းကမ်းကျမည် ထင်သည်။

မူဂပက္ခိကာ။ ။စကားမပီသော (အ) သူသည် မူဂမည်၏၊ ပက္ခသဒ္ဒါသည် လမ်းမသွား နိုင်အောင် ဆွံ့နေသူကို ဟော၏၊ ပိဋသပ္ပိ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ပိဋသပ္ပိ၌ “ပိဋေန-လှည်းဘီး တပ်အပ်သော ခုံငယ်ဖြင့်၊ သပ္ပတိ-သွားရ၏၊ ဣတိ ပိဋသပ္ပိ”ဟု ပြုရသကဲ့သို့ “အက္ခေန- လှည်းဝန်ရိုး လှည်းဘီးတပ်အပ်သော ယာဉ်ငယ်ဖြင့်၊ ပရန္တိ-(လှေလှော်သကဲ့သို့ တုတ်ဖြင့် တွန်း၍) သွားရကုန်၏၊ ဣတိ ပက္ခာ၊ ပက္ခာယေဝ ပက္ခိကာ”ဟု မဏိဒီပ ပြုသတတ်။

ဝိ-ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊) ပရိယာပနွာ-ပဏ္ဍာန်၌ အကျုံးဝင်ကုန်သည်။ န ဘဝန္တိ-မဖြစ်ကုန်၊ အာနန္တရိကေဟိ-ပဉ္စာနန္တရိကကံတို့မှ၊ မုတ္တာ-လွတ်ကုန်၏၊ (ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊) သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောဘဝတို့၌၊ သုဒ္ဓဂေါစရော-စင်ကြယ်သော အာရုံ ရှိကြကုန်၏၊ (တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ - မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို၊ န သေဝန္တိ-

ပရိယာပနွာ။ ။ဤပုဒ်ကို ဋီကာ၌ ၄ မျိုးဖွင့်၏၊ (၁) “ပဏ္ဍာန်မဖြစ်”ဟု ဆိုရာဝယ် ဘုရားအလောင်းတို့သည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ရာအခါ ကမ္ဘာဦးအခါတို့၌ လိင် ၂ ပါးလုံး မရှိရကား ပဏ္ဍာန်၌ ပါဝင်ကြလေသလောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိသောကြောင့် “န ဘဝန္တိ ပရိယာပနွာ”ဟု မိန့်သည်။ “ထိုအခါတို့၌ လိင် ၂ ပါးလုံး မရှိသော်လည်း ပဏ္ဍာန်၌ မပါဝင်ကြပါ”ဟုလို။

(၂) ယထာဝုတ္တေသုဝါ ဒေါသေသု သဗ္ဗေသု ပရိယာပနွာ န ဘဝန္တိ၊ ဤအလို “ပရိယာပနွာ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြစ်တို့၌ အကျုံးဝင်ကုန်သည်”ဟု ပေးပါ။ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြစ်များ မရှိရုံသာမက၊ ထိုအပြစ်တို့၌ အကျုံးဝင်နိုင်သော အခြားအပြစ်များလည်း မရှိကြပါ-ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာ၌ “အရူး မဖြစ်ခြင်း၊ အနု မဖြစ်ခြင်း၊ လူရိုင်း မဖြစ်ခြင်း၊ ကျွန်မဝမ်း၌ မဖြစ်ခြင်း၊ လိင် မပြန်ခြင်း၊ ဘုရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မာရ်နတ်မဖြစ်ခြင်းတို့ကိုပါ ပြထားသည်။

(၃-၄) “ဗောဓိသတ္တေသု ပရိယာပနွာ တဒန္တောဂဓာ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပရိစ္ဆန္နသံသာ ရတ္တာ ပရိယာပနွာ ဗောဓိသတ္တာ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ ရှေ့နည်း၌ ပရိယာပနွာ အကျုံးဝင် (ပါဝင်) ဟူသောအနက်တည်း၊ [ပရိ-ထက်ဝန်းကျင် + အာပနွာ - ရောက်ကုန် ပါဝင်ကုန်သူတို့] နောက်နည်း၌ ပရိသည် ပရိစ္ဆန္နအနက်ဟောတည်း၊ “သံသာရံ ပရိစ္ဆန္နိတွာ + အာပနွာ အာဂတာတိ ပရိယာပနွာ”ဟု မဓုဋီကာပြု၏၊ “ပရိယာပနွာ-ဘုရားအလောင်းတို့၌ အကျုံးဝင် ကုန်သော၊ ဝါ-(လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းသာ ကျင်လည်ရတော့မည်ဟု) သံသရာကို ပိုင်းဖြတ်ပြီး၍ လာကုန်သော”ဟု ပေးပါ။

သဗ္ဗတ္ထ သုဒ္ဓဂေါစရော။ ။ “ကာယာဒီသု အသုဘသညာဒိဘာဝေန သုဒ္ဓဂေါစရော”ဟု အနုဋီကာ ဖွင့်၏၊ “သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၌၊ သုဒ္ဓဂေါစရော-အသုဘ အနိစ္စ ဒုက္ခဟု ရှုသောအားဖြင့် စင်ကြယ်သော အာရုံရှိကုန်၏”ဟု ပေးပါ။ သို့သော် “ဤအဖွင့်သည် လေးနက်လွန်း၏”ဟု ထင်၏၊ ယောဇနာ၌ “သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗေသု ဘဝေသု”ဟု ဖွင့်၏၊ “အလုံးစုံသော ဘဝတို့၌ မိစ္ဆာအယူကို မယူမိအောင် စင်ကြယ်သော အာရုံရှိကြသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ။ “နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကြိယဒိဋ္ဌိ”ဟူသော အယူမှားကြီးများကို မယူ-ဟုလို၊ တချို့ဘဝ၌ကား သူတို့၏ အယူကို စုံစမ်းသောအားဖြင့် နွားတို့၏ အကျင့်၊ ခွေး တို့၏ အကျင့်များကို ယူပါသေးသည်။ [“အကြိယဒိဋ္ဌိ”ဟူသည် “ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို ပြသော်လည်း ပြုအပ်သည် မမည်၊ ပြုအပ်ရာ မရောက်”ဟု ယူဆကြောင်း အယူတည်း၊ ဤ အကြိယ၏ ပြောင်းပြန် “ကုသိုလ်ကံဖြစ်စေ အကုသိုလ်ကံဖြစ်စေ ပြုလျှင် ပြုအပ်ရာရောက်၏၊ နောင်အခါ အကျိုးပေးလိမ့်မည်”ဟု သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်ကို “ကမ္မကိရိယဒဿနာ”ဟု နောက်၌ ဆိုသည်။]

မမှီဝဲကြကုန်။ ကမ္မကိရိယဒဿနာ-ကံကို ပြုအပ်သည်မည်၏ဟု သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်ရှိကြကုန်၏။ ဝါ-ကမ္မသဘာဉာဏ်ရှိကြကုန်၏။ သဂ္ဂေသု-နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌၊ ဝဿမာနာပိ-နေရပါကုန်သော်လည်း၊ အသည်-အသည်သတ်ဘုံ၌၊ နဥပပဇ္ဇရေး-မဖြစ်ကြရကုန်။ [အသည်ဝယ် ဥပဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနီယနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်။]... သုဒ္ဓါဝါသေသု ဒေဝေသု-သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌၊ ဟေတုနာမ-ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းမည်သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ၊ [သုဒ္ဓါဝါသ၌ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဟူသည် အနာဂါမိမဂ်တည်း၊ ထိုမဂ်ကို မရသေးသောကြောင့် ထိုသုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ မဖြစ်နိုင်-ဟူလို၊] သပ္ပရိသာ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ဘုရားအလောင်း သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ နေက္ခမ္မနိန္ဒာ-အိမ်မှ ထွက်ခွာ တောသို့သာလျှင် ကိုင်းညွတ်ကြကုန်၏။ ဘဝါ ဘဝေ-ဖြစ်လေရာရာ၊ ဘဝငယ် ဘဝကြီး၌၊ ဝိသံယုတ္တာ-အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ၊ ယှဉ်ရကုန်သည်။ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်၊) လောကတ္ထ စရိယာယော-သတ္တလောက၏ အစီးအပွားဖြစ်သော အကျင့်တို့ကို၊ စရန္တိ-ကျင့်တော်မူကြကုန်၏။ သဗ္ဗပါရမီ-အလုံးစုံသော ပါရမီတို့ကို၊ ပူရေန္တိ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူကြကုန်၏။

ပါရမီဆယ်ပါး ဖြည့်တော်မူပုံ

ပါရမီယော-ပါရမီတို့ကို၊ ပူရေန္တိဿ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူစဉ်၊ (ဖြည့်ကျင့်တော်မူသော၊) တဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ အကိတ္တိဗြာဟ္မဏကာလေ-အကိတ္တိဗြာဟ္မဏဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ [အကတ္တိဟုလည်း ရှိ၏၊] သင်္ခဗြာဟ္မဏကာလေ-သင်္ခဗြာဟ္မဏဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဓနဉ္စယရာဇကာလေ-ဓနဉ္စယမင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ မဟာသုဒဿနရာဇကာလေ-မဟာသုဒဿနစကြာမင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ မဟာဂေါဝိန္ဒကာလေ-မဟာဂေါဝိန္ဒပုရောဟိတ်ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ နိမိမဟာရာဇကာလေ-နိမိမဟာရာဇာဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ စန္ဒကုမာရကာလေ-စန္ဒကုမာရဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဝိသယုသေဌိကာလေ-ဝိသယုသုဌေးဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ သိဝိရာဇကာလေ-သိဝိမင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဝေဿန္တရာဇကာလေ-ဝေဿန္တရာမင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဒါနပါရမီတယ-ဒါနပါရမီ၏၊ [ပရိမာဏံ၌ စပ်၊] ဝါ-ကို၊ ပူရိတတ္တဘာဝါနံ-ဖြည့်အပ်ရာ အတ္တဘောတို့၏၊ ပရိမာဏံ နာမ-အတိုင်းအရှည်မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-ဆက်၊ ဧကန္တေန-စင်စစ်အားဖြင့်၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ သသပဏ္ဍိတဇာတကလေ-ယုန်ပညာရှိဖြစ်ရာအခါ၌၊ (ကရောန္တဿ၌ စပ်။)

သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဘိက္ခယ-ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ ဥပဂတံ-ကပ်ရောက်လာသော ပုဏ္ဏားကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ သကတ္တာနံ-မိမိ၏အတ္တဘောကို၊ ပရိစ္ဆေဒိ-စွန့်လှူခဲ့ပြီ၊ မေ-ငါ၏၊ ဝါ-ငါနှင့်၊ ဒါနေန-ဒါနအားဖြင့်၊ သမော-တူသူသည်၊

နတ္ထိ-မရှိတော့၊ သော-ဤအတ္တဘောကို စွန့်လွှတ်၍ လှူခြင်းသည်။ မေ-ငါ၏၊ ဒါနပါရမီ-ဒါနပါရမီတည်း၊ ဝါ-ဒါနတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပါရမီတည်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ အတ္တပရိစ္စာရံ-အတ္တဘောကို စွန့်လှူခြင်းကို၊ ကရောန္တဿ-ပြုသော ဘုရားအလောင်း၏၊ ဒါနပါရမီတာ-ဒါန ပါရမီသည်၊ ပရမတ္ထပါရမီ နာမ-ပရမတ္ထပါရမီ မည်သည်၊ ဇာတာ-ဖြစ်ပြီ။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သီလဝနာဂရာဇာကာလေ-သီလဝဆင်မင်းဖြစ်ရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ [သီလဝဇာတ်ကို ကြည့်၊] စမ္ပေယျနာဂရာဇာကာလေ-စမ္ပေယျနဂါးမင်း ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဘူရိဒတ္တနာဂရာဇာကာလေ-ဘူရိဒတ် နဂါးမင်း ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဆဒ္ဒန္တနာဂရာဇာကာလေ-ဆဒ္ဒန်ဆင်းမင်း ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဇယဒိသရာဇပုတ္တအလိနသတ္တုကုမာရကာလေ-ဇယဒိသမင်း၏သားတော်ဖြစ်သော အလိနသတ္တုမင်းသား ဖြစ်ရာအခါ၌လည်း ကောင်း၊ [“အလိနသတ္တုမင်းသား”ဟူသည် ဇယဒိသမင်း၏ သားတော်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဇယဒိသရာဇပုတ္တ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊] ဣတိ-သို့၊ သီလပါရမီ တာယ-သီလပါရမီတော်၏၊ ဝါ-သီလပါရမီတော်ကို၊ ပူရိတတ္တဘာဝါနံ-ဖြည့်ကျင့် အပ်ရာ အတ္တဘောတို့၏၊ ပရိမာဏနာမ-အတိုင်းအရှည်မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-အထူးကား၊ ဧကန္တေန-အားဖြင့်၊ အဿ-ထို ဘုရားအလောင်း၏၊ သင်္ခပါလဇာတ ကာလေ-သင်္ခပါလနဂါးမင်း ဖြစ်ရာအခါ၌၊ (ပရမတ္ထပါရမီ နာမ ဇာတာ၌ စပ်။)

ပါရမီ ၃ မျိုး။ ။ “ပါရမီ၊ ဥပပါရမီ၊ ပရမတ္ထပါရမီ”ဟု ပါရမီတစ်ပါးတစ်ပါးလျှင် ၃ မျိုး ပြား၏၊ ထိုတွင် ပရမတ္ထ (ပရမ+အတ္တ) ဟူရာ၌ “ပရမ”ဟူသည် အလွန်ဆုံး အပိုင်းအခြားတည်း၊ “အတ္တ”ကား အရာဝတ္ထုတည်း၊ [ပရမတ္ထ ပရမတ္ထဝတ္ထုနိ-ဝါစပုတိ အဘိဓာန်၊] ဒါနပြုရာ၌ အသက်ကို စွန့်လှူခြင်း (စွန့်လှူကြောင်း) စေတနာသည် ဒါနတို့တွင် အလွန်ဆုံး ထိပ်တန်း အကျဆုံးတည်း၊ ထို့ကြောင့် အသက်စွန့်၍ လှူခြင်းကို “ဒါနပရမတ္ထပါရမီ”ဟု ခေါ်သည်။

ဥပပါရမီ။ ။ ဥပပါရမီ၌ ဥပသဒ္ဒါသည် “အနီး”အနက်ကို ဟော၏၊ ပရမတ္ထပါရမီ လောက် ထိပ်တန်းမရောက်သော်လည်း ကိုယ်အင်္ဂါကို စွန့်၍ မျက်လုံးကို လှူခြင်းစသော စေတနာကို “ဥပပါရမီ”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဥပပါရမီ ပရမတ္ထပါရမီအဖြစ်တို့သို့ မရောက်တတ်ဘဲ ကိုယ်မှ အပြင်ပဖြစ်သော ပစ္စည်းစွန့်လှူခြင်းစေတနာကို “ပါရမီ”ဟု ခေါ်သည်၊ ပါရိသေသ နည်းတည်း၊ [ပုတ္တဒါရဇနောဒိဥပကရဏပရိစ္စာဂေါ ပန ဒါနပါရမီ၊ အင်္ဂပရိစ္စာဂေါ ဒါနဥပပါရမီ၊ အတ္တနော ဇီဝိတပရိစ္စာဂေါ ဒါနပရမတ္ထပါရမီ-စရိယာပိဋက (ပကိဏ္ဍကကထာ။)]

သီလ စသည်။ ။ ပုတ္တ ဒါရ နေစသောဝတ္ထုတို့၌ မတွယ်တာဘဲ သီလမပျက်အောင် စောင့်ထိန်းခြင်းသည် “ပါရမီ”မည်၏၊ ကိုယ်အင်္ဂါကို မတွယ်တာဘဲ ကိုယ်အင်္ဂါအပျက်ခံ၍ သီလစောင့်ခြင်းသည် ဥပပါရမီမည်၏၊ အသက်ကိုပင် မတွယ်တာဘဲ အသေခံ၍ သီလစောင့် ခြင်းသည် ပရမတ္ထပါရမီမည်၏၊ နေကွမ္မစသည်တို့၌ ၃ မျိုးပြားပုံကို စရိယာပိဋက အဋ္ဌကထာ ကြည့်၍ သိပါလေ။

(သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ၊ အဟံ-ငါသည်။) သူလေဟိ-သစ်သားနှစ် တံကျင် တို့ဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇိယန္တေပိ-ထိုးဖောက်အပ်ပါသော်လည်း၊ သတ္တိဟိ-လုံတို့ဖြင့်၊ ကောဋ္ဌိယန္တေပိ-ထိုးဆွအပ်ပါသော်လည်းကောင်း၊ ဘောဇပုတ္တေ (ဘောဇပုတ္တာနံ)-ရှေး မုဆိုးကြီးတို့၏ သားဖြစ်ကုန်သော မုဆိုးတို့အား၊ န ကုပ္ပာမိ-အမျက်ထွက်တော်မမူ၊ ဧသာ-ဤအသက်စွန့်လျက် အမျက်မထွက်အောင် သီလကို စောင့်ထိန်းခြင်းသည်၊ မေ-ငါ၏၊ သီလပါရမီ-သီလပရမတ္ထပါရမီတည်း၊ (တစ်နည်း) သာရိပုတ္တ၊ အဟံ၊ သူလေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝိနိဝိဇ္ဇန္တေပိ-ထိုးဖောက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တိဟိ-တို့ဖြင့်၊ ကောဋ္ဌယန္တေပိ-ထိုးဆွသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘောဇပုတ္တေ (ဘောဇပုတ္တာနံ)-တို့အား၊ န ကုပ္ပာမိ-အမျက်ထွက်တော်မမူ၊ ဧသာ မေ သီလပါရမီ၊ ဣတိ-သို့၊ အတ္တပရိစ္စာရံ-အတ္တဘောကို စွန့်လွှတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-အသက်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တဿ-ပြုသော ဘုရားအလောင်း၏၊ သီလပါရမီတာ-သီလပါရမီသည်၊ ပရမတ္ထပါရမီ နာမ-မည်သည်၊ ဇာတာ-ဖြစ်ပြီ။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သောမနဿကုမာရကာလေ-သောမနဿမင်းဖြစ်ရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိပါလကုမာရကာလေ-ဟတ္ထိပါလမင်းသားဖြစ်ရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ အယောဃရပဏ္ဍိတကာလေ-အယောဃရသုခမိန်ဖြစ်ရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ မဟာရဇ္ဇံ-မဟာရာဇာ၏အဖြစ်ကို၊ (ကြီးစွာသော မင်း အဖြစ်ကို) ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ နေက္ခမ္မပါရမီတာယ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ပူရိတတ္တဘာဝါနံ

သူလေဟိ ၊ပေ၊ န ကုပ္ပာမိ။ ။ထိုဇာတ်တော်၌ တောင်ပို့အထက်ဝယ် ခွေ၍ ဥပုသ် စောင့်နေသော သင်္ခနဂါးမင်းကြီးကို တွေ့သောအခါ တစ်ကျိပ်ခြောက်ယောက်သော မုဆိုးတို့ သည် နွယ်တို့ကို ထိုးခြင်းအကျိုးငှာ ရှေးဦးစွာ ရှစ်ဌာနတို့၌ စို့တံကျင်တို့ဖြင့် ထိုးဖောက်ကြ ကုန်၏၊ အားနည်းအောင် လုံတို့ဖြင့်လည်း ထိုးဆွကြကုန်၏၊ ထိုသို့ ထိုးဖောက်ကြ၊ ထိုးဆွကြ သော်လည်း မုဆိုးတို့အား ဒေါသဖြစ်တော်မမူခဲ့၊ ဤသို့ အသက်စွန့်၍ အမျက်မထွက်အောင် သီလထိန်းခြင်းကို “သီလပရမတ္ထပါရမီ”ဟု ဆိုသည်။

ဝိဇ္ဇိယန္တေ၊ ကောဋ္ဌိယန္တေ။ ။ဤအဌကထာ၌ ကမ္မရုပ်တွေ့ရ၏၊ အန္တပစ္စည်းလည်း မာနမှ ပြန်ထားသော အန္တဟု ဆိုလိုကြသည်၊ ဤပါဌ်ရှိအတိုင်း “ဘောဇပုတ္တေဟိ”ဟု ကတ္တား လာရလိမ့်မည်၊ ထိုးဖောက်အပ်၊ ထိုးဆွအပ်သူကား န ကုပ္ပာမိ၏ ကတ္တားဖြစ်သော ဘုရား အလောင်းတည်း၊ စရိယာပိဋက၌မူ ဘောဇပုတ္တေနှင့် အရတူ “သူလေဟိ ဝိနိဝိဇ္ဇန္တေ ၊ ကောဋ္ဌယန္တေပိ သတ္တိဟိ”ဟု ရှိ၏၊ ဘောဇပုတ္တေကိုလည်း ကုမတ္ထဖြစ်သော ကုပဓာတ်၏ အယှဉ် ဖြစ်သောကြောင့် “ဘောဇပုတ္တာနံ”ဟု သမ္ပဒါန်အနက် ဖွင့်ကြသည်၊ အရညေ မိဂေ ဘုဉ္ဇန္တိ မာရဏတ္ထံ ပါလေန္တိတိ ဘောဇ၊ ဘုဇ-ပါလနုဗျဝဟရဏေသု”ဓာတ်နက်တို့တွင် ပါလနုအနက် တည်း၊ ထိုမုဆိုးတို့သည်ပင် အထက် အထက် မုဆိုးတို့၏ သားဖြစ်သောကြောင့် “ဘောဇာနံ+ ပုတ္တာ ဘောဇပုတ္တာ”တို့ မည်၏၊ တစ်နည်း - “ဘောဇာဇဝ+ပုတ္တာ ဘောဇပုတ္တာ”ဟု ပြု။

ပရိမာဏံ နာမ နတ္ထိ၊ ပန- အထူးကား၊ ဧကန္တေန- အားဖြင့်၊ အဿ-ထိုဘုရား အလောင်း၏၊ စူဠသုတသောမဇာတကာလေ-စူဠသုတသောမမင်း ဖြစ်ရာအခါ၌။

(သာရိပုတ္တ၊ အဟံ) ဟတ္ထဂတံ-လက်သို့ရောက်သော၊ မဟာရဇ္ဇ-မဟာရာဇာ ၏အဖြစ်ကို၊ (ကြီးစွာသောမင်းအဖြစ်ကို) ခေဠပိဏ္ဍိ ဝိယ-တံထွေးပေါက်ကဲ့သို့၊ ဆဿိ-စွန့်ခဲ့ပြီ၊ စတေ-စွန့်လွှတ်သော၊ (မေ-ငါ၏) လဂနံ-ကပ်ငြိခြင်းသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်ခဲ့၊ ဧသ-ဤကြီးစွာသောမင်းအဖြစ်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းသည်၊ မေ-ငါ၏၊ နေက္ခမ္မပါရမိ-နေက္ခမ္မပရမတ္ထပါရမိတည်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ နိဿင်္ဂတာယ-ကပ်ငြိခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ရဇ္ဇ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ဆဇ္ဇေတွာ-စွန့်၍၊ နိက္ခမန္တဿ-တောထွက်နိုင်သော ဘုရားအလောင်း၏၊ နေက္ခမ္မပါရမိတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမိ နာမ ဇာတာ။ [ဤဇာတ်၌လည်း မင်းအဖြစ်ဝယ် ချမ်းချမ်းသာသာ နှင့် အသက်မွေးနိုင်ပါသော်လည်း ထိုအသက်မွေးမှုကို မငဲ့ မကွက်ဘဲ အသက်ကို စွန့်လျက် တောထွက်တော်မူနိုင်ခြင်းသည် ပရမတ္ထပါရမိ မည်၏။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝိဓုရပဏ္ဍိတကာလေ-ဝိဓုရသုခမိန့်ဖြစ်ရာအခါ၌လည်း ကောင်း၊ မဟာဂေါဝိန္ဒပဏ္ဍိတကာလေ-မဟာဂေါဝိန္ဒသုခမိန့်ဖြစ်ရာအခါ၌လည်း ကောင်း၊ ကုဒါလပဏ္ဍိတကာလေ-ကုဒါလသုခမိန့်ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ အရကပဏ္ဍိတကာလေ-အရကသုခမိန့်ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဗောဓိပရိဗ္ဗာဇကကာလေ-ဗောဓိပရဗိုဇ် ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ မဟောသပေဏ္ဍိတ ကာလေ-မဟောသဓာသုခမိန့်ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပညာပါရမိ တာယ-ပညာပါရမိတော်၏၊ ဝါ-ကို၊ ပူရိတတ္တဘာဝါနံ၊ ပရိမာဏံ နာမ နတ္ထိ၊ ပန-အထူးကား၊ ဧကန္တေန-အားဖြင့်၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ သတ္တုဘဿ ဇာတကေ-သတ္တုဘဿဇာတ်၌၊ သေနကပဏ္ဍိတကာလေ-သေနကသုခမိန့်ဖြစ်ရာ အခါ၌။... (သာရိပုတ္တ) အဟံ၊ ပညာယ-ပညာဖြင့်၊ ဝိစိနန္တော-စူးစမ်းလျက်၊ ပြာဟ္မဏံ-ပုဏ္ဏားကို၊ ဒုခါ-သေမည်ဆင်းရဲမှ၊ မောစယိ-လွတ်စေခဲ့ပြီ၊ မေ-ငါ၏၊ (ငါနှင့်) ပညာယ-ပညာအားဖြင့်၊ သမော-တူသူသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [စရိယာပိဋက၌ “မမ သဒိသော နတ္ထိ”ဟု ရှိ၏၊ ထိုအလို မေကို သမ္ပန်အနက်ပေးစေလိုသည်၊ “ငါ၏ အတူဖြစ်သူ မရှိ”ဟုလို၊] ဧသ-ဤပါရမိသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ပညာပါရမိ- ပညာပရမတ္ထပါရမိတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အန္တောဘဿဂတံ-သားရေအိပ်အတွင်း၌ ရောက်နေသော၊ သပ္ပံ-မြေကို၊ ဒသေန္တဿ-ပြတော်မူသော ဘုရားအလောင်း၏၊ ပညာပါရမိတာ-ပညာပါရမိသည်၊ ပရမတ္ထပါရမိ နာမ ဇာတာ။ [အကျယ်ကို သတ္တု ဘဿဇာတ် ကြည့်ပါ။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝိရိယပါရမိတာဒိနမ္ပိ-ဝိရိယပါရမိအစရှိသော ပါရမိတို့၏ လည်း၊ ဝါ- တို့ကိုလည်း၊ ပူရိတတ္တဘာဝါနံ- ဖြည့်ကျင့်အပ်ရာ အတ္တဘောတို့၏၊ ပရိမာဏံနာမ နတ္ထိ၊ ပန-အထူးကား၊ ဧကန္တေန၊ မဟာဇနကဇာတကေ-မဟာ

ဇနကဇာတ်၌၊ အတီရဒသီလေမဇ္ဈေ၊ ပေ၊ ဝိရိယပါရမီတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ မဟာသမုဒ္ဒံ-မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ တရန္တဿ-ကူးသော၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ ဝိရိယပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီနာမ ဇာတာ၊ [အတီရဒသီလေမဇ္ဈေ-မြင်အပ်သော ကမ်းမရှိသော သမုဒ္ဒရာရေပြင်၏အလယ်၌၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ မာနုသာ-လူတို့ကို၊ ဟတာ-ငါး၊ လိပ်တို့သည် သတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ (မေ-ငါ၏၊) စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ အညထာ-အားထုတ်ခြင်းမှတစ်ပါးသော အပြားသည်၊ ဝါ-တွန့်ဆုတ်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဧသာ-ဤမတွန့်ဆုတ်ဘဲ ရဲဝံ့စွာ ကူးနိုင်ခြင်းသည်၊ မေ-၏၊ ဝိရိယပါရမီ-ဝိရိယပရမတ္ထပါရမီတည်း။]

ခန္တိဝါဒီဇာတကေ-ခန္တိဝါဒီဇာတ်၌၊ အစေတနံ၊ ပေ၊ ခန္တိပါရမီတိ-အစေတနံ၊ ပေ၊ ခန္တိပါရမီဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အစေတနဘာဝေန ဝိယ-စိတ်စေတနာ မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်ကဲ့သို့၊ မဟာဒုက္ခံ-ကြီးစွာသောဒုက္ခကို၊ အဓိဝါသေန္တဿ-သည်းခံနိုင်သော ဘုရားအလောင်း၏၊ ခန္တိပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီနာမ ဇာတာ။... [သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ၊ တိက္ခေန-ထက်လှစွာသော၊ ဖရသုနာ-ပေါက်ဆိန်ဖြင့်၊ မမံ-ငါ့ကို၊ အစေတနံ-စိတ်စေတနာ မရှိသော သစ်သားရုပ်ကိုကဲ့သို့၊ ကောဇ္ဇေ-ခုတ်ဖြတ်သော၊ ကာသိရာဇေ-ကာသိမင်း၌၊ (ကလာဗုမင်းအား၊) န ကုပ္ပာမိ-အမျက်မထွက်ခဲ့၊ ဧသာ-ဤအသက်ကို စွန့်လျက် အမျက်မထွက်ခြင်းသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ခန္တိပါရမီ-ခန္တိပရမတ္ထပါရမီတည်း။]

မဟာသုတသောမဇာတကေ-မဟာသုတသောမဇာတ်၌၊ သစ္စဝါစံ၊ ပေ၊ သစ္စပါရမီတိ-သစ္စဝါစံ၊ ပေ၊ သစ္စပါရမီဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ စဇိတွာ-စွန့်၍၊ သစ္စံ-သစ္စာကို၊ အနုရုက္ခန္တဿ-စောင့်ရှောက်သော သုတသောမမင်း၏၊ သစ္စပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီ နာမ ဇာတာ။... [သာရိပုတ္တ-တ္တရာ၊ မေ-ငါ၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ စဇိတွာ-စွန့်၍၊ သစ္စဝါစံ-မှန်သော စကားကို၊ အနု

အတီရဒသီလေမဇ္ဈေ။ ။ပဿိယတေတိ ဒဿံ၊ တီရံ+ဒဿံ တီရဒဿံ-မြင်အပ်သော ကမ်း၊ ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရဉ္စ၊ တီရဒဿံ ယဿာတိ တီရဒသီ-မြင်အပ်သော ကမ်းရှိသောမြစ် စသည်၊ န+တီရဒသီ ယဿာတိ တီရဒသီ-မြင်အပ်သောကမ်းရှိသည် မဟုတ်သော သမုဒ္ဒရာ၊ အတီရဒသီနော+ဇလံ အတီရဒသီဇလံ-မြင်အပ်သောကမ်းမရှိသော သမုဒ္ဒရာ၏ရေပြင်၊ အတီရဒသီလေဿ+မဇ္ဈံ၊ ဤနည်းအလို သမာသ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်တီးတည်း၊ အတီရဒသီ တစ်ပုဒ်၊ လေမဇ္ဈေ တစ်ပုဒ်ဟုလည်း ကြံ၍ “လေမဇ္ဈေ-သမုဒ္ဒရာရေပြင်၏ အလယ်၌၊ အတီရဒသီ-ကမ်းကို မမြင်နိုင်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေဝ မာနုသာ ဟတာ”ဟု ပေးကြ၏၊ သို့သော် ကမ်းမမြင်နိုင်ခြင်းသည် သေသူတို့အတွက် သေခြင်း၏အကြောင်း မဟုတ်သော ကြောင့် ဝိသေသန မဖြစ်နိုင်။ [အညထာတိ လိနတာ။ - ဋီကာ။]

ရက္ခန္ဓာ-စောင့်ရှောက်လျက်၊ ဧကသတခတ္တိယေ-တစ်ရာတစ်ယောက်သော မင်းတို့ကို၊ မောစေသိ-လွတ်စေခဲ့ပြီ၊ ဧသာ-ဤအသက်ကို စွန့်လျက် မှန်သောစကားကို စောင့်ရှောက်ခြင်းသည်၊ မေ-ငါ၏၊ သစ္စပါရမီ-သစ္စပရမတ္ထပါရမီတည်း။]

မူဂပက္ခဇာတကေ-မူဂပက္ခဇာတ်၌၊ (တေမိဇာတ်၌) မာတာပိတာ၊ ပေ၊ ဝတမဋ္ဌဟိန္ဒိ-မာတာပိတာ၊ ပေ၊ ဝတမဋ္ဌဟိဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ စဇိတွာ-စွန့်၍၊ ဝတံ-(အ) ယောင် ဆွဲဆောင်ခြင်းဟူသောအကျင့်ကို၊ အဓိဋ္ဌဟန္တဿ-ဆောက်တည်သော၊ မေ-ငါ၏၊ အဓိဋ္ဌာနပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီနာမဇာတာ၊...[မေ-ငါသည်၊ မာတာပိတာ-မယ်တော် ခမည်းတော်တို့ကို၊ န ဒေဿာ-မမုန်းအပ်ပါကုန်၊ မေ-ငါသည်၊ အတ္တာစ-မိမိကိုလည်း၊ န ဒေသိယော-မမုန်းအပ်ပါကုန်၊ (မဟာယသံပိ-များစွာသော အခြံအရံကိုလည်း၊ န ဒေသံ-မမုန်းအပ်ပါ) မယံ-ငါသည်၊ သဗ္ဗညုတာ-သဗ္ဗညု၏အဖြစ်ကို၊ ပိယာ-ချစ်အပ်ပါ၏၊ တဿာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝတံ-(အ)ယောင် ဆွဲဆောင်ခြင်းဟူသော အကျင့်ကို၊ အဓိဋ္ဌဟိ-ဆောက်တည်ခဲ့ပြီ။]

ဧကရာဇဇာတကေ-ဧကရာဇဇာတ်၌၊ (တစ်နည်း) သုဝဏ္ဏသာမဇာတကေ-သုဝဏ္ဏသျှာမဇာတ်၌၊ န မံ ကောစိ၊ ပေ၊ တဒါတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ အနုပလောကေတွာ-မင့်ကွက်မူ၍၊ မေတ္တာယန္တဿ-မေတ္တာကို ဖြစ်စေသော (မေတ္တာကို ပွားများသော) ဘုရားအလောင်း၏၊ မေတ္တာပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီနာမဇာတာ၊...[ကောစိ-ယုံ၊ ကြောင်စသော ကြောက်တတ်သော သတ္တဝါတစ်ကောင်တလေကမျှ၊ မံ-ကို၊ န ဥတ္တသတိ-မကြောက်လန့်၊ အဟံပိ-ငါသည်လည်း၊ (ငါကလည်း) ကဿစိ-ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျား၊ ဘီလူးစသော ကြောက်စရာတစ်ကောင်တလေမှလည်း၊ န ဘယာမိ-မကြောက်၊ မေတ္တာဗလေန-မေတ္တာ၏အစွမ်းသည်၊ ဥပတ္တဒ္ဓေါ-ထောက်ပံ့အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဒါ-သုဝဏ္ဏသျှာမဖြစ်ရာထိုအခါ၌၊ ပဝနေ-တောကြီး၌၊ ရမာမိ-မွေ့လျော်ခဲ့၏။]

မာတာ၊ ပေ၊ အဓိဋ္ဌဟိ။ ။စာအုပ်များ၌ “န ပိ ဒေသံ မဟာယသံ”ဟု ရှိ၏၊ မဟာယသံအရ ငါးရာသော ဖွားဖက်သတို့သားတို့နှင့် ၂၀၄ ကျိပ်သော နို့ထိန်းများကိုလည်း ဂဏ္ဍိ ယူ၏၊ ယသံကား ပုလ္လိင်မှ နပုံလိင်ပြန်ထားသော လိင်ပိပုလ္လာသပုဒ်ဟုလည်း ဆို၏၊ သို့သော် စရိယာပိဋကမူဂပက္ခဇာတ်ပါဠိတော်၌ “အတ္တာ မေ န စ ဒေသိယော”ဟု ရှိ၏၊ ထို့နောက် “သဗ္ဗညုတံ ပိယံ မယံ”ဟု ရှိရာ၌လည်း တာပစ္စည်းသည် ဣတ္ထိလိင်သာ၊ “သဗ္ဗညုတာ ပိယာ မယံ”ဟု ရှိမှ သဒ္ဓါထုံးစံကျသည်၊ သို့မဟုတ်လျှင် လိင်ပိပုလ္လာသကြံပါ၊ ဒေဿာ၌ ဒိသဓာတ် ကား အပွိုတိကရဏအနက်ဟောတည်း။

န မံ၊ ပေ၊ တဒါ။ ။သသဗ္ဗိဋ္ဌာရာဒိကော ဘိရုဏဇာတိကောပိ ကောစိ သတ္တောနံ နဥတ္တသတိ နဥဗ္ဗိဇ္ဇတိ၊ အဟံပိ ကဿစိ သီဟဗျုဏ္ဏဒိတိရုတ္တာနတော ပက္ခာဒိအမနုဿတော လုဒ္ဓလောဟိတပါဏိမနုဿတော (ကြမ်းတမ်းသော လက်၌ သွေးရှိသော လူမုဆိုးမှလည်း၊)

လောမဟံသဇာတကေ-လောမဟံသဇာတံ၌၊ သုသာနေ ၊ပေ၊ အနပ္ပကန္တိ-
သုသာနေ ၊ပေ၊ အနပ္ပကံဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဂါမဒါရကေသု-ရွာသားကလေးတို့သည်၊
နိဋ္ဌဘာဒိဟိစေဝ-တံထွေး ထွေးခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မာလာဂန္ဓူပ
ဟာရာဒိဟိစ-ပန်းနံသာတို့ကို အနီးသို့ဆောင်ခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊
(ပန်း နံသာတို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊) သုခဒုက္ခ-ချမ်းသာ
ဆင်းရဲကို၊ ဥပ္ပာဒေန္တေသုပိ-ဖြစ်စေပါကုန်သော်လည်း၊ ဥပေက္ခဏာ-ဝမ်းမြောက်
ဝမ်းနည်း မပြု၊ လျစ်လျူရှုမှုကို၊ အနတိဝတ္တေန္တဿ-မလွန်စေသော ဘုရား
အလောင်း၏၊ ဥပေက္ခာပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီ နာမ ဇာတာ။

[သာရိပုတ္တ၊ အဟံ၊ ဆဝဠိကံ-သူသေကောင်၏ အရိုးကို၊ ဥပနိဓာယ-
ခေါင်းအုံးအလား၊ ကပ်ကာထား၍၊ သုသာနေ-သုသာန်၌၊ သေယျံ-အိပ်ခြင်းကို၊
ကပ္ပေမိ-ပြု၏၊ ဂါမက္ကာလာ-ရွာသားကလေးတို့သည်၊ ဥပဂန္တာ-အနီးသို့ကပ်၍၊
အနပ္ပကံ (န+အပ္ပကံ)-မနည်းသော၊ (များစွာသော၊) ရူပံ-ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်၊
အတန်တန်သော ပြောင်လျှောင်မှုကို၊ ဒဿေန္တိ-ပြကြကုန်၏။]

ဣတိ ကုတောစိပိ န ဘယာမိ၊ ဤဂါထာသည် ဧကရာဇာတ်တော်က ဂါထာ မဟုတ်၊
သုဝဏ္ဏဿမ (သုဝဏ္ဏသျှမ်း) ဇာတ်တော်က ဂါထာတည်း၊ ထိုသုဝဏ္ဏသျှမ်းဇာတ်တော်၌
မေတ္တာသည် ပရမတ္ထပါရမီ မဟုတ်သေး၊ ဧကရာဇာတ်တော်၌ မေတ္တာသည် ပရမတ္ထပါရမီ
တည်း၊ စရိယာပိဋက ဧကရာဇာတ်တော်ဝယ် ဤသို့ရှိသည်။...

အမစ္စမဏ္ဍလံ ရန္တံ၊ ဖိတံ အန္တေပုရံ မမ၊

အစ္စန္ဒိတ္တာန ဂဟိတံ၊ ပိယပုတ္တံ ပဿဟံ၊

မေတ္တာယ မေ သမော နတ္ထိ၊ ဧသာ မေ မေတ္တာပါရမီ။

မေ-ငါ၏၊ အမစ္စမဏ္ဍလံ-အမတ်အပေါင်းတို့လည်းကောင်း၊ ဖိတံ-စစ်သည်ဗိုလ်ပါ၊
မြို့ရွာ ဇနပုဒ်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံသော၊ ရန္တံ-တိုင်းပြည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖိတံ-မောင်းမမိသံ၊
ခြွေရံများစွာ၊ တန်ဆာအဆောက်အဦတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အန္တေပုရံ-
မြို့တွင်းနန်းတော်ကိုလည်းကောင်း၊ အစ္စန္ဒိတ္တာန-လှယ်၍၊ ဂဟိတံ-ယူသော ရန်သူမင်းတို့၊
("ဂဏန္တံ" ရှိလျှင် ကောင်း၏၊) ပိယ ပုတ္တံ-ချစ်အပ်သော သားကိုကဲ့သို့၊ အဟံ-သည်၊
ပဿိ-ရှုနိုင်ခဲ့ပြီ၊ "မေတ္တာယ မေ သမော နတ္ထိ" စသည် ပေး။

ဂါမက္ကာလာ။ ။အဏ္ဍာ+လာတိ ဂဏ္ဍာတိတိ အဏ္ဍလော၊ လိင်ဥကို ကိုင်၍ ကစား
တတ်သောကလေးကို "အဏ္ဍလ"ဟု ခေါ်၏၊ ဂါမဿ+အဏ္ဍလာ ဂါမက္ကာလာ-ရွာ၏၊ (ရွာသူ
ရွာသားတို့၏) ကလေးတို့၊ [ဂါမက္ကာလာတိ ဂါမဒါရကာ၊-ဋီကာ၊] အချို့က "ဂါမမက္ကာလာ"ဟု
ဆိုလိုလျက် မတစ်လုံးကို ချေထားသည်ဟု ဆိုကြသည်၊ ရူပန္တိ ဝိပဉ္စကာရံ၊ ရူပသဒ္ဒါသည်
ဤ နေရာ၌ ဖောက်ပြန်သော အပြုအမူဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ "ရူပယတိ ဝိပရိတံ
ဘဝတိတိ ရူပံ"ဟု မဏိဒီပ ပြုသတတ်။

အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤအဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေါ-
 အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္ထာရတော ပန-အကျယ်အားဖြင့်ကား၊ ဧသ အတ္ထော-ဤဆိုအပ်
 ပြီးသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ စရိယာပိဋကတော-စရိယာပိဋကပါဠိအဋ္ဌကထာမှ၊
 ဂဟေတဗ္ဗော-ယူထိုက်၏၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ပါရမိယော-ပါရမီ
 တော်တို့ကို၊ ပူရေတွာ-ဖြည့်ကျင့်ပြီး၍၊ ဝေဿန္တရတ္တဘာဝေ-ဝေဿန္တရာမင်း၏
 အတ္ထဘော၌၊ ဌိတော-တည်သည်၊ (သမာနော-သော်) အစေတနာယံ၊ ပေ၊ ပကမ္မ
 ထာတိ-အစေတနာယံ၊ ပေ၊ ပကမ္မထဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ မဟာပထဝိကမ္မနာဒိကာရ
 ဇာနိ-မြေကြီးတုန်လှုပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာ
 ပုညာနိ-ကြီးစွာသော ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ အာယူဟပရိယောသာနေ-
 အသက်ရှည်ရာနေ့၏ အဆုံး၌၊ (“အာယုပရိယောသာနေ-အသက်၏အဆုံး၌”ဟု
 လည်း ရှိ၏၊) တတော-ထိုဝေဿန္တရာမင်းဘဝမှ၊ စုတော-စုတေသည်၊ (သမာ
 နော-ဖြစ်လသော်) တုသိတာဘဝနေ-တုသိတာနတ်ဘုံ၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ပြီ။

[အစေတနာ-စိတ်စေတနာ မရှိသော၊ အယံ ပထဝီ-ဤမြေကြီးသည်၊ သုခံ
 ဒုက္ခံ-ချမ်းသာ ဆင်းရဲကို၊ (အကောင်း အဆိုးကို) အဝိညာယပိ-မသိပါဘဲလျက်
 လည်း၊ သာ-ထိုမြေကြီးသည်၊ မယံ-ငါ၏၊ ဒါနဗလာ-ဒါန၏အစွမ်းကြောင့်၊ သတ္တ
 က္ခတ္တံ-၇ ကြိမ် ၇ ဖန်၊ ပကမ္မထ (ပကမ္မိတ္ထ)-အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ရလေပြီ။
 [ဤဂါထာ၌ “အယံ၊ သာ”ဟု ကတ္တား ၂ ချက်ပါ၏၊ အယံကို အဝိညာယ၌ စပ်၍
 သာကို “ပကမ္မထ (ပကမ္မိတ္ထ)”၌ စပ်ရမည်၊ သို့သော် ဝါကျထုံးစံကား မဟုတ်လှ၊
 ထို့ကြောင့် “အယံ ပထဝီ-သည်၊ အစေတနာ-စိတ်စေတနာမရှိ”ဟု ဝါကျဖြတ်၍
 “သာ-ထိုမြေကြီးသည်၊ သုခံဒုက္ခံ-ကို၊ အဝိညာယပိ-မသိပါဘဲလျက်လည်း၊ မယံ-
 ၏၊ ဒါနဗလာ-ကြောင့်၊ သတ္တက္ခတ္တံ ပကမ္မထ”ဟု တစ်မျိုးပေးကြသေး၏။]

တုသိတာ၌ ဖြစ်တော်မူပုံ

တတ္ထ-ထိုတုသိတာဘုံ၌၊ အညေ-အခြားကုန်သော၊ ဒေဝေ-နတ်တို့ကို၊ ဒသ
 ဟိ-ကုန်သော၊ ဌာနေဟိ-အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဓိကဏိတွာ-လွှမ်းမိုးကာယူ၍၊ ယာဝ
 တာယုကံ-အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-နတ်စည်းစိမ်ကို၊ အနု

ဒသဟိ ဌာနေဟိ။ ။ “အာယု၊ ဝဏ္ဏ၊ သုခ၊ ယသ၊ အာဓိပတေယျ၊ ရူပ၊ သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊
 ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ”ဟူသော ၁၀ ပါးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် အခြားသော နတ်တို့ထက် သာလွန်
 သည်ကို “အဓိကဏိတွာ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုတွင် ဝဏ္ဏဟူသည် မိမိကိုယ်အဆင်းတည်း၊ ရူပဟူ
 သည်ကား အပြင်ဘက်က ခံစားအပ်သော ရူပါရုံ ကာမဂုဏ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝဏ္ဏ၊
 ရူပ”ဟု ၂ မျိုး ရှိရသည်။

ဘဝန္တော-ခံစားလျက်၊ မနုဿဂဏနာယ-လူတို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ သတ္တဟိ ဒိဝေဟိ-၇ ရက်တို့ဖြင့်၊ အာယုက္ခယံ-အသက်၏ကုန်ခြင်းသို့၊ ပါပဏိဿတိ-ရောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ဆိုထိုက်ရာအခါ၌၊ ဝတ္ထာနိ-နတ်အဝတ်တို့သည်၊ ကိလိဿန္တိ-ညစ်နွမ်းကုန်၏၊ မာလာ-နတ်ပန်းတို့သည်၊ မိလာယန္တိ-ညှိုးနွမ်းကုန်၏၊ ကစ္ဆေဟိ-လက်ကတီးအကြားတို့မှ၊ သေဒါ-ချွေးတို့သည်၊ မုစ္ဆန္တိ-ယိုထွက်ကုန်၏၊ ကာယေ-ကိုယ်၌၊ ဝေဝဏ္ဏိယံ-ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ ဩက္ကမတိ-သက်ရောက်၏၊ ဒေဝေါ-နတ်သည်၊ ဒေဝါသနေ-နတ်တို့၏နေရာ၌၊ န သဏ္ဌဟတိ-ကောင်းစွာ မတည်နိုင်၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စသု-ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသု ပုဗ္ဗနိမိတ္တေသု-ဤစုတေခြင်း၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော နိမိတ်တို့သည်၊ ဥပ္ပန္နေသု-ဖြစ်ကုန်လသော်၊ တာနိ-ထိုနိမိတ်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဘော-အို နတ်အပေါင်းတို့၊ သဂ္ဂါ-နတ်ပြည်တို့သည်၊ သုညာ-ကင်းဆိတ်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ ဝတ-ဖြစ်ကုန်တော့မှာပါတကား၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သံဝေဂဇာတာဟိ-ဖြစ်သော သံဝေဂရှိကုန်သော၊ ဒေဝတာဟိ-နတ်တို့သည်၊ မဟာသတ္တဿ-ဘုရားအလောင်း၏၊ ပူရိတပါရမိဘာဝံ-ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီးသော ပါရမီရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဥတွာ-၍၊ ဣမသ္မိ-ဤဘုရားအလောင်းသည်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ အညံ-အခြားသော၊ ဒေဝလောကံ-နတ်ပြည်သို့၊ အနုဂစ္ဆာ-မကပ်ရောက်မူ၍၊ မနုဿလောကေ-လူပြည်၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ ဗုဒ္ဓဘာဝံ-သို့၊ ပတ္တေ-သော်၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ စုတာ စုတာ-စုတေကုန် စုတေကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ ဒေဝလောကံ-နတ်ပြည်ကို၊ ပရိပူရေဿန္တိ-ပြည့်စေကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ (အာယာစိတော၌ စပ်။)

ယဒါ - အကြင်အခါ၌၊ အဟံ-ငါသည်၊ တုသိတာကာယေ - တုသိတာနတ်အပေါင်း၌၊ (အဟောသီ-ပြီ) တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အဟံ-သည်၊ သန္တုဿိတော နာမ-သန္တုဿိတမည်သောနတ်မင်းသည်၊(အဟောသီ-ဖြစ်ပြီ)(တဒါ-၌) ဒသသဟဿိ-

မနုဿဂဏနာယ။ ။မနုဿ ဂဏနာ၏နောက်၌ “နှစ်ပေါင်း ၆ သန်းအလွန်ရှိကုန်သော ၅၇ ကုဋေတို့ကာလပတ်လုံး”ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုမနုဿဂဏနာယသည် သတ္တဟိ ဒိဝေဟိ၏ ဝိသေသနဖြစ်ရကား ထိုပါဌ် ပိုနေဟန်တူသည်။ ရှေးနိဿယတို့၌ကား အဓိဂဏှိ တွာနောက်၌ “မနုဿ ဂဏနာယ သဠိဝဿသတသဟဿာဓိကာနိ သတ္တပညာသဝဿကောဋီယော ယာဝတာယုကံ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ အနုဘဝန္တော”ဟု ပြောင်းပြန်ပြန်၍ အနက်ပေးလေသည်။

ဝတ္ထာနိ ကိလိဿန္တိ၊ ပေ၊ န သဏ္ဌဟတိ။ ။ဤ ၅ ပါးကား တန်ခိုးကြီးသော နတ်များ စုတေခါနီး၌ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ပုဗ္ဗနိမိတ်များတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဆင်နားပန်းညှိုး၊ ပုဆိုးနွမ်းပါး၊ ချိုင်းကြားချွေးယို၊ ကိုယ်ရောင်ဆင်းပျက်၊ နန်းထက်မမွေ့၊ နတ်ဘုံဟော့၊ စုတေခနိမိတ်ငါး”ဟု ဆရာတို့ မိန့်ကြသည်။

တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌ နေကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သမာဂန္ဓာ-
 အညီအညွတ်လာ၍၊ မမံ-ငါ့ကို၊ ပဉ္စလီ-ချီးမြှောက်အပ်သော လက်အုပ်ရှိကုန် သည်၊
 (ဟုတွာ)၊ ယာစန္ဒိ-တောင်းပန်ကြကုန်၏၊ [“ပဉ္စဟိတအဉ္စလီ”ဟု ဆိုလိုလျက်
 ဂါထာဖြစ်၍ ဂဟိတပုဒ် ချေထားသည်၊] (ကိ-အဘယ်သို့ တောင်းပန်ကြကုန်
 သနည်း၊) မဟာဝိရ-ကြီးသော လုံ့လရှိသော၊ ဒေဝ-အရှင်နတ်မင်း၊ ကာလော-
 ဘုရားဖြစ်ချိန် တန်ပါပြီ၊ မာတုကုဋ္ဌိယံ-မယ်တော်ဝမ်း၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇ-ဖြစ်ပြီး၍၊ သဒေဝကံ-
 နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ တာရယန္တော-ကယ်တင်လျက်၊
 အမတံ ပဒံ-မအို မသေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဗုဇ္ဈသု-
 သိတော်မူပါ၊ ဣတိ-သို့၊ ယာစန္ဒိ-ကုန်၏။

ဘုရားဖြစ်တော်မူရာဘဝ

ဧဝံ-သို့၊ ဗုဒ္ဓဘာဝတ္ထာယ-ဘုရား၏အဖြစ်အကျိုးငှာ၊ (ဘုရားဖြစ်ခြင်းအကျိုး
 ငှာ)၊ အာယာစိတော-ရိုသေစွာတောင်းပန်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကာလံ-ဘုရားဖြစ်
 ရာအခါလည်းကောင်း၊ (ဣတိ၌စပ်)၊ ဒီပံ-ဘုရားဖြစ်ရာကျွန်းလည်းကောင်း၊ ဒေသံ-
 ဘုရားဖြစ်ရာအရပ်လည်းကောင်း၊ ကုလံ-ဘုရားဖြစ်ရာအမျိုးလည်းကောင်း၊ ဇေန
 ဣယာ-မယ်တော်ရင်း၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-အသက်အတိုင်းအရှည်လည်းကောင်း၊

ကာလံ ဒီပံ ဒေသံ။ ။ဆုတ်ကပ်ဝယ် အနှစ်တစ်သိန်းမှအောက် အနှစ်တစ်ရာအတွင်း
 ၌သာ ဘုရားဖြစ်ရာကာလတည်း၊ အနှစ်တစ်သိန်းအထက်၌ အသက်ရှည်ကြလွန်း၍ အနိစ္စ၊
 ဒုက္ခ၊ အနတ္တလက္ခဏာ မထင်နိုင်ကြ၊ အနှစ်တစ်ရာအောက်၌ကား ရာဂ၊ ဒေါသစသော
 ကိလေသာတွေ ပြင်းထန်လှသဖြင့် တရားဟော၍ မရနိုင်၊ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း၌ နေသူတို့သည်
 အခြားကျွန်း၌ နေသူတို့ထက် သာလွန်သော သတိနှင့် သူရသတ္တိ ရှိကြ၏၊ ဇမ္ဗူဒိပ်တွင်လည်း
 မဇ္ဈိမဒေသ၌သာ ဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓနှင့် သာဝကကြီးများ ဖြစ်တော်မူကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ကာလ
 ဒီပနှင့် ဒေသကို ကြည့်တော်မူရသည်။

ကုလံ။ ။ပဋိရူပဒေသ၌ ဖြစ်ရသော်လည်း အမျိုးညွှန်းလျှင် (မိမိကိုယ်တိုင်က
 အရည် အချင်း ပြည့်ဝစေကာမူ) အများ၏ အထင်သေးမှုကို ခံရသေးသောကြောင့်
 ပြာဟ္မဏမျိုး၊ ခတ္တိယမျိုး ၂ မျိုး၌သာ ဘုရားအလောင်းများ ဖြစ်လေ့ရှိ၏၊ ထိုတွင် ပြာဟ္မဏတို့
 ဂုဏ်ရှိသော အခါ ပြာဟ္မဏမျိုး၌ ဖြစ်၏၊ ခတ္တိယတို့ ဂုဏ်ရှိသောအခါ ခတ္တိယမျိုး၌ ဖြစ်၏၊
 ထို့ကြောင့် မိမိဖြစ်ရာ ကုလကိုလည်း ကြည့်တော်မူရသည်။

မာတုအာယု။ ။မယ်တော်ဖြစ်မည့်သူသည် သီလသိက္ခာပြည့်ဝ၍ အသက်အားဖြင့်
 ဘုရားဖွားမြင်ပြီးနောက် ၇ ရက်လောက်သာ အသက်ရှည်မည့်သူ ဖြစ်ရမည်၊
 ဘုရားအလောင်း ၏ ကိန်းအောင်းရာ ဝမ်းတိုက်သည် စေတီအိမ်နှင့် တူ၏၊ အခြားသူများ
 မသုံးထိုက်၊ ဘုရား အလောင်းမယ်တော်ကို အရာချ၍ အခြားသူကိုလည်း အဂ္ဂမဟေသီ
 မမြှောက်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားအလောင်း ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၇ ရက်မြောက်၌
 နတ်ရွာစံရခြင်းသည် ထုံးစံဖြစ်၏၊ ထို့ ကြောင့် မယ်တော်၏ အာယုပ္ပမာဏကိုလည်း
 ကြည့်ရသည်။[မဟာပဒါနသုတ်အဋ္ဌကထာ။]

ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စ-ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ မဟာဝိလောကနာနိ-ဤကြီးစွာ ကြည့်ရှု
အပ်သောအရာတို့ကို၊ ဝိလောကေတွာ-ကြည့်ရှုပြီး၍၊ ကတသန္နိဌာနော-(လူ့ပြည်၌
ဖြစ်ဖို့ရန်) ပြုအပ်ပြီးသော ဆုံးဖြတ်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တတော-ထိုတုသိတာ
နတ်ပြည်မှ၊ စုတော-စုတေသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်)၊ သကျရာဇကုလေ-
သာကီဝင်မင်းမျိုး၌၊ ပဋိသန္ဓိ-ပဋိသန္ဓေကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ တတ္ထ-ထို သာကီဝင်
မင်းမျိုး၌၊ မဟာသမ္ပတ္တိယာ-ကြီးစွာသောစည်းစိမ်မှ၊ အပရိဟာယမာနော-မယုတ်
လျော့ဘဲ၊ အနုတ္တမေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ ဘဒြယောဗ္ဗနံ-ကောင်းသော ၁၆ နှစ်
အရွယ်သို့၊ အနုပါပုဏိ-အစဉ်ရောက်ပြီ၊ ဣမသို့ အန္တရေ-ဤအတွင်း၌၊ [တုသိတာ
နတ်ပြည်မှ စုတေ၍ ၁၆ နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်သောကာလအတွင်း” ဟူလို၊]
သတော သမ္ပဇာနော ၊ပေ၊ ဩက္ကမိတိအာဒိနံ-သတော သမ္ပဇာနော ၊ပေ၊ ဩက္ကမိ
အစရှိကုန်သော၊ သုတ္တပဒါနဉ္စေဝ-သုတ်ပုဒ်တို့၏လည်းကောင်း၊ [သုတ်မဟာဝါ၊
မဟာပဒါနသုတ်စသော သုတ်ပုဒ်တို့၏-ဟူလို၊] တေသံ-ထိုသုတ်ပုဒ်တို့၏၊ အဌ
ကထာယ စ-အဌကထာ၏လည်းကောင်း၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိတ္ထာရော-
အကျယ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။ . . . သော-ထိုဘုရားအလောင်းသည်၊ တိဏ္ဍံ
ဥတူနံ-၃ ပါးသောဥတုတို့အား၊ အနုတ္တဝိကေသု-လျောက်ပတ်ကုန်သော၊ တိသု
ပါသာဒေသု-နန်းပြာသာဒ် ၃ ဆောင်တို့၌၊ ဒေဝလောကသိရိ ဝိယ-နတ်ပြည်၏
အသရေကဲ့သို့၊ ရဇသိရိ-မင်းအဖြစ်၏အသရေကို၊ အနုဘဝမာနော-ခံစားစဉ်၊
ဥယျာနကီဌာယ-ဥယျာဉ်၌ ကစားခြင်းငှာ၊ ဂမနသမယေ-သွားရာအခါ၌၊ အနုတ္တ
မေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ ဇိတ္ထဗျာဓိမတသင်္ခါတေ-သူအို၊ သူနာ၊ သူသေဟု ဆိုအပ်
ကုန်သော၊ တယော-၃ ယောက်ကုန်သော၊ ဒေဝဒူတေ-နတ်တမန်တို့ကို၊ (သေမင်း
တမန်တို့ကို) ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ သဉ္ဇာတသံဝေဂေါ-လွန်စွာဖြစ်သော ထိတ်လန့်ခြင်း
ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိဝတ္ထိတွာ-ပြန်နစ်၍၊ စတုတ္ထဝါရေ-စတုတ္ထအကြိမ်၌၊ ပဗ္ဗဇိတံ-
ရသေ့၊ ရဟန်းကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ပဗ္ဗဇာ-ရသေ့၊ ရဟန်း၏ အဖြစ်သည်၊ သာဓု-
ကောင်း၏၊ ဣတိ- သို့၊ ပဗ္ဗဇာယ- ရသေ့၊ ရဟန်း အဖြစ်၌၊ ရစိ- အလိုဆန္ဒကို၊

စတုတ္ထဝါရေ ပဗ္ဗဇိတံ ဒိသွာ။ ။ပဌမအကြိမ် ထွက်တော်မူစဉ်က သူအိုကို မြင်၍
ပြန်လှည့်ခဲ့သည်။ ဒုတိယအကြိမ် ထွက်ပြန်သောအခါ သူနာကို မြင်၍ ပြန်လှည့်ခဲ့သည်။
တတိယအကြိမ် ထွက်ပြန်သောအခါ သူသေကို မြင်၍ ပြန်လှည့်ခဲ့သည်။ စတုတ္ထအကြိမ်
ထွက်တော်မူရာ၌ကား ရသေ့၊ ရဟန်းတော်ကို မြင်ရလေသည်။ ဤသို့ ၄ ကြိမ် ၄ ခါ ထွက်သော
ဝါဒကို လိုက်၍ “နိဝတ္ထိတွာ စတုတ္ထဝါရေ”ဟု ဆိုသည်။ “ငါတို့ ဘုရားအလောင်းတော်ကား
အသက်တိုသော ကာလ၌ ဖြစ်ရသည် ဖြစ်၍ ၄ ကြိမ် မထွက်ရ၊ တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့်ပင်
သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ ရဟန်းတို့ကို တစ်နေရာပြီး တစ်နေရာ မြင်သွားရသည်”ဟု မဟာပဒါန
သုတ် အဌကထာ မိန့်သည်။

ဥပ္ပာဒေတွာ-ဖြစ်စေပြီး၍၊ ဥယျာနံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-သွားပြီး၍၊ တတ္ထ-ထိုဥယျာဉ်၌၊ ဒီဝသဘာဂံ-နေအဖို့ကို၊ ခေပေတွာ-ကုန်စေပြီး၍၊ မင်္ဂလပေါက္ခဏိတိရေ-မင်္ဂလာ ရေကန်၏ ကမ်းစဉ်၊ နိသိန္ဓော-ထိုင်နေသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်စဉ်။)

ကပ္ပကဝေသံ-ဆတ္တာသည်၏အသွင်ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ အာဂတေန-လာ သော၊ ဝိသုကမ္ပေန-ဝိသုကြုံမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တေန-နတ်သားသည်၊ အလင်္ကတ ပဋိယတ္တာ-စီရင်အပ်ပြီးသော တန်ဆာရှိသည်၊ (ဆင်ပေးအပ်သော တန်ဆာရှိ သည်။) (ဟုတွာ)၊ ရာဟုလဘဒ္ဒဿ-ရာဟုလာသတို့သား၏၊ ဇာတသာသနံ-ဖွားမြင် ကြောင်း သတင်းစကားကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ပုတ္တသိနေဟဿ-သား၌ဖြစ်သော ချစ်ခြင်း၏၊ ဗလဝဘာဂံ-အားရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (အားကြီးကြောင်းကို) ဥတွာ- သိ၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဣမံ ဗန္ဓနံ-ဤအနှောင်အဖွဲ့သည်၊ န ဝဗ္ဗတိ- မတိုးပွားသေး၊ [“မောင်းမများစွာမှ သားတွေ ဖွားမြင်လျှင် သာ၍ တိုးပွားစရာ ရှိသည်”ဟူလို၊] တာဝဒေဝ-ထိုမတိုးပွားမီသာလျှင်၊ နံ-ထိုအနှောင်အဖွဲ့ကို၊ ဆိန္ဒိ သာမိ-ဖြတ်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ သာယံ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ နဂရံ- မြို့တွင်းသို့၊ ပဝိသန္တော-ဝင်လာလသော်၊ နိဗ္ဗုတာနူန ဟေ၊ ပတိတိ-နိဗ္ဗုတာနူန ဟေ၊ ပတိဟူ၍၊ ကိသာဂေါတမိယာ နာမ-ကိသာဂေါတမိမည်သော၊ ပိတုတ္ထာ ဓိတာယ-ဘထွေးတော်၏ သမီးသည်၊ ဘာသိတံ-ရွတ်ဆိုအပ်သော၊ ဣမံ ဂါထံ- ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ (ဗုဒ္ဓိတွာ၌ စပ်။)

[(ယဿာ မာတုယာ-အကြင်မိခင်၏၊ ဤဒိသော-ဤမောင်တော်ကဲ့သို့ရှုအပ် သော၊ အယံ ပုတ္တော-ဤသားကောင်းရတနာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။) သာ မာတာ- ထိုသားကောင်းမိခင်သည်၊ နိဗ္ဗုတာနူန-သောကခပ်သိမ်း၊ ပူမလိမ်းသဖြင့် အေးငြိမ်း ပေလိမ့်တကား၊ (ယဿ ပိတုနော-အကြင်ဖခင်၏၊ ဤဒိသော- ဤမောင်တော် ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ အယံ ပုတ္တော-ဤသားကောင်းရတနာသည်၊ အတ္ထိ) သော ပိတာ-ထိုသားကောင်းဖခင်သည်၊ နိဗ္ဗုတာနူန-သောကခပ်သိမ်း၊ ပူမလိမ်းသဖြင့်၊ အေးငြိမ်းပေလိမ့်တကား၊ ယဿာ နာရိယာ-အကြင်အမျိုးသမီး၏၊ ဤဒိသော-ဤမောင်တော်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ အယံ ပတိ-ဤကြင်ဖက်လင်သည်၊ အတ္ထိ၊ သာ နာရီ-ထိုအမျိုးသမီးသည်၊ နိဗ္ဗုတာနူန-သောကခပ်သိမ်း၊ ပူမလိမ်းသဖြင့်၊ အေးငြိမ်း ပေလိမ့်တကား။] [ဤဂါထာ၌ “ယဿာယံဝယ် ယဿာ (မာတုယာ) ယဿ (ပိတုနော) အယံ ပုတ္တော”ဟု ပြင်၍ ထပ်၍ ပေးရသောကြောင့် “ဘိန္နသတ္တိ သမဝေတ”နည်းဟု မဏိဒီပဉ္စ ဆိုသတတ်။]

အဟံ-နိဗ္ဗုတကို ရှာကြံ၍နေသော ငါ့ကို၊ ဣမာယ-ဤကိသာဂေါတမိသည်၊ နိဗ္ဗုတပဒံ-နိဗ္ဗုတပုဒ်ကို၊ သာဝိတော-ကြားစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ ကျေးဇူးတင်၍၊ ဂိဝတော- လည်ပင်းမှ၊ သတသဟဿဋ္ဌနိကံ- အဖိုး တစ်သိန်း ထိုက်သော၊ မုတ္တဟာရံ-ပုလဲသွယ်ကို၊ မုဇ္ဈိတွာ-ချွတ်၍၊ တဿာ-ထိုကိသာဂေါတမိ၏အထံသို့၊ ပေသေတွာ-ပေးပို့၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဘဝနံ-နန်းတော်သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊

သိရိသယနေ-အသရေရှိသော အိပ်ရာ၌၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်နေလျက်၊ နိဒ္ဒါဝသေန-
အိပ်ပျော်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ နာဋကန-ကချေသည် မောင်းမတို့၏၊ ဝိပွကာရ-
ဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ နိဗ္ဗိန္ဒဟဒယော-ငြီးငွေ့သော
စိတ်နှလုံးရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဆန္ဒ-ဆန္ဒအမတ်ကို၊ ဥဋ္ဌာပေတွာ-ထစေ၍၊ ကဏ္ဍက-
ကဏ္ဍကမြင်းတော်ကို၊ အာဟရာပေတွာ-ဆောင်ယူစေ၍၊ ကဏ္ဍက-ကဏ္ဍကမြင်း
တော်ကို၊ အာရယု-စီး၍၊ ဆန္ဒသဟယယောဝ-ဆန္ဒတစ်ယောက်တည်းသာ
အဖော် ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) [လူ့ဘက်က ဆန္ဒတစ်ယောက်တည်းသာ
အဖော်ပါသည်-ဟူလို၊] ဒသသဟသိ လောကဓာတုဒေဝတာဟိ-
တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌ နေသော နတ် ဗြဟ္မာတို့သည်၊
ကတပရိဝါရော-ပြုအပ်ပြီးသော အခြံအရံရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ မဟာဘိနိက္ခမနံ-
မြတ်သောတောထွက်တော်မူခြင်းကို၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက် တော်မူ၍၊
[မဟာဘိနိက္ခမနံ နှင့် နိက္ခမိတွာ ကို အဘေဒဘေဒပစ္စာ ကြံ။]

တေနော ရတ္တာဝသေသေန-ထိုည၌၏အကြွင်းဖြင့်ပင်၊ (သန်းခေါင်လောက်
ထွက်တော်မူလာ၍ ကြွင်းသောည၌ဖြင့်ပင်၊) တိဏိ-၃ တိုင်းကုန်သော၊
မဟာရဇ္ဇာနိ-တိုင်းပြည်ကြီးတို့ကို၊ (ကပိလဝတ်ပြည်၊ ဒေဝဒဟပြည်၊
ကောလိယပြည်တို့ကို၊) အတိက္ကမ္မ-လွန်၍၊ အနောမာနဒီတိရေ-
အနောမာမြစ်ကမ်း၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရဟန်းပြု တော်မူ၍၊ အနတ္တမေန-အစဉ်အားဖြင့်၊
ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့၊ ဂန္ဓာ-ကြွတော် မူ၍၊ တတ္ထ-ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့၌၊ ပိဏ္ဍာယ-
ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ စရိတွာ-လှည့်လည်တော် မူ၍၊ ပဏ္ဏဝပဗ္ဗတပဗ္ဗာရေ-
ပဏ္ဏဝတောင်းဝှမ်း၌၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်နေတော်မူသည်၊ (သမာနော-သော်၊)
မဂဓရာဇေန-မဂဓမင်းသည်၊ (ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည်၊) ရဇေန-တိုင်းနိုင်ငံဖြင့်၊
နိမန္တိယမာနော-ဖိတ်မန်အပ်သော်၊ တံ-ထိုမင်းအဖြစ်ကို၊ ပဋိက္ခိပိတွာ-ပယ်မြစ်၍၊
သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညု၏အဖြစ်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ [“ဘုရားအဖြစ် သို့
ရောက်သောအခါ”ဟူလို၊] တဿ-ထိုမဂဓမင်း၏၊ (ထိုဗိမ္ဗိသာရမင်း၏၊) ဝိဇိတံ-
တိုင်းနိုင်ငံသို့၊ အာဂမနတ္ထာယ-ကြွလာခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ကြွလာဖို့ရာ၊) တေန-ထို
မဂဓမင်းသည်၊ ဂဟိတပဋိညော-ယူအပ်ပြီးသော ပဋိညာဉ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာ
ဠာရဉ္စ-အာဠာရရသေ့သို့လည်းကောင်း၊ ဥဒကဉ္စ-ဥဒကရသေ့သို့လည်းကောင်း၊
ဥပသင်္ကမိတွာ-ချဉ်းကပ်၍၊ တေသံ-ထိုရသေ့တို့၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ အဓိဂတ
ဝိသေသေန-ရအပ်သောတရားထူးဖြင့်၊ [တတိယာရပုဗ္ဗစာနံ စတုတ္ထာရပုဗ္ဗစာနံဟူ
သောတရားထူးဖြင့်၊] အပရိတုဋ္ဌော-မတင်းတိမ်သေးသည်၊ (အားမရသေးသည်၊)
(ဟုတွာ)၊ ဆဗ္ဗဿာနိ-၆ နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ မဟာပဓာနံ-မြတ်သောကမ္မဋ္ဌာန်းအား
ထုတ်မှုကို၊ ပဒဟိတွာ-အားထုတ်ပြီး၍၊ ဝိသာခါပုဏ္ဏမဒိဝသေ-ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊
ပါတောဝ-စောစောကပင်၊ သေနာနိဂမေ-သေနာနိဂုံး၌၊ သုဇာတာယ-သုဇာတာ

မည်သော သုဋ္ဌေးကတော်သည်၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်သော၊ ပါယသံ-နို့ယနာကို၊
[ပယသာ+နိဗ္ဗတ္တော ပါယသော၊] ပရိဘုဉ္ဇိတွာ-ဘုဉ်းပေးပြီး၍။

နေရဉ္စရာယ-နေရဉ္စရာမည်သော၊ နဒိယာ-မြစ်၌၊ သုဝဏ္ဏပါတိ-ရွှေခွက်ကို၊
ပဝါဟေတွာ-မျောစေ၍၊ (မျော၍) နေရဉ္စရာယ-နေရဉ္စရာမြစ်၏၊ တိရေ-ကမ်း
နား၌၊ မဟာဝနသဏ္ဍေ-ကြီးစွာသောတောအုပ်၌၊ နာနာသမာပတ္တိဟိ-အမျိုးမျိုး
သော ဈာန်သမာပတ်တို့ဖြင့်၊ ဒိဝသဘာဂံ-နေအဖို့ကို၊ ဝိတိနာမေတွာ-လွန်စေပြီး၍၊
သာယနသမယေ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ သောတ္တိယေန-ဒေဝမန္တန်ကို သရဇ္ဈာယ်တတ်
သောပုဏ္ဏားသည်၊ [ထိုအချိန်က ထိုပုဏ္ဏားသည် မြက်ရိက်နေ၏၊] ဒိန္နံ-
ပေးလှူအပ် သော၊ အဋ္ဌတိဏမုဋ္ဌိ-မျက်ရှုစိဆုပ်ကို၊ (မျက်ထုံးကလေး ရှစ်ထုံးကို)၊
ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ကဋ္ဌေန-ကာဋ္ဌမည်သော၊ နာဂရာဇေန-နဂါးမင်းသည်၊
အဘိတ္ထုတဂုဏော-ချီးမွမ်းအပ်သောဂုဏ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဗောဓိမဏ္ဍ-
ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့၊ အာရုယု-တက်တော်မူ၍၊ တိဏာနိ-မြက်တို့ကို၊ သန္တရိတွာ-
ဖြန့်ခင်း၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှ လောက်၊ မေ-ငါ၏၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ အနုပါဒါယ-
တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် တစ်စုံတစ်ခု သော အာရုံကို မယူမူ၍၊ အာသဝေဟိ-
အာသဝေါတို့မှ၊ န ဝိမုစ္စိဿတိ-မလွတ် လတ္တံ့သေး၊ တာဝ-ထို အာသဝေါတို့မှ
မလွတ်သေးသမျှ၊ ဣမံ ပလ္လက္ခိ-ဤ ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ကို၊ န ဘိန္နိဿာမိ-
မဖျက်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဋိညံ-ပဋိညာဉ်ကို၊ (အဓိဋ္ဌာန်မူကို)၊ ကတွာ-
ပြုပြီး၍။

ပါစီနဒိသာဘိမုခေါ-အရှေ့အရပ်သို့ ရှေးရှုသော မျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊
နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ သူရိယေ-နေသည်၊ အနတ္တဂံမိတေယေဝ-မဝင်သေးမိပင်လျှင်၊
မာရဗလံ-မာရ်မင်း၏စစ်သည်ကို၊ ဝိဓမ္မိတွာ-ပယ်ဖျောက်၍၊ ပဌမယာမေ-ပဌမ
ယံ၌၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ-ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်သို့လည်းကောင်း၊ [ရှေး၌ နေခဲ့ဖူးသော
ခန္ဓာအစဉ်ကို သိတတ်သောဉာဏ်သို့လည်းကောင်း၊] မဇ္ဈိမယာမေ-မဇ္ဈိမယံ၌၊
စုတူပပါတဉာဏံ-စုတူပပါတဉာဏ်သို့လည်းကောင်း၊ [သတ္တဝါတို့၏ စုတိ ပဋိသန္ဓေ

သောတ္တိယေန။ ။ သုတိ၊ သုတ္တ၊ ဆန္ဒသဒ္ဓါတို့သည် “ဝေဒ-ဗေဒ” အနက်ကို ဟော၏။
သုတ္တံ-ဝေဒကျမ်းကို (ဗေဒင်ကျမ်းကို)+အဓိတေ-ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်တတ်၏၊ ဣတိ သောတ္တိ
ယော၊ [တမဓိတေ စသော သုတ်ဖြင့် ဣကသက်၊ ကကို ယပြု၊ သုတ္တံ၌ သံယောဂန္တုဖြစ်သော်
လည်း “နေန နိဋ္ဌိဋ္ဌံ အနိစ္စံ-အသံယောဂန္တုသ၌ အဟူသော ပဋိသေစဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ရာဝယ်
အစီအရင် မမြဲ”ဟု ပရိဘာသာရှိသောကြောင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ သောတ္တိယော ဆန္ဒသော၊-အဘိဓာန်
(၄၀၈)] “သုဒ္ဓိယေန-မြတ်ထမ်းသူဆင်းရဲပုဏ္ဏားသည်”ဟုလည်းကောင်း၊ “သောတ္တိယေန-
မောင်ချမ်းသာသည်၊ သုဒ္ဓိယေန-မောင်စင်ကြယ်သည်”ဟုလည်းကောင်း ပါဌ်အထွေထွေ
ကြံ၍ အနက်ပေးကြသေးသတတ်။

ကို သိတတ်သောဉာဏ်သို့လည်းကောင်း၊] ပတ္တာ-ရောက်၍၊ ပစ္စိမယာမာဝသာ
နေ-ပစ္စိမယံ၏အဆုံးအချိန်၌၊ ဒသပလစတုဝေသာရဇ္ဇာဒိသဗုဗ္ဗဂုဏပဋိမဏ္ဍိတံ-
ဒသပလဉာဏ်တော်၊ စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်အစရှိသော အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓ
ဂုဏဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်-ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇန္တော
ယေဝ-ထိုးထွင်းကာ သိတော်မူလျက်သာလျှင်၊ ဣမံ အဘိဓမ္မနယသမုဒ္ဒံ-၌
အဘိဓမ္မာတည်းဟူသော နယသမုဒ္ဒရာကို၊ အဓိဂဉ္စိ-ရတော်မူပြီ၊ ဧဝံ-၌သို့လျှင်၊
အဿ-ထိုအဘိဓမ္မာ၏၊ အဓိဂမနိဒါနံ-အဓိဂမနိဒါန်းကို၊ ဝေဒိတဗွံ-သိထိုက်၏။
[အဓိဂမနိဒါန်း၏ သရုပ်ကို သုမေဓကေတာ မရောက်မီ ရှေး၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဧဝံ-၌သို့လျှင်၊ အဓိဂတာဘိဓမ္မော-သိအပ်ပြီးသော အဘိဓမ္မာရှိတော်မူ
သည်၊ (အဘိဓမ္မာကို သိတော်မူပြီးသည်၊) (ဟုတွာ)၊ ဧကပလ္လင်္ဂန-တစ်ကြိမ်
တည်းသော ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ဖြင့်၊ နိသိန္နသတ္တာဟံ-ထိုင်နေရာ သတ္တာဟကို
လည်းကောင်း၊ အနိမိသသတ္တာဟံ-အနိမိသသတ္တာဟကိုလည်းကောင်း၊ (ဗောဓိ
ပလ္လင်ကို မမှိတ်သော မျက်လုံးတော်ဖြင့် ကြည့်ရှုရာ သတ္တာဟကိုလည်းကောင်း၊)
စင်္ဂမနသတ္တာဟဉ္စ-စင်္ဂမနသတ္တာဟကိုလည်းကောင်း၊ (ဗောဓိပင်၏အနီးဝယ်
ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန် စကြိုကြွတော်မူရာ သတ္တာဟကိုလည်းကောင်း၊ အတိတ္တမိတ္တာ-
လွန်၍၊ စတုတ္ထေ သတ္တာဟေ-၄ ခုမြောက်သတ္တာဟ၌၊ သယမ္ပညာဏာဓိဂမနေန-
သယမ္ပဉာဏ်ကို ရခြင်းဖြင့်၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရခြင်းဖြင့်၊) အဓိဂတံ-
ရအပ်သော၊ အဘိဓမ္မ-အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို၊ ဝိစိနိတွာ-စူးစမ်းဆင်ခြင်တော်
မူ၍၊ အပရာနိပိ-တစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အဇပါလမုစလိန္ဒရာဇာယတနေသု-
အဇပါလညောင်ပင်၊ မုစလိန္ဒရေအိုင်၊ လင်းလွန်းပင်အရပ်တို့၌၊ တိဏိ-၃ ခုကုန်
သော၊ သတ္တဟာနိ-သတ္တာဟတို့ကို၊ ဝိတိနာမေတွာ-လွန်စေတော်မူပြီး၍၊ အဋ္ဌမေ
သတ္တာဟေ-ရှစ်ခုမြောက်သတ္တာဟ၌၊ အဇပါလနိဂြောဓရက္ခမူလေ-အဇပါလ
ညောင်ပင်၏အနီးအောက်၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေတော်မူစဉ်၊ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာပစ္စဝေက္ခ
ဏေန-သစ္စာလေးပါးတရား နက်နဲသည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်တော်မူခြင်းကြောင့်၊
အပ္ပောသုက္ကတံ-တရားဟောဖို့ရန် ကြောင့်ကြမရှိသည်၏ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇ
မာနော-ရောက်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)။

ဒသသဟသိဗြဟ္မပရိဝါရေန-တစ်သောင်းသောဗြဟ္မာအခြံအရံရှိသော၊
သဟမ္ပတိဗြဟ္မာနာ-သဟမ္ပတိဗြဟ္မာသည်၊ အာယာစိတဓမ္မဒေသနော-ရိုသေစွာ
တောင်းပန်အပ်သော တရားဒေသနာတော်ရှိသည်၊ (တရားဟောဖို့ရန် ရိုသေစွာ
တောင်းပန်အပ်သည်၊) (ဟုတွာ)၊ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ-ဗုဒ္ဓစက္ခုဖြင့်၊ [ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိ
ဉာဏ်၊ အာသယာနုသယဉာဏ်တော်ဖြင့်၊] လောကံ-သတ္တလောကကို၊ ဩလော
ကေတွာ- ကြည့်တော်မူ၍၊ ဗြဟ္မာနော- သဟမ္ပတိဗြဟ္မာမင်း၏၊ အဇ္ဈေသနံ-
တိုက်တွန်းခြင်းကို၊ အာဒါယ-ခံယူတော်မူ၍၊ (လက်ခံတော်မူ၍) အဟံ-ငါသည်၊

ကဿ-အဘယ်သူအား၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေယျနုခေါ-ဟောရပါအံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဩလောကေန္တော-ကြည့်ရှုတော်မူလသော်၊ အာဠာရဥဒကာနံ-အာဠာရရသေ့၊ ဥဒကရသေ့တို့၏၊ ကာလင်္ကတဘာဝံ-သေလွန်ကုန်ပြီး၏အဖြစ်ကို၊ [အရူပဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်နေသည်၏အဖြစ်ကို၊] ဥတွာ-သိတော်မူ၍၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနံ-၅ ယောက်အစဉ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရသေ့တို့၏၊ [ထိုအချိန်က ရသေ့အဖြစ်သာရှိသေးသည်၊] ဗဟူပကာရတံ-များသောကျေးဇူးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ [ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သည့်အချိန်တုန်းက ရေပူရေချမ်း ကမ်းလှမ်းလုပ်ကျွေးသော ကျေးဇူးရှိပုံကို၊] အနုဿရိတွာ-အမှတ်ရတော်မူ၍၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဌာယထတော်မူ၍၊ ကာသိပရံ-ကာသိမြို့သို့၊ (ဗာရာဏသိမြို့သို့) ဂစ္ဆန္တော-ကြွတော်မူစဉ်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-လမ်းခရီးအကြား၌၊ ဥပကေန-ဥပကရသေ့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊ မန္တောဘူနီးနောပြောဆိုပြီး၍၊ အာသဠိပုဏ္ဏမဒိဝသေ-ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌၊ ဣသိပတနေ-ဣသိပတနမည်သော၊ မိဂဒါယေ-မိဂဒါဝုန်တော၌၊ [ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ရဟန္တာတို့၏ သက်ရောက်ရာဖြစ်သော၊ သားကောင်တို့ကို မပစ်ခတ်ဖို့ရန် ဘေးမဲ့ပေးရာ ဖြစ်သော တော၊ ဒါယသဒ္ဓါသည် တောဟူသော အနက်ကို ဟော၏။]

ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနံ-၅ ယောက်အစဉ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရသေ့တို့၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ တေ-ထိုပဉ္စဝဂ္ဂိတို့ကို၊ အနန္တဝိကေန-မြတ်စွာဘုရားအား မလျှောက်ပတ်သော၊ သမုဒါစာရေန-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ [“အာဝုသော ဂေါတမ”စသောခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြင့်၊] သမုဒါစရန္တေ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုသည်တို့ကို၊ သညာပေတွာ-သိစေပြီး၍၊ (ဘုရားဖြစ်ကြောင်းကို သိလည်စေပြီး၍) ဓမ္မစက္ကံ-ဓမ္မစကြာကို၊ ပဝတ္ထန္တော-လည်စေတော်မူလသော်၊ အညာသိကောဏ္ဍညတ္ထေရပုဗ္ဗမုခါ-အညာသိကောဏ္ဍညထေရ် အမှူးရှိကုန်သော၊ အဠာရသဗြဟ္မာကောဋိယော-၁၈ ကုဋေသောဗြဟ္မာတို့ကို၊ အမတပါနံ-အမြိုက်ဖျော်ရည်ကို၊ ပါယေသိသောက်စေတော်မူပြီ၊ [နိဗ္ဗာန်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဟူသော တရားကို ရစေတော်မူပြီ၊] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ယာဝဓမ္မစက္ကပ္ပပတ္တနာ-ဓမ္မစကြာတရားကို ဟောတော်မူရာကာလတိုင်အောင်၊ ဒေသနာနိဒါနံ-ဒေသနာနိဒါန်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤအဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္ထာရော ပန-အကျယ်ကိုကား၊ သာဌကထာနံ-အဋ္ဌကထာနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ အရိယပရိယေသနပဗ္ဗဇ္ဇသုတ္တာဒိနံ-အရိယပရိယေသနသုတ်၊ ပဗ္ဗဇ္ဇသုတ်အစရှိသည်တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။ [“အရိယပရိယေသနသုတ်” ဟူသည် မူလပဏ္ဏာသ၌ လာသော ပါသရာသိသုတ်တည်း၊ “ပဗ္ဗဇ္ဇသုတ်”ကား သုတ္တနိပါတ် မဟာဝဂ်၌ ပါ၏။]

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအားဖြင့်၊ အဓိဂမနိဒါနဒေသနာ နိဒါနသမ္ပန္နဿ-အဓိဂမနိဒါနိန်း၊ ဒေသနာနိဒါနိန်း ၂ ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ အဿ အဘိဓမ္မဿ-ဤအဘိဓမ္မာ၏၊ အပရာနိပိ-တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ [တီဏိ နိဒါနာနိဌ္ဋိ စပ်၊] ဒူရေနိဒါနံ-ဒူရေနိဒါနိန်းလည်းကောင်း၊ (ဝေးသော အကြောင်းခံ လည်းကောင်း၊) အဝိဒူရေနိဒါနံ-အဝိဒူရေနိဒါနိန်းလည်းကောင်း၊ (မနီးမဝေးသော အကြောင်းခံလည်းကောင်း၊) သန္တိကေနိဒါနံ-သန္တိကေနိဒါနိန်းလည်းကောင်း၊ (နီးသော အကြောင်းခံလည်းကောင်း၊) ဣတိ-ဤသို့၊ တီဏိ-၃ မျိုးကုန်သော၊ နိဒါနာနိ-နိဒါနိန်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏၊) တတ္ထ-ထိုနိဒါနိန်း ၃ မျိုးတို့တွင်၊ ဒီပင်္ကရ ပါဒမူလတော-ဒီပင်္ကရမြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်ရင်းမှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ယာဝ တုသိတာပုရာ-တုသိတာနတ်ပြည်တိုင်အောင်၊ ဒူရေနိဒါနံ-ဒူရေနိဒါနိန်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-သိထိုက်၏၊ တုသိတာပုရတော-တုသိတာနတ်ပြည်မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ယာဝဗောဓိ မဏ္ဍာ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်တိုင်အောင်၊ အဝိဒူရေနိဒါနံ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-၏၊ ဧကံ သမယံ ၊ပေ၊အဘိဓမ္မကထံ ကထေသီတိ-ဧကံ သမယံ၊ပေ၊အဘိဓမ္မကထံ ကထေသီ ဟူသော၊ ဣဒံ-ဤနိဒါနိန်းသည်၊ အဿ-ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ သန္တိကေနိဒါနံ- သန္တိကေနိဒါနိန်းတည်း၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တာဝ-အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာမှ ရှေးဦးစွာ၊ နိဒ္ဒိဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော၊ နိဒါနကထာ-နိဒါနကထာတည်း၊ (တစ်နည်း- ယာယ ကထာယ-အကြင် စကားကြောင့်၊ အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတဘာသိဒ္ဓိ-ဗုဒ္ဓဘာသိတ၏အဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည်၊ တာဝ-စွာ၊ နိဒ္ဒိဌာ-သော၊ နိဒါနကထာ- နိဒါနကထာတည်း၊ ဝါ-နိဒါနိန်းကို ဆိုရာဆိုကြောင်းဖြစ်သောစကားတည်း။ [ဤသို့ ဋီကာအတိုင်း အနိယမပါကျ ထည့်၍ တစ်နည်း ပေးပါ။]

နိဒါနကထာ-သည်၊ နိဌိတာ-ပြီးပြီ။

ဒီပင်္ကရပါဒမူလတော ပဌာယ။ ။ဒီပင်္ကရမြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်ရင်းမှ စ၍ တုသိတာနတ်ပြည် မရောက်မီ ဝေဿန္တရာမင်းဘဝတိုင်အောင် ဖြည့်ကျင့်အပ်သော ပါရမီတို့ ကိုသာ အဘိဓမ္မာ၏ ဒူရေနိဒါနိန်းဟု မှတ်ပါ။ တုသိတာနတ်ပြည်၌လည်း နတ်စည်းစိမ်ကို ခံစား၍ နေစေကာမူ၊ အခြေခံပါရမီ စသည်တို့မှာ ရင့်၍ ရင့်၍ နေလေ၏။ ထို့ကြောင့် “တုသိတာ နတ်ပြည်တိုင်အောင်”ဟု ဆိုသည်။ တုသိတာနတ်ပြည်မှ စ၍ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အတွင်း၌ တော ထွက်ခြင်းစသော ပါရမီများလည်း သာ၍ သာ၍ ရင့်လာ၏။ ၆ နှစ်ပတ်လုံး ဒုက္ကရစရိယာကျင့် တော်မူရာ၌ အမှားကို ကျင့်မိစေကာမူ အခြေခံပါရမီတော်များမှာ ရင့်၍ ရင့်၍သာ နေ၏။ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့မရောက်မီ ဈာန်သမာပတ်များကိုလည်း ရပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် တုသိတာ နတ်ပြည်မှစ၍ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အတွင်း ဖြည့်ကျင့်အပ်သမျှ အကျင့်များသည် အဘိဓမ္မာပါဠိ တော်၏ မနီးမဝေးသော အခြေခံ အဝိဒူရေနိဒါနိန်း ဖြစ်သည်။ သန္တိကေနိဒါနိန်းကား ထင်ရှားပြီ။



၁။ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍအဖွင့်
တိကမာတိကာအဖွင့်

ဣတိ မေပေအယံ ကထာတိ-ဣတိ မေပေအယံ ကထာဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဋိညာတာယ-ဝန်ခံအပ်ပြီးသော၊ အဘိဓမ္မကထာယ-အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာ၏၊ (ဩကာသောဌံ စပ်၊) ဝါ-အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို၊ (ကထနဌံ စပ်၊) ကထနောကာသော-ဆိုခြင်း၏ အခွင့်အခါသည်၊ (ဆိုဖို့ရန် အခွင့်အခါသည်၊) သမ္ပတ္တောရောက်လာပြီ၊ တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာ၌၊ (တသ္မာ၏နောက်၌ ရှိသော ဝုစ္စမာနံဌံ စပ်၊) [ရှေးနိဿယ၌ “တတ္ထ တသ္မိ အဘိဓမ္မကထန္တိ ဝစနေ-ထိုအဘိဓမ္မကထဟူသော စကား၌”ဟု စွဲလေသည်၊ အဘိဓမ္မော နာမဌံ စပ်လိုဟန်တူ၏၊ ယသ္မာ၏ ပြင်ဘက်ကပုဒ်သည် တသ္မာ၏ ပြင်ဘက်ပုဒ်၌ စပ်ရိုးတည်း။] ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မော နာမ-အဘိဓမ္မာမည်သည်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီအာဒိနိ-ဓမ္မသင်္ဂဏီ အစရှိကုန်သော၊ သတ္ထပ္ပကရဏာနိ-ခုနစ်ကျမ်းတို့တည်း၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပိ-ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းသည်လည်း၊ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍာဒိနိ-စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ အစရှိသော ကဏ္ဍတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ ကဏ္ဍာနိ-ကဏ္ဍတို့တည်း၊ (အပိုင်းအခန်းတို့တည်း၊) စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍမ္ပိ-စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍသည်လည်း၊ မာတိကာပဒဘာဇနီယဝသေန-မာတိကာ၊ ပဒဘာဇနီတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓ-၂ ပါး အပြားရှိ၏။...တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ မာတိကာ-မာတိကာသည်၊ အာဒိ-အစတည်း၊ သာပိ-ထိုမာတိကာသည်လည်း၊ တိကမာတိကာ-တိကမာတိကာလည်းကောင်း၊ ဒုကမာတိကာ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒုဝိဓာ-ရှိ၏၊ တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ တိကမာတိကာ-သည်၊ အာဒိ-တည်း၊ တိကမာတိကာယပိ-တိကမာတိကာ၌လည်း၊ (တိကမာတိကာတွင်လည်း၊) ကုသလတ္တိကံ-ကုသလတိက်သည်၊ (အာဒိ-တည်း၊) ကုသလတိကေပိ-ကုသလတိက်၌လည်း၊ (ကုသလတိက်တွင်လည်း၊) ကုသလာ ဓမ္မာတိ-ကုသလာ ဓမ္မာဟူသော၊ ဣဒံ ပဒံ-ဤပုဒ်သည်၊ (အာဒိ)၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ကုသလာ ဓမ္မာပုဒ်၏အစ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဣတော-ဤကုသလာ ဓမ္မာပုဒ်မှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ဂမ္ဘိရံ-နက်နဲသော၊ ဝုစ္စမာနံ-ဆိုအပ်လတ္တံ့သော၊ ဣမံ အဘိဓမ္မကထံ-ဤအဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို၊ သာဓေဝါ-သူတော်ကောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ (တုမေ-သင်တို့သည်၊) ဧကဂ္ဂါ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိကုန်သည်၊ ဝါ-တည်ကြည်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ သာဓု-ကောင်းစွာ၊ နိဿာမေ-ထ-စူးစူးစိုက်စိုက် နာယူလိုက်ကြကုန်လော၊ ဣတိ-ဤကား ဥယျောဇဉ်တည်း။

၁။ တာဝ-ဝေဒနာတိက် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော-ညွှန်ပြအပ်သော၊) ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာ ဓမ္မာတိ-ဟူသော၊ အယံ-ဤတိက်သည်၊ အာဒိပဒေန-အစဖြစ်သော ကုသလပုဒ်ဖြင့်၊ လဒ္ဓနာမော-ရအပ်သော

အမည်ရှိသော၊ (ရအပ်သော အမည်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (ဟေတုမန္တဝိသေသန၊) ကုသလတ္ထိကောနာမ-ကုသလတိက်မည်၏။ [အာဒိလဒ္ဓနာမ၊ သဗ္ဗလဒ္ဓနာမ၊ အန္တလဒ္ဓနာမဟု နာမည် ၃ မျိုးရှိသည်တွင် အာဒိလဒ္ဓနာမတိက်-ဟူလို၊] သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာပေ၊ အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာတိ-ဟူသော၊ အယံ-ဤတိက်သည်၊ သဗ္ဗပဒေဟိ-အလုံးစုံသော ၃ ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ (အလုံးစုံသော ဝါကျပုဒ်တွင် ပါဝင်သော ဝေဒနာ ၃ ပုဒ်တို့ဖြင့်၊) လဒ္ဓနာမော-ရအပ်သော အမည်ရှိသော၊ (ရအပ်သော အမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝေဒနာတ္ထိကော နာမ-ဝေဒနာတိက်မည်၏။ [ဤသဗ္ဗပဒေဟိ လဒ္ဓနာမောပုဒ်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ပြထားပြီ၊] ဧဝံ-ဤသို့၊ အာဒိပဒဝသေနဝါ-အစပုဒ်၏အစွမ်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗပဒဝသေနဝါ-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗသမ္ပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တိကဒုကာနံ-တိက် ဒုက်တို့၏၊ နာမံ-အမည်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။ . . . စ-ဆက်၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ-ဤတိက်၊ ဒုက်တို့ကို၊ ပဉ္စဒသဟိ-၁၅ ပါးကုန်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေဟိ-အပိုင်းအခြားတို့ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထိတာ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့”ဟု ဆို၏၊] တိကာနံ-တိက်တို့၏၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းအခြားသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒုကာနံ- ဒုက်တို့၏၊ စတုဒ္ဓသ- ၁၄ ပါးကုန်သော၊ (ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းအခြားတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏)၊ [ဒုကာစတုဒ္ဓသအရ ချဲ့ပြလို၍ ဟေတု ဓမ္မာ စသည်မိန့်၊] ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ [ဒွါစတ္တာလီသဒုကာ သုတ္တန္တိကဒုကာ နာမတိုင်အောင် ချဲ့ပြမည်-ဟူလို၊ ရှေးနိဿယ၌ “ဟိ သစ္စံ-မှန်၏”ဟု ပေးလေသည်၊] ဟေတု ဓမ္မာ၊ န ဟေတု ဓမ္မာတိအာဒယော-ဟေတု ဓမ္မာ၊ န ဟေတု ဓမ္မာ အစရှိကုန်သော၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့ကို၊ (ဝုစ္စတိ၌ စပ်၊) ဂန္ထတောစ-သီကုံးထုံးဖွဲ့အပ်သော သဒ္ဓါအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တတောစ-အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အညမညသမ္ပန္နေန-အချင်းချင်း စပ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ဌိတတ္တာ၌စပ်၊) ကဏ္ဍိကာဝိယ-ပန်းအချက်အခြာသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဃဋ္ဌာဝိယ-ပန်းအပေါင်းသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟုတွာ-၍၊ ဌိတတ္တာ-တည်သည်၏

ဂန္ထတော။ ။ဂန္ထတောကို “သဒ္ဓတော”ဟု မဓုဋီကာဖွင့်၏၊ ဟေတုဂေါစ္စက၌ပါသော သဟေတုကပုဒ်သည် ရှေ့က ဟေတုပုဒ်နှင့် ဆက်သွယ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုပုဒ် ထိုသဒ္ဓါကိုပင် “ဂန္ထိယတိတိ ဂန္ထော”ဟု ဝိပြိုဟ်ပြု၍ “ဂန္ထ”ဟု ခေါ်သည်။

ကဏ္ဍိကာ ဝိယ။ ။ကဏ္ဍိကာ ဝိယကို “ပုပ္ဖမယကဏ္ဍိကာ ဝိယ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ပန်းတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော အချက်အချာပန်းဝိုင်း၊ ထိုကဏ္ဍိကာ၌ ပဌမတစ်ပွင့်ကို “မ” တည်ပြီး နောက် ဒုတိယတစ်ပွင့်ကို သီကုံးသောအခါ ပဌမတစ်ပွင့်၏ ညှာတံ (သို့မဟုတ် ရိုးတံ)နှင့်

အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကောတိ-ဟေတုဂေါစ္ဆကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ [ဆဒုကာကို မင်းဘဲ “ဟေတုဂေါစ္ဆကောတိ”ဟူသော အာကာရကို ငဲ့၍ “ဝုစ္စတိ”ဟု ကေဝုဉ် ဖြင့် ဆိုထားသည်။ “ဧတာနိ ပုဗ္ဗကရဏန္တိ ဝုစ္စတိ”ကဲ့သို့တည်း။]

တတော-ထိုဟေတုဂေါစ္ဆကမှ၊ အပရေ-တစ်ပါးကုန်သော၊ (သတ္တဒုကာ၌စပ်) သပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ၊ အပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာတိအာဒယော-သပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ၊ အပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ အစရှိကုန်သော၊ သတ္တ-ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့ကို၊ အညမည-အချင်း ချင်း၊ (တစ်ဒုက်နှင့်တစ်ဒုက်) အသမ္ပန္နာ-မဆက်စပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကေဝလံ-အချင်းချင်း စပ်ခြင်းမဖက် သက်သက်၊ ဒုကသာမညတော-ဒုက်အဖြစ်အားဖြင့် တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥစ္စိနိတွာ ဥစ္စိနိတွာ-ရွေးချယ်၍ ရွေးချယ်၍၊ ဝိသု ဝိသု-ဂေါစ္ဆကတို့မှ အသီးအခြား အသီးအခြား၊ ဂေါစ္ဆကန္တရေ-ဂေါစ္ဆကတို့၏ အကြား၌၊ ထပိတတ္တာ-ထားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်

ဆက်သွယ်၍ သိကုံးရ၏။ တတိယ၊ စတုတ္ထပန်းပွင့်များကို သိကုံးသောအခါ ထိုနည်းအတိုင်းပင်၊ ထိုသို့ သိကုံးပြီးသောအခါ တစ်ပွင့်နှင့်တစ်ပွင့်ဆက်သွယ်နေသော ပန်းအချက်အချာပန်းဝိုင်းကြီး ဖြစ်သွားသကဲ့သို့ ဒုက်ကိုလည်း ဟေတုဒုက်ကို မူတည်၍ သဟေတုကဒုက် ပေါ်လာသောအခါ ဟေတုဒုက်နှင့်သဟေတုဒုက်သည် ဟေတုသဒ္ဓါအားဖြင့် ဆက်သွယ်လျက်နေ၏။ ဟေတု သမ္ပယုတ္တဒုက်ပေါ်လာသောအခါလည်း ထို့အတူပင်၊ ထို့ကြောင့် ပန်းအချက်အချာနှင့်တူသည်။

ဃဇ္ဇာ ဝိယ။ ။ “ပုပ္ဖဟတ္ထကာဒိသု ပုပ္ဖာဒိနံ သမူဟော ဝိယ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ဃဇ္ဇာ သဒ္ဓါသည် သမူဟအနက်ဟောတည်း၊ ကြာပန်းတို့ကို စု၍ စည်းသောအခါ ကြာရိုးတစ်ခုနှင့် တစ်ခု မဆက်ဘဲ ပေါင်းမိသကဲ့သို့ ထို့အတူ သဟေတုကဒုက်နှင့် ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်မျိုး သည် တစ်ဒုက်နှင့် တစ်ဒုက် မဆက်ဘဲ ဂေါစ္ဆကတစ်ခုတည်းဟူသော ကြာစည်းအတွင်း၌ ပေါင်းရုံသာ ပေါင်းမိသည်။

ဂေါစ္ဆက။ ။ထဝကောတု စ ဂေါစ္ဆကော (၅၄၅) အဘိဓာန်၌ အဖူးအငုံနှင့် တကွ အဖူး၌ ပြုတ်နေသော ပန်းအစုကို “ဂေါစ္ဆက”ဟု ဆို၏။ သတ္တတ၌ “ဝုစ္စက”ဟု ရှိ၏။ အငုံ အပွင့် စသည်တို့၏ အပေါင်းဖြစ်သော ပန်းပြုတ်ကိုပင် ဟော၏။ ဤ၌ကား ထိုပန်းပြုတ်နှင့် တူစွာ “ဟေတု သဟေတု” စသည်ဖြင့် တစ်ဒုက်နှင့် တစ်ဒုက် ဆက်သွယ်ပေါင်းစုနေသော ဒုက်အပေါင်းကို သဒိသုပစာအားဖြင့် “ဂေါစ္ဆက”ဟု ဆိုရသည်။

[ဆောင်] အပွင့်အငုံ၊ စုပုံပြုတ်က၊ ဂေါစ္ဆကဟု၊ ခေါ်ရသည့်မူ၊ သဒိသုဖြင့်၊ ဆင်တူဒုက်များ၊ စုပြုတ်ထား၊ မှတ်သား ဂေါစ္ဆကခေါ်။

ဒုက၊ ပေ၊ စူဠန္တရဒုကာ။ ။သမာနာနံ+ဘာဝေါ သာမညံ၊ ဒုကေန(ဒုကဘာဝေန)+သာမညံ ဒုကသာမညံ၊ ဤဒုကသာမညတောဖြင့် စူဠန္တရဒုကဟူသောပုဒ်၌ ဒုကအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏။ ဂေါစ္ဆကန္တရေ ဖြင့် အန္တရ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသည်။ ထပိတတ္တာဖြင့် “အန္တရေ+ထပိတာ+ဒုကာ အန္တရဒုကာ”ဟု မဇ္ဈေလောပသမာသ်ကို ပြသည်။

မဟန္တရဒုကေဟိ-မဟန္တရဒုကံတို့အောက်၊ စူဠကတ္တာစ-ငယ်ကုန်သည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (နည်းကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) စူဠန္တရ
 လည်းကောင်း၊ အညေ ဟိ-သပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာစသည်တို့မှတစ်ပါးသာ သာရမဏာ
 ဓမ္မာအစရှိကုန်သော၊ ဒုကာတိ-စူဠန္တရဒုကံတို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။

တတော-ထိုစူဠန္တရဒုကံမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အာသဝဒုကာဒိနံ-အာသဝဒုကံ
 အစရှိကုန်သော၊ ဆန္ဒံ-၆ ဒုကံတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊
 အာသဝဂေါစ္ဆကော-အာသဝဂေါစ္ဆကလည်းကောင်း၊ (ဣတိ၌ စပ်၊) တထာ-
 ထို့အတူ၊ သံယောဇနဒုကာ ဒိနံ-သံယောဇနဒုကံ အစရှိကုန်သော၊ (ဆန္ဒံ-၆
 ဒုကံတို့၏၊) ဝသေန-ဖြင့်၊ သံယော ဇနဂေါစ္ဆကော-လည်းကောင်း၊ တထာ-တူ၊
 ဂန္ထံ၊ ပေ၊ ဒုကာဒိနံ-ဂန္ထဒုကံ၊ ဩဃဒုကံ၊ ယောဂဒုကံ၊ နိဝရဏအစရှိသော
 ဒုကံတို့၏၊ ဝသေန-အားဖြင့်၊ ဂန္ထံ၊ ပေ၊ ဂေါစ္ဆကော-ဂန္ထဂေါစ္ဆက၊ ဩဃဂေါစ္ဆက၊
 ယောဂဂေါစ္ဆက၊ နိဝရဏဂေါစ္ဆကတို့လည်းကောင်း၊ [ဝါကျတို့ကို ချဲ့ထားသည်။
 “တထာ ဂန္ထဒုကာဒိနံ ဝသေန ဂန္ထဂေါစ္ဆကော”စသည် ဖြင့် အသီးအသီးခွဲပါ။]
 ပရာမာသဒုကာဒိနံ-ပရာမာသဒုကံအစရှိကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒံ-၅ ဒုကံတို့၏၊ ဝသေန-
 အားဖြင့်၊ ပရာမာသဂေါစ္ဆကော-ပရာမာသဂေါစ္ဆကလည်း ကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊
 သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တံ-၇ ပါးကုန်သော၊ ဂေါစ္ဆကော-
 ဂေါစ္ဆကတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တတော-ထိုပရာမာဂေါစ္ဆကမှ၊ ပရံ-၌၊ အာရမဏာ ဓမ္မာတိအာဒယော-
 အာရမဏာ ဓမ္မာ အစရှိကုန်သော၊ စတုဒ္ဒသ-၁၄ ပါးသောဒုကံတို့သည်၊ မဟန္တရ
 ဒုကာနာမ-မဟန္တရဒုကံမည်၏၊ [ဤ၌လည်း “အန္တရေ+ထပိတာ ဒုကာ အန္တရဒုကာ၊
 မဟန္တာစ+တေ+အန္တရဒုကာစာတိ မဟန္တရဒုကာ”ဟု ပြု၊] တတော-ထိုမဟန္တရ
 ဒုကံမှ၊ (အပရေ-တစ်ပါးကုန်သော၊) ဥပါဒါနဒုဒကာဒယော-ဥပါဒါနဒုကံ အစရှိ
 ကုန်သော၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုကံတို့သည်၊ ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကောနာမ-
 ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကမည်၏၊ တတော-ထိုဥပါဒါနဂေါစ္ဆကမှ၊ (အပရေ) ကိလေသဒုကာ
 ဒယော-ကိလေသဒုကံ အစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌ-၈ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-တို့သည်၊
 ကိလေသဂေါစ္ဆကော နာမ-ကိလေသဂေါစ္ဆကမည်၏၊ တတော-ထိုကိလေသဂေါစ္ဆ
 ကမှ၊ ပရံ-၌၊ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကာဒယော-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကံ အစရှိ
 ကုန်သော၊ အဋ္ဌာရသ-၁၈ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-တို့သည်၊ အဘိဓမ္မမာတိကာယ-
 အဘိဓမ္မမာတိကာ၏၊ ပရိယောသာနေ-အဆုံး၌၊ ထပိတတ္တာ-ထားအပ်ကုန်သည်
 ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပိဋ္ဌိဒုကာနာမ-ပိဋ္ဌိဒုကံတို့ မည်၏၊ [“ပိဋ္ဌိယံ-ကျောက်ကုန်းနှင့်
 တူသော အဆုံး၌၊ ထပိတာ + ဒုကာ ပိဋ္ဌိဒုကာ”ဟု ပြု၊] ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊

အညေဟိံ၊ ပေ၊ စူဠကတ္တာဖြင့် စူဠအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသည်၊ စူဠာ စ+တေ+
 အန္တရဒုကာ စာတိ စူဠန္တရဒုကာ။

(အဘိဓမ္မမာတိကာမှတစ်ပါး၊ သုတ္တန္တမာတိကာကား၊) ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ၊ပေ၊
 ဓမ္မာတိအာဒယော-ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော၊ပေ၊ ဓမ္မာအစရှိကုန်သော၊ ဒွါစတ္တာလိသ-၄၂
 ပါးသော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့သည်၊ သုတ္တန္တိကဒုကာနာမ-သုတ္တန္တိကဒုက်တို့မည်၏။
 [နိဂုံးကို ပြလို၍ ဧဝံစသည်မိန့်၊] ဧဝံ-ဤသို့၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ဧတေ-ဤတိုက်
 ဒုက်တို့ကို၊ ပဉ္စဒသဟိ-၁၅ ပါးကုန်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝဝတ္တိတာ-ပိုင်းခြား
 သတ်မှတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

[ပြတ်ပြီးစကားကို သပ္ပဒေသ၊ နိပ္ပဒေသစသည်ဖြင့် ခွဲပြလို၍ ဧဝံစသည်မိန့်၊]
 ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဝဝတ္တိတာ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်ပြီး
 ကုန်သော၊ ဧတေ-ဤတိုက် ဒုက်တို့သည်၊ သပ္ပဒေသနိပ္ပဒေသဝသေန-သပ္ပဒေသ
 တိုက်ဒုက်၊ နိပ္ပဒေသတိုက်ဒုက်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊
 ကောဋ္ဌာသေ-အဖို့အစုတို့သည်၊ ဟောန္တိ-နိဗ္ဗာန်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ တေသု-ထိုတိုက် ဒုက်
 တို့တွင်၊ နဝ-နိဗ္ဗာန်သော၊ တိကာ-တိုက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧကသတ္တတိ-၇၁ ပါး
 သော၊ ဒုကာစ-ဒုက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သပ္ပဒေသာန-မသိမ်းယူအပ်သော
 အစိတ်အပိုင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါရူပဓမ္မာန-ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့၏၊
 ဝါ-တို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ-ပိုင်းခြား၍ ယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 သပ္ပဒေသာ နာမ-သပ္ပဒေသတိုက် ဒုက်တို့မည်၏၊ အဝသေသာ-
 ဆိုအပ်ပြီးသောတိုက်အားဖြင့် ၉ ပါး၊ ဒုက်အားဖြင့် ၇၁ ပါးတို့မှ ကြွင်းကုန်သော၊
 တေရသ-၁၃ ပါးကုန်သော၊ တိကာ-တိုက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧကသတ္တတိ-
 ၇၁ ပါးသော၊ ဒုကာစ-ဒုက်တို့ သည်လည်းကောင်း၊ နိပ္ပဒေသာနာမ-
 နိပ္ပဒေသတို့မည်၏။ (ထိုတိုက်ဒုက်တို့ကို ချဲ့ပြလို၍ တတ္ထစသည် မိန့်၊ တစ်နည်း-
 “ဧဝံ ၊ပေ၊ ကောဋ္ဌာသာ ဟောန္တိ” ကား ဥဒ္ဓေသ၊ “တေသု ၊ပေ၊ နိပ္ပဒေသာနာမ-
 နိပ္ပဒေသတို့မည်၏။ [ထိုတိုက်ဒုက်တို့ကို ချဲ့ပြလို၍ တတ္ထစသည်မိန့်၊ တစ်နည်း-
 “ဧဝံ ၊ပေ၊ ကောဋ္ဌာသာ ဟောန္တိ” ကား ဥဒ္ဓေသ၊ “တေသု ၊ပေ၊ နိပ္ပဒေသာနာမ” ကား
 နိဒ္ဓေသ၊ ထို နိဒ္ဓေသကို ပဋိနိဒ္ဓေသ ပြုလို၍ တတ္ထစသည်မိန့်၊] တတ္ထ-
 ထိုတိုက်ဒုက်တို့တွင်၊ တာဝ- ဒုက်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဓိဋ္ဌေသု-ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော၊)
 တိကေသု-တိုက်တို့တွင်၊ ဝေဒနာတ္ထိကော-ဝေဒနာတိုက်လည်းကောင်း၊
 ဝိတက္ကတ္ထိကော-ဝိတက်တိုက်လည်းကောင်း၊ ပီတိတ္ထိ ကော-
 ပီတိတိုက်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပန္နတ္ထိကော-ဥပ္ပန္နတိုက်လည်းကောင်း၊ အတိတ
 ထိကော-အတိတတိုက်လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ အာရမဏတ္ထိ
 ကာ-အာရမဏတိုက်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နဝ-၉ ပါးကုန်သော၊ ဣမေ
 တိကာ-ဤတိုက်တို့သည်၊ သပ္ပဒေသာ နာမ-သပ္ပဒေသတိုက်တို့ မည်၏။

သပ္ပဒေသ နိပ္ပဒေသ။ ။ယေဟိ-အကြင်မသိမ်းယူအပ်သောတရားတို့ဖြင့်၊
 တိကဒုကာ-တို့ကို၊ သာဝသေသာဟိ-အကြွင်းအကျန်ရှိသော တိုက်ဒုက်တို့ဟူ၍၊ ပဒိဿန္တိ
 (အပဒိဿန္တိ- ညွှန်ပြအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ တေ အသင်္ဂဟိတဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပဒေသာ-တို့မည်၏၊-
 အနုဋီကာ။

ဒုကေသု-ဒုက်တို့တွင်၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကာဒိန္န-ဟေတုဂေါစ္ဆက အစရှိကုန်သော၊ ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကပရိယောသာနာနံ-ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကအဆုံးရှိကုန်သော၊ နဝန္တံ-၉ ပါး ကုန်သော၊ ဂေါစ္ဆကာနံ-ဂေါစ္ဆကတို့၏၊ ပရိယောသာနေ-အဆုံး၌၊ တယော တယော-၃ ပါး ၃ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့လည်းကောင်း၊ [ဣတိ၌ စပ်၊] ကိလေသဂေါစ္ဆကပရိယောသာနေ-ကိလေသဂေါစ္ဆက၏အဆုံး၌၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့လည်းကောင်း၊ စိတ္တသမ္ပယုတ္တာဓမ္မာ-စိတ္တသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာပုဒ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ-စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာပုဒ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တသံသဌာ ဓမ္မာ-စိတ္တသံသဌာ ဓမ္မာပုဒ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဝိသံသဌာ ဓမ္မာ-စိတ္တဝိသံသဌာ ဓမ္မာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ မဟန္တရ ဒုကာ-မဟန္တရဒုက်တို့လည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တိကဒုကေသု-သုတ္တန္တိကဒုက်တို့တွင်၊ အဝိဝေဒဒုက်-အဝိဝေဒဒုက်လည်းကောင်း၊ နိရုတ္တိဒုက်-နိရုတ္တိဒုက်လည်းကောင်း၊ ပညတ္တိဒုက်-ပညတ္တိဒုက်လည်းကောင်း၊ နာမရူပဒုက်-နာမရူပဒုက်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဒုကေ-ဤဒုက်တို့ကို၊ ထပေတွာ-ချန်ထား၍၊ အဝသေသာ-ကြွင်းကုန်သော၊ အဋ္ဌတ္တိသ-၃၈ ပါးသော၊ ဒုကာစ-ဒုက်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဧတေ-ဤတိက်ဒုက်တို့သည်၊ သပ္ပဒေသာ နာမ-သပ္ပဒေသတိက်ဒုက်တို့မည်၏၊ ဝုတ္တာဝသေသာ-ဆိုအပ်ပြီးမှကြွင်းကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တိကဒုကာ-တိက်ဒုက်တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသာတိ-နိပ္ပဒေသတိက်ဒုက်တို့ ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။

[မူလဋီကာ၌ “အသင်္ဂဟိတော ပဒေသော”ဟု ဧကဝုစ် ရှိ၏။] ဤအနုဋီကာဝိဂ္ဂဟအတိုင်းဆိုလျှင် “ပဒေသ”အရ အသင်္ဂဟိတဓမ္မတို့ကို ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် မူလဋီကာ၌ “အသင်္ဂဟိတော” ဟူသော ဝိသေသနကို တပွာကဋီကရဏ (ဘူတကထန)ဝိသေသနဟု အနုဖွင့်၏။ “သံဝိဇ္ဇတိ ပဒေသော ယေသံတိ သပ္ပဒေသာ-အကြွင်းရှိသော တိတ်ဒုတ်တို့ဟု ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော အသင်္ဂဟိတတရားရှိသော တိတ်ဒုတ်တို့”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ [ဤနည်း၌ ပဒေသသဒ္ဒါသည် အစိတ်အပိုင်းဟူသော အနက်ကို မဟော။]

တနည်း။ “ပဒိဿတိ ဧတေန သမုဒါယောတိ ပဒေသော-အပေါင်းကို ညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သောအစိတ်”ဟု အနု၌ တစ်နည်းဝိဂ္ဂဟပြု၏။ ဤနည်း၌ ပဒေသသဒ္ဒါ အစိတ်အနက်ဟော တည်း။ ထိုပဒေသသည် သင်္ဂဟိတ၊ အသင်္ဂဟိတ (ဤတိတ်၌ ဤဒုတ်၌ သိမ်းယူအပ် မသိမ်း ယူအပ်သော) ပဒေသ၂ မျိုးနှင့်ဆိုင်သောကြောင့် သင်္ဂဟိတပဒေသကို တားမြစ်လို၍ ဋီကာ၌ “အသင်္ဂဟိတော”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ ရှေ့အတိုင်းဝိဂ္ဂဟပြု၍ “သပ္ပဒေသ-မသိမ်းယူအပ် သော အစိတ်အပိုင်းရှိသောတိက်(ဒုက်)၊ နိပ္ပဒေသ-မသိမ်းယူအပ်သော အစိတ်အပိုင်း မရှိသော တိက်(ဒုက်)”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ “သပ္ပဒေသ-အကြွင်းရှိသောတိက်(ဒုက်)၊ နိပ္ပဒေသ-အကြွင်း မရှိသော တိက်(ဒုက်)”ဟူသော အနက်မှာ အဓိပ္ပာယ်နက်သာတည်း။

[ပါဠိတော်၏ အနက်အဖွင့်သည် ကုသလသဒ္ဓေါ တာဝ စသည်တည်း။ ထို အနက်အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ၏ အခြေခံတိက်ဒုက်တို့ကို ပိုင်းခြားပြီး၍ ယခု အခါ ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဣဒါနိစသည်မိန့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ (အဖွင့်အဋ္ဌကထာ၏ အခြေခံဖြစ်သော တိက်ဒုက်တို့ကို ပိုင်းခြားပြီးရာ ယခုအခါ၌) ကုသလာဓမ္မာတိအာဒိနံ-ကုသလာ ဓမ္မာ အစရှိကုန် သော၊ မာတိကာပဒါနံ-မာတိကာပုဒ်တို့၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အနုပုဗ္ဗ ပဒဝဏ္ဏနာ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်တည်း။ တာဝ-ဓမ္မစသော သဒ္ဓါ တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဝုတ္တော-မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူအပ်သော၊) ကုသလသဒ္ဓေါ- ကုသလသဒ္ဓါသည်၊ အရောဂျံ၊ ပေ၊ သုခဝိပါကေသု-အာရောဂျအနက်၊ အနဝဇ္ဇ အနက်၊ ဆေကအနက်၊ သုခဝိပါကအနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ (တစ်နည်း) ကုသလသဒ္ဓေါ-ကို၊ ပေ၊ ဒိဿတိ-ရှုအပ်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ အယံ-ဤကုသလသဒ္ဓါသည်၊ ကစ္စံ၊ ပေ၊ အနာမယံတိအာဒိသု-ကစ္စံ၊ ပေ၊ အနာမယံ အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ အာရောဂျေ-အနာရောဂါမရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ (ကျမ်းမာခြင်း ဟူသော အနက်၌)၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏။

အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ။ ။ “ဣဒါနိ၊ ပေ၊ ဝဏ္ဏနာ”သည် ဖွင့်တော့မည်ဖြစ်၍ အခြေခံဖြစ်သော ပါဒကဝါကျတည်း။ နောက်ဝါကျကိုထောက်၍ သင်္ခေပဝါကျဟုလည်းဆိုနိုင်၏။ ကုသလသဒ္ဓေါ တာဝမှစ၍ အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာ အားလုံးကား ပါဒကဝဏ္ဏဝါကျ၊ ဝိတ္တာရဝါကျတည်း။ “ကုသလ သဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ”ဟူသောဝါကျကား သင်္ခေပဝါကျတည်း။ အယဉ္စိ၊ ပေ၊ သုခဝိပါကေဝိ ဝဇ္ဇတိ” ဟူသောဝါကျကား ဝိတ္တာရဝါကျတည်း။ ပုဗ္ဗံ-ရှေ့ပုဒ်သို့၊ အနုဂတာနိ-အစဉ်လိုက်သောပုဒ်တို့ တည်း။ အနုပုဗ္ဗံ-ရှေ့ပုဒ်သို့အစဉ်လိုက်သောပုဒ်တို့၊ (အဗျယ်ဘောသမာသံ) အနုပုဗ္ဗံ+တာနိ+ ပဒါနိစာတိ အနုပုဗ္ဗပဒါနိ-ရှေ့ပုဒ်သို့ အစဉ်လိုက်သောပုဒ်တို့၊ ဝါ-အစဉ်အတိုင်းသောပုဒ်တို့၊ အနုပုဗ္ဗပဒါနံ+ဝဏ္ဏနာ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ။

ကစ္စံနု၊ ပေ၊ အာရောဂျေ။ ။ ဤပါဠိတော်သည် ဝိသတိနိပါတ်၊ စူဠဟံသဇာတ်ပါဠိတော် နှင့်တကွ ထိုထိုပါဠိတော်များ၌ လာ၏။ “ကစ္စံနု ဘောတော ကုသလံ”ဟု မေးအပ်ပြီးအနက် ကိုပင် ထင်ရှားအောင် “ကစ္စံ ဘောတော အနာမယံ”ဟု ပါဠိတော်ချင်း ထပ်၍ ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် ကုသလံနှင့် အနာမယံသည် အနက်တူတည်း။ အနာမယံ၌ အာမယသဒ္ဓါကား “အာတဏှော အာမယော ဗျာဓိ”စသော (၃၂၃)အဘိဓာန်နှင့်အညီ အနာရောဂါအနက်ဟော တည်း။ ထို့ကြောင့် “နတ္ထိ အာမယော ယဿာတိ အနာမယော”ဟု ဝိပြုဟ်ပြု၍ “အနာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်”ဟူသောအနက်ကို ရသော်လည်း ဤနေရာ၌ အာရောဂျဂုဏ်ကို ရဖို့ရန် ဘာဝပွဓာန ကြပါ။

တစ်နည်း-ဘောအနက်ဟော ဣပစ္စည်း အကျေကြ်၍ အနာရောဂါမရှိသူ၏အဖြစ် ဟူသော အာရောဂျအနက်ကို ဟောသည်ဟု ကြပါ။ ဣပစ္စည်း၏အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “အနာမယံ”ဟု နိပုလ္လိင်လည်း ရှိရသည်။ အနာမယနှင့် ကုသလသဒ္ဓါသည် အနက်တူ ဖြစ် သောကြောင့် ကုသလသဒ္ဓါလည်း အာရောဂျအနက်ကိုပင် ဟောနိုင်သည်။ “နတ္ထိ ရောဂေါ

[ကစွဲ-အသို့နည်း၊ ဘောတော-အရှင်၏၊ ကုသလံ-ကျမ်းမာသူ၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ရောဂါသန့်ရှင်း၊ ကျန်းမာခြင်းသည်၊ ဟောတိနု-ဖြစ်ပါ၏လော၊ ကစွဲ-နည်း၊ ဘောတော-အရှင်၏၊ အနာမယံ-အနာမရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိနု-ဖြစ်ပါ၏လော။]

ကတမော ပန၊ပေ၊ အနဝဇ္ဇောတိ စ-ကမမော ပန၊ပေ၊ အနဝဇ္ဇောဟူသည် လည်းဖြစ်သော၊ အပရံ ပန၊ ပေ၊ ဓမ္မေသုတိ စ-အပရံ ပန၊ပေ၊ ဓမ္မေသုဟူသည် လည်းဖြစ်သော၊ ဧဝမာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အနဝဇ္ဇော-အပြစ်မရှိ ဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ (အရှင်အာနန္ဒာကို ခေါ်သည်၊) ကတမော-အဘယ်သို့သော၊ ကာယသမာစာရော-ကာယသမာစာရသည်၊ ဝါ-ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော ကောင်းသောအကျင့်သည်၊ ကုသလော-ကုသလမည်ပါ သနည်း၊ မဟာရာဇ-မဟာရာဇ၊ (ကောသလမင်းကို ခေါ်သည်၊) ယော ကာယ သမာစာရော-အကြင်ကာယသမာစာရသည်၊ အနဝဇ္ဇော-အပြစ်မရှိ (သောကာယ သမာစာရော-သည်၊ ကုသလော-ကုသလ မည်၏၊...ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အပရံ ပန-တစ်မျိုးကား၊ ယထာ-အကြင် ဒေသနာတော်ဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကုသလေသု-အပြစ်မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တရားတို့၌၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတိ-ဟောတော်မူ၏၊ ဧတံ-ဤ ဒေသနာတော်သည်၊ အနုတ္တရိယံ-မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာပါတည်း။]

ယဿာတိ အရောဂေါ၊ အရောဂဿ+ဘာဝေါ အာရောဂုံ”ဟု ပြု၍ ရောဂါကင်းခြင်းဂုဏ်ကို အရကောက်ပါ။ [“အယံ၊ပေ၊ အာရောဂု ဒိဿတိ”ဟူသော ဤဝါကျသည် “ကတမော၊ပေ၊ အနဝဇ္ဇော”ကို ထောက်၍ ပက္ခဝါကျ၊ ထိုနောက် ဝါကျကား ပက္ခန္တရဝါကျတည်း။]

အနဝဇ္ဇော။ ။အနဝဇ္ဇောအနက်၏ ပုံစံ၌ “ကတမော ပန၊ပေ၊အနဝဇ္ဇော”သည် မဇ္ဈိမ ပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ ဗာဟိတိကသုတ်၌ လာ၏၊ ထိုပါဠိတော်၌ အရှင်အာနန္ဒာသည် ကောသလ မင်းအား ဘုရားရှင်၏ ကာယဝစီမနောသမာစာရကို အကျယ်ဟောပြ၏၊ ဘုရားရှင်၏ သမာ စာရများ ဖြစ်သောကြောင့် “ကုသလော”အရ သုခဝိပါကဖြစ်သော ကုသိုလ်တရား မဟုတ်၊ အနဝဇ္ဇော (ကိလေသာအပြစ်မရှိသော) ကြိယာစိတ်သာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ထို၌ ပါသော ကုသလသဒ္ဓါလည်း အနဝဇ္ဇောအနက်ကို ဟောရသည်။

အပရံ ပန ဘန္တေ။ ။ဤပါဠိတော်ကား သုတ်ပါထေယျ-သမ္ပသာဒနီယသုတ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုပါဠိတော်ရင်း၌ “ပုန စ ပရံ”ဟု မတွေ့ရ၊ “အပရံ ပန”ဟူသော တွေ့ရသည်၊ ထိုပါဠိတော်၌လည်း “ကုသလေသု ဓမ္မေသု”အရ သတိပဋ္ဌာန်စသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ပြ၏၊ ဗောဓိပက္ခိယတရားဟူသည် အချုပ်အားဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဖိုလ်တို့နှင့် ယှဉ်သော တရားတည်း၊ ထိုတွင် ဝိပဿနာသည် ပုထုဇဉ်သေကွတို့သန္တာန်၌ သုခဝိပါကဖြစ်သော ကုသိုလ်တည်း၊ ရဟန္တာတို့သန္တာန်၌ ကြိယာတည်း၊ မဂ်တရားသည် ကုသိုလ်သာ၊ ဖိုလ်ကား ဝိပါကံသာတည်း၊ ဤသို့ ဗောဓိပက္ခိယတရားတွင် ကုသိုလ် ဝိပါကံ ကြိယာအားလုံး ပါဝင်ရကား ထိုကုသလသဒ္ဓါသည် အနဝဇ္ဇော (ကိလေသာအပြစ် မရှိ)ဟူသော အနက်ကို ဟောရသည်။

ကုသလော၊ပေ၊စာတုရိတ္ထိယောတိအာဒိသု-ကုသလော၊ပေ၊စာတုရိတ္ထိယော
အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဆေကေ-ကျမ်းကျင်သူဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊
[ရထဿ-၏၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂီနံ-အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၌၊ (တစ်နည်း) အင်္ဂပစ္စင်္ဂီနံ-တို့ကို၊
(ကြိယ၊ ပယောဇနတိ၌စပ်) ဝါ-တို့၏၊ (နာမ၌စပ်) နာမကြိယပယောဇနာဒိသု-

အနက်ဖွင့်။ ။အနုတ္တရိယံတိ အနုတ္တရဘာဝေါ၊ ယထာ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိတိ-
ယထာ ယေနာကာရေန ယာယ ဒေသနာယ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ တုမ္မာကံ ဒေသနာ
အနုတ္တရတိ၊ ကုသလေသုဓမ္မေသုတိ တာယ ဒေသနာယ ဒေသိတေသု ကုသလေသု
ဓမ္မေသုပိ ဘဂဝါဝ အနုတ္တရေတိဒီပေတိ၊ (အဋ္ဌကထာ)၊ ဤအလို “ယထာ-အကြင်
ဒေသနာတော် ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ ဧတံ-
ဤဒေသနာတော်သည်၊ တုမ္မာကံ-ရှင်တော်ဘုရားတို့၏၊ အနုတ္တရိယံ-မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေသနာတော်ပါ တည်း၊ တာယ-ထိုဒေသနာတော်ဖြင့်၊ ဒေသိတေသု-
ကုန်သော၊ ကုသလေသု-အပြစ်မရှိကုန် သော၊ ဓမ္မေသုပိ-တရားတို့ကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါဝ-
သည်သာ၊ အနုတ္တရေ-အမြတ်ဆုံးပါတည်း” ဟု ၂ ဝါကျခွဲ၍ အနက်ပေးရသည်။
[ကုသလေသု ဓမ္မေသုကို “ကုသလဓမ္မနိမိတ္တံ”ဟု သတ္တမိ အတွက် နိမိတ်အနက်ဟု
ဋီကာဖွင့်သည်။]

တစ်နည်း။ ။ယာ ဝါ သာ ဒေသနာ၊ တဿာ ဘူမိ (ဖြစ်ရာကို) ဒေသေန္တောပိ
ကုသလေသု ဓမ္မေသုတိ အာဟ၊ ဤအဖွင့်အလို “ယထာ-အကြင်ဒေသနာတော်ဖြင့်၊ ဘဂဝါ-
သည်၊ ကုသလေသု-အပြစ်မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တို့၌၊ ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ ဧတံ-ဤဒေသနာတော်
သည်၊ အနုတ္တရိယံ-တည်း” ဟု တစ်ဝါကျတည်း အနက်ပေးပါ။ နိဿယ၌ ဤအနက်ကိုသာ
ပေးထားသည်။ [“အနုတ္တရဿ+ဘာဝေါ အနုတ္တရိယံ”ဟု ပြု၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဘာဝအနက်ဝယ်
ကုယပစ္စည်းလည်း သက်၏၊ “ဧတံ+အနုတ္တရိယံ”ဟု ပြု၊ “ဧတံ+အနုတ္တရိယံ”ကို သန္တိစပ်ထား
သောကြောင့် “ဧတဒနုတ္တရိယံ” ဟုသာ သီဟိုဠ်မူအတိုင်း ပါဠိမှန်တည်း၊ “ဧတဒါနုတ္တရိယံ”
ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ ဤ ပစ္စည်းကြီး၍ “အာနုတ္တရိယံ”ဟု ရှိလျှင်ကား “ဧတဒါနုတ္တရိယံ”လည်း
ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ “ဧတဒါနုတ္တရိယံ” ဟု ဧတဒါဖြင့် ရှိသည်ကား ဧတံ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော (သာ)ကို
ထောက်၍လည်းကောင်း၊ ပါဠိတော်ရင်း စာသွားကို ကြည့်၍လည်းကောင်း၊ ပါဠိပျက်သာ
ဟု မှတ်ပါ။]

ဝါကျခွဲ။ ။ကတမော ပနမှစ၍ အနုဝဇ္ဇတိုင်အောင်သော ဤဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျကို
ထောက်၍ ပက္ခန္တရဝါကျဖြစ်သော်လည်း “ကုသလော၊ပေ၊ဆေကေ”ကို ထောက်လျှင်
ပက္ခဝါကျ တွင်လည်း “ကတမော ပန၊ပေ၊အနုဝဇ္ဇေတိ”ကား နောက်ဝါကျကိုဆည်းသော
သမုစ္စယဝါကျ၊ နောက်ဝါကျကား သမုစ္စေတဗ္ဗဝါကျတည်း၊ ထိုနောက်ဝါကျလည်း
ရှေ့ဝါကျကို ဆည်းသော သမုစ္စယဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျကား သမုစ္စေတဗ္ဗဝါကျ၊ ဤသို့
အပြန်အလှန် ဖြစ်နိုင်ရကား အနုဝဇ္ဇေတိစဉ် စသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေသုတိစဉ်
စသည်လည်းကောင်း အညမည သမုစ္စယဇောတက နိပါတ်တည်း။

နာမည်၊ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ယှဉ်တပ်ခြင်း အစရှိသောကိစ္စတို့၌၊ ကုသလော-ကျွမ်းကျင်သည် မဟုတ်လော။ . . နစ္စဂီတဿ-ကခြင်း၊ သီဆိုခြင်း၌၊ (တစ်နည်း) နစ္စဂီတဿ-၏။ (ဝိသေသေသု-အထူးအဆန်းတို့၌) ကုသလ-ကျွမ်းကျင်ကုန်သော၊ သိက္ခိတာ-သင်အပ်ပြီးသော မိန်းမအတတ်ရှိကုန်သော၊ (မူရာ မာယာ ပြုနည်းကို သင်ပြီးဖြစ်ကုန်သော) စာတုရာ-လှပတင့်တယ်ကုန်သော၊ ဣတ္ထိယော-တို့သည်၊ (တံသင့်ကို၊ ကာမေ-ကာမဂုဏ်၌၊ ရာမယိဿန္တိ-မွေ့လျော်စေကုန်လတ္တံ့၊) ဤပါဠိကား မဟာနိပါတ်၊ မူဂလ္လဘူတိယသောပါဠိတော်တည်း။ နစ္စဂီတဿာတိစ သာမိဝစနံ ဘုဗ္ဗတ္ထေ၊ နစ္စဂီတဿ ဝိသေသေသုတိဝါ ယောဇေတဗ္ဗံ။ - ဋီကာ။]

ကုသလာနံ၊ ပေ၊ ဥပစိတတ္တာတိအာဒိသု-ကုသလာနံ၊ ပေ၊ ဥပစိတတ္တာ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သုခဝိပါကေ-ကောင်းသောအကျိုးရှိသော တရားဟူသော အနက်၌၊ (ကုသိုလ်ဟူသော အနက်၌၊ ဒိဿတိ၊) [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ကုသလာနံ-ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-တရားတို့ကို၊ သမာဒါနဟေတု-ဆောက်တည်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဣဒံ ပုညံ- ဤကောင်းမှုသည်၊ ပဝုဗ္ဗတိ-တိုးပွား၏၊) [ဤပါဠိကား ဒီဃနိယာယ်၊ ပါထိကဝဂ်၊ စက္ကဝတ္ထိသုတ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း၊] ကုသလဿ-ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ကမ္မ သမ-ကံ၏၊ (တ္တံ၌ စပ်၊) ဝါ-ကို၊ (တပစ္စည်း၌ စပ်၊) ကတတ္တာ-ပြုအပ်ပြီး၏အဖြစ် ကြောင့်၊ ဥပစိတတ္တာ-ဆည်းပူးအပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (စက္ခုဝိညာဏံ-သည်၊ ဥပန္တံ ဟောတိ၊) တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာမက၊ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ပြုအပ်သည်ကို “ဥပစိတ” ဟု ခေါ်သည်။ [ဤပါဠိကား ဓမ္မသင်္ဂဏီ အဗျာကတဝိပါကံစိတ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း။]

ကုသလော၊ ပေ၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂီနံ။ ။ ဤပါဠိကား မဇ္ဈိမပဏ္ဏာပ၊ ဂဟပတိဝဂ်၊ အဘယရာဇကုမာရသုတ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂီနံ ဝယ် ကုသလသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် သတ္တမိအနက်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်ရသည်။ “အင်္ဂပစ္စင်္ဂီနံ ဝါ နာမကြိယပယောဇနာဒိသု” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို သမ္ပန်အနက်၌ သက်စေ၍ “နာမကြိယပယောဇနာဒိသု” သမ္ပန္နိပုဒ်ကို ထည့်ရသည်။ “နစ္စဂီတဿ ဝိသေသေသု” ထည့်ရာ၌လည်း နည်းတူပင်။

သုခဝိပါကေ။ ။ ဤသုခဝိပါကအနက်ကို အဘိဓာန်၌ “ဣဒ္ဓဝိပါက” ဟု ဆို၏။ သုခသဒ္ဓါ သည် ကောင်းသော ဣဒ္ဓအနက်ကို ဟော၏။ “သုခေါ (ဣဒ္ဓော) + ဝိပါကော ယဿာတိ သုခဝိပါကော” ဟု ပြု။ [ရှေးနိဿယ၌ “သုခဝိပါကေ-ဣဒ္ဓဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာဟူသော အကျိုးရှိသောအနက်၌လည်းကောင်း” ဟု ပေး၏။ ထို့ပြင် “ဝိပစ္စနံ ဝိပါကော၊ သုခဿ ဝိပါကော ယဿာတိ သုခဝိပါကော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “ဣဒ္ဓဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာကို ဖြစ်စေခြင်းသဘော ရှိသော အနက်၌လည်းကောင်း” ဟုလည်း ပေးလေသည်။]

[အတ္ထုဒ္ဓါရမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြလို၍ “သွာယမိမေ” စသည်မိန့်။] ဣမ-
 ဤကုသလာ ဓမ္မာဟူသောပုဒ်၌၊ သွာယံ (ယော+အယံ)-ထိုကုသလသဒ္ဓါသည်၊
 အာရောဂျေပိ-အာရောဂျအနက်၌လည်းကောင်း၊ ကိလေသာ အနာရောဂါမရှိသူ
 ၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၌လည်းကောင်း၊ အနဝဇ္ဇေပိ-အနဝဇ္ဇအနက်၌လည်း
 ကောင်း၊ (ကိလေသာ အပြစ်မရှိသော တရားဟူသောအနက်၌လည်းကောင်း၊)
 သုခဝိပါကေပိ-သုခဝိပါကအနက်၌လည်းကောင်း၊ (ကောင်းသောအကျိုးရှိသော
 ကုသိုလ်ဟူသောအနက်၌လည်းကောင်း၊) ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏။

[ပါဠိတော်၌ “ကုသလာဓမ္မာ”ဟု ပုဒ်အပေါင်းရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလသဒ္ဓါကို
 ဖွင့်ပြီး၍ ဓမ္မသဒ္ဓါကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဓမ္မသဒ္ဓေါပန”စသည် မိန့်။] ပန-
 အဖို့တစ်ပါးကား၊ (တစ်နည်း) ပန-ကုသလသဒ္ဓါ၏ အနက်မှတစ်ပါး ဓမ္မသဒ္ဓါ၏
 အနက်ကို ဆိုဦးအံ့၊ အယံ ဓမ္မသဒ္ဓေါ-ဤဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ပရိယတ္တိံ ပေ၊ နိဇ္ဇိဝတာ
 ဒီသု-သင်ယူအပ်သော ပါဠိဟူသောအနက်၊ အကြောင်းဟူသောအနက်၊ ဂုဏ်ဟူ
 သောအနက်၊ သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်
 အစရှိသောအနက်တို့၌၊ ဒီဿတိ-၏၊ [အာဒိဖြင့် “ဓမ္မော သဘာဝေ ပရိယတ္တိ
 ပညာ၊ ဉာယေသု သစ္စပ္ပကတိသု ပုညေ၊ ညေယျေ ဂုဏစာရသမာဓိသုပိ၊ နိဿတ္တ
 တာပတ္တိသု ကာရဏာဒေါ”ဟူသော အဘိဓာန်လာအနက်တို့တွင် သဘာဝစသော
 ကြွင်းသောအနက်တို့ကိုယူပါ။] ဟိ-ချဲ့၊ အယံ-ဤဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏာ
 တိ သုတ္တံ ဂေယျန္တိအာဒီသု-ဓမ္မံပေ၊ဂေယျံအစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ ပရိယတ္တိယံ-

သွာယမိမေ၊ပေ၊ဝဇ္ဇတိ။ ။ဤဝါကျသည် အလိုရှိအပ်သောအနက်ကို ထုတ်ပြရာ ထုတ်ပြ
 ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် “အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျ”မည်၏၊ ကုသလသဒ္ဓါမှစ၍ သုခဝိပါကေတိုင်
 အောင် သင်္ခေပဝိတ္ထာရဝါကျတို့ကား ရသင့်သမျှအနက်တို့ကို ထုတ်ဆောင်ရာ ထုတ်ဆောင်
 ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် “အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျ”မည်၏၊ ဤအနက်များကို ဟောသော ကုသလ
 သဒ္ဓါသည် အနက်အားလျော်စွာ ၃ လိင်ရှိ၏၊ အာရောဂျအနက်ကို ဟောရာ၌ နပုလ္လိင်၊
 ကုသလာ နစ္စဂီတဿ၌ ဣတ္ထိလိင်၊ ကုသလော တံ ရထဿ၌ ပုလ္လိင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်
 အဘိဓာန်၌ “ဝါစ္စလိဂီကော”ဟု ဆိုသည်။

အာရောဂျကုသလံ ဣဋ္ဌ-ဝိပါကေ ကုသလော တထာ၊
 အနဝဇ္ဇေမိ ဆေကေ စ၊ ကထိတော ဝါစ္စလိဂီကော။

အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ။ ။ဥဒ္ဓရိယန္တိ အတ္ထာ ဧတ္ထ ဧတေနာတိ ဥဒ္ဓါရော၊ အတ္ထာနံ+
 ဥဒ္ဓါရော အတ္ထုဒ္ဓါရော၊ အတ္ထာနံ-ရသင့်သမျှအနက်တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဥဒ္ဓါရော-ထုတ်ပြရာ
 ထုတ်ပြကြောင်း ဝါကျတည်း၊ အတ္ထုဒ္ဓါရော-ကျ၊ အတ္ထုဒ္ဓါရောစ+သော+ဝါကျစာတိ အတ္ထုဒ္ဓါရ
 ဝါကျ၊ ဥဒ္ဓိသီယတိ ဧတ္ထ ဧတေနာတိ ဥဒ္ဓေသော၊ အတ္ထဿ+ဥဒ္ဓေသော အတ္ထုဒ္ဓေသော၊
 အတ္ထု ဒ္ဓေသောစ+သော+ဝါကျစာတိ အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျ၊ အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျကို
 အနက်များနှင့်ဆိုင်သော ကြောင့် “သာမညဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျကို
 အလိုရှိအပ်သောအနက်နှင့်သာ ဆိုင်သောကြောင့် “ဝိသေသဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း
 နာမည်တပ်ရသေး၏။

သင်ယူအပ်သောပါဠိဟူသောအနက်၌၊ ဒိဿတိ-၏၊ [ဓမ္မ-ပါဠိကို၊ ပရိယာပုဏာတိ-သင်ယူ၏၊ စသည်ဖြင့် ပေး။] ဟေတုမ္ပိ ဉာဏံ ဓမ္မပုဋိသမ္ဘိဒါတိအာဒိသု-အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ ဟေတုမ္ပိ-အကြောင်းဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [[ဤအဓိပ္ပာယ်များကို ရှေးဓမ္မတ္ထဒေသနာ ပဋိဝေဓအခန်းဝယ် “ဓမ္မောတိ ဟေတု” စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီ။]

န ဟိ ဓမ္မော၊ ပေ၊ သုဂ္ဂတိတိအာဒိသု-အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ ဂုဏေ-ဂုဏ်ဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဟိ-မှန်၏၊ ဓမ္မောစ-ဂုဏ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ (ကုသိုလ်တရားသည်လည်းကောင်း၊) အဓမ္မောစ-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်တရားသည်လည်းကောင်း၊ (အကုသိုလ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ အသည် ဝိရုဒ္ဓအနက်ဟော၊) ဥဘော-ဓမ္မ၊ အဓမ္မ ၂ မျိုးတို့သည်၊ သမဝိပါကိနော-တူမျှသော အကျိုးရှိကုန်သည်၊ န(ဟောန္တိ)-မဖြစ်ကုန်၊ အဓမ္မော-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်တရားသည်၊ (အကုသိုလ်တရားသည်၊) နိရယံ-ငရဲသို့၊ နေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဓမ္မော-ဂုဏ်တရားသည်၊ (ကုသိုလ်တရားသည်၊) သုဂ္ဂတိ-ကောင်းသောဂတိသို့၊ ပါပေတိ-ရောက်စေနိုင်၏၊ (ဆန်းကြောင့် ဂ ဒွေဘော်လာထားသည်။)]

တသ္မိ ခေါ ပန သမယေ၊ ပေ၊ ဝိဟရတိတိအာဒိသု-အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ နိဿတ္တနိဇ္ဈိတဘယံ-သတ္တလည်းမဟုတ်၊ ဇီဝလည်းမဟုတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ) [တသ္မိ ခေါ ပန သမယေ-ထိုအခါ၌၊ ဓမ္မာ-သတ္တဇီဝမဟုတ်သော ပရမတ္ထသဘာဝဓမ္မတို့သည်၊ ဟောန္တိ-န်၏၊ ဓမ္မေသု-သတ္တဇီဝမဟုတ်သော သညာ၊ သင်္ခါရတရားတို့၌၊ ဓမ္မာနုပဿိ-ဓမ္မဟု အဖန်ဖန်ရှုလေ့ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရတိ-နေ၏၊ (အတ္တဒွါရသာမညကို ပြပြီး၍ အတ္တုဒ္ဓေသဝိသေသကို ပြလိုသောကြောင့် “သွာယမိမ” စသည်မိန့်၊] ဣဓာပိ-ဤကုသလာဓမ္မာဟူသောပုဒ်၌လည်း၊ သွာယံ (သော + အယံ)-ထိုဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ နိဿတ္တနိဇ္ဈိတဘယမေဝ-သာလျှင်၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏။ [တသ္မိ ခေါ ပန သမယေ ဓမ္မာ၊ ဓမ္မေသုတို့နှင့် ဤ ကုသလာ

ဂုဏေ။ ။ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်များစွာတို့တွင် အဘိဓာန်၌ ဂုဏ်အနက်တစ်မျိုး၊ ပုညအနက်တစ်မျိုးအားဖြင့် ၂ မျိုးခွဲထား၏၊ ဤအခွဲကိုကြည့်လျှင် “ဂုဏ်ဟူသော အနက်သည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုတစ်မျိုးနှင့်သာမက၊ အကောင်းဂုဏ်ဟူသမျှနှင့် သက်ဆိုင်၏”ဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် သီလက္ခန်ပါဠိတော် ဗြဟ္မဇာလသုတ် သုညတပကာသနအခန်းဝယ် “အတ္ထိဘိက္ခဝေ အညေဝ ဓမ္မာ”ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဖြတ်စွာဘုရား၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဂုဏ်ကိုပင် “ဓမ္မ” ဟု ဆိုထား၏၊ ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်ဂုဏ်တော်ဓမ္မကား ကုသိုလ်ဂုဏ်မဟုတ်၊ ကြိယာဂုဏ်သာ တည်း၊ န ဟိ ဓမ္မော စသော ဤဂါထာ၌ကား ကုသိုလ်ဂုဏ်ပင်တည်း၊ ဤဂါထာရှေ့၌ “ဓမ္မော ဟဝေ ရက္ခတိ၊ ပေ၊ န ဒုဂ္ဂတိ ဂစ္ဆတိ ဓမ္မစာရီ”ဟု ဂါထာရှိ၏၊ ထိုဂါထာကိုပင် ထောက်ခံသော အားဖြင့် “န ဟိ ဓမ္မော”စသော ဂါထာတက်လာသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဟိ”ကို ဒဋ္ဌိဇောတက အနေအားဖြင့် “မှန်၏”ဟု ပေးသည်။

ဓမ္မာအရ ဓမ္မလည်း နိဿတ္တ နိဇ္ဇိဝ အနက်ဟောချင်း တူသောကြောင့် “ဣဓာပိ” ဟု ပိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။]

ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-အဘိဓေယျတ္ထမှတစ်ပါး၊ ဝစနတ္တကို ပြဦးအံ့၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ပန-အတ္ထုဒ္ဓေါရမ္မတစ်ပါး၊ ဝစနတ္တကို ဆိုဦးအံ့” ဟု စွဲလေသည်။] ဧတ္ထ-ဤကုသလာ ဓမ္မာဟူသောပုဒ်၌၊ ဝစနတ္ထော-ဝစနတ္တကို၊ (သဒ္ဓါ၏အနက်ကို) (ဧဝံ-ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့-သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗျော-သိထိုက်၏) [ဝစနတ္ထော၏ စပ်ပုဒ်မရှိသောကြောင့် “ဧဝံ ဝေဒိတဗျော” ဟု ထည့်၍ စပ်ရသည်။] (ယေ ဓမ္မာ-အကြင် တရားတို့သည်၊) ကုစ္ဆိတေ-စပ်ဆုပ်အပ်ကုန်သော၊ ပါပကေ-ယုတ်မာကုန်သော၊ (မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို အပါယ် ၄ ရွာ၌ ကျရောက်စေတတ်ကုန်သော၊) ဓမ္မေ-တရားတို့ကို၊ (တစ်နည်း) ပါပကေ ဓမ္မေ-အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သလယန္တိ စလယန္တိ ကမ္မန္တိ-လှုပ်ရှားစေတတ်ကုန်၏၊ ဝိဒ္ဓံသေန္တိ-ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ စက်ဆုပ်ဖွယ် အကုသိုလ်တရားတို့ကို လှုပ်ရှားစေတတ်၊ ဖျက်ဆီး တတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ-ထိုတရားတို့သည်၊) ကု+သလာ- ကု+သလတို့ မည်၏၊ (တစ်နည်း) ယေ ဓမ္မာ၊ ကုစ္ဆိတေ-ကုန်သော၊

ဝစနတ္ထော ပန။ ။ “ကုသလသဒ္ဓေါ ပန” စသည်ဖြင့် ပြအပ်ခဲ့သော အတ္ထုဒ္ဓါရ အတ္ထဒ္ဓေသ ဖြစ်သော အနက်များသည် အဘိဓာန် အနေကတ္ထဝဂ်၌လာသော အဘိဓေယျတ္တတို့တည်း၊ ထို အဘိဓေယျတို့ကို ဆရာပြ၍ သိရပါပြီ၊ ဝစနတ္တကိုကား “အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝစနတ္ထော ပန” စသည်မိန့်၊ [“ပြတ်ပြီးစင်းစင်း၊ စုဒ်ထုတ်လျှင်းမှု၊ ဖြစ်ခြင်းဝါကျာရမ္မပြီ” နှင့်အညီ ဝစနတ္ထောမှစ၍ “ယထာ သဘာဝတောတိ ဓမ္မာ” တိုင်အောင် စကားရပ်များသည် ဝါကျာရမ္မဝါကျတည်း၊ အချို့ကား အဘိဓေယျတ္ထမှတစ်ပါး ဝစနတ္တကို ပြသောကြောင့် “ပက္ခန္တရ” ဟုလည်း ဆိုကြ၏၊ ထိုအဆိုသည် “ပေါင်းပြီးစိတ်ပြ၊ နောက်ပက္ခ၊ ယူကြ ပက္ခန္တာ” ဟူသော လက္ခဏာနှင့် မညီ။]

ကုစ္ဆိတေ၊ပေ၊ကုသလာ။ ။ “ကု + သလ” ဟု ခွဲ၊ ကုသည် ကုစ္ဆိတအနက်ဟောဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ကုစ္ဆိတေ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထို “ကုစ္ဆိတ” အရလည်း ပါပဓမ္မတို့ကို ယူပါ ဟု သိစေလို၍ “ပါပကေ ဓမ္မေ” ဟု ဖွင့်သည်။ [“ပါပန္တိ-မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကို အပါယ်ဒုက္ခ စသည်တို့၌ ကျရောက်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပါပကာ” ဟု ပြု၊ ပပဗ္ဗ၊ အပဓာတ်၊ ကာရိတိကျေ၊ ဣပ္ပစုဉ်း။] သလာ၌ သလဓာတ်၊ ကာရိတိကျေ၊ အပစုဉ်းတည်း၊ သလဓာတ်သည် “သလော ဘူ စလသံဝရ-ဂတိဝေဂေစု ထောမနေ” ဟူသော ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟနှင့်အညီ ဤနေရာ၌ “စလအနက်ဟောတည်း” ဟု သိစေလို၍ သလယန္တိကို “စလယန္တိ” ဟု အနက်ဖွင့်သည်၊ ထို စလဓာတ်လည်း “စလော ဘူ ကမ္မဝိလာသ-ဂတိသု စတု ပေါသနေ” နှင့်အညီ အနက်များစွာ ရှိပြန်ရကား ဤနေရာ၌ ကမ္မအနက်ကို ယူစေလို၍ စလယန္တိကို “ကမ္မေန္တိ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ ထို “ကမ္မ” ၌ ကပိဓာတ်တည်း၊ ထိုကပိဓာတ်လည်း “ကပိ ဘူ တက္ကလဂန္ဓ-ဟိသာသဉ္စလသတ္တိသု” နှင့်အညီ၊ အနက်များစွာကို ဟောနေပြန်ရကား ဤနေရာ၌ ဟိသာ (ဝိဒ္ဓံသန) အနက်ကို ယူစေလို၍ “ဝိဒ္ဓံသေန္တိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ နောက်နောက်ပုဒ်သည် ရှေးရှေးပုဒ်၏အနက်ဖွင့်တည်း။

ပါပကေ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တို့ကို၊ သလယန္တိ စလယန္တိ-တဒဂ်ပဟာန်ဖြင့် လှုပ်ရှားစေတတ် ကုန်၏။ သလယန္တိ ကမေန္တိ-ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် လှုပ်ရှားစေတတ်ကုန်၏။ သလယန္တိ ဝိဒ္ဓိသေန္တိ-သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ စက်ဆုပ်ဖွယ် အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပဟာန် ၃ ပါးတို့ဖြင့် လှုပ်ရှားစေ တတ်၊ ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) (တေ ဓမ္မာ)။ ကု+သလာ-တို့ မည်၏။

ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေဓမ္မာ-တို့သည်) ကုစ္ဆိတေန-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ (ရွံ့စရာ ကောင်းသော) အာကာရေန-အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သန္တာနေ-သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) သယန္တိ-ကိန်းတတ် ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ စက်ဆုပ် ဖွယ် အခြင်းအရာအားဖြင့် သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌ ကိန်းတတ်၊ ဖြစ်တတ်ကုန်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ ဓမ္မာ) ကုသာ-ကုသတို့ မည်၏။ (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်) အကုသလသင်္ခါတေ-အကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ တေ ကုသေ-ထို ကုသ တရားတို့ကို၊ လုနန္တိ ဆိန္ဒန္တိ-ဖြတ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ကုသမည် သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြတ်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) (တေ ဓမ္မာ)။ ကုသ+လာ-ကုသ+လ တို့ မည်၏။

တစ်နည်း။ ။သလယန္တိ ကမေန္တိ ဝိဒ္ဓိသေန္တိ”ဟု ၃ မျိုးဖွင့်သည်။ ထိုတွင် စလယန္တိ ဖြင့် တဒဂ်ပဟာန်ဖြစ်သော ကာမကုသိုလ်ကိုပြု၍၊ ကမေန္တိဖြင့် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြစ်သော မဟဂ္ဂတံ ကုသိုလ်ကို ပြုပြီးလျှင်၊ ဝိဒ္ဓိသေန္တိဖြင့် သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြစ်သော မဂ်ကုသိုလ်ကို ပြသည်ဟု တစ်နည်းဆို၏။ [အထ ဝါ သလနဿ အတ္ထဒီပနာနိ စလနာဒီနိ တိဏိ တဒဂ်ပဟာနာဒီဟိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ-ဋီကာ။]

ကုစ္ဆိတေန၊ ပေ၊ ကုသလာ။ ။ဤနည်း၌ “ကုသ တစ်ပုဒ်၊ လာ တစ်ပုဒ်”ဟုခွဲ၊ ကုသ၌လည်း “ကု+သ”ဟု ၂ ပုဒ်ခွဲ၊ “ကုစ္ဆိတေန+သယန္တိတိ ကုသာ”ဟု ပြု၍ အကုသိုလ်တရားတို့ကို အရ ကောက်ပါ။ အကုသိုလ်တရားတို့သည် သတ္တဝါတို့ သန္တာန်ဝယ် ရွံ့ဖွယ် စက်ဆုပ်ဖွယ် အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် “ကု+သ”ဟု အမည်ရကြသည်။ လာ၌ လူဓာတ်၊ အ ပစ္စည်း၊ “ကုသေ+လုနန္တိတိ ကုသ+လာ”ဟု ပြု။ “လူ-ဆေဒနေ”ဟု ဓာတ်နက်ရှိသောကြောင့် “ဆိန္ဒန္တိ”ဟု ဓာတ်နက်ဖွင့်သည်။ ကိယာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ နာပစ္စည်းနှောင်းသောကြောင့် လူ၌ ရသာပြု၍ “လုနန္တိ”ဟု ရှိရသည်။ [နာပစ္စယ၊ သံယောဂကြောင့်၊ ရသာပြုလတ်။]

ဆက်ဦးအံ့-“စက်ဆုပ်ဖွယ် အကုသိုလ်တရားတို့ကို+ဖြတ်”ဟူသည် တဒဂ်၊ ဝိက္ခမ္ဘန၊ သမုစ္ဆေဒတို့ဖြင့် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပယ်သတ်ခြင်းတည်း။ အကုသိုလ်တရားတို့၏ စက်ဆုပ်ဖွယ် ဖြစ်ရခြင်းမှာလည်း ရာဂအစရှိသော မစင်မကြယ် ရွံ့စဖွယ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ နှောင်းအခါ အပါယ်ဆင်းရဲစသော ဒုက္ခအမျိုးမျိုး၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ကုစ္ဆိတာနံ-စက်ဆုပ်အပ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သာနတော တနုကရဏတော-နည်းပါးအောင် ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တဒင်္ဂပဟာနံ၊ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနံဖြင့် နည်းပါးအောင်ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) သာနတော ဩသာနကရဏတော-အဆုံးကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သမုစ္ဆေဒပဟာနံဖြင့် အဆုံးကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဉာဏံ-ဉာဏ်သည်၊ ကုသံ နာမ-ကုသ မည်၏၊ (ယေ ဓမ္မာ-တို့ကို) တေန (ကုသေန)-ထိုဉာဏ်သည်၊ လာတဗ္ဗာ-ယူထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဉာဏ်သည် ယူထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေ ဓမ္မာ) ကုသ+လာ-ကုသ+လတို့မည်၏၊ ဂဟေတဗ္ဗာ-ယူထိုက်ကုန်၏၊ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ-ဖြစ်စေထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား လာတဗ္ဗာ၏ အနက်တည်း။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ကုသာ-သမန်းမြက်တို့သည်၊ ဥဘယဘာဂဂတံ-၂ ဖက်သော အဖို့၌ဖြစ်သော၊ (ဆုပ်ထားသောလက်၏ အတွင်းဘေး ၂ ဖက်၌ တည်သော)၊ ဟတ္ထပ္ပဒေသံ-လက်၏အစိတ်အပိုင်းအရပ်ကို၊ လုနန္တိယထာ-ဖြစ်တတ်ကုန်သကဲ့သို့၊ (ရှုတတ်ကုန်သကဲ့သို့)၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဣမေပိ-ဤကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း၊

ကုစ္ဆိတာနံ ဝါပေ၊ကုသလာ။ ။ဤနည်း၌လည်း “ကုသ+လ”ဟု ၂ ပုဒ်ပင်ခွဲ၊ သို့သော် “ကုသ”အရ၌ကား ရှေးနည်း၌ကဲ့သို့ အကုသိုလ်ကို မယူဘဲ၊ ဉာဏ်ကို ယူရသည်၊ “ကုသ” ဟု ၂ ပုဒ်ခွဲ၊ ကုသည် ရှေးနည်း၌ကဲ့သို့ ကုစ္ဆိတအနက်ဟောတည်း၊ သ၌ သာဓာတ်၊ အပစ္စည်း တည်း၊ ထို သာဓာတ်သည် ဘူ၊ ဒီ၊ ဂဟာဒီ ၃ ဂိုဏ်း၌ တနုကရဏအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ အဝသာနအနက်ကိုလည်းကောင်း ဟောသောကြောင့် “တနုကရဏတော၊ ဩသာန ကရဏ တော”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ကုစ္ဆိတေ+သာတိ တနုကရောတိတိ ကုသံ”ဟု ပြု၍ လောကီကုသိုလ်၌ ယှဉ်သော ဉာဏ်ကို ကောက်ပါ၊ တစ်နည်း-“ကုစ္ဆိတေ+သာတိ ဩသာန ကရောတိတိ ကုသံ” ဟု ဝိပြိုဟ်ပြု၍ မဂ်၌ယှဉ်သော ဉာဏ်ကို ကောက်ပါ၊ ထို့နောက် “ကုသေန+လာတဗ္ဗာတိ ကုသ+လာ”ဟု ပြု။

ဂဟေတဗ္ဗာ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ။ ။ထိုလာဓာတ်သည် ဂဟဏအနက်ကိုဟောသော သောကြောင့် “ဂဟေတဗ္ဗာ” ဟု ဓာတ်နက်ဖွင့်၏၊ “ယူ” ဆိုသည်ကား “ဉာဏ်က ကုသိုလ်တရား တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်ကို ပြလို၍ “ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဂဟေတဗ္ဗာ ကား သဒ္ဒတ္ထ၊ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာကား အဓိပ္ပာယ်တ္ထတည်း၊ “ဖြစ်စေ”ဟူသည်လည်း ဉာဏ်က ဉာဏသမ္ပယုတ်ကုသိုလ်စိတ်တို့ကို သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေခြင်း၊ ဉာဏဝိပူယုတ်ကုသိုလ် စိတ်တို့ကို ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ [ဉာဏဝိပူယုတ္တာနမ္ပိ ဉာဏံ ဥပနိဿယပစ္စယော ဟောတိတိ သဗ္ဗေပိ ကုသလာဓမ္မာ ကုသေန ဉာဏေန ပဝတ္ထေတဗ္ဗာတိ ကုသလာ။-ဋီကာ။]

ယထာဝါပေ၊ကုသလာ။ ။ဤနည်း၌လည်း “ကုသ+လ”ဟုပင်ခွဲ၊ လာ၌လည်း လူဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဝိပြိုဟ်မှာ “ကုသာ ဝိယ လုနန္တိတိ ကုသလာ”ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်းပြု၊ “ဥပ္ပန္နာနံ

ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္နဘာဝေန-ဖြစ်ပြီးသော ကိလေသာ၊ မဖြစ်သေးသော ကိလေသာတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥဘယဘာဂဂတံ-၂ ဖက်သော အဖို့၌ ဖြစ်သော၊ ကိလေသပက္ခံ- ကိလေသာအသင်းအပင်းကို၊ လုနန္တိ-ဖြတ်တတ်ကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမန်းမြက်ပမာ၊ ၂ ဖက်သောကိလေသာတို့ကို ဖြတ်တတ်ကုန်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊) (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ကုသာ ဝိယ-သမန်းမြက်တို့ကဲ့သို့၊ လုနန္တိ-ဖြတ် တတ်ကုန်၏၊ ဣတိဝိ-ဤအနက်ကြောင့်လည်း၊ (တေ ဓမ္မာ) ကုသ+လာ- ကုသ+လ တို့ မည်၏။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (တစ်နည်း) ပန-ကုသလသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို ဆိုဦးအံ့၊ (ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊) အတ္တနော-မိမိ၏၊ သဘာဝံ-သဘောကို၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မိမိ၏

ပါပကာနံ ပဟာနာယ ဝါယာမော၊ အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အနုပ္ပာဒါယ ဝါယာမော” ဟူသော သမ္ပပ္ပဓာန် ၂ ပါးကို သတိပြုပါ။ ထို သမ္ပပ္ပဓာန်၌ ဝိရိယသည် ဥပ္ပန္နအကုသိုလ်ကို ပယ်ခြင်း၊ အနုပ္ပန္နအကုသိုလ်ကို မဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့် ကိစ္စ ၂ ပါးကို ရွက်ဆောင်သကဲ့သို့ ကုသိုလ် တရားလည်း ထိုကိစ္စ ၂ ပါးကို ရွက်ဆောင်ရကား ဥပ္ပန္နကိလေသာအဖို့၊ အနုပ္ပန္နကိလေသာ အဖို့ကို ဖြတ်တောက်သည်ဟု ဆိုသည်။

အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တိ။ ။ဤဝစနတ္ထဖြင့် ပရမတ္ထသဘာဝ၏ ဓမ္မအမည်ရပုံကို ပြ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဖဿ၏ ဖုသနသဘော ထင်ရှားရှိခြင်းသည်၊ ဖဿက မိမိသဘောကို ဆောင် ထားခြင်း မည်၏၊ ပထဝီ၏ ကက္ခဠ (ခက်မာခြင်း)သဘော ထင်ရှားရှိခြင်းသည် ပထဝီဓာတ်က မိမိသဘောကို ဆောင်ထားခြင်းမည်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မိမိသဘောအတိုင်း ထင်ရှားရှိခြင်းကို “အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တိ”ဟု ဆိုသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-သာသနာပ တိတ္ထိဆရာကြီး တို့သည် သတ္တ (သတ္တဝါ) ရှိ၏ဟု ကြံဆ ပြောဆို၏၊ ထိုသတ္တကို ဉာဏ်ဖြင့် စဉ်းစားကြည့်သော် အထင်အရှား မရှိ၊ သက်သက် ကြံစည် ထားအပ်သော ပညတ်မျှသာ ဖြစ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် သတ္တသည် မိမိ၏သဘောကို မဆောင်နိုင်၊ ဖဿစသော ပရမတ္ထတရားတို့ကား ထိုအတ္တ သတ္တ ဇီဝတို့ကဲ့သို့ ထင်ရှားမရှိ မဟုတ်၊ ထင်ရှား ရှိရကား မိမိသဘောကို ဆောင်နိုင်ကြသည်။ [သတ္တာဒိဝါဟကာနံ၊ ပေ၊ ကိန္တု၊ အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တိတိ ဓမ္မာ။-ဋီကာ။]

မေးဖွယ်။ ။“အတ္တနော သဘာဝံ”ဟု သဘောကို ကံအဖြစ်ဖြင့် ထား၍ “ဓာရေန္တိ” အရ ဓမ္မကို ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် ထားသောကြောင့် ဆောင်အပ်သော သဘာဝနှင့် ဆောင်တတ် သော ဓမ္မသည် အရကွဲပြားသော ၂ မျိုး ၂ စားလား-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ”ဥပမာ-ကက္ခဠသဘော သည် ပထဝီရုပ်တရားမှ တစ်မျိုးတခြားလား”ဤသို့ စသည်ဖြင့် မေးဖွယ်ရှိသည်။ အဖြေကား... ထိုကဲ့သို့ ၂ မျိုး ၂ စား မကွဲပြားပါ၊ ဥပမာ-ရုပ်နှင့် ရူပနသဘောသည် မကွဲပြား၊ ပထဝီနှင့် ကက္ခဠသဘောသည် မကွဲပြား၊ ဖဿနှင့် ဖုသနသဘောသည် မကွဲပြား၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆောင်အပ်သော သဘောနှင့် ဆောင်တတ်သော တရားသည် ၂ မျိုး ၂ စား မကွဲပြားပါ။ [န စ ဓာရိယမာနသဘာဝါ အညော ဓမ္မော နာမ အတ္ထိ၊ န ဟိ၊ ပေ၊ ဓမ္မာ ဝိဇ္ဇန္တိ။-ဋီကာ။]

သဘောကို ဆောင်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) တေ-ထို တရားတို့သည်၊ ဓမ္မာ-ဓမ္မတို့ မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေ-အကြင် တရားတို့ကို) ပစ္စယေဟိ-အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဓရိယန္တိ-ဆောင်အပ်ကုန်၏၊ (ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ အကြောင်းတရားတို့သည် ဆောင်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ-ထိုတရားတို့သည်၊ ဓမ္မာ-တို့ မည်၏၊) ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေ-အကြင် တရားတို့ကို) ယထာ သဘာဝတော-အကြင်အကြင် ဟုတ်မှန်သောသဘောအားဖြင့်၊ ဝါ-ဟုတ်မှန်သော သဘောအတိုင်း၊ ဓာရိယန္တိ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ဟုတ်မှန်သောသဘောအတိုင်း ဆောင်ရွက်မှတ်သား အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်၊) ဓမ္မာ-တို့ မည်၏။

ထပ်၍ မေးဖွယ်။ ။သဘာဝနှင့် သဘာဝန္တ-ဟု ၂ မျိုး မကွဲပြားလျှင် အဘယ်ကြောင့် “သဘာဝံ+ဓာရေန္တိ”ဟု ခွဲခြား၍ ဆိုပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ထိုသို့ ခွဲခြား၍ မဆိုလျှင် စာသင်သားတို့ကို သိအောင်ပြဖို့ မလွယ်သောကြောင့် စာသင်သားတို့ကို နားလည် စေခြင်းငှာ ဝိညာတ (အများသိအပ်ပြီးသော) ဖဿ စသော နာမည်နှင့် အဝိညာတ (အများသိ မဟုတ်သော) ဖုသန စသော သဘာဝကို ၂ မျိုးပြားသကဲ့သို့ (အဘေဒဘေဒပစာရအားဖြင့်) ခွဲခြား၍ ပြရသည်။ [အညထာ ပန၊ ၁၆၊ ဓာရေန္တိတိ ဝုတ္တံ၊ ဤဋီကာပါဠိ၌ “နာမဝသေန ဝိညာတာဝိညာတအဓိပ္ပာယ်ကို မရ၌ တစ်မျိုးဖွင့်သွားလေ၏၊ ရှုလေတော့။]

ဓရိယန္တိ ဝါ ပစ္စယေဟိ။ ။[ဆောင်ခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ ဘူ-စု ၂ ဂိုဏ်း ရှိသောကြောင့် “ဓာရိယန္တိ - ဓရိယန္တိ” ၂ မျိုးလုံး အသင့်ချည်း၊ သို့သော် တတိယဝိကပ်နှင့် ကွဲအောင် “ဓရိယန္တိ”ဟု ရှိသော ပါဠိက ကောင်းမြတ်သည်။] ရှေ့နည်း၌ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်ဟူသော သင်္ခတဓမ္မ၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အသင်္ခတဓမ္မ ၂ မျိုးလုံး ရ၏။ ဤနည်း၌ကား သင်္ခတ ဓမ္မအတွက် ထူးခြားသော ဝိပြိုဟ်နက်ကို ပြလို၍ “ဓရိယန္တိ ပစ္စယေဟိ”ဟု ပစ္စယေဟိကတ္တာ ထည့်၍ မိန့်သည်။ ကံ စသော အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရားတို့သည် ဆောင်အပ်သော ကြောင့် ပထဝီ ဖဿ စသည်ကို ဓမ္မဟု ခေါ်ရသည်။ ဤနည်း၌ “ဆောင်”ဟူသည် ဖြစ်စေခြင်း တည်း။ [သပစ္စယဓမ္မေသု ဝိသေသံ ဒေသေန္တော၊ ၁၆၊ အာဟ။]

ဓာရိယန္တိ ဝါ ယထာသဘာဝတော။ ။ဤနည်း၌ “ဓာရိယန္တိ” ကို “ဥပဓာရိယန္တိ လက္ခိယန္တိ”ဟု ဋီကာ ဖွင့်၏။ မင်္ဂလသုတ် စသည်၌ သုတ်ကို “ဥပဓာရိတံ ဥပလက္ခိတံ” ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့တည်း။ “ဆောင်” ဟူသည် စိတ်၌ ဆောင်ထားခြင်း မှတ်သားထားခြင်းတည်း။ “ဖဿကို ဖုသန သဘောအတိုင်း၊ ပထဝီကို ကက္ခဋသဘောအတိုင်း စိတ်၌ ဆောင်ရွက် မှတ်သားအပ်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို သန္တိသဘောအတိုင်း၊ ထင်ရှားမရှိသော ပညတ္တိဓမ္မ အတ္တစသည် ကိုလည်း ထင်ရှားမရှိသော သဘောအတိုင်း ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်သည်-ဟူလို။ [ဤနည်း၌ ပရမတ္ထဓမ္မအပြင် အတ္တ စသော အဝိဇ္ဇာမာနပညတ္တိဓမ္မများလည်း ပါဝင်၏။ ဧတ္ထ စ ပဌမော အတ္ထော သင်္ခတာသင်္ခတဓမ္မဝသေန ဝုတ္တော၊ ဒုတိယော သင်္ခတဝသေန၊ တတိယော သင်္ခတာ သင်္ခတပညတ္တိဓမ္မဝသေနာတိ ဒဌဗ္ဗံ-အနုဋီကာ။]

ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့သည်။ န-မဟုတ်ကုန်၊ အကုသလာ-ကုသိုလ်တို့မဟုတ်ကုန်၊ မိတ္တပဋိပက္ခာ-မိတ်ဆွေ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူတို့သည်။ အမိတ္တာ-အမိတ္တတို့မည်သည်။ ဟောန္တိ ဝိယ-ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဤစကားဖြင့် လောကီဥပမာကို ပြသည်။] လောဘာဒိပဋိပက္ခာ-လောဘအစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့သည်။ အလောဘာဒယော-အလောဘအစရှိသည်တို့ မည်သည်။ ဟောန္တိ ဝိယ စ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဤစကားဖြင့် သာသနာဥပမာကို ပြသည်။] (တထာ) ကုသလပဋိပက္ခာ-ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရား တို့တည်း။ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်။

ယေ ဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့ကို၊ န ဗျာကတာ-မဟောအပ်ကုန်၊ ဣတိ-ထိုသို့မဟောအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေဓမ္မာ-ထိုတရားတို့သည်။ အဗျာကတာ-အဗျာကတတို့မည်၏။ (တစ်နည်း) ယေ ဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့သည်။ ဗျာကတာ-ဟောအပ်ပြီးသော တရားတို့သည်။ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တေ ဓမ္မာ-ထိုတရားတို့သည်။ အဗျာကတာ - အဗျာကတတို့ မည်၏။ ကုသလာကုသလ

အကုသလာ။ ။ အသဒ္ဓါသည် “ဝုဒ္ဓိတတ္ထဝ”စသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ဝိသုဒ္ဓိအနက်တည်း။ ထိုဝိရုဒ္ဓိအနက်ကိုပင် ပဋိပက္ခဟု ဆိုထားသည်။ “ကုသိုလ် အကုသိုလ်သည် ပဟာယက ပဟာတဗ္ဗ (ကုသိုလ်က ပယ်သတ်တတ်၊ အကုသိုလ်က အပယ် အသတ်ခံရသောတရား) ဖြစ်၍ အကုသိုလ်သည် ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်”-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ အကုသလာ၌ အ သည် ကုသိုလ်အဖြစ်ကို တားမြစ်သော နိသေဓအဘာဝအနက်ဟော ဖြစ်လျှင် ကုသိုလ် မဟုတ်ခြင်းဟူသော အဘာဝပညတ်ကို ရလိမ့်မည်။ အညအနက်ဟော ဖြစ်လျှင်လည်း ကုသိုလ်မှ တစ်ပါးသော ကုသိုလ်မဟုတ်သမျှ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတတရား အားလုံးပင် ရစရာ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် နိသေဓ၊ အဘာဝ၊ အညအနက်တို့ကို မယူဘဲ ဝိရုဒ္ဓိအနက်ဟူသော ပဋိပက္ခအနက်ကိုသာ ယူရသည်။ [ဝုဒ္ဓိ စသော အခြားအနက် တို့မှာ လျဉ်းပါးဖွယ်ပင် မရှိပါ။]

ဆက်ဦးအံ့- န (အ)သဒ္ဓါ၏ မူရင်းအနက်သည် တားမြစ်ခြင်း နိသေဓအနက်သာတည်း။ ထိုသို့ တားမြစ်ရင်းပင် အဘာဝ စသော အနက်များကို ဒီပနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ထွန်းပြသည်။ [အယ် ဟိ အကာရော ၊ပေ၊ တံ ယောဂနိဝတ္ထိယံ ဒိဿတိ၊ အဘာဝေါ ဟေတ္ထ ဒီပိတော၊ စသည်။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်၊] ဤအဖွင့်အတိုင်း “န-မဟုတ်”ဟု အနက် ပေး၍ ဝိရုဒ္ဓိအနက် စသည်ကို ဒီပနတ္ထ အဖြစ်ဖြင့် ယူရသည်။ [“န-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန် သော+ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့”ဟု မပေးရ။]

န ဗျာကတာ ၊ပေ၊ အတ္ထော။ ။ “န+ဗျာကတာ အဗျာကတာ”ဟု နနိပါတပုပ္ဖပဒ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ပြုစေလိုရင်းတည်း။ ဗျာကတာ၌ “ဝိ+အာ+ပုပ္ဖ-ကရဓာတ်သည် ကထန အနက်ဟော”ဟု သိစေလို၍ “အကထိတာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ရှေ့မှ ကုသလာ အကုသလာ ပုဒ်တို့ လိုက်လာသောကြောင့် “ကုသလာကုသလဘာဝေန”ဟုလည်းကောင်း အနက်ဖွင့်သည်။

ဘာဝေန-ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အကထိတာ-မဟောအပ်သော တရားတို့တည်း။ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်။

ပန-ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး လက္ခဏတ္ထကို ဆိုဦးအံ့၊ တေသု-ထိုကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတတို့တွင်၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်မရှိကုန်၊ ကောင်းသော အကျိုးရှိကုန်သော မှတ်သားကြောင်းလက္ခဏာရှိသော တရားတို့သည်၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့ မည်၏။... (တစ်နည်း) အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်မရှိကုန်၊ ကောင်းသော အကျိုးရှိကုန်သော မှတ်သားအပ်သော သဘောတရားတို့သည်၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့ မည်၏။ (တစ်နည်း) အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်

“ရှေး၌ ဟောအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်အဖြစ် အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော တရားများ” ဟူလို၊ အ သဒ္ဓါ၏ အနက်များစွာတို့တွင် အညအနက် ဖြစ်သင့်၏။ “ရှေး၌ ဟောအပ်ပြီး၍ ဗျာကတမည်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့မှတစ်ပါး တခြားဖြစ်သော သဘာဝဓမ္မများ” ဟူလို။

အနဝဇ္ဇ။ ။ဝဇ္ဇိတဗ္ဗ-ပြောဆို (ကဲ့ရဲ့ထိုက်၏) ဣတိ ဝဇ္ဇံ (ဝဒဓာတ် ဣပစ္စည်း) ဝဇ္ဇံ ယေဝ အဝဇ္ဇံ၊ ဝဇ္ဇသဒ္ဓါ အဝဇ္ဇသဒ္ဓါသည် ဒေါသ (အပြစ်)အနက်ဟောတည်း၊ [အဝဇ္ဇသဒ္ဓေါ ဒေါသတ္ထော၊ ဂါရယုပရိယာယတ္တာ၊ အသဒ္ဓဿ တဗ္ဗာဝဂ္ဂတ္တိတောတိ-သီလက္ခန္ဓံ မဟာသီဟ နာဒသုတံ ဋီကာ။] ဝါစပုတိ အဘိဓာန်၌လည်း “အဝဒ္ဓံ”ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ အဝဇ္ဇပင်တည်း၊ နတ္ထိ+အဝဇ္ဇံ ဧတေသံတိ အနဝဇ္ဇာ (နိဒ္ဒေါသာ)။

မှတ်ချက်။ ။သုခဝိပါက၌ သုခသဒ္ဓါသည် ဣဌ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သုခ ကို “သုခဝေဒနာ”ဟု အနက်မပေးဘဲ “ကောင်းသော”ဟု ပေးသည်၊ ဝိပါကသဒ္ဓါသည် ဝိပါကာ ဓမ္မာပုဒ်၌ကဲ့သို့ “မုချအကျိုးဖြစ်သော နာမ်ဝိပါက နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါး”ဟူသော အနက်ဟော တည်းဟု ယူရသောနည်း၊ ဖလ၏ ပရိယာယ်ဟု ယူ၍ “နာမ်ဝိပါက ရုပ်ဝိပါက ခန္ဓာ ၅ ပါး” ယူရသောနည်းဟု ဋီကာ၌ ၂ နည်းပြ၏၊ ထို ၂ မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်အောင် “ကောင်းသောအကျိုး” ဟု ပေးထားသည်။ [ဧတ္ထ စ သုခဝိပါကသဒ္ဓေ သုခသဒ္ဓေါ ဣဌပရိယာယဝစနန္တံ ဒဌဗ္ဗော၊ ပေ၊ ယဒိ ပန ဝိပါကသဒ္ဓေါ ဖလပရိယာယဝစနံ၊ နိဿန္တဝိပါကေန ဣဌဇ္ဈပေနာပိ သုခ ဝိပါကတာ ယောဇေတဗ္ဗာ။]

မေးဖွယ်။ ။ဤနည်း၌ “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ+လက္ခဏံ”ဟု အရတူဆိုသောကြောင့် လက္ခဏာဖြစ်သော ကုသိုလ်နှင့် လက္ခိတဗ္ဗဖြစ်သော ကုသိုလ်တို့သည် အရ မကွဲပြားရကား “အဘယ်နည်းဖြင့် မိမိတည်းဟူသော ကုသိုလ်သည်ပင် မိမိ၏ အမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်နိုင်ပါ သနည်း”ဟူသော အမေးကို ပြ၍ “ဝိညာတာဝိညာတဘာဝေနလက္ခဏလက္ခိတဗ္ဗဘာဝယုတ္တိ တော”ဟု အဖြေကို ဋီကာ၌ပြထားသည်။ ထိုအဖြေ၏အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ဋီကာနိဿယ၌ရှုပါ။

တစ်နည်း။ ။“လက္ခိယတိတိ လက္ခဏံ၊ သဘာဝေါ၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ စ+တေ+ လက္ခဏံ စာတိ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ ဟုတ္တာ လက္ခိယမာနာ သဘာဝါ ကုသလာ နာမာတိ အတ္ထော”ဟူသော ဋီကာဒုတိယနည်းကို မိုး၍ ဒုတိယတစ်နည်း ပေးထားသည်၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။

မရှိကုန်သည်၏ အပြစ်၊ ကောင်းမြတ်သော အကျိုးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်းသဘောရှိသော တရားတို့သည်၊ (မှတ်သားအပ်သောသဘော ရှိသော တရားတို့သည်) ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့မည်၏။ [ဤသို့ ဋီကာအတိုင်း ၃ နည်း ပေးပါ။ မာတိကာအကောက်၌ ပေးကြသော အနက်ကား ဤ ၃ နက်တွင် တတိယအနက်နှင့်သာ ခပ်ဆင်ဆင် တူ၏။ တိုက်ရိုက်အားဖြင့်ကား မည်သည့် အနက်နှင့်မျှ မတူ။]

တစ်နည်း။ ။ “အနဝဇ္ဇဝစနေန အနဝဇ္ဇတ္ထံ အာဟ၊ သုခဝိပါကဝစနေန သုခဝိပါကတ္ထံ၊ တသ္မာ အနဝဇ္ဇံ+သုခဝိပါကော စ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကံ၊ တံ+လက္ခဏံ ဧတေသံတိ အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကလက္ခဏာ”ဟူသော ဋီကာတတိယနည်းကို မှီး၍ တတိယတစ်နည်း ပေးထားသည်။ ဤတတိယနည်း၌ ဘာဝသဒ္ဓါ မပါသော်လည်း ဘာဝပမာနနည်းအားဖြင့် ဘာဝအနက်ကို ယူနိုင်သောကြောင့် “အနဝဇ္ဇတ္ထံ သုခဝိပါကတ္ထံ”ဟု ဋီကာဖွင့်လေသည်။

[ဆောင်] ဘောဟောရန်တွက်၊ ပုဒ်မဖက်လည်း၊ အနက်ဘာဝ၊ ရသင့်က၊ ဘာဝပမာန ကြ။

ဆက်ဦးအံ့-ဤတတိယနည်း၌ လက္ခဏသဒ္ဓါဝယ် ကရဏသာဓန ကမ္မသာဓန ၂ မျိုးလုံး ရနိုင်၏။ အရကောက်ကိုကား သဘောတရားကို အရကောက်ရသည်။ [ကရဏတ္ထေ စ ကမ္မတ္ထေ စ လက္ခဏသဒ္ဓေ သဘာဝဘူတံ-ဋီကာ။] ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ တတိယနည်းကိုပင် လက္ခဏ အတွက် ကရိုဏ်းအနက် ကံအနက် ခွဲ၍ ၂ ထပ်ပေးထားသည်။ ဤ ၃ နည်းကို မှီး၍ “ဖုသန လက္ခဏော ဖဿော”၌ “ဖုသနလက္ခဏော”ကိုလည်း ၃ နက်ပေးနိုင်၏။ ပေးပုံကား...

၁။ ဖုသနလက္ခဏော-တွေ့ထိခြင်းဟူသော မှတ်သားကြောင်းလက္ခဏာရှိသော တရား သည်၊ ဖဿော-ဖဿ မည်၏။

၂။ ဖုသနလက္ခဏော-တွေ့ထိခြင်းဟူသော မှတ်သားအပ်သော သဘောတရားသည်၊ ဖဿော-ဖဿ မည်၏။

၃။ ဖုသနလက္ခဏော-တွေ့ထိတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်းသဘော ရှိသော တရား (မှတ်သားအပ်သော သဘောရှိသောတရား)သည်၊ ဖဿော-ဖဿ မည်၏။ ဤနည်းကို မှီး၍ “ဝေဒယိတလက္ခဏာ ဝေဒနာ”စသည်ကိုလည်း ပေးပါ။ သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာ၌ကား ဋီကာ၌ “ပုတ္တဝိဓိ အနုသာရေန အတ္ထော စ ယောဇနာ စ ယထာသမ္ဘဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်အတိုင်း အနက် ပေးထား၏။ ဤဋီကာဖွင့် ပါဠိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။

အမှာ။ ။ ကုသလာ၌ အနဝဇ္ဇလက္ခဏာတစ်ပါးကိုသာ မပြဘဲ “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက”ဟု လက္ခဏာ ၂ ပါး ပြရခြင်း၏ အကျိုးကို တတ္ထ အနဝဇ္ဇဝစနေန ပဝတ္တိသုခတံ ကုသလာနံ ဒဿေတိ”စသော ဋီကာကြည့်၍ သိပါလေ။

သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်၊ မကောင်းသောအကျိုး ရှိကုန်သော မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာရှိသော တရားတို့သည်။ အကုသလာ- ကုသိုလ်တို့ မည်၏။ (တစ်နည်း) သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၊ မကောင်းသောအကျိုး ရှိကုန်သော မှတ်သားအပ်သော သဘောတရား တို့သည်။ အကုသလာ-ကုသိုလ်တို့ မည်၏။ (တစ်နည်း) သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါက လက္ခဏာ-အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်၊ မကောင်းသောအကျိုး ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်းသဘောရှိသောတရား (မှတ်သား အပ်သော သဘောရှိသောတရား)တို့သည်။ အကုသလာ-ကုသိုလ်တို့ မည်၏။

အဝိပါကလက္ခဏာ-အကျိုးမရှိကုန်သော မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာရှိ သော တရားတို့သည်။ အဗျာကတာ-အဗျာကတတို့ မည်၏။ (တစ်နည်း) အဝိပါက လက္ခဏာ-အကျိုးမရှိ ကုန်သော မှတ်သားအပ်သော သဘောတရားတို့သည်။ အဗျာကတာ-အဗျာကတတို့ မည်၏။ (တစ်နည်း) အဝိပါကလက္ခဏာ-အကျိုးမရှိ ကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်း သဘောရှိသောတရား (မှတ်သား အပ်သော သဘောရှိသောတရား)တို့သည်။ အဗျာကတတို့ မည်၏။ [အဝိပါက လက္ခဏာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတ်တစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကုသလာတိ ဝါ- ကုသိုလ်ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာတိ ဝါ-ဓမ္မာဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန် သော၊ ဣတိအာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ [ဣတိအာဒိနိဟု ဣတိပါလျှင် ကောင်း၏။ မပါလျှင် ထည့်။] ဧတာနိ-ဤပုဒ်တို့သည်။ ဧကတ္ထာနိ ကိ-တူသော အနက်ရှိကုန်သလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ နာနတ္ထာနိ ကိ-ကွဲပြားသော အနက် ရှိကုန်သလော၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ ဧတ္ထ-ဤဧကတ္ထ၏အဖြစ်၊ နာနတ္ထ၏ အဖြစ်၌၊ (တယယာ-သင် စောဒကသည်။) ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခု အပြစ်တင်စကားကို။

ကိဉ္စေတ္ထ။ ။ “ကိ ပနေတာနိ၊ ပေ၊ နာနတ္ထာနိ”တိုင်အောင်သော စကား၌ အပြစ်တင်ပုံ မပါသေး။ ပုစ္ဆာသက်သက်သာ ပါသေး၏။ သို့သော် “ထိုစကားကိုဆိုသော စောဒကသည် ရိုးရိုး ပုစ္ဆာထုတ်လိုသည် မဟုတ်၊ အပြစ်တင်လိုခြင်းကြောင့် ထိုပုစ္ဆာကို ဆိုသည်”ဟု ရိပ်မိ သော ပရိဟာရကျမ်းဆရာသည် “ကိဉ္စေတ္ထ”ဟူသော စကားဖြင့် စောဒကကို ဆွပေးလေသည်။ ထို့ကြောင့် “ကိဉ္စေတ္ထ”ကို ပရိဟာရဆရာ၏ စကားဟု မှတ်၍ “ယဒိ တာဝ”စသော စကားကို စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က ထပ်မံ၍ အပြစ်ပြသော “စောဒကာဘောဂ”စကားဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာ။ ။ဧတ္ထ ဧကတ္ထနာနတ္ထတာယံ ကိဉ္စိ ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ အသမတ္တာ တေ စောဒနာ၊ အဝသိဉ္စ တာဝ ပြုဟိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [ဤဋီကာ၌ ကိဉ္စိ၏စပ်ဖို့ရန် “ဝတ္ထုဗ္ဗံ”ဟုထည့်၏။ (ကိဉ္စိ ဒေါသ ဇာတိ ဝတ္ထုဗ္ဗံ-မဓု၊) “အသမတ္တာ၊ ပေ၊ ပြုဟိ”ကား ဆိုလိုရင်းကို ပြသော အဓိပ္ပာယ်နက်တည်း။

(ဝတ္ထု-ဆိုသင့်သေး၏၊ တေ-သင်၏၊ စောဒနာ-စောဒနာသည်၊ အသမတ္တာ-အပြီးသို့ မရောက်သေး၊ (မပြည့်စုံသေး၊) အဝသိဋ္ဌ-ကြွင်းကျန်သော အပြစ်တင်စကားကို၊ တာဝ ဗြူဟိ-ဆိုပါဦးလော။

ဧတာနိ-ဤ ကုသလာ ဓမ္မာ အစရှိသော ပုဒ်တို့သည်၊ တာဝ-နာနတ္ထမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ-ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော၊) ဧကတ္တာနိ-တူသောအနက်ရှိကုန်သည်၊ ယဒိ ဟောန္တိ- အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသု- ဤသို့ ဖြစ်ကုန်လသော်၊)

ဤ ဧကတ္ထ နာနတ္ထ အဖြစ်၌ သင်စောဒကသည် တစ်စုံတစ်ခုသော အပြစ်ကို ထပ်မံ၍ ပြဆို သင့်၏၊ ဘုကြောင့်နည်း-သင်၏ စောဒနာက မပြည့်စုံသောကြောင့်တည်း၊ ထိုသို့ ထပ်၍ ဆိုသင့်သောကြောင့် ဆိုပါဦး-ဟူလို။

[ဆောင်] ကိဉ္ဇေတ္ထပုဒ်၊ ထုတ်၍ရှိက၊ ကိစ္ဆိစပ်ရန်၊ ဝတ္ထုကို၊ ဧကန်မချ၊ ထည့်ပြီးမှလျှင်၊ တစ်ဝစောဒနာ၊ အသမတ္တာနှင့်၊ ဆက်ကာ အဝ-သိဋ္ဌပြု၍၊ တာဝ ဗြူဟိ၊ ဓိပ္ပာယ်ဖြည့်သည်၊ ကျမ်းရှိ မူလမူကတည်း။

စောဒနာ။ ။“စောဒေတိ ဒေါသံ အာရောပေတိ ဧတာယာတိ စောဒနာ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အပြစ်တင်ကြောင်း စကားတစ်ရပ်ကို “စောဒနာဝါကျ”ဟု ခေါ်ကြ၏။ သို့သော် စုဒဓာတ်၏ အာရောပနအနက် မရှိသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်၏။ “စုဒ-နောဒနေ-ပယ်ရှားခြင်း”ဟု ထောမနိဓိရှိရကား “စောဒေတိ နောဒတိ ဧတာယာတိ စောဒနာ”ဟု ပြု၍ “သကဝါဒီ၏ စကားကို ပယ်ရှားကြောင်းဖြစ်သော စကားကို စောဒနာ”ဟု ဆိုသင့်သည်။

အသမတ္တာ။ ။သမတ္တာ၌ သက္ကတဝယ် “သမတ္တ”ဟု ရှိ၏။ “သံ+အာပဓာတ်၊ (တ္ထ) ပစ္စည်း”ဟု ထောမနိဓိ ဆို၏။ အဝသာနပတ္ထ-အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်ခြင်း (ပြီးဆုံးခြင်း)အနက်၊ ကောင်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းအနက်ဟု ဖွင့်သည်။ ရောက်ခြင်းအနက် ဟောရာ၌ အာပဓာတ်ကို စုရာဒိဟု ဝါစပုတိအဘိဓာန် ဆို၏။ “သမာပယတိ-ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်၏။ ဣတိ သမတ္တာ”ဟု ပြုသင့်၏။ ရှေးနိဿယ၌ကား အဇောတိ ကြံ၍ “သမဇ္ဇတိ ပူရတိ၊ နိဋ္ဌံ ဝါ ဂစ္ဆတိ ပါပုဏာတိတိ သမတ္တာ”ဟု ပြုလေသည်။ န + သမတ္တာ - အသမတ္တာ။

တာဝ၊ ကိ၊ ပန။ ။တာဝကို မရ၌ “တာဝါတိ ပရိဟာရတော ပဌမန္တိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်၏။ “တာဝ ဗြူဟိ-ငါက မဖြေမီ သင်က ဆိုပါဦး”ဟူလို၊ ရှေးနိဿယ၌ “အနုညာတအနက် ဟော”ဟု ဆိုသည်ကိုကား စဉ်းစားသင့်၏။ အနုညာတအနက်ဟူသည် “တာဝ ဟောတု-ရှိပါ စေတော”စသော နေရာမျိုး၌သာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။ [ထို့ပြင်-ရှေးနိဿယ၌ ကိ ပနေတာနိဝယ် “ကိကို ပုစ္ဆာဇောတက၊ ပနကို ပဒါလင်္ကာရ”ဟု ဆိုသွား၏။ “ကိသည် ပုစ္ဆာဝါစက၊ ပနကား ပုစ္ဆာဝါကျဇောတက”ဟူသာ ယူသင့်မည် ထင်ပါသည်။]

ယဒိ တာဝ ဧကတ္တာနိ။ ။“ကိဉ္ဇေတ္ထ”ဟု ပရိဟာရ်ခရာက ဆွပေးသည့်အတွက် အပြစ်တင်လိုသော စောဒကသည် “ယဒိ တာဝ” စသည်ကို မိန့်၊ တာဝသည် “နာနတ္ထ၏ ရှေ့”ဟူသော ပဌမတ္ထကို ဟော၏။ ထို တာဝ၏ စပ်ဖို့ရာ ပုဒ်မရှိသောကြောင့် နိဿယ၌

ကုသလာ ဓမ္မာတိ ဣဒံ-ကုသလာ ဓမ္မာဟူသော ဤ ၂ ပုဒ်အပေါင်းသည်။ ကုသလာကုသလာတိ-ကုသလာကုသလာဟူ၍၊ ဝုတ္တသဒိသံ-ဆိုအပ်သော ပုဒ် ၂ ပါးနှင့် တူသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်သည် မဟုတ်လော၊ အထ-သို့မဟုတ်၊ ဧတာနိ-ဤ ကုသလာ ဓမ္မ အစရှိသော ပုဒ်တို့သည်။ နာနတ္ထာနိ-ကွဲပြားသော အနက်ရှိ ကုန်သည်။ ယဒိ ဟောန္တိ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသု)။ တိကဒုကာနံ-တိကံ ဒုကံတို့၏။ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝေါ-ဆက္က၏အဖြစ် စတုက္က၏အဖြစ်သည်။ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည် မဟုတ်လော။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဧကတ္ထနာနတ္ထတာသု-တူသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ထူးသောအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်တို့တွင်၊ ဧကတ္ထ တာသံ-ဟူသောအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်၌၊ ဒေါသော-အပြစ်ကို၊ တာဝ-စွာ၊ မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတေ-၏”ဟု ပေး၏။]

“နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ”ဟု စပ်ပုဒ် ထည့်ပေးသည်။ ဤ တင်အပ်လတ္တံ့သော အပြစ်တို့၌ ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝိပတ္တိဒေါသ၊ အသမ္ပန္နဒေါသ၊ ဝိရောဓိဒေါသ၊ အဘာဝိပတ္တိဒေါသ”ဟု အပြစ် ၅ မျိုးကို မှတ်သားရလိမ့်မည်။

[ဆောင်] ပုနရုတ္တံ၊ ဆက်စတုက္ကံတည်း။ အသမ္ပန္နံ၊ ဝိရောဓနှင့်၊ အဘာဝဟု၊ ဤငါးခု၊ မှတ်ရှု ခေါ်သတည်း။

ဧကတ္ထာနိ။ ။ကုသလာနှင့် ဓမ္မာ ၂ ပုဒ်သည် အနက်အရတူဖြစ်လျှင် “ကုသလာ ကုသလာ”ဟု ၂ ထပ်ဆိုခြင်းမျိုးနှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်၏။ ဥပမာ-သိကြားအနက်ကို ဟောသော ဣန္ဒနှင့်သက္ကကို ဣန္ဒော သက္ကော”ဟု သဒ္ဒါကွဲ၂ ခုဆိုသော်လည်း အနက်အားဖြင့် အရတူသော ကြောင့် “ဣန္ဒော ဣန္ဒော”ဟု ဆိုခြင်းနှင့် ထပ်တူဖြစ်နေသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် အနက်တူ သဒ္ဒါ ၂ ခုကို ထပ်၍ ဆိုရာ၌ ပုနရုတ္တိဒေါသ ရောက်စရာရှိသည် မဟုတ်ပါလော-ဟူလို၊ အကုသလာနှင့် ဓမ္မာပုဒ်၊ အဗျာကတာနှင့် ဓမ္မာပုဒ်စသည်တို့၏ ဧကတ္ထဖြစ်ရာ၌လည်း နည်းတူ။

အထ နာနတ္ထာနိ ၊ပေ၊ အာပဇ္ဇတိ။ ။“ကုသလာနှင့် ဓမ္မာပုဒ်သည် အနက်အရ မတူပါ”ဟု ဆိုအံ့၊ ဣန္ဒော (သိကြား)، ကုဝေရော (ကုဝေရနတ်မင်း) ဤသို့ သဒ္ဒါကွဲ ၂ ခု၌ အနက်ကွဲ ၂ ခု ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကုသလာအတွက် အနက်အရတစ်မျိုး၊ ဓမ္မာအတွက် အနက်အရတစ်မျိုး ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ အကုသလာနှင့် ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာနှင့် ဓမ္မာ စသည်တို့ အတွက်လည်း ဤနည်းအတိုင်း ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ဟေတုနှင့် ဓမ္မာ၊ န ဟေတုနှင့် ဓမ္မာတို့အတွက် လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင် ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် တိကလည်း တိက မဟုတ်တော့ဘဲ ဆက္က ဖြစ်စရာ ရှိ၍ ဒုကလည်း ဒုက မဟုတ်တော့ဘဲ စတုက္ကဖြစ်စရာ ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ [စောဒနာ ၂ ရပ် ထပ်ရာ၌ ယဒိ-အထ တွဲလေ့ရှိပုံနှင့် အနက်ပေးပုံကို ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္စာယံ ဝိပာရတိအဖွင့် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အမှာ။ ။ဤနေရာ၌ ဓမ္မသဒ္ဒါ ၃ ခုသည် (၂ ခုသည်) အနက်မကွဲပြားသောကြောင့် ဆက္က စတုက္က မဖြစ်သင့်၊ တိကသည် စတုက္ကသာ ဖြစ်သင့်၍ ဒုကသည် တိကသာ ဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလောဟု ကြားဝင်၍ စောဒနာဖွယ်ရှိပုံနှင့် ထိုစောဒနာကို ဖြေပုံကို ဋီကာ၌ ရှုပါဦး။

ပဒါနံ-ကုသလာနှင့် ဓမ္မာ အစရှိသောပုဒ်တို့၏။ အသမ္ပန္နော စ-အနက် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် မဆက်သွယ်ခြင်းဟူသော အပြစ်သည်လည်း၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ ဟိ-ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့၊ ရူပံ-ရူပါရုံ၊ စက္ခုမာ-မျက်စိအမြင်ရှိသူ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ဆိုအပ်သော်၊ (ဆိုအပ်ရာ၌၊) အတ္ထဝသေန-အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ (တစ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်ကို၊) အနောလောကေန္တာနံ-မရှုငဲ့ကုန်သော၊ ပဒါနံ-ပုဒ်တို့၏၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ သမ္ပန္နော-ဆက်သွယ်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ ယထာ-မဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဣဓာပိ-ဤတိုက် ဒုက်အရာ၌လည်း၊ ပဒါနံ-ကုသလာ ဓမ္မာ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ အသမ္ပန္နော-အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် မဆက်သွယ်ခြင်းဟူသော အပြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ စ-ဆက်၊ ပုဗ္ဗာပရ သမ္ပန္နရဟိတာနိ-ရှေ့နောက်ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်းမှ ကင်းကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့သည်၊ နိပ္ပယောဇနာနိ နာမ-အကျိုးမရှိသော ပုဒ်တို့ မည်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော။ ။နာနတ္ထနှင့်စပ်၍ ဆက္က စတုက္က ဘာဝါပတ္တိဒေါသကို ပြပြီးလျှင် အသမ္ပန္နဒေါသကို ပြလိုသောကြောင့် “ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော”ဟု မိန့်သည်။ “နာနတ္ထဖြစ်နေလျှင် ကုသလာပုဒ် ရူပံပုဒ် စက္ခုမာပုဒ်တို့သည် တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်၍ မရသကဲ့သို့၊ ကုသလာ ဓမ္မာ စသည်တို့၌လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်၍ မရသော ကြောင့် အသမ္ပန္နဒေါသ ဖြစ်စရာ ရှိသည်”ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ပဒါနဉ္စ၌ စ သည် ရှေ့အပြစ်ကို ဆည်းသော ဝါကျသမုစ္စည်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နောကို သမုစ္စယဝါကျ၊ တိကဒုကာနံ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိ ကို သမုစ္စတဗ္ဗဝါကျ၊ (စ)သည် သမုစ္စယတ္ထဇောတကဟု ခွဲပါ။ [မူလဋီကာ နောက်တစ်နည်း ၌ကား စ ကို နိယမတ္ထဟု ဆို၏။] ယထာ ဟိ မှ စ၍ သမ္ပန္နော အာပဇ္ဇတိ တိုင်အောင်သော ၂ ဝါကျသည် ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော၏ ဝိတ္ထာရဖြစ်သော်လည်း ဥပမာန ပါနေသောကြောင့် “တပ္ပာကဋီကရဏဝါကျ”ဟု အမည်မှည့်ရသည်။ ထိုဝါကျကို ထောက်လျှင် ရှေ့က ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နောသည် အပ္ပာကဋီ (တပ္ပာကဋီကရဏီယ)ဝါကျလည်း မည်၏။ တပ္ပာကဋီကရဏ ၂ ဝါကျတွင်လည်း ယထာ ပေ၊ သမ္ပန္နောသည် ဥပမာနဝါကျ၊ ဧဝံ ပေ၊ အာပဇ္ဇတိ ကား ဥပမေယျဝါကျ၊ ဟိ သည် တပ္ပာကဋီကရဏဇောတက၊ တစ်နည်း-ဥပမာနဇောတကဟု ခွဲပါ။

ပုဗ္ဗာပရ ပေ၊ နာမ ဟောန္တိ။ ။“အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်၍ မရလျှင် ဘာအကျိုး ယုတ်စရာ ရှိသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုဗ္ဗာပရ ပေ၊ ဟောန္တိ”ဟု မိန့်သည်။ ဆက္က စတုက္ကအဖြစ်ကို အလိုမရှိဘဲ နာနတ္ထအဖြစ်ကိုတော့ အလိုရှိနေသော အသင် ပရိဟာရ်ဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ကုသလာ ဓမ္မာ စသော ၂ ပုဒ်စီတို့သည် ဟောရကျိုး မနပ်ဘဲ (နိပ္ပယောဇန) ဖြစ်စရာရှိသည်-ဟူလို။ [ဤဝါကျသည် အသမ္ပန္နအဖြစ်မှ ဆက်သွယ်၍ ပြသောကြောင့် အပြစ် သီးခြားတစ်ခုဟု မယူရတော့၊ သို့သော် အလင်္ကာကျမ်းအလိုအားဖြင့်ကား အပေတတ္ထဒေါသ သင့်သေး၏။]

စ-သည်သာမကသေး၊ ပရတော-နောက်၌ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ-ဟူသော၊ ယာ ဧသာ ပုစ္ဆာ-အကြင်ပုစ္ဆာသည်၊ (အတ္တိ)၊ တာယပိ-ထိုပုစ္ဆာနှင့်လည်း၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဝိရောဓော-ဆန့်ကျင်ခြင်းဟူသော အပြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ (နာနတ္ထတ-နာနတ္ထတို့၏ အဖြစ်ကို၊ ဝဒန္တဿ-ဆိုလိုသော၊ တဝ-အသင် ပရိဟာရ်ဆရာ၏၊ မတိယာ-အလို အားဖြင့်) ဓမ္မာ-ဓမ္မတို့သည်၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့သည်၊ နေဝ ဟောန္တိ-မဟုတ် ကုန်တော့၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိရောဓော-သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-လော၊) အထ စ ပန-ထိုသို့ ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်စရာရှိပါသော်လည်း၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ-ဟူသော၊ ဣဒံ-ဤပုစ္ဆာစကားကို၊ ဝုစ္စတိ-ဟောတော်မူအပ်၏၊ (ဟောတော်မူလျက်ရှိ၏၊) (ဣတိ-ကြောင့်၊ နာနတ္ထတာ-နာနတ္ထတို့၏ အဖြစ်သည်၊ န ယုဇ္ဇတိ-မသင့်။)

ယာပိ စေသာ၊ ပေ၊ အာပဇ္ဇတိ။ ။စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၏ အစ (ကုသလာ ဓမ္မာဟူသော ဤမာတိကာကို အကျယ်ပြသော) ပဒဘာဇနီ၌ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ”ဟု ပုစ္ဆာရှိ၏၊ ထို ပုစ္ဆာသည် ဤ“ကုသလာ ဓမ္မာ”ကို ရှေ့နောက်ပြန်ထားသော ပုစ္ဆာတည်း၊ ထိုသို့ ကုသလာ ဓမ္မာကို ရှေ့နောက်ပြန်၍ “ဓမ္မာ ကုသလာ”ဟု ဟောတော်မူထားသောကြောင့် ကုသလာနှင့် ဓမ္မာသည် နာနတ္ထမဟုတ်၊ ဧကတ္ထဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ ဘုကြောင့်နည်း... အရတူ တုလျာဓိကဏဝိသေသနပုဒ်တို့ကိုသာ အလိုရှိသလို ရှေ့နောက် ပြောင်းလွှဲနိုင်သောကြောင့် တည်း၊ အသင် ပရိဟာရ်ဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် နာနတ္ထဖြစ်နေသော ကုသလာ ဓမ္မာ ၂ ပုဒ် သည် ထိုလာလတ္တံ့ပုစ္ဆာနှင့် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓဒေါသ ဖြစ်စရာရှိသည်-ဟူလို။

နေဝ ဟိ ဓမ္မာ ကုသလာ။ ။ဤဝါကျသည် ဒဠိကရဏဖြစ်၏၊ ဝိရောဓဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော ဟေတုဝါကျလည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ၂ နည်းပေးသည်၊ နာနတ္ထ အဖြစ်ကို အလိုရှိသော အသင် ပရိဟာရ်ဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ဓမ္မအရ တခြား၊ ကုသလာ အရ တခြားဖြစ်နေသောကြောင့် အရတူလုပ်၍ ထုတ်အပ်သော “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ” ဟူသော ပုစ္ဆာနှင့် ဆန့်ကျင်သည်-ဟူလို။

အထ စ ပနိဒံ ဝုစ္စတိ။ ။မြတ်စွာဘုရားသည် “ဓမ္မာ ကုသလာ”ဟု ရှေ့နောက်ပြန်၍ ဟောတော်မူအပ်လျှင် အဘယ်မှာ ဆန့်ကျင်စရာ ရှိပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အထ စ ပနိဒံ” စသည်ကို မိန့်၊ (နာနတ္ထကို အလိုရှိသော အသင် ပရိဟာရ်ဆရာ၏ အလို အားဖြင့်) ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင်စရာ ရှိစေကာမူ ဘုရားရှင်သည် “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ”ဟု ဓမ္မာနှင့်ကုသလာကို ရှေ့နောက် ပြန်သောအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်လျက် ရှိပါသည်-ဟူလို။ [စပနသည် ပန-တထပိနှင့် သဘောတူ၏။]

ရှေးနိဿယ။ ။ရှေးနိဿယ၌ “ဝုစ္စတိ စ တထာ”ဟူသော ဋီကာကို “အထ စ ပန ဝုစ္စတိ”၏ တိုက်ရိုက်အဖွင့်ဟု ယူဆ၍ “အထ (တထာ)-ထိုသို့ ရှေ့နောက်ပြန်သောအားဖြင့်၊ ဣဒံ (ဧသာ ပုစ္ဆာ)-ကို၊ ဝုစ္စတိ စ-ဟောလည်း ဟောအပ်၏”ဟု ပေး၏၊ ပနကိုကား ဝစနာ လင်္ကာရ၊ တစ်နည်း-ပက္ခန္ဓရဟုလည်း ဆို၏၊ စဉ်းစားပါလေ။

အပရော နယော-အခြားတစ်နည်းကား၊ ဧတာနိ-ဤ ကုသလာနှင့် ဓမ္မာ စသော ၂ ပုဒ်စီတို့သည်၊ ဧကတ္ထာနိ-တူသောအနက်ရှိကုန်သည်၊ ယဒိ ဟောန္တိ-ကုန်အံ၊ (ဧဝံ ဟောန္တေသု)၊ တိတ္ထံ-၃ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-ဓမ္မတို့၏၊ ဧကတ္ထာ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုသလာဒိနမ္မိ-ကုသိုလ် အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ ဧကတ္ထံ-တူကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ကုသလာဒိပရာနံ-ကုသလာ အစရှိသည်တို့၏ နောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ တိတ္ထမ္မိ-၃ ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-ဓမ္မတို့၏၊ ဓမ္မဘာဝေန-ဓမ္မတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဧကတ္ထံ- သည်၊ (ဟောတိ)၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ ဓမ္မတ္ထယေန-ဓမ္မ ၃ ပါးအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အတ္တတော-အနက်အရအားဖြင့်၊ နိန္ဒာနတ္ထာနံ-နာနတ္ထ မဟုတ်ကြကုန်သော၊ ဝါ-ကွဲပြားသော အနက် မရှိကြကုန်သော၊ ကုသလာဒိနမ္မိ-ကုသိုလ် အစရှိသော ၃ မျိုးတို့၏လည်း၊ ဧကတ္ထံ-သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ (ကိ-နည်း)၊ ယံ-အကြင်တရားသည်၊ ကုသလံ-ကုသိုလ် မည်၏၊ တံ ဧဝ-ထိုကုသိုလ်မည်သော တရားသည်ပင်၊ [ယဒေဝမှ ဧဝ ယူ၍ ပေးသည်၊] အကုသလံ-အကုသိုလ် မည်၏၊ တံ ဧဝ-ထိုကုသိုလ်မည်သော တရားသည်ပင်၊ အဗျာကတံ-မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဧကတ္ထံ-တူကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-၏။)

အပရော နယော။ ။ကုသလာနှင့် ဓမ္မာ စသော ၂ ပုဒ်စီတို့၏ နာနတ္ထဟု ယူရာ၌ ရထိုက်သော အပြစ်တို့ကို ပြပြီး၍ ထို ၂ ပုဒ်စီတို့၏ပင် ဧကတ္ထဟု ယူရာ၌ ရထိုက်သော အပြစ်တို့ကို ထပ်၍ ပြလိုသောကြောင့် “အပရော နယော”ဟု မိန့်သည်။ [ထိုအပြစ်တို့ကို ပြရာ၌ ဓမ္မသဒ္ဓါ ၃ ခု၏ ဧကတ္ထ နာနတ္ထ အဖြစ်ကို အခြေခံ၍ ပြလတ္တံ့၊ ရှေ့၌ ဧကတ္ထနှင့် စပ်၍ အပြစ်ပြရာဝယ် ပုနရုတ္တိဒေါသ အပြစ်တစ်မျိုးသာ ပြခဲ့ရသေး၏၊ ယခု အဘာဝါပတ္တိ ဒေါသကို ပြလတ္တံ့။]

ယဒိ ဧတာနိ ၊ပေ၊ အာပဇ္ဇတိ။ ။“ကုသလာ ဓမ္မာ”စသော ၂ ပုဒ်စီတို့သည် ဧကတ္ထ ဖြစ်ကြလျှင် ဣန္ဒသဒ္ဓါ ၃ ခုသည် သိကြားဟူသော အနက်တစ်ခုတည်းကိုသာ ဟောနိုင်သကဲ့သို့၊ ဓမ္မသဒ္ဓါ ၃ ခုလည်း သဘာဝဓမ္မဟူသော အနက်တစ်ခုကိုသာ ဟောနိုင်ရကား ထိုဓမ္မသဒ္ဓါ ၃ ခုနှင့် အနက်အရတူသော ကုသလ အကုသလ အဗျာကတ သဒ္ဓါ ၃ ခုလည်း အနက်တစ်ခု ကိုသာ ဟောနိုင်စရာ ရှိတော့၏၊ ဥပမာ-သက္က၊ ပုရိန္ဒဒ၊ သဟဿက္ခဟူသော သဒ္ဓါ ၃ ခုသည် (သဒ္ဓါကွဲသော်လည်း) သိကြားဟူသော အနက်တစ်ခုကိုသာ ဟောနိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် အကြင်တရားသည် ကုသိုလ်မည်၏၊ ထိုတရားသည်ပင် အကုသိုလ်လည်း မည်၊ အဗျာကတ လည်း မည်စရာရှိ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကုသိုလ်ချည်း၊ အဗျာကတချည်း မည်ပုံကို သိပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဓမ္မသဒ္ဓါ ၃ ခု၏ ဧကတ္ထ အဖြစ်ကို အခြေခံ၍ စောဒနာရာ၌ အပြစ်မှာ (အနက်တစ်ခုတည်း ရပါလျက် အထပ်ထပ် ဆိုခြင်းကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော) ပုနရုတ္တိ ဒေါသပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဧကတ္ထဒေါသဟု အထူး မထင်ရတော့။

အထာပိ-သို့မဟုတ်လျှင်လည်း၊ တိဏ္ဍိ-ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-တို့၏။ ဧကတ္ထံ-
 တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကို (ယဒိ) န သမ္ပဋိစ္ဆယ-အကယ်၍ ဝန်မခံကုန်အံ့၊ ကုသလ
 ပရော-ကုသိုလ်၏နောက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-ဓမ္မသည်၊ အညောဝ-အကုသလပရ
 ဓမ္မ၊ အဗျာကတပရဓမ္မတို့မှ တစ်မျိုးတခြားသာတည်း၊ အကုသလပရော -
 အကုသလာ၏ နောက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-သည်၊ အညော ဧဝ-ကုသလပရဓမ္မ၊
 အဗျာကတပရဓမ္မတို့မှ တစ်မျိုးတခြားသာတည်း၊ [ရှေ့မှ ဧဝ လိုက်စေ၊]
 အဗျာကတပရော-အဗျာကတာ၏ နောက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-သည်၊ အညော ဧဝ-
 ကုသလပရဓမ္မ၊ အကုသလပရဓမ္မတို့မှ တစ်မျိုးတခြားသာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ယဒိ
 ဝဒထ-အကယ်၍ ဆိုလိုကုန်အံ့။

ဧဝံ သန္တေ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ (ဓမ္မ ၃ ပုဒ်၏ ဧကတ္ထံအဖြစ်ကို လက်မခံဘဲ
 နာနတ္ထအဖြစ်ကို ဆိုလိုလသော်၊) ဓမ္မော နာမ-ဓမ္မမည်သည်၊ ဘာဝေါ-ပရမတ္ထ
 သဘာဝတည်း၊ ဘာဝတော စ-ပရမတ္ထသဘာဝမှလည်း၊ အညော-တစ်ပါးတခြား
 ဟူသည်၊ အဘာဝေါ-အဘာဝပညတ်တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကုသလပရာ-
 ကုသလာ၏နောက်ဖြစ်သော၊ ဘာဝသင်္ခါတာ-ပရမတ္ထသဘာဝဟု ဆိုအပ်သော၊
 ဓမ္မာ-တရားမှ၊ အညော-တစ်ပါးတခြားသော၊ အကုသလပရော-အကုသလာ၏
 နောက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-သည်၊ အဘာဝေါ-အဘာဝပညတ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ
 ၏၊ အဗျာကတပရော-အဗျာကတာ၏ နောက်ဖြစ်သော၊ (ဓမ္မော)ပိ-တရားသည်
 လည်း၊ တထာ-ထို့အတူ အဘာဝပညတ်သည်၊ (သိယာ-၏) စ-ဆက်၊ တေဟိ-

တထာပိ ।ပေ၊ ဝဒထ။ ။ဓမ္မ ၃ ပုဒ်၏ ဧကတ္ထံအဖြစ်ကို အခြေခံ၍ စောဒနာပုံကို
 ပြပြီးလျှင် ထို ဓမ္မ ၃ ပုဒ်၏ နာနတ္ထအဖြစ်ကို အခြေခံ၍ စောဒနာပုံတစ်မျိုးကို ပြလိုသော
 ကြောင့် “အထာပိ”စသည် မိန့်၊ [အထသည် စောဒနာပုံတစ်နည်းပြသော ဝိကပ္ပနတ္ထ၊ အပိ
 ကား ရှေးနည်းကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထတည်း၊] “တိဏ္ဍိ ဓမ္မာနံ ဧကတ္ထံ န သမ္ပဋိစ္ဆယ”
 ကိုပင် “အညောဝ ।ပေ၊ ဝဒထ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ ထင်ရှားပြီ။

ဓမ္မော နာမ ဘာဝေါ။ ။“အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တိတိ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် ရှေ့၌
 ၃ ဝိဂြိုဟ်ပြခဲ့သည်တွင် ရှေ့ ၂ ဝိဂြိုဟ်၏ အနက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဓမ္မော နာမ ဘာဝေါ-
 ဓမ္မ ဆိုတာ ပရမတ္ထသဘောတရားတည်း”ဟု ဆိုသည်။

ဘာဝတော ।ပေ၊ အဗျာကတပရောပိ။ ။ဓမ္မဆိုတာ
 ပရမတ္ထသဘာဝဖြစ်သည်မှန်ပါစေ၊ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဘယ်အပြစ် ရှိသနည်း-ဟု
 မေးဖွယ်ရှိရကား “ဘာဝတော”စသည် မိန့်၊ “ဓမ္မ ၃ ပုဒ်က နာနတ္ထ ဖြစ်နေသည့်အတွက်
 ဓမ္မ တစ်ပုဒ်၏ အနက်ကို ဘာဝ (ပရမတ္ထ သဘောတရား)ဟု ယူလျှင် အခြား ဓမ္မ ၂
 ပုဒ်၏ အနက်သည် အဘာဝဖြစ်စရာ ရှိ၏၊ ဥပမာ-“ကုသလာနောက်က ဓမ္မ၏အနက်ကို
 ပရမတ္ထသဘာဝဟု ယူလျှင် အကုသလာ အဗျာကတာ တို့နောက်က ဓမ္မတို့၏ အနက်တွေမှာ
 အဘာဝပညတ်တွေချည်းသာ ဖြစ်စရာရှိသည်”ဟူလို။

ထို အကုသလ အဗျာကတပရမ္မတို့မှ၊ အညော-တစ်ပါးတခြားသော၊ ကုသလ ပရော-သော၊ (ဓမ္မော)ပိ-တရားသည်လည်း၊ (အဘာဝေါ၊ သိယာ)၊ ဧဝံ-သို့၊ အဘာဝတ္ထံ-အဘာဝပညတ်တို့၏အဖြစ်သို့၊ အာပန္နေဟိ-ရောက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တရားတို့မှ၊ အနညေ-တစ်မျိုးတခြား မဟုတ်ကုန်သော၊ ကုသလာဒယော ပိ-ကုသိုလ်အစရှိသော တရားတို့သည်လည်း၊ အဘာဝါယေဝ-အဘာဝပညတ်တို့ ချည်းသာ၊ သိယံ-ဖြစ်ကုန်ရာသည် မဟုတ်လော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။

သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ ဧတံ-ဤ ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ ဆက္က စတုက္က ဘာဝါပတ္တိ ဒေါသ၊ အသမ္ပန္နဒေါသ၊ ဝိရောဓဒေါသ၊ အဘာဝါပတ္တိဒေါသတို့ကို တင်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ အကာရဏံ-သင့်သောအကြောင်း မဟုတ်၊ ကသ္မာ-နည်း၊ ယထာနုမတိဝေါဟာရသိဒ္ဓိတော-အကြင် အကြင် ပညာရှိအများ၏ အသိအမှတ် ပြုခြင်းအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြောင်း သဒ္ဓါ၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်တည်း။

တေ ဟိ စ အညော ကုသလပရောပိ။ ။အကုသလာနောက်က ဓမ္မ၏အနက်ကို ဖြစ်စေ၊ အဗျာကတာနောက်က ဓမ္မ၏အနက်ကို ဖြစ်စေ ပရမတ္ထသဘာဝဟု ယူပြန်လျှင် ကုသလာနောက်က ဓမ္မ၏အနက်သည် အဘာဝ(ပညတ်) ဖြစ်ပြန်ရာ၏။

ဧဝံ ၊ပေ၊ သိယံ။ ။ဓမ္မ ၃ ပုဒ်၏ အနက်များက အဘာဝဖြစ်နေလျှင် ထို ဓမ္မ ၃ ပုဒ် နှင့် အနက်အရတူသော (ဧကတ္ထဖြစ်နေကြသော) ကုသလာ အကုသလာ အဗျာကတာ ၃ ပုဒ်၏ အနက်လည်း အဘာဝချည်း ဖြစ်ကုန်စရာရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ [ဤစောဒနာဖြင့် အဘာဝါပတ္တိအပြစ်တင်သည်။]

ကာရဏံ။ ။အကာရဏံ၌ “ကာရဏ”ဟူသည် အပြစ်တင်ဖို့ရန် သင့်လျော်သော အကြောင်းတည်း။ ထိုအကြောင်းကား “ကုသလာ+ဓမ္မာ”စသော ၂ ပုဒ် ၂ ပုဒ်တို့၏ ဧကတ္ထ အဖြစ်၊ နာနတ္ထအဖြစ်တည်း။ ဧကတ္ထဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ အဘာဝါပတ္တိဒေါသ အပြစ်များ တင်ရ၏။ နာနတ္ထဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဆက္ကစတုက္က အဘာဝါပတ္တိဒေါသ၊ အသမ္ပန္နဒေါသ၊ ဝိရောဓဒေါသအပြစ်များ တင်ရသည်။ ထိုဧကတ္ထဖြစ်ခြင်း၊ နာနတ္ထဖြစ်ခြင်းသည်ပင် ထိုအပြစ် များ ရောက်နိုင်ကြောင်းကို သိရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဉာဏဟိတိလည်း မည်၏။ [ကာရဏံ နာမ ယုတ္တိ။-ဋီကာ။ ...ဉာဏဟေတုဘာဝတော ဥပပတ္တိ (အသင့်ယုတ္တိ ကို) ဣဓ ကာရဏန္တိ ဝုတ္တာတိ ကာရဏံ နာမ ယုတ္တိတိ။-အနု။]

အကာရဏံ။ ။ထိုဧကတ္ထ အဖြစ်၊ နာနတ္ထအဖြစ်သည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်အလိုအားဖြင့် ယုတ္တိ (သင့်သောအကြောင်း)ဟု ဆိုရသော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် ထိုဧကတ္ထ နာနတ္ထအဖြစ် မရှိသောကြောင့် အယုတ္တိ (မသင့်သောအကြောင်း)သာ ဖြစ်သည်။

ယထာ ၊ပေ၊ သိဒ္ဓိတော။ ။အကရဏ၏ အကြောင်းကို “ကသ္မာ”ဟု ကိုယ်တိုင် ပုစ္ဆာ ထုတ်ပြီးလျှင် အဖြေကို ပြလိုသောကြောင့် “ယထာနုမတိ ၊ပေ၊ သိဒ္ဓိတော”ဟု အဋ္ဌကထာ ဆရာ မိန့်သည်။ [ယာ ယာ + အနုမတိ ယထာနုမတိ၊ (တစ်နည်း) အနုမတိယာ + အနုရူပံ

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ [နောက်၌ တသ္မာ ယဒေတံ စသည် ရှိလတ္တံ့၊] ဝေါဟာရော-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြောင်းသဒ္ဒါသည်၊ (သိဒ္ဓေါ၌ ပဓာန အဖြစ်ဖြင့် စပ်) ဝါ-ကို၊ (အနုမတော၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတောတို့၌ အပဓာနအဖြစ်ဖြင့် စပ်) ယထာ ယထာ-အကြင် အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အတ္ထေသု-အနက် တို့၌၊ အနုမတော-ပညာရှိတို့ လျော်စွာ အသိအမှတ်ပြုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ခွင့်ပြုအပ်ပြီ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတော-လက်ခံအပ်ပြီ၊ တထာ တထေဝ-ထိုထို အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ လျှင်၊ သိဒ္ဓေါ-ပြီးစီး၏၊ စ-ဆက်၊ ကုသလာ ဓမ္မာတိအာဒိသု-ကုသလာ ဓမ္မာ အစရှိ သော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ကုသလပုဗ္ဗာ-ရှေ့၌ ကုသလာသဒ္ဒါရှိသော၊ အယံ ဓမ္မာဘိ လာပေါ-ဤဓမ္မသဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မပရော-နောက်၌ ဓမ္မသဒ္ဒါရှိသော၊ အယံ ကုသလာဘိလာပေါ စ-ဤကုသလာသဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း၊ ကုသလာကုသလာတိ-ကုသလာ ကုသလာ ဟူသော ၂ ပုဒ်ကို၊ (အတ္ထဝိသေသာဘာဝေန-အနက်အထူး မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဏ္ဍိတေဟိ-ပညာရှိတို့သည်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတော) ယထာ-လက်ခံအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ အတ္ထဝိသေသာဘာဝေန-ဖြင့်၊ ပဏ္ဍိတေဟိ-တို့သည်၊ န သမ္ပဋိစ္ဆိတော-လက်ခံအပ်သည်မဟုတ်၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ကုသလာ ရူပံ စက္ခုမာသဒ္ဒါ ဝိယ-ကုသလာ ရူပံ စက္ခုမာသဒ္ဒါတို့ကဲ့သို့၊ အညမည-အချင်းချင်း၊

ယထာနုမတိ။ (ဋီကာဝိဂ္ဂဟ)။ ရှေ့နည်းသည် ယထာ၏ ဝိစ္ဆာအနက်ကို ပြ၏၊ နောက်နည်း ကား ယထာ၏ အနုရူပအနက်ကို ပြသည်၊ ဝိစ္ဆာအတွက် “ယာယာ၊ ပေ၊ ဝေါဟာရသဒ္ဒိတော”ဟု လည်းကောင်း၊ အနုရူပအတွက် “ယထာ+အနုမတိ ပဝတ္ထာ၊ တထာ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တဒနု ရူပံ”ဟု အဖြောင့်နက်ကို ပြ၍လည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်သည်၊ အနက်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။

အနုမတိ။ ။ အနုရူပ-လျော်စွာ+မတိ-သိခြင်း (အသိအမှတ်ပြုခြင်း)တည်း၊ အနုမတိ-ခြင်း၊ “ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကို ဟော၏”ဟု ပညာရှိအများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို “အနုမတိ”ဟု ဆိုသည်၊ “ဘုရား”ဟူသော အနက်ကို ဆိုလိုရာ၌ “ဗုဒ္ဓေါ”ဟု ပြောလျှင် ပညာရှိ တို့က အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ ခွင့်ပြုခြင်းမျိုးတည်း။

ဝေါဟာရော ဟိ။ ။ ရှေ့အကြောင်းကို ချဲ့လို၍ “ဝေါဟာရော ဟိ” စသည်ကို မိန့်၊ ပါဠိလိုဖြစ်စေ၊ အခြားဘာသာလိုဖြစ်စေ ပြောဆိုကြောင်း သဒ္ဒါ (စကား)ကို “ဝေါဟာရ”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဝေါဟာရသည် ပညာရှိများ လက်ခံထားသည့်အတိုင်းသာ ပြီးစီးနိုင်၏၊ ပညာရှိများ လက်ခံထားသည့်အတိုင်း မဟုတ်ဘဲ မိမိ ပြောချင်သလို ပြော၍ မပြီးနိုင်၊ “လိုရာအနက် အဓိပ္ပာယ် မရနိုင်”ဟူလို၊ ထိုသို့ ပညာရှိများ လက်ခံထားအပ်သော ပြောရိုးဆိုစဉ်အတိုင်းသာ ပြီးစီးရသောကြောင့် အသင် စောဒက၏ ပြအပ်သမျှ အကြောင်းယုတ္တိတွေသည် တစ်ခုမျှ ယုတ္တိ မရှိပါ-ဟူလို။

န စာယံ၊ ပေ၊ အနောလောကီတတ္ထဘာဝေန။ ။ [အကျယ်စကား မကုန်သေး၍ ဆက်ပြသော ဝါကျတည်း၊] “ကုသလာ ဓမ္မာ”စသော ၂ ပုဒ်စီတို့၌ ကုသလာသဒ္ဒါ ရှေ့ရှိသော ဓမ္မသဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မသဒ္ဒါနောက်၌ရှိသော ကုသလာသဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း (ကုသလာ

အနောလောကီတတ္ထဘာဝေန-မရူဠ်အပ်သော အနက်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊
န သမ္ပဋိစ္ဆိတော-လက်ခံအပ်သည်လည်း မဟုတ်။ [သမ္ပဋိစ္ဆိတော၏ ကံကို
“ကုသလပုဗ္ဗော ဓမ္မာဘိလာပေါ ဓမ္မပရော စ ကုသလာဘိလာပေါ”ဟု လိုက်စေ။]

ပန-အနွယ်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤကုသလာ ဓမ္မာ အစရှိသောသဒ္ဓါတို့တွင်၊ ကုသလ
သဒ္ဓါ-ကို၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကသင်္ခါတဿ-အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကဟု ဆိုအပ်သော၊
အတ္ထဿ - အနက်ကို၊ ဇောတကဘာဝေန - ထွန်းပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
သမ္ပဋိစ္ဆိတော-လက်ခံအပ်ပြီ၊ အကုသလသဒ္ဓါ-ကို၊ သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကတ္ထ
ဇောတကတ္ထေန-သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကအနက်ကို ထွန်းပြတတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊
(သမ္ပဋိစ္ဆိတော-ပြီ) အဗျာကတသဒ္ဓါ-ကို၊ အဝိပါကတ္ထဇောတကတ္ထေန-အဝိပါက
အနက်ကို ထွန်းပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (သမ္ပဋိစ္ဆိတော)၊ ဓမ္မသဒ္ဓါ-ကို၊
သဘာဝသာဓာရဏာဒိအတ္ထဇောတကတ္ထေန-သဘာဝသာဓာရဏ အစရှိသော
အနက်ကို ထွန်းပြတတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ (သမ္ပဋိစ္ဆိတော)၊ သော-ထိုဓမ္မသဒ္ဓါ
သည်၊ ဧတေသံ-ဤ ကုသလာ အကုသလာ အဗျာကတသဒ္ဓါတို့တွင်၊
အညတရာ နန္တရေ-တစ်ပါးတစ်ပါး၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝုစ္စမာနော-ဆိုအပ်သော်၊
အတ္တနော-မိမိ ဟူသော ဓမ္မသဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထသာမညံ-သဘာဝသာဓာရဏ အစရှိသော
အနက်သာမည ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ ဟိ-မှန်၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံသာလျှင်
ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ-ဤ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတတို့သည်၊
သဘာဝသာဓာရဏာဒိနာ-မိမိသဘောကို ဆောင်ခြင်း အစရှိသော၊ လက္ခဏေန-
အားဖြင့်၊ ဓမ္မာ-ဓမ္မတို့ မည်၏။

စ-သည်သာမကသေး၊ ကုသလာဒိသဒ္ဓါ အဝိ-ကုသလာ အစရှိသော သဒ္ဓါ
တို့သည်လည်း၊ ဓမ္မသဒ္ဓါ-၏၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ဝုစ္စမာနာ-ဆိုအပ်ကုန်လသော်၊
အတ္တနော-မိမိ မိမိ၏၊ (မိမိဟူသော ကုသလာ၊ အကုသလာ၊ အဗျာကတသဒ္ဓါ
၏) အတ္ထဝိသေသံ-အနက်အထူးကို၊ တဿ-ထိုဓမ္မသဒ္ဓါ၏(အတွက်)၊ ဒီပေန္တိ-
ပြကြကုန်၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မဟူသည်၊ ကုသလော ဝါ-ကုသိုလ်သည်သော်
လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ အကုသလော ဝါ-အကုသိုလ်သည်သော်လည်း၊
ဟောတိ-၏၊ အဗျာကတောဝါ-သည်သော်လည်း၊ ဟောတိ၊ [ဆိုအပ်ပြီးသော
စကားကို နိဂုံးချုပ်လို၍ “ဧဝံ ।ပေ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတာ”ဟု မိန့်၊] ဧဝံ-သို့၊ ဧတေ-ဤ
ကုသလာ အကုသလာ အဗျာကတသဒ္ဓါတို့ကို၊ ဝိသုံ ဝိသုံ-အသီး အသီး၊
ဝုစ္စမာနာ-ဆိုအပ်

ကုသလာ ၂ ပုဒ်ကဲ့သို့) အနက်အထူးမရှိသည့် အနေအားဖြင့် ပညာရှိများလက်ခံထားအပ်ကုန်
သည် မဟုတ်၊ (“ကုသလာ ရူပ စက္ခုမာ”ဟု ၃ ပုဒ်ရှိရာ၌ တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် အနက်အဓိပ္ပာယ်
အားဖြင့် ဝေခွဲခြင်း ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိသကဲ့သို့) ကုသလာနှင့် ဓမ္မာကိုလည်း အနက်
အဓိပ္ပာယ်အား ဖြင့် ဝေခွဲခြင်း ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိသည့်အနေအားဖြင့်လည်း လက်ခံထားအပ်သည်
မဟုတ်။

ကုန်လသော်၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏၊ အတ္ထမတ္တဒီပကတ္တေန-အနက်မျှကို ပြတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတာ-လက်ခံအပ်ကုန်ပြီ၊ [ဓမ္မ၏ အနက် မပါသောကြောင့် “အတ္တနော အတ္ထမတ္တ”ဟု ဆိုသည်၊] ဓမ္မသဒ္ဓေန-နှင့်၊ သဟ-အတူ၊ ဝုစ္စမာနာ-သော်၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏၊ အတ္ထသာမည-အနက်သာမည ကိုလည်းကောင်း၊ (သဘာဝဓာရဏဟူသော အနက်သာမညကိုလည်းကောင်း၊) အတ္ထဝိသေသံဝါ-အနက်ဝိသေသကိုလည်းကောင်း၊ (အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကဟူသော အနက်ဝိသေသကိုလည်းကောင်း၊) ဒီပကတ္တေန-ပြတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ လောကေ-၌၊ ပဏ္ဍိတေဟိ-တို့သည်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတာ-ကုန်ပြီ၊ [ကုသလ သဒ္ဓေါ ပန၊ ပေ၊ ဇောတကတ္တေန”ဟူသော ဤဝါကျကား အနွယ်ဝါကျဖြစ်သော ဝိတ္ထာရအဆက် ပင်တည်း၊ ဤဝါကျ၌ နိဿယအတိုင်းပင် အဓိပ္ပာယ်သိသာပြီ၊ ဝေါဟာရော ဟိမ္မ စ၍ သမ္ပဋိစ္ဆိတာတိုင်အောင် ကာရဏဝါကျ၏ အကျိုးဖလကို ပြလိုသောကြောင့် “တသ္မာ”စသည်ကို မိန့်၊ ဤတသ္မာသည် ဝေါဟာရသိဒ္ဓိတော၌ တောပစ္စည်း၏ အနက်ပင်တည်း၊] တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ပညာရှိအများတို့ ခွင့်ပြုအပ်သည် အားလျော်စွာ ဝေါဟာရ၏ပြီးစီးခြင်းကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤကုသလတိက်အရာ၌၊ ဧကတ္ထနာနတ္ထံတံ-ဧကတ္ထ နာနတ္ထတို့၏အဖြစ်ကို၊ ဝိကပ္ပေတွာ-ကြံကြံဖန်ဖန် ပြုလုပ် ၍၊ ယဒေတံ ဒေါသာရောပနကာရဏံ-အကြင်အပြစ်တင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ ဧတံ (ဒေါသာရောပန ကာရဏံ)-ဤ အပြစ် တင်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ အကာရဏံ-သင့်သောအကြောင်း မဟုတ်။

အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တာဝ-ဝေဒနာတိက် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဝုတ္တဿ-မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သော၊) ကုသလတ္ထိကဿ-ကုသလ တိက်၏၊ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း၊ ဣမိနာဝ နယေန-ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ သေသတ္တိကဒုကာနမ္ပိ-ကုသလတိက်မှ ကြွင်းသော တိက်ဒုက်တို့၏လည်း၊ နယော-နည်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ [“ဣမိနာဝ နယေန”စသည်၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဋီကာ၌ တိုက်ရိုက်ပြထားပြီ၊ ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ၊] ပန-ဆက်၊ ဣတော-ဤကုသလတိက်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဝိသေသမတ္တမေဝ-ထူးသောပုဒ်အနက်မျှကိုသာ၊ ဝက္ခာမ-ဆိုကုန်တော့အံ့။ [“အပ္ပေဝဓာရဏေမတ္တံ” နှင့်အညီ မတ္တသဒ္ဓါသည် အပ္ပအနက်ကို ဟော၏၊ ဧဝသဒ္ဓါကား အဝဓာရဏ အနက်ကို ဟော၏။]

ကုသလတိက်ဖွင့် ပြီး၏။

၂။ သုခါယ ဝေဒနာယာတိအာဒိသု-သုခါယ ဝေဒနာယ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ တာဝ-ဝေဒနာသဒ္ဓါမှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်သော၊) သုခသဒ္ဓေါ-

သုခသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ- ကို၊ သုခဝေဒနာ၊ ပေ၊ အဗျာပဇ္ဈနိဗ္ဗာနာဒိသု- သုခဝေဒနာ ဟူသောအနက်၊ သုခ၏အကြောင်းရင်း အခြေခံဟူသောအနက်၊ ကောင်းသော ကုဋ္ဌအာရုံဟူသောအနက်၊ သုခ၏ ဇနကအကြောင်းဟူသောအနက်၊ သုခ၏ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဖြစ်သော ကုဋ္ဌရူပါရုံ စသည်တို့၏ တည်ရာဌာနဟူသော အနက်၊ စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော နိဝရဏစသည် မရှိသော ပဌမဈာန် အစရှိသော သုခဝိဟာရဟူသောအနက်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသောအနက် အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏။ (ရှုအပ်၏။) [သုခမူလကို သုခ၏ ဝေသော အကြောင်းဟူသောအနက်ဟုလည်းကောင်း၊ သုခဟေတုကို သုခ၏ နီးသော အကြောင်းဟူသောအနက်ဟုလည်းကောင်း ရှေးနိဿယ၌ ပေး၏။]

ဟိ-ချဲ့၊ အယံ-ဤသုခသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ သုခဿ စ ပဟာနာတိအာဒိသု- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သုခဝေဒနာယံ-သုခဝေဒနာဟူသော အနက်၌၊ ဒိဿတိ-၏။ [သုခဿ-သုခိန္ဓေကို၊ ပဟာနာ စ-ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။]

[အယံ ဟိမှ အယံပုဒ်ကို ဝါကျတိုင်းလိုက်စေ၊] (အယံ-ဤသုခသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊) သုခါ၊ ပေ၊ လောကေတိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သုခမူလေ- သုခ၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်

သုခဿ စ ပဟာနာ။ ။ဤပါဠိသည် စတုတ္ထဈာန် (သို့မဟုတ် ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် ပဉ္စမဈာန်) ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုပါဠိတော်၌ သုခိန္ဓေ စသော ကုဋ္ဌေ ၄ ပါး ပယ်ပုံကို ဟောတော် မူထား၏။ ထို့ကြောင့် “သုခဿ”အရ “ကာယိကသုခ”ဟု ခေါ်ရသော သုခိန္ဓေကို ရ၏။ ထို သုခိန္ဓေဟူသည်လည်း (သုခဝေဒနာ ၆၃ ပါးတွင်) ကာယိကသုခဝေဒနာတစ်ပါးပင် ဖြစ်သော ကြောင့် “သုခဝေဒနာယံ ဒိဿတိ”ဟု ဆိုသည်။

သုခမူလေ။ ။ “မူလ”ဟူသည် သစ်ပင်၏ အခြေခံ ရေသောက်မြစ်ကဲ့သို့ ထိုထိုအကျိုး တရားတို့၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံတည်း၊ “သုခေါ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပာဒေါ”၌ ဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်တော် မူရာ နဝမခဏကို “ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပာဒေါ”ဟု ဆို၏။ ဘုရားပွင့်တော်မူရာ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒ နဝမခဏ ဖြစ်ပေါ်ခါမျှဖြင့် သတ္တဝါတို့မှာ သုခမရနိုင်သေး၊ ထိုကာလနှင့် ကြုံ၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခြင်း၊ ကိုယ်စိတ်တို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းစသော ပဿဒ္ဓိ လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မဉာဏနှင့် သမာဓိ ပညာဟူသော အကြောင်းများ ရှိရသေး၏။

ထိုအကြောင်းတို့တွင် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကြောင့် ကုဋ္ဌဖြစ်သော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ ၅ ပါးလုံး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကောင်းမှုသည် ဇနကအကြောင်းတည်း၊ ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ကာယလဟုတာ စိတ္တလဟုတာ စသည်တို့ကြောင့် ကာယသုခ စိတ္တသုခဝေဒနာဖြစ်၏။ ထို ပဿဒ္ဓိ စသည်ကား ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းတည်း၊ ဤသို့လျှင် သုခဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်း သည် ကောင်းမှုနှင့် ပဿဒ္ဓိ စသည်တို့တည်း၊ ထိုကောင်းမှုနှင့် ပဿဒ္ဓိ စသည်တို့၏ အကြောင်း ကား ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒခဏတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒခဏကို သုခဟေတု သုခပစ္စယတို့၏ အခြေခံ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “သုခမူလ”ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့လျှင် သုခမူလကို “သုခေါ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပာဒေါ”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် သုခသဒ္ဓါသည် သုခမူလအနက်၌ ဖြစ်၏ဟု ဆိုသည်။

တို့၏။ ဥပ္ပဒေါ-ပွင့်တော်မူရာ နဝမဓဏသည်။ သုခေါ-ချမ်းသာ၏။ (ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်၏။) လောကေ-၌၊ ဝိရာဂတာ-ကာမကို မတပ်မက်သူ ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အနာဂါမိမဂ်သည်။ သုခေါ-ချမ်းသာ၏။ (ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်၏။)]

(အယံ) ယသ္မာ စ ခေါ၊ ပေ၊ သုခေါဝက္ကန္တန္တိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သုခါရမဏေ-သုခအာရုံဟူသော အနက်၌၊ (ကောင်းသော ကုဋ္ဌအာရုံဟူသော အနက်၌)၊ (ဒိဿတိ)။ [မဟာလိ-မဟာလိ၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ရူပ-ရူပါရုံသည်။ သုခံ-သုခတည်း၊ (ကောင်းသော ကုဋ္ဌာရုံတည်း)၊ သုခါနုပတိတံ-သုခသည် အစဉ် လိုက်အပ်၏။ သုခေါဝက္ကန္တံ-သုခသည် သက်ရောက်အပ်၏။]

သုခါ ဝိရာဂတာ။ ။ “ဝိရာဂ-ကာမဂုဏ်၌ မတပ်မက်သူ၏+တာ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟူသည် ကာမကို လွန်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အနာဂါမိမဂ်တည်း။ [“သုခါ ဝိရာဂတာ လောကေ၊ ကာမာနံ သမတိက္ကမော”ဟူသော ပါဠိတော်ကို ရည်ရွယ်သည်။] ထိုအနာဂါမိမဂ် ကို ရသောအခါ ကာမဂုဏ်စိတ်ဟူသော ကိလေသာအပူတွေ ငြိမ်းအေးသောကြောင့် ကာယ ပဿဒ္ဓိ စသော တရားများဖြစ်၏။ ထိုပဿဒ္ဓိ စသည်ကြောင့် ကာယသုခ စိတ္တသုခ ဖြစ်ရ၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ဝိရာဂတာ (အနာဂါမိမဂ်)လည်း သုခမူလ (သုခ၏အရင်းခံ) ဖြစ်ပြန်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပြခဲ့သော အဓိပ္ပာယ်များနှင့်အညီ သုခမူလ၌ သုခသဒ္ဓါသည် ကုဋ္ဌ၏ ပရိယာယ်တည်း။ ကုဋ္ဌဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ၅ ပါး၏ ဇနကအကြောင်းဖြစ်သော ပုညကို လည်းကောင်း၊ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဖြစ်သော ပဿဒ္ဓိ စသည်ကိုလည်းကောင်း ဖလူပစာရ အားဖြင့် သုခဟု ခေါ်၏။ ထိုပုညပဿဒ္ဓိတို့၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်သော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒဓဏ၊ ဝိရာဂတာ (အနာဂါမိမဂ်)တို့ကိုကား အကြောင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပရမုရဖလူ ပစာရအားဖြင့် သုခဟု ခေါ်ရသည်။ [ယသ္မိံ သတိ သုခဟေတုနံ ပဝတ္ထိ၊ တံ သုခမူလံ-ဋီကာ။ ဤ၌ ဟေတုနံကို ဝိရူပေကသေသံပြု၍ “ဟေတု-ကောင်းမှုဟူသော ဇနကအကြောင်း၊ ပစ္စယ-ပဿဒ္ဓိ စသော ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်း” ဤ ၂ မျိုးလုံး ယူဖို့ရန် ဖွင့်ကြသည်။...သုခ ဟေတုနန္တိ ဧတ္ထ ဟေတုသဒ္ဓေဒန ကာရဏဘာဝသာမညတော ဟေတုပစ္စယာ သင်္ဂဟိတာတိ အာဟ-ပုညပဿဒ္ဓိအာဒိနန္တိ။-အနု။ မဓု၌ ဧကသေသံဟု ဖွင့်၏။]

ရူပံ သုခံ။ ။ အကြင် ရူပါရုံကို မြင်ရခြင်းကြောင့် စိတ်ချမ်းသာမှုဟူသော သုခဝေဒနာ ဖြစ်ရ၏။ ထိုရူပါရုံကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် “သုခံ”ဟု ဟောတော်မူသည်။ သဟစရဏ နည်းလည်း ဖြစ်၏။ [မဓု၌ ဌာနုပ္ပစာရဟုလည်း ဆိုသေး၏။]

သုခါနုပတိတံ။ ။ ဤပါဠိသည် ခန္ဓသံယုတ်၊ မဟာလိသုတ်၌ လာသော ပါဠိတော် တည်း။ ထိုသုတ်၌ အဋ္ဌကထာမဖွင့်၊ ရွေးဓာတုသံယုတ်၌ ဖွင့်ခဲ့သည်ကို ပြန်ညွှန်းသည်။ [ဒုက္ခာ နုပတိတာတိ ဒုက္ခေန အနုပတိတာ၊ ဒုက္ခာဝက္ကန္တာတိ ဒုက္ခေန ဩက္ကန္တာ ဩတိက္ကာ။ -ဓာတု သံယုတ္တ အဋ္ဌကထာ။] ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးခဲ့သည်။ ရွေးနိဿယ၌ကား “သုခါနုပတိတံ-သုခ၏အာရုံ၌ ကျ၏။ သုခေါဝက္ကန္တံ-သုခ၏ အာရုံ၌ သက်၏”ဟု ပေးလေသည်။

(အယ်) သုခဿေတံ ၊ပေ၊ ပုညာနီတိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သုခဟေတုမှိ-သုခ၏ ဇနကအကြောင်းဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုညာနီတိ-ပုညာနိ ဟူသော၊ ယဒိဒံ (ဝစနံ)-အကြင် သဒ္ဓါသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဇေတံ-ဤ ပုညညာနိဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ သုခဿ-ဣဌအကျိုးဖြစ်သော ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဓါတည်း။]

(အယ်-သည်၊ ဝါ-ကို၊) ယာဝဇ္ဇိဒံ ၊ပေ၊ နန္ဒနန္တိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ် တို့၌၊ သုခပစ္စယဌာနေ-သုခ၏ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဖြစ်သော ဣဌရူပါရုံ စသည် တို့၏ တည်ရာဌာနဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)။ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယာဝ-အကြင် မျှလောက်၊ ဣဒံ ဣမေ သဂ္ဂါ-ဤ နတ်ပြည်တို့သည်၊ သုခါ-ချမ်းသာကုန်၏၊ (ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဣဌရူပါရုံ စသည်တို့၏ တည်ရာဌာနဖြစ် ကုန်၏၊) (တာဝ-ထိုချမ်းသာလောက်၊) အက္ခာနေန-ပြောပြခြင်းဖြင့်၊ ပါပုဏိတု-

ထိုအဌကထာနှင့် မညီ၊ ဤ၌ သာကေပြလိုရင်းမှာ “ရူပံ သုခံ”တစ်ခုသာတည်း၊ သုခါနုပတိတံ သုခါဝတ္တန္တံကိုကား တွဲဖက်ဖြစ်၍ ပါနေသည်၊ ဒုက္ခာနုပတိတံ၊ ဒုက္ခာဝတ္တန္တံလည်း နည်းတူ။

သုခဿေတံ ၊ပေ၊ ပုညာနီ။ ။ကောင်းမှုတို့သည် သုခဖြစ်သော ဣဌဒန္တာအကျိုးကို ပေးတတ်ရကား အကျိုး၏ သုခအမည်ကို အကြောင်းကောင်းမှု၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရ အားဖြင့် ကောင်းမှုတို့ကို သုခဟု ဟောတော်မူသည်၊ ဤသုခလည်း ဣဌပရိယာယ်ပင်တည်း၊ ဤစကားကို ထောက်၍ သုခဟေတုကို “သုခ၏ ဇနကအကြောင်း”ဟု မှတ်ပါ။ [ပုညာနီတိ ယဒိဒံ ဝစနံ၊ တံ သုခဿ (ဣဌဝိပါကဿ) အဓိဝစနံ-ဋီကာ။]

သုခါ သဂ္ဂါ။ ။နတ်ပြည်၌ (နန္ဒနဥယျာဉ်၌) ကောင်းသောရူပါရုံ ဣဌအာရုံတွေ လွန်စွာ ပေါများ၏၊ ထိုဣဌအာရုံတွေသည် သုခဝေဒနာဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းအထောက်အပံ့ (ဥပတ္တမ္ဘကပစ္စယ)များတည်း၊ ထိုဣဌအာရုံများကို ဖလူပစာရအားဖြင့် သုခဟု ခေါ်၍ ထို ပစ္စယတို့၏ ပေါများရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် သဟစရဏနည်းအားဖြင့် “သဂ္ဂါ သုခါ၊ နန္ဒနံ သုခံ”ဟု ဆိုသည်။ [သုခပစ္စယာနံ ရူပါဒိနံ ဣဌာနံ ဌာနံ ဩကာသော သဂ္ဂါ သုခါ၊ နန္ဒနန္တိ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။ မရ၌ “ပရမ္ပရဌာနုပစာရ”ဟု ဆို၏။]

အနက်ပေးပုံ။ ။ယာဝဇ္ဇိဒံလည်း “ယာဝ+စ+ကုဒံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရသောကြောင့် ယာဝ ၂ ထပ် ပါနေ၏၊ ထိုတွင် ရှေ့ ယာဝကို အနက်ပေးရာ၌ “ယာဝဇ္ဇိဒံ သုပ္ပဋိဝိဒိတာတိ သမ္ပန္နော၊ တဿ “ယတ္ထကံ သုဠ ပဋိဝိဒိတာ၊ တံ ဧတ္ထကံတိ န သက္ကာ အမေဟိ ပဋိဝိဒ္ဓိတု အက္ခာတု ဝါ”တိ အတ္ထော”ဟူသော သီလက္ခန် ပြဟူဇာလသုတ်၌ ယာဝဇ္ဇိဒံပုဒ်ကို ဖွင့်သော ဋီကာကို နည်းမှီး၍ ပေးသည်၊ နောက် ယာဝကိုကား အတိသယတ္ထကြံ၍ အနက်ပေးသည်။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ဤပါဠိသည် ဥပရိပုံ-ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်၌ လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ အဌကထာ၌ ယာဝဇ္ဇိဒံ စသည်ကို မဖွင့်၊ နိရယဒုက္ခကို ပြရာ၌သာ “နိရယော နာမ ဧဝမ္ပိ ဒုက္ခော ဧဝမ္ပိ ဒုက္ခောတိ ဝဿသတံ ကထေန္တေနာပိ မတ္ထကံ ပါပေတွာ ကထေတု န သုကရာတိ အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား “ငရဲ၌ ဆင်းရဲပုံကို နှုတ်ဖြင့် ပြောလိုတော့

အပြီးသို့ ရောက်ခြင်းငှာ၊ န သုကရံ-အလွယ်တကူ မပြုအပ်၊ (မလွယ်ကူ) ယာဝ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ သဂ္ဂါ-နတ်ပြည်တို့သည်၊ သုခါ-ချမ်းသာကုန်၏၊ ဝါ-ကုန်၏၊ ယေ-အကြင်သူတို့သည်၊ နန္ဒနံ-နန္ဒနုဥယျာဉ်ကို၊ န ပဿန္တိ-မမြင်ကြရကုန်၊ တေ-ထိုနန္ဒနုဥယျာဉ်ကို မမြင်ရသူ အများလူတို့သည်၊ သုခံ-သုခကို၊ (သုခ၏ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းဖြစ်သော ကုဋ္ဌရူပါရုံ စသည်တို့၏ တည်ရာဌာနကို) န ပဇာနန္တိ-အပြားအားဖြင့် မသိနိုင်ကုန်။]

(အယံ) ဒိဌဓမ္မေ၊ ပေ၊ ဓမ္မာတိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဗျာဗဇ္ဈ-အဗျာဗဇ္ဈအနက်၌၊ ဝါ-စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော နီဝရဏစသည် မရှိသော ပဌမဈာန်အစရှိသော သုခဝိဟာရဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဧတေ ဓမ္မာ-ဤပဌမဈာန် အစရှိသော တရားတို့သည်၊ ဒိဌဓမ္မေ-မျက်မှောက်ထင်ထင် ရှုမြင်အပ်သော သဘောဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌၊ သုခဝိဟာရာ-သုခဖြစ်သော နေကြောင်းတရားတို့တည်း။]

အနှစ်တစ်ရာ အနှစ်တစ်ထောင် ပြောသော်လည်း ထိုဆင်းရဲသလောက် အပြီးရောက်အောင် ပြောဖို့ မလွယ်ပါ”ဟု ဆိုလိုသည်။ နတ်ပြည်ချမ်းသာပုံကို ပြောရာ၌လည်း နည်းတူ။ [ရှေးနိဿယ၌ ယာဝ ၂ ပုဒ်လုံးကို အတိသယတ္ထ ကြံ၍ အနက်ပေးသွားသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

သုခဝိဟာရာ။ ။ဝိဟရန္တိ ဧတေဟိတိ ဝိဟာရာ၊ ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သမာပတ်ဝင်စား၍ နေကြောင်းဖြစ်သော ပဌမဈာန်စသော သမာပတ်များတည်း။ ထိုသမာပတ်များသည် (ဝင်စား၍ နေရာအခါဝယ် ချမ်းသာစေတတ်သောကြောင့်) သုခလည်း မည်၏။ ထို့ကြောင့် “သုခါ+ဝိဟာရာ သုခဝိဟာရာ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သုခသဒ္ဒါသည် ပဌမဈာန်စသည်ကို ဟော၏။

အဗျာဗဇ္ဈ။ ။ဗျာဗာဓေတိ ဝိဟေဌေတိတိ ဗျာဗာဓော၊ နီဝရဏာဒိ၊ [အာဒိဖြင့် ဒုတိယဈာန် စသည်တို့အတွက် ဝိတက် စသော ပယ်ထိုက်သော ဈာန်အင်္ဂါများကို ယူ၊ ထို နီဝရဏ စသော တရားတို့သည် စိတ်ကို ညှဉ်းဆဲရာ ရောက်သောကြောင့် ဗျာဗာဓတို့ မည်၏။ ဗျာပါဓောယေဝ ဗျာဗန္ဓ၊ (သွတ္တ၌ ဣသက်)၊ “နတ္ထိ+ဗျာဗန္ဓ ဧတေသံတိ အဗျာဗဇ္ဈာ”ဟု ပြု၍ ပဌမဈာန်စသော တရားများကို “အဗျာဗန္ဓ”ဟု ခေါ်သည်။ ဋီကာ၌လည်း “နီဝရဏာဒိ ဗျာဗာဓရဟိတတ္တာ”ဟု ရှိသင့်၏။]

အဗျာပဇ္ဇ။ ။မရဋီကာ၌ “ဗျာဗာဓေန္တိ ဝိဟေဌေန္တိတိ ဗျာဗာဓော၊ နီဝရဏာဒယော၊ ဗျာဗာဓာဇေဝ ဗျာပါဒါ၊ နိရုတ္တိနယေန”ဟု ဆို၏။ ထိုအလို ဗ ကို ပ၊ ဓ ကို ဒ ပြု၍ “ဗျာပါဒါ”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ သွတ္တ၌ ဣသက်၍ “ဗျာပဇ္ဇ”ဟုလည်းကောင်း၊ “နတ္ထိ ဗျာပဇ္ဇ ဧတေသံတိ အဗျာပဇ္ဇာ (ဝိဟာရာ)”ဟုလည်းကောင်း ပြုပါ။ ဤ၌ကား “အဗျာပဇ္ဇေ”ဟု ဧကပုဒ်ရှိရသည်။ [အခြား နေရာ၌ “ဗျာပါဒ-ဗျာပဇ္ဇ”ဟု ဆိုလျှင် ဒေါသကိုသာ ရ၏၊ နီဝရဏ စသည်တို့ မရ၊ ထို့ကြောင့် ဤ မရဋီကာအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။]

(အယ်) နိဗ္ဗာန် ပရမံ သုခန္တိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ နိဗ္ဗာနေ-နိဗ္ဗာန်ဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [နိဗ္ဗာန်-နိဗ္ဗာန်သည်၊ ပရမံ-အလွန်မြတ်ဆုံး ဖြစ်သော၊ သုခံ-သုခတည်း၊] ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှတစ်ပါး၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ကုမ-ဤသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာဟူသောပုဒ်၌၊ အယ်-ဤသုခသဒ္ဓါကို၊ သုခဝေဒနာယမေဝ-သုခဝေဒနာဟူသော အနက်၌သာ လျှင်၊ ဒဌဗ္ဗော၊ [ဣမ ပနနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကုသလာအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ဝေဒနာ သဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝိဒိတာ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိအာဒိသု-တို့၌၊ ဝေဒယံတသ္မိယေဝ-ခံစားတတ်သော တရားဟူသော အနက်၌သာလျှင်၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။ [ဝိဒိတာ-ထင်ရှားကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝေဒနာ-တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။]

ဒုက္ခသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ပေ၊ ဒုက္ခပစ္စယဌာနာဒိသု-ဒုက္ခ ဝေဒနာဟူသော အနက်၊ ဒုက္ခ၏ တည်ရာအကြောင်းဟူသောအနက်၊ မကောင်း သော အနိဌအာရုံဟူသောအနက်၊ ဒုက္ခ၏ ဇနကအကြောင်းဟူသောအနက်၊ ဒုက္ခ၏ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဖြစ်သော အနိဌရူပါရုံ စသည်တို့၏ တည်ရာဌာန ဟူသောအနက် အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ၊ ဟိ-ချဲ့၊ အယ်-ဤဒုက္ခသဒ္ဓါ သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခိန္ဒြေကို၊ ပဟာနာ စ-ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုတိအာဒိသု-ဤသို့အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ ဒုက္ခဝေဒနာယံ-ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အနက်၌၊ ဒိဿတိ၊ [ဤသို့ သာဓကပါဠိကို တစ်ခါတည်း အနက်ပေးနိုင်သည်၊] ဇာတိပိ-ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ-ဒုက္ခတည်း၊ ဝါ-ဒုက္ခ၏တည်ရာ အကြောင်းတည်း၊ ကုတိအာဒိသု-တို့၌၊ ဒုက္ခဝတ္ထုသ္မိ-ဒုက္ခ၏တည်ရာ အကြောင်း

နိဗ္ဗာန် သုခံ။ ။နိဗ္ဗာန်သည် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သည့်အတွက် ထိုသင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ရာဖြစ်သောကြောင့် သုခဟု အမည်ရ၏။ [အဗျာဗဇ္ဈနှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ကို သုခဟု ခေါ်ရာ၌ ဒုက္ခကင်းသည့်အတွက် ခေါ်ရခြင်းဖြစ်သောကြောင့် အဗျာဗဇ္ဈကိုလည်း ကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကိုလည်းကောင်း “သုခေါ ပရိယာယ်သဒ္ဓါများ”ဟု အနုဋီကာဖွင့်၏၊ မရဋီကာ ၌ကား “တေန နိဗ္ဗာန် ဥပစာရတော သုခန္တိ ဒေသေတိ”ဟု ဖွင့်၏၊ “အေးငြိမ်းချမ်းသာခြင်း တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာ”ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ “သဗ္ဗသင်္ခါရဒုက္ခံ သုဌာ+ခနတိတိ သုခံ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ နိဗ္ဗာန်ကို မုချအားဖြင့် သုခခေါ်နိုင်၏-ဟုလည်း တစ်နည်းပြ၏၊ နိဗ္ဗာနာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် ယူဖွယ်များကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။]

အနုဋီကာ။ ။ဧတ္ထ သုခမူလသုခဟေတုသု ဖလူပစာရေန...သုခါရမဏ၊ သုခပစ္စယ ဌာနေသု သုခစရိယာယ (သဟစရဏနည်းအားဖြင့်)...အဗျာဗဇ္ဈနိဗ္ဗာနေသု ဒုက္ခာပကမ ဘာဝေန (ဒုက္ခမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) သုခပရိယာယော ဝုတ္တောတိ ဒဌဗ္ဗော...ဤ ဋီကာအတိုင်း ရှေ့၌ ဥပစာ စသည်တင်၍ အဓိပ္ပာယ်ပြခဲ့သည်။

ဒုက္ခဝတ္ထုသ္မိ။ ။ကာယိကဒုက္ခ (ကိုယ်ဆင်းရဲမှု)သည် အကုသလဝိပါက်ဖြစ်ရကား ရှေး အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်၏၊ စေတသိကဒုက္ခ (စိတ်ဆင်းရဲမှုဟူသော ဒေါမနဿ)သည်

ဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ မဟာလိ-မဟာလိ၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ရူပ-ရူပါရုံသည်၊ ဒုက္ခ-ဒုက္ခတည်း၊ ဝါ-မကောင်းသော အနိဋ္ဌအာရုံတည်း၊ ဒုက္ခာနုပတိတံ-ဒုက္ခသည် အစဉ်လိုက်အပ်၏၊ ဒုက္ခာဝက္ကန္တံ-ဒုက္ခသည် သက်ရောက်အပ်၏၊ ဣတိအာဒိသု-တိ၌၊ ဒုက္ခာရမဏေ-မကောင်းသော အနိဋ္ဌအာရုံဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဤ ရူပံ ဒုက္ခ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရူပံ သုခံကို နည်းမှီး၍ သိပါ။] ပါပဿ-မကောင်းမှု ၏၊ ဥစ္စယော-ပွားစည်းခြင်းသည်၊ ဒုက္ခော-ဒုက္ခတည်း၊ ဝါ-ဒုက္ခ၏ဇနကအကြောင်း တည်း၊ ဣတိအာဒိသု-တိ၌၊ ဒုက္ခပစ္စယေ-ဒုက္ခ၏ ဇနကအကြောင်းဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဤ၌ ပစ္စယသဒ္ဒါသည် ဇနကအကြောင်းဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒုက္ခပစ္စယေတိ ဒုက္ခဟေတုမ္ပိ၊ ဒုက္ခဿ ဇနကေတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဣမံ ဣမေ နိရယာ-ဤငဲ့တို့သည်၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲကုန်၏၊ ဝါ-ဒုက္ခ၏ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဖြစ်သော အနိဋ္ဌရူပါရုံ စသည်တို့၏ တည်ရာဌာနဖြစ်ကုန်၏၊ (တာဝ-ထိုဆင်းရဲသလောက်၊) အက္ခာနေန-ဖြင့်၊ ပါပုဏိတံ-ငှာ၊ န သုကရံ၊ ယာဝ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ နိရယာ-တို့သည်၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲကုန်၏၊ ဣတိအာဒိသု-တိ၌၊ ဒုက္ခပစ္စယဌာနေ-ဒုက္ခ၏ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းဖြစ်သော အနိဋ္ဌရူပါရုံ စသည်တို့၏ တည်ရာဌာနဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရိသာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣဓ-ဤဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာဟူသောပုဒ်၌၊ အယံ-ဤဒုက္ခသဒ္ဒါကို၊ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယဓမ္မ-ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အနက်၌သာလျှင်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။

ပန-အဘိဓေယျတ္ထမှတစ်ပါး ဝစနတ္ထကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ ဝစနတ္ထော-ကို၊ (ဧဝံ-ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏) (ယာ-အကြင် ဝေဒနာသည်၊) သုခယတိ-သမ္ပယုတ္တဓမ္မ၊ ကရဇ္ဇကာယကို

ဆိုရာ အနိဋ္ဌအာရုံကြောင့် ဖြစ်ရ၏၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း ဟူသော ဇာတိအရင်းခံ၍ ဖြစ်သောကြောင့် ဇာတိကို “ထိုဒုက္ခ၂ မျိုး၏ တည်ရာဝတ္ထု”ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဇာတိပိ ဒုက္ခာ”၌ အကျိုးဒုက္ခ၂ မျိုး၏ ဒုက္ခအမည်ကို အကြောင်းဖြစ် သော ဝတ္ထု၌ တင်စား၍ ဖလုပစာရအားဖြင့် ဇာတိကို “ဒုက္ခ”ဟု ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဒုက္ခပစ္စယဌာနေ။ ။[ဤဝါကျတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သုခအဖွင့်ကို နည်းမှီး၍ သိပါ။] “ဒုက္ခပစ္စယဌာနေတိ ဒုက္ခဇနကကမ္မဿ သဟာယဘူတာနံ အနိဋ္ဌရူပါဒိပစ္စယာနံ ဌာနေ”ဟု ဖွင့်၏။ ပစ္စယသဒ္ဒါသည် ဇနကကံကိုလည်းကောင်း၊ ဇနကကံ၏ အဖော်သဟဲကိုလည်းကောင်း ဟောနိုင်၏၊ ဤ၌ကား ဇနကကံ၏ အဖော်သဟဲဟူသော အနက်ဟောတည်း။ [ဇနက အကြောင်းကို ရှေ့၌ ယူပြီးဖြစ်၏၊ “ဇနကသဟာယ”ဟူသော စကားသည် ဥပတ္တမ္ဘကဘူတာနံ ဟူသောစကားနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ သဟာယဘူတာနန္တိ ဥပတ္တမ္ဘကဘူတာနံ သဟကာရိ ကာရဏဘူတာနံ။ - မရ။]

ချမ်းသာစေတတ်၏။ ကူတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ၊ ကရဇကာယကို ချမ်းသာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ-ထိုဝေဒနာသည်။) သုခါ-သုခါ မည်၏။ (ယာ-အကြင်ဝေဒနာသည်။) ဒုက္ခယတိ-သမ္ပယုတ္တဓမ္မ၊ ကရဇကာယကို ဆင်းရဲစေတတ်၏။ ကူတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ၊ ကရဇကာယကို ဆင်းရဲ စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ-ထိုဝေဒနာသည်။) ဒုက္ခာ-မည်၏။ (ယာ- အကြင်ဝေဒနာသည်။) ဒုက္ခာ-ဒုက္ခသည်လည်း၊ န-မဟုတ်၊ သုခါ-သုခသည်လည်း၊ န-မဟုတ်၊ ကူတိ-ကြောင့်၊ (သာ-ထိုဝေဒနာသည်။) အဒုက္ခမသုခါ-မည်၏။ မကာရော-မ အက္ခရာကို၊ ပဒသန္နိဝသေန-ပုဒ်တို့၏ စေ့စပ်ညက်ညောခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သဗ္ဗာဝိ-အလုံးစုံသော ဝေဒနာတို့ သည်လည်း၊ အာရမဏာရသံ-အာရုံ၏အရသာကို၊ ဝေဒယန္တိ အနုဘဝန္တိ-ခံစား တတ်ကုန်၏။ ကူတိ-ကြောင့်၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာတို့ မည်၏။

တာသု-ထိုဝေဒနာတို့တွင်၊ ကုဋ္ဌာနုဘဝနလက္ခဏာ-ကုဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်၊ (ကုဋ္ဌ အခြင်းအရာကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော ဝေဒနာသည်။) သုခါ-သုခါ မည်၏။ အနိဋ္ဌာနုဘဝနလက္ခဏာ-အနိဋ္ဌာရုံကို

သုခယတိ။ ။ “သုခ ဒုက္ခ တကြိယာယံ-သုခဓာတ်၊ ဒုက္ခဓာတ်သည် ထိုချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းဟူသော ကြိယာ၌ ဖြစ်၏”ဟု ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ဆိုသောကြောင့် သုခယတိ၌ ကာရိတ် ဣယပစ္စည်းဟု ယူပါ။ သုခါ၌လည်း သုခဓာတ် ဣယ ကျေ၊ အ ပစ္စည်း၊ [သမ္ပယုတ္တေ ဝတ္ထု၊ စ ကရဇကာယံ သုခယတိ လဒ္ဓဿာဒေ အနုဂ္ဂဟိတေ ကရောတိတိ။ -ဋီကာ။] ဤဋီကာ၌ သမ္ပယုတ္တေ ဝတ္ထု၊ စ ကရဇကာယံတို့ကား ကာရိတ် ဣယပစ္စည်း၏ ကံများတည်း။ သုခ ဓာတ်ရင်းအတွက်မှာ အကမ္မကဓာတ် ဖြစ်သောကြောင့် ကံ မလို၊ ထိုတွင် “သမ္ပယုတ္တ”ဟူသည် သုခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက်တို့တည်း။ “ကရဇကာယဝတ္ထု”ဟူသည် ဤ ခန္ဓာကိုယ်တည်း။ [ကရောတိ သတ္တေ နိဗ္ဗတ္တေတိတိ ကရံ၊ သုတ္တသောဏိတံ-မိဘတို့၏ သုက် သွေးတည်း။ ကရတော ဇာတော ကရဇော- ထိုသုက်သွေးကြောင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်။-မဓု။]

ဒုက္ခာ။ ။ ဒုက္ခယတိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သုခယတိအတိုင်း သိပါ။ အဒုက္ခမသုခါ၌ကား “န+ဒုက္ခာ အဒုက္ခာ၊ န+သုခါ အသုခါ”ဟု ရှေးဦးစွာ န နိပါတ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရည်းပြ၊ ထို့နောက် “အဒုက္ခာ စ+သာ+အသုခါ စာတိ အဒုက္ခအသုခါ”ဟု ဝိသေသနောဘယပဒ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ပြု၊ မ ကား အဒုက္ခနှင့် အသုခတို့ ပြေပြစ်ညက်ညောအောင် အပိုလာ ထားသော အာဂမသန္နိတည်း။

ကုဋ္ဌ ခေ၊ မသုခါ။ ။ အနုဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာအဖွင့်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အနက် ကျယ်ကား... ကုဋ္ဌာနုဘဝနလက္ခဏာ-ကုဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်းဟူသော မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်၊ ဝါ-ကုဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်းဟူသော မှတ်သားအပ်သောသဘော ဟူသော ဝေဒနာသည်၊ ဝါ-ကုဋ္ဌာရုံကို ခံစားတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်း သဘောရှိသော ဝေဒနာသည်၊ ဝါ- မှတ်သားအပ်သော သဘောရှိသော ဝေဒနာသည်၊ သုခါ-သုခါ မည်၏။

ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်။ (အနိဋ္ဌအခြင်းအရာကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်။) ဒုက္ခာ - မည်၏။ ဥဘယဝိပရိတာနဘဝန လက္ခဏာ-၂ ပါးစုံတို့၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ကုဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော ဝေဒနာသည်။ (၂ ပါးစုံတို့၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ကုဋ္ဌမဇ္ဈတ္တအခြင်းအရာ ကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်။) အဒုက္ခမသုခါ-အဒုက္ခမသုခါ မည်၏။ [ဤကား အကျဉ်းတည်း၊ အကျယ်ကို အောက်၌ ရှုပါ။]

ပန-ဆက်၊ (“သုခါယ ဝေဒနာယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကား”ဟု ပက္ခန္တရလည်း ပေးကြ၏။) တီသုပိ-၃ ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဒေသု-ပုဒ်တို့၌ [တိကံပုဒ် ၃ ပုဒ်လုံးတို့၌-ဟူလို၊] ယော အယံ သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါ-

ကုဋ္ဌာနဘဝန။ ။ကုဋ္ဌိတဗ္ဗန္တိ ကုဋ္ဌ-နှစ်သက်ထိုက်သော အာရုံသည် “ကုဋ္ဌ” မည်၏။ ထိုကုဋ္ဌသည် အစစ်အမှန်ဖြစ်သော သဘာဝကုဋ္ဌ၊ အာရုံပြုသူက ကြံဆအပ်သော ပရိကပ္ပကုဋ္ဌ ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အလယ်အလတ်လူတို့ နှစ်သက်ထိုက်သော ရူပါရုံ စသည်ကို “သဘာဝ ကုဋ္ဌ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုသဘာဝကုဋ္ဌာရုံကို ဝိပါကံစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သုခဝေဒနာသည် ခံစား၏။ ဝိပါကံမဟုတ်သော ဇောနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာများလည်း ခံစား၏။ “ပရိကပ္ပကုဋ္ဌ”ဟူသည် အနိဋ္ဌပင် ဖြစ်စေကာမူ အာရုံပြုသူက ကုဋ္ဌအခြင်းအရာဟု ကြံဆအပ်သော အနိဋ္ဌတည်း။ ဥပမာ-မစင်သည် အနိဋ္ဌဖြစ်သော်လည်း ခွေး၏ စိတ်၌ ကုဋ္ဌဟူ၍ ယူဆအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ခွေးသည် မစင်ကို တွေ့သောအခါ အလွန် စိတ်ရွှင်ပျ၍ နေလေ၏။ ကြည့်ရှု၍ မလှသဖြင့် အနိဋ္ဌကောင်ကလေး ဖြစ်နေသော သားကိုပင် မိခင်၏ မေတ္တာစိတ် ကရုဏာစိတ်ဖြင့် ကြည့် သောအခါ ချစ်စရာ ကုဋ္ဌကလေး ဖြစ်နေ၏။ ထိုပရိကပ္ပကုဋ္ဌကို ဝိပါကံဝေဒနာက အာရုံမပြု။ ဇောနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့ကသာ အာရုံပြုသည်။ [သဘာဝတော သင်္ကပ္ပတော စ ယံ ကုဋ္ဌံ၊ တဒနဘဝနံ။-ဋီကာ။]

ကုဋ္ဌအခြင်းအရာ။ ။ပြခဲ့သောနည်း၌ “သဘာဝပရိကပ္ပ”ဟု ခွဲခြားနေရသောကြောင့် ထိုသို့မခွဲခြားဖို့ရာ ဋီကာ၌ တစ်နည်းပြထားသေး၏။ အာရုံတိုင်းမှာပင် ကုဋ္ဌအခြင်းအရာ၊ အနိဋ္ဌ အခြင်းအရာ၊ ကုဋ္ဌမဇ္ဈတ္တအခြင်းအရာဟု အခြင်းအရာ ၃ မျိုးရနိုင်၏။ ပြခဲ့သောမစင်၌ မူရင်း က အနိဋ္ဌပင်တည်း။ သို့သော် ခွေးများနှစ်သက်လောက်အောင် ကုဋ္ဌအခြင်းအရာလည်း ရှိပြန် ၏။ ထို့ကြောင့် ခွေးများသည် မစင်၏ ကုဋ္ဌအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ သုခဝေဒနာကို ဖြစ်စေ နိုင်ကြ၏။ အလွန်အရပ်ဆိုးသောသားကလေးသည် အနိဋ္ဌပင်တည်း။ သို့သော် ကုဋ္ဌအခြင်းအရာ လည်း ရှိသောကြောင့် မိခင်၏မေတ္တာစိတ်၌ ကုဋ္ဌအဖြစ်ဖြင့် ထင်လာရကား သုခဝေဒနာ ဖြစ်နိုင်ပြန်၏။ အတိကုဋ္ဌဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၌ပင် အနိဋ္ဌအခြင်းအရာ၊ ကုဋ္ဌမဇ္ဈတ္တ အခြင်းအရာလည်း ရနိုင်ပြန်သောကြောင့် တိတ္ထိတို့မှာ အနိဋ္ဌအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ ဒေါသဇော စောကြ၏။ သဒ္ဓါတရား မထက်သန်သူတို့မှာ ကုဋ္ဌမဇ္ဈတ္တအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ ဥပေက္ခာဇော စောကြ၏။ သဒ္ဓါတရားကောင်းသူတို့မှာ အတိကုဋ္ဌအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ သောမနဿဇော စောကြ၏။ ထိုသို့ အခြင်းအရာ အမျိုးမျိုးရှိသော အာရုံတို့တွင် သုခဝေဒနာက ကုဋ္ဌအခြင်းအရာကို အာရုံပြုသည်။ [ကုဋ္ဌာကာရာနဘဝနံ ဝါ ကုဋ္ဌာနဘဝနံ။ - ဋီကာ။]

အကြင် သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါသည်၊ (အတ္တိ)၊ တဿ-ထိုသမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထော-ကို၊ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ သမံ-အညီအမျှ၊ ပကာရေဟိ-အပြားတို့ဖြင့်၊ ယုတ္တာ-ယှဉ်သောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ-သမ္ပယုတ္တတို့ မည်၏၊ ကတရေဟိ ပကာရေဟိ-အဘယ်အပြားတို့ဖြင့်၊ (ယုတ္တာ-ယှဉ်ကုန်သနည်း)၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဧကုပ္ပာဒတာဒီဟိ - ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိကုန်သော၊ (ပကာရေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ယုတ္တာ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။) [ယုတ္တာ ဟူသော သဟာဒိယောဂ၏ သဟာဒိယောဂဝန္တသည် ဝေဒနာယပုဒ်တည်း၊ ပကာရေဟိကား ထို ယုတ္တာ၏ ဝိသေသနတည်း။]

ဟိ-မှန်၊ [ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်ဟူသည် “မှန်၏”ဟူလို၊] ကေဟိစိ-အချို့ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ-အညီအမျှ အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ ကေစိ-အချို့ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်သလော၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အာမန္တာ-အိမ်၊ မရှိကုန်၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊ ဣမဿ ပဉ္စဿ-ဤပြဿနာကို၊ ပဋိက္ခေပေ-ပယ်ကြောင်းဖြစ်သော စကားရပ်၌၊ [နတ္ထိကို “အာမန္တာ” ဟု ဝန်ခံပြီးနောက် “အတ္ထိနန္” စသည်ဖြင့် ပယ်ကြောင်း စကားရပ်၌] ကေဟိစိ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့နှင့်၊ သဟဂတာ-တကွ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သည်၊ သဟဇာတာ-တကွဖြစ်ကုန်သည်၊ သံသဌာ-ရောနှောကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဧကုပ္ပာဒါ-တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သော၊ ဧက နိရောဓာ-တူသောချုပ်ခြင်းရှိကုန်သော၊ ဧကဝတ္ထုကာ-တူသောမှီရာရှိကုန်သော၊ ဧကာရမဏာ-တူသောအာရုံရှိကုန်သော၊ ကေစိ-နံသော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ အတ္ထိနန္-ရှိကုန်သည် မဟုတ်လော၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဧကုပ္ပာဒတာဒီနံ-ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ သမ္ပယောဂတ္ထော-သမ္ပယောဂသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊ (အာယသ္မတာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရေန-သည်)၊ ဝုတ္တော-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ [ကထာဝတ္ထု သတ္တမဝဂ်ပါဠိ၊] ဣတိ-သို့၊ ဧကုပ္ပာဒတာဒီဟိ-ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ပကာရေဟိ-ဤအပြားတို့ဖြင့်၊ သမံ-အညီအမျှ၊ ယုတ္တာ-ယှဉ်သောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ-တို့ မည်၏။



၃။ ဝိပါကတ္တိကေ- ဝိပါကတိက်၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ အညမည ဝိသိဌာနံ - အချင်းချင်း မတူထူးခြား ကွဲပြားကုန်သော၊ ကုသလာကုသလာနံ-

အညမည ၊ပေ၊ ဝိပါကာ။ ။ဝိသဒ္ဓါသည် ဝိသိဌအနက်ဟော၊ “ဝိသိဌ”ဟူသည် မတူခြင်း ထူးခြားခြင်း ကွဲပြားခြင်းတည်း၊ ကုသိုလ်သည် အနဝဇ္ဇသုက္ကသဘောရှိ၍ အကုသိုလ်က သာဝဇ္ဇကဏှသဘော ရှိ၏၊ ဤသို့ မတူထူးခြား ကွဲပြားကြသည်၊ ထိုသို့ ဝိသိဌဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးကို “ဝိပါက”ဟု ခေါ်ရသည်။

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏၊ ပါကာ-အကျိုးတို့တည်း။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိပါကာ-ဝိပါကတို့ မည်၏၊ ဧတံ-ဤဝိပါကဟူသော အမည်သည်၊ ဝိပက္ကဘာဝံ-မှည့်ရင့်ခြင်း သဘောသို့၊ (မှည့်ရင့်သည့်အနေသို့) အာပန္နာနံ-ရောက်ကုန်သော၊ အရူပဓမ္မာနံ-နာမ်တရားတို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း။

ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာတိ-ကား၊ ဝိပါကသဘာဝဓမ္မာ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိသော သတ္တလည်း မဟုတ်၊ ဇီဝလည်း မဟုတ်သော သဘောတရားတို့သည်၊ (သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏။) ဇာတိဇရာသဘာဝါ-ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ဇာတိဇရာ ပကတိကာ-ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်းဟူသော ပင်ကိုရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့ကို၊ ဇာတိဓမ္မာ

ဝိပက္ကဘာဝံ ၊ပေ၊ အဓိဝစနံ။ ။ဝိပစ္စနံ ဝိပက္ကံ (မှည့်ရင့်ခြင်း)၊ ဝိပုဗ္ဗ ပစဓာတ်၊ တ ပစ္စည်း၊ “ဘာဝသဒ္ဓါ သဘာဝအနက်ဟော”ဟု ဋီကာ၌ ဖွင့်လတ္တံ့၊ ဝိပက္ကံ စ+တံ+ဘာဝေါ စာတိ ဝိပက္ကဘာဝေါ၊ (မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော)၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ဝိပက္ကဘာဝံ-ဝိပါက၏အဖြစ် တည်းဟူသော သဘောသို့”ဟု ပေးသည်ကို စဉ်းစားပါ။] ထင်ရှားစေအံ့၊ - ကံပြုတုန်းက ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာသည် ရွံ့ညွန့်၌ စိုက်ပျိုးအပ်သော သလေးမျိုးစေ့နှင့် တူ၏၊ ထို သလေးမျိုးစေ့သည် အညောက်၊ အပင်၊ အညွန့်ထွက်သော်လည်း မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော မဟုတ် သေးဘဲ မျိုးစေ့နှင့် အလားတူသော အသီးသီး၍ ရင့်လာမှ မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ထိုကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာသည် ကမ္မဇရုပ်အကျိုးပေးသော်လည်း အကြောင်း ကံနှင့် မတူသောကြောင့် မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော မဟုတ်သေး၊ နာမ်ဝိပါကတည်းသော အကျိုး ဖြစ်သောအခါကျမှ ထိုစေတနာနှင့် နာမ်သဘောချင်း သာရမဏ စသည်ချင်း တူသောကြောင့် အကြောင်းကံ မျိုးစေ့နှင့်တူစွာ “မှည့်လာပြီ”ဟု ဆိုရသည်။

မှတိချက်။ ။ဝိပါကသဒ္ဓါသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်သော နာမ်ဝိပါက၊ ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ရုပ်ဝိပါကများကို အချို့နေရာ၌ ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား “အထင် ရူဠိ၊ ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် နာမ်ဝိပါကကိုသာ ဟောရသည်”ဟု ပြလို၍ “အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤ အဓိဝစနံသည် နာမ်၏ ပရိယာယ်တည်း။

[ဆောင်] ၁။ အဓိဝစနံ၊ နာမ်ရှိက၊ များလှနက်တွင်၊ လိုအင်နက်မှီ၊ ထင်ရဦး။
၂။ ဂုစ္စတိ ဂုတ္တံ၊ နာမ်ရှိရာ၊ ဥပစာ၊ မြဲစွာ ဉာဏ်ဖြင့်။

ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ။ ။ရှေ့ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် သဘာဝအနက်ဟော၊ နောက် ဓမ္မကား ကုသလာ ဓမ္မာ၌ကဲ့သို့၊ နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝအနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝိပါကသဘာဝဓမ္မာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိပါကသဒ္ဓါကား ဝိပက္ကဘာဝံ၌ ဝိပက္ကကဲ့သို့ မှည့်ရင့်ခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ မှန်၏-ဝိပက္ကနှင့် ဝိပါကသည် ဓာတ်ချင်းတူ၍ ပစ္စည်းချင်းသာ တ ပစ္စည်း၊ ဇာတိ ပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ကွဲသည်၊ “ဝိပက္ကဘာဝံ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော”ဟူသည် အကျိုးတည်း၊ “ဝိပါကသဘာဝံ-မှည့်ရင့်ခြင်း သဘောရှိသော”ဟူသည် ထိုအကျိုးရှိသော အကြောင်း ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတည်း။ [“ဝိပါက ဓမ္မာ-အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိ”ဟု ကာရိတ်သွင်း၍ ပေးကြခြင်းကား ဝိပါကပုဒ်၌ ကာရိတ်ပစ္စည်း မပါသောကြောင့် သဒ္ဓါနေပုံနှင့် မလျော်ပါ။]

ဇရာဓမ္မာတိ-ဇာတိဓမ္မ ဇရာဓမ္မတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိယထာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဝိပါကဇနကဋ္ဌေန-အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောကြောင့်၊ ဝိပါကသဘာဝါ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော ရှိကုန်သော၊ ဝိပါကပကတိကာ-မှည့်ရင့်ခြင်းပင်ကိုရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာ-သတ္တလည်းမဟုတ်၊ ဇီဝလည်းမဟုတ်သော သဘောတရားတို့သည်၊ (သံဝိဇ္ဇန္တိ)၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ တတိယံ ပဒံ - နေဝဝိပါက နဝိပါကဓမ္မဓမ္မာဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ ဥဘယသဘာဝပဋိက္ခေပဝသေန-၂ ပါးစုံသော ဝိပက္ကသဘော၊ ဝိပစ္စနသဘောကို ပယ်ရှားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ယထာ |ပေ၊ အတ္ထော။ ။ဤဝါကျကား တပွာကဋီကရဏဝါကျတည်း။ ထိုတွင် ယထာ |ပေ၊ ဝုစ္စန္တိသည် ဥပမာနဝါကျ၊ ဧဝံ |ပေ၊ အတ္ထောသည် ဥပမေယျဝါကျ၊ ထိုတွင် ဥပမာနဝါကျဖြင့် ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ သဘာဝအနက်ဟောကြောင်းကို ထင်ရှားပြသည်။ သဘာဝနှင့် ပကတိကာသည် အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။ မြန်မာ၌လည်း “ပင်ကို-သဘော”ဟု တွဲဖက်၍ ပြောလေ့ရှိသည်။ [ဤ၌ “ဇာတိဓမ္မ-ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိ၊ ဇရာဓမ္မ-အိုစေခြင်း သဘောရှိ”ဟု ကာရိတ်သွင်း၍ အနက်မပေးနိုင်ပုံကို သတိပြု၍ “ဝိပါကဓမ္မ”၌လည်း ကာရိတ် အနက် မပါနိုင်ပုံကို သိပါ။]

ဧဝံ |ပေ၊ ဓမ္မာ။ ။ဝိပါကသဘာဝါနှင့် ဝိပါကပကတိကာလည်း အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။ ဝိပါကဇနကဋ္ဌေနကား ဝိပါကသဘာဝ ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းပြတည်း။ ဋီကာ၌ ပြအပ်သော သလေးစပါး ဥပမာကို ပြန်၍ စဉ်းစားပါ။ သလေးမျိုးစေ့သည် သူ၏ အတွင်းဓာတ်၌ အပင် ပေါက်၍ အသီး သီးပြီးနောက် မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော ရှိသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံတို့မှလည်း အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် မှည့်ရင့်ဖို့ရန် ပင်ကိုဓာတ်သဘော ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပါက ဓမ္မကို “မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိသော”ဟု ဆိုရသည်။ “ဝိပါကော+ဓမ္မော ယေသန္တိ ဝိပါကဓမ္မာ၊ ဝိပါကဓမ္မာ စ+တေ+ဓမ္မာ စာတိ ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ”ဟု ပြုပါ။

ဝိပါကသဘာဝါ။ ။ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့၏ “မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်”ဟူသည် ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့ သန္တာန်၌ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ မာန မကင်းပြတ်သေးရကား ထိုသန္တာန်ဝယ် ကျရောက်သော ကံမျိုးစေ့သည် နောက်နောင်အခါ အကျိုးပေးဖို့ရန် ဗျာပါရ ရှိနေခြင်းတည်း။ ဥပမာ-သုတစ်ပါး ငွေတိုး ယူရာဝယ် အာမခံလုပ်သူသည် ထိုငွေကို ပြန်ဆပ် ဖို့အရေး၌ စိတ်မအေးဘဲ ဗျာပါရ ရှိသကဲ့သို့တည်း။ [ဝိပစ္စနသဘာဝတာ စ အနုပစ္ဆိန္နာဝိဇ္ဇာ တဏှာမာနသန္တာနေ သဗျာပါရတော။-ဋီကာ။]

တတိယပဒံ |ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။နေဝဝိပါကဖြင့် ပဌမပုဒ်၌ ဟောအပ်ပြီးသော ဝိပက္ကသဘောကို ပယ်သည်။ နဝိပါကဓမ္မဖြင့် ဒုတိယပုဒ်၌ ဟောအပ်ပြီးသော ဝိပစ္စနသဘောကို ပယ်သည်။ [ဝိပက္ကဘာဝန္တိ စေတ္တ ဘာဝသဒ္ဓေန သဘာဝေါ ဧဝ ဝုတ္တော၊ တံ ယထာ ဝုတ္တံ ဝိပက္ကသဘာဝံ၊ ဒုတိယသ ဝုတ္တံ ဝိပစ္စနသဘာဝဉ္စ (မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိပုံကိုလည်းကောင်း) ဂဟေတွာ ဥဘယသဘာဝပဋိပက္ခေပဝသေနာတိ အာဟ။-ဋီကာ။]

၄။ ဥပါဒိန္နုပါဒိနိယတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ အာရမဏကရဏ ဝသေန-အာရုံပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ (အာရုံပြုသည့်အနေအားဖြင့်၊) တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ-တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည်၊ ဥပေတေန-ကပ်ရောက်အပ်သော၊ ကမ္မုနာ-ကံသည်၊ အာဒိန္နာ-ယူအပ်ကုန်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အာရုံပြုသော အားဖြင့် တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဥပါဒိန္နာ-ဥပါဒိန္နတို့ မည်၏။

အာရမဏဘာဝံ-အာရုံ၏အဖြစ်သို့၊ ဥပဂန္တာ-ကပ်ရောက်၍၊ (ကပ်ရောက် သည့်အတွက်၊) ဥပါဒါနသမ္ပန္နေန-ဥပါဒါန်တို့နှင့် စပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဥပါဒါနာနံ- ဥပါဒါန်တို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပါဒါနိယာ-တို့ မည်၏၊ ဧတံ-ဤ ဥပါဒါနိယဟူသော အမည်သည်၊ ဥပါဒါနဿ-ဥပါဒါန်၏၊ (ဥပါဒါန် အမည်ရသော တဏှာ ဒိဋ္ဌိ၏၊) အာရမဏပစ္စယဘူတာနံ-အာရမဏပစ္စည်းဖြစ်၍

ဥပါဒိန္န။ ။ “ဥပ+အာဒိန္န”ဟု ခွဲ၊ ဥပကို “ဥပေတေန”ဟု ဖွင့်၏၊ အဘိဓာန်၌လာသော ဥပသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဥပေတအနက်တည်း၊ ဥပေတ၌လည်း “ဥပ+ဣဓာတ်၊ တ ပစ္စည်း၊ ဥပယိယတေ-ကပ်ရောက်အပ်၏၊ ဣတိ ဥပေတံ၊ ထိုဥပေတအရ “ကမ္မုနာ”ဟု အဘိဓေယျ ထည့်သည်၊ ဥပေတ၌ တ ပစ္စည်း၏ ကတ္တားကို “တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ”ဟု အပိုထည့်သည်၊ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် အဘယ်သို့သော နည်းအားဖြင့် ကပ်အပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “အာရမဏကရဏဝသေန”ဟု ထည့် ရပြန်သည်၊ “အာရုံပြုသောအားဖြင့် (အာရုံပြုသည့်အနေ အားဖြင့်) ကပ်ရောက်အပ်သည်”ဟုလို။

အာဒိန္နာ။ ။ အာဒိယန္တေတိ အာဒိန္နာ၊ အာဒိန္နာကို “ဖလဘာဝေန ဂဟိတာ”ဟု ဖွင့် သည်၊ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်ရောက်အပ်သော ကံက “ဤတရား တွေသည် ငါ၏ အကျိုးများ ဖြစ်သည်”ဟု စွဲယူအပ်သော တရားများ-ဟူလို၊ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ သည် (အာရမဏသင်္ဂဟ၌ လာသည့်အတိုင်း) လောကီတရားတို့ကိုသာ အာရုံပြုနိုင်ရကား သူတို့ အာရုံပြုအပ်သော ကံဟူသည် လောကီကံသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ ဥပါဒိန္နအရ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးဖြစ်သော လောကီဝိပါက်နှင့် စေတသိက်၊ ကမ္မဇ ရုပ် ရ၏။

ဥပါဒါနိယာ။ ။ ဟိတအနက်၌ “ဣယ ပစ္စည်းသက်သော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်”ဟု သိစေလို၍ “ဥပါဒါနာနံ ဟိတာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “အာရမဏဘာဝံ ဥပဂန္တာ”၌ အာရုံ၏ အဖြစ်သို့ “ကပ် ရောက်”ဟူသည် အာရုံပြုခံခြင်းပင်တည်း၊ ထိုသို့ အာရုံပြုခံရသောကြောင့် ထိုတရားတို့သည် ဥပါဒါန်နှင့် စပ်သော တရားများ ဖြစ်ရသည်၊ လောက၌ လူတစ်ယောက်၏ အသုံးအဆောင် သည် ထိုလူနှင့် စပ်နေသကဲ့သို့တည်း။

ဥပါဒါနဿ ၊ပေ၊ **အဓိဝစနံ။** ။ ဥပါဒိန္နုပါဒိနိယာနှင့် တွဲနေသောကြောင့် “ဥပါဒါနိယ” အရ “ဥပါဒိန္နဖြစ်သော တေဘူမကဝိပါက်၊ ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့ကိုသာ ရလေသလော”ဟု ယုံမှား ဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ဥပါဒါနဿ ၊ပေ၊ အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်၊ တေဘူမကဝိပါက် ကဋ္ဌတ္တာရုပ်

ဖြစ်သော တေဘူမကတရားတို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း။ ဥပါဒိန္နာ စ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သောတရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ တေ-ထိုဥပါဒိန္နတရားတို့ဟူသည်။ ဥပါဒါနိယာ စ-ဥပါဒါနိတို့၏ အစီးအပွားဖြစ်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ထို ၂ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ-တို့ မည်၏။ ဧတံ-ဤ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယဟူသော သဒ္ဓါသည်။ သာသဝကမ္မနိဗ္ဗတ္တာနံ-အာသဝေါတရားနှင့် တကွ ဖြစ်သော ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါရူပဓမ္မာနံ-ရုပ်၊ နာမ်တရားတို့ကို၊ (ကမ္မဇရုပ်နှင့် လောကီဝိပါက် နာမ်တရားတို့ကို) အဓိဝစနံ-ဟောသော သဒ္ဓါတည်း။ [ဤ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ၌ ဥပါဒါနိယာကား ဥပါဒိန္နဟူသော ဝိသေသနကြောင့် မိမိဟောနိုင်သမျှ တရားအားလုံးကို မရဘဲ ဥပါဒိန္နသဒ္ဓါ၏ အရဖြစ်သော လောကီဝိပါက် ကဋတ္တာရုပ်တို့ကိုသာ ရသည်။]

ဣတိ ဣမိနာ နယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ သေသပဒဒ္ဓယေဝိ-ကြွင်းသော ပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်း၌လည်း။ ပဋိသေသဟိတော-ပဋိသေသနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယာဟူသော ဒုတိယပုဒ်၌ နဟူသော ပဋိသေသနှင့်တကွဖြစ်သော အနုပါဒိန္န၏အနက်၊ အနုပါဒိန္နအနုပါဒါနိယာဟူသော တတိယပုဒ်၌ န ပဋိသေသ ၂ ခုနှင့်တကွဖြစ်သော အနက်ကို သိပါလေ-ဟူလို၊ ထိုအနက်များမှာ မာတိကာအရကောက်၌ ကောက်ပြအပ်သော အနက်များပင်တည်း။]

၅။ သံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယော သဘာဝေါ-အကြင်သဘောတရားသည်။) သံကိလေသတိ-လွန်စွာနှိပ်စက်တတ်၏။ (တစ်နည်း) လွန်စွာလောင်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော သဘာဝေါ-ထိုသဘောတရားသည်။) သံကိလေသော-မည်၏။ ဝိဗာဓတိစ-နှိပ်စက်လည်း နှိပ်စက်တတ်၏။

သာမက၊ ဥပါဒါနိတို့၏ အာရုံပြုခံရသော လောကီတရားအားလုံးကို ရသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဥပါဒါနိယာ”၌ ဥပါဒိန္နဟူသော ဝိသေသနမဖက် ဥပါဒါနိယပုဒ် သက်သက်ရအပ်သောအနက် များကို ကောက်ယူလျှင် လောကီ စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရား အားလုံးကို ကောက်ရသည်။

သံကိလိသတိ ၊ ဖေ၊ အတ္ထော။ ။ သံ ပုဗ္ဗ ကိလိသဓာတ်သည် ဘူဝါဒိ၊ ကိယာဒိဖြစ်မှု ဝိဗာဓန အနက်ကို ဟော၏။ ဒီဝါဒိဖြစ်မှု ဥပတာပန အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သံကိလေ သေတိ”ဟု ရွေးစာအုပ်တို့၌ ရှိသော်လည်း “သံကိလိသတိ-ဘူဝါဒိ၊ သံကိလိသ္မာတိ-ကိယာဒိ၊ သံကိလိသတိ-ဒီဝါဒိ”ဟု တစ်မျိုးမျိုးသာ ရှိနိုင်၏။ သို့သော် အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌ သံကိလိ သတိနှင့် သံကိလိသတိမှာ မှားစရာကောင်းသောကြောင့် “သံကိလိသတိ”ဟု မူလက ပါ၌ ရှိဟန် တူသည်။ [“သံကိလိသတိ”ဟု ဘူဝါဒိရုပ် ရှိသော်လည်း “ဧကဒေသ ဝိသဒိသံ အနညံဝ-တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှ မတူသောပုဒ်သည် တခြားပုဒ် မဟုတ်တော့” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်

ဥပတာပေတိ ၈ - လောင်လည်း လောင်တတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော - နက်၊ သံကိလေသေန-သံကိလေသတရားနှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ပြည့်စုံသော တရားတို့ တည်း။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သံကိလိဋ္ဌာ-တို့ မည်၏။

(ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) အတ္တာနံ-မိမိကို၊ (မိမိတည်းဟူသော တေဘူမကတရားကို) အာရမဏံ-အာရုံကို၊ ကတွာ-၍၊ ပဝတ္တနေန-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (သံကိလေသတရားတို့က အာရုံပြု၍ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) သံကိလေသံ-သံကိလေသတရားကို၊ (လဒ္ဓါ-ရခြင်းငှာ) အရဟန္တိ-ထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သံကိလေသတရားကို ရခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) သံကိလေသိကာ-တို့ မည်၏၊ [ဤအလို အရဟတိအနက်၌ ကိကပစ္စည်းသက်ဟု ပြသည်။] ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေ ဓမ္မာ)၊ တဿ-ထိုသံကိလေသတရား၏၊ အာရမဏာဘာဝံ-အာရုံ၏ အဖြစ်ကို၊ အနတိက္ကမနတော-မလွန်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ သံကိလေသေ-သံကိလေသတရားနှင့်၊ နိယုတ္တာ-ယှဉ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သံကိလေသတရားနှင့် ယှဉ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ သံကိလေသိကာ-တို့ မည်၏၊ [ဤအလို နိယုတ္တအနက်၌ ကိကပစ္စည်းသက်ဟု ပြသည်။]

အညီ “သံကိလိဿတိ”ဟူသော ဒိဝါဒိရုပ်၏ အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဥပတာပနအနက်ကိုလည်း ဖွင့်နိုင်ရကား “ဥပတာပေတိ စာတိ အတ္ထော”ဟု မိန့်သည်။]

ဥပတာပေတိ။ ။ဥပတာပေတိသည် ဟေတုကတ္တာဟော မဟုတ်၊ သုဒ္ဓကတ္တရုပ်သာ၊ တပဓာတ်က စုရာဒိဝိဇ္ဇာလည်း ရှိသောကြောင့် “ဥပတာပေတိ”ဟု ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးနိဿယတို့၌ “ပူလောင်စေတတ်”ဟူသော ဟေတုကတ္တာအနက်ကို စဉ်းစားပါ။ “မီးသည် အိမ်ကို လောင်၏”ဟူရာ၌ မီးသည် လောင်စေတတ်သော ဟေတုကတ္တုသတ္တိ မရှိ၊ လောင်တတ်သော သုဒ္ဓကတ္တုသတ္တိသာ ရှိသကဲ့သို့ ကိလေသာတို့လည်း လောင်တတ်သော သုဒ္ဓကတ္တု သတ္တိသာ ရှိကြသည်။

သံကိလိဋ္ဌာ။ ။“သံကိလိဋ္ဌာတိ တေဟိ ဝိဗာဓိတာ ဥပတာပိတာ ၈”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “သံကိလိဿန္တေ-နှိပ်စက်အပ်ကုန်၏၊ ဝါ-ပူလောင်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ သံကိလိဋ္ဌာ”ဟု ပြု။ “ဥပတာပိတာ”ဟု ဖွင့်သော်လည်း ဟေတုကမ္မသာဓန မဟုတ်၊ သုဒ္ဓကမ္မသာဓနသာ။ [ဝိဗာဓိတာ ဥပတာပိတာတိ ဧတေန သံကိလိဋ္ဌသဒ္ဓဿ ကမ္မသာဓနတ္ထံ ဒဿေတိ၊ ကေစိ ဝိဗာဓိတသဒ္ဓေါ ကမ္မသာဓနော၊ ဥပတာပိတသဒ္ဓေါ ဟေတုကမ္မသာဓနောတိ ဝဒန္တိ၊ ဒွယံပ ပန သုဒ္ဓကမ္မသာဓနမေဝတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မဓု။]

မှတ်ချက်။ ။“သမန္နာဂတာ”ဟု ဖွင့်ရာ၌ “အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ၊ ကတ္တု သာဓန တစ်မျိုးမျိုးကို ပြသည်”ဟု ပြောရိုးရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ သံကိလိဋ္ဌပုဒ်ကား ထို ၃ မျိုးလုံး မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ကမ္မသာဓနကိုသာ ပြသည်”ဟု မှတ်ပါ။ မဓုဋီကာ၌ သမန္နာဂတ တဒ္ဓိတ်ဟု တစ်နည်းပြလေသေး၏။ သို့ရာတွင် သံကိလိဋ္ဌပုဒ်၌ တဒ္ဓိတ်ရုပ်ပြီးဖို့ရန် ခဲယဉ်းသည်။

ဧတံ-ဤ သံကိလေသိက ဟူသော သဒ္ဒါသည်။ သံကိလေသဿ-သံကိလေသ တရား၏။ အာရမဏပစ္စယဘူတာနံ-အာရမဏပစ္စည်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော တေဘူမကတရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း။ [သံကိလေသသည် လောကီတရား အားလုံးကို အာရုံပြု၏။]

သံကိလိဋ္ဌာ စ-နှိပ်စက်တတ် ပူလောင်တတ်သောတရားတို့သည် နှိပ်စက်အပ် ပူလောင်တတ်သောတရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ တေ-ထိုသံကိလိဋ္ဌတရားတို့ဟူသည်။ သံကိလေသိကာ စ-သံကိလေသကို ရခြင်းငှာထိုက်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ ဝါ-သံကိလေသ၌ ယှဉ်သောတရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ဤ၊ ပါးသော သတ္တိ ကြောင့်၊ သံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကာ-တို့ မည်၏။ [ဤပုဒ်အရ သံကိလေသိကပုဒ် ၏ ဟောနိုင်သမျှ အနက်ကို မယူရဘဲ၊ သံကိလိဋ္ဌ ဟူသော ဝိသေသနကြောင့် အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုသာ ယူရတော့သည်။] သေသပဒဒ္ဒယမ္ပိ-ကြွင်းသော ပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်းကိုလည်း၊ ပုရိမတ္ထိကေ-ရှေးဖြစ်သော ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယတိကံ၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [ပဋိသေသမဟိတော အတ္ထောကို “ဝုတ္တနယေနေဝ”ဟု ညွှန်းသည်။]

၆။ ဝိတက္ကတ္တိကေ - ၌၊ (အတ္ထော၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ - တို့သည်။) သမ္ပယောဂဝသေန-အညီအမျှ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်း ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝတ္တမာနေန-ဖြစ်သော၊ ဝိတက္ကေန-ဝိတက်နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ (ဟောန္တိ-၏)။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိတက်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်) သဝိတက္ကာ-သဝိတက္ကတို့ မည်၏။ (ယေ ဓမ္မာ၊ သမ္ပယောဂ ဝသေန ဝတ္တမာနေန)၊ ဝိစာရေန-ဝိစာရနှင့်၊ သဟ၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ ဓမ္မာ)၊ သဝိစာရာ-သဝိစာရတို့ မည်၏။ သဝိတက္ကာ စ-ဝိတက်နှင့် တကွဖြစ်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ တေ-တို့ ဟူသည်။ သဝိစာရာ စ-ဝိစာရ နှင့် တကွဖြစ်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဝိတက္ကသဝိစာရာ-တို့ မည်၏။ ဥဘယရဟိတာ-ဝိတက် ဝိစာရ ၂ ပါးစုံမှ ကင်းသော တရားတို့သည်၊ အဝိတက္ကအဝိစာရာ-တို့ မည်၏။

သဝိတက္ကာ။ ။ “သဟဝိတက္ကေန”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသော်လည်း အဗျယိဘော မဟုတ်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်သာ၊ သဟ ဟူသော ကြိယာဝိသေသန၏ စပ်ပုဒ်ကို “ဟောန္တိ”ဟု ထည့်၍ စပ်နိုင်သည်။ ဘာကြောင့်နည်း၊ ဘူဓာတ်၊ ဟူဓာတ်တို့သည် ကြိယာသာမညဖြစ်သည့်အတွက် ကြိယာကို လိုသော အရာတိုင်း၌ ထည့်၍ စပ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ သဝိစာရ၌လည်း နည်းတူ၊ “သဟ ဒေဝေန သဒေဝကံ”စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ အချို့နေရာ၌ “ဟောတိ၊ ဟောန္တိ”အစား “ဝတ္တတိ၊ ဝတ္တန္တိ”ဟု ထည့်နိုင်၏။ [သဟ ဝိတက္ကေန ဟောန္တိတိ ဝစနသေသော ယောဇေတဗ္ဗော၊ အဝုစ္စမာနဿာပိ ဘဝတိ အတ္ထဿ ဝိညာယမာနတ္တာ။-ဋီကာ။]

ဧတေသံ - ဤတရားတို့၏၊ ဝိတက္ကဝိစာရေသု - ဝိတက် ဝိစာရတို့တွင်၊ ဝိစာရောဝ-ဝိစာရသာလျှင်၊ မတ္တာပမာဏ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိစာရသာ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ ဝိစာရမတ္တာ-တို့မည်၏၊ ဝိစာရတော-ဝိစာရထက်၊ ဥတ္တိ-အလွန်၊ ဝိတက္ကေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သမ္ပယောဂံ-ယှဉ်ခြင်းသို့၊ န ဂစ္ဆန္တိ-မရောက်ကုန်၊ ဣတိ အတ္ထော-အနက်၊ အဝိတက္ကာ စ-ဝိတက်မရှိသော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ တေ-ထို အဝိတက္ကတရားတို့ဟူသည်၊ ဝိစာရမတ္တာ စ-ဝိစာရသာလျှင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ-တို့ မည်၏။ [အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ-ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရသာ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့၊ ဤသို့ ပေးပါ၊ မာတိကာအကောက်၌ ပေးကြသော “ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိကုန်သော”ဟူသော အနက်ကား အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း မဟုတ်၊ မှီကာ ပဌမနည်းနှင့်သာ လျော်သည်။]

၇။ ပီတိတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ပီတိယာ-ပီတိနှင့်၊ သဟ၊ ဧကုပ္ပာဒါဒိဘာဝံ-ဧကုပ္ပာဒ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ ပီတိသဟဂတာ-တို့ မည်၏၊ ပီတိ သမ္ပယုတ္တာ-ပီတိနှင့် အညီအမျှ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ သေသပဒဒ္ဒယေပိ-ပီတိသဟဂတာမှ ကြွင်းသော သုခသဟဂတာ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ဤနည်းပင်တည်း၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသေသပဒဒ္ဒယ၌၊ ဝါ-ဤဥပေက္ခာသဟဂတာ ဟူသော ပုဒ်၌၊ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ-အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာကို၊ ဥပေက္ခာတိ-ဥပေက္ခာ ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ သာ-ထိုအဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ သည်၊ သုခဒုက္ခကာရပဝတ္တိ- ကုဋ္ဌ အခြင်းအရာ၊ အနိဋ္ဌ အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဥပေက္ခာတိ-အသင့်အားဖြင့် ဝိစာရမတ္တာ။ ။မတ္တာသဒ္ဓါသည် “ပမာဏိဿရိယေ မတ္တာ”စသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် “ပမာဏအနက်ကို ဟောသောပုဒ်”ဟု သိစေလို၍ မတ္တာကို “ပမာဏ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိစာရောဌ၌ ဧဝသဒ္ဓါကိုလည်း “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ”နှင့်အညီ ရသင့်၍ အပို ထည့်အပ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ထို ဧဝဖြင့် ဝိတက် မပါဟု ကန့်သတ်၊ ထို ဝိစာရောဝမတ္တာဟူသော စကားဖြင့် “ဝိစာရထက် အပိုဖြစ်သော ဝိတက်နှင့် မယှဉ်ပါ”ဟု ဆိုလိုသည်။ [တတော ဥဒ္ဓံ ဝိတက္ကေန သမ္ပယောဂံ န ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော။]

မှတ်ချက်။ ။ “တတော ဥဒ္ဓံ ဝိတက္ကေန သမ္ပယောဂံ န ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော”ဟု မှီကာ၌ ဖွင့်ထားသည်ကို အဓိပ္ပာယ်ပြောသော ဆရာတို့က ယူ၍ ပြောသောကြောင့် ယခုအခါ အဋ္ဌ ကထာစာအုပ်များ၌ “ဝိစာရတော ဥတ္တရိ ဝိတက္ကေန သဒ္ဓိ သမ္ပယောဂံ န ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော”ဟု ပါရှိပုံ တွေ့ရသည်၊ ထိုပါရှိသည့် ရှေးပါဌ် မဟုတ်ပါ၊ ဝိတက္ကေန၏ စပ်ရာ “သမ္ပယောဂံ”ဟု သဟာဒိယောဂ ရှိပါလျက် (သဒ္ဓိ)ဟု အပိုပါသောကြောင့် စာသွားလည်း မကောင်းပါ။

ရှုတတ်၏။ ဝါ-လျစ်လျူရှုတတ်၏။ မဇ္ဈတ္တ ကာရသဏ္ဌိတတ္တာ-မဇ္ဈတ္တအခြင်းအရာ၌ ကောင်းစွာတည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ တေနာကာရေန - ထို မဇ္ဈတ္တအခြင်းအရာဖြင့်၊ ပဝတ္ထတိ - ၏။ ဣတိ - ကြောင့်၊ ဥပေက္ခာ-မည်၏။ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဝေဒနာတ္တိကတော-ဝေဒနာတိက်မှာ၊ ပဒဒ္ဒယ မေဝ-ပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်းကိုသာ၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ နိပ္ပိတိကဿ-ပီတိမရှိသော၊ သုခဿ- သုခ၏။ [သုခဿဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၊ စတုတ္ထဈာန် ဧကာဒသ၌ရှိသော သုခကို ဆိုသည်။] သပ္ပိတိကသုခတော-သပ္ပိတိကသုခမှာ၊ [ပီတိသဟဂုတ် ၅၁ ပါးသော သုခမှာ] ဝိသေသဒဿနဝသေန-အထူးကို ပြတော်မူခြင်း၏အစွမ်း ဖြင့်၊ အယံ တိကော-ဤပီတိတိက်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။

၈။ ဒဿနတ္တိကေ-၌၊ (အတ္တော၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဒဿနေနာတိ-ကား၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ (ပဟာတဗ္ဗာ၌ စပ်) ဟိ-မှန်၊ သော- ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ကို၊ ပဌမံ-သကဒါဂါမိမဂ် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ နိဗ္ဗာန ဒဿနတော-နိဗ္ဗာန်ကို မြင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒဿနန္တိ-ဒဿနဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ-သည်) ဝုတ္တော-ပြီ။ [စာအုပ်တို့၌ “နိဗ္ဗာန်+ဒဿနတော”ဟု ဝါကျ တွေ့ရ၏။ ဒဿန၏ ကံမှာ နိဗ္ဗာနဿဟု ဆဋ္ဌိကံသာ ရှိသင့်သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ဋီကာ၌ “နိဗ္ဗာနဒဿနတော”ဟု တွေ့ရသောကြောင့်လည်းကောင်း “နိဗ္ဗာနဒဿနတော”ဟု သမာသ်ရှိခြင်းက ကောင်းသည်။]

မဇ္ဈ ၂၀၀၊ တတ္တာ။ ။ဥပေက္ခတိကို “မဇ္ဈတ္တ ၂၀၀၊ ပဝတ္ထတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ မဇ္ဈေ+၌တော+အတ္တာ (သဘာဝေါ) ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တော၊ အာကာရနှင့် အရတူအောင် မဇ္ဈတ္တ နောင် ဘာဝ အကျေ ကြပါ။ “အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာ”ဟူသည် ဣဌဘက်၌လည်း မပါ၊ အနိဌဘက်၌လည်း မပါသော အလယ် အခြင်းအရာတည်း။ မဇ္ဈတ္တကာရေ+သဏ္ဌိတာ မဇ္ဈတ္တကာရသဏ္ဌိတာ၊ (ဥပေက္ခာ)။ “မဇ္ဈတ္တ ကာရ၌ ကောင်းစွာတည်”ဟူသည် ဣဌ အနိဌ ၂ ပါး၏ အလယ်၌ တည်သော အခြင်းအရာကို အာရုံပြုခြင်းတည်း။ မဇ္ဈတ္တကာရသဏ္ဌိတာယ+ဘာဝေါ မဇ္ဈတ္တကာရသဏ္ဌိတတ္ထံ။

မှတ်ချက်။ ။သုခါကာရ စသည်၌ အာကာရကို “ကောဌာသအနက်ဟော”ဟု ကြံကြ၏။ ထိုအကြံမှာ အာကာရ ၃ မျိုး ရှိသောကြောင့် တစ်မျိုးကို တစ်ဖို့ဟု ယူ၍ အဓိပ္ပာယ်ကြခြင်း သာတည်း။ သဒ္ဒတ္ထမှာ အခြင်းအရာ ဟူသော အနက်ပင် ဖြစ်သည်။



နိဗ္ဗာနဒဿနတော။ ။ဒဿနအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော (နာမလာဘ) ဟိတ်တည်း။ “နိဗ္ဗာန်+ပဿတိတိ ဒဿနံ”ဟု ပြု၊ “နိဗ္ဗာန်ကို+မြင်”ဟူရာ၌ ထိုးထွင်းသိသော အမြင် မဟုတ်၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် မြင်သောအမြင်တည်း။ [နိဗ္ဗာနဒဿနတောတိ နိဗ္ဗာနာရမဏကံ သန္တာယာဟ၊န+ပဋိဝဇ္ဈနံ၊ - အနု။]

ပန-ဆက်၊ ဂေါတြဘု-ဂေါတြဘုကို၊ (န ဝုစ္စတိ၌ ပဓာနစပ်) ဝါ-သည်၊ (ပဿတိ၌ အပဓာနစပ်) ပဌမတရ်-သောတာပတ္တိမဂ်ထက် သာ၍ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဗ္ဗာန်-ကို) ကိဉ္ဇာပိ ပဿတိ-အကယ်၍ကား မြင်ပါပေ၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် မြင်ပါသော်လည်း၊ (န ဝုစ္စတိ၌ စပ်) ရညော-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ကေနစိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကရဏိယေန-ပြုဖွယ်ကိစ္စကြောင့်၊ [လာခြင်း၏အကြောင်းရင်းသာဖြစ်၍ လာခြင်းကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော သာကေတမသတ္တိ မရှိသောကြောင့် ဟိတ်အနက်သာ ပေး၊ ကရိုဏ်းအနက် မပေးရ] ဒူရာ-အဝေးမှ၊ (တောရွာစသည်မှ) အာဂတော-လာသော၊ ပုရိသော-သည်၊ (အာဟန္တိ ပဓာနစပ်) ဝါ-ကို၊ (ပုဋ္ဌော၌ အပဓာနစပ်) ဒူရတောဝ-အဝေး၌ပင်၊ [အပဂမနသတ္တိ မရှိသောကြောင့် “မှ”ဟု မပေးရ] ရထိကာယ-ရထားလမ်း၌၊ စရန္တံ-လှည့်လည်နေသော၊ ဟတ္ထိက္ခန္ဓဂတံ-ဆင့်ကျောက်ကုန်း၌ ရောက်နေသော၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ဒိသ္မာပိ-မြင်ပြီး၍လည်း၊ ဝါ-မြင်ပြီးပါသော်လည်း၊ (န ပဿာမိတိ အာဟန္တိ စပ်) တေ-သင်သည်၊ ရာဇာ-မင်းကို၊ ဒိဋ္ဌော-မြင်အပ်ပြီလော၊ ဣတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော-မေးအပ်သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်) [တဲအိမ်ရှင်က မေးအပ်သော်]၊ ဒိသ္မာပိ-မြင်ပြီး၍လည်း၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ-ပြုထိုက်သောကိစ္စ၏၊ ဝါ-ကို၊ အကတတ္တာ-မပြုအပ်သေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-မပြုရသေးသည့်အတွက်၊ နပဿာမိ-မမြင်ပါ၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ ယထာ-ပြောသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ ဒိသ္မာပိ-၍လည်း၊ ဝါ - မြင်ပြီးပါသော်လည်း၊ ကတ္တဗ္ဗဿ - ပြုထိုက်သော၊ ကိလေသပ္ပဟာနဿ -

ဂေါတြဘု ပန။ ။နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် မြင်သောကြောင့် “ဒဿန”ဟု ခေါ်ရလျှင် “ဂေါတြဘုလည်း သောတာပတ္တိမဂ်၏အလျှင် နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ရကား ဒဿနအမည် ရသင့်သည် မဟုတ်လော”ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဂေါတြဘု ပန”စသည် မိန့်၊ ပါဠိလျှောက်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သိသာပြီ။ [ဂေါတြဘုစိတ်က နိဗ္ဗာန်ကို အလျှင် အာရုံပြု ကြောင်းကိုကား မဂ္ဂဝိထိကို လေ့လာ၍ သိပါ။]

မှတ်ချက်။ ။သောတာပတ္တိမဂ်နှင့် ဂေါတြဘုသည် နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ချင်းတူသော်လည်း သောတာပတ္တိမဂ်က ကိလေသာပယ်ခြင်း ကိစ္စကို ပြု၍ မြင်သောကြောင့် ဂေါတြဘုထက် သာလွန်ရကား ဒဿနကိစ္စ၌ သာ၍ ထင်ရှားသောကြောင့် အထင်ရစို့၊ အတိသယနည်းဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်ကိုသာ “ဒဿန” ခေါ်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဒိသ္မာပိ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ ဥပမာနဝါကျဝယ် ဒိသ္မာပိ ၂ ထပ်ပါနေ၏၊ ပဌမဒိသ္မာပိသည် အကတတ္တာ န ပဿာမိတိ အာဟန္တိ စပ်နိုင်၏၊ ဘုကြောင့် “န ပဿာမိ ဆိုနိုင်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ အကတတ္တာ”ဟု ဟိတ်ထည့်ရသည်၊ မြင်ပြီး ဖြစ်ပါသော်လည်း ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို မပြုရသေးသောကြောင့် “န ပဿာမိ”ဟု ဆိုသည်-ဟူလို၊ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံနေသောကြောင့် ပုဋ္ဌော နောက်၌ ဒိသ္မာပိ တစ်ခု ပိုနေဟန် တူ၏၊ ဥပမေယျံ ဒိသ္မာပိ တစ်ပုဒ်သာ ပါသည်။

ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းကိစ္စ၏။ အဘာဝါ-မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဒဿနန္တိ-ဟူ၍၊ န ဝုစ္စတိ-မဆိုအပ်၊ ဟိ-မှန်၊ တံ ဉာဏံ-ထိုဂေါတြဘုဉာဏ်သည်၊ မဂ္ဂဿ-သောတာ ပတ္တိမဂ်၏၊ အာဝဇ္ဇနဌာနေ-အာဝဇ္ဇန်း၏ အရာ၌၊ တိဌတိ-တည်၏။

ဘာဝနာယာတိ-ကား၊ သေသမဂ္ဂတ္ထယေန-သောတာပတ္တိမဂ်မှ ကြွင်းသော အထက်မဂ် ၃ ပါးအပေါင်းသည်၊ (ပဟာတဗ္ဗ၌ စပ်၊) ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သေသမဂ္ဂတ္ထယံ-သောတာပတ္တိမဂ်မှ ကြွင်းသော အထက်မဂ် ၃ ပါးအပေါင်းကို၊ (ဝုစ္စတိ၌ ပဓာနစပ်၊) ဝါ-သည်၊ (န ပဿတိ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိတို့၌ အပဓာနစပ်၊) ပဌမမဂ္ဂေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ ဒိဌသ္မိယေဝ-မြင်အပ်ပြီးသာ လျှင် ဖြစ်သော၊ ဓမ္မေ-သစ္စာ ၄ ပါးတရား၌၊ ဘာဝနာဝသေန-တိုးပွားစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ အဒိဌပုဗ္ဗ-ရှေး၌ မမြင်အပ်သေးသော၊ ကိဗ္ဗိ-တစ်စုံ တစ်ခုသော တရားကို၊ န ပဿတိ-မမြင်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (မြင်အပ်ပြီးသော သစ္စာ ၄ ပါး တရား၌သာ တိုးပွားစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) ဘာဝနာတိ-ဘာဝနာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တတိယ ပဒံ-နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ ဥဘယ ပဋိက္ခေပဝသေန-ရှေ့ ၂ ပုဒ်သည် ဟောအပ်သော တရား ၂ ပါးစုံကို ပယ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တိ-ပြီ။

ဘာဝနာယ။ ။ဘာဝနာ၌ ဘူဓာတ်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ ယုပစ္စည်း၊ ဘူဓာတ်၏ သတ္တာ အနက်၊ ဝုဇ္ဈိအနက်ကို ယူစေလိုသောကြောင့် “ပဌမမဂ္ဂေန ဒိဌသ္မိယေဝ ဓမ္မေ ဘာဝနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု မိန့်သည်။ သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပုံထက် တိုး၍ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မြင်ခြင်းကို “ဘာဝနာ-တိုးပွားစေခြင်း”ဟု ဆိုသည်။ “ဘာဝေတိ-တိုးပွားစေတတ်၏၊ ဣတိ ဘာဝနာ”ဟုပြု။

ဥဘယပဋိက္ခေပဝသေန။ ။“နေဝ ဒဿနေန”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဒဿနလည်း မဟုတ်သော၊ “န ဘာဝနာယ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဘာဝနာလည်း မဟုတ်သော၊ ဤသို့ အနက် ယူ၍ ဤ ပဟာယကတရား ၂ မျိုးကို ပယ်သည်ဟု ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိ၏၊ ထိုသို့ မဟုတ်ပါ၊ ရှေ့ ၂ ပုဒ်တို့ဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတို့ကိုသာ ပယ်ဖြစ်ပါသည်။ ထို ၂ ပုဒ်ဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတို့မှတစ်ပါး ကြွင်းကုန်သော တရားတို့ကို အရကောက်ရသည်-ဟူလို၊ [ဥဘယပဋိက္ခေပ ဝသေနာတိ-ဒွိတိ ပဒေဟိ ဝုတ္တဓမ္မပဋိက္ခေပဝသေန၊ န ပဟာယကပဋိက္ခေပဝသေန၊-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။“နေဝ ဒဿနေန ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ”ဝယ် ပဟာတဗ္ဗပုဒ်ကို “နေဝ ဒဿနေန”ဟူသော ရှေ့ပုဒ်နှင့်လည်း တွဲပါ၊ မှန်၏၊ ဒဿနေန+ပဟာတဗ္ဗာ စသော ပုဒ်တို့ သည် မာတိကာ အကောက်၌ တစ်ပုဒ်အနေအားဖြင့် အနက်ပေးထားသော်လည်း အမှန် အားဖြင့် သမာသ်မဟုတ်၊ ဝါကျတို့သာတည်း။ [ရူပသိဒ္ဓိ-တတိယာတပျရိသ်သမာသ်အခန်းကို ကြည့်ပါ။]

၉။ တဒနန္တရတ္ထိကေ-ထိုဒဿနတိက်၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော ဒဿနဟေတုတိက်
 ဌာ၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဟေတု-ဟိတ်ကို၊
 ဒဿနေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-ပယ်ထိုက်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 (ထိုသို့ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်ထိုက်သော ဟိတ်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊)
 (တေ ဓမ္မာ)၊ ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ-တို့ မည်၏၊ ဒုတိယပဒေဝိ-ဒုတိယ
 ပုဒ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ဤနည်းပင်တည်း၊ တတိယပဒေ-တတိယပုဒ်၌၊
 ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဟေတု-ကို၊ ဒဿနေန-သည်၊ နေဝ ပဟာတဗ္ဗော-
 မပယ်ထိုက်၊ ဘာဝနာယ-အထက်မဂ် ၃ ပါး အပေါင်းသည်၊ န ပဟာတဗ္ဗော-
 မပယ်ထိုက်၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊ ဧတေသံ-

ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ။ ။ဤတိက် ၃ ပုဒ်တို့ကား ဝိဘတ်မကျသော
 အလုတ္တသမာသ်ပုဒ်တို့ချည်းတည်း၊ ရှေ့ ၂ ပုဒ်၌ တိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိသာတည်း၊ (တစ်နည်း)
 “ပဟာ တဗ္ဗော+ဟေတု ဧတေသံ အတ္ထိတိ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ”ဟု ပဌမပြုပြီးမှ
 “ဒဿနေန+ပဟာ တဗ္ဗဟေတုကာ ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ”ဟု ဒွိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုပါ၊
 ဤဝိပြိုဟ်များဝယ် ဧတေသံ၏ အနက်၌ စတုတ္ထိ ဆဋ္ဌိ ၂ ဝါဒရှိ၏၊ စတုတ္ထိပေးရာ၌
 အတ္ထိတည်၍ ပေးကြသည်၊ ထို စတုတ္ထိ ဆဋ္ဌိ စိစစ်ချက်ကို နောက်၌ ပြပါမည်။

တတိယပုဒ်၌ကား “နေဝ+ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတု ဧတေသံ အတ္ထိတိ နေဝ
 ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ၊ န+ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတု ဧတေသံ အတ္ထိတိ န
 ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ”ဟု ရှေးဦးစွာ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ၂
 ပုဒ်တွဲ၍ “နေဝဒဿနေနပဟာတဗ္ဗ ဟေတုကာ စ+တေ+န
 ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ စာတိ နေဝ ဒဿနေနဘာဝနာယ
 ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ”ဟု ကမ္မဓာရည်းတွဲပါ၊ ရှေ့ပုဒ်၌ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကပုဒ်ကိုလည်း
 ချေ။ [တေန၊ ပေ၊ ဝစနတ္ထံ ဒဿေတိ၊ ဧကော ဟေတ္ထ မဇ္ဈေ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကသဒ္ဓေါ
 လုတ္တောတိ ဒဌဗ္ဗော။ - မဇု။]

ဝေမတ္ထံ အဂ္ဂဟေတွာ။ ။အတ္ထိသဒ္ဓါမထည့်ဘဲ ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် “ဧတေသံ”ဟူသော
 သမ္ပန်ကို ဟေတု၌သာ စပ်၍ “ထိုတတိယရာသိတရားတို့၏ ဟိတ်ကို
 သောတာပတ္တိမဂ်လည်း မပယ်ထိုက်”ဟု အနက်ထွက်သဖြင့် နဂိုက
 ဟိတ်ပါသောတရားကိုသာ ရ၍ ဟိတ်မယှဉ်သော အဟိတ်တရားတို့ လုံးလုံး
 မရနိုင်သောကြောင့် အတ္ထာယုတ္တိ (အနက်အရကောက်၏ မသင့်ခြင်း မပြည့်စုံခြင်းဟူသော)
 အပြစ် ရောက်၏။

ထို့ပြင် “နေဝ ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗော ဟေတု ဧတေသံ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရာ၌ ပဟာတဗ္ဗ
 သဒ္ဓါသည် ရှေ့ကိုဖြစ်စေ၊ နောက်ကိုဖြစ်စေ တစ်ခုခုကို (အမြဲငဲ့ခြင်းရှိသော) သဒ္ဓါဖြစ်၏၊
 ဤ၌ကား “နေဝ ပဟာတဗ္ဗော၊ န ပဟာတဗ္ဗော”ဟု “နေဝ-န”ဟူသော ရှေ့က ပဋိသေဓကို
 ငဲ့၍ နောက် ဟေတုသဒ္ဓါကို မငဲ့သောကြောင့် “ပဟာတဗ္ဗဟေတု”ဟု သမာသ်မစပ်ထိုက်၊
 [အချင်းချင်းငဲ့မှ သမာသ်စပ်နိုင်ကြောင်းကို နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောအဖွင့် ကြည့်ပါ။]
 ထို့ကြောင့် သဒ္ဓယုတ္တိလည်း မရှိချေ၊ ထိုသို့ အတ္ထယုတ္တိ သဒ္ဓယုတ္တိ မရှိသည့်အတွက် “ဝေမတ္ထံ
 အဂ္ဂဟေတွာ-အတ္ထိသဒ္ဓါ မပါသော ဤ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်အနက်ကို မယူမူ၍”ဟု ဆိုသည်။

ဤတရားတို့၏၊ ဒဿနေန-သည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-ပယ်ထိုက်သော၊ ဟေတု-ဟိတ်သည်၊ နေဝ အတ္ထိ-မရှိ၊ ဘာဝနာယ-အထက်မဂ် ၃ ပါးအပေါင်းသည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-သော၊ ဟေတု-သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အတ္ထော-ကို၊ ပဟာတဗ္ဗော-ယူထိုက်၏။

ဟိ-လဒ္ဓဒေါသ ထင်ရှားပြအံ့၊ ဣတရထာ-အတ္ထိသဒ္ဓါ ပါရှိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာမှတစ်ပါး၊ အတ္ထိသဒ္ဓါ မပါရှိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အတ္ထေ-အနက်ကို၊ ဂယုမာနေ-ယူအပ်သော်၊) အဟေတုကာနံ-အဟိတ်တရားတို့ကို၊ (အဟိတ်စိတ်နှင့် ရုပ်တရားတို့ကို) အဂ္ဂဟဏံ-မယူနိုင်ခြင်းသည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ ယော-အကြင်ဟိတ်သည်၊ ဝါ - ကို၊ ဒဿနဘာဝနာဟိ - သောတာပတ္တိမဂ် အထက်မဂ် ၃ ပါးတို့သည်။

ဧဝမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ ။ “အတ္ထိ”ဟူသော ကြိယာကို ထည့်၍ ဝိဂ္ဂဟပြုလိုက်လျှင် နေဝနှင့် န တို့သည် ပဟာတဗ္ဗောနှင့် မတွဲရဘဲ အတ္ထိနှင့် တွဲရသောကြောင့် “ထိုတတိယရာသီ တရားတို့မှာ သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်ထိုက်သော ဟိတ်လည်း မရှိ၊ အထက်မဂ် ပယ်ထိုက်သော ဟိတ်လည်း မရှိ”ဟု အနက်ထွက်ရကား နဂိုက ဟိတ်မရှိသော အဟိတ်တရားများနှင့်တကွ ကုသိုလ် ကြိယာ အဗျာကတ အားလုံးရသဖြင့် အနက်ပြည့်စုံ၍ အတ္ထယုတ္တိလည်း ရှိ၊ ပဟာ တဗ္ဗောနှင့် ဟေတုတို့ အချင်းချင်း ဝေကြ စပ်ကြသောကြောင့် သဒ္ဓယုတ္တိလည်း ရှိသည်အတွက် ”ဧဝမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော-အတ္ထိဟု ထည့်ထားသော ဤအနက်ကိုသာ ယူပါ”ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ အချို့သော ပါဠိဋီကာနှင့်တကွ များစွာသော ဆရာတို့သည် “အတ္ထိသဒ္ဓါ သံ သမ္ပဒါနိဋ္ဌေတိ”ဟု ဖွင့်လေ့ရှိကြသောကြောင့် (ထိုအယူအတိုင်း) အဋ္ဌကထာ၏ ဝိဂ္ဂဟပျိုးတွင် အတ္ထိ မပါသော ရှေ့ဝိဂ္ဂဟကို ဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗိဟိ၊ အတ္ထိ ပါသော နောက်ဝိဂ္ဂဟကို စတုတ္ထိဗဟုဗ္ဗိဟိဟု ခွဲလေ့ရှိကြ၏။ သို့သော် အတ္ထိသည် သမ္ပဒါနိဋ္ဌေသောပုဒ်ဟု သဒ္ဓါကျမ်းလာ သိလာယ စသော သုတ်တို့၌ မဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ဣမသ္မိ အတ္ထဝိကပေ ဧတေသံ သဒ္ဓဿ (သမ္ပန္နတ္ထေနဝယ် တွံ ၌ စပ်)၊ အတ္ထိသဒ္ဓဿ (သမ္ပန္နံ ၌ စပ်)၊ သမ္ပန္နတ္ထေန တဗ္ဗိသေသနန္တိ ဝုတ္တံ။-ဧတေသံသဒ္ဓါက အတ္ထိသဒ္ဓါ၏ သမ္ပန်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု မဇ္ဈိကာ၌ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း အတ္ထိ ပါသော ဒုတိယဝိကပ်ကိုလည်း သမ္ပန္နဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗိဟုသာ မှတ်ပါ။

ဣတရထာ ဟိ။ ။ “ဣတရထာ၊ အညထာနောက်၊ ဟိ ပနနှင့်၊ စတစ်လုံးရောက်သော်၊ လဒ္ဓဒေါသ၊ ဗျတိရိက်ဟု၊ အမည်ပေးမြ်”ဟူသော နိယံနှင့်အညီ “ဧဝမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော”ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏ အနက်ကို အနွယ်၊ ဣတရထာမှစ၍ အနဓိပ္ပေတံတိုင်အောင် ဗျတိရေက ဟု မှတ်ပါ။...ထို့ပြင် “ဣတရထာ၊ အညထာပုဒ်၊ ထုတ်၍ရှိက၊ လက္ခဏနှင့်၊ လက္ခဏဝန်၊ ဤနှစ်တန်ကို၊ အမှန်သွင်းလျက်၊ အနက်သမ္ပန်၊ အပါဒါန်မှာ၊ အနွယ်ကို၊ ခံကာမလွဲ၊ ထားလေမြ်”ဟူသော နိယံနှင့်အညီ ဣတရထာ၏ အပါဒါန်ကို အတ္ထိသဒ္ဓါပါသော ရှေ့ဝါကျက အနွယ်အနက်ကို ခံ၍ ထာ ပဉ္စည်း၏ အာကာရအနက်နှင့်တကွ “အတ္ထေ ဂယုမာနေ”ဟု လက္ခဏ၊ လက္ခဏဝန္တ ထည့်၍ အနက်ပေးရသည်။ အဟိတ်တရားတို့ကို မယူနိုင်ခြင်းသည် ပဌမလဒ္ဓဒေါသတည်း။

ပဟာတဗ္ဗော-ပယ်ထိုက်သည်။ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။ တေသံ-ထိုအဟိတ်တရားတို့၏။ (သော) ဟေတုယေဝ-ထိုဟိတ်သည်ပင်။ နတ္ထိ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣတရထာ-ဖြင့်၊ အတ္ထေ-ကို၊ ဂယုမာနေ-သော်၊ အဟေတုကာနံ-တို့ကို၊ အဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ ဘဝေယျ။) သဟေတုကေသုပိ-သဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့တွင်လည်း၊ ဟေတုဝဇ္ဇာနံ-ဟိတ်သည် ကြဉ်အပ်သောတရားတို့ကို၊ ပဟာနံ-ပယ်ခြင်းသည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏။ ဟေတုနံ-ဟိတ်တို့ကို၊ (ပဟာနံ-သည်၊) န အာပဇ္ဇတိ-မဖြစ်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတတိယရာသိတရားတို့၏။ ဟေတုယေဝ-ဟိတ်ကိုသာ၊ နေဝ ဒဿနေန၊ (ပေ၊ ပဟာတဗ္ဗောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ဟောတော်မူအပ်ရာ ရောက်၏။) တေ ဓမ္မာ-ထိုတတိယရာသိတရားတို့ကို၊ န ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ကုန်၊ (ဟောတော်မူအပ်ရာ မရောက်ကုန်၊) (တသ္မာ-ကြောင့်၊ သဟေတုကေသုပိ-တို့တွင်လည်း၊ ဟေတုဝဇ္ဇာနံ-တို့ကို၊ ပဟာနံ-သည်၊ အာပဇ္ဇတိ၊ ဟေတုနံ-တို့ကို၊ ပဟာနံ-သည်၊ န အာပဇ္ဇတိ-မဖြစ်။)

စ-စင်စစ်ကား၊ ဧတံ ဥဘယမ္ပိ-ဤ ၂ ပါးစုံကိုလည်း၊ အနဓိပ္ပေတံ-အလိုမရှိအပ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတတိယရာသိတရားတို့၏။ ဒဿနေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-ပယ်ထိုက်သော၊ ဟေတု-ဟိတ်သည်၊ နေဝ အတ္ထိ၊ ဘာဝနာယ-အထက်မဂ် ၃ ပါးအပေါင်းသည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-သော၊ ဟေတု-သည်၊ န အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်ထိုက်သော ဟိတ်လည်း မရှိ၊ အထက်မဂ် ၃ ပါးအပေါင်းသည် ပယ်ထိုက်သော ဟိတ်လည်း မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) နေဝ၊ (ပေ၊ ဟေတုကာ-တို့ မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ အယံ အတ္ထော-ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗော-ယူထိုက်၏။

သဟေတုကေသုပိ၊ (ပေ၊ န ဟေတုနံ။ ။အတ္ထိသဒ္ဓါ မပါသော ပဌမဝိဂ္ဂဟအတိုင်း အနက်ယူလျှင် (“ဤတတိယရာသိတရားတို့၏ ဟိတ်ကို ဒဿနဘာဝနာတို့ မပယ်ထိုက်”ဟု အနက်ထွက်ရကား) “ဟိတ်ကိုသာ မပယ်သည်၊ ဟိတ်မှတစ်ပါးသော တတိယရာသိတရားတို့ကိုကား ပယ်ရာရောက်၏၊ မှန်၏။ “နေဝ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗောယ ဟေတု ဧတေသံ”ဟူသော ဝိရိယစကားအတိုင်း အတ္ထိ မပါလျှင် “ဧတေသံ-တို့၏၊ ဟေတု-ကို၊ ဒဿနေန-သည်၊ နေဝ ပဟာတဗ္ဗော-မပယ်ထိုက်၊ ဘာဝနာယ န ပဟာတဗ္ဗော-ထိုက်”ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် “ဟိတ်ကိုသာ မပယ်၊ ဟိတ်မှတစ်ပါးသော တရားတို့ကို ပယ်သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ် ရောက်သည်၊ ဤကား ဒုတိယလဒ္ဓဒေါသတည်း။

တသ္မာ၊ (ပေ၊ ဂဟေတဗ္ဗော။ ။ဤဝါကျကား လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျတည်း၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အဟိတ်တရားတို့ကို မယူခြင်းဟူသောအနက်၊ ဟေတုဝဇ္ဇတရားတို့ကို ပယ်ခြင်းဟူသောအနက်၊ ဤအနက် ၂ မျိုးလုံးကိုပင် အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် အတ္ထိသဒ္ဓါပါသော သမာသ်အနက်ကို ယူပါ။ [စပ်ဖို့ကြိယာအများတွင် အခြား ကြိယာတို့မှ အထူးပြုတတ်သောကြောင့် အတ္ထိကြိယာ ကိုပင် “ဝိသေသန”ဟု ခိုကာ၌ ဆိုသည်။]

၁၀။ အာစယဂါမိတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယော သဘာဝေါ-ကို၊) ကမ္မကိလေသေဟိ-ကံကိလေသာတို့သည်၊ အာစိယတိ-စိထားအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ကံကိလေသာတို့ စိထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (သော သဘာဝေါ-သည်၊) အာစယော-မည်၏၊ ဧတံ-ဤအာစယဟူသော အမည်သည်၊ ပဋိသန္ဓိစုတိဂတိပဝတ္ထာနံ-အဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိ ဟူသော ဝိပါကတရားတို့၏၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) တဿ-ထိုပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော အာစယ၏၊ ကာရဏံ-အကြောင်းသည်၊ ဟုတ္တာ၊ နိပ္ပာဒနဘာဝေန-အကျိုးကို ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ တံ အာစယံ-ထိုကိလေသာတို့ စိထားအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော ပဝတ္ထသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်တတ်ကုန်၏၊ (ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ကံကိလေသာတို့ စိထားအပ်သော

အာစယဂါမိနော။ ။ “အာပုဗ္ဗ+စိ-စယေ (စိခြင်း)”ဟူသော ဓာတ်၊ ကံဟော အပစ္စည်းဖြင့် “အာစယ”ဟု ပြီး၏၊ [စိဓာတ်သည် ယပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ ဒီယဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အာစိ ယတိ”ဟု ရှိရသည်၊] အာစိယတေတိ အာစယော၊ ကံသည် ပဋိသန္ဓေစိတ်စေတသိက် ကမ္မဇ ရုပ်ကို စိအပ် (ဖြစ်စေအပ်)၏၊ ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌ ကံစေတနာချည်း သက်သက် မစီနိုင်၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော ကိလေသာတို့လည်း သဟဇာတသတ္တိဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့်ဖြစ်စေ ကျေးဇူးပြုလျက် ပါရှိရသေး၏၊ [“အဝိဇ္ဇာနုသယပရိက္ခိတ္တေန တဏှာနုသယ မူလကေန သင်္ခါရေန ဇနီယမာနံ”ကို ထောက်ပါ၊] “စိ”ဟူသည်ကား ပဋိသန္ဓေနှင့် ဘဝင်မှ စ၍ ဝိပါကစိတ်များ ဆက်ကာ ဆက်ကာ (ဝီထိစိတ် မဖြစ်သမျှ) စိလျက် စဉ်လျက် ဖြစ်နေခြင်း၊ အဆုံး၌ စုတိစိတ်ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ “ဂတိ”ဟူသည် စုတိနောက်၌ ရောက်ထိုက်သော ဘဝတည်း၊ ထိုဘဝ၌လည်း ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်မှစ၍ အစဉ်မပြတ်ဖြစ်သော ဝိပါကတရားများကို “ပဝတ္ထ”ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုအားလုံးသည် ကံကိလေသာတို့ စိအပ်သော အကျိုးတရားဖြစ်သောကြောင့် “အာစယ”ဟု အမည်ရသည်။ [ပဋိသန္ဓေ စုတိကို ယူသဖြင့် အလယ်၌ဖြစ်သော ဘဝင်ကိုလည်း အာဒိယန္တဒီပနည်း၊ မိဂပဒဝဠုနနည်းအားဖြင့် ယူပါ။]

ပဋိသန္ဓိ ၊ပေ၊ နာမံ။ ။ ကုသိုလ်စသော ဇောများလည်း ယောနိသောမနသိကာရ စသော အကြောင်းတရားတို့က စိအပ်ရာရောက်သောကြောင့် “အာစယ”အမည် ရသင့်သော်လည်း အထင်ရူဠိ၊ ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် ကံကိလေသာတို့ စိထားအပ်သော ပဋိသန္ဓေ စသော ဝိပါကအစဉ်ကိုသာ “အာစယ”ဟု ခေါ်ရကြောင်းပြလို၍ “ပဋိသန္ဓိ ၊ပေ၊ နာမံ”ဟု မိန့်သည်၊ “ပဝတ္ထ”၌ ပ-သည် “ပဗန္ဓ-အဆက်မပြတ်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဝတ္ထ၌ ဝတုဓာတ်ကား ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ “ပဝတ္ထန္တိ-အဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပဝတ္ထာ”ဟု ပြ၍ ပဋိသန္ဓိ စုတိတို့ကို အရကောက်ပါ။

တဿ ၊ပေ၊ ဂါမိနော။ ။ “ဂစ္ဆန္တိတိ ဂါမိနော၊ အာစယံ+ဂါမိနော အာစယဂါမိနော”ဟု ပြုစေလိုရင်းတည်း၊ “အာစယသို့ရောက်”ဟူရာ၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ပါသလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကာရဏံ ဟုတ္တာ နိပ္ပာဒနဘာဝေန”ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်။

ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော ပဝတ္ထသို့ ရောက်တတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 တေ ဓမ္မာ၊ အာစယဂါမိနော-အာစယဂါမိတို့ မည်၏။) ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေ ဓမ္မာ-
 အကြင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့သည်။) ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏(သန္တာန်၌)၊
 ပဝတ္ထန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ တံ ပုဂ္ဂလံ-မိမိဖြစ်ရာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ယထာပုတ္တမေဝ-အကြင်
 အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အာစယံ-ကံကိလေသာတို့၊
 စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော ပဝတ္ထသို့၊ ဂမေန္တိ-ရောက်စေတတ်ကုန်၏။
 ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (တေ ဓမ္မာ) အာစယဂါမိနော-တို့ မည်၏။ ဧတံ-
 ဤအာစယဂါမိ ဟူသော အမည်သည်။ သာသဝကုသလာကုသလာနံ-
 အာသဝေါတရားနှင့် တကွ ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏။
 (အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏)အဓိဝစနံ-
 အမည်တည်း။

အာစယသင်္ခါတာ-အာစယဟု ဆိုအပ်သော၊ တတော ဧဝ စယာ-ထို ကံ
 ကိလေသာတို့ စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော ပဝတ္ထမှ၊ အပေတတ္တာ-
 ကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အပစယံ၌ စပ်)၊ နိဗ္ဗာနံ-သည်။ စယာ-စယမှ၊
 အပေတံ-ကင်းသည်တည်း၊ ဣတိ-ဤဝစနတ္ထကြောင့်၊ အပစယံ-အပစယ မည်၏။
 တံ-ထိုအပစယမည်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ ကတွာ၊ ပဝတ္ထနတော-

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့က အာစယမည်သော ပဋိသန္ဓေ စသည်တို့၏ အကြောင်းများ
 ဖြစ်ရ ကား ထိုအကျိုးတရားကို ဖြစ်စေသောအားဖြင့် အာစယသို့ ရောက်ကြသည်-ဟူလို၊
 ဥပမာ-မျိုးစေ့သည် အပင်ပေါက်၍ အသီးကို ဖြစ်စေသောအခါ “မျိုးစေ့က အသီးအဖြစ်သို့
 ရောက် သည်”ဟု ဆိုရသကဲ့သို့တည်း။

ယဿ ဝါ ।ပေ၊ ဂမေန္တိ။ ။ဤနည်း၌ကား “ဂမေန္တိတိ ဂါမိနော”ဟု ဟေတုကတ္တု၊
 သာဓနပြု၍ ရှေ့နည်းအတိုင်း အာစယံပုဒ်နှင့်တွဲ၊ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံဟူသော မိမိ၏
 ဖြစ်ရာသတ္တဝါကို ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော အာစယသို့ ရောက်စေတတ်သောကြောင့်
 ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို “အာစယဂါမိ”ဟု ခေါ်ရသည်။

သာသဝံ ।ပေ၊ အဓိဝစနံ။ ။သေခါနီး၌ အာရုံ နိမိတ် ထင်လာသောအခါ
 ထိုအာရုံ ကြောင့်လည်း အာစယသို့ ရောက်ကြရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုနိမိတ်က
 အာစယသို့ ရောက်စေတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း နိမိတ်များလည်း အာစယဂါမိ
 မည်လေသလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိရကား “သာသဝံ ।ပေ၊ အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်။ ဤ၌လည်း
 အထင်ရဋ္ဌိ ဧကဒေသျှ ပစာပင်တည်း၊ သဟ+အာသဝေဟိ ယေ ဝတ္ထန္တိတိ သာသဝါ၊
 “အာသဝတို့နှင့် တကွ ဖြစ်” ဟူသည် လောကီကုသိုလ်တရားတို့က အာရုံ၊
 အာသဝေါတရားတို့က အာရမဏိကအဖြစ်ဖြင့် တကွဖြစ်ခြင်းတည်း၊ အနာသဝဖြစ်သော
 မဂ်ကုသိုလ်များကို တားမြစ်လို၍ “သာသဝကုသလ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။
 အကုသိုလ်အတွက်မှာ သာသဝံ အနာသဝဟု ၂ မျိုး မပြားသောကြောင့် “သာသဝံ”ဟု
 ဝိသေသနပြုဖွယ် မလို၊ (တစ်နည်း) အကုသလဝယ် စပ်ရာ၌ သာသဝသဒ္ဓါကို
 ဘူတကထနဝိသေသနဟုသော်လည်း ကြံပါ။

ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်။) အပစယံ-ကံ ကိလေသာတို့ စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော ပဝတ္ထမှ ကင်းသော နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်တတ် ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ အပစယဂါမိနော-တို့ မည်၏၊ ဧတံ-ဤ အပစယဂါမိဟူသော အမည်သည်၊ အရိယမဂ္ဂါနံ-အရိယမဂ်တို့၏၊ (မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တို့၏) အဓိဝစနံ-တည်း။

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ [ရှေးနိဿယ၌ “အပိ စ အပရော နယော မယာ ဝုစ္စတိ”ဟု ဆို၏။] ဣဌကဝဇ္ဇကီ-အုတ်လက်သမားသည်၊ (ပန်းရန်သမားသည်။) ပါကာရံ-တံတိုင်းကို၊ (အာစိနန္တော-စီလျက်၊ ဂစ္ဆတိဝိယ-သွားသကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊

အပစယ။ ။ အပစယ၌ အပ ဥပသာရသည် အပေတအနက်ဟောတည်း။ စီယတေတိ စယော-ကံ ကိလေသာတို့ စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော ပဝတ္ထတည်း။ “စယာ+အပေတံ အပစယံ”ဟု ပြု၍ နိဗ္ဗာန်ကို အရကောက်စေလိုသောကြောင့် “နိဗ္ဗာနံ၊ ပေ၊ အပစယံ”ဟု မိန့်၊ [စာအုပ်များ၌ “အပစယော”ဟု တွေ့ရ၏။ သို့သော် စယော သက်သက်သာ အပစ္စည်း ဖြစ်၍ ပုလ္လိင်ရှိနိုင်၏။] ထိုအပစယပုဒ်ကား “ဝါနတော+နိက္ခန္တတိ နိဗ္ဗာနံ”ကဲ့သို့ တပျရိသ် သမာသ်ဆိုလျှင် နိဗ္ဗာန်ကို အရကောက်ရသောကြောင့် “အပစယံ”ဟု နပုလ္လိင် ရှိသင့်၏။ အပ ဥပသာရပုဒ်၏ အနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ကောက်ရသောကြောင့် အဗျယိဘောသမာသ်ဆို လျှင်လည်း သာ၍ပင် နပုလ္လိင်ဖြစ်သေး၏။

တံ၊ ပေ၊ ဂါမိနော။ ။ “အပစယံ+ဂစ္ဆန္တိ-အပစယသို့ ရောက်တတ်”ဟူရာ၌ အပစယ ဂါမိတုန်းကကဲ့သို့ “နိပ္ပာဒန၏ အစွမ်းဖြင့် ရောက်ကုန်သလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အာရမဏံ ကတွာ”ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်။ “နိဗ္ဗာန်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့် ရောက်သည် မဟုတ်၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်သည်”ဟူလို။ [အာရမဏကရဏ၌ သာမညအာရုံပြု ခြင်း၊ ပရိညာစသော မဂ်က္ခိယ ၄ ပါးကို ပြီးစေသောအားဖြင့် ဝိသေသအာရုံပြုခြင်းဟု ၂ မျိုး ရှိသည်တွင် ဝိသေသအာရုံပြုခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ “တံ အာရမဏံ ကတွာ”ဟု ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။]

မေးဖွယ်။ ။ ဘာကြောင့် ဝိသေသအာရမဏကရဏကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်ကြောင်းကို သိနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား - သာမညအာရမဏကရဏကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုလျှင် ဂေါတြဘုဝေါဒါနံ အဘိညာဏံ ပစ္စဝေက္ခဏာဇောနှင့် ဖိုလ်တရားတို့လည်း နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု ကြသောကြောင့် အပစယဂါမိအရတွင် ပါဝင်ဖွယ် ရှိရကား ထိုတရားများ မပါစေလိုသည့် အတွက် “သာမညအာရမဏကရဏကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ကြောင်း၊ စတုကိစ္စ သာဓနအားဖြင့် ဝိသေသအာရမဏကရဏကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်ကြောင်း” သိနိုင်ပါသည်။ [ဋီကာကြည့်ပါ။]

အရိယံ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ။ ။ ဤ၌လည်း နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်သော ဂေါတြဘုဝေသော တရားတို့လည်း အပစယဂါမိအရတွင် ပါဝင်လေသလောဟု တွေးတောဖွယ် ရှိသောကြောင့် “အရိယံ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်၏။ အပစယဂါမိသဒ္ဓါသည် အထင်ရရှိ ဧကဒေသျှပစာရ အားဖြင့် အရိယမဂ်တို့ကိုသာ ဟောသောသဒ္ဓါဖြစ်သည်-ဟူလို။

ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်။) ပဝတ္ထံ-အဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိကို၊ အာစိနန္တာ-စီကုန်လျက်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ အာစယဂါမိနော-တို့ မည်၏။ တေန-ထိုပန်းရန်သမားသည်။ စိတံ စိတံ-စီအပ်တိုင်း စီအပ်တိုင်းသော၊ ဣဋ္ဌကံ-အုတ်ကို၊ ဝိဒ္ဓိသယမာနော-ဖျက်ဆီးသော၊ ပုရိသော ဝိယ-ယောက်ျားကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ ယေ ဓမ္မာ)၊ တဒေဝ ပဝတ္ထံ-ထိုအဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိကိုပင်၊ အပစိနန္တာ-ဖျက်ဆီးကုန်လျက်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ အာစယဂါမိနော-တို့ မည်၏။ တတိယပဒ်-နေဝါစယဂါမိနာပစယဂါမိနော ဓမ္မာဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ ဥဘယ ပဋိက္ခေပေန-ရှေ့၂ ပုဒ်သည် ဟောအပ်သော တရား၂ ပါးစုံကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

အဝိစ။ ။ပန်းရန်သမားသည် တံတိုင်း (မြို့ရိုး)ကို စီလျက် စဉ်လျက် သွားသကဲ့သို့ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့သည် ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော ပဝတ္ထံကို စီလျက် (ဖြစ်စေ လျက်) သွားတတ်ကုန်သောကြောင့် အာစယဂါမိ အမည် ရကြသည်။

ပုဒ်ပြီးပုံ။ ။ဤနည်း၌ “အာစိနန္တာ ဂစ္ဆန္တိ”ကို ကြည့်၍ အာစယ၌ နဂိုက အန္တပစ္စည်းဖြင့် “အာစိနန္တ”ဟု ရှိ၏။ ထို့နောက် နန္တ ကို “ဂစ္ဆန္တာဒိနံ န္တသဒ္ဓေါ အံ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အံပြု၊ ယောကို ချေ၍ “အာစိနံ”ဟု ဖြစ်၏။ ထိုအာစိနံကို သုတ်ကြီးဖြင့် အာစယံပြု၊ န္တပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့သည် များသောအားဖြင့် နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်မဖြစ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် “ဂစ္ဆန္တိတိ ဂါမိနော” ဟု ပြု၍ “အာစယံ+ဂါမိနော”ဟု ဝါကျဖြစ်၏။ သို့သော် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝါစာသိလိဌ အကျိုးငှာ ချေ၍ “အာစယဂါမိနော”ဟု ဖြစ်သတတ်။ [ဋီကာနှင့် အနုဋီကာကြည့်ပါ။]

တစ်နည်း။ ။“အာစိနန္တိတိ အာစယာ”ဟု ပြု။ အာပုဗ္ဗ စိဓာတ်၊ ကတ္တားဟော အပစ္စည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္ထန္တိတိ ဂါမိနော၊ အာစယာ (ဟုတ္တာ) ဂါမိနော အာစယဂါမိနော၊ ဤသို့ပြုလျှင် သမာသ်ပင် ဖြစ်သည်။ [ဋီကာ၌ “အာစိနန္တိ ဝါ”စသော နောက်နည်းတည်း။]

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ဤ အဝိစ တက်သောနည်းကို ထောက်လျှင် စိဓာတ်၏ စီခြင်း၊ အနက်သည် ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ပဌမနည်း၌လည်း “အာစိယတိ-စီအပ်၏”ဟုသာ အနက် ပေးသင့်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ “အာစိယတိ-တိုးပွားစေအပ်၏” ကာရိတ်အနက်နှင့်တကွ ဝဗုဒ္ဓ အနက်ပေးထားသည်ကို စဉ်းစားပါ။ ဝဗုဒ္ဓအနက်ကား “သုခေါ ပုညဿ ဥစ္စယော” စသည်ဖြင့် ဥပသာရ ရှေ့ရှိရာ၌သာ သင့်သည်။ ထို ဝဗုဒ္ဓအနက်လည်း ကာရိတ်မပါ။

တေန ပေ၊ အပစယဂါမိနော။ ။ဤပုဒ်၌လည်း “အပစိနံ+ဂါမိနော”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ အပစိနံကို အပစယံပြု၍ နိဂ္ဂဟိတ်ချေထားသော ဝါကျဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ “အပစိနန္တိတိ အပစယာ”ဟု အ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေပြီးမှ “အပစယာ ဟုတ္တာ ဂါမိနော အပစယဂါမိနော”ဟု သမာသ်ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း သိပါ။

၁၁။ သေက္ခတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-
တို့သည်။) တီသု- ၃ ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာသု-သိက္ခာတို့၌၊ ဇာတာ-ဖြစ်ကုန်၏။
ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ၃ ပါးသော သိက္ခာတို့၌ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊)
(တေ ဓမ္မာ)၊ သေက္ခာ-သေက္ခာတို့ မည်၏။ ဧတေ-ဤတရားတို့သည်၊ သတ္တန္တံ-၇
ယောက်ကုန်သော၊ သေက္ခာနံ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ (သန္တကာ-ဥစ္စာတို့တည်း၊)
ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (ထိုသို့ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇ ယောက်တို့၏
ဥစ္စာတို့၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ သေက္ခာ-တို့ မည်၏။
အပရိယောသိတသိက္ခတ္တာ-မပြီးဆုံးသေးသော သိက္ခာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယေ
ဓမ္မာ)၊ သယမေဝ-မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ သိက္ခန္တိ-ကျင့်တတ်ကုန်၏။
(ကျင့်လေ့ရှိကုန်၏) ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (ထိုသို့ ကျင့်တတ် ကုန်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ သေက္ခာ-တို့ မည်၏။

တီသု သိက္ခာသု ဇာတာ။ ။ဤနည်းဖြင့် သေက္ခာ၌ ဇာတအနက်ဝယ် ဣပစ္စည်း
သက်ထားသော ဇာတတဒ္ဓိတ်ဟု ပြ၏။ ရှေးဦးစွာ “သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာယော-ကျင့်ထိုက်
သော သီလ သမာဓိ ပညာတို့”ဟု ပြပါ။ “သိက္ခာသု+ဇာတာ သေက္ခာ-သိက္ခာ ၃ ပါးတို့၌ဖြစ်”
ဟူသည် သိက္ခာ ၃ ပါးတွင် ပါဝင်ခြင်းတည်း။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပသည်
အဓိပညာသိက္ခာတည်း၊ သမ္မာဝါစာ ကမ္မန္တ အာဒီဝသည် အဓိသီလသိက္ခာတည်း၊
သမ္မာဝါယာမ သတိ သမာဓိသည် အဓိစိတ္တသိက္ခာတည်း၊ ဤသို့ အသီးအသီး ပါဝင်ရကား
ထိုမဂ္ဂင်နှင့် ယှဉ်သော မဂ်စိတ္တပွားဒ်-အောက်ဖိုလ်စိတ္တပွားဒ်များလည်း ထိုသိက္ခာတို့၌
ပါဝင်ကြရသည်။

သတ္တန္တံ သေက္ခာနံ ဧတေ။ ။“ဣတိပိ”ဟု ဆိုသောကြောင့် တစ်နည်းပြခြင်းဟု
သိသာ၏။ ဤနည်းဖြင့် “သေက္ခာနံ+ဧတေ သေက္ခာ”ဟု ဣဒ်အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်ထား
သော ဣဒ်တဒ္ဓိတ်ကို ပြ၏။ ဆက်ဦးအံ့-“သိက္ခာနံ-ကျင့်ခြင်း၊ သိက္ခာ-ကျင့်ခြင်း”ဟု ရှေးဦးစွာ
သိက္ခာကို နာမ်ပုဒ်ဖြစ်အောင် ပြုပြီးလျှင် “သိက္ခာ+သီလံ+ဧတေသံတိ သေက္ခာ”ဟု (သိက္ခာ
ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ဣပစ္စည်းသက်သော) တသီလတဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ဖြစ်စေ၊
သိက္ခဓာတ် နောင် ဣပစ္စည်းဖြင့် “သိက္ခာနံ သီလံ ဧတေသန္တိ သေက္ခာ”ဟု တသီလ
ကိတ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ဖြစ်စေ “သေက္ခာ”အရ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၇ ယောက်ကို ကောက်ရသည်။
[တသီလကိတ်ရှိသကဲ့သို့ တသီလတဒ္ဓိတ်လည်း ရှိသည်။ “သိက္ခာနံသီလာတိ ဧတေန
တသီလတဒ္ဓိတ်ံ ဝါ တသီလကိတ်ံ ဝါ ဒဿေတိ”-မဇ၊] ထို့နောက်မှ “သေက္ခာနံ+ဧတေတိ
သေက္ခာ”ဟု ဣဒ်တဒ္ဓိတ် ဆင့်ရသည်။

သယမေဝ သိက္ခန္တိ။ ။သယမေဝ၌ ဧဝံဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကန့်သည်။ အရဟတ္တဖိုလ်
မရောက်သေးသမျှ မပြီးဆုံးသေးသော သိက္ခာဖြစ်ရကား သေက္ခာတရားတည်းဟူသော မိမိတို့
ကိုယ်တိုင်ပင် ကျင့်တတ်သော (ကျင့်လေ့ရှိသော)တရားများ ဖြစ်သောကြောင့် သေက္ခာအမည်
ရကြသည်-ဟူလို၊ “သိက္ခန္တိ”ဟု ဆိုသော်လည်း “သိက္ခန္တိတိ သေက္ခာ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည်
မဟုတ်၊ ထိုသို့ပြုလျှင် သိက္ခဓာတ်၊ အပစ္စည်းဖြစ်၍ “သေက္ခာ”ဟု မပြီးနိုင်၊ “သိက္ခန္တိ-
ကျင့်တတ်”ဆိုသဖြင့် သေက္ခာတရားများ၏ ကျင့်တတ်ကြောင်း၊ ကျင့်လေ့ရှိကြောင်းကိုသာ
ပြသော စကားဖြစ်သည်။

ဥပရိ-အထက်၌၊ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝတော-ကျင့်ဖွယ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သေက္ခာ-သေက္ခတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ အသေက္ခာ-တို့ မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝုဗ္ဗိပ္ပတ္တာ-တိုးပွားခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ သေက္ခာ-သေက္ခတို့ တည်း၊ ကုတိဝိ-ကြောင့်လည်း၊ အသေက္ခာ-တို့ မည်၏၊ ဧတံ-ဤအသေက္ခဟူသော

ဝိပြိုဟ်ကိုကား “သိက္ခာ ဧတေသံ သီလန္တိ သေက္ခာ”ဟု တသီလတဒ္ဓိတ်ပြုရမည်ဟု ခိုကာ ဆိုသည်။ သိက္ခာဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ဣပစ္စည်းသက်၍ “သေက္ခာ”ဟု ပြီးစေ။

ဋီကာ။ ။ယေ ဟိ ဓမ္မာ သိက္ခန္တိ၊ တေ သိက္ခနသီလာ ဟောန္တိ၊ အက္ခရတ္ထော ပန၊ ပေ၊ သေက္ခာတိ။ [မြန်မာစကား၌လည်း “တတ်”ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် တချို့နေရာ၌ “ပြုတတ်၊ လုပ်တတ်”ဟူသော ကတ္တုသတ္တိကို ပြ၏၊ တချို့နေရာ၌ကား အလေ့အကျင့်ကို ပြ၏၊ “ဒီသူကတော့ မရှိဆင်းရဲတဲ့သူမှ ပေးတတ်တယ်”ဟု ဆိုရာ၌ “မရှိဆင်းရဲသူများအား ပေးလေ့ရှိတယ်”ဟူသော တသီလအနက်ကို ပြသကဲ့သို့တည်း။]

ဥပရိ၊ ပေ၊ အသေက္ခာ။ ။“ယတ္ထ အာသင်္ကာ၊ တတ္ထ ပဋိသေဓော ကာတဗ္ဗော - ယုံမှားဖွယ် ရှိရာ၌သာ (န-အ)ဟူသော ပဋိသေဓဖြင့် တားမြစ်ထိုက်၏”ဟူသော ပရိဘာသာ နှင့်အညီ အရတ္ထဖိုလ်ဖြစ်သော သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာ ၃ ပါးတို့သည် “တီသု သိက္ခာသု ဇာတာ”ဟူသော ဝစနတ္ထ၊ “သေက္ခဿ-ကျင့် လေ့ ရှိသော ရဟန္တာ၏+ဧတေ”ဟူသော ဝစနတ္ထ၊ “သိက္ခာ+သီလံ ဧတေသံ”ဟူသော ဝစနတ္ထတို့နှင့် ညီနေသောကြောင့် “သေက္ခာအမည် ရကြ လေသလော”ဟု တွေးတောယုံမှားဖွယ် ရှိရကား “န+သေက္ခာ”ဟု ပဋိသေဓ ပြုရသည်။

ဝုဗ္ဗိပ္ပတ္တာ ဝါ။ ။ရှေ့နည်းဖြင့် နသဒ္ဓါ၏ ပဋိသေဓအနက်ဟောပုံကို ပြပြီး၍ နသဒ္ဓါ၏ ဝုဗ္ဗိပ္ပတ္တာအနက်ဟောပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဝုဗ္ဗိပ္ပတ္တာ ဝါ”ဟု မိန့်သည်။ လူတို့၌ တစ်ဘဝအတွက် ကြီးသင့်သမျှ အကြီးဆုံးအရွယ်ကို “ဝယဝုဗ္ဗိ”ဟု ခေါ်၏၊ [“ဇိဏ္ဏေ ဝုဗ္ဗေ”အဖွင့်များကို ကြည့်ပါ။] ထို့အတူ သေက္ခာတရား ၇ ပါးတွင်လည်း အကြီးဆုံးဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ကို “အသေက္ခာ”ဟု ခေါ်၏၊ သို့သော် ထိုအရဟတ္တမဂ်နှင့် ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်ပုံချင်း စသည်အားဖြင့် တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ “အသေက္ခာ”ဟု ခေါ်ရသည်။

မှန်၏၊ အရဟတ္တမဂ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်တွင် အရဟတ္တမဂ်က ပရိညာ စသောကိစ္စကို ပြုနိုင်ခြင်း၊ အကျိုးပေးတတ်သော ဝိပါကဓမ္မဖြစ်ခြင်းသာ ထူး၏၊ ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်ပုံ စသည်ချင်း ကား ပဌမဈာန် အရဟတ္တမဂ်၊ ပဌမဈာန် အရဟတ္တဖိုလ် စသည်ဖြင့် မထူးကြချေ၊ ဤစကား အရ အရဟတ္တမဂ်နှင့် အသေက္ခာချင်း တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို “အသေက္ခာ”ခေါ်ရကြောင်း သိပါ။

ထို့ပြင် ကုသိုလ်၌ ယှဉ်သော သုခထက် ဝိပါက၌ ယှဉ်သော သုခသည် သာ၍ ငြိမ်သက် သော သန္တတရားဖြစ်သည်အတွက် သာ၍ မွန်မြတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်တရားတို့ သည် အရဟတ္တမဂ်ထက်ပင် ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်ကြ၏၊ [ဤစကားဖြင့် အတိသယနည်းကို ပြသည်။] ဤသို့ သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတိသယနည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း အရဟတ္တဖိုလ်တရားတို့ကိုသာ “အသေက္ခာ”ဟု ခေါ်ရသည်။

သဒ္ဓါသည်။ အရဟတ္တဖလဓမ္မာနံ - အရဟတ္တဖိုလ်တရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ - ဟောသောသဒ္ဓါတည်း။ တတိယပဒံ - နေဝ သေက္ခာ နာသေက္ခာ ဓမ္မဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ ဥဘယပဋိက္ခေပေန - ရှေ့ ၂ ပုဒ်သည် ဟောအပ်သော တရား ၂ ပါးစုံကို ပယ်ခြင်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

၁၂။ ပရိတ္တတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော)၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ (ပတ်ဝန်းကျင်က)၊ ခဏ္ဍိတတ္တာ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပရိတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ၌စပ်)၊ ပရိတ္တံ ဂေါမယပိဏ္ဍန္တိအာဒိသု ဝိယ-ပရိတ္တံ ဂေါမယပိဏ္ဍန္တိအစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့၊ အပ္ပမတ္တကံ-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရာဝတ္ထုကို၊ ပရိတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ [ပရိတ္တံ-သေးငယ်သော၊ ဂေါမယပိဏ္ဍန္တိ-နွား ချေးခဲကို၊ “ပါဏိနာ ဂဟေတွာ”၌ စပ်၊ ခန္ဓသံယုတ်၊ ဂေါမယပိဏ္ဍန္တိသုတ်၊] ဣမေဝိ- ဤကာမာဝစရတရားတို့သည်လည်း၊ (ပရိတ္တာ၌ စပ်)၊ အပ္ပာနုဘာဝတာယ-နည်း သော အာနုဘော်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိတ္တံ ဝိယ-သေးငယ်သော အရာဝတ္ထုနှင့် တူ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိတ္တာ-တို့ မည်၏၊ ဧတံ-ဤပရိတ္တဟူသော သဒ္ဓါသည်။ ကာမာဝစရဓမ္မာနံ-ကာမာဝစရတရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသော သဒ္ဓါတည်း။

အရဟတ္တံ ဟေ၊ အဓိဝစနံ။ ။ပြခဲ့သော ဝိဂ္ဂဟ၂ မျိုးတွင် ပဋိသေအနက်ကို ယူရာ၌ သေက္ခမဟုတ်ကြသော လောကီကုသိုလ် အဗျကတနှင့် နိဗ္ဗာန်တရားတို့လည်း “အသေက္ခ” မည်လေသလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိရကား “အရဟတ္တံ ဟေ၊ အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်။ အထင်ရှဉ် ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ အသေက္ခသဒ္ဓါက ဟောသည်- ဟူလို၊ ဒုတိယ နည်း၌ကား အရဟတ္တမဂ်နှင့် တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတိသယ နည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ အသေက္ခသဒ္ဓါက ဟောသည်ဟုဆိုလိုသည်။



သမန္တတော ခဏ္ဍိတတ္တာ။ ။ဤဟိတ်ကား ပရိတ္တအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော (နာမလာဘ)ဟိတ်တည်း။ ပရိတ္တ၌ “ပရိ+အတ္တ”ဟု ခွဲ၊ ပရိကို သမန္တအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “သမန္တတော”ဟု ဖွင့်သည်။ [“သမန္တတော-မှ”ဟု မပေးနှင့်၊ အပါဒါန်အနက် မရနိုင်၊] အတ္တ၌ အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဒါ၏ အာကို ချေ၊ ဒကို တပြု၍ “အာတ္တ”ဟု ဖြစ်၏။ ထို့နောက် “သံယောဂေ ပရေ ရဿတ္တံ”အရ ရဿပြု၍ “အတ္တ”ဟုဖြစ်သည်။ ထိုဒါဓာတ်သည် “ဒါ-အဝ ခဏ္ဍနေ”ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့်အညီ အဝခဏ္ဍန(ခဏ္ဍန)အနက်ဟောဟု သိစေလို၍ အတ္တကို “ခဏ္ဍိတ”ဟု ဖွင့်သည်။ အာဒိယတိ (ခဏ္ဍိယတေ)တိ အတ္တံ၊ သမန္တတော+အတ္တံ ပရိတ္တံ။

ဆက်ဦးဆုံး-နွားချေးခဲကလေးသည် အပိုင်းအခြား မရှိအောင် ကြီးကျယ်သည်မဟုတ်ဘဲ ပတ်ဝန်းကျင်၌ အပိုင်းအခြားရှိသောကြောင့် သေးငယ်ရကား ပရိတ္တမည်၏။ ဤကာမာဝစရ နာမ်ရုပ်တရားများလည်း မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့ကဲ့သို့ ကိလေသာတို့ကို မခွာနိုင်ခြင်း၊ ကြီးကျယ် သော အကျိုးကို မပေးနိုင်ခြင်း၊ ဈာန်ဇော အစဉ်ကဲ့သို့ ကြာရှည်စွာ မတည်နိုင်ခြင်းကြောင့်

ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္တတာယ-ကိလေသာကို ပယ်ခွာခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပုလဖလတာယ-ကြီးကျယ်ပြန့်ပြောသော အကျိုး ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒီဃသန္တာနတာယ စ-ရှည်သောအစဉ် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟန္တဘာဝ-ကြီးကျယ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်သောတရားတို့တည်း၊ (ဣတိ-ကြောင့်၊ မဟဂ္ဂတာ-မဟဂ္ဂတတို့ မည်၏) ဝါ-တစ်နည်း၊ မဟန္တေဟိ-မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ ဥဌာရစ္ဆန္တဝီရိယစိတ္တပညေ ဟိ-မွန်မြတ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [မဟန္တေဟိကို ထပ်ဖွင့်သည်၊] ဂတာ ပဋိပန္နာ-ရောက်အပ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိပိ- ကြောင့် လည်း၊ မဟဂ္ဂတာ-တို့ မည်၏။ [“မဟန္တတ္ထံ+ဂတာ မဟဂ္ဂတာ၊ မဟန္တေဟိ+ဂတာ မဟဂ္ဂတာ”ဟု ပြု၊ မဟန္တ၌ နှုတ် ချေထားသည်။]

ပမာဏကရာ-နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာမှုကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ရာဂါဒယော-ရာဂ အစရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပမာဏ နာမ-ပမာဏ မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤ လောကုတ္တရာတရားတို့၏၊ အာရမဏတော ဝါ - အာရုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊

တန်ခိုးအာနုဘော် သေးငယ်ရကား ပရိတ္တ၊ နွားချေးနှင့်တူသောကြောင့် ပရိတ္တ အမည်ရကြ သည်၊ “ပရိတ္တံ ဝိယာတိ ပရိတ္တာ”ဟု ပြု။ [စာအုပ်တို့၌ “ပရိတ္တာ ဝိယာတိ ပရိတ္တာ”ဟု တွေ့ရ၏၊ ရှေ့၌ “ပရိတ္တံ”ဟု ပြခဲ့သောကြောင့် “ပရိတ္တံ ဝိယာတိ ပရိတ္တာ”ဟု ရှိသင့်သည်၊ ဥပမာန ဥပမေယျတို့ လိင် ဝတ် ပြားကောင်း၏။]

ကာမာဝစရ၊ ပေ၊ အစိဝစနံ။ ။မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့လည်း လောကုတ္တရာတရားတို့ကို ထောက်လျှင် ကိလေသာတို့ကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် မပယ်နိုင်သောကြောင့် သေးငယ်ရကား “ပရိတ္တ မည်လေသလား”ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကာမာ၊ ပေ၊ ဝစနံ”ဟု မိန့်သည်၊ အထင်ရဋ္ဌိ၊ ဧကဒေသျှပစာပင်တည်း။

ကိလေသ၊ ပေ၊ သန္တာနတာယ။ ။ကုသိုလ်အတွက် ဤဟိတ် ၃ ပါးလုံး သင့်၏၊ ဝိပါကံ ကြိယာအတွက်ကား “ဒီဃသန္တာနတာယ”ဟူသော ဟိတ်သာ သင့်၏ဟု ဋီကာဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဟိတ် ၃ ပါး၌ ယထာလာဘယောဇနာနည်းဟု မှတ်ပါ၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်တို့ သည် ကိလေသာတို့ကို ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ခွာနိုင်ကြ၏၊ အသင်္ချေယျကပ်မှစ၍ ကမ္ဘာပေါင်း များစွာ ကြာအောင် အကျိုးပေးနိုင်သောကြောင့် ကြီးကျယ်ပြန့်ပြောသော အကျိုးလည်း ရှိကြ ၏၊ ဈာန်ဝင်စားသောအားဖြင့် ကြာရှည်စွာ အစဉ်သန္တာန်လည်း ရှိကြသည်၊ ဝိပါကံတို့ကား အကျိုးအစဉ် (ကမ္ဘာပေါင်းများစွာ ကြာအောင်) ရှည်သောကြောင့် ဒီဃသန္တာနဖြစ်ကြ၏၊ ကြိယာတို့မှာ ရဟန္တာများက ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားသောအခါတို့၌ ကြာရှည်သော အစဉ်ဖြစ် သောကြောင့် ဒီဃသန္တာန ဖြစ်ကြသည်။

ပမာဏတရား။ ။ပုပ္ဖ+မာဓာတ်သည် နှိုင်းယှဉ်(တိုင်းတာ)ခြင်းအနက်၊ ပိုင်းဖြတ်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ပမာဏကရာဖြင့် “ပဓိနန္တိတိ ပမာဏာ-နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာတတ်သော ရာဂ အစရှိသော တရားတို့”ဟု ပြ၏၊ လောက၌ “လူကြီး လူကောင်း”ဟု အထင်ခံရသူသည်

(အာရုံပြုသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊) သမ္မယောဂတောဝါ-ယှဉ်ဘက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပမာဏံ-နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာတတ်သော ရာဂ အစရှိသော တရားသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာတတ်သော ရာဂအစရှိသော တရား မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ-ထိုလောကုတ္တရာတရားတို့သည်၊) အပ္ပမာဏာ-တို့ မည်၏၊ ပမာဏဿ-နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာတတ်သော ရာဂ အစရှိသောတရား၏၊ ပဋိပက္ခာ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း၊ ဣတိ စ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ အပ္ပမာဏာ-တို့ မည်၏။

၁၃။ ပရိတ္တာရမဏတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ပရိတ္တာ-ပရိတ္တတရားတို့ဟူသော၊ အာရမဏံ-အာရုံသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိတ္တတရားဟူသော အာရုံရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ-ထိုတရားတို့သည်၊) ပရိတ္တာရမဏာ-တို့ မည်၏၊ [“ပရိတ္တံ+အာရမဏံ”ဟု စာအုပ်များ၌ ရှိသော်လည်း “ပရိတ္တ”အရ ရှေ့တိက်က ပရိတ္တတရားတို့ကို ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ပရိတ္တာ+အာရမဏံ”ဟု ရှိသင့်၏၊ ဝိသေသန ဝိသေသျှ လိင်ဝုဓ်ပြားနိုင်၏၊] သေသပဒဒ္ဒယေဝိ-ပရိတ္တာရမဏမ္ပ ကြွင်းသော မဟဂ္ဂတာရမဏာ အပ္ပမာဏာရမဏာဟူသော ပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ဤနည်းပင်တည်း။

၁၄။ ဟိနတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဟိနာတိ-ကား၊ လာမကာ-ယုတ်ညံ့ကုန်သော၊ အကုသလာ-အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့တည်း၊ ဟိန ပဏီတာနံ-ယုတ်ညံ့သောတရား မြတ်သောတရားတို့၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သောတရားတို့သည်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဟိနပဏီတတရားတို့၏ အလယ်၌ ဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) မဇ္ဈိမာ-မဇ္ဈိမတို့ မည်၏၊ [“မဇ္ဈေ+ဘဝါ”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဘဝအနက်၌ ဣမ ပစ္စည်း သက်၊] အဝသေသာ-ဟိန ပဏီတ တရားတို့မှ

ရာဂအတွက် တစ်စုံတစ်ခုကို ပြုမိသောအခါ “ငါတို့ ထင်သလောက် မမြင့်မြတ်သေးပါ၊ ဤ အခြေအနေလောက်သာ ရှိသေး၏”ဟုလည်းကောင်း၊ “အရိယာသူတော်စင်”ဟု အထင်ခံရ သူသည် လောဘ ဒေါသအတွက် ဣဿာ မစ္ဆရိယအတွက် အပြောမှားအပြုမှားသောအခါ “အရိယာ မဟုတ်သေးပါ၊ ပုထုဇဉ်သာ ဖြစ်ပါသေးသည်”ဟုလည်းကောင်း သိကြရသည်၊ ထို့ကြောင့် ရာဂ စသော တရားတို့ကို “နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာတတ်သောတရား”ဟု ဆိုရသည်။

အပ္ပမာဏာ။ ။လောကုတ္တရာတရားကို ထိုရာဂ စသော တရားတို့က မယှဉ်နိုင်၊ အာရုံလည်း မပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “နတ္ထိ+ပမာဏံ+ဧတေသံ”အရ လောကုတ္တရာတရားတို့သည် အပ္ပမာဏအမည် ရကြ၏၊ (တစ်နည်း) ထိုရာဂ စသော ပမာဏတရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောင်းပြန် ဖြစ်သောကြောင့်လည်း အပ္ပမာဏ မည်၏။ [ပဌမနည်း၌ (အ) သည် အဘာဝ အနက်ဟော၊ ဒုတိယနည်း၌ ဝိရုဒ္ဓ (ပဋိပက္ခ) အနက်ဟောတည်း။]

ကြွင်းကုန်သော၊ တေဘူမကာ-ဘုံ ၃ ပါး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့တည်း၊ [ဟိန အကုသိုလ်မှ ကြွင်းကုန်သော တေဘူမကာ ကုသိုလ်ဝိပါက ကြိယာ ရုပ်တရားတို့ကို မဇ္ဈိမာ အရ ကောက်ပါ-ဟူလို၊] ဥတ္တမဋ္ဌေန-မြတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတပွကဋ္ဌေန စ-တင်းမတိမ် အားမရစေနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဏီတာ-မွန်မြတ်ကုန်သော၊ လောကုတ္တရာ-လောကုတ္တရာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့တည်း။

၁၅။ မိစ္ဆတ္တတ္တိကေ-၌၊ (အတ္တော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ မာတုဃာတာဒယော-အမိကို သတ်မှု အစရှိသော တရားတို့သည်၊ မိစ္ဆတ္တာ၌ စပ်၊) မေ-ငါ၏၊ ဟိတသုခါဝဟာ-စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အာသီသိတာ-တောင့်တအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာပိ-ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊) တထာ-ထိုတောင့်တအပ်သည့်အတိုင်း၊ အဘာဝတော-မဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း ကောင်း၊ အသုဘာဒီသုယေဝ-အသုဘ အစရှိသော ခန္ဓာ ၅ ပါးတို့၌ပင်၊ သုဘန္တိ အာဒိဝိပရိတပွဝတ္တိတော စ-သုဘ အစရှိသော ပြောင်ပြန်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ မစ္ဆာသဘာဝါ-မှားယွင်းသောသဘော ရှိကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မိစ္ဆတ္တာ-တို့ မည်၏။

ပဏီတာ။ ။ပကဋ္ဌ-မြတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ နီတာ-ဆောင်အပ်သော တရားတို့ တည်း၊ ပဏီတာ-တို့၊ “ဘဒ္ဒကြောင့် ပဏီတအမည်ရကြသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥတ္တမဋ္ဌေန အတပွကဋ္ဌေန စ”ဟု မိန့်သည်၊ လောကီတရားတို့တွင် မြင့်မြတ်သည်ဟု ဆိုအပ် သော မဟာဂုတ်တရားတို့ထက်ပင် လောကုတ္တရာတရားတို့က မြင့်မြတ်၍ ဥတ္တမဋ္ဌ (အမြတ်ဆုံး) ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ စား၍ မဝစေနိုင်၊ အားမရစေနိုင်သော ပဏီတအာဟာရတို့ ကဲ့သို့ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော လောကုတ္တရာတရား အားလုံးတို့သည်ပင် ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိဖြင့် တစ်နေ့ကုန် ဆင်ခြင်၍ ကြည့်သော်လည်း အားမရစေနိုင်လောက်အောင် မွန်မြတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဖိုလ်တရားတို့ကား တစ်နေ့ကုန် သမာပတ်ဝင်စားနေသော်လည်း အားမရစေ နိုင်လောက်အောင် မွန်မြတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ပဏီတအမည် ရကြသည်၊ တပေန္တိတိ တပွကာ-တင်းတိမ်အားရစေတတ်သော တရားတို့၊ န+တပွကာ အတပွကာ။

မိစ္ဆတ္တာ။ ။“မိစ္ဆာ+အတ္တာ”ဟု ခွဲ၊ အတ္တသဒ္ဒါသည် သဘာဝအနက်ဟောတည်း၊ မိစ္ဆာ ကို “မုသာ”ဟု နှိုကာဖွင့်၏၊ “မိစ္ဆာ+အတ္တာ ယေသံတိ မိစ္ဆတ္တာ”ပြု၊ မာတုဃာတ (အမိသတ်မှု) စသော ကံကို ပြုသူ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသူတို့သည် “ဒီ အမေ သေမှ ငါ အမွေရ၍ ချမ်းသာမည်၊ ဒီလို ယူမှ ငါမှ ဟိတသုခ ဖြစ်မည်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် မိမိ၏ ဟိတသုခအတွက် မျှော်လင့်ချက် ရှိသောကြောင့်သာ ထိုကံကို ပြု၍၊ ထိုအယူကို ယူကြသည်၊ သို့သော် ကံပြုမိသောအခါ ထို အယူကို ယူပြီးသောအခါတို့၌ကား အဖမ်းအဆီးခံရခြင်း၊ နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်ရခြင်း၊ ထို ကံနှင့် မိစ္ဆာအယူကြောင့် အဝီစိ၌ ကျရခြင်းတို့ကြောင့် မျှော်လင့်ချက် မကိုက်ဘဲ ရှိရကား မှားယွင်းသောသဘော ရှိကြလေသည်၊ အသုဘ စသော ခန္ဓာ ၅ ပါးအပေါ်၌ သုဘ စသော

ဝိပါကဒါနေ-အကျိုးပေးခြင်းသည်။ သတိ-သော်၊ ခန္ဓဘေဒါနန္တရမေဝ-ခန္ဓာ၏ ပျက်စီးခြင်းဟူသော စုတိ၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ ဝိပါကဒါနတော-အကျိုးကို ပေးခြင်းကြောင့်၊ နိယတာ-နိယတတို့ မည်၏၊ မိစ္ဆတ္တာ စ-မှားယွင်းသော သဘော ရှိသော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ တေ-ထိုမှားယွင်းသော သဘောရှိသောတရား တို့ဟူသည်၊ နိယတာ စ-နိယတမည်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ထို ၂ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ မိစ္ဆတ္တနိယတာ-တို့ မည်၏။

စွဲလမ်းမှုက အားကြီးသောကြောင့်လည်း ထိုကံ ထိုအယူကို ပြုကြ ယူကြ၏။ သို့သော် ထို ထင်မှတ်စွဲလမ်းသည့်အတိုင်း သုတ စသည် မဟုတ်ဘဲ အသုတ စသောအားဖြင့် ပြောင်းပြန် ဖြစ်နေရကား မှားယွင်းသော သဘော ရှိကြသည်ပင်၊ ထို့ကြောင့် မာတုဃာတ စသော အာနန္တရိယကံ ၅ ပါး၊ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စသော တရားတို့ကို “မိစ္ဆတ္တ”ဟု ခေါ်ရသည်။

နိယတာ။ ။ထိုကံတို့သည် အကျိုးပေးရလျှင် စုတိ၏ အခြားမဲ့ကာလ၌ ဧကန်ပေး သောကြောင့် နိယတအမည်ရကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် “နိယမန္တိ-မြဲကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိယတာ-နိယတတို့ မည်၏၊ မိစ္ဆတ္တာ စ+တေ+နိယတာ စာတိ မိစ္ဆတ္တနိယတာ”ဟု ပြု။ [“ဝိပါက ဒါနတော”သည် နိယတအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော နာမလာဘဟိတတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အကျိုးပေးခြင်းအားဖြင့်”ဟု ဝိသေသန မပေးရ။]

ဝိပါကဒါနေ သတိ။ ။ဤစကားသည် “အကယ်၍ အကျိုးပေးရလျှင်”ဟူသော ပရိကပ္ပစကားတည်း၊ မာတုဃာတ ပိတုဃာတ စသော အာနန္တရိယကံအများ ပြုမိလျှင် အားကြီးသော ကံတစ်ခုသည် အဝီစိ၌ အကျိုးပေး၏၊ အခြားကံများကား ထိုအကျိုးပေးသော ကံ၏ အထောက်အပံ့မျှသာ ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးတော့၊ ထိုသို့ အားကြီးသော ကံ တစ်ခုက အကျိုးပေးသောအခါ အခြားကံများအတွက် အကျိုးပေးခွင့် မရှိတော့ရကား “ဝိပါက ဒါနေ သတိ-အကျိုးပေးရသည်ရှိသော်”ဟု ပရိကပ္ပစကားကို ဆိုသည်။ [အာနန္တရိယကံတို့တွင် “မည်သည့်ကံက အားကြီး၏”ဟူသော ခွဲခြားချက်ကိုကား ဂရုကကံအဖွင့်များ၌ ရှုပါလေ၊ သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌လည်း ပြထားသည်။]

ခန္ဓဘေဒါနန္တရမေဝ။ ။“ခန္ဓာ၏ ပျက်ခြင်း”ဟူသည် မရဏဟူသော စုတိခြင်းတည်း၊ ထို စုတိ၏ အခြားမဲ့ကာလဟူသော နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ပင် အကျိုးပေးသည်၊ သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏဇေဖြင့် ခန္ဓဘေဒါနန္တရကာလ၏ နိယတဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်၊ ကာလ၏ နိယတအမည်ကို အာနန္တရိယကံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၌ တင်စား၍ ထိုတရားတို့ကိုလည်း ဌာနူပစာရ အားဖြင့် နိယတဟု ခေါ်သည်။ [“ခန္ဓဘေဒါနန္တရမေဝ ဝိပါကဒါနတော”ကို ထောက်၍ အဋ္ဌကထာဆရာသည် “အကျိုးပေးရာ ကာလ၏ မြို့မှုကို အကြောင်းပြု၍ နိယတခေါ်သည်” ဟု ပြ၏၊ ဋီကာဆရာကား ဤစကားကို ပယ်၍ မြို့သော အကျိုးပေးခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် နိယတခေါ်ကြောင်းကို ပြသည်။]

ဝုတ္တဝိပရိတေန-ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော၊ အတ္ထေန-အနက်ကြောင့်၊ သမ္မာသဘာဝါ-မှန်ကန်သော သဘောရှိသောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္မတ္တာ-တို့ မည်၏၊ သမ္မတ္တာ စ-မှန်ကန်သော သဘောရှိသော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ တေ-ထိုမှန်ကန်သောသဘောရှိသော တရားတို့ဟူသည်၊ အနန္တရမေဝ-မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ပင်၊ ဖလဒါနနိယမေန-အကျိုးပေးခြင်း၏ မြဲခြင်းကြောင့်၊ နိယတာ စ-နိယတတို့လည်း၊ ဟောန္တိ-ဟုတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို ၂ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ သမ္မတ္တနိယတာ-တို့ မည်၏၊ ဥဘယထာပိ-၂ ပါးစုံသော အခြင်းအရာကြောင့်လည်း၊ နိယတာ-မြဲသောတရားတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အနိယတာ-တို့ မည်၏။ [ဤတိက်ပုဒ်တို့၏ အရကောက်ကို မာတိကာအကောက်၌ ကြည့်ပါ။]

၁၆။ မဂ္ဂါရမဏတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယော သဘာဝေါ-သည်၊) နိဗ္ဗာန်-ကို၊ မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိ-ရှာမှီးတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဗ္ဗာန်ကို ရှာမှီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (သော သဘာဝေါ-သည်၊ မဂ္ဂေါ-မဂ္ဂမည်၏၊) ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယော သဘာဝေါ၊) ကိလေသေ-တို့ကို၊ မာရေန္တော-သတ်လျက်၊ (နိဗ္ဗာန်-သို့၊) ဂစ္ဆတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ကိလေသာတို့ကို သတ်လျက် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (သော သဘာဝေါ၊) မဂ္ဂေါ-မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ မဂ္ဂေါ-မဂ္ဂဟူသော၊ အာရမဏံ-သည်၊ အတ္တိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မော)၊ မဂ္ဂါရမဏာ-တို့ မည်၏။

မဂ္ဂါရမဏာ။ ။ “မဂ္ဂ-ဂဝေသနေ”ဟူသော ဓာတ်နက်နှင့်အညီ မဂ္ဂဓာတ်၏ ဂဝေသန အနက်ကို ပြလို၍ “နိဗ္ဗာန် မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိတိ မဂ္ဂေါ”ဟု ပဌမဖွင့်၏၊ မဂ္ဂဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ (တစ်နည်း) မာရေန္တသဒ္ဓါပပဒ ဂဗ္ဗဓာတ်၊ ကိပ္ပပစ္စည်းဖြင့် “မာရေန္တဂ”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ရေ+န္တ ကို ချေ၊ ဂံဒ္ဓေဘော်လာ၊ သံယုဂ်ကြောင့် မာ၌ ရသယပြု၍ မဂ္ဂပြီးသည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ကိလေသေ၊ ပေ၊ မဂ္ဂေါ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤ မဂ္ဂ အရ သောတာပတ္တိမဂ် စသော မဂ် ၄ ပါးယူ၊ ထို့နောက် အာရမဏံပုဒ်နှင့် တွဲ၊ အရကောက်ကို မာတိကာအကောက်၌ ကြည့်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “မာရေန္တော ဂစ္ဆတိတိ မဂ္ဂေါ”သည် ဝိဂြိုဟ်အစစ် ဖြစ်ပါလျက် အချို့က ဝိဂြိုဟ်ပြုဟု ယူပြီးလျှင် “ကိလေသေ မာရေတိတိ မော၊ နိဗ္ဗာန် ဂစ္ဆတိတိ ဂေါ၊ မော စ+သော+ ဂေါ စာတိ မဂ္ဂေါ”ဟု ပြုမှ ဝိဂြိုဟ်စစ်ဟု ဆိုလိုကြသတတ်၊ သို့သော် “ကိလေသာတို့ကို သတ် ဖြတ်တတ်” အနက်ကို ဟောသော မောသဒ္ဓါသည် ပိဋကတော်၌ တစ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် မရှိနိုင် သောကြောင့် ထိုစကားကို အနှစ်သာရဟု ဆရာတို့ မမှတ်ယူကြပါ၊ မှန်၏၊ ပါဠိတော် အဋ္ဌ ကထာ၌ အနက်တစ်ခုကို ဟောလျက်ရှိမှသာ တစ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိရသည်၊ ဥပမာ - ကုဗ္ဗကာရော၌ ပြုလုပ်တတ်သူကို ဟောသော ကာရသဒ္ဓါ မရှိသောကြောင့် “ကရောတိတိ ကာရော”ဟု ဝိဂ္ဂဟ မပြုနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ အဋ္ဌဂီကောပိ-ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ဟူသော၊ ပစ္စယဌေန-ပစ္စည်း၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဟေတု-အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မဂ်ဟူသော အကြောင်းပစ္စည်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ မဂ္ဂဟေတုကာ-တို့မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ-မဂ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဟေတု-အလောဘ အဒေါသဟိတ်တို့တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ မဂ္ဂေ-မဂ်၌၊ (မဂ်ထဲက)၊ ဟေတု-အမောဟ ဟိတ်တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဂ္ဂဟေတု-မဂ္ဂဟေတုတို့ မည်၏၊ [မဂ္ဂေ+ဟေတုကို ရုက္ခေ သာခါကဲ့သို့ အပေါင်း အာဓာရ အစိတ် အာဓေယအဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ ရှေး နိဿယ၌ ဘဝါထည့်၍ ပေး၏၊] ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ တေ-ထိုမဂ္ဂဟေတု အမည်ရသော အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟဟိတ် ဟူကုန်သော၊ ဟေတု-ဟိတ်တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဣတိပိ-ကြောင့်လည်း၊ (ထိုသို့ မဂ္ဂဟေတု အမည်ရသော

အဋ္ဌဂီကော၊ ပေ၊ ဟေတုကာ။ ။ “မဂ္ဂ+ဟေတု”ဟု ခွဲ၊ ပဌမနည်း၌ “မဂ္ဂ”အရ မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးလုံး ယူရမည်ဟု သိစေလို၍ “အဋ္ဌဂီကောပိ မဂ္ဂေါ”ဟု မိန့်သည်၊ ဝိသည် အဝယဝ သမုစ္ဆည်း၊ ရှစ်ပါး၏ အစိတ်အစိတ်ကိုလည်း “မဂ္ဂ”အရ ယူပါ-ဟူလို၊ “အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂ”ဟူသည် သောတာပတ္တိမဂ်စသော မဂ် ၄ ပါး၌ပါသော (မဂ္ဂင်တရား)များတည်း၊ “ဟေတု”အရလည်း ဟိတ်ကို မယူရ၊ မဂ္ဂပစ္စည်းတည်းဟူသော အကြောင်းကို ယူပါဟု သိစေလို၍ “ပစ္စယဌေန ဟေတု”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဧတေသံ ကြည့်၍ “မဂ္ဂေါ+ဟေတု ဧတေသံတိ မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟု ပြု၍ “မဂ္ဂ ပစ္စည်းဟူသော အကြောင်းရှိသောတရားတို့”ဟု အနက်မှတ်ပါ။

ပါဠိတော်။ ။ဤ ပဌမနည်းသည် “အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂီဿ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ထပေတွာ တံ သမ္ပယုတ္တော (ထိုမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ပေ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ဣဓေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟူသော နိက္ခေပကဏ္ဍာ ပဌမနည်းကို မှီးသော အဖွင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မူလဋီကာ၌ “နိက္ခေပကဏ္ဍေပိ ဟိ ယေ မဂ္ဂပစ္စယံ လဘန္တိ၊ န ပန သယံ မဂ္ဂပစ္စယဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တေ မဂ္ဂဟေတုကာတိ ဒဿေတုံ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂီဿ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ထပေတွာတိအာဒိ ဝုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂင်္ဂါနိ ထပေတွာကို ကြည့်၍ ဤနည်း၌ မဂ်စိတ် ၄ ပါး၊ မဂ္ဂင် ရှစ်ပါး ကြည့်သော စေတသိက် ၂၈ ပါးကို “မဂ္ဂဟေတုကာ”အရ ကောက်ရသည်။

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝါ မဂ္ဂေ ဝါ။ ။ “မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟူသော တစ်ပုဒ်လုံး၏ ဝိဂ္ဂဟကို မပြသေးဘဲ “မဂ္ဂဟေတု”ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏ အနက်ကို ရှေးဦးစွာ ပြလို၍ “မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝါ၊ ပေ၊ မဂ္ဂဟေတု”ဟု မိန့်သည်၊ ထိုတွင် “မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဟေတု”ဖြင့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် မပါ ဝင်ဘဲ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးနှင့် ယှဉ်သော အလောဘ အဒေါသဟိတ် ၂ ပါးကို “မဂ္ဂဟေတု”ခေါ်ကြောင်း ပြ၏၊ “မဂ္ဂေ+ဟေတု”ဖြင့်ကား မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော မဂ်၌ ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း ဟူသော အမောဟဟိတ်ကို “မဂ္ဂဟေတု”ခေါ်ကြောင်း ပြသည်၊ ထို့ပြင် မဂ္ဂဟေတုကိုလည်း “မဂ္ဂဟေတု စ-မဂ်နှင့် ယှဉ်သော အလောဘ အဒေါသဟိတ်တို့လည်း၊ မဂ္ဂဟေတု စ-မဂ်၌ ပါဝင်သော အမောဟဟိတ်လည်း၊ မဂ္ဂဟေတု-တို့”ဟု ဧကသေသ် ပြုရသည်။

အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟဟိတ်ဟူသော ဟိတ်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်း။) (တေ ဓမ္မာ) မဂ္ဂဟေတုကာ-တို့ မည်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်။ သယံ-မိမိကိုယ်တိုင်၊ မဂ္ဂေါ စေတ-မဂ်လည်း မည်၏။ ဟေတု စ-ဟိတ်လည်း မည်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ မဂ္ဂေါ-သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ်ဟူသော၊ ဟေတု-ဟိတ်သည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (ထိုသို့ မဂ်ဟူသော ဟိတ်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း) (တေ ဓမ္မာ) မဂ္ဂဟေတုကာ-တို့ မည်၏။

တေ ဧတေသံ ဟေတုတိပိ။ ။တေဖြင့် “မဂ္ဂဟေတု”ကို ပြန်ညွှန်းသည်။ ထိုသို့ “မဂ္ဂဟေတု”အရ အလောဘ အဒေါသ အမောဟကို ရအောင် ဝိဂ္ဂဟပြုပြီးနောက်မှ “မဂ္ဂဟေတု+ဟေတု ဧတေသံတိ မဂ္ဂဟေတုဟေတုကာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဟေတုတစ်ပုဒ်ကို ချေ၍ “မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ပြုရသည်။ [ဤနည်း၌ “မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝါ ဟေတု၊ မဂ္ဂေါ ဝါ ဟေတု” ၂ မျိုးလုံးမှ မဂ္ဂဟေတုဟူသော ဒုတိယနည်း၏ အတွင်းနက်ဖြစ်ပုံ၊ “မဂ္ဂဟေတု”အရ အလောဘ အဒေါသ အမောဟ ဟိတ် ၃ ပါးလုံးရပုံ၊ ထိုဟိတ် ၃ ပါးရှိသော တရားတို့ကိုမှ မဂ္ဂဟေတုက ခေါ်ပုံကို သတိပြုပါ။]

ပါဠိတော်။ ။ဤဒုတိယဖွင့်နည်းသည် “အရိယမဂ္ဂသမဂ္ဂိဿ အလောဘော အဒေါသော (မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဟေတုအတွက်) အမောဟော (မဂ္ဂဟေတုအတွက်) ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတု၊ တံ သမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ပေ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟူသော နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၏ တတိယနည်းကို မှီးသော အဖွင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မူလဋီကာ၌ “ယော ပန တတ္ထေဝ အရိယမဂ္ဂသမဂ္ဂိဿ အလောဘော အဒေါသော အမောဟော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုတိအာဒိ နယော ဝုတ္တော၊ တံ ဒဿေတုံ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝါတိအာဒိ ဝုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ကား မည်သည့်တရားကို ချန်ထားရမည်ဟု မပါသောကြောင့် “မဂ်စိတ် ၄ ပါး၊ ဟိတ် ၃ ပါးနှင့်တကွ စေတသိက် ၃၆ ပါးကို အရကောက်ပါ။ [ဟိတ် ၃ ပါးသည် အချင်းချင်း ထောက်၍ မဂ္ဂဟေတု စသောတရားများ ဖြစ်ကြသည်။]

အမှာ။ ။မာတိကာအကောက်၌ကား ဤဒုတိယနည်းကိုပင် ၂ နည်းခွဲ၍ “မဂ်စိတ် ၄ ခု၊ အလောဘ အဒေါသကြည့်သော စေတသိက် စတုတ္ထိသ ရ၏”ဟုလည်းကောင်း၊ “မဂ်စိတ် ၄ ခု၊ အလောဘ အမောဟကြည့်သော စေတသိက် ပဉ္စတ္ထိသ ရ၏”ဟုလည်းကောင်း ကောက် လေ၏။ အလောဘ အဒေါသ အမောဟသည် အချင်းချင်း ဟိတ်ရှိကြသောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ပါဠိတော်၌ “ဟိတ်တို့ကို ကြည့်ထား၍”ဟု ဟောတော်မမူသောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုအကောက်ကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြပါ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ပေ၊ မဂ္ဂဟေတုကာ။ ။သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် ပါဝင်သောကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင် မဂ်လည်း မည်၏။ ဟိတ် ၆ ပါးတွင် အမောဟ နာမည်ဖြင့် ပါဝင်သောကြောင့် ဟိတ်လည်း မည်၏။ ထို့ကြောင့် “မဂ္ဂေါ+ဟေတု ဧတေသံတိ မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟု တစ်နည်း ပြုပြန်သည်။ ဤနည်းကား ပါဠိတော်၌ “အရိယမဂ္ဂသမဂ္ဂိဿ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂေါ စေတ ဟေတု စ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ထပေတွာ တံ သမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ပေ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ဣမေ ဓမ္မာ

အဘိဘဝိတွာ-လွမ်းမိုး၍၊ ပဝတ္တနဋ္ဌေန-ဖြစ်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ စေတသံ-ဤတရားတို့၏၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ဟူသော၊ အဓိပတိ-အဓိပတိ သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မဂ်ဟူသော အဓိပတိရှိကုန်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) မဂ္ဂိဓိပတိနော-မဂ္ဂိဓိပတိတို့ မည်၏။

၁၇။ ဥပ္ပန္နတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော)၊ ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဥပ္ပာဒတော-ဥပါဒ်မှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ယာဝ ဘဂီ-ဘင်တိုင်အောင်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဥပါဒ်မှစ၍ ဘင်တိုင်အောင် အထက်၌ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) ဥပ္ပန္နာ-တို့ မည်၏၊ ဥပန္နာ-ဥပ္ပန္န

မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟူသော ဒုတိယနည်းကို မှီး၍ (တတိယနည်း အဖြစ်ဖြင့်) ဖွင့်သောနည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “အရိယမဂ္ဂသမဂ္ဂိယ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂေါ စေဝ ဟေတု စာတိအာဒိနာ ပန ဝုတ္တနယံ ဒဿေတုံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သယန္တိအာဒိမာဟ”ဟု မိန့်သည်။ [ဣတိပိဋ္ဌိ ပိဖြင့် ရှေ့ ၂ နည်းကို ပေါင်းသည်။]

အနက်ပေး အရကောက်။ ။ “မဂ္ဂဟေတုကာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ်တည်းဟူသော ဟိတ်ရှိကုန် သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏”ဟု ပေး၊ အရကား-မဂ်စိတ် ၄ ပါး၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော အမောဟဟိတ်ကြည့်သော စေတသိက် ၃၅ ပါးတည်း။ [“သမ္မာဒိဋ္ဌိ ထပေတွာ”ဟု ပါဠိတော်၌ မိန့်တော်မူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိ၌ မဂ်တည်းဟူသော ယှဉ်ဘက်ဟိတ် မရှိ သောကြောင့်လည်းကောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ (အမောဟ)ကို ကြည့်၍ ကောက်ရသည်၊ မာတိကာ အကောက်၌ ဤအနက်ပေးပုံ မပါ၊ အရကောက်ပုံကား “တတိယယောဇနာနည်းအရ”ဟု ဆိုထားသော ကောက်ပုံနှင့် တူ၏။]

အဘိဘဝိတွာ ပေ၊ ဓိပတိနော။ ။ အဓိပတိ၏ သဘာဝအနက်ကို “အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တနဋ္ဌေန”ဟု ဖွင့်၏၊ မိမိနှင့် စပ်သော တရားများ အပေါ်၌ လွမ်းမိုးနိုင်သော တရားကို “အဓိပတိ”ဟု ခေါ်သည်-ဟုလို၊ သဒ္ဓတ္ထမှ “အဓိနာန-မိမိနှင့်စပ်သော (မိမိနှင့်ယှဉ်ဘက် ဖြစ်သော) တရားတို့၏+ပတိ-အရှင်တည်း၊ အဓိပတိ-ရှင်”ဟု ဖြစ်၏၊ အဓိဥပသာရပုဒ်သည် အဓိန အနက်ဟော၊ ဤ အဋ္ဌကထာနည်းအရ အာရမဏာဓိပတိ၊ သဟဇာတာဓိပတိဟု ခွဲခြားချက် မထင်ရှား၊ ဋီကာ၌ ထင်ရှားပြထားသည်။

ဥပ္ပန္နာ။ ။ ဥပပန္န၊ ဥ ဟူသော ဥပသာရသည် “ဥဒ္ဓံ”အနက်ဟောဟုလည်းကောင်း၊ ပန္န၌ ပဒဓာတ် တပစ္စည်း၊ ပဒသည် ဂတိအနက်ဟော၊ ဂတိဟူသည်လည်း “ယေ ဂတုတ္ထာ တေ ဗုရုတ္ထာ၊ ပဝတ္ထိပါပုဏ္ဏတ္တကာနှင့်အညီ ဂမနဂတိ မဟုတ်၊ ပဝတ္တနဂတိတည်းဟုလည်း ကောင်း သိစေလို၍ “ဥဒ္ဓံ+ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ ဥပ္ပန္နာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဥဒ္ဓံ-အထက်”ဟူသည် “အဘယ်မှ စ၍ အထက်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥပ္ပာဒတော ပဌာယ”ဟု မိန့်သည်၊ “ဥပါဒ်မှ စ၍ အထက်ဖြစ်သော နောက်၌”ဟုလို၊ “အဘယ်တိုင်အောင်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ သောကြောင့် “ယာဝ ဘဂီ”ဟု မိန့်သည်၊ ဘင်တိုင်အောင်”ဟုလို၊ “ဥပ္ပာဒတော ပဌာယ

တို့သည်။ န-မဟုတ်ကုန်၊ က္ကတိ-ကြောင့်၊ အနုပ္ပန္နာ-တို့ မည်၏၊ ပရိနိဋ္ဌိတကာရဏေ ကဒေသတ္တာ-ပြီးပြီးသော အကြောင်းတစ်စိတ်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယေ ဓမ္မာ) အဝဿ-မချွတ်ဧကန်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ က္ကတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပြီးပြီးသော အကြောင်းတစ်စိတ် ရှိသည့်အတွက် မချွတ် ဖြစ်လတ္တံ့တို့၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) ဥပ္ပာဒိနော-ဥပ္ပာဒိတို့ မည်၏။

ယာဝ ဘင်္ဂီ”ဟူသော စကားဖြင့် ဥဒ္ဓံ၏ သရုပ်ကို ပြသည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ “ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်” ဟူသော ခဏတ္တယအခိုက်၌ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတို့ကို “ဥပ္ပန္နာ” ခေါ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ဥဒ္ဓံ သဒ္ဓါသည် ဥဒ္ဓံ ပါဒတလာကဲ့သို့ အပါဒါန်ကို ဝဲသောပုဒ်တည်း။ ထို အပါဒါန်ကို ဤ၌ တိုက်ရိုက်မပါ။ နောက် “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” အဖွင့်၌ “ပုဗ္ဗန္တတော ဥဒ္ဓံ”ဟု အပါဒါန် တိုက်ရိုက်ပါသည်။ “ရှေးအတိတ်စိတ်၏ အဆုံးဖြစ်သော ဘင်ခဏမှ အထက်”ဟုလို၊ ရှေးနိဿယ၌ကား “ဘင်္ဂီတော-အခြားမဲ့ပြု၍ ချုပ်လေပြီးသော တရားတို့၏ ဘင်မှ”ဟု အပါဒါန် ခံသည်။ အဓိပ္ပာယ် အတူပင်တည်း။

အနုပ္ပန္နာ။ ။ခဏတ္တယသမင်္ဂီဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်တရားစုကို “ဥပ္ပန္နာ”ဟု ဟောတော်မူ ပြီးနောက် “အနုပ္ပန္နာ”ဟု ဟောတော်မူရကား ဥပ္ပန္နံ မဟုတ်သမျှ အတိတ် အနာဂတ်တရား အားလုံးကိုပင် “အနုပ္ပန္နံ”ဟု ယူစရာရှိ၏။ သို့သော် နောက် နိက္ခေပကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ၌ “အယံ ပန တိကော ဒိန္နန္တံ အဒ္ဓါနံ ဝသေန (ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ်ဟူသော အဒ္ဓါ ၂ ခုတို့၏ အစွမ်းဖြင့်) ဒဿိတော”ဟု မိန့်လတ္တံ့ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဋီကာ၌ “အနုပ္ပန္နာတိ ဧတေန သဗ္ဗော ဥပ္ပန္နဘာဝေါ ပဋိသိဒ္ဓေါ”ဟု မိန့်သောကြောင့်လည်းကောင်း အတိတ်တရားစုကို မယူရ၊ အနာဂတ်တရားစုကိုသာ ယူရသည်။

ဆက်ဦးအံ့-“ဥပ္ပဇ္ဇိသု-ဥပါဒ်မှစ၍ ဘင်တိုင်အောင် အထက်၌ ဖြစ်ပြီးကုန်ပြီ၊ “က္ကတိ ဥပ္ပန္နာ”ဟု ပြုလျှင် အတိတ်တရားစုကို “ဥပ္ပန္နာ”ဟု ခေါ်ရ၏။ ဥဒ္ဓံ+ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာ”ဟု ပြုလျှင် ပစ္စုပ္ပန်တရားစုကို “ဥပ္ပန္နံ”ဟု ခေါ်ရ၏။ အနုပ္ပန္နံဖြင့် ထို ဥပ္ပန္နံ မည်သော ၂ မျိုးလုံးကို တားမြစ်သောကြောင့် အနာဂတ်တရားစုကိုသာလျှင် ယူရတော့သည်။

ပရိ၊ ပေ၊ သတ္တာ။ ။[ကာရဏ+ဧကဒေသ၊] ကံတရားတည်းဟူသော အကြောင်းကို (ကံ+အကျိုး ၂ မျိုးတွင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်သောကြောင့်) “ကာရဏေကဒေသ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုအကြောင်းကံဟူသော ကာရဏကဒေသက ပြီးပြီး (ပြုပြီး)ဖြစ်လျှင် ဧကန်မချ ဖြစ်ရမည် အကျိုးကို “အဝဿ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ”ဟု ဆိုသည်။ ဤစကားအရ အကြောင်းတည်းဟူသော တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းက ပြီးပြီးဖြစ်စေကာမူ ဧကန်မချ ဖြစ်မည်မဟုတ်သော အကျိုးကို “ဥပ္ပာဒိ” မခေါ်ရဟု မှတ်ပါ။

ဥပ္ပာဒိနော။ ။“အဝဿ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိတိ ဥပ္ပာဒိနော”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပြီးလျှင် ဥပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်နောင် “အဝဿကာမေဏေသု ဇာတိ”သုတ်ဖြင့် ဇာတိစွည်းသက်၍ “ဥပ္ပာဒိ”ပုဒ်ကို ပြီးစေကြ၏။ ထိုသို့ ဝိဂ္ဂဟ မပြုရ၊ ထိုသို့ မပြီးစေရပုံကို နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာအဖွင့်၌ ပြပါမည်။

၁၈။ အတိတတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ အတ္ထနော-၏၊ သဘာဝ-ကက္ခဋ္ဌ အစရှိသောသဘော၊ ဖုသန အစရှိသော သဘောကို၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဥပ္ပာဒါဒိခဏံ-ဥပါဒ် အစရှိသော ခဏတ္ထယကို၊ ပတ္တာ-ရောက်၍၊ အတိက္ကန္တာ-လွန်ပြီးသော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတိတာ-တို့ မည်၏၊ တဒုဘယမ္ပိ-ထို ၂ ပါးစုံသော မိမိ၏သဘော၊ ဥပါဒ် အစရှိသော ခဏတ္ထယသို့လည်း၊ န အာဂတာ-မရောက်ကုန်သေးသော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အနာဂတာ-တို့ မည်၏၊ တံတံ ကရဏံ-ထိုထိုအကြောင်းကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ဥပ္ပန္နာ-ဥပါဒ်မှစ၍ ဘင်တိုင်အောင် အထက်၌ ဖြစ်သောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာ-တို့မည်၏။

၁၉။ အနန္တရတ္ထိကေ-အခြားမဲ့ဖြစ်သော အတိတာရမဏတိက်၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ အတိတာ-အတိတ်တရားတို့ဟူကုန်သော၊ အာရမဏံ-သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မော) အတိတာရမဏာ-တို့မည်၏၊ [ရှေ့တိက်က အတိတဓမ္မကို အတိတအရ ယူရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “အတိတာ” ဟု ပုလ္လိင်ဗဟုဝုဉ်ဖြင့် ရှိစေ၊ ယခုစာအုပ်များ၌ “အတိတ်” ဟု ရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။] သေသပဒဒ္ဒယေဝိ-အတိတာရမဏာမှ ကြွင်းသော အနာဂတာရမဏာ ပစ္စုပ္ပန္နာ ရမဏာ ဟူသော ပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ပင်တည်း။

အတိတာ စသည်။ ။ အတိတာ၌ “အတိ+ဣတ”ဟု ခွဲ၊ အတိသည် လွန်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဣဓာတ်သည် ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ သဒ္ဒတ္ထအားဖြင့် “လွန်၍ဖြစ်သောတရား များ”ဟု မှတ်ပါ။ “လွန်၍ဖြစ်”ဟူသည် လွန်သွားခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အတိတာကိုပင် “အတိက္ကန္တာ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်၊ “အဘယ်ကို လွန်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အတ္ထနော သဘာဝ ဥပ္ပာဒါဒိခဏံ ပတ္တာ”ဟု မိန့်သည်၊ မိမိ၏ ကက္ခဋ္ဌစသော ရုပ်တရားတို့၏ သဘော၊ ဖုသန စသော နာမ်တရားတို့၏သဘောကို ရောက်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဥပါဒ် ၌ ဘင်ဟူသော ခဏတ္ထယသို့ ရောက်ပြီး၍လည်းကောင်း လွန်သည်-ဟူလို၊ “န+အာဂတာ အနာဂတာ”ဟု ပြု၍ ဖုသနစသော သဘောသို့ မရောက်သေး၊ ဥပါဒ်စသော ခဏတ္ထယသို့ မရောက်သေးသော တရားများကို ယူပါ။

ပစ္စုပ္ပန္နာ။ ။ “ပတိ+ဥပ္ပန္နာ”ဟု ခွဲ၊ ပတိကို “ပဋိစ္စ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဥပ္ပန္န၏ အနက်မှာ “ဥဒ္ဓံ ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာ”ဟု ဖွင့်အပ်ပြီးသော အနက်ပင်တည်း၊ “ပဋိစ္စ-စွဲ၍”ဟူရာ၌ “အဘယ် ကို စွဲသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တံတံ ကာရဏံ”ဟု မိန့်သည်၊ ပစ္စုပ္ပန် ကုသိုလ် တရား၏ စွဲဖို့ရန် အကြောင်းကား ယောနိသော မနသိကာရ၊ အတ္တသမ္မာ ပဏိမိ စသော အကြောင်းများတည်း၊ ပစ္စုပ္ပန် အကုသိုလ်တရားတို့၏ စွဲဖို့ရန် အကြောင်းကား အယောနိသော မနသိကာရ စသည်တည်း၊ ပစ္စုပ္ပန် စက္ခုဝိညာဏ်၏ စွဲဖို့ရန်အကြောင်းကား စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရတည်း၊ ဤသို့ ပစ္စုပ္ပန်တရားများ စွဲဖို့ရန်အကြောင်း အမျိုးမျိုး ရှိသောကြောင့် ထိုအကြောင်းအားလုံးပါအောင် “တံတံ ကာရဏံ”ဟု ဝိစ္ဆာတံသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။

၂၀။ အဇ္ဈတ္တတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့ သည်) ဧဝံ-ဤသို့၊ (စက္ခု အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်၊ ဖုသန အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်၊ တစ်ခုသော သန္တာန်၌ အကျုံးဝင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်) ပဝတ္ထမာနာ- ဖြစ်ရကုန်လသော်၊ (ဖြစ်ရလို့ရှိလျှင်) [အချို့စာအုပ်၌ “ပဝတ္ထမာနာ”ဟု (ပ)မပါဘဲ ရှိ၏။] မယံ-ငါတို့သည်၊ အတ္တာတိ-အတ္တဟူ၍၊ ဂဟဏံ-ယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ် သို့၊ (စွဲလမ်းအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သို့) ဂမိဿာမ-ရောက်ကုန်လိမ့်အံ့၊ ဣတိ ဣမိနာ ဝိယ အဓိပ္ပာယေန-ဤသို့သော အလိုဆန္ဒဖြင့်ကဲ့သို့၊ အတ္တာနံ-အတ္တကို၊ အဓိကာရံ-စွဲမှီရည်စူးမှုကို၊ ကတွာ-၍၊ ပဝတ္ထာ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အတ္တကို စွဲမှီရည်စူး၍ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) အဇ္ဈတ္တာ-တို့ မည်၏။

အဇ္ဈတ္တာ။ “အဓိ+အတ္တ”ဟု ခွဲ၊ “အတ္တာနံ+အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္ထာတိ အဇ္ဈတ္တာ” သာ လိုရင်းတည်း။ “ဧဝံ ၊ပေါ၊ ဂမိဿာမ”သည် အတ္တကို အဓိကာရ ပြုပုံကို ပြသော အာကာရ ဝါကျတည်း။ “ဣမိနာ ဝိယ အဓိပ္ပာယေန”ဖြင့် “ပြခဲ့သော အာကာရသည် တကယ်ဖြစ်သော အခြင်းအရာ (အလိုဆန္ဒ) မဟုတ်၊ အဇ္ဈတ္တအမည်ရသော တရားတို့မှာ ထိုကဲ့သို့ အလို ဆန္ဒ မရှိကြသော်လည်း ရှိလေဟန်ဖြင့် ကြံဖန်၍ ပြအပ်သော တဒ္ဓမ္မပုစာစကား ဖြစ်သည်”ဟု ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိယသည် ဥပမာနဇောတက မဟုတ်၊ ဥပရိက္ခာဇောတကတည်း။ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာဝယ် မဏ္ဍပ်ဆောက်ခန်း၌ ပြအပ်သော အဝဟသန္တမိဝံ၌ ဣဝမျိုးပင် ဖြစ်သည်။

ဧဝံ ပဝတ္ထမာနာ။ ။ဧဝံကို “စက္ခာဒိဘာဝေန ဖုသနာဒိဘာဝေန စ ဧကသန္တတိ ပရိယာပန္နတာဝသေန”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ “စက္ခာယတန ၊ပေါ၊ မနာယတန ဟူသော အဇ္ဈတ္တိ ကာယတန ၆ ပါး၊ ဖုသန စသော ဓမ္မာယတန အနေအားဖြင့် တစ်ခုသော သန္တာန်တွင် ပါဝင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်”ဟူလို၊ ငဖြူ၏ ခန္ဓာအစဉ်မှာဖြစ်စေ၊ ငမဲ၏ ခန္ဓာအစဉ်မှာဖြစ်စေ တစ်ခုသော ခန္ဓာအစဉ်တွင် ပါဝင်လျက် စက္ခု စသော ဖုသန စသော အဖြစ်ဖြင့် ငါတို့တစ်တွေ ဖြစ်ကြရလို့ရှိလျှင်...

အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမ။ ။ငါတို့သည် အတ္တ အတ္တဟု အစွဲအလမ်း ခံကြရလိမ့် မည်။ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန ဝိယ ပဝတ္ထာ-ဤသို့သော အလိုဆန္ဒ မရှိတတ်ကြသော်လည်း စက္ခုစသောတရားတို့မှာ ထိုအလိုဆန္ဒရှိကြသကဲ့သို့ (အတ္တဟု အစွဲအလမ်းခံလိုသောကြောင့်) ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။ [ဥဒ္ဓေသံ အာဂစ္ဆတိဝယ် ဥဒ္ဓေသံ၌ ဘာဝပ္ပဓာနကြံရသကဲ့သို့၊ ဂဟဏံ ၌လည်း“ဂယုတေတိ ဂဟဏံ”ဟု ကမ္မသားပြု၍ ဘာဝအနက်ရအောင် ဘာဝပ္ပဓာနကြံပါ။]

အတ္တာနံ အဓိကာရံ ကတွာ။ ။အဓိကာရံ ကတွာကို ဋီကာ၌ “အဓိကိစ္စ”ဟု ဖွင့်ပြီး လျှင် ထိုအဓိကိစ္စကို “ဥဒ္ဓိဿ”ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “အဓိကာရံ-စွဲမှီရည်စူးမှုကို”ဟု ပေးသည်။ “အတ္တ ဟု အစွဲခံရမှုကို ရည်စူးသကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်တွင် ပါဝင်ဖြစ်နေကြသော တရားများကို အဇ္ဈတ္တ ခေါ်သည်” ဟူလို။

ပန-ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓါရကို ဆိုဦးအံ့။ အယံ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓေါ-ဤအဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါသည်။ ဝါ-ကို၊ ဂေါစရဇ္ဈတ္တေ-ဂေါစရဇ္ဈတ္တလည်းကောင်း၊ နိယကဇ္ဈတ္တေ-နိယကဇ္ဈတ္တလည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေ-အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တလည်းကောင်း၊ ဝိသယဇ္ဈတ္တေ-ဝိသယဇ္ဈတ္တလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတုသု-၄ ပါးကုန်သော၊ အတ္တေသု-အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏။ (တွေ့မြင်အပ်၏။) [ထိုထိုပါဠိရပ်၌ တွေ့မြင်ရသည်-ဟူလို၊] ဟိ-ချဲ့၊ တေနာနန္တံ၊ ပေ၊ သဏ္ဌပေတဗွဲ-တေနာနန္တံ၊ ပေ၊ သဏ္ဌပေတဗွဲဟူသော ပါဠိရပ်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော-အဇ္ဈတ္တရတော

မှတ်ချက်။ ။ အတ္တာနံ+အဓိ၌ အဓိသဒ္ဓါသည် သမာသ်အရာဝယ် အဓိကာရအနက်နှင့် ပဝတ္ထိအနက် ၂ ချက်ကို ဟောနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အဓိကို “အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္ထာ”ဟု ဖွင့်သည်။ အဇ္ဈတ္တကို အဗျယ်ဘောသမာသ် ရုပ်တွက်သောအခါ “အတ္တာနံ+အဓိ”ဟု သမာသ် ဝါကျပြု၍ ရုပ်တွက်ရ၏။ အနက်ထင်အောင် ဝိဂြိုဟ်လုပ်သောအခါ၌ကား “အတ္တာနံ+အဓိကိစ္စ ပဝတ္ထာ အဇ္ဈတ္တာ”ဟု ပြုရသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “အတ္တာနံ+အဓိ အဇ္ဈတ္တာ”ဟု ပဌမဝိဂြိုဟ် အကျဉ်းကို ပြု၍ အဓိသဒ္ဓါ စသည်ဖြင့် ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား “အတ္တာနံ အဓိ အဇ္ဈတ္တာ”ဟု ဝိဂြိုဟ်အကျဉ်းကိုလည်း ပြုနိုင်၏။ “အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္ထာ အဇ္ဈတ္တာ”ဟု ဝိဂြိုဟ်အကျယ် ကိုလည်း ပြုနိုင်၏-ဟူလို။

ရှေးနိဿယ။ ။ ရှေးနိဿယ၌ အတ္တာကို ကိုယ်ဟု အနက်ပေးပြီးလျှင် “အဓိကာရံ-တည်ရာကို”ဟုလည်းကောင်း၊ “အဓိကာရံ-အကြီးအကဲကို”ဟုလည်းကောင်း ပေး၏။ ထိုတွင် အတ္တာကို ကိုယ်ဟု အနက်ပေးဖို့ရန် ဋီကာတို့ မဖွင့်ကြ။ “တည်ရာ”ဟု အနက်ပေးသော ဆရာ တို့သည် အခြားနေရာ၌ အဓိကရဏပုဒ်နှင့် အနက်တူဟု ယူဆကြဟန်တူ၏။ ထိုအနက်အရ “အတ္တကို တည်ရာပြု၍ စက္ခုစသော တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏”ဟု ယူလျှင် စက္ခုစသော တရားတို့က တည်တတ်သော အဓိကာရီ ဌာနီ ဖြစ်နေ၏။ “မယံ အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမ”၌ကား စက္ခု စသည်တို့ကိုပင် မယံ အရ၊ အတ္တ အရ ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခု စသည်တို့သည် အတ္တနှင့် အရတူဖြစ်သောကြောင့် (ရှေးနိဿယ အလိုအားဖြင့်) အဓိကာရဌာန ဖြစ်နေပြန်၏။ ဤသို့ ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်နေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဓိကာရံ ကတွာကို “အဓိကိစ္စ ဥဒ္ဓိဿ”ဟု ဖွင့်သော ဋီကာနှင့်လည်းကောင်း စဉ်းစားကြပါလေ။

တေနာနန္တံ ဘိက္ခုနာ။ ။ တေနဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ရဟန်းဟူသည် (၁) ပဌမဈာန်ကို သမာဓိရအောင် အခြေခံဝင်စား၍ ထိုဈာန်မှ ထပြီးလျှင်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ တတိယဈာန်ကိုလည်းကောင်း စတုတ္ထဈာန်ကိုလည်းကောင်း အခြေခံဝင်စား၍ ထပြီး လျှင်လည်းကောင်း အဇ္ဈတ္တ (မိမိသန္တာန် ခန္ဓာ ၅ ပါးကို မှီ၍ဖြစ်သော) သုညတ (အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သော) ဖလသမာပတ်ကို နှလုံးသွင်း၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းသောအခါ ထိုအဇ္ဈတ္တ သုညတ တရား၌ စိတ်သည် မသက်ရောက်နိုင်၊ စိတ်သည် မကြည်လင် (ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ကြည်ကြည်လင်လင် မရှိ၊) စိတ်သည် ကောင်းစွာ မတည်တံ့၊ (အဲ၊ ဟုတ်တယ်-ဟု) မဆုံးဖြတ် နိုင်၊ ထိုသုညတ၌ ကမ္မဌာန်း၏ မပြည့်စုံကြောင်းကိုလည်းကောင်းကောင်းသိ၏။ [ဤအဇ္ဈတ္တ သည် နိယကဇ္ဈတ္တတည်း၊ ဤနေရာ၌ သာဓကပြလိုသော အဇ္ဈတ္တ မဟုတ်။]

သမာဟိတောဟူသော ပါဠိရပ်လည်းကောင်း၊ ဣတိအာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အယံ-ဤအဇ္ဈတ္တသဒ္ဒါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဂေါစရဇ္ဈတ္တေ-၌၊ ဝါ-အာရုံဟူသော အဇ္ဈတ္တ၌၊ ဒိဿတိ-၏။ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ တေန ဘိက္ခုနာ-ထိုရဟန်းသည်၊ ပုရိမသို့-ရှေးဖြစ်သော၊ တသ္မိယေဝ သမာဓိနိမိတ္တေ-ထိုပဌမဈာန် အစရှိသော သမာဓိ၏ အာရုံ နိမိတ်ဖြစ်သော၊ အဇ္ဈတ္တမေဝ-ကသိုဏ်းအစရှိသော အဇ္ဈတ္တအာရုံ၌သာ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ သဏ္ဌပေတဗ္ဗံ-ကောင်းစွာ ထားလိုက်၏၊ အဇ္ဈတ္တရတော-အဇ္ဈတ္တအာရုံ၌ မွေ့လျော်သည်၊ သမာဟိတော-ကောင်းစွာ အာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ ဧကော-အဖော်မလျှောက်၊ တစ်ယောက်ထီးသည်၊ ဟုတွာ၊ သန္တသိတော-ကောင်းစွာနှစ်သက်၏၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဘိက္ခု-ဘိက္ခုဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ ဤသို့ နိကာ၌ ထည့်စပ်သည်။]

(၂) ထို့နောက် ဤနည်းအတိုင်း ဈာန်ဝင်စား၍ ထပြီးနောက် ဗဟိဒ္ဓတရားကို အာရုံပြုရလျှင် အဘယ်သို့ ဖြစ်မည်နည်းဟု စဉ်းစား၍ ဗဟိဒ္ဓ (သုတစ်ပါးသန္တာန်၌ ခန္ဓာ ၅ ပါးကို မှီ၍ ဖြစ်သော) သုညတဖလသမာပတ်ကို နှလုံးသွင်းလသော် ထိုဗဟိဒ္ဓသုညတတရား၌ စိတ် သည် မသက်ရောက်နိုင်၊ ပေ ၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ ထိုအကြောင်းကိုလည်း ကောင်းကောင်းသိ၏။

(၃) ထို့နောက် ဤနည်းအတိုင်း ဈာန်ဝင်စား၍ ထပြီးနောက် (တစ်ရံတစ်ခါ အဇ္ဈတ္တကို တစ်ရံတစ်ခါ ဗဟိဒ္ဓကို အာရုံပြုရလျှင် အဘယ်သို့ ဖြစ်မည်နည်းဟု စဉ်းစား၍) အဇ္ဈတ္တခန္ဓာ ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာကို တစ်လှည့်စီမှီသော သုညတဖလသမာပတ်ကို နှလုံးသွင်းပြန်လသော် ထိုအဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓတရား၌ စိတ်သည် မသက်ရောက်၊ ပေ ၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ ထိုအကြောင်းကိုလည်း ကောင်းကောင်းသိ၏။

(၄) ထို့နောက် သမာဓိ ပညာ ၂ ပါးစုံအားဖြင့် ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သူ ဖြစ်လိုပြန် ရကား စတုတ္ထဈာန်မှ ထပြီးလျှင် အာနေဥမည်သော အရူပသမာပတ်ကို နှလုံးသွင်းပြန်၏၊ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းပြန်သော် စိတ်သည် အာနေဥ၌ မသက်ဝင်၊ ပေ ၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ ထိုအာနေဥ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း မပြည့်စုံကြောင်းကိုလည်း ကောင်းကောင်းသိ၏၊ ထို ၄ မျိုးသော သိခြင်းဖြင့် သိသော ရဟန်းကို “တေန ဘိက္ခုနာ”ဟု ဆိုသည်။

တသ္မိယေဝ သမာဓိနိမိတ္တေ။ ။ထိုသို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း မပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ဝီရိယကို မလျော့လိုက်ရာ၊ မူလပါဒကဈာန်ဖြစ်သော ပဌမဈာန် စသည်တို့၏ ကသိုဏ်းစသော အာရုံ နိမိတ်ဟူသော အဇ္ဈတ္တ၌သာ စိတ်ကို တည်ငြိမ်အောင် ထားရသည်။ [ဤပါဠိသည် ဥပရိပုံ-မဟာသုညတသုတ်တော်၌ လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ ဤပါဠိ၌ “အဇ္ဈတ္တမေဝ”ဟူသော စကား သည် ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို ဟောသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တအရ “ဂေါစရဇ္ဈတ္တ”ဟူသော အနက်ကို ယူရသည်၊ အဇ္ဈတ္တမေဝါတိ-ဈာန်ဂေါစရေ ကသိဏာဒိမှိ-နိကာ။]

အဇ္ဈတ္တရတော။ ။ “ဟတ္ထသံယတော ပါဒသံယတော၊ ဝါစာသံယတော သံယတုတ္တမော၊ အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော၊ ဧကော သန္တသိတော တမာဟု ဘိက္ခု”ဟု ဓမ္မပဒပါဠိတော် ဘိက္ခုဝဂ်၌ ရှိ၏၊ ထိုပါဠိတော်မှ တတိယပါဒကိုသာ ယူထား၏၊ ထို့ကြောင့် နိကာ၌ စတုတ္ထပါဒ

အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ-အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံဟူသော ပါဠိရပ်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ၊ပေ၊ ဝိဟရတိ-အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ၊ပေ၊ ဝိဟရတိဟူသော ပါဠိရပ်လည်းကောင်း၊ ဣတိအာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ နိယကဇ္ဈတ္တေ-၌၊ ဝါ-မိမိသန္တာန်ကို မှီ၍ဖြစ်သောအဇ္ဈတ္တံ၌၊ (ဒိဿတိ)။ [အဇ္ဈတ္တံ-မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော၊ သမ္ပသာဒနံ-ကြည်လင်စေတတ်သော၊ (ဒုတိယံ ဈာနံ၌ စပ်)။...အဇ္ဈတ္တံ-မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်ကုန် သော၊ ဓမ္မေသု ဝါ-သညာ သင်္ခါရ ဓမ္မတို့၌လည်း၊ ဓမ္မာနုပဿီ-ဓမ္မဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရတိ-နေ၏။]

ထည်၍ “ဂါထာသေသော”ဟု ဆိုထားသည်။ အဇ္ဈတ္တရတောကို ထိုအဋ္ဌကထာ၌ “ဂေါစရဇ္ဈတ္တ သင်္ခါတာယ ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာယ ရတော”ဟု ဖွင့်၏။ “ဂေါစရဇ္ဈတ္တ ဟု ဆိုအပ်သော ပွားများ စေအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ဓမ္မလျော်၏”ဟု ပေးရလိမ့်မည်။ ဋီကာ၌ကား “ဂေါစရဇ္ဈတ္တ နိဗ္ဗာနေ၊ သမာဓိဂေါစရေ ကမ္မဋ္ဌာနေ ဝါ ရတော”ဟု ၂ နည်းဖွင့်၏။ ထို ၂ နည်းလုံးပင် နိဗ္ဗာန် အာရုံနှင့် ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို “အဇ္ဈတ္တ”ဟု ဆိုလိုသည်။

အာရုံကို အဇ္ဈတ္တခေါ်ရပုံ။ ။အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒါသည် “အတ္တာနံ+အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ”ဟူသော ဝစနတ္တနှင့်အညီ မိမိသန္တာန်(ခန္ဓာကိုယ်)တွင် ပါဝင်သောတရားတို့ကိုသာ ဟောသည်မဟုတ် ပါလော၊ အဘယ်နည်းဖြင့် အပြင်ဘက်က အာရုံများကို အဇ္ဈတ္တဟု ခေါ်နိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-အဇ္ဈတ္တတွင် ပါဝင်သော ဉာဏသမ္ပယုတ် အာရမဏိကစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို မုချအားဖြင့် အဇ္ဈတ္တဟု ယူပြီးလျှင် ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်၏ အာရုံကို အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ (အကျိုးအာရမဏိက၏ အမည်ကို အကြောင်းအာရုံ၌ တင်စားသော) ဖလူပစာရအား ဖြင့်လည်းကောင်း အဇ္ဈတ္တဟု ခေါ်နိုင်ပါသည်။ [တေန အဇ္ဈတ္တသင်္ခါတဿ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ စိတ္တုပ္ပါဒဿ အာရမဏံ အဇ္ဈတ္တံတိ ဒဿေတိ၊ ဥပစာရတ္ထံ ဝါ။-မဓု။]

အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ။ ။ဤပါဠိကား ဒုတိယဈာန်ခန်း၌လာသော ပါဠိတော်တည်း။ ထို၌ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒါသည် ဈာန်နှင့် အရတူ ဝိသေသနတည်း။ ထိုဈာန်ဟူသည်ကား မိမိသန္တာန်၌ ပါဝင်သောတရားတည်း။ [အဇ္ဈတ္တန္တိ အတ္တနိ ဇာတံ။-ပါရာဇိကဋ္ဌ။] မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော (ပါဝင်သော)တရားဟူသမျှကိုလည်း “နိယက”ဟု ခေါ်၏။ [နိယက၌ နိသည် နိဿာယအနက် ကို ဟော၏။ ယ သဒ္ဒါကား (“နိယံ+ပုတ္တံ-နိဇံ+ပုတ္တံ”၌ကဲ့သို့) ဇ မှ ဖြစ်သော ယတည်း။ “သကသန္တတိ-မိမိခန္ဓာအစဉ်ကို+နိဿာယ-မှီ၍+ဇာတံ-ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တတည်း။ နိယံ-မိမိ သန္တာန်ကို မှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တ”ဟု ပြု၊ ထို့နောက် “နိယံယေဝ နိယက”ဟု သွတ္တံ၌ ကပစ္စည်း သက်။]

အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဓမ္မေသု။ ။ဤပါဠိကား ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်ပါဠိတော်တည်း။ ထို၌ “ဓမ္မ”ဟူသည် သညာ သင်္ခါရဓမ္မတည်း။ [ကယဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒနာ စိတ္တတို့ဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့ကိုလည်းကောင်း ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မအရ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် သညာ သင်္ခါရဓမ္မကိုသာ ယူရ၏။] ထိုဓမ္မသည် မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော ပါဝင်သောကြောင့် နိယကဇ္ဈတ္တပင် ဖြစ်သည်။

ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိတိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေ-အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ၌၊ (အဇ္ဈတ္တဟူသော အဇ္ဈတ္တ၌) ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏။ (တွေ့မြင်အပ်၏။) [ဆ-ကုန်သော၊ အဇ္ဈတ္တိကာနိ-အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ အာယတနာနိ-အာယတနတို့။]

အယံ ခေါ ပနာနန္တံ ၊ပေ၊ ဝိဟရိတုံတိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝိသယဇ္ဈတ္တေ - ဝိသယဇ္ဈတ္တ၌၊ (စိတ်ကို အထူးအားဖြင့် ဖွဲ့ထားအပ်သော

ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ။ ။အဇ္ဈတ္တေ-အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်း၌+ဘဝါနိ-ဖြစ်သောတရားတို့ တည်း။ အဇ္ဈတ္တိကာနိ-တို့၊ ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍ အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်းတွင် သာ၍ အဇ္ဈတ္တ ဖြစ်သော “စက္ခုသောတ ယာန ဇိက္ခာ ကာယ မန”ဟူသော အာယတန ၆ ပါးကို “အဇ္ဈတ္တိကာ” ဟု ဆိုရသည်။ [“အဇ္ဈတ္တိကာတိ-နိယကဇ္ဈတ္တေသုပိ အပ္ပန္နရာ စက္ခာဒယော ဝုစ္စန္တိ”ဟု ဋီကာ၌ ဝုစ္စန္တိကြွယ်ာဖြင့် ဆိုသောကြောင့် စက္ခုစသော ၆ ပါး၏ အဇ္ဈတ္တိကာအမည်သည် အထင်ရရှိ အမည် (ဧကဒေသုပုစာရ)ဟု မှတ်ပါ။]

အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေ။ ။“ရူပရူပံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒုက္ခဒုက္ခံ”ဟုလည်းကောင်း သဒ္ဒါတူ ၂ ချက်ဖြင့် ဆိုရာ၌ အစစ်အမှန် (ရုပ်အစစ်၊ ဒုက္ခအစစ်အနက်)ကို ယူရသကဲ့သို့ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ (အဇ္ဈတ္တ အဇ္ဈတ္တ)ဟု သဒ္ဒါတူ ၂ ချက်ဆိုသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်းတွင် ခန္ဓာကိုယ် အား သာ၍ ကျေးဇူးများသဖြင့် အဇ္ဈတ္တအစစ်ဟု ဆိုရသော စက္ခုစသော ၆ ပါးကိုသာ ယူရ သည်။ ခန္ဓာကိုယ်အား ကျေးဇူးများပုံကို အဇ္ဈတ္တိကာရုပ်အဖွင့်များ၌ ရှုပါ။ [“အဇ္ဈတ္တံ စ+တံ+ အဇ္ဈတ္တံ စာတိ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တံ၊ ရူပရူပံ ဝိယ။-မဓ။]

အမှာ။ ။“အဇ္ဈတ္တာ မဓမ္မာ”နှင့်စပ်၍ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို ပြရာဝယ် အဇ္ဈတ္တိကာ သဒ္ဒါကို ဥဒါဟရုဏ်ထုတ်ရာ၌ အပြစ်တင်ဖွယ်နှင့်တကွ ဖြေပုံကို ဋီကာ၌ရှုပါ။

အယံ ခေါ ၊ပေ၊ ဝိဟရိတုံ။ ။ဤပါဠိလည်း ဥပရိပုံ-မဟာသုညတသုတ် ပါဠိတော်ပင် တည်း။ [ဋီကာ၌ “ဝိဟာရသုညတသုတ်”ဟု နာမည်တပ်၏။] ထိုပါဠိတော်၌ အရှင်အာနန္ဒာ အား ရှေးဦးစွာ “န ခေါ အာနန္ဒ ဘိက္ခု သောဘတိ သင်္ဂဏိကာရာမော”စသည်ဖြင့် သင်္ဂဏိကာ ရာမ၏ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ “နာဟံ အာနန္ဒ ဧကရူပံပိ သမနုပဿာမိ၊ ယတ္ထ ရတ္ထဿ ၊ပေ၊ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ၊ သောက ၊ပေ၊ ပါယာသာ”ဟု ရူပရတိ၏ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း မိန့်တော် မူ၏။ ထို့နောက်မှ ထို၂ မျိုး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သုညတဝိဟာရ (အတ္တမှ ကင်းဆိတ် သော နေကြောင်း ဖလသမာပတ်)ကို ပြတော်မူခြင်းငှာ “အယံ ခေါ ၊ပေ၊ ဝိဟရိတုံ”ဟု မိန့် တော်မူသည်။ [ဝိဟရိတုံ နေရာဝယ် “ဝိဟရတိ”ဟု မူကွဲရှိသော်လည်း “ယဒိဒံ ဝိဟရိတုံ-အကြင် နေရခြင်းသည်၊ အတ္တိ”ဟု ပေးရသောကြောင့် ဝိဟရိတုံသာ ပါဠိမှန်တည်း။ ရှေးနိဿယ ၌ “ယဒိဒံ သုညတံ”ဟု တွေ့၏။ ထိုသို့ တွေ့ခြင်းသည် နိယမဝါကျဝယ် အယံ ဝိဟာရောနှင့် မတူ သောကြောင့် နိယမ အနိယမ စွဲရိုး ထုံးစံ မကျပါ။]

ဝိသယဇ္ဈတ္တေ။ ။သန္တတရပဏိတတမဘာဝေန-(သုညတသမာပတ်က) အထူးငြိမ်းအေး၊ အလွန်အကျူး မွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဝိသယ၌ ဝိ+သိဓာတ်၊အပစ္စည်း။] ဝိသေသတော သိနောတိ ဗန္ဓတီတိ-(စိတ်ကို မခွာနိုင်အောင် မကြာခဏ ရောက်၍ ရောက်၍ လာအောင်)

ဣဿရိယဌာနဟူသော အဇ္ဈတ္တ၌) (ဒိဿတိ)၊ ဣဿရိယဌာနေ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဝသီဘော် ၅ ဖြာဏီ တည်ရာဟူသော ဖလသမာပတ်၌၊ ဝါ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဝသီဘော် ၅ ဖြာဏီ အကြောင်းဖြစ်သော ဖလသမာပတ်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒ၊ သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ-အလုံးစုံသော ရူပါရုံ အစရှိသော နိမိတ်တို့ကို၊ အမနသိကာရာ-နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တ-ဝိသယအဇ္ဈတ္တဖြစ်သော၊ သုညတံ-အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သော ဖလသမာပတ်ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသမ္ပုဇ္ဇ-ပြီးစေ၍၊ ဝါ-ရောက်၍၊ ယဒိဒံ ဝိဟရိတုံ-အကြင် နေရခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ အယံ ဝိဟာရော-ဤသုညတဖလသမာပတ်ဟူသော ဝိဟာရကို၊ တထာဂတေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ၊] ဟိ-မှန်၊ ဖလသမာပတ္တိ-ဖလသမာပတ်သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဣဿရိယဌာနံ နာမ-ဣဿရိယဌာန မည်၏။

ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣ-ဤအဇ္ဈတ္တတိတ်၌၊ နိယကဇ္ဈတ္တေ-၌၊ ဝါ-မိမိသန္တာန်ကို မှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တ၌၊ အဓိပ္ပေတော-အလိုရှိအပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တာနေ-သန္တာန်၌၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဠိပုဂ္ဂလိကာ-အသီးအသီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ အဇ္ဈတ္တာ-အဇ္ဈတ္တတို့ မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏၊ ပန-ကား၊ တတော-ထိုအဇ္ဈတ္တတရားမှ၊ ဗာဟိရဘူတာ-အပဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓါ ဝါ-ဇီဝိတိန္ဓြေနှင့် စပ်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓါ ဝါ-ဇီဝိတိန္ဓြေဖြင့် မစပ်သည်မူလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ-တို့သည်၊)

အထူးဖွဲ့ထားတတ်သောကြောင့်၊ ဝိသယ-မည်၏၊ သော ယေဝ သသန္တ တိပရိယာပန္နကာယ အဇ္ဈတ္တံ-ထိုဝိသယသည်ပင် (သုညတဖလသမာပတ်ဖြစ်ရကား) ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏ ခန္ဓာအစဉ်တွင် ပါဝင်သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တလည်း မည်၏။ - ဥပရိပံ ဋီကာ။

ဣဿရိယဌာနေ။ ။ဝိသယဇ္ဈတ္တ၏ အဓိပ္ပာယ်ထွတ်တည်း၊ ဣဿရဿ+ဘာဝေါ ဣဿရိယံ၊ အာဝဇ္ဇနသမာပဇ္ဇနာဒယော ပဉ္စဝသီယော၊ တဿ+ဌာနံ (ဩကာသော) ကာရဏံ ဝါ တထာ၊ (မဓု)၊ ဣဿရဿ+ဘာဝေါ-ဖလသမာပတ်၌ အစိုးရသော (ပိုင်နိုင်သော) ဘုရား ရှင်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာကို “ဣဿရိယ”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဣဿရိယဟူသည် ဝသီဘော် ၅ ပါးတည်း၊ ထိုဝသီဘော် ၅ ပါး၏ တည်ရာ ဩကာသကို၊ (တစ်နည်း) အကြောင်းကို “ဣဿရိယ ဌာန”ဟု ခေါ်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-ဘုရားရှင်သည် အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော် မူရာ၌ ဝသီဘော် ၅ ပါးဖြင့် ပိုင်နိုင်တော်မူရကား ဖလသမာပတ်သည် ဝသီဘော် ၅ ပါးဟူသော ဣဿရိယ၏ တည်ရာ ဩကာသလည်း ဖြစ်၊ တည်ရာအကြောင်းလည်း ဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလို သည်၊ ထို့ကြောင့် ဖလသမာပတ်သည် ဘုရားရှင်၏ စိတ်တော်ကို ဖွဲ့ထားသကဲ့သို့ မကြာ မကြာ ဝင်စားရာဌာန ဖြစ်ရကား ဝိသယအဇ္ဈတ္တတရား ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဗဟိဒ္ဓါ နာမ-တို့ မည်၏။ တတိယပဒ်-အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ တဒုဘယဝသေန-တို့၂ ပါးစုံသော အဇ္ဈတ္တတရား ဗဟိဒ္ဓတရားတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ။

၂၁။ အနန္တရတ္တိကော-အခြားမဲ့ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တာရမဏတိက်ကို၊ တိပွကာရေဝိ- ၃ ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေယေဝ ဓမ္မေ-ထိုတရားတို့ကိုပင်၊ (ထို အဇ္ဈတ္တတရား ဗဟိဒ္ဓတရား၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓတရားတို့ကိုပင်) အာရမဏ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပဝတ္တနဝသေန-ဖြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော-ပြီ။

၂၂။ သနိဒဿနတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင် တရား တို့သည်၊) ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝသင်္ခါတေန - မြင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ နိဒဿနေန-နိဒဿနနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ (ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဒဿနနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ သနိဒဿနာ-တို့ မည်၏၊ (ယေ ဓမ္မာ)၊ ပဋိဟနနဘာဝသင်္ခါတေန-ထိပါးတတ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ပဋိယေန-ပဋိယနှင့်၊ သဟ၊ (ဝတ္တန္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပဋိယ နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ သပ္ပဋိယာ-တို့ မည်၏၊ သနိဒဿနာ စ-မြင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော နိဒဿနနှင့် တကွ ဖြစ်သော

သနိဒဿနာ။ ။“နိဒဿိယတေ-မြင်အပ်၏၊ ဣတိ နိဒဿန”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “နိဒဿန” အရ မြင်အပ်သော ရူပါရုံ ရ၏။ “သနိဒဿန”အရလည်း ရူပါရုံပင် ရ၏။ ဤသို့ သမာသ်ပုဒ် တစ်စိတ်နှင့် သမာသ်ပုဒ်လုံးအတွက် အရကောက် မကွဲပြားသောကြောင့် (ကွဲပြားအောင်) “နိဒဿန”၌ ဘာဝပုဓာနကြံ၍ မြင်အပ်သော ရူပါရုံ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အာရမဏသတ္တိကို ကောက်စေလိုသောကြောင့် နိဒဿနကို “ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝ”ဟု ဖွင့်သည်။ [“သဟ+နိဒဿနေန” ဟူသော ဤဝိဂြိုဟ်၌ စပ်ပုဒ်ကြိယာ မပါသော်လည်း “သဟ+ဝိတက္ကေန”တုန်းကကဲ့သို့ “ဟောန္တိ”ဟုဖြစ်စေ၊ “ဝတ္တန္တိ”ဟုဖြစ်စေ ကြိယာထည့်၍ စပ်ရသည်။]

ဥပစာ။ ။“နိဒဿန”အရ “မြင်အပ်သည်၏အဖြစ်”ဟူသော အာရမဏသတ္တိနှင့် သတ္တိမန္တဖြစ်သောရူပါရုံသည် ၂ မျိုးမကွဲပြားသော်လည်း အဘေဒဘေဒပုစာရအားဖြင့် ၂ မျိုး ပြားသကဲ့သို့ ဆိုထားသည်။ မှန်၏။ ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ စသော တရားတို့သည် သဘာဝဓမ္မအဖြစ် ဖြင့် တစ်မျိုးတစ်စားတည်း ဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မအဖြစ်ဖြင့် သဘောတူကြ၏။ ထိုဓမ္မတို့တွင် နိဒဿနဘာဝသတ္တိဖြင့် ရူပါရုံကို အထူးပြုလိုက်လျှင် ထိုနိဒဿနဘာဝသတ္တိ မရှိသော သဒ္ဓါရုံ စသော အခြင်းတရားတို့မှ ထူးခြားသော ရူပါရုံ၏ သဘောကို သိရ၏။ ထို့ကြောင့် သတ္တိနှင့် သတ္တိမန္တတရားတို့ မကွဲပြားသော်လည်း ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုရသည်။ [“ဓမ္မသဘာဝသာမညေန ဟိ”စသော ဋီကာကို ကြည့်ပါ။ ထို၌ ဥပစရိတုဖြင့် ဥပစာဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ “အညံ ဝိယ ကတွာ-ယထာ သိလာပုတ္တကဿ

သရီရံတိ။-အနု။]

တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ တေ-ထိုသနိဒဿနတရားတို့ဟူသည်။ သပ္ပဋိဃာ စ-ထိပါးတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ပဋိယနှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ထို၂ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ သနိဒဿနသပ္ပဋိဃာ-တို့ မည်၏။

ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏။ ဒဌဗ္ဗဘာဝသင်္ခါတံ-မြင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ နိဒဿနံ-နိဒဿနသည်။ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဒဿန မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) အနိဒဿနာ-တို့မည်၏။ အနိဒဿနာ စ-မြင်ထိုက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော နိဒဿနမရှိသော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ တေ-ထိုအနိဒဿနတရားတို့ဟူသည်။ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် ပင်၊ သပ္ပဋိဃာ စ-ထိပါးတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ပဋိယနှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ အနိဒဿနသပ္ပဋိဃာ- တို့ မည်၏။ တတိယပဒံ-အနိဒဿနအပ္ပဋိဃာဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ ဥဘယပဋိက္ခေပေန-ရှေး၂ ပုဒ်သည် ဟောအပ်သော တရား၂ ပါးစုံကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တာဝ-ဒုကမာတိကာ၏ အဖွင့်မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) အယံ-ဤအဖွင့်သည်၊ (ကုသလသဒ္ဓေါ တာဝ မှစ၍ ဥဘယပဋိက္ခေပေန ဝုတ္တံ တိုင်အောင်သော အဖွင့်သည်၊) တိကမာတိကာယ-ကာ၏။ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း။

သပ္ပဋိဃာ။ ။ပဋိဃာ၌ ပတိပုဗ္ဗ ထိခိုက်ခြင်းအနက်ဟော ဒိဝါဒိ ဟနဓာတ်တည်း။ “ပတိဟညတိတိ ပဋိယော”ဟု ကတ္ထုသုခံ ပြု၍ ထိခိုက်တတ်သော ပဗ္ဗပဿာဒ ပဇ္ဇာရုံ ရသော် လည်း ဘာဝပ္ပဓာနကြ၍ “ထိခိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်”ဟူသော ထိခိုက်ခြင်းကြိယာကို ကောက် ယူစေလိုသောကြောင့် “ပဋိဟနနဘာဝသင်္ခါတေန”ဟု ဖွင့်သည်။ “သဟ+ပဋိယေန ယေ ဝတ္တန္တိ” ဟု ကြိယာထည့်၍ အနက်ပေးရပုံ၊ ပဋိဟနနဘာဝနှင့် ပဋိယတို့ အရ မကွဲပြားသော်လည်း အဘေဒဘေဒပစာကြရပုံကို ရှေ့အတိုင်းသိပါ။ [“ထိခိုက်”ဟုရာ၌ အရာဝတ္ထုချင်း ထိခိုက်မျိုး မဟုတ်၊ အချင်းချင်း ရှေးရှုမိခြင်းကို “ထိခိုက်ခြင်း”ဟု ခေါ်ကြောင်းကို ဋီကာ ကြည့်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။“ပဋိဟနနဘာဝ”၌ “ပဋိဟနန-ထိပါးတတ်၊ ထိပါးအပ်”ဟု ကတ္ထုရုပ် ကမ္မရုပ် ၂ မျိုးကြ၍ ရှေးနိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏။ အာရုံများအတွက် “ထိပါးတတ်”ဟု လည်းကောင်း၊ ပဿာဒများအတွက် “ထိပါးအပ်”ဟုလည်းကောင်း ကြိဟန်တူသည်။ ထိုသို့ ကြိဖိုရန် ဋီကာ အနု မစုတို့၌ အရိပ်အမြွက်မျှ မဖွင့်ကြ၊ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ကား “ယမိ ရူပမိ ပေ၊ စက္ခုပဋိဟညိ ဝါ”စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ယံ ရူပံ ပေ၊ စက္ခုမိ ပဋိဟညိ ဝါ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အာရုံ ၅ ပါး၊ ပဿာဒ ၅ ပါးတို့ အပြန်အလှန် ထိခိုက်တတ်ပုံကိုသာ ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် “ပဋိဟနန-ထိခိုက်တတ်”ဟု ကတ္ထုအနက်ကိုသာ မှတ်ပါ။

တိကမာတိကာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

—◆—

ဒုကမာတိကာအဖွင့်

၁-၆။ [တိကမာတိကာကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ဒုကမာတိကာကို ဖွင့်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် ရှေးဦးစွာ အမှာစကားချပ်ကို ညှပ်လိုသောကြောင့် “ဒုကမာတိကာယံ ပန” စသည်ကို မိန့်၊ (တစ်နည်း) ဒုကမာတိကာ၌လည်း “တိကမာတိကာကဲ့သို့ပင် ပုဒ်စဉ်အတိုင်း ဖွင့်မည်လော” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဒုကမာတိကာယံ ပန” စသည်ကို မိန့်၊ ပနသည် ဝါကျာရမ္ဘဇောတက၊ ရှေးနိဿယ၌ “ထိုမှတစ်ပါး” ဟု ပက္ခန္တရအနေအားဖြင့် ပေးလေသည်။] ပန-အမှာစကားချပ် ညှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဒုကမာတိကာယံ-ဒုကမာတိကာ၌၊ တိကေသု-တိက်တို့၌၊ အနာဂတပဒဝဏ္ဏနံယေဝ-မလာသောပုဒ်တို့၏အဖွင့်ကိုသာ၊ ကရိဿာမ-ပြုကုန်အံ့၊ တာဝ-စူဠန္တရဒုကံ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဝုတ္တေ-ဟောတော်မူအပ်သော) ဟေတုဂေါစ္ဆကေ-၌၊ ဟေတုဓမ္မာတိ-ကား၊ မူလဋ္ဌေန-အခြေအမြစ်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ [“မူလဘာဝဋ္ဌေန” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပ္ပဓာနဘာဝလောပ။] ဟေတုသင်္ခါတာ-ဟိတ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ (သံဝိဇ္ဇန္တိ) ဟေတု+ဓမ္မာတိပိ-ဟေတု+ဓမ္မာဟူ၍လည်း၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်ပါဠိသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိသေး၏။) [သမာသ်မတွံဘံ ဝါကျလည်းရှိ၏-ဟူလို။] န ဟေတုတိ-န ဟေတုဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ တေသံယေဝ-ထိုဟိတ်တို့ကိုပင်၊ ပဋိက္ခေပဝစနံ-ပယ်ခြင်းကို ဟောသော သဒ္ဒါတည်း၊ [ဟိတ်မဟုတ်ဟု ပယ်သော သဒ္ဒါဖြစ်သည်-ဟူလို။] (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်။) သမ္ပယောဂတော-သမ္ပယုတ်အားဖြင့်၊ ပဝတ္တေန-ဖြစ်သော၊ ဟေတုနာ-ဟိတ်နှင့်၊ သဟ၊ (ဝတ္တန္တိ-နံ၏။) က္ကတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဟိတ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) သဟေတုကာ-တို့ မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ တထေဝ-ထိုသမ္ပယုတ်အားဖြင့်ပင်၊ ပဝတ္တော-သော၊ ဟေတု-ဟိတ်သည်၊ နတ္ထိ၊ က္ကတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမ္ပယုတ်ဟိတ် မရှိကုန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) အဟေတုကာ-တို့ မည်၏။

မူလဋ္ဌေန ဟေတုသင်္ခါတာ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဟေတုဓမ္မာ” ဟု ရှိ၏။ ဟေတုကို သာမည အားဖြင့် အနက်ဆိုလျှင် “အကြောင်း” ဟု ဆိုရ၏။ ထို“အကြောင်း” ဟူသည် “သာမညအကြောင်း လော” ဟု တွေးတောဖွယ်ရှိသောကြောင့် “မူလဋ္ဌေန” ဟု မိန့်သည်။ သာမညအကြောင်းမဟုတ်၊ မူလအကြောင်း-ဟူလို၊ ထို“မူလ” ဟူသည်လည်း (သစ်ပင်များ၌ ရေသောက်မြစ်သည် သစ်ပင် တစ်ပင်လုံးကို ခိုင်မြဲကြီးပွား စည်ကားစေသကဲ့သို့) သဟဇာတ် စိတ် စေတသိက်နှင့် ရုပ်တရား တို့ကို အာရုံပေါ်၌ ခိုင်မြဲစေတတ်သော အခြေအမြစ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သုပ္ပတိဋ္ဌတ ဘာဝသာဓန” ဟု မူလ၏သဘောကို ထုတ်ပြသည်။ အာရုံတစ်ခုပေါ်၌ လောဘအမြစ်စိုက်မိ လျှင် စိတ် စေတသိက်နှင့် ရုပ်ခန္ဓာကြီးလည်း ထိုအာရုံအပေါ်၌ တည်တံ့၍နေပုံ စသည်ကို သတိထား၍ စဉ်းစားကြပါလေ။

(ယေ ဓမ္မာ)၊ ဧကုပ္ပာဒါဒိတာယ-ဧကုပ္ပာဒ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဟေတုနာ-ဟိတ်နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ-သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်၏။ [ဧကုပ္ပာဒါဒိတာယ ဟု ဝိသေသန ပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် သမ္ပယုတ္တာ ကို သဒ္ဓါနက် မပေးရ] ကုတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဟိတ်နှင့်အညီအမျှ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာ၊ (ယေ ဓမ္မာ)၊ ဟေတုနာ-နှင့်၊ ဝိပယုတ္တာ-ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် မယှဉ်ကုန်၊ [သံသဒ္ဓါ မပါသောကြောင့် အညီအမျှဟု မထည့်နှင့်]၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် မယှဉ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ ဟေတုဝိပယုတ္တာ-တို့ မည်၏၊ ဒွိန္ဒမ္ပိ-၂ ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုမေသံ ဒုကာနံ-၍ သဟေတုကဒုက်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်တို့၏၊ အတ္တတော-အနက် အရကောက်အားဖြင့်၊ နာနတ္ထံ-ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ နတ္ထိ-အကယ်၍ ကား မရှိပါပေ၊ ပန-ထိုသို့ပင် မရှိပါသော်လည်း၊ ဒေသနာဝိလာသေန-ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စံပယ်စေတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ တထာ-ထိုအပြားအားဖြင့်၊ (သဟေတုကာ ဓမ္မာ၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ စသောအပြားအားဖြင့်)၊ ဗုဒ္ဓန္တနာနံ-သိနိုင်ကုန်သော၊ (သဟေတုက ဟေတုသမ္ပယုတ္တတရားတို့ကို နားလည်နိုင်ကုန်သော-ဟူလို)၊ [သစ္စာ ၄ ပါးသိမှုနှင့် မဆိုင်၊ ထိုတရားကို နားလည်မှုနှင့်သာ ဆိုင်သည်။] ပုဂ္ဂလာနံ-တို့၏၊ အဇ္ဈာသယဝသေန ဝါ-အဇ္ဈာသယ၏အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ ကုမေဒုကာ-၍သဟေတုကဒုက်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်တို့ကို၊ ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ။

တတော-ထိုဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ပဌမဒုက်-ပဌမဟေတုဒုက်ကို၊ ဒုတိယတတိယေဟိ-ဒုတိယသဟေတုကဒုက်၊ တတိယဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဟေတူ၊ န ဟေတူတိအာဒိနံ-ဟေတူ၊ န ဟေတူအစရှိကုန်သော၊ တေသံ ပဒါနံ-ထိုပုဒ်တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ယထာ သမ္ဘဝတော-ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ၊ အပရေပိ-တစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊

ဒေသနာဝိလာသေန။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဘူဝါဒိ လသဓာတ်သည် တင့်တယ်စံပယ်ခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ဝိလာသေတီတိ ဝိလာသော၊ ဒေသနံ+ဝိလာသော ဒေသနာဝိလာသော၊ [ပင်လုံးကျွတ်ပွင့်သော သစ်ပင်သည် တင့်တယ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဒေသနာတော်ကိုလည်း သဟေတုက-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဟု ဝေဝေဆာဆာဖြစ်လျက် တင့်တယ်စေတတ်သည်။] ထို “ဒေသနာဝိလာသ”ဟူသည် သဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏ သဟေတုကဟူသော အပြားအားဖြင့်လည်း ဟောနိုင်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဟူသော အပြားအားဖြင့်လည်း ဟောနိုင်ပုံကို မဟောမိ ရှေ့အဖို့၌ သိတော်မူတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ ဟောဆဲအခိုက်အတန့်၌ သိတော်မူတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တောတည်း။ [ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရဇာနနဉ္စိ ဒေသနာဝိလာသော၊ တထာ ဒေသနာဉာဏဉ္စ-ဋီကာ။ “တံ ပန ဒေသနာကာလတော ပုဗ္ဗေ မနသိစိန္တနညာဏံ၊ တဉ္စ သဗ္ဗညုတဉာဏမေဝ”-မရ။]

တယော-၃ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့ကို၊ (ဟေတုသဟေတုကဒုက်၊ ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်၊ နဟေတုသဟေတုကဒုက်တို့ကို)၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ် ကုန်ပြီ။

တတ္ထ-ထို နောက် ၃ ဒုက်တို့တွင်၊ [“တတ္ထာတိ ပါဠိယံ”ဟု ယောဇနာစွဲ၏။] ဟေတူ စေဝ ဓမ္မာ သဟေတုကာ စာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤပုဒ်သည်၊ သမ္ဘဝတိ ယထေဝ-ဖြစ်သင့်သကဲ့သို့၊ (ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ပါဠိတော်၌ ယူအပ်ပြီး ဖြစ် သကဲ့သို့) တထာ-တူ၊ ဟေတူ စေဝ ဓမ္မာ အဟေတုကာ စာတိ-ဟူသော၊ ဣဒမ္ပိ- ဤပုဒ်သည်လည်း၊ (သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်သင့်၏။) [ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ယူထိုက်၏- ဟူလို။] စ-သည်သာမကသေး၊ သဟေတုကာ စေဝ ဓမ္မာ န စ ဟေတုတိ- ဟူသော၊ ဧတံ-ဤပုဒ်သည်၊ သမ္ဘဝတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ (ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ပါဠိတော်၌ ယူအပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့) တထာ-တူ၊ အဟေတုကာ စေဝ ဓမ္မာ န စ ဟေတုတိ-ဟူသော၊ ဣဒမ္ပိ-ဤပုဒ်သည်လည်း၊ (သမ္ဘဝတိ-၏။) [ဖြစ်သင့်သော ကြောင့် ယူထိုက်၏-ဟူလို။] ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကေသု-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ယောဇနာယပိ-ယှဉ်စေရာ၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ပင်တည်း။

တတ္ထ ၊ပေ၊ ဣဒမ္ပိ။ ။ပဌမဒုက်၏ ပဌမပုဒ်ကို ဒုတိယဒုက်၏ ပဌမပုဒ်နှင့် တွဲ၍ “ဟေတူ စေဝ ဓမ္မာ သဟေတုကာ စ”ဟူသော ဤပုဒ်သည် ဖြစ်သင့်၍ ပါဠိတော်၌ စတုတ္ထ ဒုက်ဝယ် ပဌမပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ယူထားအပ်ပြီးဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ပဌမဒုက်၏ ပဌမပုဒ်ကို ဒုတိယဒုက်၏ ဒုတိယပုဒ်နှင့် တွဲပြီးလျှင် “ဟေတူ စေဝ ဓမ္မာ အဟေတုကာ စ”ဟူသော ဤပုဒ်လည်း ပါဠိတော်ဝယ် တိုက်ရိုက် မပါစေကာမူ ယူထိုက်ပါသည်။

သမ္ဘဝတိ။ ။သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ အများနှင့် ဆက်ဆံ၍ သာမညဖြစ်နေသော အနက်ကို “သမ္ဘဝ”ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ သမ္ဘဝဖြစ်နေလျှင် ဟိုအနက်၊ သည်အနက် စသည်အားဖြင့် အနက် အများ ဝင်လာခြင်းကို “ဗျဘိစာရ”ဟု ဆို၏။ ဤ၌လည်း အခြားသော ဒုက်ပုဒ်တို့ကို ယူနိုင်ခြင်း (အခြားသော ဒုက်ပုဒ်တို့ ဝင်လာခြင်း၏ အကြောင်းကို) “သမ္ဘဝ”ဟု ဆိုသည်။ [သမ္ဘဝေါ ဟိ ဂဟဏဿ ကာရဏံ။-ဋီကာ။] ဤ သမ္ဘဝတိကို ထောက်၍ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မပါဘဲ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ ယူဆောင်၍ ပြအပ်သော ဒုက်များကို “သမ္ဘဝဒုက်”ဟု ခေါ်ကြသည်။

ဧသေဝ နယော။ ။“ဟေတူ စေဝ ဓမ္မာ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာ စ”ဟူသော ပုဒ်သည် ဖြစ်သင့်၍ ယူအပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့ “ဟေတူ စေဝ ဓမ္မာ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာ စ”ဟူသော ပုဒ်သည် လည်း ဖြစ်သင့်၍ ယူထိုက်၏။ “ဟေတုသမ္ပယုတ္တာ စေဝ ဓမ္မာ န စ ဟေတူ”ဟူသော ပုဒ်သည် ဖြစ်သင့်၍ ယူအပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့ “ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာ စေဝ ဓမ္မာ န စ ဟေတူ”ဟူသော ပုဒ်သည်လည်း ဖြစ်သင့်၍ ယူထိုက်၏-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားရပ်ဖြင့် “ဟေတူ စေဝ ဓမ္မာ အဟေတုကာ စ၊ အဟေတုကာ စေဝ ဓမ္မာ န စ ဟေတူ”ဒုက်၊ “ဟေတူ စေဝ ဓမ္မာ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာ စ၊ “ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာ စေဝ ဓမ္မာ န စ ဟေတူ”ဒုက် ဤသို့ သမ္ဘဝဒုက် ၂ ဒုက် ရပြီဟု မှတ်ပါ။

တကြ-ထို ဟေတုဂေါစ္စကပါဠိတော်၌၊ န ဟေတု ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ၊ အဟေတုကာပိတိ-ဟူ၍၊ သိဒ္ဓေ-ပြီးပါလျက်၊ (ခေါ ပန သဒ္ဓါ မပါဘဲ ပြီးပါလျက်၊) န ဟေတု ခေါ ပန ဓမ္မာတိ-ဟူ၍၊ အတိရိတ္တံ-အပိုအလွန်ဖြစ်သော၊ ယဒေတံ ခေါ ပနာတိ ပဒံ-အကြင် ခေါ ပနဟူသော ပုဒ်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တဿ-ထို ခေါ ပနဟူသောပုဒ်၏၊ ဝသေန-ဖြင့်၊ အယံ အတိရေကတ္ထော-ဤအပိုအလွန် ဖြစ်သော အနက်ကို၊ သင်္ဂဟိတော-သိမ်းယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။ [သဒ္ဓါကျမ်း၌ “သဒ္ဓါဓိကာ အတ္ထာဓိကော”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ခေါ ပန သဒ္ဓါပိုကြောင့် အနက်ပိုကို သိရမည်-ဟူလို။]

ကထံ-အဘယ်သို့၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ-နည်း၊) ကေဝလံ-သက်သက်၊ (“အညေပိ အညထာပိ”အရ ပြအပ်လတ္တံ့သော ဒုက်တို့မဖက် သက်သက်၊) န ဟေတု ဓမ္မာ၊ ပေ၊ အဟေတုကာပိ ဣစ္စေဝ-န ဟေတု ဓမ္မာ၊ ပေ၊ အဟေတုကာပိဟူ၍သာလျှင်၊ (သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်သင့်သည်ကား၊) န-မဟုတ်သေး၊ အထခေါ-အဟုတ်ကား၊ အညေပိ-အခြားသော ဒုက်တို့သည်လည်း၊ အညထာပိ-အခြားသော ယှဉ်စေပုံအခြင်းအရာ အားဖြင့်လည်း၊ (သမ္ဘဝန္တိ-ဖြစ်သင့်ကုန်သေး၏၊) ဣတိ (ဝေဒိတဗ္ဗာ)၊ ဣဒံ-ဤ အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ၊ (ကိ ဝုတ္တံ ဟောတိ)၊ ဟိ-ချဲ့၊ န ဟေတု ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ အဟေတုကာပိ-န ဟေတု ဓမ္မာ၊ ပေ၊ အဟေတုကာပိဟူသော ဒုက်သည်၊ (သမ္ဘဝတိ) ယထေဝ-ဖြစ်သင့် သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဟေတု ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ၊ အဟေတုကာပိ-ဟေတု ဓမ္မာ၊ ပေ၊ အဟေတုကာပိဟူသော ဒုက်သည်လည်း၊ (သမ္ဘဝတိ)၊ စ-သည်သာမကသေး၊

အညေပိ အညထာပိ။ ။အညေပိ၌ အည၏အပါဒါန်ကို ဆိုအပ်ပြီးသော သမ္ဘဝ ၂ ဒုက်ကို ခံ၍ အညထာပိ၏အပါဒါန်ကို ထိုသမ္ဘဝ ၂ ဒုက်ယှဉ်ပုံ ခံပါ။ ဆိုလိုရင်းကား အခြား သော တွဲယှဉ်နည်းအားဖြင့် အခြားဒုက်များကိုလည်း သိထိုက်သေးသည်-ဟူလို။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ထို အညေပိ အညထာပိအရ အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု စကားပလ္လင်ခံပြီးလျှင် “ယထေဝ ဟိ”စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြသည်၊ ထိုအကျယ်စကား၌ “န ဟေတု ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ”သည် ခေါ ပန ဖြုတ်ထားသော ပါဠိတော် ရှိပြီး ဆဌဒုက်ပင်တည်း၊ ထိုဒုက်ဖြစ်သင့်၍ ယူအပ်ပြီးဖြစ်သကဲ့သို့ “ဟေတု ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ အဟေတုကာပိ”ဒုက်သည်လည်းကောင်း၊ “န ဟေတု ဓမ္မာ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာပိ ဟေတု ဝိပ္ပယုတ္တာပိ”ဒုက်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်သည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။သမ္ဘဝတိဟု ပြအပ်ခဲ့သော ၂ ဒုက်နှင့် ဤ ခေါ ပနအတွက် အတိရေက ၂ ဒုက်ကို ပေါင်း၍ အဌကထာအလို ဒုက်အပို ၄ ဒုက် ထွက်လာ၏။ ဋီကာ၌ကား- “အညေပိ အညထာပိ”ဟု အဌကထာဆိုသောကြောင့် ဟေတုနှင့်ဟေတုသမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တတို့ကို ယှဉ်စေ၍ “ဟေတု စေဝ ဓမ္မာ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာပိ၊ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာပိ”ဒုက်လည်း သိထိုက် သေး၏ဟု ဆိုသည်၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

နဟေတူဓမ္မာ သဟေတုကာပိ၊ အဟေတုကာပိ-နဟေတူဓမ္မာ။ပေ။ အဟေတုကာပိ ဟူသော ဒုက်သည်။ (သမ္ဘဝတိ)ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ န ဟေတူ ဓမ္မာ ဟေတု သမ္ပယုတ္တာပိ၊ ဟေတုပိပ္ပယုတ္တာပိ-န ဟေတူ ဓမ္မာ။ပေ။ ဟေတုပိပ္ပယုတ္တာပိဟူသော ဒုက်သည်လည်း၊ (သမ္ဘဝတိ)၊ (ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊) (ဣတိ-ဤသို့)၊ အတိရေကတ္ထော-အပိအလွန်ဖြစ်သော အနက်ကို၊ သင်္ဂဟိတော-ပြီ၊ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗျော-၏။ (ဤသို့ ပြန်လှည့်၊ ဣတိ တစ်လုံးလည်း ကျေ။)



၇-၁၃။ စူဠန္တရဒုကေသု-တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) အတ္တနော-မိမိဟူသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို၊ နိပ္ပာဒကေန-ပြီးစေတတ်သော၊ ပစ္စယေန-အကြောင်းပစ္စည်းနှင့်၊ သဟ၊ (ဝတ္ထန္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အကြောင်း ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ)၊ သပ္ပစ္စယာ-တို့မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဥပ္ပာဒေ ဝါ-ဥပါဒ်အခိုက်၌လည်းကောင်း၊ ဌိတိယံ ဝါ-ဌိအခိုက်၌လည်းကောင်း၊ ပစ္စယော-အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဥပါဒ်အခိုက် ဌိအခိုက်၌ အကြောင်းပစ္စည်း မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ)၊ အပ္ပစ္စယာ-တို့မည်၏၊ (ယေဓမ္မာ-တို့ကို) ပစ္စယေဟိ-အကြောင်းပစ္စည်း

သပ္ပစ္စယာ။ ။“သဟ ပစ္စယေန ယေ ဝတ္ထန္တိတိ သပ္ပစ္စယာ”ဟု ပြု၊ ပစ္စယအရ-ဇနက အကြောင်း၊ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်း၊ မျိုးလုံးကို ယူစေလိုသောကြောင့် “အတ္တနော နိပ္ပာဒကေန” ဟု ဝိသေသန ပြုသည်။ နိပ္ပာဒကအရ-ဇနကအဖြစ်ဖြင့် ပြီးစေတတ်၊ ဥပတ္တမ္ဘကအဖြစ်ဖြင့် ပြီးစေတတ်သော အကြောင်း၊ မျိုးလုံးကို ရသည်။ ထိုအကြောင်းများကို ဋီကာ၌ “သမာန ကာလေန အသမာနကာလေန ကာလဝိမုတ္တေန စ ပစ္စယေန”ဟု မိန့်သည်။ သမာနကာလ ပစ္စယဟူသည်-ပဌာန်း ၂၄ ပစ္စည်းတို့တွင် ဟေတုသဟဇာတ စသော သဟဇာတပစ္စည်းမျိုး တည်း၊ အသမာနကာလပစ္စယဟူသည်-အနန္တရ စသော အတိတ်ပစ္စည်း၊ အချို့ အာရမဏ အနာဂတ်ပစ္စည်းများတည်း၊ ကာလဝိမုတ္တပစ္စယဟူသည်-အာရမဏမျိုးတွင် ပါဝင်သော နိဗ္ဗာန် ပညတ်တို့တည်း။

အပ္ပစ္စယာ။ ။ဧတေသံကို ဥပ္ပာဒေ ဝါ ဌိတိယံ ဝါ၌ မစပ်စေရ၊ ပစ္စယော၌သာ စပ်စေ ရသည်။ “နတ္ထိ ပစ္စယော ဧတေသံတိ အပ္ပစ္စယာ”ဟု ဥပ္ပာဒေ ဝါ ဌိတိယံ ဝါ မပါဘဲ ဝိဂြိုဟ် ပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဥပ္ပာဒေ ဝါ ဌိတိယံ ဝါ”သည် ဧတေသံ၏ စပ်ဖို့ရာ ပဓာနပုဒ်မဟုတ် ကြောင်း သိပါ။ ရှေးနိဿယ၌ကား ဥပ္ပာဒေ ဝါ ဌိတိယံ ဝါ၌ စပ်မည်စိုးသောကြောင့် ဧတေသံကို “၏”ဟု မပေးရ၊ “အား”ဟု ပေးရမည်ဟု မှာထားလေသည်။

ဆက်ဦးအံ-“ပစ္စယော”အရ ကျေးဇူးပြုရာ၌ ဥပါဒ်အခိုက်ဝယ် ဖြစ်အောင်ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ ဌိအခိုက်ဝယ် တည်တံ့အောင်ကျေးဇူးပြုခြင်းဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ “ထို ၂ မျိုးလုံး ကျေးဇူးပြုနိုင်သော ပစ္စည်းမရှိ”ဟု သိစေလို၍ “ဥပ္ပာဒေဝါ ဌိတိယံဝါ ပစ္စယော”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပ္ပာဒေ ဌိတိယံကို ပစ္စယောနှင့် တွဲ၍ “ဧတေသံ-ဤ နိဗ္ဗာန်တို့၏၊ ဝါ-ဤနိဗ္ဗာန်တရားတို့မှာ၊ ဥပ္ပာဒေ

တို့သည်။ သမာဂန္တ-ကောင်းစွာ ရောက်၍၊ ကတာ-ပြုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အကြောင်းပစ္စည်းတို့ ကောင်းစွာ ရောက်၍ ပြုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ သင်္ခတာ-တို့ မည်၏၊ (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) သင်္ခတာ-အကြောင်းပစ္စည်းတို့ ကောင်းစွာ ရောက်၍ ပြုအပ်သောတရားတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ အသင်္ခတာ-တို့ မည်၏။

ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ အဝိနိဗ္ဗာဂဝသေန-အသီးအသီး ခွဲခြားဝေဖန်၍ မရခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ရူပံ-ရူပါယတနသည်၊ ဝါ-ပထဝီ အစရှိသော ရုပ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရူပါယတန ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ပထဝီ အစရှိသော ရုပ်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ ရူပိနော-ရူပိတို့ မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ တထာဝရံ-ထိုသို့ အပြားရှိသော၊ ရူပံ-ရူပါယတနသည်၊ ဝါ-ပထဝီ အစရှိသော ရုပ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရူပါယတန မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ပထဝီ အစရှိသော ရုပ်မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ) အရူပိနော-တို့မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ရူပနလက္ခဏံ-ဖောက်ပြန်ခြင်း လက္ခဏာသည်၊ ရူပံ-ရူပ မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ တံ-ထိုဖောက်ပြန်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့

ပစ္စယော ဝါ-ဥပ္ပါဒ်အခိုက်၌ ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စည်းမျိုးသည်လည်းကောင်း၊ ဌိတိယံ ပစ္စယော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိ”ဟု ဆိုလိုသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

သမာဂန္တ။ ။မရ၌ သမေတေဟိကို “ဧကတော ပဝတ္ထေဟိ ပစ္စယေဟိ”ဟု ဖွင့်၏။ “သမံ+ဣတေဟိ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ သမံအတွက် “ဧကတော”ဟုလည်းကောင်း၊ ဣတေအတွက် “ပဝတ္ထေဟိ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ သို့ရာဝယ် သင်္ခတတရားတို့ကို ကံစသောအကြောင်းတို့က ပြုစီမံရာ၌ အညီအမျှ တကွပေါင်းမိမှ ပြုစီမံကြသည် မဟုတ်ပါ။ ကိုယ့်အကြောင်းနှင့် ကိုယ် ထိထိရောက်ရောက် ကပ်ရောက်၍ ဆိုင်ရာအကျိုးကို ပြုစီမံကြသည်။ ထို့ကြောင့် သမေတေဟိအတွက် “အညီအမျှရောက်”ဟု မပေးဘဲ “သံ+ဣတေဟိ-ကောင်းစွာရောက်”ဟု ပေးသင့်၏။ ဤသမာဂန္တ၌လည်း “သံ+အာဂန္တ-ကောင်းစွာ ရောက်၍”ဟုသာ ပေးသင့်သည်။ “ကောင်းစွာရောက်” ဟူသည် ဆိုင်ရာအကျိုးကို ထိထိမိမိ ကပ်ရောက်ခြင်းတည်း။ [တရား တစ်ပါးတည်း ဖြစ်ပါလျက် ဗဟုဝုစံဖြင့် ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကို ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ရူပိနော။ ။အဋ္ဌကထာ၌ ၂ နည်းဖွင့်ထား၏။ ၂ နည်းလုံးတွင် “ရူပံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ရူပိနော”ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ် ပြုရသည်။ ထိုတွင် ပဌမနည်း၌ “ရူပံ”အရ ရူပါယတန (ရူပါရုံ) ရ၏။ (တစ်နည်း) ပထဝီအစရှိသောရုပ် ရ၏။ “ထိုကဲ့သို့ ရူပရုံ”ဟူရာ၌ အဘယ်အစွမ်းအားဖြင့် ရှိပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဝိနိဗ္ဗာဂဝသေန”ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်။ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းမှာ “ရူပံ”ဟု ခေါ်ဆိုရသော ရူပါယတန (သို့မဟုတ်) ပထဝီ အစရှိသော ရုပ်သည် ခွဲစိတ်၍ မရလောက်အောင် ပါဝင်လျက် ရှိသည်ကို “ရူပိနော”ဟု ဆိုသည်။

ဖောက်ပြန်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) ရူပိနော-တို့မည်၏။ ရူပိနော-ဖောက်ပြန်ခြင်းရှိသော တရားတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ အရူပိနော-ဖောက်ပြန်ခြင်းရှိသော တရားတို့ မဟုတ်ကုန်။

လောကီယာ ဓမ္မာတိ ဧတ္ထ-၌၊ လူဇနပလူဇနဋ္ဌေန-ပျက်တတ် အပြားအားဖြင့် ပျက်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဝဋ်-တေဘူမကဝဋ်တရားကို၊ လောကော-လောကဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-ဆိုအပ်၏။ တသ္မိ-ထိုလောက၌၊ ပရိယာပန္န ဘာဝေန-အကျုံးဝင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ လောကေ-လောက၌၊ နိယုတ္တာ-ယှဉ်သောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကီယာ-လောကီယတို့ မည်၏။ တတော-ထိုတေဘူမကဝဋ်ဟူသော လောကမှ၊ ဥတ္တိဏ္ဏာ-လွန်မြောက်သောတရား တို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥတ္တရာ-ဥတ္တရတို့ မည်၏။ [ဥတ္တရန္တိတိ ဥတ္တရာ-လွန် မြောက်ဆဲ မဂ်တရားတို့၊ ဥတ္တရိသုတိ ဥတ္တရာ-လွန်မြောက်ပြီး ဖိုလ်တရားတို့၊] လောကေ-လောက၌၊ အပရိယာပန္နဘာဝေန-အကျုံးမဝင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ လောကတော-တေဘူမကဝဋ်ဟူသော လောကမှ၊ ဥတ္တရာ-လွန်မြောက်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကုတ္တရာ-တို့ မည်၏။

ရုပ္ပနလက္ခဏံ ဝါ။ ။ပြခဲ့သော ပဌမနည်း၌ “ရူပါယတနရှိသောတရားတို့”ဟု ဆိုရာ ဝယ် ရူပါယတနကား မပါဝင်နိုင်၊ ရူပါယတနမှတစ်ပါး အခြားတရားများသာ ပါဝင်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရူပါယတန ကြွင်းကျန်ခြင်းဟူသော အပြစ်မကင်းရကား “ရုပ္ပနလက္ခဏံ ဝါ”ဟု ဒုတိယတစ်နည်းကို ပြရသည်။ ဤနည်း၌ကား ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိသော တရားတို့ကို “ရူပိနော”ဟု ဆိုသောကြောင့် ရူပါယတနလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ပဌမနည်း၌ ရူပံအရ ပထဝီအစရှိသော ရုပ်တို့ကိုလည်း ဋီကာဖွင့်သော ကြောင့် ထိုပထဝီ အစရှိသော ရုပ်များတို့တွင် တစ်ပါးပါးလည်း ရူပိနောအရတွင် မပါဝင်ဘဲ ကျန်ရစ်သည် မဟုတ်လောဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ ပထဝီ စသည်ကို ရူပဟု ဆိုရာ၌ “ရူပိနော” အရတွင် ပထဝီသည် အာပေါစသော ရုပ်ရှိ၊ အာပေါ စသည်လည်း ပထဝီစသော ရုပ်ရှိသော ကြောင့် တစ်ပါးပါးမျှ မကျန်ဘဲ ရူပိနောအရတွင် ရုပ်အားလုံးပါဝင်နိုင်၏။ ဥပမာ- “သဟေတုက” ဟု ဆိုရာ၌ လောဘသည် မောဟဟိတ်ရှိ၊ မောဟသည် လောဘ ဒေါသဟိတ် ရှိသောကြောင့် ဟိတ်အားလုံးပင် သဟေတုက အရ၌ ပါဝင်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။ -အနုဋီကာ။

လောကီယာ။ ။“လောကေ နိယုတ္တာ လောကီယာ”ဟု နိယုတ္တအနက်၌ “ဣကပစ္စည်း သက်၍ပြီးသော တဒ္ဓိတိ”ဟု သိစေလိုရင်းတည်း။ အဘယ့်ကြောင့် “လောက၌ ယှဉ်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တသ္မိ ပရိယာပန္နဘာဝေန”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ ထိုလောကတွင် ပါဝင်သောကြောင့် “လောက၌ ယှဉ်သည်”ဟု ဆိုရသည်-ဟူလို၊ လောကပုဒ်ကိုကား-လူဇန ပလူဇနတိ လောကော”ဟု ဝစနတ္ထပြုပြီးလျှင် တေဘူမကဝဋ်

ကေနစိဝိညေယျာတိ-ကား။ စက္ခုဝိညာဏာဒိသု-စက္ခုဝိညာဏ် အစရှိသော
ဝိညာဏ်တို့တွင်၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဧကေန-တစ်ပါးသော၊ စက္ခုဝိညာ
ဏေန ဝါ-စက္ခုဝိညာဏ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သောတဝိညာဏေန ဝါ-
သောတဝိညာဏ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝိဇာနိတဗ္ဗာ-
သိထိုက်ကုန်သော(ဓမ္မာ-တရားတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏။) န ကေနစိ

တရား (လောကီစိတ် စေတသိက် ရုပ်များ)ကို အရကောက်ပါ။ လုဇဇာတ်၊ ဣပစ္စည်း။ ဇ ကို
ရှေးဦးစွာ စ ပြုပြီးမှ ကင်္ဂါ စလေနံ သတ်ဖြင့် စ ကို က ပြု။ “လုဇ-နဿနေ”ဟူသော
ဓာတ်ကျမ်းနှင့်အညီ လုဇတိကိုပင် “ပလုဇတိ-အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ပျက်စီးတတ်၏”ဟု ဖွင့်သည်။
ရှေးနိဿယ၌ကား “လုဇန-ဓက ဘင်အားဖြင့် ပျက်တတ်၊ ပလုဇန-အဆုံးစုတ်အားဖြင့်
အကြွင်းမဲ့ ပျက်တတ်”ဟု အနက်ခွဲ၍ ပေးလေသည်။

မဓဋီကာ။ ။လုစသဒ္ဒေါဟိ ဧကော သာမညနိဒ္ဒေသေန ဘိဇ္ဇနနိဗ္ဗတ္တနတ္ထော ဟောတိ။
လောကော၌ လုစသဒ္ဒါသည် တစ်ခုတည်းဖြစ်သော်လည်း သာမညနိဒ္ဒေသနည်းအားဖြင့်
“ပျက်ခြင်း ဖြစ်ခြင်း အနက် ၂ မျိုးကို ဟော၏”ဟု မဓဋီကာဖွင့်၏။ ထိုအလို “လုဇန-ပျက်တတ်၊
ပလုဇန-ဖြစ်တတ်”ဟု အနက်ပေးကြသည်။ ထိုအဖွင့်နှင့် ထိုအနက်ကို “ပလုဇနတာယာတိ
ဗျာဓိအာဒိ ပကာရေဟိ ဘိဇ္ဇနတော ဝိနဿနတော”ဟူသော မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
မဟာဋီကာဖြင့် ဆင်ခြင်ပါ။ ထိုမဟာဋီကာ အလိုအားဖြင့် ပလုဇနသည် လုဇန၏ အနက်
ဖွင့်သာ ဖြစ်၏။ “ပျက်”ဟူရာ၌ ဗျာဓိကြောင့်လည်း ပျက်၊ မရဏကြောင့်လည်း ပျက်၊ ဤသို့
အစရှိသည်ဖြင့် အပျက်အမျိုးမျိုး ရှိကြောင်းကို ပြလို၍ (ပ)ဟူသော ဥပသာရထည့်စွက်လျက်
လုဇနကိုပင် “ပလုဇန”ဟု ဖွင့်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် မဓဋီကာ၏ အဖွင့်ကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်
ကြပါ။

မေးဖွယ်။ ။ပျက်တတ်သောကြောင့် “လောက”ဟု ခေါ်လျှင် လောကုတ္တရာစိတ်များ
လည်း ဘင်ခဏ၌ ပျက်တတ်ရကား “လောကအမည် မရသင့်ပါလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။
အဖြေကား-အကြင် တေဘူမကဝဋ်တရားကို ပုထုဇဉ်အများက “နိစ္စ-မပျက်မစဲ ခြံ၏”ဟု
ယူထားကြ၏။ ထိုအယူကို တားမြစ်ဖို့ရာ ထိုတေဘူမကဝဋ်တရားကိုသာ “လောက-ပျက်သော
တရား”ဟု တမင်တကာနာမည် တပ်ရသည်။ လောကုတ္တရာတရားတို့ကား ပုထုဇဉ်တို့၏
အရာမဟုတ်၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အာရုံသာတည်း။ ထိုလောကုတ္တရာတရားကို “မပျက်”ဟု
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့က မယူကြ။ ထိုသို့ အယူမရှိသောကြောင့် “လောက”ဟု ပြောဆိုနေဖွယ်
မလိုရကား လောကဟူသော အမည်မရနိုင်။ [န လုဇတိ န ပလုဇတိတိ ယော ဂဟိတော၊
တထာ န ဟောတိ၊ သော လောကောတိ တံဂဟဏရဟိတာနံ လောကုတ္တရာနံ နတ္ထိ
လောကတာ။-ဋီကာ။]

ကေနစိ စက္ခုဝိညာဏေန ဝါ။ ။ကေနစိ ဝိညေယျာဟူသော ဒုက်ပုဒ်၌ ကေနစိဟူသော
သဒ္ဒါသည် မည်သည့်တရားဟူ၍ တိုက်ရိုက်မပြသောသဒ္ဒါတည်း။ သို့သော် ဝိညေယျာကြိယာကို
ထောက်၍ သိတတ်သော ဝိညာဏ်တစ်ပါးပါးကို ဟောရမည်။ ထို့ကြောင့် ကေနစိ၏ သရုပ်ကို
စက္ခုဝိညာဏေန ဝါ စသည်ဖြင့် ထုတ်ပြသည်။ ဝါသဒ္ဒါသည် ဝိကပ္ပနတ္ထတည်း။ ကေနစိအရ
စက္ခုဝိညာဏ်ကို ယူလျှင် သောတဝိညာဏ်စသော အခြားဝိညာဏ် ၅ ပါးကို မရ၊ သောတ
ဝိညာဏ်ကို ယူပြန်လျှင်လည်း စက္ခုဝိညာဏ်စသော အခြားဝိညာဏ် ၅ ပါးကို မရ၊
ဝါသဒ္ဒါသည်

ဝိညေယျာတိ-ကာ၊ တေနော-ထိုတစ်စုံတစ်ခုပင်လျှင်ဖြစ်သော၊ စက္ခုဝိညာဏေန ဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ သောတဝိညာဏေန ဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ န ဝိဇာနိတဗ္ဗာ-မသိထိုက် ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ကုန်၏။) ဧဝံ-သို့၊ (ဣမသ္မိံ အတ္ထေ-ဤအနက် သည်။) သန္တေ-ဖြစ်လသော်၊ ဒွိန္ဒမ္ပိ-နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဒါနံ-ကေနစိ ဝိညေ ယျာပုဒ်၊ န ကေနစိ ဝိညေယျာပုဒ်တို့၏၊ အတ္တနာနတ္တတော-အနက်အရကောက် အားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုကော-ဒုက်သည်၊ ဟောတိ-၏။

၁၄-၁၉။ အာသဝဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ၊) အာသဝန္တိ-စီးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ၊) အာသဝါ-တို့ မည်၏၊ စက္ခုတောပိ-စက္ခုဒြါရမှလည်းကောင်း၊ ပေ၊ မနတောပိ-မနောဒြါရမှလည်းကောင်း၊ သန္တန္တိ-စီးတတ်ကုန်၏၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အဝုတ္တ ဝိကပ္ပနတ္တအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်ရကား ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှာဝိညာဏ်၊ ကာယ ဝိညာဏ်၊ မနောဝိညာဏ်တို့တွင်လည်း ကေနစိအရ တစ်ပါးပါးသော ဝိညာဏ်ကို ယူပါ။

န ကေနစိ ဝိညေယျာ။ ။ကေနိစိ အရ စက္ခုဝိညာဏ်ကို ယူခိုက် န ကေနစိ အရ၌ လည်း စက္ခုဝိညာဏ်ကိုပင် ယူရသည်။ ဤအလို ကေနစိ ဝိညေယျာ ဓမ္မာ အရ စက္ခုဝိညာဏ် သည် သိထိုက်သော ရူပါရုံရ၏။ န ကေနစိ ဝိညေယျာ ဓမ္မာ အရ စက္ခုဝိညာဏ်သည် မသိထိုက်သော သဒ္ဓ-ဂန္ဓ-ရသ-ဖောဋ္ဌဗ္ဗ-ဓမ္မာရုံတို့ ရ၏။ (တစ်နည်း) ကေနစိ အရ သောတ ဝိညာဏ်ကို ယူပြန်လျှင် ကေနစိ ဝိညေယျာ ဓမ္မာ အရ သောတဝိညာဏ်သည် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ ရ၏။ န ကေနစိ ဝိညေယျာ ဓမ္မာ အရ သောတဝိညာဏ်သည် မသိထိုက်သော ရူပ-ဂန္ဓ-ရသ-ဖောဋ္ဌဗ္ဗ-ဓမ္မာရုံတို့ ရ၏။ ဤသို့အားဖြင့် ကေနစိအနက်ကို ထောက်၍ အရကောက် ထူးပါစေ၊ မည်သို့ပင် ကောက်သည်ဖြစ်စေ၊ ပဌမပုဒ်နှင့် ဒုတိယပုဒ်၏ အရကောက်ကွဲပြား သောကြောင့် “အတ္တနာနတ္တတော ဒုကော ဟောတိ”ဟု အဋ္ဌကထာမိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤအဋ္ဌကထာနည်းကို ဋီကာဆရာ မကြိုက်၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာဆရာတို့ ဝါဒကွဲခြင်း၏ လိုရင်းအချုပ်မှာ-နိဒ္ဒေသပါဠိတော်လာ၂ ဝါကျကို ဋီကာဆရာက “တစ်ဒုက်”ဟု ယူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာက တစ်ပုဒ်ဟူသာ ယူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဋီကာဆရာက ဝိညာဏကတ္တား၏ ကွဲပြားမှုကို ပြ၍၊ အဋ္ဌကထာဆရာက ဝိညာတဗ္ဗကံ၏ ကွဲပြားမှုကို ပြခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း အယူအဆ မတူကြခြင်း ဖြစ်ရသည်။

သန္တန္တိ ပဝတ္တန္တိ။ ။ဘူဝါဒိ သုဓာတ်၏ သန္တနအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် သဝန္တိကို “စက္ခုတောပိ၊ ပေ၊ သန္တန္တိ”ဟု ဓာတုတ္ထဖွင့်သည်။ “သန္တန-စီး”ဟူသည် ရေများ စီးသွားသကဲ့သို့ တကယ်စီးခြင်း မဟုတ်၊ တရားသဘောအားဖြင့် “ဖြစ်ခြင်းတည်း”ဟု သိစေလို၍ “ပဝတ္တန္တိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။

ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေ ဓမ္မာ)၊ ဓမ္မတော-အာရုံပြုအပ်သော တရားအားဖြင့်၊ ယာဝ ဂေါတြဘုံ-ဂေါတြဘုံတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ ဩကာသတော-တည်ရာ ဘုံအားဖြင့်၊ ယာဝ ဘဝဂ္ဂ-ဘဝဂ်တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ သဝန္တိ-သွားတတ် ကုန်၏၊ ဝါ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ အာသဝါ-တို့ မည်၏၊ ဧတေ ဓမ္မေ-ဤဂေါတြဘုံတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဧတံ ဩကာသံ စ-ဤဘဝဂ် ဟူသော အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ အန္တောကရိတ္တာ-အတွင်းပြု၍၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်တတ် ကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ-မှန်၊ အယံ အာကာရော-အာသဝါ၌ ဤအာသဒ္ဓါ သည်၊ အန္တော ကရုဏတ္ထော-အတွင်းပြုခြင်းအနက် ရှိ၏။

မေးဖွယ်။ ။စက္ခု စသောခြောက်ဒွါရမှ လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့သာမက ကုသိုလ် အဗျာကတနှင့်တကွ အခြားတရားတို့လည်း စီးကြ ဖြစ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့် ကြောင့် “လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့ကိုသာ အာဝသဟု ခေါ်ရသနည်း”ဟု မေးဖွယ် ရှိ၏၊ အဖြေ ကား-ဤလောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့သည် အနာမ္မ အရိအရံ (သန့်ရည်)တွေ စီးလာသကဲ့သို့ ၆ ဒွါရမှ ရွံစရာအဖြစ်ဖြင့် စီးလာရကား အာသဝသဒ္ဓါသည် ထိုကဲ့သို့ မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ် စီးတတ် ဖြစ်တတ်သော တရားတို့ကို ဟောသော အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဓါ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့ကိုသာ “အာသဝ”ဟု ခေါ်ရသည်။

ဓမ္မတော ၊ပေ၊ အာသဝါ။ ။လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့သည် လောကီတရားအားလုံးကို အာရုံပြုနိုင်၍ လောကုတ္တရာတရားတို့ကို အာရုံမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မတော ယာဝ ဂေါတြဘုံ” ဟု ဆိုသည်၊ မဂ္ဂဝိထိ၌ ဂေါတြဘုံနောက်ဝယ် မဂ်ဖိုလ်ဖြစ်၏၊ ထိုမဂ်ဖိုလ်ကိုကား အာရုံမပြုနိုင်-ဟူလို၊ မဂ်ဖိုလ်နောက်၌ ဘဝင်စိတ်နှင့် အခြားသော လောကီဝိထိစိတ်များ ဆက်ကာဆက်ကာ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြသေးသော်လည်း ထိုဘဝင်စိတ် စသည်တို့မှာ ရှေးရှေးက ဘဝင် စသည်များနှင့် အလားတူဖြစ်သောကြောင့် ယာဝ ဂေါတြဘုံအရ-ဂေါတြဘုံအတွင်းက တရားတို့၌ ပါဝင်လေပြီ။

ယာဝ ဘဝဂ္ဂ။ ။ထိုလောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတရားတို့သည် “ဘဝဂ်”ဟု ခေါ်ရသော နေဝသညာနာသညာယတနဘုံတိုင်အောင် ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ယာဝ ဘဝဂ္ဂ”ဟု ဆိုသည်၊ ဤ သဝန္တိ၌ သုဓာတ်ကိုလည်း “သဝန္တိတိ ဝစ္ဆန္တိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “ဂတိအနက်ဟော” ဟု မှတ်ပါ၊ “ဧတ ပေ၊ ပဝတ္တန္တိတိ အတ္ထော”ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်၊ “အန္တောကရုဏတ္ထော ဟိ အယံ အာကာရော”ကား အန္တောကရိတ္တာကို ခိုင်မြဲစေသော ဒဋ္ဌိကရုဏဝါကျတည်း၊ ဤ အန္တောကရုဏအနက်ဟူသည် သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ပြအပ်သော အဘိဝိမိ အဝဓိအနက်ပင်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။“ယာဝ ဂေါတြဘုံ”ဟု ဂေါတြဘုံကိုသာ နာမည်တပ်ထားသော်လည်း အထက်မဂ္ဂဝိထိ၌ ဝေါဒါန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖလသမာပတ်ဝင် စားသောအခါ ပရိကမ်ဇောတို့ ကိုလည်းကောင်း ဂေါတြဘုံသဒ္ဓါဖြင့် ယူထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ယာဝ ဂေါတြဘုံ၌ ဂေါတြဘုံကို “ဥပလက္ခဏနည်း”ဟု မှတ်ပါ၊ မခွဲ၌ကား “ဧကသေသနည်း၊ သာမညနိဒ္ဒေသနည်း”ဟု ဆိုထား လေသည်။ [ဂေါတြဘုံဝစနေန ဂေါတြဘုံဝေါဒါန်ဖလသမာပတ္တိပုရေစာရိကပရိကမ္မာနိ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-ဋီကာ။]

စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန-ကြာမြင့်စွာ တည်နေစေအပ် ထုံအပ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ မုဒိရာဒယော-မုဒရက်သီးရည် အစရှိသည်တို့သည်၊ အာသဝါ-အာသဝတို့ မည်၏။ (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) အာသဝါ ဝိယ-ကြာမြင့်စွာ ထုံအပ်သော စိမ်ရည် အရက်တို့နှင့်တူကုန်၏။ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) အာသဝါ-တို့ မည်၏။ ဟိ-မှန်၏။ [စိရပါရိဝါသိယကို “အာသဝ” ဟု ခေါ်ခြင်းသည် မှန်၏-ဟူလို၊] လောကသို့-လောက၌၊ စိရပါရိဝါသိယာ-ကြာမြင့်စွာ တည်နေစေအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-ကြာမြင့်စွာ ထုံအပ်ကုန်သော၊ မုဒိရာဒယော-တို့ကို၊ အာသဝါတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏။

စ-ဆက်၊ စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန-ကြောင့်၊ အာသဝါ-တို့မည်သည်၊ ယဒိဟောန္တိ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသု-ကုန်လသော်၊) ဧတေယေဝ-ဤလောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတရား တို့သည်သာ၊ (အာသဝါ-အာသဝတို့ မည်သည်၊) ဘဝိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ အရဟန္တိ-ထိုက်ကုန်၏။ ဟိ-သာဓကကား၊ ပုရိမာ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ အဝိဇ္ဇာ နာဟောသိတိ အာဒိ-ပုရိမာ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ အဝိဇ္ဇာ နာဟောသိ အစရှိသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ဤ ပါဠိတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [အာဒိဖြင့် “ပုရိမာ ဘိက္ခဝေ ကောဋိ န ပညာယတိ ဘဝတဏှာယ”စသော ပါဠိတော်ကို ယူ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣတော-ဤမည်သော မင်း၊ ဤမည်သော ဘုရားလက်ထက်မှ၊ ပုဗ္ဗေ - ရှေး၌၊ အဝိဇ္ဇာ

-

တစ်နည်း။ ။ပဌမမဂ္ဂဝိထိ၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော ဂေါတြဘူကိုသာ နိဒဿနနည်းအားဖြင့် “ယာဝ ဂေါတြဘူ”ဟု ဆိုထားသည်။ အထက်မဂ္ဂဝိထိ၊ ဖလသမာပတ္တိဝိထိတို့၌ ပါသော ဝေါဒါန် ပရိကမ်တို့ကိုလည်း ထိုဂေါတြဘူအရတွင် ယူပါ။ ထို့ကြောင့် အခြားဝိထိတို့၌ ဝေါဒါန် ပရိကမ် တို့၏ နောက်ဖြစ်သော မဂ် ဖိုလ်တရားတို့၌လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်တရား၌လည်းကောင်း အာသဝေါတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ပြီး ဖြစ်သည်။

စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန။ ။ပရိဝါသိယန္တေတိ-ပရိဝါသိယာ၊ အဖန်ဖန် တည်နေစေအပ် စိမ်ထားအပ်ကုန်သော မုဒရက်ရည်စသည်တို့၊ ပရိပုဗ္ဗ ဝသဓာတ် ကာရိတ်ကျေ၊ ကျပစ္စည်း၊ “ပရိဝါသိယာယေဝ+ပရိဝါသိယာ” သုတ္တဆင့်၊ ကြာမြင့်စွာ အဖန်ဖန် တည်နေစေအပ်ဟူသည် ယခုအခါ အရက်စိမ်ခြင်းမျိုးကဲ့သို့ ကြာမြင့်စွာ စိမ်အပ်၊ အခိုးပြင်းအောင် ထုံထားအပ်သော အရာဝတ္ထုတည်း။ ထိုကဲ့သို့ ကြာမြင့်စွာ တည်နေစေအပ်လျှင် ရှေးကျ၍ ဟောင်းလှပြီဖြစ်သော ကြောင့် ဋီကာ၌ “ပုရာဏဘာဝေါ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။ ဤအလို အာသဝသဒ္ဓါသည် စိရပါရိဝါသိယအနက်ကို ဟောသော ရူဠိသဒ္ဓါတည်း။ လောကသို့ ဟိ၊ ပေ၊ ဝုစ္စန္တိကား ထိုကဲ့သို့ အထင်ရူဠိဖြစ်ကြောင်းကို ခိုင်မြဲစေသော ယုတ္တိဒဠိဝါကျတည်း။

ယဒိ စ၊ ပေ၊ အရဟန္တိ။ ။ဤကား စိရပါရိဝါသိယဖြစ်သော အရာဝတ္ထုတို့ကို အာသဝဟု ခေါ်တမ်းဆိုလျှင် ဤ လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မောဟတို့က ရိုးရာအရက်တို့ထက်ပင် ကြာမြင့် လှပြီ ဖြစ်သောကြောင့် အာသဝခေါ်ထိုက်ကြောင်းကို ပြသော သမ္မာဝနာဝါကျတည်း။

အဝိဇ္ဇာသည်။ န အဟောသိ-မဖြစ်ခဲ့ဘူးသေး။ (“အထ ပစ္ဆာ-ထိုမှ နောက်၌၊ သမာဝိ-စ၍ဖြစ်ပြီ”ဟု ပါဠိတော်၌ ဆက်ပါ။) ဣတိ-သို့၊ အဝိဇ္ဇာယ-အဝိဇ္ဇာ၏၊ ပုရိမာ-ရှေး၌ ဖြစ်သော၊ ကောဋီ-အစွန်းအစ အပိုင်းအခြားကို၊ န ပညာယတိ-မသိအပ် မသိနိုင်။]

ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) အာယတံ-ရှည်လျားသော၊ သံသာရ ဒုက္ခံ-သံသရာဆင်းရဲကို၊ သဝန္တိ-သီးတတ်ကုန်၏၊ ပသဝန္တိ-သီးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ အာသဝါ-တို့ မည်၏၊ [ဝါသဒ္ဓါ သည် အာသဝါ ဝိယာတိ၏ ဝိကပ်တည်း၊ ပိကား ရှေးအနက်တို့ကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဏနတည်း၊] တတော-ထိုအာသဝေါတရားတို့မှ၊ အညေ-အခြားသောတရား တို့သည်၊ နော အာသဝါ နာမ-နော အာသဝါတို့ မည်၏။

ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ပဝတ္ထေဟိ-ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝေဟိ-အာသဝေါတရားတို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္ထန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သာသဝါ-တို့ မည်၏၊ ဧတေသံ-တို့၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (မိမိကို အာရုံပြု၍) ပဝတ္ထမာနာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝါ-တို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အနာသဝါ-တို့ မည်၏၊ သေသံ-

အာယတံ ဝါ၊ ယေ၊ အာသဝါ။ ။အာသဝါ၌ “အာယတသဝ”ဟု ဆိုလိုလျက် ယတ ကို ချေ၍ “အာသဝါ”ဟု ဖြစ်သည်။ ထိုအာယတဟူသည် သံသရာဒုက္ခတည်းဟု သိစေလို၍ အာယတံ၏ အရကို “သံသာရဒုက္ခံ”ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ သဝန္တိကို ဋီကာ၌ “ဖလန္တိ”ဟု ဖွင့်၏။ ဖလဓာတ်သည် နိပ္ပတ္တိ-ပြီးစီးခြင်းအနက်ဟောတည်း။ သုဓာတ်လည်း “ဇနန-ဖြစ်စေခြင်း” အနက်ဟောတည်း။ ဖြစ်စေခြင်းနှင့် ပြီးစီးခြင်းမှာ သဘောတူပင်တည်း။ ကောက်ပင်သည် အသီးကို သီးတတ်၊ ဖြစ်စေတတ်သကဲ့သို့၊ ဤလောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့သည်လည်း သံသရာဒုက္ခ တည်းဟူသော အသီးကို သီးတတ်၊ ဖြစ်စေတတ်ကြသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။သဝန္တိကို အဋ္ဌကထာ၌ “ပသဝန္တိ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုပပုဗ္ဗ၊ သုဓာတ်လည်း ဖလတိအနက်ဟောပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် သုတ္တပုဒ်၏ ဝိပြိုဟ်ကို ပြရာ၌ ပသဝတိကို “ဖလတိ” ဟု ဋီကာဖွင့်ခဲ့သည်။ ရှေးနိဿယ၌ ပပုဗ္ဗ၊ သုဓာတ်သည် သားဖွားခြင်းအနက်ဟောဟု ကြံ၍ “ပသဝန္တိ-သံသရာဒုက္ခတည်းဟူသော သားကို မွေးဖွားတတ်ကုန်၏”ဟု အနက်ပေးသည်။ အဋ္ဌကထာ၏ အဘော်ဟုတ်-မဟုတ်၊ ဤဋီကာအဖွင့်နှင့်လည်း ညီမညီ စဉ်းစားပါ။

အတ္တာနံ၊ ယေ၊ သာသဝါ။ ။သဟေတုကာဟု ဟောတော်မူရာ၌ သဟေတုကတရား တို့သည် ဟိတ်နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ ဤ၌ သမ္ပယုတ်အားဖြင့် သာသဝေါသည် မဟုတ်၊ မိမိကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော အာသဝေါတရားတို့နှင့်တကွဖြစ်သောကြောင့် “သာသဝေါသည်”ဟု သိစေလို၍ “အတ္တာနံ အာရမဏံ ကတွာ ပဝတ္ထေဟိ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ “သဟ အာသဝေဟိ ယေ ဝတ္ထန္တိတိ သာသဝါ”သာ လိုရင်း။

ကြွင်းသောအစီအရင်ကို၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။ [တတော ပရံ ပဌမဒုကံ ဒုတိယတတိယေ ဟိ သဒ္ဓိယောဇေတွာ စသည်ကို “သေသံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ဆိုသည်။]

ပန-အထူးကား၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဝိသေသော-အထူးတည်း၊ တတ္ထ-ထိုဟေတုဂေါစ္ဆကေ-၌၊ န ဟေတူ ခေါ် ပန၊ ပေ၊ အဟေတုကာပီတိ-ဟူသော၊ အယံ ဩသာနဒုကော-ဤအဆုံးဒုကံကို၊ ပဌမဒုကဿ-ပဌမဒုကံ၏၊ ဒုတိယပဒ-ဒုတိယပုဒ်ကို၊ အာဒိမ္ပိ-အစ၌၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ဝုတ္တော ယထာ-ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဣဓ-ဤအာသဝဂေါစ္ဆကေ-၌၊ နော အာသဝါ ခေါ် ပန၊ ပေ၊ အနာသဝါပီတိ-ဟူ၍၊ န ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်၊ ကိဉ္ဇာပိ န ဝုတ္တော-အကယ်၍ကား ဟောတော်မူအပ်ပါပေ၊ အထ ခေါ်-ထိုသို့ပင် ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ အယဉ္ဇ (ဘေဒေါ)-ဤအထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ အညော-အခြားသော၊ ဘေဒေါ စ-အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ တတ္ထ-ထိုဟေတုဂေါစ္ဆကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [ဤ အထူးအပြားကို ဋီကာ၌ ပြလိမ့်မည်။]



၂၀-၂၅။ သံယောဇနဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ယဿ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တံ ပုဂ္ဂလံ-ထိုသံယောဇနိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဋ္ဋသ္မိ-ဝဋ် ၃ ပါး၌၊ (ကိလေသာဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်၌) သံယောဇနန္တိ-ယှဉ်စေတတ်ကုန်၏၊ ဗန္ဓန္တိ-ဖွဲ့တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဓမ္မာ-တို့သည်၊ သံယောဇနာ-သံယောဇနတို့မည်၏၊ တတော-ထိုသံယောဇနတို့မှ၊ အညေ-အခြားသောတရားတို့သည်၊ နောသံယောဇနာနာမ-နောသံယောဇနတို့မည်၏၊ အာရမဏဘာဝံ-အာရုံ၏ အဖြစ်သို့၊ ဥပဂန္တာ-ကပ်ရောက်၍၊ သံယောဇနသမ္ပန္နနေန-သံယောဇနတို့နှင့် စပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သံယောဇနာနံ-

သံယောဇန္တိ။ ။ဗုဒ္ဓရာဒိ ယုဇဓာတ်သည် ဗန္ဓနအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ဗန္ဓန္တိ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဝဋ်တရား၌ ဖွဲ့တတ်ဟူသည် နွားကို လှည်း၌ ဖွဲ့တပ်ထားသကဲ့သို့ သံယောဇနိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဝဋ် ၃ ပါး၌ ဖွဲ့တပ်၍ ထားတတ်သောတရားများ-ဟူလို၊ ချဲ့ဦးအံ့-ကာမရာဂ စသော သံယောဇနိ မကုန်သေးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကံကို ပြုသောအခါ ရဟန္တာများကဲ့သို့ ပြုကာမတ္တ မဟုတ်ကြ၊ နောင် အကျိုးပေးဖို့ရန် ကံ၏ သတ္တိ ကျန်ရှိရစ်စေကြသည်။ ဤသို့ ကျန်ရှိခြင်းသည်ပင် သံယောဇနိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကမ္မဝဋ်၌ ဖွဲ့ထားရာရောက်၏၊ ထိုအကျိုးကို ရရှိစေခြင်းသည် ဝိပါကဝဋ်၌ ဖွဲ့ထားရာရောက်၏၊ ရှေးရှေး သံယောဇနိကိလေသာ ရှိသောကြောင့် နောက်နောက် ကိလေသာတွေ ဖြစ်ရကား ကိလေသာဝဋ်၌လည်း ဖွဲ့ထားရာရောက်သည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ-“သံယောဇနိတရားတို့သည် ဝဋ် ၃ ပါး၏အကြောင်းများ ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ [ကိလေသကမ္မဝိပါကဝဋ်နံ ပစ္စယဘာဝေန တတ္ထ သံယောဇန္တိ-ဋီကာ။]

သံယောဇဉ်တို့၏။ ဟိတာ-အစီးအပွားတို့တည်း။ ကုတိ-ကြောင့်၊ သံယောဇနိယာ-သံယောဇနိယတို့ မည်၏။ [သံယောဇနာနံ+ဟိတာ-သံယောဇနိယာဟု ဟိတတဒ္ဒိတ်ပြု၊ ကုတိပစ္စည်း၊ က ကို ယ ပြု၊ တစ်နည်း-ဣယပစ္စည်းလည်း ရနိုင်သည်။ မဓုဋီကာ၌ကား ကိတပစ္စည်းဟု ဆိုလေသည်။] ဧတံ-သံယောဇနိယဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်။ သံယောဇနဿ-သံယောဇဉ်၏။ အာရမဏပစ္စယဘူတာနံ-အာရမဏပစ္စည်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း။ သံယောဇနိယာ-သံယောဇဉ်တို့၏ အစီးအပွားတို့ မဟုတ်ကုန်၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ယောဇေတဗ္ဗ-ယှဉ်စေထိုက်၏။ [တတော ပရံ ပဌမဒုကံ စသည်ကို ဆိုသည်။]

၂၆-၃၁။ ဂန္ထဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့ သည်။) ယဿ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏။ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန-စုတိ ပဋိသန္ဓေတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝဋ္ဋသ္မိ-ဝဋ် ၃ ပါး၌၊ ဂန္ဓေန္တိ-ဖွဲ့တတ်ကုန်၏။ ယဋ္ဌေန္တိ-ဆက်စပ်တတ်ကုန်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ ဂန္ဓာ-ဂန္ဓတို့ မည်၏။ တတော-ထိုဂန္ဓတရားတို့မှ၊ အညေ-အခြားသော တရားတို့သည်။ နော ဂန္ဓာ နာမ-နော ဂန္ဓတို့ မည်၏။ အာရမဏကရဏဝသေန-အာရုံပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဂန္ဓေတိ-ဂန္ဓတရားတို့သည်၊ ဂန္ဓိတဗ္ဗာ-ဖွဲ့အပ်ကုန်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ဂန္ဓနိယာ-တို့ မည်၏။ [ဂန္ဓဓာတ်၊ အနိယပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဂန္ဓနိယာ”ဟု ရှိစေ။] သေသံ-ကို၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ယောဇေတဗ္ဗ၊ စ-ဆက်၊ ကုဓ-ဤဂန္ထဂေါစ္ဆကေ၌၊ (သေသံ-ကို၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ) ယထာ-သိထိုက်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ကုတော-ဤဂန္ထဂေါစ္ဆကေမှ၊ ပရေသုပိ-နောက်ဂေါစ္ဆကတို့၌လည်း၊ ဝုတ္တာဝသေသံ-တို့က် ရိုက် ဆို အပ်ပြီးမှ ကြွင်းသောအစီအရင်ကို၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုဂေါစ္ဆကတို့၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

အဓိဝစနံ။ ။ရှေးရှေး ကိလေသာသည် နောက်နောက် သံယောဇဉ်၏ အစီးအပွား ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “သံယောဇနိယအရတွင် ပါဝင်လေသလော”ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိရကား “သံယောဇနဿ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်။ သံယောဇနိယသဒ္ဒါသည် သံယောဇဉ်၏ အာရုံ တရားတို့၌ ထင်ရှားသော အထင်ရူဠိသဒ္ဒါဖြစ်သည်-ဟူလို။



ဂန္ဓေန္တိ။ ။ဂန္ဓဓာတ်သည် ထုံးဖွဲ့ခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေကို တစ်ခုတည်း ဖြစ်သွားအောင် ထုံး၍ ဖွဲ့၍ မရ၊ စုတိအခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ဖို့ရန် ဆက်စပ်၍သာ ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ယဋ္ဌေန္တိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်။ ဘူဝါဒိ၊ စုရာဒိ ယဋ္ဌဓာတ်သည် သဃိယ (ပေါင်းစပ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ရှေးနိဿယ၌ကား ဤယဋ္ဌေန္တိကို နောက်မှ ထည့်ပါငြိဟု ဆိုသည်။

၃၂-၃၇။ ဩဃဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ယဿ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဋ္ဋသ္မိ ယေဝ-ဝဋ္ဋ ၃ ပါး၌ပင်၊ ဩဟနန္တိ-အောက်သို့ ချ၍ ညဉ်းဆဲတတ်ကုန်၏၊ ဩသီ ဒါပေန္တိ-နှစ်မြုပ်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ-တို့သည်၊) ဩဃာ-ဩဃတို့ မည်၏၊ အာရမဏံ ကတွာ-အာရုံပြု၍၊ ဝါ-အာရုံပြုသောအားဖြင့်၊ အတိက္ကမနိယတော-ကျော်လွန်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဩယေဟိ-ဩဃ တရားတို့သည်၊ အတိက္ကမိတဗ္ဗာ-ကျော်လွန်အပ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဩဃနိယာ - ဩဃနိယတို့ မည်၏၊ ဩဃာနံ - ဩဃတရားတို့၏၊ အာရမဏဓမ္မာဧဝ-အာရုံဖြစ်သော တရားတို့ကိုပင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဩဃနိယဟု သိထိုက်ကုန်၏။ [“ဩဃေဟိ+အတိက္ကမိတဗ္ဗာတိ ဩဃနိယာ”ဟု ပြုစေလိုသည်၊ အကျယ်ကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ပြထားပြီ။]

၃၈-၄၃။ ယောဂဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ဝဋ္ဋသ္မိ-၌၊ ယောဇေန္တိ-ယဉ်စေတတ်၊ ကပ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ယောဂါ-ယောဂတို့ မည်၏၊ ယောဂနိယာ-ယောဂနိယတရားတို့ကို၊ ဩဃနိယာ ဝိယ-ဩဃနိယတရားတို့ကိုကဲ့သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။ [“အာရမဏံ ကတွာ ယောဂေဟိ အတိက္ကမိတဗ္ဗာတိ ယောဂနိယာ”ဟု ပြု၊ ဋီကာ အလိုကား-“ယောဂနေ + နိယုတ္တာ ယောဂနိယာ” “ယောဂနံ + အရဟန္တိတိ ယောဂနိယာ”ဟု ပြု။]

၄၄-၄၉။ ယောဂဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ နီဝရန္တိ ပရိယောနန္တန္တိ-မြှေးယှက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) နီဝရဏာ-နီဝရဏတို့မည်၏၊ နီဝရဏိယာ-နီဝရဏိယတရားတို့ကို၊

ဩဃာ။ ။အဝပုဗ္ဗ+ဟနဓာတ်၊ အဝကို ဩဖြု ပဋိယောကဲ့သို့ သံဟနညာယ ဝါရော ယောသုတ်ဖြင့် စီရင်ပါ၊ ဟနဓာတ်၏ ဟိသာ၊ ဂတိအနက်တို့တွင် ဤ၌ ဟိသာအနက်ကို ယူ၊ ဝဋ္ဋဆင်းရဲ၌ အောက်ချ၍ ညဉ်းဆဲတတ်သည်-ဟူလို၊ ထိုကဲ့သို့ အောက်ချ၍ ညဉ်းဆဲခြင်း ကိုပင် ရေ၌ နှစ်ခြင်းနှင့် တူရကား “ဩသီဒါပေန္တိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-ဩဃသဒ္ဓါသည် ရေအယဉ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ပကတိ ရေအယဉ်သည် မျောလာသူ တို့ကို နှစ်တတ်သကဲ့သို့ ဤ လောဘ စသော တရားတို့လည်း မိမိကိုးရာ သတ္တဝါကို ဝဋ္ဋ ၃ ပါး၌ နှစ်ထားတတ်သည်-ဟူလို။

ပရိယောနန္တန္တိ။ ။နိပုဗ္ဗ ဝရဓာတ်သည် “ဘူစု အာဝရဏေ”ဟူသော ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ နှင့် အညီ အာဝရဏအနက်ကို ဟော၏၊ စိတ်တို့ မြှေးယှက် (ဖုံးကာ)၍ ထားခြင်းဟူသည်လည်း ကုသိုလ်တရားများ မယှဉ်နိုင်အောင် ကာကွယ်၍ ထားခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပရိယောနန္တန္တိ ကို အဓိပ္ပာယ်တွင် မှတ်ပါ၊ “ဈာနာဒိကံ နိဝါရေန္တိတိ နီဝရဏာနိ”ဟူလည်း အခြားနေရာ၌ ပြုသည်။ [“နိဉ္စ ဝိယပြု”ဟု ထောမနိမိ ဆိုသည်။]

သံယောဇနိယာ ဝိယ-တို့ကိုကဲ့သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏။ [“နိဝရဏာနံ+ဟိတာ နိဝရဏိယာ”ဟု ပြု။ နိဝရဏသံယောဇနပုဒ်တို့သည် ယုပစ္စည်းဖြင့် ကိတ်ပုဒ် ပြီးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် နိဝရဏိယာ သံယောဇနိယာဟု ရိုးရာအတိုင်း “ဟိတတဒ္ဓိတ်” ဖြင့် ပြီးနိုင်ကြသည်။ ဩဃနိယာ ယောဂနိယာ၌ကား ဩဃန၊ ယောဂနဟု ယု ပစ္စည်းဖြင့် ဋီကာအလို ရုပ်ပြီးနိုင်သော်လည်း ထိုရုပ်မျိုး ရှားပါးသောကြောင့် အတိက္ကမိတဗ္ဗအနက်၌ အနိယပစ္စည်းသက်၍ ပြီးစေရသည်။]



၅၀-၅၄။ ပရာမာသဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊) ဓမ္မာနံ-ရုပ်နာမ်တရားတို့၏၊ ယထာဘူတံ-အကြင် အကြင် ထင်ရှားရှိသော၊ ဝါ- ဟုတ်မှန်တိုင်းသော၊ အနိစ္စာဒိအာကာရံ-အနိစ္စ အစရှိသော အခြင်းအရာကို၊ [“အာဒိဖြင့် ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အသုဘတို့ကို ယူ။] အတိက္ကမိတ္တာ-ကျော်လွန်၍၊ နိစ္စန္တိအာဒိဝသေန-နိစ္စ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် သုခ၊ အတ္တ၊ သုဘတို့ကို ယူ။] ပဝတ္ထမာနာ-ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ပရတော-အနိစ္စ အစရှိ သော အခြင်းအရာမှ တစ်ပါး၊ နိစ္စ အစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာမသန္တိ- သုံးသပ်ပွတ်တိုက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဧတ ဓမ္မာ) ပရာမာသာ- ပရာမာသ တို့မည်၏၊ ပရာမာသေဟိ-ပရာမာသတရားတို့သည်၊ အာရမဏကဂဏဝသေန-အာရုံပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပရာမဋ္ဌတ္တာ- မှန်သည်မှတစ်ပါး မှားသောအခြင်းအရာ အားဖြင့် သုံးသပ်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရာမဋ္ဌာ-ပရာမဋ္ဌတို့ မည်၏။ [“အာမသိယန္တေတိ အာမဋ္ဌာ၊ ပရတော+အာမဋ္ဌာ ပရာမဋ္ဌာ”ဟု ပြု။]

ပရာမာသာ။ ။ “ပရ+အာမာသ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ “အာမသန္တိတိ အာမာသာ၊ [အာမသန္တိတိ သဘာဝပဋိသေခေန (မှန်သော သဘောကို တားမြစ်ခြင်းအားဖြင့်) ပရိမဇ္ဇန္တိ- ပွတ်တိုက်တတ် ကုန်၏။ “သုံးသပ်”ဟု ရာ၌ ထိရုံမျှမဟုတ်၊ တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ပွတ်တိုက်သကဲ့သို့ စွဲစွဲမြဲမြဲ ယူခြင်းတည်း။-ဋီကာ။] “ပရတော+အာမာသာ ပရာမာသာ”ဟု ပြု။ ပရ၏အတွက် “တစ်ပါး တခြား”ဟု အနက်ထွက်၏။ ထိုတစ်ပါးတခြားဟူသည် အမှန်မှ တစ်ပါးသော အမှားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယထာဘူတံ အနိစ္စာဒိ အာကာရံ”ဟု မှန်သော အခြင်းအရာကို ရှေးဦးစွာပြု၍ “နိစ္စန္တိအာဒိဝသေန”ဟု “ပရ”အရ မှားသော အခြင်းအရာကို ပြသည်။ ဝိပရိယာသဂ္ဂါဟော ပရာမသနန္တိ-ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်အားဖြင့် (အမှန်မှ ပြောင်းပြန်အားဖြင့်) ယူခြင်းသည် ပရာမသန မည်၏။

အနုဋီကာ။ ။ ပရတောတိ ဧတ္ထ န ဓမ္မသဘာဝတော အညထာမတ္ထံ ပရန္တိ အဓိပ္ပေတံ- ဓမ္မသဘာဝမှ တစ်မျိုးတခြား တစ်ပါးမျှကို “ပရ”ဟု မဆိုလို၊ အထ ခေါ် တဦးပရိယတောတိ- စင်စစ်ကား ထိုအမှန်ဖြစ်သော အနိစ္စ အစရှိသော အခြင်းအရာ၏ ပြောင်းပြန်ကို “ပရ”ဟု အလိုရှိအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “အာဟ ပရတောတိ နိစ္စာဒိတော”တိ။

၅၅-၆၈။ မဟန္တရဒကေသု-တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မော)၊ အာရမဏံ-ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊ အပ္ပဝတ္တိတော-မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အာရမဏေန-အာရုံနှင့်၊ သဟ၊ (ဝတ္ထန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။) ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မော) သာရမဏာတို့ မည်၏၊ [အာရုံကို မယူလျှင် (အာရုံမရှိလျှင်) မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “သာရမဏ” ခေါ်သည်-ဟူလို။] ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ အာရမဏံ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မော)၊ အနာရမဏာ-တို့ မည်၏၊ စိန္တနဋ္ဌေန-သိတတ် သည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ စိတ္တံ-စိတ္တမည်၏၊ [“အာရမဏံ စိန္တေတိတိ စိတ္တံ”ဟု ပြု၊ စိန္တန ဟူသော်လည်း ဝိတက်၏ ကြံစည်ခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ အာရုံတစ်ခုခု ကို ရအောင် ယူခြင်းတည်း။] ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန-ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ စိတ္တံ-မည်၏။ [စိတ္တသဒ္ဓါ ဝိစိတ္တအနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပုဒ်ကပုဒ်တည်း၊ ဝိစိတ္တဖြစ်ပုံကို စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ အဖွင့်၌ အကျယ်ပြုလတ္တံ့။]

(ယေ ဓမ္မော-တို့သည်။) အဝိပ္ပယောဂဝသေန-ဝိပ္ပယောဂ မဟုတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (မယုဉ်ဘဲ မနေခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) စေတသိ-စိတ်၌၊ နိယုတ္တာ-ယုဉ် ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မော) စေတသိကာ-စေတသိကတို့ မည်၏၊ (ယေ ဓမ္မော-တို့သည်။) နိရုန္တရဘာဝဂပမနတာယ-အထူးမရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ [သံသဌာ၌ စပ်၊] ဥပ္ပာဒတော-ဥပါဒ်မှ၊ ယာဝ ဘင်္ဂါ-ဘင်တိုင်အောင်၊ စိတ္တေန-စိတ်နှင့်၊ သံသဌာ-ရောနှောကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မော) စိတ္တသံသဌာ-စိတ္တသံသဌတို့ မည်၏၊ (ယေ ဓမ္မော) ဧကတော-စိတ်နှင့် အတူတကွ၊ ဝတ္ထမာနာပိ-ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ [အပိဖြင့် အတူတကွ မဖြစ်သော တရားတို့၏ နိရုန္တရဘာဝါနုပဂမန ဖြစ်ပုံမှာ ဆိုဖွယ်ရာမရှိဟု သမ္ဘာဝနာပြု။] နိရုန္တရဘာဝံ-အထူးမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ အနုပဂမနတာယ-မကပ်ရောက် ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ စိတ္တေန-နှင့်၊ ဝိသံသဌာ-မရောနှောကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ ဓမ္မော၊ စိတ္တဝိသံသဌာ-စိတ္တဝိသံသဌတို့ မည်၏။

နိရုန္တရဘာဝဂပမနတာယ။ စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့ ရောနှောကြရာဝယ် “ဤသဘော ကား ဖဿ၊ ဤသဘောကား ဝေဒနာ၊ ဤသဘောကား စိတ်”ဟု သဘောအထူးကို မသိနိုင် လောက်အောင် တစ်ပေါင်းတည်း ဖြစ်သွားကြသည်၊ ဥပမာ-စတုမရ ချက်ရာ၌ ထောပတ် ပျားရည် စသည်တို့ တစ်ခုတည်း ဖြစ်လောက်အောင် ရောသွားသကဲ့သို့တည်း၊ နိရုန္တရ၌ အန္တရ သဒ္ဓါသည် ဘေဒ-အထူးအပြား အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒုဗ္ဗိညေယျနာနတ္ထံ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ သဟဇာတသတ္တိဖြင့် စိတ်က ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုရာ၌ကား ဤကဲ့သို့ နိရုန္တရ အဖြစ်သို့ မရောက်ကြ၊ မိမိဆိုင်ရာသဘောအားဖြင့် ကွဲပြားပုံ သိသာ ထင်ရှားလျက် ရှိသည်။

ဧတေန-ဤစိတ်ကြောင့်၊ သမုဋ္ဌဟန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဖြစ်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တ-ထိုစိတ်သည်၊) သမုဋ္ဌာနံ-သမုဋ္ဌာန မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ စိတ္တံ-စိတ်ဟူသော၊ သမုဋ္ဌာနံ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ-တို့ မည်၏၊ (ယေ ဓမ္မာ)၊ သဟ-တကွ၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ သဟဘုနော-သဟဘုတို့ မည်၏၊ စိတ္တေန-နှင့်၊ သဟဘုနော-တကွဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊ စိတ္တသဟ ဘုနော-တို့၊ (ယေ ဓမ္မာ)၊ အနုပရိဝတ္တန္တိ-အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ အနုပရိဝတ္တိနော-အနုပရိဝတ္တိတို့ မည်၏၊ ကိ-အဘယ်သို့၊ အနုပရိ ဝတ္တန္တိ-အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ (ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊) စိတ္တံ- စိတ်သို့၊ (အနုပရိဝတ္တန္တိ-အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) စိတ္တဿ-၏၊ ဝါ-သို့၊ အနုပရိဝတ္တိနော-အစဉ်လိုက်သော တရားတို့တည်း၊ စိတ္တာ နုပရိဝတ္တနော-တို့။

စိတ္တသံသဋ္ဌာ စ-စိတ်နှင့်ရောနှောသောတရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏၊ တေ- ထိုစိတ်နှင့် ရောနှောသော တရားတို့ဟူသည်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ စ-စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော တရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို ၂ ပါးသော သတ္တိ ကြောင့်၊ စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနာ-တို့ မည်၏၊ [စိတ္တသံသဋ္ဌ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဟု ဆိုလို လျက် နောက် စိတ္တပုဒ်ကို ချေထားသည်၊ နောက်ဝါကျ၌လည်း နည်းတူ။] စိတ္တ သံသဋ္ဌာ စ-စိတ္တသံသဋ္ဌတရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏၊ တေ-ထို စိတ္တသံသဋ္ဌတရား တို့ဟူသည်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ စ-စိတ္တသမုဋ္ဌာနတရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏၊ စိတ္တ သဟဘုနော ဧဝ စ-စိတ္တသဟဘုတရားတို့လည်းပဲ ဟုတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို ၃ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ စိတ္တ၊ ပေ၊ သဟဘုနော-သဟဘုတို့ မည်၏။ [ဧဝသဒ္ဓါ သည် စိတ္တသဟဘု အဖြစ်ကို မြဲစေသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပင်”၏ ပရိယာယ် “ပံ”ဟု ပေးလိုက်သည်။]

စိတ္တသံသဋ္ဌာ စ-စိတ္တသံသဋ္ဌတရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏၊ တေ-ထို စိတ္တ သံသဋ္ဌတရားတို့ဟူသည်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ စ-စိတ္တသမုဋ္ဌာနတရားတို့လည်း ဟုတ် ကုန်၏၊ စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော ဧဝ စ-စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတရားတို့လည်းပဲ ဟုတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ စိတ္တ၊ ပေ၊ နုပရိဝတ္တိနော-စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနာနုပရိဝတ္တိတို့မည်၏၊ သေသာနိ-ကြွင်းကုန်သော၊ သဗ္ဗပဒါနိ-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့ကို၊ (နော စိတ္တသမု ဋ္ဌာနာ အစရှိသောပုဒ်တို့ကို)၊ ဝုတ္တပဒါနံ-ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်တို့၏ (သဘောကို)၊ ပဋိက္ခေပဝသေန-ပယ်မြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-သိထိုက်ကုန်၏။ [“ပဋိ ပက္ခဝသေန”ဟု ရှေးနိဿယ၌ ရှိ၏၊ “ဥဘယသဘာဝပဋိက္ခေပဝသေန” စသည် ဖြင့် ဝိပါကတိက်မှစ၍ လာခဲ့သောကြောင့် “ပဋိက္ခေပ”ဟူသာ ရှိသင့်သည်။]

အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ-အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တကို သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တကေ-၌၊ ဝုတ္တဝသေန-ဆိုအပ်ပြီးသော စကား၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အဇ္ဈတ္တာဝ-အဇ္ဈတ္တတရားတို့ သည်ပင်၊ အဇ္ဈတ္တိကာ-တို့ မည်၏။ [အဇ္ဈတ္တိတိကံ၌ အဇ္ဈတ္တိကတရားတို့ကို “အဇ္ဈတ္တဇ္ဈ”ဟု ဆိုခဲ့သည်၊ ပြန်ကြည့်ပါ။] တတော-ထိုအဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆ ပါး တို့မှ၊ ဗဟိဘူတာ-အပဖြစ်၍ဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗဟိရာ-ဗဟိရတို့မည်၏။ (ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊) ဘူတာနိ-မဟာဘုတ်တို့ကို၊ ဥပါဒိယန္တေ-ယူတတ်ကုန်သည်သာ၊ ဝါ-မှီတတ်ကုန်သည်သာ၊ [ဤ၌ ဒိဝါဒိ ကတ္တားဟော ယပစ္စည်းတည်း၊] ဘူတာနိ ဝိယ-မဟာဘုတ်တို့ကိုကဲ့သို့၊ န ဥပါဒိယန္တိ-မယူအပ် ကုန်၊ [ဤ၌ ကံဟော ယပစ္စည်းတည်း။] ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ) ဥပါဒါ-ဥပါဒါတို့ မည်၏။ (ဘူတာနိ-မဟာဘုတ် ၄ ပါးတို့ကို) န ဥပါဒိယန္တေ-မယူတတ် ကုန်သည်သာ၊ ဝါ-မမှီတတ်ကုန်သည်သာ၊ [ဧဝံဖြင့် မှီခြင်းကို ကန့်။] ဣတိ-ကြောင့်၊ နော ဥပါဒါ-နော ဥပါဒါတို့ မည်၏။

၆၉-၇၄။ ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ဘုသံ-ပြင်းစွာ၊ အာဒိယန္တိ-အာရုံကို ယူတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ) ဥပါဒါနာ-တို့မည်၏။ ဒဠ္ဍဂ္ဂါဟံ-မြဲမြန်စွာ ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ ဂဏန္တိ-

ဥပါဒါ။ ။ဥပ-အာပုဗ္ဗ၊ ဒါဓာတ် ကတ္တားဟော ကိပ်စွည်း၊ “ဥပါဒိယန္တိတိ ဥပါဒါ”ဟု ကတ္တုရုပ်သာ လိုရင်းတည်း၊ ထိုကတ္တုရုပ်၌ “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ”နှင့်အညီ ဧဝသဒ္ဓါ၏ အနက် ရနိုင်သောကြောင့် ဧဝသဒ္ဓါကို ထည့်စွက်သောအခါ ထိုဧဝ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထဖြစ်သော “န ဘူတာနိ ဝိယ ဥပါဒိယန္တိ”ဟူသော ဝါကျတစ်ရပ် အပိုထွက်လာ၏။ ဆိုလိုရင်းကား-ဥပါဒါ အမည်ရသော ရုပ်၂၄ ပါးသည် မဟာဘုတ်တို့ကို မှီရုံသာ မှီတတ်ကြ၏။ မဟာဘုတ်တို့ကား မဟာဘုတ် ၁ ပါးက မဟာဘုတ် ၃ ပါးကို မှီခြင်း စသည်ဖြင့် မှီလည်း မှီတတ်၊ မှီလည်း မှီအပ်ကြသည်၊ ဥပါဒါရုပ်တို့ကား ထိုကဲ့သို့ မမှီအပ်ကြ-ဟူလို။ [ဤအဓိပ္ပာယ်ကို သဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ ဥပါဒါရုပ်အဖွင့်၌ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြထားသေး၏။]

နော ဥပါဒါ။ ။ဤနော ဥပါဒါအရ-စိတ်၊ စေတသိက်၊ မဟာဘုတ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့ကို ရ၏။ ထိုတွင် စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည် မဟာဘုတ် ၄ ပါးကို လုံးဝ မမှီတတ်ကြ၊ မဟာဘုတ် ၄ ပါးလည်း အချင်းချင်း မှီစေကာမူ ၄ ပါးလုံးကို မမှီနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဘူတာနိ-မဟာဘုတ် ၄ ပါးတို့ကို၊ န ဥပါဒိယန္တေ-မယူတတ်ကုန်သည်သာ၊ ဝါ-မမှီတတ်ကုန်သည်သာ” ဟု အနက်ဆိုသည်။ [ရှေးနိဿယ၌ကား “ဥပါဒိယန္တေ ဂဏန္တိ ဧဝ-စွဲလမ်းတတ်ကုန်သည် သာလျှင်၊ နိဿယန္တိဧဝ-မှီတတ်ကုန်သည်သာလျှင်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဥပါဒိယန္တိ ဂယန္တိဝိ-စွဲလည်း စွဲလမ်းအပ်ကုန်၏၊ နိဿယန္တိဝိ-မှီလည်း မှီအပ်ကုန်၏”ဟု ပေးလေ၏။ စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည် မယူအပ် မမှီအပ်ကုန်သောကြောင့် ထိုအနက်ကို စဉ်းစားပါ၊ နော ဥပါဒါ၌ နော တစ်ပုဒ်၊ ဥပါဒါတစ်ပုဒ် ဖြစ်၍ “န ဥပါဒိယန္တိ”လည်း နော ဥပါဒါ၏ ဝိဂြိုဟ်မဟုတ်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြုသာ။]

ယူတတ်ကုန်၏။ ကူတိအတ္ထော-ဤကားအနက်၊ [ဥပသဒ္ဓါသည် ဘုသတ္ထဝါစကဟု သိစေလို၍ ဥပကို ဘုသံဟု ဖွင့်သည်။ ထိုဘုသအရ ပြင်းစွာဟူသည်လည်း မလွတ် နိုင်ဘဲ စွဲမြဲစွာ ယူခြင်းဟု သိစေလို၍ ဒဠ္ဋဂ္ဂါဟံဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ ထိုဒဠ္ဋဂ္ဂါဟံ ပုဒ်ကား ကြိယာဝိသေသနတည်း။] တတော-ထိုဥပါဒါနတရားတို့မှ၊ အညေ-အခြားသော တရားတို့သည်၊ နော ဥပါဒါနာ-နော ဥပါဒါနတို့ မည်၏။

၇၅-၈၂။ ကိလေသဂေါစ္ဆကေ-၌၊ သံကိလိဋ္ဌတ္တိကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီး သော နည်းဖြင့်သာ၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [ဝုတ္တနယေနေဝဟု ဆိုသော် လည်း ထို၌ “သံ”သဒ္ဓါ ပါ၍ ဤ၌ “သံ”သဒ္ဓါ မပါခြင်းကား ကွဲပြားသေး၏။]

၈၃-၁၀၀။ ဝိဋ္ဌိဒုကေသု-တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ)၊ ကာမေ-ကာမဘုံ၌၊ အဝစရန္တိ-သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ကူတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ) ကာမာဝစရာ-တို့မည်၏။ (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်)၊ ရူပေ-ရူပဘုံ၌၊ အဝစရန္တိ-ကုန်၏။ ကူတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ ရူပါဝစရာ-တို့မည်၏။ (ယေ ဓမ္မာ)၊ အရူပေ-အရူပဘုံ၌၊ အဝစရန္တိ-ကုန်၏။ ကူတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ အရူပါဝစရာ-တို့ မည်၏။ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤမာတိကာအဖွင့်၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းဖြစ်သော အနက်တည်း၊ ဝိတ္တာရော ပန-အကျယ်ဖြစ်သော အနက်သည်ကား၊ ပရတော-နောက်၊ အာဝိ-ထင်ရှားစွာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ [ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ၏ အဖွင့်၌ အကျယ်ဖြစ်လတ္တံ့၊ ရှေးနိဿယ၌ကား “ယေဘုယျေန-များသော အားဖြင့်၊ အဝစရန္တိ-ကျင်လည်တတ်၊ ဖြစ်တတ်ကုန်၏”ဟု ပေး၏။ ထိုအဓိပ္ပာယ် လည်း နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။] (ယေ ဓမ္မာ)၊ တေဘူမကဝဋ္ဋေ-တေဘူမကဝဋ္ဋံ၌၊ ပရိယာပန္နာ-အကျုံးဝင်ကုန်၏။ အန္တောဂဓာ-အတွင်းဝင်ကုန်၏။ ကူတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ ပရိယာပန္နာ-တို့မည်၏။ တသ္မိ-ထိုတေဘူမကဝဋ္ဋံ၌၊ န ပရိယာပန္နာ-အကျုံးမဝင်သောတရားတို့တည်း၊ ကူတိ-ကြောင့်၊ အပရိယာပန္နာ-တို့မည်၏။ [ပရိယာပန္နသဒ္ဓါသည် အန္တောဂဓအနက်ကို ဟော၏။ လောကီတရားတို့သာ ပရိယာပန္နအမည်ရ၍ လောကုတ္တရာတရားတို့၏ ပရိယာပန္နအမည်မရပုံကို ဋီကာ၌ရှုပါ။]

(ယေ ဓမ္မာ) ဝဋ္ဋမူလံ-အဝိဇ္ဇာ တဏှာတည်းဟူသော ဝဋ္ဋ်မြစ်ကို၊ ဆိန္ဒုန္တာ-ဖြတ်ကုန်လျက်၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ ကတ္တာ၊ ဝဋ္ဋတော-ဝဋ္ဋ်တည်းဟူသော နှောင်အိမ်မှ၊ နိယုန္တိ-ထွက်မြောက်တတ်ကုန်၏။ ကူတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝဋ္ဋ်တည်းဟူသော နှောင်အိမ်မှ ထွက်မြောက်တတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ)၊ နိယုာနိကာ-နိယုာနိကတို့ မည်၏။ [နိပ္ပဗ္ဗ ယာဓာတ်၊ အနိယပစ္စည်း၊ နိဋ္ဌိ ဤကို ရဿပြု၊ ယကို ကပြု။] (ယေ ဓမ္မာ)၊ ကုမိနာလက္ခဏေန-ဤလက္ခဏာ အားဖြင့်၊ [ဝဋ္ဋ်မြစ်ကို ဖြတ်လျက် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခြင်းဟူသော အမှတ်အသား

အားဖြင့်] (ဝဋ္ဋတော-မှ) န နိယုန္တိ-မထွက်မြောက်တတ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝဋ္ဋတည်းဟူသော နောင်အိမ်မှ မထွက်မြောက်တတ်ကုန်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်) (တေ ဓမ္မာ)၊ အနိယျာနိကာ-အနိယျာနိကတို့ မည်၏။

စုတိယာ ဝါ-စုတိလည်းကောင်း၊ (အနန္တရံ၌ စပ်) အတ္တနော-မိမိဟူသောမဂ် ၏၊ ပဝတ္တိယာ ဝါ-ဖြစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ အနန္တရံ-အခြားမဲ့၌၊ ဖလဒါနေ-အကျိုး ကို ပေးခြင်း၌၊ နိယတတ္တာ-မြဲကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိယတာ-နိယတတို့ မည်၏၊ [စုတိယာ အနန္တရံဖြင့် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၊ ပဉ္စာနန္တရိယကံတို့ကို ရည်ရွယ် သည်၊ အတ္တနောဝါ ပဝတ္တိယာဖြင့် မဂ်ကိုရည်ရွယ်သည်။] တထာ-ထိုအခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ [စုတိ၏အခြားမဲ့၊ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်] အနိယတတ္တာ-မမြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အနိယတာ-အနိယတ တို့ မည်၏။

(ယေ ဓမ္မာ)၊ အညေ-မိမိတို့မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ-လောကီတရားတို့ကို၊ ဥတ္တရန္တိ-လွန်မြောက်နိုင်ကုန်၏၊ ပဇဟန္တိ-ပယ်စွန့်နိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ ဥတ္တရာ-ဥတ္တရတို့ မည်၏၊ (ယေ ဓမ္မာ)၊ အတ္တာနံ-မိမိဟူသော သဥတ္တရ တရားကို၊ ဥတ္တရိတံ-လွန်မြောက်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထေဟိ-စွမ်းနိုင်ကုန်သော၊ ဥတ္တရေ ဟိ-ဥတ္တရမည်သော တရားတို့နှင့်၊ သဟ (ဝတ္တန္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ သဥတ္တရာ-တို့ မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤလောကုတ္တရာတရားတို့၏၊ ဥတ္တရာ-မိမိကို လွန်မြောက်သောတရားတို့သည်၊ ဝါ-မိမိကို ပယ်နိုင်သောတရားတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ အနုတ္တရာ-အနုတ္တရတို့ မည်၏။

ဧတေဟိ-ဤတရားတို့ကြောင့်၊ (သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်)၊ ရဏန္တိ-ငိုမြည် တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)၊ ရဏာ-ရဏတို့မည်၏၊ ဧတံ-ဤရဏ သဒ္ဓါသည်၊ ယေဟိ-အကြင် ရာဂအစရှိသောတရားတို့သည်၊ အဘိဘူတာ-လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ နာနပ္ပကာရေန-အထူးထူးသော အပြား

သဥတ္တရာ။ ။ဥပုဗ္ဗ၊ တရဓာတ်သည် “လွန်မြောက်ခြင်းအနက်ကို” ဟော၏၊ “လွန်မြောက်” ဟူသည်လည်း လွန်၍ အခြားသို့ သွားသည် မဟုတ်၊ “လောကီတရားတို့ကို ပယ်စွန့်သော အားဖြင့် လွန်ခြင်းတည်း”ဟု သိစေလို၍ “ပဇဟန္တိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ ထိုဥတ္တရအရ လောကုတ္တရာတရားတို့ကို ရ၏၊ သဥတ္တရအရ၌ကား ထိုကဲ့သို့ လွန်မြောက်တတ်သောတရား နှင့်တကွ ဖြစ်သော (မိမိကို လွန်မြောက်တတ်သောတရား ရှိနေသော) အလွန်အမြောက်ခံရ သော လောကီတရားစုကို ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဥတ္တရိတံ၏ ကံကို “အတ္တာနံ”ဟု ထည့်သည်။

ရဏာ။ ။ရဏဓာတ်သည် သဒ္ဓါ၊ ဂတိ(အသံပြုခြင်းအနက်၊ ဂတိအနက်)ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ အသံပြုခြင်းအနက်ကို သိစေလို ရဏန္တိကို “ကန္တန္တိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ကန္တဓာတ်လည်း ရောဒန၊ အဝှာန၊ ဗျာကုလအနက်တို့ကိုဟောရကား ဤနေရာ၌ ရောဒနအနက်ကို ယူစေလို၍

အားဖြင့်၊ ကန္တန္တိ ပရိဒေဝန္တိ-ငိုမြည်တတ်ကုန်၏။ တေသံ ရာဂါဒိနံ-ထိုရာဂ အစရှိသောတရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း၊ (ယေဓမ္မာ)။ သမ္ပယောဂဝသေန-သမ္ပယုတ်၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဟာနေကဋ္ဌတာဝသေန စ-ပဟာနေကဋ္ဌတာ၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရဏေဟိ-ငိုမြည်ကြောင်းဖြစ်သော ရာဂ အစရှိသောတရားတို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ (ဝတ္ထန္တိ)၊ က္လုတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)။ သရဏာ-သရဏတို့ မည်၏။ တေနာကာရေန-ထို သမ္ပယောဂအခြင်းအရာ၊ ပဟာနေကဋ္ဌတာအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ရဏာ-ငိုမြည်ကြောင်းဖြစ်သော ရာဂ အစရှိသောတရားတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ က္လုတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)။ အရဏာ-အရဏတို့ မည်၏။



၁၀၁-၁၀၈။ သုတ္တန္တိကဒုကေသု-တို့၌၊ (အတ္တော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ)။ သမ္ပယောဂဝသေန-သမ္ပယုတ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇ-ဝိဇ္ဇာသို့၊ ဘဇန္တိ-ကပ်ဝင်တတ်ကုန်၏။ က္လုတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ)။ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-ဝိဇ္ဇာဘာဂီတို့ မည်၏။ (ယေ ဓမ္မာ)။ ဝိဇ္ဇာဘာဂေ-ဝိဇ္ဇာ၏အဖို့၌၊ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ-ဝိဇ္ဇာ၏အစ၌၊ [ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတည်းဟူသော အစုရှစ်စုတွင် တစ်စု တစ်စု၌]၊ ဝတ္ထန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ဝါ-သဘောတူသောအားဖြင့် ပါဝင်တတ်ကုန်၏။ က္လုတိပိ-ကြောင့်လည်း၊ (တေ ဓမ္မာ)။ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့ မည်၏။ တတ္ထ-ထို ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောဟူသောပုဒ်၌၊ (လဗ္ဘမာနာ-

“ပရိဒေဝန္တိ”ဟု ဖွင့်သည်။ ငိုမြည်သောအားဖြင့် အသံပြုခြင်း-ဟူလို၊ ငိုမြည်ခြင်းသည် ငိုမြည်ကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ်အားလုံးနှင့် ဆိုင်သော်လည်း ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကိုသာ “ရဏ”အရ ယူစေလိုသောကြောင့် “ရာဂါဒိနံ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်။ ရာဂါဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် အဋ္ဌကထာအလို ဒေါသ မောဟတို့ကိုသာ ယူ၊ ဋီကာ၌ကား ကိလေသာအားလုံးကို ယူသည်။

သရဏာ။ ။ရဏမည်သော ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့နှင့်တကွဖြစ်သောတရားဟူရာ၌ သမ္ပယုတ်အားဖြင့် ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဒေါသနှင့်တကွဖြစ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မောဟနှင့်တကွဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ရ၏။ [ပဟာနေကဋ္ဌ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]



ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော။ ။ပဌမနည်း၌ ဘဇန္တိတိ ဘာဂိနော၊ ဘဇဓာတ်+ဏီပစ္စည်း၊ “ဝိဇ္ဇ+ဘာဂိနော ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-သမ္ပယုတ်၏အစွမ်းဖြင့် ဝိဇ္ဇာသို့ ကပ်ရောက်တတ်ကုန်သော တရားတို့၊ “ကပ်ရောက်”ဟူသည်လည်း ဝိဇ္ဇာနှင့်ယှဉ်ခြင်းတည်း၊ ဒုတိယနည်း၌ “ဝိဇ္ဇာယ+ဘာဂေါ-ဝိဇ္ဇာဘာဂေါ ”ဟု ပဌမပြု၊ ဝိဇ္ဇာ၏အဖို့ဟူရာ၌ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးကို တစ်ဖို့စီခွဲသောအခါ ရှစ်ဖို့ရ၏။ ထိုရှစ်ဖို့သည် ရှစ်စုကွဲနေ၏။ ထို့ကြောင့် ၃၂ ကောဋ္ဌာသဆိုသကဲ့သို့ “ဘာဂသဒ္ဒါသည် ကောဋ္ဌာသအနက်ဟောတည်း”ဟု သိစေလို၍ “ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ”ဟု ထပ် ဖွင့်သည်။ ထို့နောက် “ဝိဇ္ဇာဘာဂေါ-ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော” ဟု ပြု၍ အဿတ္ထိ

ရထိုက်ကုန်သော) ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့သည်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်-ဝိပဿနာဉာဏ်လည်းကောင်း၊ မနောမယိဒ္ဓိ-မနောမယိဒ္ဓိလည်းကောင်း၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်တို့လည်းကောင်း၊ ဤတိ-ဤသို့၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးတို့တည်း၊ ပုရိမေန-ရှေးဖြစ်သော၊ အတ္တေန-အနက်အားဖြင့်၊ (ဝိဇ္ဇာ ဘန္တိဟူသော အနက်အားဖြင့်၊) တာဟိ-ထိုဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတို့နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ-ယှဉ်ကုန်သောတရားတို့သည်၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏။ [သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိဟု ပိပါသည်ကား ဝိဇ္ဇာကို ဆည်းစရာမရှိသောကြောင့်၊ အပိုဟု ထင်သည်၊ ဝိဇ္ဇာအချင်းချင်း သမ္ပယုတ်မဖြစ်နိုင်။]

ပစ္ဆိမေန-နောက်၌ဖြစ်သော၊ အတ္တေန-အနက်အားဖြင့်၊ [ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝတ္တန္တိဟူသော အနက်အားဖြင့်၊] တာသု-ထိုဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတို့တွင်၊ ယာကာစိ-အမှတ်မထားတစ်ပါးပါးသော၊ ဧကာ-တစ်ပါးသော ဝိဇ္ဇာသည်၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာမည်၏၊ သေသာ-တစ်ပါးသောဝိဇ္ဇာမှ ကြွင်းသော ဝိဇ္ဇာ ၇ ပါးတို့သည်၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏၊ ဣတိဇေ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤ၊ မျိုးသော ဝစနတ္ထအားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇာပိ-ဝိဇ္ဇာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇာယ-ဝိဇ္ဇာနှင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ-ယှဉ်ကုန်သောတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောတွေဝ-ဝိဇ္ဇာဘာဂိတို့ဟူ၍သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဝိဇ္ဇာ၊ ဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ဝိဇ္ဇာဘာဂိဟု သိထိုက်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဣဓ-ဤသုတ္တန္တကဒုက်အရာ၌၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာဝ-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုသာ၊ [ဧဝဖြင့် ဝိဇ္ဇာကို ကန့်။] (ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောတိ-ဝိဇ္ဇာဘာဂိတို့ဟူ၍) အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်ကုန်၏။

အနက်၌ ဤပစ္စည်းသက်၊ ဤအဿတ္တိတဒ္ဓိတ်ကိုပင် “ဝတ္တန္တိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ တစ်နည်း-“ဝိစိတြာ ဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ”နှင့်အညီ “ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝတ္တန္တိ”ဟူသောအနက်၌ပင် ဤပစ္စည်း သက်၍ “ဝတ္တန္တိတဒ္ဓိတ်”ဟု မှတ်ပါ၊ ဤအလို “ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-ဝိဇ္ဇာအဖို့ရှိသောတရားတို့၊ ဝါ-ဝိဇ္ဇာအဖို့၌ဖြစ်သော ပါဝင်သောတရားတို့”ဟု အနက်ပေးပါ။ [ကြွင်းသောအဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာ နိဿယ၌ ရှုပါ။]

ပုရိမေန ပေ၊ အဓိပ္ပေတာ။ ။ဝိဇ္ဇာ+ဘန္တိဟူသော ပဌမအနက်အရ ဝိဇ္ဇာသို့ ကပ်ရောက် တတ်သော ယှဉ်ဘက်တရားတို့သာ ရ၏၊ ဝိဇ္ဇာကား မရ၊ နောက်အနက်အားဖြင့်ကား ဝိဇ္ဇာ ရှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသည် ဝိဇ္ဇာမည်၏၊ ကျန် ၇ ပါးတို့သည် ဝိဇ္ဇာဘာဂိတို့ မည်၏၊ ထို့ကြောင့် ၂ နည်းပေါင်းလျှင် ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောအရ “ဝိဇ္ဇာလည်းရ၊ ဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ္တဓမ္မလည်း ရ၏”ဟု သိထိုက်ကြောင်းကို အတ္ထုဒ္ဓါရအဖြစ်ဖြင့် ပြသည်၊ ဤဒုက်ပုဒ်၌ကား ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ကို မရ၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကိုသာ ရသောကြောင့် “ဣဓ ပေ၊ အဓိပ္ပေတာ”ဟု ဆိုသည်၊ ဝိဇ္ဇာကို ကြဉ်၍ သမ္ပယုတ်စိတ်၊ စေတသိက်တို့ကို ကောက်မှ ပါဠိတော်နှင့်လည်း ညီ၏၊ ရှေးအကောက်များ လည်း ဤအတိုင်းပင် ကောက်ကြသည်။ [ကတမေ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော၊ ဝိဇ္ဇာယ သမ္ပယုတ္တကာ ဓမ္မာ၊ ဣမေ ဓမ္မာ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော။ - နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်။]

(ယေဓမ္မာ)။ သမ္ပယောဂဝသေနော-ဖြင့်ပင်၊ အဝိဇ္ဇာ-သို့၊ ဘဇန္တိ-ကုန်၏။ ကုတိ (တေ ဓမ္မာ) အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏။ (ယေဓမ္မာ) အဝိဇ္ဇာဘာဂေ-၌၊ အဝိဇ္ဇာ ကောဌာသေ-၌၊ [နောက်လာမည့် အဝိဇ္ဇာအစုတို့တွင် တစ်ခုသောအစု၌] ဝတ္တန္တိ-ကုန်၏။ ကုတိပ-ကြောင့်လည်း၊ (တေ ဓမ္မာ) အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏။ တတ္ထ-ထို အဝိဇ္ဇာဘာဂိနောဟူသောပုဒ်၌၊ (လဗ္ဘမာနာ-ကုန်သော) အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာတို့ သည်၊ ဒုက္ခပွင့်စွာဒကံ-ဒုက္ခသစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော၊ တမော-အမှိုက်မှောင် ဟူသော မောဟလည်းကောင်း၊ သမုဒယာဒိပွင့်စွာဒကံ-သမုဒယသစ္စာအစရှိသော သစ္စာ ၃ ပါးကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော၊ (တမော-လည်းကောင်း၊) ကုတိ-သို့၊ စတ သော-တို့တည်း၊ ပုရိမနယေနော-ဖြင့်ပင်၊ တာဟိ-ထိုအဝိဇ္ဇာ ၄ ပါးတို့နှင့်၊ သမ္ပ ယုတ္တဓမ္မာ-တို့သည်၊ အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏။ [ဤ၌လည်း ရှေးနည်းအတူ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၌ ပိသဒ္ဓါ ပိုသည်။] ပစ္ဆိမေန-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ တာသု-ထို ၄ ပါးသော အဝိဇ္ဇာတို့တွင်၊ ယာကာစိ-သော၊ ဧကာ-တစ်ပါးသည်၊ အဝိဇ္ဇာ-မည်၏။ သေသာ-အဝိဇ္ဇာတစ်ပါးမှ ကြွင်းသော အဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးတို့သည်၊ အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏။ ကုတိဇဝံ-သို့၊ အဝိဇ္ဇာပိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာယ-နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာဘာဂိနောတွေဝ-တို့ဟူ၍သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် အဝိဇ္ဇာ၊ အဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို အဝိဇ္ဇာဘာဂိဟု သိထိုက်ပါကုန်သော် လည်း၊ ကုဓ-ဤဒုက်ပုဒ်၌၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာဝ-တို့ကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ် ကုန်၏။ [အလိုရှိထိုက်ပုံကို ရှေးနည်းမှီပါ။]

ပုန-တစ်ဖန်၊ အနဇ္ဈောတ္တရဏဘာဝေန-လွှမ်းမိုးခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ထပ်၍ မလွှမ်းမိုးနိုင်လောက်အောင်-ဟူလို) ကိလေသန္ဓကာရံ-ကိလေသာတည်း ဟူသော အမှိုက်မှောင်ကို၊ ဝိဒ္ဓံသေတုံ-ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ၊ အသမတ္ထတာယ-မစွမ်း နိုင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဝိဇ္ဇု-လျှပ်စစ်ဟူသော၊ ဥပမာ-ဥပမာသည်၊ (အတ္ထိ) ကုတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လျှပ်စစ်ဟူသော ဥပမာရှိ ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေ ဓမ္မာ) ဝိဇ္ဇုပမာ-ဝိဇ္ဇုပမတို့ မည်၏။ [လျှပ်စစ် နှင့် တူပုံကို နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ တိုက်ရိုက်ပြလတ္တံ့၊ နတ္ထိ အဇ္ဈောတ္တရဏံ ယဿာတိ အနဇ္ဈောတ္တရဏော၊ ကိလေသန္ဓကာရော၊ အနဇ္ဈောတ္တရဏဿ + ဘာဝေါ အနဇ္ဈောတ္တရဏဘာဝေါ၊ န + သမတ္တာ အသမတ္တာ၊ အသမတ္တာနံ + ဘာဝေါ အသမတ္တတာ။] နိဿေသံ-အကြွင်းမရှိအောင်၊ (ကိလေသန္ဓကာရဿ- ကိလေသာ တည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်ကို)၊ ဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထတာယ- ဖျက်ဆီးခြင်း၌ စွမ်းနိုင် ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဝဇိရံ-ဝဇိရစိန်ဟူသော၊ ဝါ-မိုးကြိုးဟူသော၊ ဥပမာ-သည်၊ (အတ္ထိ) ကုတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝဇိရစိန်ဟူသော ဥပမာရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေဓမ္မာ) ဝဇိရူပမာ-ဝဇိရူပမတို့ မည်၏။ [ဝဇိရစိန်နှင့် တူပုံကိုလည်း နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ ပြလတ္တံ့။]

ဗာလေသု-လူမိုက်၊ လူအ၊ လူန၊ လူထိုင်း၊ လူရိုင်းတို့၌၊ ဌိတတ္တာ-တည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယတ္ထ-ယင်းဗာလတို့၌၊ ဌိတာ-တည်သော အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ တဒုပစာရေန-ထိုဗာလတို့၏အမည်ဖြင့်၊ (ထိုဗာလတို့၏ အမည်ကို အကုသိုလ်တရားတို့၌ တင်စားသော ဌာနပစာရအားဖြင့်၊) ဗာလာ-တို့ မည်၏၊ ပဏ္ဍိတေသု-အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာရှိသူတို့၌၊ ဌိတတ္တာ-တည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယတ္ထ-ယင်းပဏ္ဍိတတို့၌၊ ဌိတာ-တည်သော အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ တဒုပစာရေန-ထိုပဏ္ဍိတတို့ အမည်ဖြင့်၊ (ထိုပဏ္ဍိတတို့၏ အမည်ကို အကုသိုလ်တရားတို့၌ တင်စားသော ဌာနပစာရအားဖြင့်၊) ပဏ္ဍိတာ-တို့မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဗာလကရတ္တာ-ဗာလ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗာလာ-တို့ မည်၏၊ ပဏ္ဍိတကရတ္တာ-ပဏ္ဍိတ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဏ္ဍိတာ-တို့မည်၏။ [ဤနောက်နည်း၌ “ဗာလံ+ကရောန္တိတိ ဗာလကရာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရပုဒ်ကို ချေထားသည်၊ ဗာလကရ၌လည်း “ဗာလဘာဝကရ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပွဓာန ဘာဝလောပ ကြံ။]

ကဏှာတိ-ကား၊ ကာဠကာ-မည်းနက်မည်းမှောင်ကုန်သော၊ စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ အပဘဿရဘာဝကရဏာ-ပြီးပြီးပြန် အရောင်မထွက်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ် ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ သံဝိဇ္ဇန္တိ)၊ သုက္ကာတိ-ကား၊ ဩဒါတာ-ဖြူစင်ကုန်သော၊ စိတ္တဿ-၏၊ ပဘဿရဘာဝကရဏာ-ပြီးပြီးပြန် အရောင်ထွက်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ် ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ သံဝိဇ္ဇန္တိ)၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ကဏှာဘိဇာတိ ဟေတုတော-မည်းညစ် သော အမျိုးဇာတ်၏ အကြောင်းတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဏှာ-ကဏှတို့မည်သော၊ (ဓမ္မာ သံဝိဇ္ဇန္တိ)၊ သုက္ကာဘိဇာတိ ဟေတုတော-ဖြူစင်သောအမျိုးဇာတ်၏ အကြောင်းတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သုက္ကာ-သုက္ကတို့မည်သော၊ (ဓမ္မာ သံဝိဇ္ဇန္တိ)၊ [လူတို့၌ ဘုန်းကံ

ကဏှာ။ ။ကဏှာသဒ္ဒါသည် အမည်းအညစ်ကိုဟောသော သဒ္ဒါတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကာဠကာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ အကုသိုလ်တရားတို့သည် မည်းညစ်မိုက်မဲသောတရားများ ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ မည်းညစ်မိုက်မဲလျှင် ဖြူစင်အောင် အရောင်ထွက်အောင် မပြုတတ်ရကား “စိတ္တဿ အပဘဿရဘာဝကရဏာ”ဟု ကဏှာ၏သရုပ်ဖော်သည်။

ကဏှာဘိဇာတိ။ ။အဘိဇာယတိ ဧတ္တာတိ အဘိဇာတိ-သတ္တဝါတို့၏ ရှေးရှုဖြစ်ရာ အမျိုးဇာတ်ကို “အဘိဇာတိ”ဟု ခေါ်၏၊ ကဏှာ စ+သာ+အဘိဇာတိ စာတိ ကဏှာဘိဇာတိ-အပါယ် ၄ ဘုံသားတို့၏ အမျိုးဇာတ်သည် မည်းညစ်အောက်တန်းကျသော အမျိုးဇာတ်တည်း၊ လူတို့၌ ဘုန်းကံမရှိသော အနုအမ္မေ အဆင်းရဲမျိုးလည်း ကဏှာဘိဇာတိပင်တည်း၊ အကုသိုလ် တရားတို့သည် ထိုကဏှာမည်သော အဘိဇာတိ၏အကြောင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အကျိုး အဘိ ဇာတိ၏ ကဏှာအမည်ကို အကြောင်းအကုသိုလ်တရားတို့၌ တင် စားသော ဖလူပစာရအားဖြင့် အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း “ကဏှာ”ဟု ခေါ်ရသည်။

ကြီးမား၊ ရုပ်အဆင်း စသည်အားဖြင့် အထက်တန်းစားသည်လည်းကောင်း၊ နတ်
ဗြဟ္မာမျိုးသည်လည်းကောင်း သုက္ကာဘိဇာတိမည်၏။ ကြွင်းသော ဥပစာကို
ရှေးနည်းအတိုင်း သိပါ။]

(ယေ ဓမ္မာ) ကုဓေဝေ-ဤဘဝ၌လည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယေ စ-တမလွန်ဘဝ
၌ လည်းကောင်း၊ တပန္နိ-မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ပူလောင်တတ်ကုန်၏။ ကုတိ-
ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) တပနီယာ-တပနီယတို့ မည်၏။ တပနီယာ-ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ
နှစ်ဖြာသောဘဝ၌ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ပူလောင်တတ်သော တရားတို့သည်၊
န-မဟုတ်ကုန်၊ အတပနီယာ-မဟုတ်ကုန်။

အဓိဝစနဒုကာဒယော-အဓိဝစနဒုက် အစရှိကုန်သော၊ တယော-၃ ဒုက်တို့
သည်၊ အတ္တတော-အနက်အရကောက်အားဖြင့်၊ နိန္ဒာနာကရဏာ-အသီးအခြား
ပြုကြောင်း အထူးမရှိကုန်၊ [အရကောက်အားဖြင့် တူသည်-ဟူလို၊] ဧတ္ထ-ဤ
၃ ဒုက်တို့၌၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ-သဒ္ဓါသည်သာ၊ နာနာ-ထူး၏၊ [သဒ္ဓါထူးလျှင် သဒ္ဓါ၏
ဟောနက် မြန်မာပြန် ထူးကြောင်းမှာ ဆိုဖွယ်မရှိ။] ဟိ-ချဲ့၊ [ပညတ္တိပထာတိုင်
အောင် မျှော်သည်၊ ရှေးနိဿယ၌ကား “ဟိ သစ္စံ”ဟု စွဲလေသည်၊] သိရိဝဗ္ဗကော-
သိရိဝဗ္ဗကမည်သော ကျွန်၊ ဓနဝဗ္ဗကော-ဓနဝဗ္ဗကမည်သော သူဆင်းရဲ၊ ကုတိ
အာဒယော-ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်၊ ဝစနမတ္တမေဝ-သဒ္ဓါမျှကိုသာ၊ [ဧဝ
ဖြင့် အနက်မှန်ကို ကန်၊] အဓိကာရံ-စွဲမှီရည်စူးမှုကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ပဝတ္တာ-
ဖြစ်ကုန်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ အဓိဝစနာ နာမ-တို့ မည်၏၊ အဓိဝစနာနံ-သဒ္ဓါ
ကိုသာ စွဲမှီရည်စူးမှုကို ပြု၍ ဖြစ်သော သဒ္ဓါတို့၏၊ ပထာ-အကြောင်းဖြစ်သော
အနက်တို့တည်း၊ အဓိဝစနပထာ-တို့။

တပန္နိ။ ။တပဓာတ်+အနီယပစ္စည်း၊ ကတ္တာဟော၊ တပဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဖြစ်လျှင်
တပန္နိ၊ စုရာဒိဖြစ်လျှင် တာပေန္နိ၊ ဒိဝါဒိဖြစ်လျှင် တပုန္နိ၊ ဤသို့သာ ရုပ်ရှိနိုင်သည်၊ ဝုဒ္ဓိမပါ
သော တပေန္နိကား မကောင်းပါ။

အဓိဝစန။ ။အဓိသဒ္ဓါသည် အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာအဖွင့်တုန်းက အဓိသဒ္ဓါကဲ့သို့ အဓိကိစ္စ
ပဝတ္တအနက်ကို ဟော၏၊ အဓိကာရံ ကတွာနှင့် အဓိကိစ္စလည်း သဘောတူပင်တည်း၊
ထို့ကြောင့် “ဝစနံ+အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ အဓိဝစနာ”ဟု ပြု၊ အဓိကာရသဒ္ဓါ၏ စွဲမှီရည်စူးခြင်း
ဟူသည် အမည်ပေးသော မိဘ စသည်တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်တည်း၊ အနက်နာမည်ပေးသူတို့
သည် အဓိပ္ပာယ် မှန် မမှန်ကို ဂရုမစိုက်ဘဲ သဒ္ဓါနာမည် ကောင်းကောင်း ဖြစ်ဖို့ရန်ကိုသာ
ရည်စူး၍ “သိရိဝဗ္ဗက၊ ဓနဝဗ္ဗက” စသည်ဖြင့် မှည့်ခေါ်ကြ၏၊ ထိုသဒ္ဓါမျိုးကဲ့သို့ အခြားသဒ္ဓါ
များလည်း အနက်မှန်ကို ဟောသည်ဖြစ်စေ၊ မဟောသည်ဖြစ်စေ အနက်ကို ထင်ရှားပြုတတ်
သော သဒ္ဓါချင်း တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် “အဓိဝစန”ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

အဘိသင်္ခရောန္တိတိ ၊ပေ၊ သင်္ခါရာတိ-အဘိသင်္ခရောန္တိတိ ၊ပေ၊ သင်္ခါရာဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ နိဒ္ဒါရေတွာ-ထုတ်ဖော်၍၊ သဟေတုကံ-အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝုစ္စမာနာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ အဘိလာပါ-အနက်သို့ ရွေးရရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါတို့သည်၊ နိရုတ္တိ နာမ-နိရုတ္တိတို့ မည်၏၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ (ယသ္မာ-ကြောင့်) အဘိသင်္ခရောန္တိ-ပြုပြင်စီမံတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ခေါ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ သင်္ခါရာ-သင်္ခါရတို့ မည်၏။] နိရုတ္တိနံ-ထုတ်ဆောင်၍ ဟောတော်မူအပ်သော သဒ္ဓါတို့၏၊ ပထာ-တို့တည်း၊ နိရုတ္တိပထာ-တို့။

တက္ကောဝိတက္ကောသင်္ကပ္ပောတိ-တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပောဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ တေန တေန ပကာရေန-ထိုထိုအပြားအားဖြင့်၊ ဉပနတော-သိစေတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညတ္တိ နာမ-မည်၏၊ ပညတ္တိနံ-အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော သဒ္ဓါတို့၏၊ ပထာ-တို့တည်း၊ ပညတ္တိပထာ-တို့၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ဒုက်တို့တွင်၊ ဧကံ ဒုကံ-တစ်ပါးသောဒုက်ကို၊ ဝတ္တာပိ-ဟောတော်မူပြီး၍လည်း၊ ဣတရေသံ-အခြားသော ဒုက်တို့ကို၊ ဝစနေ-ဟောတော်မူခြင်း၌၊ ပယောဇနံ-အကျိုးကို၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။ [ဒေသနာ ဝိလာသ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယအားဖြင့် ဟောတော်မူသည်-ဟူလို။]



၁၀၉-၁၁၈။ နာမဇ္ဈပဒုကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ နာမကရဏဌေန-နာမည်ကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ နမနဌေန စ - အာရုံသို့ ညွှတ်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော

နိရုတ္တိ။ ။“နိ+ဥတ္တိ”ဟုခွဲ၊ နိကို “နိဒ္ဒါရေတွာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဥတ္တိကို ဝစဓာတ်၊ တိ ပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဝုစ္စမာနာ”ဟုလည်းကောင်း အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်၊ “နိဟရိတွာ ဥစ္စန္တေတိ နိရုတ္တိ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ သင်္ခါရာ၏အနက်ကို “အဘိသင်္ခရောန္တိ”ဟု ထုတ်ပြ၍ “ဣတိ တသ္မာ”ဟု အကြောင်းနှင့်တကွ ဟောတော်မူအပ်သည်ကို “နိဒ္ဒါရေတွာ သဟေတုကံ ကတွာ ဝုစ္စမာနာ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းနှင့်တကွ အနက်ကို ထုတ်ပြခြင်း မရှိသော သဒ္ဓါတို့ကိုကား အတ္ထပကာသန-အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်းအားဖြင့် တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် “နိရုတ္တိ”ဟု ခေါ်ရသည်။

ပညတ္တိ။ ။ဝိတက်ဟူသော တရားမျိုးကိုပင် တက္ကောဟုလည်းကောင်း၊ ဝိတက္ကောဟု လည်းကောင်း၊ သင်္ကပ္ပောဟုလည်းကောင်း ဤသို့ အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သောကြောင့် တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပောတို့ကို “ပညတ္တိ”ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုသို့ အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့် မသိစေတတ်ဘဲ တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် တစ်နက်ကို ပြီးစေသော အခြား သဒ္ဓါတို့ကိုကား အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်း တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် “ပညတ္တိ”ဟု ခေါ်ရသည်၊ “ပကာရေန ဉပေတိတိ ပညတ္တိ”ဟု ပြု၊ [ဤအဓိပ္ပာယ်များကို ဋီကာ၌ “ယသ္မာ ပန ၊ပေ၊ ယောဇနာကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု ပြထားသည်။]

အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာမနဋ္ဌေန စ-အာရမဏိကတရားတို့ကို မိမိသို့ ညွတ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာမ-နာမ မည်၏၊ ရူပနဋ္ဌေန-ဖောက်ပြန် တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ရူပ-ရူပ မည်၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ် ပြီးသော၊ ဧတ္ထ-ဤမာတိကာအဖွင့်၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္တာရော ပန-အကျယ်သည်ကား၊ နိက္ခေပကဏ္ဏေ-၌၊ အာဝိ-ထင်ရှားစွာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့။

အဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဒုက္ခာဒီသု-ဒုက္ခ အစရှိသော တရားတို့၌၊ အညာဏံ-ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟတည်း၊ ဘဝတဏှာတိ-ကား၊ ဘဝပတ္ထနာ-ဘဝကို တောင့်တတတ်သော တဏှာသည်၊ ဘဝဒိဋ္ဌိတိ(ဧတ္ထ)-ဘဝဒိဋ္ဌိဟူသော၊ သဿတံ-

နာမကရဏဋ္ဌေန။ ။ ဖဿ ဝေဒနာ စသော တရားတို့သည် တွေ့ထိခြင်းသဘော၊ ခံစားရခြင်းသဘော စသည်ရှိရကား ထိုသဘောအတိုင်းပင် ဖဿ ဝေဒနာစသော ပါဠိနာမည် ကို (တွေ့ထိ ခံစား စသော မြန်မာနာမည်ကို) ပြုတတ်သောကြောင့် “နာမ”ဟု ခေါ်၏၊ ဤအလို “နာမ+ကရောတိတိ နာမကရဏံ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ကရဏဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထား သည်ဟု ကြံပါ။

မေးဖွယ်။ ။ အမည်ကို ပြုတတ်သောကြောင့် “နာမ”ဟု ဆိုလျှင် ပထဝီ စသော ရုပ် တရားများလည်း တကယ့် မြေကြီးကဲ့သို့ ခိုင်မာခြင်းသဘော စသည် ရှိသောကြောင့် ပထဝီ စသော အမည်ရကြရကား “နာမ”ဟု ခေါ်သင့်ရာ မရောက်ပါလောဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေ ကား-ရုပ်တို့သည် မိမိသဘောအတိုင်း “ပထဝီ”စသော ပရမတ်နာမည်ရပြီး ဖြစ်ပါသော်လည်း ဆံပင်တွင် ပါဝင်သော ပထဝီသည် ကေသဟူသော နာမည်တစ်မျိုးသို့ ပြောင်းတတ်သေး သောကြောင့် မိမိရပြီးနာမည် မခိုင်မြဲရကား “နာမ”ဟု မခေါ်ဆိုနိုင်ချေ၊ ဖဿ စသည်တို့ကား ထိုကဲ့သို့ နာမည်တစ်မျိုး မပြောင်းဘဲ ခိုင်မြဲသော နာမည်ရှိသောကြောင့် “နာမ”ဟု ခေါ်ဆိုရ ပေသည်။ [ဖဿော ဝေဒနာတိ သဗ္ဗဒါပိ ၊ ပေ၊ နာမကရဏတ္ထေန နာမံ-ဋီကာ။]

နမနဋ္ဌေန။ ။ “နမတိ-အာရုံသို့ ညွတ်တတ်၏၊ ဣတိ နာမံ”ဟု သုဒ္ဓကတ္ထုသင်္ဂြဟို “အဘယံကြောင့် အာရုံသို့ ညွတ်တတ်”ဟု ဆိုရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား- အာရုံနှင့် ကင်း၍ မည်သည့်အခါမျှ မဖြစ်၊ အာရုံရှိမှ ဖြစ်သောကြောင့် အာရုံသို့ အမြဲညွတ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ [နမနံ အဝိနာဘာဝတော အာရမဏာဘိမုခတော။-ဋီကာ။]

နာမနဋ္ဌေန။ ။ ဤနည်း၌ကား “အတ္တနိအာရမဏိကဓမ္မေ နာမေတိတိ နာမံ”ဟု ဟေတုကတ္ထုသင်္ဂြဟို၊ သုဒ္ဓကတ္ထုသင်္ဂြဟိုသော ရှေ့နည်း၌ နိဗ္ဗာန်မရ၊ ဤနည်း၌ နိဗ္ဗာန်နှင့် တကွ စိတ် စေတသိက် နာမ်အားလုံး ရသည်။

ဒုက္ခာဒီသု အညာဏံ။ ။ အာဒိဖြင့် “သမုဒယ၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂ၊ ပုပ္ဖန္တ၊ အပရန္တ၊ ပုပ္ဖန္တ၊ ပရန္တ၊ ဣဒပစ္စယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်း၏ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ အဖွင့်၌ လာသော တရားများကို ယူပါ၊ အညာဏံ-“မသိခြင်း မောဟ”ဟု မပေးနှင့်၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်၏ အရာဖြစ်သော အချို့ အာရုံများကို ရဟန္တာများပင် မသိ၊ ထို့ကြောင့်

အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိသောအရာကို၊ ဝါ-မြဲသောအရာကို၊ ဘဝေါ-ဘဝ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ သဿတဝသေန-“အတ္တလောကသည် မြဲ၏”ဟု ယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [ဂါဟပုဒ် အကျေကြီ။] ဥပ္ပဇ္ဇနဒိဋ္ဌိ-ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း၊ [ဥပ္ပဇ္ဇမာန ရှိလျှင် ကောင်း၏။] ဝိဘဝဒိဋ္ဌိတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ ဥစ္ဆေဒံ-ပြတ်စဲခြင်းကို၊ ဝိဘဝေါ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ဥစ္ဆေဒဝသေန-“အတ္တလောကသည် ပြတ်၏”ဟု ယူခြင်း၏ အစွမ်း ဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနဒိဋ္ဌိ-တည်း၊ အတ္တာ စ-ခန္ဓာ ၅ ပါးဟူသော အတ္တသည်လည်းကောင်း၊ လောကော စ-ခန္ဓာ ၅ ပါးဟူသော လောကသည်လည်းကောင်း၊ သဿတော- အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၏၊ ဝါ-မြဲ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ပဝတ္တာ-သော၊ ဒိဋ္ဌိ-သည်၊ သဿတဒိဋ္ဌိ-သဿတဒိဋ္ဌိ မည်၏၊ (အတ္တာ စ-သည်လည်းကောင်း၊ လောကော စ-သည်လည်းကောင်း၊) ဥစ္ဆိဋ္ဌိဿတိ-သေလျှင် ပြတ်စဲလတ္တံ့၊ ဣတိ၊ ပဝတ္တာ-သော၊ ဒိဋ္ဌိ-သည်၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ-မည်၏။

(အတ္တာစ-သည်လည်းကောင်း၊ လောကောစ-သည်လည်းကောင်း၊) အန္တဝါ- အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ပဝတ္တာ-သော၊ (ဒိဋ္ဌိ-သည်၊) အန္တဝါဒိဋ္ဌိ-မည်၏၊ (အတ္တာစ၊ လောကောစ)၊ အနန္တဝါ-အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိ၊ ဣတိ-သို့၊ ပဝတ္တာ-သော၊ (ဒိဋ္ဌိ-သည်၊) အနန္တဝါဒိဋ္ဌိ-မည်၏၊ ပုပ္ဖန္တံ-ရှေးအတိတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အဖို့သို့၊ အနုဂတာ-အစဉ်လိုက်သော၊ ဒိဋ္ဌိ-ဒိဋ္ဌိတည်း၊ ပုပ္ဖန္တနဒိဋ္ဌိ-ရှေးအတိတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အဖို့သို့ အစဉ်လိုက် သော ဒိဋ္ဌိ၊ အပရန္တံ-နောက်အနာဂတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အဖို့သို့၊ အနုဂတာ-သော၊ ဒိဋ္ဌိ-တည်း၊ အပရန္တနဒိဋ္ဌိ-နောက်အနာဂတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အဖို့သို့ အစဉ်လိုက်သော ဒိဋ္ဌိ။ [ဤသဿတဒိဋ္ဌိ စသည်တို့ ယူပုံကို သီလက္ခန္ဓံ ဗြဟ္မဇာလသုတ် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၌ ကြည့်ပါ။]

အ အတွက် ဝိရုဒ္ဓအနက်ကို ယူ၍ “ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟ”ဟု အနက်ပေးရသည်၊ အကုသလာ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းတည်း။

သဿတဒိဋ္ဌိ။ ။ “သဒါ+သတ သဿတ”အရ အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိသော အရာကို “သဿတ”ဟု ခေါ်၏၊ [သာမညဖြစ်၍ “သဿတ”ဟု နပုလ္လိင်ထားဟန် တူသည်၊ ဘဝသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း။] ဘဝတိ-အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၏၊ ဣတိ၊ ဘဝေါ၊ “ဘဝေါ+ဣတိ+ ပဝတ္တာဒိဋ္ဌိ ဘဝဒိဋ္ဌိ”ဟုလည်းကောင်း ပြုပါ။

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ။ ။ ဥစ္ဆိဋ္ဌတိ-ပြတ်စဲ၏၊ ဣတိ ဥစ္ဆေဒေါ၊ ဝိဘဝသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ န ဘဝတိ-အမြဲ မဖြစ်၊ ဝါ-ပြတ်၏၊ ဣတိ ဝိဘဝေါ၊ အတ္တလောကသည် အမြဲ ဆက်၍ မဖြစ်၊ “သေလျှင် ပြတ်၏”ဟု ယူကြောင်း အယူကို “ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ”ဟု ခေါ်သည်၊ ရှေးနည်း အတိုင်း သမာသိတုံပါ။



အဟိရိကန္တိ-ကား၊ ယံ န ဟိရိယတိ ဟိရိတဗ္ဗေနာတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝိတ္ထာရိတာ-ပဒဘာဇနိ၌ အကျယ်ချဲ့အပ်သော၊ နိဗ္ဗုဒ္ဓတာ-အရှက်မရှိသူ၏ အဖြစ်တည်း၊ [ယံ (ယော ဓမ္မော)-အကြင်တရားသည်၊ (တစ်နည်း၊ ယံ-အကြင်တရားကြောင့်၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊) ဟိရိတဗ္ဗေန-ရှက်ထိုက်သော ကာယဒုစရိုက်စသည်ကို၊ န ဟိရိယတိ-မရှက်တတ်။] အနောတ္တပ္ပန္တိ-ကား၊ ယံ န ဩတ္တပ္ပတိ ဩတ္တပ္ပတဗ္ဗေနာတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝိတ္ထာရိတော-သော၊ အဘယာနကအာကာရော-မကြောက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတည်း၊ [ယံ-အကြင် တရားသည်၊ (တစ်နည်း၊ ယေန- ကြောင့်၊ ပုဂ္ဂလော- သည်၊) ဩတ္တပ္ပတဗ္ဗေန- ကြောက်လန့်ထိုက်သော ကာယဒုစရိုက် စသည်ကြောင့်၊ န ဩတ္တပ္ပတိ-မကြောက်လန့်တတ်။] ဟိရိယနာ-ရှက်ခြင်း သဘောတရားသည်၊ ဟိရိ-ဟိရိ မည်၏၊ ဩတ္တပ္ပနာ-ကြောက်လန့်ခြင်း သဘော တရားသည်၊ ဩတ္တပ္ပ-မည်၏။

ဒေါဝစဿတာတိအာဒိသု-ဒေါဝစဿတာ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဝိပုတိကူလဂါဟိမိ-အထူးသဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ယူလေ့ရှိသော၊ ဝိပစ္စနီကဿာတေ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို သာယာခြင်းရှိသော၊ အနာဒရေ-ပုဂ္ဂလ ဓမ္မကို ရှိသေလေးစားခြင်း မရှိသော၊ ဧတသ္မိ ပုဂ္ဂလေ-ဤအင်္ဂါ ၃ ပါးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဒုက္ခံ-ခက်ခဲသော၊ ဝစော-ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ခက်ခဲသော ပြောဆိုအပ်သော စကားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ထိုအပြောခက် အဆိုခက်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ဒုဗ္ဗစော-မည်၏၊ [“ဒုက္ခံ ဝစော ဧတသ္မိတိ ဒုဗ္ဗစော”ဟု ပြု၊ ဝစသဒ္ဓါကား ဤနေရာ၌ စကားဒြပ်ကို ဟောသော နာမ်ပုဒ်ပြီးပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ဒုက္ခေန+ဝတ္ထဗ္ဗော ဒုဗ္ဗစော”ဟု ကစွည်းအလို “ကိတ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ပြုလို၏”ဟု ရှေးနိဿယ၌ မှာထားသည်ကို စဉ်းစားပါ။] တဿ-ထိုဒုဗ္ဗစပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ကမ္မံ-အလုပ်တည်း၊ ဒေါဝစဿံ-ဒုဗ္ဗစပုဂ္ဂိုလ်၏အလုပ်၊ [သူများကို ကန့်လန့်ပြောခြင်း၊ ဂွတိုက်ခြင်း အလုပ်၊ ကမ္မအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ သျှကို သပြ၊ သဒ္ဓေဘော်လာ၊] တဿ-ထို ဒုဗ္ဗစပုဂ္ဂိုလ်၏အလုပ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း၊ ဒေါဝစဿတာ-ဒုဗ္ဗစပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ဧတဿ-ဤပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပါပါ-ယုတ်မာကုန်သော၊ အသဒ္ဓါဒယော-သဒ္ဓါမရှိသူ အစရှိကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ-ပုဂ္ဂိုလ်ဟူကုန်သော၊ မိတ္တာ-မိတ်ဆွေတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ပါပမိတ္တာ-မည်၏၊ တဿ-ထိုယုတ်မာသော မိတ်ဆွေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း၊ ပါပမိတ္တာ-ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း၊ [ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့နှင့် ပေါင်းလိုသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊] သောဝစဿတာ စ-သောဝစဿတာကိုလည်းကောင်း၊

ဝါ-လွယ်ကူစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ်ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကလျာဏမိတ္တတာစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ်ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝုတ္တပဋိပက္ခနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသော ဒေါဝစသတာ အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်နည်းအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

၁၁၉-၁၂၃။ ပဉ္စပိ-ငါးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ-အာပတ်အစုတို့ သည်၊ အာပတ္တိယော-အာပတ်တို့ မည်၏၊ သတ္တပိ-၇ ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ-တို့သည်၊ အာပတ္တိယော-တို့ မည်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တာသု-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ (နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊) အာပတ္တိသု-တို့၌၊ ကုသလဘာဝေါ-ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ် ကြိယာ၌ ယှဉ်သော ပညာသည်၊ အာပတ္တိကုသလတာ-အာပတ္တိကုသလတာ မည်၏၊ တာဟိ အာပတ္တိဟိ-ထိုအာပတ်တို့မှ၊ ဝုဋ္ဌာနေ-ထခြင်း၌၊ ကုသလဘာဝေါ- သည်၊ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလတာ-မည်၏၊ သမာပတ္တိသု-သမာပတ်တို့၌၊ ကုသလ ဘာဝေါ-ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ် ကြိယာ၌ ယှဉ်သော ပညာ သည်၊ သမာပတ္တိကုသလတာ-မည်၏၊ ဧတံ-ဤသမာပတ္တိကုသလတာဟူသော အမည်သည်၊ သမာပတ္တိနံ-တို့၏၊ အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပညာယ-အပ္ပနာကို ပိုင်းခြား တတ်သော ပညာ၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း၊ သမာပတ္တိဟိ-တို့မှ၊ ဝုဋ္ဌာနေ-၌၊ ကုသလဘာဝေါ-သည်၊ သမာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလတာ-မည်၏။

အဋ္ဌာရသသု-၁၈ ပါးကုန်သော၊ ဓာတုသု-တို့၌၊ ကုသလဘာဝေါ-ကျွမ်းကျင် သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ် ကြိယာ၌ ယှဉ်သော ပညာသည်၊ ဓာတုကုသလ တာ-မည်၏၊ တာသံယေဝ ဓာတူနံ-ထိုဓာတ်တို့ကိုပင်၊ မနသိကာရေ-နှလုံးသွင်း ခြင်း၌၊ [စက္ခု စသော ဓာတ်တို့၏ လက္ခဏာ စသည်တို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောကို နှလုံးသွင်းခြင်း၌၊] ကုသလဘာဝေါ-သည်၊ မနသိကာရ ကုသလတာ-မည်၏၊ စက္ခယတနာဒီသု-စက္ခယတန အစရှိသော အာယတန တို့၌၊ ကုသလဘာဝေါ-သည်၊ အာယတနကုသလတာ-မည်၏၊ ဒွါဒသဂေါ-၁၂ ပါးသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေ-၌၊ ကုသလဘာဝေါ-သည်၊ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒကုသလတာ-မည်၏။

အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပညာ။ ။ “အပ္ပနာ”ဟူသည် ဈာန်ဇော၊ မဂ်ဇော၊ ဖိုလ်ဇောတည်း။ ဤ အပ္ပနာ၏ရှေ့အဖို့၌ “ပရိကမ် ဥပစာ၊ အနုလံ၊ ဂေါတြဘု(သို့မဟုတ်)ဝေါဒါန်”ဟု ပရိကမ်ဇော များ ရှိ၏။ အပ္ပနာဈာန်မှ ထပြီးသောအခါ ရှေးဦးစွာ ဘဝင်ဖြစ်ရ၏။ ထိုအလယ်၌ “အပ္ပနာဇော ဖြစ်သည်”ဟု အပ္ပနာဇော၏ ရှေ့အပိုင်းအခြား နောက်အပိုင်းအခြားကို သိသောပညာတည်း။

တသို့ တသို့ ဌာနေ-ထိုထိုအကြောင်း၌၊ ကုသလဘာဝေါ-ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ် ကြိယာ၌ ယှဉ်သော ပညာသည်၊ ဌာနကုသလတာ-မည်၏။ ကာရဏ်-အကြောင်းကို၊ ဌာနန္တိ-ဌာနဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တသို့-ထိုအကြောင်း၌၊ (တိဋ္ဌတိ၌စပ်) တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ-ထိုအကြောင်း၌စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [တသို့+အာယတ္တာ တဒါယတ္တာ၊ တဒါယတ္တာ+ဝုတ္တိ ယဿာတိ တဒါယတ္တဝုတ္တိ။] ဖလံ-အကျိုးသည်၊ တိဋ္ဌတိ နာမ-တည်သည် မည်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အကျိုး၏ တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဌာနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [“တသို့ ဟိ တိဋ္ဌတိ”ဟု စာအုပ်များ၌ ရှိ၏။ စာသွား ရိုးရာကား ဌာနန္တိ ဝုတ္တံကို ငဲ့၍ “တံ ဟိ”ဟု ရှိတတ်သည်။] အဌာနေ-အကြောင်းမဟုတ်သည်၌၊ ကုသလဘာဝေါ-ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ် ကြိယာ၌ ယှဉ်သောပညာသည်၊ အဌာနကုသလတာ-မည်၏။ [ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ၌ ထင်ရှားပြလတ္တံ့။]

၁၂၄-၁၃၄။ ဥဇ္ဇဘာဝေါ-ဖြောင့်မတ်သော ကာယ စိတ္တတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကာယုဇ္ဇကတာ၊ စိတ္တုဇ္ဇကတာသည်၊ အဇ္ဇဝေါ-အဇ္ဇဝ မည်၏။ မုဒုဘာဝေါ-နူးညံ့သော ကာယ စိတ္တတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကာယမုဒုတာ၊ စိတ္တမုဒုတာသည်၊ မဒ္ဒဝေါ-မည်၏။ အဓိဝါသနသင်္ခါတော-မိမိအထက်၌ သက်ဝင် တည်နေစေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ (မိမိကသာ အနာခံခြင်းဟု ဆိုအပ်သော)၊ ခမနဘာဝေါ-သည်းခံတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အဒေါသပြဓာန်းသော ကုသိုလ် ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ ခန္တိ-ခန္တိ မည်၏။ သုရတဿ-တင့်တယ်သော ကာယသုစရိုက် ဝစီသုစရိုက် အမှု၌ မွေ့လျော်သူ၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မဟာကုသိုလ် ကြိယာ၊ လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ သောရစုံ-မည်၏။

သမ္မောဒကမုဒုဘာဝသင်္ခါတော-လွန်စွာဝမ်းမြောက်တတ်သူ၏ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝါ - လွန်စွာဝမ်းမြောက်သော နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ဟု

အဓိဝါသနခန္တိ။ ။ခမုဓာတ်၊ တိပစ္စည်း၊ အဓိ-မိမိအထက်၌၊ ဝါသန-သူတစ်ပါးတို့က ပြောဆိုပုတ်ခတ်သမျှကို တည်နေစေခြင်း၊ မိမိကသာ အနာခံ၍ ပြန်လှန်ပြောဆိုပုတ်ခတ်မှု မပြုခြင်းကို “အဓိဝါသနခန္တိ”ဟု ခေါ်သည်။

သမ္မောဒကမုဒုဘာဝ။ ။သမ္မောဒကကို မုဒု၌ စပ်လျှင် “သမ္မောဒကဿ+မုဒုဘာဝေါ သမ္မောဒကမုဒုဘာဝေါ”ဟု ပြု၊ သမ္မောဒကကို မုဒုဘာဝ၌ စပ်လျှင် “သမ္မောဒကော စ+သော+မုဒုဘာဝေါ စာတိ သမ္မောဒကမုဒုဘာဝေါ”ဟု ပြု။ [သမ္မောဒကဿ၊ သမ္မောဒကော ဝါ မုဒုဘာဝေါ သမ္မောဒကမုဒုဘာဝေါ။-ဋီကာ။]

ဆိုအပ်သော၊ သဒ္ဓိလဘာဝေါ - ပြေပြစ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မဟာကုသိုလ် ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ သာဓလျံ-သာဓလျ မည်၏၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာ အားဖြင့် ပိတ်ဆို့လသော်၊ ပရေဟိ-သူတစ်ပါးတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ အတ္တနော-မိမိ ၏၊ ဆိဒ္ဓ္ဓ-အပေါက်အကြားသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဧဝံ-ဤသို့ အပေါက်အကြား မဖြစ်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဓမ္မာမိသေဟိ-ဓမ္မ၊ အာမိသ တို့ဖြင့်၊ ပဋိသန္တရဏံ-ပိတ်ဆို့ခြင်းသည်၊ ပဋိသန္တာရော-ပဋိသန္တာရ မည်၏။

ဣန္ဒြိယသံဝရဘေဒသင်္ခါတော-ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၏ ပျက်ခြင်းဟု ဆိုအပ် သော၊ မနစ္ဆဋ္ဌေသု-မနိန္ဒြေလျှင် ၆ ခုမြောက်ရှိကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယေသု-စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၌၊ အဂုတ္တဒ္ဓါရဘာဝေါ-မစောင့်ရှောက်အပ်သော ဒွါရရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ လောဘမူ ဒေါသမူ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒ္ဓါရ တာ-ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒ္ဓါရတာ မည်၏၊ ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂဝသေန-ခံယူခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဘောဇနေ-ဘောဇဉ်၌၊ ဝါ-ဘောဇဉ်ကိုမှတ်၊ အရပ် ရပ်သော ပစ္စည်း၌၊ မတ္တံ-အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို၊ အဇာနနဘာဝေါ-သိခြင်း မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ လောဘမူ မောဟမူ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ ဘောဇနေ အမတ္တညုတာ-ဘောဇနေ အမတ္တညုတာ မည်၏၊ အနန္တရဒုကော- အခြားမဲ့ဒုက်ကို၊ (ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒ္ဓါရတာဒုက်ကို) ဂုတ္တပဋိပက္ခနယေန-ဆိုအပ် ပြီးသော ဒုက်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်နည်းအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ပဋိသန္တရဏံ။ ။သံပုဗ္ဗ+ထရဓာတ်သည် အတ္ထာဒန-ဖုံးလွှမ်းပိတ်ဆို့ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဓမ္မာမိသ၌ ဓမ္မဟူသည် စာပေပိဋကတ် အရပ်ရပ်တည်း၊ အာမိသဟူသည်ကား ဆွမ်း သင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းတည်း၊ မိမိအထံ၌ စာတက်ဖော် မရ၍ စိတ်ဆိုးနေလျှင် ထိုသူနှင့် မိမိအကြား၌ အပေါက်အကြား ဖြစ်သွား၏၊ ရန်တိုက်လိုသူတို့သည် ထိုအပေါက်အကြားက ဝင်၍ ရန်တိုက်နိုင်ကြ၏၊ စာချမပေးလျှင်လည်းကောင်း၊ ဆွမ်း သင်္ကန်း စသည်မပေးလျှင် လည်းကောင်း ထိုကဲ့သို့ အပေါက်အကြား ဖြစ်တတ်၏၊ ထိုအပေါက်အကြားမျိုး မဖြစ်ရအောင် စာတက်ပေးခြင်း၊ စာချပေးခြင်း၊ ဆွမ်း သင်္ကန်း စသည် ပေးခြင်းကို “ဓမ္မ အာမိသတို့ဖြင့် ပိတ်ဆို့ခြင်း”ဟု ဆိုသည်။

ဘောဇနေ အမတ္တညုတာ။ ။“ဘောဇနေ”ဟုဆိုသော်လည်း “သဒ္ဓါဒေယျာနိ ဘောဇနာနိ ဘုဒ္ဓိတွာ”ကဲ့သို့ ဘောဇဉ်ကို မှတ်၍ နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဆိုထားသည်၊ အမတ္တညုအရ ပစ္စည်း ၄ ပါးလုံးနှင့် ဆိုင်သည်၊ ထိုအမတ္တညုသည်လည်း အလျှံခံစဉ်တုန်းက အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို မသိခြင်း၊ ရပြီးနောက် သုံးစွဲသောအခါ အတိုင်းအရှည်ပမာဏကို မသိခြင်းအားဖြင့် ၂ မျိုး ရှိသောကြောင့် “ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂဝသေန” ဟု ဆိုသည်၊ တချို့နေရာ၌ကား “ပရိယေသန-ရှာမှီးခြင်း”ပါ ထည့်၍ ရှာမှီးစဉ်ကလည်း ဝေသိယာဂေါစရ ဝိခေါဂေါစရ စသည် ဝယ် ရှာမှီးခြင်းအားဖြင့် အမတ္တညု ဖြစ်နိုင်သေး၏။

သတိဝိပွဝါသသင်္ခါတော-သတိနှင့်ကင်း၍နေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ မုဋ္ဌဿတိ ဘာဝေါ-ပျောက်ကင်းသောသတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် သည်၊ မုဋ္ဌဿန္တံ-မုဋ္ဌသစ္စ မည်၏။ [ဣ ပစ္စည်း၊ ဣကို ချေ၊ တျကို စပြု၊ ဒွေဘော် လာ၊] အသမ္ပဇာနနဘာဝေါ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိခြင်းမရှိသူ၏ ဖြစ် ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ အသမ္ပဇဉ်-အသမ္ပဇဉ် မည်၏။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ-အကြင်တရားသဘောသည်၊) သရတိ-အမှတ်ရတတ်၏။ ဝါ-အောက်မေ့ တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သာ ဓမ္မဇာတိ)၊ သတိ-မည်၏။ (ယံ ဓမ္မဇာတိ-သည်၊) သမ္ပဇာနာတိ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိ-ထိုသို့၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ ဓမ္မဇာတိ-သည်၊) သမ္ပဇဉ်-မည်၏။

အပ္ပဋ္ဌိသင်္ခါနေ-အသင့်အားဖြင့် မရှုတတ်သော မောဟကြောင့်၊ ဝါ-၌၊ အကမ္မနဋ္ဌေန-မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ပဋ္ဌိသင်္ခါန သင်္ခါတံ-အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သောဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဗလံ-အားသည်၊ ပဋ္ဌိသင်္ခါနဗလံ-ပဋ္ဌိသင်္ခါနဗလ မည်၏။ ဝိရိယသီသေန-ဝိရိယကို အဦးပြုသဖြင့်၊ သတ္တ-ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ-ဗောဇ္ဈင်တို့ကို၊ ဘာဝေန္တဿ-ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏(သန္တာန်၌)၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သော၊ ဗလံ-အားသည်၊ ဘာဝနာဗလံ-ဘာဝနာဗလ မည်၏။

ပစ္စနိကဓမ္မေ-ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို၊ သမေတိ-ငြိမ်းစေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမထော-မည်၏။ အနိစ္စာဒိဝသေန-အနိစ္စအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊

မုဋ္ဌဿန္တံ။ ။မုဋ္ဌ၌ မုသ (နဿနေဟူသော)ဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ မုဋ္ဌာ+သတိ ယဿာတိ မုဋ္ဌဿတိ-ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၊ မုဋ္ဌဿတိနော+ဘာဝေါ မုဋ္ဌဿန္တံ၊ “သတိ၏ပျောက် ကင်းခြင်း”ဟူရာ၌ “ရှိပြီးသော သတိ၏ ပျောက်သွားခြင်း၊ ပျက်သွားခြင်း”ဟု ထင်မည်စိုးသဖြင့် “သတိဝိပွဝါသသင်္ခါတော”ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်၊ သတိနှင့် ကင်းခြင်းကို “မုဋ္ဌဿတိ ဘာဝ”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ရှေးကသော် မုဋ္ဌဿတိကို “မေ့လျော့သောသတိ”ဟု ပေးကြ၏။ မုသ ဓာတ်နက်နှင့် မသင့်၊ မေ့လျော့သော သတိဟု မရှိသောကြောင့် သဘာဝနှင့်လည်း မလျော်၊ ရှေးနိဿယ၌ “လွတ်ကင်းသော သတိ”ဟုလည်း ပေး၏။ မုစဓာတ် မဟုတ်သောကြောင့် ထို အနက်ကိုလည်း စဉ်းစားပါ။

သမ္ပဇဉ်။ ။သမ္ပဇာနာတိတိ သမ္ပဇာနော-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သူ၊ သံရေ၊ ပရေ့ရှိသော ဉာဏ်၊ ယုပစ္စည်း အနုပြု၊ သမ္ပဇာနဿ+ဘာဝေါ သမ္ပဇဉ်၊ ဣပစ္စည်း၊ နျတိ ဥပြု၊ ဇာ၏ အာကို ရဿပြု၊ ဤသို့၊ သဒ္ဓါနည်းအားဖြင့် ဖြစ်သင့်သော်လည်း သမ္ပဇဉ် အမည်ရသော ဉာဏ်သည် ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သောကြောင့် “သမ္ပဇာနာတိတိ သမ္ပဇဉ်”ဟု လဟုကနည်းအားဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြထားသည်။

ဝိဝိဓေန- အထူးထူး အပြားပြားသော၊ အာကာရေန- အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတိ-ရှုတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိပဿနာ-မည်၏။

သမထောဝ-ရှေးရှေး သမထသည်ပင်၊ (သမထနိမိတ္တံ၌ စပ်) တံအာကာရံ-ထိုမှတ်သားထိုက်သော အခြင်းအရာကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ပဝတ္တေ တဗ္ဗဿ-ဖြစ်စေထိုက်သော၊ သမထဿ-နောက်နောက် သမထ၏၊ နိမိတ္တဝသေန-အမှတ်အသား၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-အထည်ကိုယ် ပုံသဏ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သမထ နိမိတ္တံ-သမထနိမိတ္တ မည်၏၊ [သမထော ဝေဌံ ဝေကို ကြည့်၍ နိမိတ္တံနှင့် “အဝ ဓာရဏကမ္မဓာရဲ တွဲရမည်”ဟု သိပါ။] ပဂ္ဂါဟနိမိတ္တေဝိ-ပဂ္ဂါဟနိမိတ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော။ [သမထောဝ ပေ၊ နိမိတ္တဝသေနကို ညွှန်းသည်။]

(ယော ဓမ္မော-အကြင်တရားသည်၊) သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို၊ ပဂ္ဂဏာတိ-ချီးမြှောက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော ဓမ္မော-သည်၊) ပဂ္ဂါဟော-မည်၏၊ (ယော ဓမ္မော၊ ဥဒ္ဓစ္စမိဝ-ဥဒ္ဓစ္စသည်ကဲ့သို့၊ စိတ္တံ-ကို) န ဝိက္ခိပတိ-အထူးထူး အပြားပြား မပစ်လွှင့်တတ်၊ ဣတိ၊ (သော ဓမ္မော) အဝိက္ခေပေါ-မည်၏။

၁၃၅-၁၄၂။ သီလဝိနာသိကာ-သီလကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ အသံဝရသင်္ခါတာ-မစောင့်စည်းခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ (ဝိပတ္တိ၌စပ်) သီလဿ-သီလ၏၊ ဝိပတ္တိ-ပျက်စီးခြင်းတည်း၊ သီလဝိပတ္တိ-သီလ၏ပျက်စီးခြင်း၊...သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိနာသိကာ-မှန်သောအယူကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတာ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟုဆိုအပ်သော၊ ဒိဋ္ဌိယာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏၊ ဝိပတ္တိ-ပျက်စီးခြင်းတည်း၊ ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိ-ခြင်း။

သောရစ္စမေဝ-ကောင်းသောအမှု၌ မွေ့လျော်သူ၏အဖြစ်သည်၊ သီလဿ-သီလကို၊ သမ္မာဒနတော-ပြီးစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သီလပရိပူရဏတော-

ဝိပဿနာ။ ။ဝိကို “ဝိဝိဓေန အာကာရေန”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုဝိဝိဓဟူသည် “အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အသုဘဟူသော အပြားတည်း”ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “အနိစ္စာဒိဝသေန”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအနိစ္စာဒိဝသေနသည် ဝိဝိဓေန အာကာရေန၏ သရုပ်ပြတည်း၊ အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာဟူသည် အနိစ္စ အစရှိသော အခြင်းအရာဖြစ်သည်-ဟူလို။

သောရစ္စမေဝ ပေ၊ သီလသမ္ပဒါ။ ။နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ “သဗ္ဗောပိ သီလ သံဝရော”ဟု သောရစ္စ၏ နိဒ္ဒေသ၌လည်းကောင်း၊ သီလသမ္ပဒါ၏ နိဒ္ဒေသ၌လည်းကောင်း အရတဖွင့်ပြတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် “သောရစ္စ၊ သီလသမ္ပဒါ”တို့အရ မပျက်မစီး ပြည့်စုံသော အကြောင်းသီလ၊ အကျိုးသီလ (လောကီသီလ၊ လောကုတ္တရာသီလ)အားလုံးကို ကောက်ယူ ရမည်ဟု သိစေလို၍ “သောရစ္စမေဝ ပေ၊ သီလသမ္ပဒါ”ဟု မိန့်သည်။

သီလဿ ပေ၊ ပရိပူရဏတော။ ။ “သီလဿ သမ္မာဒနတော”ဟိတသည် သီလဿ+သမ္ပဒါ၏ နာမလာဘဟိတတည်း၊ လောကီ လောကုတ္တရာသီလအားလုံးကို ပြီးစေတတ်သော ကြောင့် “သီလဿ+သမ္ပဒါ”ဟု ဆိုရသည်-ဟူလို၊ “သီလပရိပူရဏတော”ကား “သီလဿ+

သီလ၏ ပြည့်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သီလဿ-၏၊ သမ္မဒါ-ပြည့်စုံကြောင်း တည်း၊ ဣတိ-ဤဝစနတ္ထကြောင့်၊ သီလသမ္မဒါ-သီလသမ္မဒါ မည်၏။

ဒိဋ္ဌိပါရိပုရိဘူတ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝါ-ပြည့်စုံသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဉာဏ်-သည်၊ (ဒိဋ္ဌိသမ္မဒါ၌ စပ်)၊ ဒိဋ္ဌိယာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏၊ သမ္မဒါ-ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္မဒါ-မည်၏၊ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝ်-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ သမ္ပတ္တာ-ရောက်သော၊ သီလသင်္ခါတာ-သီလဟုဆိုအပ်သော၊ (ဝိသုဒ္ဓိ၌ စပ်)၊ သီလဿ-၏၊ ဝိသုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ခြင်းတည်း၊ သီလဝိသုဒ္ဓိ-ခြင်း၊ နိဗ္ဗာနသင်္ခါတ-နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝိသုဒ္ဓိ-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော တရားသို့၊ ပါပေတုံ-ရောက်စေခြင်းငှာ၊ သမတ္တာ-

သမ္မာဒနတော”၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ “သမ္မာဒနတော”၌ “သမ္မာဒေတိတိ သမ္မာဒနံ”ဟု ဟေတုကတ္တုသျှာဓိပြု၊ “ဟေတုကတ္တုသျှာဓိ၊ ရလတ်က၊ ကရဏသျှာဓိ ရမြဲမှတ်”နှင့် အညီ သမ္မဒါကို “သမ္ပဇ္ဇတိ ဧတယာတိ သမ္မဒါ”ဟု ကရဏသျှာဓိ ပြုပါ။

သီလသမ္မဒါ။ ။သီလဿ-၏+သမ္မဒါ-ပြည့်ကြောင်း ပြီးစီးကြောင်းတည်း၊ သီလသမ္မဒါ-ကြောင်း၊ ၂ ခုရှိမှ ပြည့်စုံမည့် အရာ၌ (၁)သည် (၂)၏ ပြည့်ကြောင်း ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်၍ (၂)လည်း (၁)၏ ပြည့်ကြောင်း ပြည့်စုံကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ရှေးရှေး အကြောင်း သီလသည် နောက်နောက် အကျိုးသီလ၏ ပြည့်ကြောင်း ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်၍ နောက်နောက် အကျိုးသီလလည်း ရှေးရှေးအကြောင်းသီလ၏ ပြည့်ကြောင်း ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သည်။

ဧကဒေသုပစာ။ ။ဤစကားအရ “သီလသမ္မဒါ”၌ အကြောင်းသီလဖြစ်စေ၊ အကျိုးသီလဖြစ်စေ တစ်မျိုးမျိုးသာ တိုက်ရိုက်ရသော်လည်း အစိတ် ၁ ပါးပါး၏ သီလသမ္မဒါဟူသော အမည်ကို အပေါင်းသီလ၌ တင်စား၍ ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် သီလအားလုံးကိုပင် သီလသမ္မဒါဟု ယူရသည်။ ဤသို့ ယူမှ “သီလသမ္မဒါတိ ကာရဏသီလမ္ပိ ဖလသီလမ္ပိ သမ္ပန္နသမုဒါယဿ ဧကဒေသေန ဝုတ္တံ”ဟူသော ဋီကာ၊ “သဗ္ဗောပိ သီလသံဝရော သီလသမ္မဒါ”ဟူသော ပါဠိတော်တို့နှင့် ညီညွတ်သည်။

ရှေးနိဿယ။ ။ရှေးနိဿယ၌ကား “သီလဿ-လောကီ လောကုတ္တရာ အကျိုးသီလကို၊ သမ္မဒါ-ပြည့် စုံစေတတ်သော အကြောင်းသီလတည်း”ဟု အကြောင်းသီလကိုသာ ကောက်သည် ကို ဤဋီကာအဖွင့်ဖြင့် စဉ်းစားပါ။ ထိုနိဿယအတိုင်းဆိုလျှင် လုံးဝ အကြောင်းမဖြစ်နိုင်သော အရဟတ္တဖိုလ်၌ရှိသော သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝတို့ သီလသမ္မဒါအမည် ရနိုင် တော့မည် မဟုတ်။

ရှေးအကောက်။ ။ရှေးမာတိကာအကောက်များဝယ် သောရစ္စအရ၌ လောကုတ္တရာကိုပါ ကောက်ခဲ့သော်လည်း “သောရစ္စမေဝ သီလသမ္မဒါ”ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုထားပါလျက် သီလသမ္မဒါအရမူ လောကုတ္တရာသီလကို မကောက်၊ ထိုမကောက်ခြင်းသည်လည်း “ဣမေဟိ ပန ဆဟိ ဒုကေဟိ စတုဘူမကာပိ လောကီယလောကုတ္တရဓမ္မောဝကထိတာ”ဟူသော နိက္ခေပ အဋ္ဌကထာနှင့် မညီပါ။

စွမ်းနိုင်သော၊ ဒဿနသင်္ခါတာ-သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ (ဝိသုဒ္ဓိ
၌ စပါ) ဒိဋ္ဌိယာ-မြင်တတ်သော ဉာဏ်၏၊ ဝိသုဒ္ဓိ-တည်း၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ-ခြင်း။ [ဤ
ပုဒ်တို့၏ အရကောက်ကို မာတိကာအရကောက်၌ ရှုပါ။]

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ခေါ် ပန ပေ၊ ပဓာနန္တိ-ကား၊ ကမ္မဿကတညာဏာဒိသင်္ခါတာ-
ကမ္မဿကတညာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ (အာဒိဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်
ဉာဏ်တို့ကို ယူ၊) ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ စေတ-ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိသည်လည်းကောင်း၊ ယထာဒိဋ္ဌိဿ-
ဝိရိယအားလျောက်ပတ်သော ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အနုရူပဒိဋ္ဌိဿ-ဝိရိယအား
လျောက်ပတ်သော ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ကလျာဏဒိဋ္ဌိဿ-ကောင်းသော
ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တံသမ္ပယုတ္တမေဝ-ထိုဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင် ဖြစ်
သော၊ ပဓာနံ စ-အားထုတ်ကြောင်း၊ ဝိရိယသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ)။

သံဝေဂေါတိ-ကား၊ ဇာတိအာဒိနိ-ဇာတိ အစရှိသည်တို့ကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ဥပ္ပန္န
ဘယသင်္ခါတံ-ဖြစ်သော ကြောက်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော၊ သံဝိဇ္ဇနံ-ထိတ်လန့်ကြောင်း၊
သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်တည်း၊ ဝါ-ထိတ်လန့်ကြောင်း၊ ဩတ္တပ္ပတည်း။ [သံဝိဇ္ဇနံ၏
နောက်၌ “သံဝေဂေါ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်းပါ။]

ယထာဒိဋ္ဌိဿ စ ပဓာနံ။ ။ယထာသဒ္ဓါသည် အနုရူပအနက်ဟောဟု သိစေလို၍
“အနုရူပဒိဋ္ဌိဿ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုလျော်သောဒိဋ္ဌိဟူသည်လည်း ကမ္မဿကတာဉာဏ် အစရှိ
သော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ကလျာဏဒိဋ္ဌိဿ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။
“ဒိဋ္ဌိဿ”ဟု ပုလ္လင်ရှိသောကြောင့် “အနုရူပါဒိဋ္ဌိ ယသာတိ ယထာဒိဋ္ဌိ”ဟု ဗဟုပ္ပိတိသမာသိ
ပြု။

ဇာတိအာဒိနိ။ ။အာဒိဖြင့် နိက္ခေပဏ္ဍာပါဠိတော်ဝယ် တိုက်ရိုက်လာသော ဇရာ၊
ဗျာဓိ၊ မရဏတို့ကို ယူပါ။ အခြားနေရာ၌ကား သံဝေဂဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဝတ္ထုသည်
ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏ၊ အပါယဘယ၊ အတိတေ ဝဋ္ဋမူလဒုက္ခ၊ အနာဂတေ ဝဋ္ဋမူလဒုက္ခ၊
ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အာဟာရပရိယေသနဒုက္ခ၊ ဤ ရှစ်ပါးကို “သံဝေဂဝတ္ထု”ဟု
ဟောတော်မူသည်။

သံဝေဂေါ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “သံဝိဇ္ဇနံ”ဟု ဖွင့်သော်လည်း ဘာဝသာနေ မကြံရာ
ထိတ်လန့်ကြောင်းဖြစ်သော ဩတ္တပ္ပနှင့်တကွ ဉာဏ်ကို အရကောက်ရသောကြောင့်
“သံဝိဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ သံဝေဂေါ (သံဝိဇ္ဇနံ)”ဟု ကရဏသာဓိ ပြုရသည်။ သံပုဗ္ဗ၊ ဝိဇီဇာတိ
ဏပစ္စည်း၊ “ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ခြင်း”ဟူသည် ဤနေရာ၌ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့်
ဩတ္တပ္ပနှင့်တကွ ဉာဏ်ကို အရကောက်ရသည်။ ဉာဏ်မပါဘဲ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ဩတ္တပ္ပလည်း
ရှိသေးသောကြောင့် “ဩတ္တပ္ပမေဝ ဝါ”ဟု မှီကာ၌ တစ်နည်းကောက်ပြသည်။
[ဤသံဝေဂဟူသည် ကောင်းသော ကုသိုလ်အရာ၌ ဖြစ်သော သံဝေဂတည်း။
အကုသိုလ်အရာ၌ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းကား သဟောတ္တပ္ပဉာဏ် မဟုတ်၊
ဩတ္တပ္ပနှင့်လည်း မဆိုင်၊ ဒေါသ၊ ဒေါမနဿသာတည်း။]

သံဝေဇနိယဌာနန္တိ-ကား၊ သံဝေဂဇနကံ-ထိန်လန့်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊
ဇာတိအာဒိကာရဏံ-ဇာတိအစရှိသော အကြောင်းတည်း၊ သံဝိဂ္ဂဿ ၈ ၊ပေ၊
ပဓာနန္တိ-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤ ဇာတိ အစရှိသည်ကို စွဲ၍၊ သံဝေဂဇာတဿ-
ဖြစ်သော သံဝေဂရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥပါယပဓာနံ-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်
အားထုတ်ကြောင်း ဝီရိယတည်း။ [အချို့ကား ကြောက်သောအခါ မတရား အား
ထုတ်၍ သေကြောင်းကြံစည်မှုစသည်ကို ပြုတတ်သောကြောင့် “ယောနိသော”
ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ထို “ယောနိသော”ဟူသည် “သင့်လျော်သော အကြောင်း
တည်း”ဟု သိစေလို၍ “ဥပါယ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်သည်။]

အသန္တုဒ္ဓိတာ ၈ ၊ပေ၊ ဓမ္မေသုတိ-ကား၊ ကုသလဓမ္မပူရဏေ-ကုသိုလ်တရား
ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၌၊ အသန္တုဒ္ဓိဘာဝေါ-တင်းတိမ်အားရခြင်း မရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်ရာ ကုသိုလ်စိတ္တပွားသည်၊ (အတ္ထိ)၊ အပ္ပဋ္ဌိဝါနိတာ ၈ ပဓာနသ္မိန္တိ-ကား၊
အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ အပတ္တာ-မရောက်မူ၍၊ဝါ-မရောက်မချင်း၊ ပဓာနသ္မိ-
ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကို၊ အနိဝတ္တနတာ-ဆုတ်နစ်ခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊
အနောသက္ကနတာ-နောက်ဆုတ်ခြင်းမရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဝိဇာနနတော-
အထူးအားဖြင့် သိတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဇာ-မည်၏၊ [ဝိဒတိ ဇာနာတိတိ
ဝိဇာ၊ ဝိဇာနနတောကား ဝိဒဓာတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်သော ဓာတုတ္ထသံဝဏ္ဏနာ
တည်း။] ဝိမုစ္စနတော-အာရုံ၌ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် သက်ဝင်တတ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) ဝိမုစ္စနတော-ကိလေသာသင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်
တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိမုတ္တိ-ဝိမုတ္တိ မည်၏။ [အရကောက်ကို မာတိကာ

သံဝေဇနိယဌာနံ။ ။သံဝေဇတိ-ထိတ်လန့်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သံဝေဇနံ-
မည်၏၊ သံ+ဝိဇဓာတ် ကာရိတိကျေ၊ ယုပစ္စည်း၊ သံဝေဇနံယေဝ သံဝေဇနိယံ၊ သုတ္တံ၌
ဣယ ပစ္စည်း သက်၊ သံဝေဇနိယံ ၈+တံ+ဌာနံ စာတိ သံဝေဇနိယဌာနံ-
ထိတ်လန့်စေတတ်သော ဇာတိ အစရှိသော အကြောင်း၊ အချို့စာအုပ်များ၌ “သံဝေဇနိယံ”ဟု
ရှိ၏၊ ထိုအလို-“သံဝေဇတိတိ သံဝေဇနိယံ”ဟု ပြု၍ ကတ္တားအနက်၌ အနိယပစ္စည်း
သက်၊ ကာရိတိကျေမြိ ကျေ၊ ထိုသံဝေဇနိယဌာနဟူသည် ဇာတိ အစရှိသော ၄ ပါး၊
တစ်နည်း-ရှစ်ပါးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဇာတိအာဒိကာရဏံ”ဟု မိန့်သည်။

အပ္ပဋ္ဌိဝါနိတာ ၈ ပဓာနသ္မိန္တိ။ ။ဝနဓာတ်သည် ဗျာပါရအနက်ကို ဟော၏၊
ပဋိဝနီယတေ-ပြောင်းပြန်အားထုတ်ခြင်း၊ ဝါ-နောက်ဆုတ်ခြင်း၊ ပဋိဝါနော-ခြင်း၊ ဝီရိယအယဉ်
တသွင်သွင် တတည်းတည်း စီးသွားလျက် ရှိစဉ် အကြား၌ ဝီရိယပြတ်၍
နောက်ဆုတ်တတ်ခြင်းကို “ပဋိဝါန” ဟု ခေါ်သည်၊ ပဋိဝါနော အဿ အတ္တိတိ ပဋိဝါနိ၊
န+ပဋိဝါနိ အပ္ပဋ္ဌိဝါနိ၊ အပ္ပဋ္ဌိဝါနိနော+ ဘာဝေါ အပ္ပဋ္ဌိဝါနိတာ၊ ပဌာန၊ ပဓာန ဟု ပါဠိ၊
ထွေရှိရာ ပြုဗ္ဗ+ဓာဓာတ် ယုပစ္စည်းဖြစ်၍ သက္ကတ၌ “ပြဓာန”ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိတော်၌ ပဒဟတိ
စသည်ဖြင့် ဓာဓာတ်ရှိသောကြောင့် ပဓာန သည် ပါဠိမှန် ဖြစ်သင့်၏၊ ရွေးစာတို့၌ကား
“ပဌာန”ဟု အရှိများသည်။

အကောက်အတိုင်း ကြည့်ပါ။ သမာပတ်ရှစ်ပါး နိဗ္ဗာန်တို့၏ ဝိမုတ္တိခေါ်ကြောင်းကို နိက္ခေပကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြလတ္တံ့။]

ခယေဉာဏန္တိ-ကား။ ကိလေသက္ခယကရေ-ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ အရိယမဂ္ဂေ-အရိယာမဂ်၌၊ ဝါ-အရိယာမဂ်ထဲက၊ ဉာဏံ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟူသော ဉာဏ်တည်း။ အနုပ္ပာဒေ ဉာဏန္တိ-ကား။ ပဋိသန္ဓိဝသေန-တစ်ဖန် ဆက်စပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အနုပ္ပာဒဘူတေ-မဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ (အရိယဖလေ၌ စပ်၊) တံ တံ မဂ္ဂဝဇ္ဇကိလေသာနံ-ထိုထိုမဂ်သည် သတ်အပ် ကုန်ပြီးသော ကိလေသာတို့၏၊ အနုပ္ပာဒပရိယောသာနေ-မဖြစ်ကြောင်းမဂ်၏ အဆုံး၌၊ ဝါ-မဖြစ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော မဂ်၏ အဆုံး၌၊ (ကရပုဒ် အကျေကြုံ) ဥပ္ပန္နေ-ဖြစ်သော၊ အရိယဖလေ-အရိယာဖိုလ်၌၊ ဝါ-အရိယာဖိုလ်ထဲက၊ ဉာဏံ-သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော ဉာဏ်တည်း။

အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ မာတိကာယ-မာတိကာ၏၊ အနုပုပ္ဖပဒ ဝဏ္ဏနာ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်တည်း။

ဝိမုစ္စနတော ဝိမုတ္တိ။ ။“ဝိမုစ္စနံ နာမ အာရမဏေ အဓိမုတ္တတာ”ဟူသော ဋီကာကို ထောက်၍ ဝိရေ၊ရှိသော မုစဓာတ်သည် ဤနေရာဝယ် အာရုံ၌ သက်ဝင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ “ကိလေသေတိ သဗ္ဗသင်္ခါရေတိ စ နိဿတာ စ”ကို ထောက်၍ လွတ်မြောက်ခြင်း အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ “ဝိမုစ္စနံ+ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုစ္စတီတိ ဝိမုတ္တိ”ဟု ဘာဝသာမ် ကတ္ထုသာမ်ပြုပါ။

ခယေ ဉာဏံ။ ။ခယေကို “ကိလေသက္ခယကရေ”ဟု ဖွင့်၏။ ဤအလို “ခယကရ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရပုဒ် အကျေကြုံပါ။ (တစ်နည်း) “ကိလေသာ ခိယန္တိ ဧတေနာတိ ခယော”ဟု ပြု၍ “ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်းမဂ်ကို” အရကောက်ပါ။ “ကုန်ကြောင်း”ဟု ဆိုလျှင် “ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ် = ကုန်စေတတ်”ဟု ဆိုခြင်းနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။ [ဤပါဠိကို ထောက်၍ “အာသဝက္ခယ = အာသဝေါတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်”ဟု အာသဝက္ခယာဝတံပုဒ်၌ အနက်ပေးပါ။]

အရိယမဂ္ဂေ ဉာဏံ။ ။“အရိယမဂ္ဂေ”အရ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ရ၏။ “ဉာဏံ”အရကား ထို ရှစ်ပါး၌ ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသာ ရ၏။ ထို့ကြောင့် အပေါင်းအာဓာရ+အစိတ်အာဓေယ် အဖြစ်ဖြင့် စပ်နိုင်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ကား “အရိယမဂ္ဂေ+ဥပ္ပန္နံ-သော+ဉာဏံ-တည်း”ဟု ဥပ္ပန္နံဟူသော အာဓေယ်ကြွလာကို ထည့်၍ စပ်လေသည်။

ပဋိသန္ဓိဝသေန။ ။ဤပဋိသန္ဓိသည် ပဋိသန္ဓေစိတ်ဟူသော ပဋိသန္ဓေမျိုး မဟုတ်၊ ထိုထိုမဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့၏ တစ်ဖန် ဆက်စပ်ခြင်းကို “ပဋိသန္ဓိ”ဟု ဆိုသည်။ [ပဋိသန္ဓိဝသေနာတိ-ကိလေသာနံ တံ တံ မဂ္ဂဝဇ္ဇာနံ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂေ ခန္ဓသန္တာနေ ပုန သံဒဟနဝသေန။-ဋီကာ။]

သုတ္တန္တမာတိကာအဖွင့် ပြီး၏။